

20
Zav. inch. post. rady G. uchová, g. 8 2008 25.

DĚJINY A PAMĚTI
ŘEMESLNÝCH CECHŮ
města Přerova i okolí
a
rozvoj živností na Moravě.

Napsal
a ze starých cechovních pergamenů i zápisků vyhledal
Václav L. Rošický.

V PŘEROVĚ, 1893.

Nákladem Ferdinanda Bochořáka a Václava L. Rošického
Tiskl Jindřich Slovák v Kroměříži.

7

35

87969

Slavné

MĚSTSKÉ RADĚ

a

zastupitelstvu obecnímu

staroslavného

města Přerova

věnuje

tyto paměti cechovní, značnou část starodávného
života zdejších praotců vykazující,

v upomínku na národopisnou výstavu

v tomto městě v srpnu roku 1893. pořádanou

spisovatel.

87969

Slavné

MĚSTSKÉ RADĚ

a

zastupitelstvu obecnímu

staroslavného

města Přerova

věnuje

tyto paměti cechovní, značnou část starodávného
života zdejších praotců vykazující,

v upomínku na národopisnou výstavu

v tomto městě v srpnu roku 1893. pořádanou

spisovatel.

ÚVOD.

Po širých oblastech českoslovanských tisícero násobnou ozvěnou rozlétno se mocné vyzvání: „Pořádejme výstavu národopisnou! Ukažme celému světu, jakým že to národem jsme a povězme sami sobě, jakými jsme bývali a čím jsme byli! Vzpružme mysl a čin náš upomínkou na doby dávno minulé, vhloubejme se v prastarý život našich praotců a vynesme opět na povrch co perlou, co drahokamem k naší potěše i užitku.“ A kdož by si takového volání nevšimnul? Kdož by nepřičinil ruce k práci blahodárné a nepomáhal to na povrch vynášeti, co již utonulo, nepomáhal to opravovati, co chatrného a nepracoval sebou na novém budování k naší záštitě a jistému útulku? Jest pro nás nutným seznati jak dobré i špatné stránky celého života a snažení se předchůdců našich, abychom z toho dobré poučení vzali. Značný kus života jest obsažen ve starém zřízení cechovním, které bylo jádrem měst, a bude nám k nemalému prospěchu, jestliže z této studnice čerpati začneme, dokud se nám zcela nezasype, neb tu a tam již značně poškozenou jest. To znamená, že nebylo si všimáno s dostatečnou pozorností v nejnovější době starých cechovních řádů, a jako se tyto rozpadly, zmizely též značné památky a známky jejich života. — Jako nepotřebný papír na profaní způsob „využítkovaly“ se důležité a starobylé paměti, které nedají se více nahraditi, zejména proto, že skoro každé město má jinou historii cechovní, aspoň místních poměrů se týkající. A proto hledme ještě v čas zachrániti, co se zachrániti dá a zachovejme před úplnou zkázou! —

Tyto paměti cechů Přerovských a okolních měst ve spojení se stručným vývojem řemesel a živností vůbec a na Moravě zvláště budou snad malou pobídkou aby i jinde v tomto směru sbíráno a zachraňováno bylo, co pro nás zajímavým i památným. — Mnohé již i zde na zmar přišlo a přetěžko to nahraditi. Co však bylo možno sebrati a vypátrati, znovu tady na papír zachyceno, aby ve všeobecnou známost přešlo. Mnohá podání jsou uváděna doslovně nejen původním slohem ale i způsobem psaní a tehdejším pravopisem,

aby zjevným bylo, jak v různých dobách pravopis se měnil a zcela jinak vypadal nežli za našich dob. — Za těžko by nám bylo věřití, že před 150—200 lety psávali po tvrdých souhláskách měkké a po měkkých tvrdé y, jež obé již užívali. Tedy zcela obráceně jak nyní každému žáků známo! Velká písmena byla asi všude tam psána počátkem slova aneb i v jeho středu, kde se bezpochyby písaři nejlépe líbilo, beze všeho pořádku neb pravidla; ale obyčejně vlastní jméno psáno jest malou, ale jednoduché podstatné jméno velkou písmenou. Mimo toho jsou některá slova v pamětech cechovních (jestli se tato zcela v původním podání nepředvádějí) tak napsána jak v záznamu samém, to jest tehdejší pravopisem, odchyluje-li se tento značně od nynějšího způsobu psaní. Ta však k rozeznání jsou písmem proloženým otisknuta. Na tomto místě zároveň vyslovuji srdečné díky všem, kdož mně k této práci laskavě přispěli, zejména panu Ferd. Bochořákovi, jenž mně na mnohé prameny poukázal, panu Frant. Čihálovi, panu Frant. Kleinovi, panu Ant. Černoškovi, panu Vil. Chválkovi a panu Frant. Slováčkovi, kteří jako předsedové společenstev a opatrovníci cechovních památek mně je ku prohlédnutí ochotně zapůjčili. Pak panu Janu Gajerovi, obecnímu tajemníku za laskavé vyhledání cechovních záznamů, s přivolením p. starosty a zem. poslance pana Fr. Štěpky, na radnici městské uložených. Pan O. Brázda mně opatřil paměti cechu mlynářského z Valašského Meziříčí, pan Berák, ředitel městské školy, zápisy cechu tkalcovského z Kojetína, pan A. Drábek, tajemník v Tovačově, paměti cechu kovářského tamtéž a pan V. Žák, stavitel v Přerově, zánamy některých cechů v Lipníku. I těm děkuji za vzácnou ochotu, kterou umožněno bylo i z jiných měst paměti cechovní získati.

A Vznik a rozvoj řemeslných živností vůbec a na Moravě zvláště

Práce řemeslné vznikly z nutnosti člověka, aby sobě to nejpotřebnější pořídil, co ku pokrytí svého těla a ku své výživě míti musel. Člověk předhistorický z doby diluvialní živil se arci výhradně masem zvířat lovem získaných, a tělo své halil v kůži zvířecí, které z poraženého kusu ztahoval. Diluvium jest starší náplav čtvrtého útvaru zemského, v němž nalezeny byly a dosud se novými nálezy objevují části koster lidských s kostmi zvířecími, jako mamutů, sobů, lvů, tygrů, medvědů, vlků, jelena, skota, koně, divoké kočky, lišky, šelem kunovitých, bílého zajíce a j. Tak asi na 13. místech na Moravě, zejména v Předmostí u Přerova a v Židenicích u Brna, tyto památky po člověku diluvialním objeveny byly. Na Moravě v popelí z kostí nalezen byl i popel dřevěný, což k tomu poukazuje, že člověk předhistorický sobě maso pekl. Zaměstnával se hlavně lovem skotů a soba, kteréž kamennými nástroji pronásledoval. Proto jmenuje se tato doba též kamennou. Teprve člověk neolitický z mladších vrstev naučil se i pole vzdělávati a požíval též potravu rostlinnou. Aby kože člověku prvnímu za oděv sloužící byly trvanlivými, tedy sušením se upravovaly. To byl první počátek vydělávání koží, který se však asi brzy zlepšiti musel, poněvadž pouze sušené kůže nejsou pružné a tedy snadno lámavé. Zlepšení nastalo natíráním a vtíráním tuku do kůže, aby ostala ohebnou, a v tom se již jevil značný pokrok. Takové upravování koží byl první krok ku zámišnictví. Po lidech předhistorických žili v Evropě národové historičtí kmene čudského nebo-li finského. Byli to pouze kočovníci, kteří svá stáda s místa na místo přeháněli, aby lepší pastviny našli. Jakmile však národové své kočovné živobytné zanechali, jako lovci, pastýřové nebo rybolovci, a stále na jednom místě se usadili, pak se rolnictvím a setím obilí

zaměstnávali a též různými pracemi řemeslnými se zabývali. Obilná zrna rozměľňovali mezi kameny a s vodou vařili, neb připravenou kaši na vzduchu sušili i též mezi horkými kameny pekli, až konečně dospěli ku pečení ve zvláštních pecích, za tím účelem sestrojených. To byl první počátek pekařství. Nejstarší zpráva o přípravě pečiva pečením v pecích pochází z Egypta. Již za časů Mojžíšových byl pečen chléb z ječmene. Odtud se rozšířila příprava pečiva do Řecka. Zejména v Athénách připravovali se různé druhy pečiva z mouky pšeničné a ječné. Římané za doby Numy Pompilia rozměľňovali obilí mezi kameny a hrubozrnnou mouku pražili. Teprve roku 170. před Kr. stavěli pece, tak že za doby císaře Augusta v samém Římě na 300 pecí postaveno bylo. Již tehdaž znali různé druhy pečiva, bílé a jemné z mouky pšeničné pro bohaté a černý chléb pro chudší třídu lidu. Podobně i Slované vyznali se v pečení chleba. Když Markomané Slované vytlačeni neb podrobeni byli, osadili tito v letech 451.—495. Čechy a později i Moravu. Živili se hlavně polní úrodou, pilně pozemky vzdělávající a zaměstnávali se obchodem a řemesly. Již v těch dobách tkali různé tkaniny a z nich šaty zhotovovali, takže tkalcovství a krejčovství provozováno bylo; arci dělo se to výhradně ženami, které též až do 12. století skorem výhradně přípravou chleba a pečiva vůbec samy se zaměstnávaly, a teprve v městech téže doby řemeslo pekařské provozovati se začínalo. Již v pravěku národové starého světa látky, jimiž se odívali, snažili se upravit, aby lepším zevnějškem se vyznačovaly a proto je bílili i barvili. Zejména barvili Feničané vlnu překrásným červeným barvivem lasturovým, purpurem zvaným. Dávno před Kristovým narozením byli pro krásné barvení látek proslaveni Indové a Babyloňané Rovněž Egyptané krásně barvili a mnohých mořidel užívali. Plinius mluví o barvách šedých, žlutých a pomerančových. Avšak Slované byli povahy prosté a proto lid obecný nosil oděv z látek nebarvených a mnohdy i neblených. Pro různé potřeby pletli z proutí a síti košíky a podobné předměty, takže košíkářství jest rovněž původu prastarého, neb již o Mojžíšovi bible vypráví, že byl dcerou Faraonovou v košíku po řece plovoucím nalezen. Vůbec Egypt vyznačoval se mnohými řemesly, které na značně vysokém stupni dokonalosti byly. To zejména zjevno ze staroegyptských maleb nástěnných, kde jest živnost koželužská, jak se již před 4000 lety provozovala, v obrazech znázorněna. Podobně to viděti na starších skulpturách staroasyrských, na nichž vyobrazeno množství věcí, které z vydělané kůže hotoveny byly; jako na př.: boty, uzdy koňské, různé řemeny a podobné. Byla-li již v pozdějších dobách kůže, zejména zabitého dravce pouhou ozdobou těla, stala se později nutností a proměněna byla v oděv. Tak i Slované v kůže se oblačeli, nosíce kožené kalhoty, kabátce a kožichy. Egyptské malby nástěnné znázorňují nejen koželuhy, ale též i obuvníky a řemenáře zaměstnané jejich živností. U Ří-

manů byla již živnost koželužská tak vyvinuta, že nejen své výrobky obuvníkům a krejčím dodávali, ale i barvením kůže se zaměstnávali. U starých Slovanů a zejména Čechů nebyla řemesla od zvláštních řemeslníků prováděna, neboť si tehdy každá rodina své potřeby, jako oděv, nářadí a potraviny sama obstarávala. Lid moravský již v X. století byl dobře řemesel znalý a musel se v dřevních dobách vícero řemesly v jedné rodině zabývat, poněvadž nežili ve společenském svazku s jinými a tak životní potřeby sami sobě pořizovali. Teprve když počaly se tvořit státní spolky, mohl sobě jednotlivec všeliké potřeby i odjinud opatřit, čímž nastalo dělení práce. Tak se vyvinul průmysl z nezbytné řemeslné práce v rodině a čeledi, podobně jako u jiných Slovanů, a byl to tedy **průmysl domácí**, který se čím dále zdokonaloval, tak že se stal výnosným pramenem výživy celých rodův a když tyto v celou obec vzrostly, i celých obcí.*) Tak v Čechách ještě v 10. století byly jednotlivé rodiny ano i obce, které se výhradně jednoho druhu řemesel zaměstnávaly a své výrobky za jiné od druhých vyměňovaly. Proto také dle provozovaného řemesla neb živnosti celé osady pojmenovány byly, jakž se až do našich dob taková jména zachovala. (tom svědčí Lnáře, Košire, Hrnčire, Skláře a jiné. O takových řemeslech na Moravě píše se již se vši určitostí v listinách z XI. století. Tak řemesla bečvářů a bednářů byla nutna při provozování vinařství a pivovarnictví, které se již v 11. století připomínají. Rovněž se zmínka činí o mlynářích, kovářích, **hrnčích, zednících, tesařích**, soukenících, tkadlecích, ševcích a krznařích, koželuzích, jirchářích, kožišnicích, soustružnících, kotlářích, zbrojářích, zlatnících, avšak nemluví se o krejčích, poněvadž oděv vlněný i lněný hotovil se od žen v rodinách, podobně není řeči o pekařích, neb i pečivo ženy dělaly. — Dle stálého zaměstnání jmenují se ve starých listinách z 10., 11. a 12. století řemesla poddaná čili dvorská, která od služebníků provozována byla, mezi nimiž i řezníci (carnifices) se jmenují, kteří pouze porážením dobytka se zaměstnávali. Rovněž v té době byli i samostatní řemeslníci známi, již se hlavně při župních hradech a v místech trhových usazovali, čímž arci v jakési poddanství ale volnější než služebníci osobně nevolní čili nevolníci se dostali. Byli totiž jen věcně poddaní — „dušníci“ zvaní, jejichž poddanství se vztahovalo pouze na pozemek v jich držení jsoucí, nikoliv však na osobu. Později bylo řemeslo provozováno i od lidí klášterům poddaných. Tehdejší listiny jmenují takové řemeslníky věcně poddané „ministeriály“.

Listiny z XI. a XII. století moravské i české mluví již o tolikerých řemeslných živnostech, že jich bylo asi

*) Dudík: „Dějiny Moravy.“

tolik jako nyní, vyjma řezníky a krejčí, kteří až ve XIII. století se připomínají.

Rozdělení práce již v XI. století bylo značné při mnohých řemeslech domácích. Tak na př. dělili se soustružníci na miskaře, čišníky, láhevniky a lavičníky. V té době z řemeslníků prodejem potravin se živících jmenují se již pekaři, pivovarníci, lahůdkáři a ve XII. století i řezníci. Řemeslníci ve službách pánů stojící zanechávali obyčejně své řemeslo dětem a tak je na potomstvo přenášeli. Řemeslníci u župních hradů a v trhových místech sídlící platili a odváděli pánům, ona místa držící, určitý poplatek aneb dávkou. Taková tržiště byla v roce 1045. v Přerově, Rokatnici, Olomuci a v Brně. Váha byla libra a též kámen, který měl 20 liber. Tekutiny měřily se na vědra, které obsahovalo 4 soudky. Staří Slované mimo orbu a řemesla rádi provozovali včelařství, a přilnuli k tomuto zaměstnání více nežli jiní národové a proto sobě takové krajiny vyhledávali, které se jim příhodně ku včelaření zdály. Již praotec Čech, když s Řípou obzírál novou zemi, nalezl ji i na včely bohatou.*) Nejstarší medaři byli brtníci, kteří v dutinách lesních stromů hledali usedlé roje včel. Teprve jako rolníci počali včely v oulech chovati. Kdo na Moravě a v Čechách právo ku včelaření měl, není určitě známo, ale z listin možno vyrozuměti, že takové právo statkům panským a zádušním příslušelo. A tedy jen se svolením panským se od menších hospodářů provozovalo, začez byli zavázáni k odvádění včelného. Patřili tudíž tehdejší včelníci čili medaři mezi ministeriály. Velká spotřeba vosku a medu byla příčinou, že se velmi hojně medařství u nás za dávných časů provozovalo. Med se užíval místo cukru k sladění a byla z něho připravována medovina, která kromě piva a vína hojně se vyráběla v medovarech slovanských.

Jak veliké zásoby medoviny Slované měli, vysvětlá ze zprávy, že roku 1015. v Mišni, v zemi slovanských Glomáčů, vzniklý požár tamními obyvateli medovinou hašen byl. Byly v krajinách krčmy, ve kterých se jen medovina prodávala. Tak biskup Olomucký Robert uděluje r. 1232. novému kanovníku plat z takové krčmy v Kroměříži. Hlavně při klášterích nově zřizovaných byli usazováni řemeslníci klášteru poddaní. Tak v roku 1078. založen byl klášter Hradištský a k původnímu nadání patřili dva mlynáři, 2 pekaři, 2 kováři, 2 ševci, 2 hrnčíři, 2 včelaři, 2 kucháři, 2 soustružníci na klíče a 2 na poháry a 4 vinaři. V listině se podotýká, že mnozí z řemeslníků jsou nevolníci. Také Olomoucký chrám sv. Petra v r. 1065. obdržel mezi svými příslušníky jednoho kováře. Tento řemeslník i s pekařem skoro v každé nadaci uváděn jest. Sukna však a jiné lněné tkaniny na Moravě pracovaly pouze ženy. Tehdáž

*) V. Royt: „Včelařství české a bývalé tovaryšstvo medařů.“

se nosily pláště z bílé, hrubé vlny, „haleny“ nazvané, pak kožichy, zvaná „krzna“, kožené pásy, v zimě přiléhající vlněné nohavice, v letě široké, lněné. Oděv žen byl: košile s rukávníky a široké lněné roucha, „říza neb rubáš“ jmenované a ozdobným pasem stahované. Za chladného počasí byl přes něj nosen svrchní šat. Chodilo se v krbových čili opankách, jaké chudí Valaši a Slováci podnes nosí. Hlavu sobě muži pokrývali beranicí, neb vlněnou kápi k haleně přišitou, ženy pak mívaly obyčejný šátek „čechel“. — Okolo roku 1420. byla sukna dvojího druhu; šedá sukna obyčejná a pak plátna. V tomto třináctém století se obchod provozoval hlavně cizinci, kteří do země přinášeli plátno, hedvábí, samet, koberce, vína, zlaté a stříbrné zboží a kupovali surový kov, „stříbro, měď a cín“ a pak vlnu a kuži. Obchodní cesta do Polska vedla přes Uherský Brod, Jevíčko, Litvli. Vzrůstáním obchodu počala se z míst trhových tvořiti města. Z někdejší čeledi služebné byli první řemeslníci, kteří do města se uchýlivše z poddanství se vymanili. Ve věku 13. stav nevolnický již skorem vymizel. Do nevolnictví dostali se pouze zajatci ve válce a pak zločinci neb dlužníci. V místech trhových konaly se s knížecím povolením týdenní a výroční trhy. Více neodvislosti nabyli řemeslníci za Vladislava I. v r. 1110.—1125., když udělil městům výhradní právo řemesla provozovati, které od té doby proto městskými živnostmi nazvány byly. Vlastní stavění měst dělo se s knížecím povolením, obyčejně s přivolením cizinců a tak povstal Unčov r. 1223., Jemnice r. 1227., Hodonín r. 1228. a Jihlava. Podobně šlechta zakládala opevněná tržiště, jako Sternberk r. 1296., Příbor r. 1292. a Frenštát r. 1296. Na majetku mnichů benediktinů, cisterciáků a premonstrátů povstávají Hranice, Kyjov, Třebíč a Velehrad. Na majetku biskupství Olomouckého: Kroměříž, Hulín, Vyškov. Tato města byla zřízena dle zvláštních, vlastních řádů a ze zemské správy vyňata. Před tím Slované na Moravě žádných měst neměli. Většina obyvatelů měst ve 12. století sestávala nejvíce z řemeslníků poddaných panujícímu vévodovi.*) Nově zakládaným městům udělovány výsady, která řemesla neodvislými činily, a tak bývalý poměr služebnosti a poddanství přestal. Nastalými válkami křížáckými počala řemesla vzkvétat, poněvadž jevila se větší potřeba a zmožněla zejména za Přemysla Otakara II., který nová města zakládal a je zcela autonomisticky jediné pod svou vrchní mocí zřizoval. Nová města byla po způsobu jiných zemí opevňována a takovými výsadami obdařena, že řemesla směla se pouze v městech provozovati, kdežto vzdáleným vesnicím až na jednu míli kol do kola města to zakázáno bylo. Podobně první právo propinační bylo uděleno poprvé městu Opavě roku 1224. králem Otakarem I. Daroval tomuto městu tak dů-

*) D'Elvert: „Paměti Brna a měst moravských.“

ležitou privilej v Hulíně datovanou, v níž se mimo jiné uvádí, že v okolí města na jednu mili vzdálenosti žádná kréma nesmí býti zřízena. Byliť arci do těchto měst povolávání Němci a sice král Václav I. († 1253.) v Čechách i na Moravě s německou kolonizací započal a Otakar II. ji v obou těchto zemích dle určitého plánu rozšiřoval. Němci v městech se spravovali nejen domácím svým právem, jako v původní své vlasti, ale i též v záležitostech řemeslných se týmiž řády a obyčeji řídili, jak v jejich zemích porýnských se již dříve zaváděly. Byly to různé korporace čili cechy řemeslné, které vznikly v zemích jihozápadních, odtud se šířily po zemích německých a teprve ve 13. století počaly se i u nás šířiti od Němců v kolonisovaných městech zřizovány jsouce.

Ve 12. století vlastního řemesla na Moravě nebylo. Byli sice lidé různými řemesly se zabývající, kteří i jakousi mechanickou dovednost docílili v hotovení určitých výrobků v jedné a téže rodině, která rozmnožením na celou ves vzrostla, jež potom i od provozované tam živnosti své jméno obdržela, jak již zmíněno bylo, a na další doklad stůžtež zde ještě jména Kladeruby, Stítary a Kožušany. Teprve později jevil se rozdíl mezi řemeslníkem pracujícím za deputát a za mzdu, což byl však již značný pokrok, poněvadž pracemi zabývali se nejvíce nevolníci, zejména při zakládání klášterů jmenování, tito však „beneficiati“ neb „appretiati“ se zovou. O těchto se zmiňuje list nadační psaný po roce 1240. při založení cisterciáckého kláštera Oseckého, v němž psáno jest, že zakladatel k vystavění budovy **najal za plat tři tesaře**. To byla tehdy značná výjimka, neb beneficiat provozoval řemeslo tak, že mu dán byl material a on za práci dostával stravu a ostatní potřeby. Obyčejně mu byl pánem dán byt a kus pole. Mezi řemeslníkem za mzdu pracujícím a deputátním byl však ten značný rozdíl, že tento nemohl žádného vlastního jmění nabyti a po jeho smrti zbylý majetek jeho pánu připadl. Proto se též o pokrok v řemesle nestaral, poněvadž jen za tou příčinou pracoval, že tak ve své rodině se naučil a řemeslo mu nebylo povoláním, nýbrž jen rodovým zaměstnáním. Z tohoto podruží se řemeslo teprve tehdy vymanilo, když se počala na Moravě města zakládati. A to náleželo mezi největší privileje, když zemská knížata založená města zvelebiti chtěje, šlechtu k tomu měla, aby své poddané, kteří do měst přesídliti chtěli, bez překážek propouštěla, kdež se pak městským právem řídili. Arciť z poddaných mohli se nejvíce řemeslníci stěhovati, poněvadž lid rolnický od svého statku by neodešel, ale právě o tyto se nejvíce jednalo, k čemuž směřovalo i městské právo milové, aby venkovští řemeslníci do měst se uchýlovali. Sama knížata se snažila udělováním ročního platu potřebné a znamenité řemeslníky do města získati, jako učinil Václav II. povoláním mečířů do Prahy. Tím se závaznost a jakási odvislost řemeslníka od pána vždy více uvolňovala a čím více řemeslníků přibývalo, tím méně práce

od poddaného řemeslníka se vyžadovalo, tak že mohl svůj volný čas na svůj prospěch použiti a tak počal pro sebe hospodařiti, což s tím větší chutí činiti mohl, když věděl, že nastřádané jmění jeho rodině zůstane. Tímto způsobem stal se řemeslník svobodným, což byl první krok k povznesení řemesla a druhým na to bylo zakládání cechů řemeslných. Ty byly teprve tehdy možnými, když řemeslo s městským kapitálem a obchodem se mohlo spojití. Zařizování korporací jest již časným zjevem jevícím se u národů duchem probudilých nejen z té příčiny, že spojenými silami spíše vytknutý cíl se dosáhne, ale vede k tomu i snaha dobyté neb dosažené vymoženosti udržeti a je též pro své potomstvo pojistiti a zabezpečiti. V tomto smyslu se již v roce 1292. v Brně tvořily korporace, které skupovaly před trhem sem donášené zboží, aby je pak dle ustanovené ceny ku svému zisku, arci na úkor odběratelů, prodávaly, a tak jakýsi monopol zaváděly. Byli to většinou cizinci, kteří pro svůj užitek nejvíce o kolonisaci v naší vlasti se přičiňovali.

Snaha po kolonisaci na Moravě a v Čechách vyšla od flanderského kupectva, které přes tyto země do Uher za obchodem cestovalo, zejména se sušenými rybami. Zakládáním měst vnikalo do našich vlasti cizí právo německé, takže jen obce venkovské se spravovaly právem slovanským. Markrabě Vladislav (1197—1228) povolil Olomouci užívati práva Magdeburského (usídlila se tam saská kolonie), ale pro okolní venkovské obyvatelstvo platilo právo slovanské vévodou Vladimírem (1185—1201) zřízené. Toto první právo městské roku 1223. zřízené, bylo na návrh císaře Karla IV. r. 1351. zaměněno právem města Břeclavy a markrabě Jan roku 1352. potvrdil tomuto svému hlavnímu městu užívání jeho a nařídil, aby města, magdeburským právem se spravující, v Olomouci právního vysvětlení hledala a požadovala. Tedy byl tam nejvyšší soud pro celý kraj Olomoucký zřízen. Přerov toto právo užíval již v r. 1256., Hranice 1202., Prostějov r. 1406., Lipník r. 1448., ves Tršice r. 1546.

Brno dostalo městské právo od krále Václava I. r. 1243. Zaváděním řemeslných pořádků zvelebovala se řemesla a tím zlepšoval i stav řemeslníků, tak že již ku konci 13. století svobodnými měšťany byli. První známky zavádění pořádků řemeslných na Moravě objevují se ponejprv v právu uděleném biskupem Brunou v r. 1266. vinařům Kroměřížským, dle něhož soukromé právní záležitosti vyřizovány byly „perkmaistrem“ t. j. rychtářem od biskupa ustanoveným. Ale v zemích německých byla již společenstva řemeslnická mnohem dříve, která teprve v polovici 12. století od svých vrchností potvrzení docházela.

Ale velmi záhy v jižních zemích řemeslné korporace zřizovány byly. Tak Římané měli v Římě dvě korporace řezníků, do kterých několik rodin náleželo, jejichž děti nesměly se této

živnosti vzdáti, aby svůj podíl ze společného jmění, které celé korporaci přináleželo, neztratily. a tím u nich toto řemeslo jaksi dědičným bylo. Jedna korporace zaměstnávala se pouze porážením volů a druhá zabývala jenom vepře. Porážení dělo se již ve zvláště zařízených jatkách. Ano i zvláštní policejní dozor zřízen byl, jenž nad porážením dobytka dohlížel. Podobné živnosti řeznické již od paměti lidské zařízeny byly též i v Paříži, které z více rodin sestávající společnou korporaci tvořily, do níž žádný cizinec přijat nebyl, a pouze děti a příbuzní měli právo živnost řeznickou dědití a ji dále provozovati. Celá korporace volila sobě ze sebe starostu, mimo něhož ještě písař a prokurátor úřad tvořil. Ti tři řídili záležitosti družstva a rozhodovali i ve přích jako první instance. Flanderská města již na počátku 12. století kolem r. 1120. vyznačovala se květoucími řemesly, zejména soukenictvím, barvířstvím a vyděláváním koží. Rybáři ve Vormsu v roce 1106. spolčili se v cech; cech soukeníků a kožišníků v Quedlinburku utvořil se r. 1134.; cech krejčovský v Hamburku r. 1152. V roce 1164 byly již v Ženevě cechy tkalců vlny, soukenický, rybářů a řezníků, ale celé století to trvalo, nežli politicky oprávněny byly.

První úřední potvrzení od vrchnosti dostalo se cechu obuvnickému r. 1158. v městech okolo Magdeburku od arcibiskupa Vichmanna. Později i mimo města jiný lid druhdy poddaný, jako vinaři, včelaři a jiní vstupovali s povolením vrchnosti svých v tak zvaná „bratrstva“, neboť věk tehdejší neviděl jinde žádné záštity pro uhájení svobody, a aby jeho živnost se dařila. nežli když se uchýlil do nějakého společenstva. — Vydělávání kůží se hojně provozovalo nejdříve jircháři, kteří kamencem je upravovali. Tak v Olomouci bylo roku 1290. již 63 koželuhů a v roce 1463. 108. Předměstí Cejl u Brna mělo v roce 1315. tři pekaře a dva řezníky, pak dva hostince. Roku 1305. připomíná se brněnský řezník Jan, který koupil nemovitě zboží za 330 hřiven pražských grošů podle váhy moravské. Na hřivnu se počítalo 60 grošů a groš měl 12 denárů. Roku 1304. dne 24. května v Brně byla králem Václavem II. podepsána listina, již prodával fojstství městyse Kralic v kraji Olomuckém s příslušenstvím, a sice: mlýnem, krámy masnými a soukenickými. To svědčí, že tedy již na konci 13. století řemeslná sdružení se na Moravě nalézala, neb jen taková si buď najímala aneb pořizovala společně krámy ku prodeji svých výrobků. Roku 1202. byl kostel u sv. Petra v Olomouci nadán hospodou v Přerově. Toto město bylo též povinno tam zřízenému arcijáhenství odváděti 3 hřivny. Brno té doby odvádělo pouze 2 hřivny. Diecése Olomucká byla ve 12. století rozdělena na arcijáhenství zřízená v Olomouci, Přerově, Brně a Znojmě. Za arcijáhny voleni byli olomoučtí kanovníci. Roku 1229. byla u Brna hliniště hrnčířská, klášteru Komárovskému náležející, tedy byli u tohoto města hrnčíři.

Roku 1241. obdržel Přerov za prokázanou věrnost proti Tatarům a za zásluhy jeho purkrabího Brumovského Smila od krále Přemysla II. městské právo olomoucké a osvobození ode všech daní na 5 roků. Roku 1263 vedlo se po hrozné neúrodě lidu tak zle na Moravě, že méně majetnější rolníci a řemeslníci pouštěli houfně svoje chýše a žebrotou chodili. — Kdežto v Německu nejdříve cechy kupců a soukenníků se zakládaly, poněvadž nejdříve zmohutněly, tak na Moravě byly to opět cechy řeznické a pekařské. Markrabě Moravský uložil mezi rokem 1333.—1349. hradnímu pánu Konrádovi Vitisovi na Špilberku, aby mnohými řemeslníky zařízené řády, hlavně řezníky a pekaři v Brně, Olomouci a Znojmě jako městské obci škodlivé odstranil. R. 1285. musil již ve Znojmě zřízen býti cech řeznický, což dosvědčuje listina, v níž se znojemský řezník Volfger při prodeji loje výslovně na představeného cechu „Magister carnicum“ odvolává. Cechy řeznický, pekařský, obuvnický a kovářský měly zřízené stolice, ze kterých vrchnosti odváděti musely nějakou dávku, jež se od nich vybírala, a proto jmenovaly se též cechy vrchnostenské. V Mohelnici bylo v r. 1305. postaveno 10 ševcovských stolic. Cech ševcovský se mnohem dříve připomíná nežli cech krejčovský, ale přece za doby Přemyslovců již i krejčovské práce mužskými provozovány byly, což dříve pouze ženy pořizovaly, neb o tom svědčí listina z r. 1240., dle níž „královský“ krejčí Jindřich za svědka u Znojma v Pölttenbergu se povolává. Ale již na počátku 14. století byl cech krejčovský jedním z prvních, který své řády si potvrzovati nechával. Za to již v 13. století ještě následující řemeslníci na Moravě četněji v jednotlivých městech usídlení se jeví: Ve Znojmě r. 1226. bylo více kožíšníků, r. 1228. byli v Hodoníně kováři a tkalci, též sládek. Tehdejší doby byla však živnost mlynářská velmi rozšířená. Při každém městě a větším místě byl mlýn. Ze řádu tohoto řemesla nejprve se vyskytují artykule mlynářského pořádku v Praze z r. 1340., v nichž se praví, „že každému mlynáři na jeho mlýně jistá míra jest vytčena, přes kterou ku škodě jiného mlýna stavěti nesmí. To se arci týkalo stavění jezů, jejichž zřizování dělo se pod dozorem 4 osob z rady městské volených a 4 pražských mlynářů. Cechy řemeslné ve 13. století zřizované, neměly žádných psaných artykulů čili řádů, které jen tradicionelně se vedly, až teprve později se sepisovaly a pak i samým králům ku schválení a potvrzení předkládaly, čím se staly cechy stavem privilegovaným. Jiní cechové měli pouze artykule, na kterých se mezi sebou usnesli, a jež sobě od konšelů potvrditi dali. V městech královských byli cechovní artykule z počátku purkmistrem a konšely potvrzovány, v městech panských obyčejně od samé vrchnosti schválení docházely, na pergamenu psány jsouce a vlastnoručním podpisem i pečetí majitele města a panství potvrzeny. Někde si cech artykule sám dle vlastních potřeb sestavoval, jinde obyčejně cech většího

aneb hlavního města požádal, aby mu artykule zapůjčeny byly, které pak za své přijal. Na Moravě byla to především královská města Olomouc (město hlavní), Brno, Znojmo, Jihlava, Uher. Hradiště a Kyjov, která nejdříve cechovních privileji se domohla, a jež pak jiným městům vůkolním popouštěla k opsání potvrzených artykulů. V Čechách byla to nejdříve královská Praha, v níž zřízené cechy před ostatními městy jakousi přednost a právo požívaly, dle nichž se ostatní cechy ve venkovských městech řídily. První privilegium v Praze obdržel roku 1318. cech krejčovský. První pořádek řeznický byl tam zařízen roku 1359*). Řezníci staroměstští měli psané privilegium od krále Jana, kterýž v boji r. 1346. zahynul; syn jeho Karel IV. ono privilegium již zřízeného cechu potvrdil. Dle toho privileje měli řezníci v požívání masné krámy, začez byli povinni do komory královské odváděti ustanovený roční plat, který z jednoho krámu činil jednu lehkou hřivnu čili 56 grošů. Janem Lucemburským jim bylo povoleno míti na své červené korouhvi, jakož i ve svém štitovém znaku bílého lva bez koruny o jednom ocase a na druhé straně korouhve bránu s mříží a s obou stran oděnce, kteří do brány sekerami sekají. Též jejich pečeť směla míti lva ve znaku. Tato milost byla jim za velmi hrdinský čin udělena, a sice když král dne 28. listopadu 1310 před město Prahu se svým vojskem přitáhl, která korutanskými žoldnéři obsazena byla, jenž brány městské hájili, vrhli se řezníci na žoldnéře, bránu blíže kláštera sv. Františka obsazenu mající, odehnali je, a bránu rozsekavše, krále do města vpustili. Mistr řeznický a měšťan pražský, který své soudruhy vedl, byl pak králem za primátora pražského dosazen. Za Karla IV. jen ti se řezníci jmenovali, kteří maso v krámech vysekávali; kdo však pouze maso o trhu prodával ve dny k tomu určené, jmenoval se huntýř, a pouze droby prodávající byli drobníci; ti také z drobů jaternice, jelita a „koblásky“ dělali. V době mezi r. 1348. až 1419. se v Praze napočetlo řezníků, kteří své vlastní domy měli 176; k tomu 1 huntýř a 10 drobníků. Jakou cenu měl dobytek ve 14. století vidno z těchto dat: Roku 1393. byla kráva za 55 grošů, to jest našich peněz 13 zl. 75 kr.; ovce za 6 grošů čili nynějších 1 zl. 50 kr., vepř za 15 grošů t. j. 3 zl. 75 kr.; vykrmený vepř za 22½ groše = 5 zl. 62½ kr. a prasátko za 6 grošů = 1 zl. 50 kr. V roce 1418. platilo se za vola 105 grošů čili 26 zl. 25 kr.

V tehdejší době mělo zařizování cechů nemalou důležitost, poněvadž za těch časů policejní zákonodárství nebylo ještě upraveno, tak že každý pořádek řemeslnický i policejní nařízení v sebe pojímal, jímž se členům řídití bylo. Na př. starším cechovním u cechu řeznického příslušelo dobytčce k zabiti určené dříve sobě prohlédnutí, je-li zdravé. Kdo by nezdravý kus zabil, byl pokutován. V opevněných městech tvořily cechy hlavní

* Tomek „Dějiny Prahy“.

část zbrojné moci, a z jednotlivých cechů tvořily se čtyř, které v čas nebezpečí město hájily. Proto každý obyvatel města k nějakému cechu náležeti musel. V pozdější době teprve si cechy jednaly najaté žoldnéře. Tak na příklad cech řeznický města Přerova ještě v minulém století vykazuje, že po nové volbě cechmistrů tyto ještě přijímali zbroj pro dva zbrojné, která se stále uchovávala. Jest též známo, že rovněž i do téže doby řemeslníci pobočnou zbraň nosili. Že skorem všichni obyvatelé měst do některého pořádku patřili z toho zjevno, že lazebníci, ranlékové a lékaři též cech tvořili. Jak veliký počet cechů ve větším městě již ve XIV. století byl, viděti na Praze. Karel IV. nařídil, aby při slavnostech se cechové v určitém pořádku seřaďovali, který byl takový: Napřed šel 1) cech řeznický s červenou korouhví; lev ve znaku držel v předních pazourech širočinu; pak následovali 2) sladovníci a pivovarníci; 3) malíři, řezbáři, sklenáři, štítaři a zlatníci; 4) kožešníci a jircháři; 5) plátneři, helmeři, mečíři, sedláři, pasíři a zámečníci; 6) nožíři, klempíři a brusíči; 7) soukeníci, postřihači, kloboučníci a valchaři; 8) krejčí a kytláři; 9) pekaři, mlynáři a měřiči; 10) bečváři (bednáři); 11) kramáři; 12) hrnčíři; 13) vochláři a řebenáři; 14) stoláři, tesaři, koláři a soustružníci; 15) kameníci a zedníci; 16) koželuzi, mydláři a vápeníci; 17) ševci a jircháři; 18) lazebníci a ranlékové. Znaky cechovní těchto řemesel byly, takřka základními pro všechny ostatní stejnorodé cechy v Čechách i na Moravě, poněvadž v mnoha pozdějších dobách tytéž nalezájí se na pečetích různých cechů měst moravských. Z nich nejvýznačnější jsou lev se sekerou cechu řeznického skoro všemi řeznickými cechy později užívaný. Nožice čili nůžky cechu krejčovského. Adam s Evou s hliněnou nádobou v dole mezi nimi, znak cechu hrnčířského. Jezdecké boty s ostruhami v trojpraprsku sestaveny, znak cechu obuvnického. Soudek s kružidlem a palicí byly znakem cechu bečvářského; preclík, houska a bochánek znakem cechu pekařského; krokvice s kladívkem a lžící znakem cechu zednického; dvě břitvy ve věnci znakem cechu lazebnického a vážky znakem cechu kramářského. Kde řemeslo nebylo tak četné, bylo jich více ve společném cechu a pečť měla pak znaky všech sloučených řemesel. Všichni řemeslníci takto spojení řídili se pak jedinými artykuly. Jen řádně v cechu zapsaní řemeslníci své řemeslo provozovati mohli a kdo v cechu zapsán nebyl, řemeslo provozovati nesměl.

Přijat do cechu byl jen ten, kdo byl „řádně a poctivě na svět zplozen“. Učňové byli přijímáni cechem na různou dobu let do učení, dle toho jak v artykulích stanoveno bylo. Za přijetí se platilo buď groši neb voskem a k tomu musel dva rukojmí postavit za sebe, kteří zaň ručili, že se „řádně a počestně vyučí“ pod pokutou obyčejně kopu grošů obnášející. Ale u pražského cechu řeznického rukojmí v tom případě 50 míšenskými kopami by byli propadli. Též značný byl vklad od učňů. Pražan

platil 10 kop míšenských a 2 libry vosku, ale přesporní musel složit 20 kop a 2 libry vosku. — Přímých zpráv o nějakém združení medařském ze 14. století v Čechách neb na Moravě stávajících není, ale lze se domýšleti, že již v tomto století zřízeno bylo. V Německu již taková spolčení byla r. 1350. a to v krajinách v sousedství Slovanů ležících. Roku 1350. ztvrzuje císař Karel IV. medařům v říšském lese u Norimberka stará práva jejich, dle nichž měli svého zvláštního rychtáře, jenž úřad svůj držel jako léno říšské a odbýval soud nad medaři. Později z roku 1591. obdrželi zvláštní artykule medaři panství Meziríčského a Rožnovského od pana Bernharta z Žerotína. pána na Mezirčí a Rožnově. Privilej ta obsahuje 11 artikulů, z nichž svou zvláštností a zajímavostí se vyznačují 2., 3., 4. a 5. Za 2. Kdožbykoli medařem býti chtěl a brti sobě v horách a gruntech svých dělati chtěl, ten má každý lamffogtu se ohlásiti a dá za cejch, kterým dřevo cejchovati bude, 9 peněz bílých. Za 3. Co se pak nových brti dotýče, tu jeden každý medař mŕž sobě dřevo na místě příhodném ohlednutí a je znamením svým znamenati, v kterémž dřevě bude povinnen brti pro usednutí včel v roce a ve třech dnech pořád sběhlých udělati, a jestliže to neudělá, dá pokuty 4 groše bílé a to dřevo může jiný medař dělati, znamením svým je znamenaje. Týž sobě může snět, ostrev na dřevo k lezení a včel zavírání svobodně utiti. — Dle toho byly tudíž v lesích přirozené ouly dělány, podobny těm, jaké si včely divoké samy v dutých stromech zakládaly. V tomtéž artykulu hajným se zapovídá, aby blízko brti pasek nedělali ani dělati dopouštěli a tolikéž lípy, javorčí, střešňovi a jiného dříví, s kterého včely počitek berú a pastvu mají, na škodu medařům bez dovolení jejich rubati. Za 3. Brti se mají do téhodne po sv. Duše otvírati a o Matce Boží zase zavíratí, do kteréhož by včely nesedly. Jestli-by dřevo neb brt, kde včely byly, uschlo, bude povinnen ten, či včely jsú, lamffogtu oznámiti a ten s jinými medaři má tam jiti a očitě spatřiti; kdyby dřevo nehodné bylo, aby škoda medaři se nestala, mají se včely, jak nejlépe bude moci rozuměti, k užitku obrátiti a opatřiti. Za 4. Kdoby z medařů brti neb včely kupem neb dáním dostal, bude povinnen do tří dnů takové brty znamením svým poznamenati výše nad znamením starším. Za 5. Medaři povinni budou z jedněch každých včel starých, které v brtích mají, po 1 groši bílém každý rok dávati; ti však, kdo mají včely na svém vlastním při gruntech v zahradách, nemají erbům ani budoucím potomkům svým žádných platů dávati.

Jest nutno zmíniti se též o starém hornictví, které rovněž na Moravě velmi pilně na mnoha místech a to již v XI. století provozováno bylo, jakž o tom svědčí listina, kterou se Eufemii manželkou zemřelého knížete olomouckého Otty r. 1086. klášteru Hradišti u Olomouce, oběma manžely založenému, daruje veliký les a v ní se vypisují veškeré požitky, jaké les poskytuje, mezi nimiž se rudní doly jmenují. Ale jakým způsobem bylo v té

době dolováno, z listin není známo. Teprve když o Jihlavě, která byla prvním horním městem na Moravě, se mluví v r. 1227., jest též způsob dolování zaznamenán. Tam dolovalo se hlavně na stříbro a toto město mělo dokonalý horní řád, dle něhož se i ostatní horní města na Moravě řídila. Způsob dolování byl ten, že se ruda již na povrchu zemském jsoucí počala sbírat, a do hloubky se v širokých vrstvách prohlubovalo asi tak, jak se nyní hlina pro cihlářské potřeby vybírá. Tedy nedělali se šachty a podzemní štoly, vyjma v samé Jihlavě, poněvadž k tomu jest třeba již dovedných a zkušených horníků. Na Moravě se dolovalo na různé kovy. Tak na železo ve 13. století dolovalo se v okolí Freudenthalu (Sl.), kolem Hradiště ve vesnicích Knínice, Šebetov, Cetkovice a Uherčí u Hranic. Pak v r. 1236. mluví se o dolech na železo u vsi Lažánky a Zablažany, jež byly majetkem kláštera Velehradského, pak u Domašova, kdež ležela ruda železná na povrchu, takže jmenovala se cesta do Laštian jdoucí „rudná cesta“. —

Zlato se dolovalo buď rudnictvím neb jílovnictvím. Prvním způsobem u Zukmantlu r. 1224. a hradu Edelšteinu, roku 1227. u Jemnice, r. 1234. u Unčova, roku 1264. u Žďáru. Hojněji se zlato jílovalo z nánosů a pak též někde vypíralo z písku říčního podobně jako v Čechách se dělo na „Otavě zlatonosné“. — Jílovalo se r. 1215. u Laštian a Domašova, roku 1271. u Benešova (Slezsko) a r. 1272. v Oustí.

Na stříbro se dolovalo r. 1213. u Freudenthalu (Slezsko), r. 1234. u Deblína, r. 1238. u Zubří pod Pernštýnem, roku 1243. u nedalekého Doubravníku, roku 1257. u Uherského Brodu, Bělé a Šlapanic, a roku 1264. u Žďáru a nejvíce snad již v r. 1227. u Jihlavy.

V roku 1590.—1610. též v lipenských lesích městských u osady Slavkova za vrchem u staré bašty a u břehu potoka se zlatá a stříbrná žíla nalezala. —

Olovo a měď. Olovo se dobývalo z rudy r. 1227. u Jemnice, a obě u Benešova a Životic, mimo to však všude tam; kde stříbro a zlato se dolovalo, nacházelo se i olovo a měď, poněvadž leštěnec olovený obsahuje mimo olova i něco stříbra a kyz měděný mimo měď má nějaký dílec zlata. Tyto vzácné kovy od obecných odlučovati uměli již tehdejší „rudníci“. To se dělalo na „hutích“. Takové byly na př. na řece Bystřici u Olomouce. — Jihlavské horní řády asi z r. 1249. pocházející byly králem Václavem I. a pak jeho synem Otakarem II. potvrzeny. Právo hornické k dolování arci náleželo králi, bylo ale pronajímáno měšťanům, kteří velmi zbohatli.

Již z prvních potvrzených artykulů cechovních viděti, že již na počátku 14. století celé cechovní zřízení se svou ohradou městskou proti venkovu, se svým přísným uzavřením cechovním oproti ostatním pořádkům a svou autonomní mocí, jakož i svou přísností proti těm, kdož bedlivě dle všech artykulů se neřídili, též se svým omezením rozšiřování se živností u jednotlivců

cechu, a vyloučením veškeré soutěže a volnosti živnostenské v královských městech Čech i Moravy bylo úplné a jednomyslné. To pozorovati možno z artikulů prvně potvrzených, zmíněného již cechu krejčovského v Praze z r. 1318., dle nichž se cechovním oudem a mistrem jen ten státi může, kdo si před tím právo měšťanské vymohl a 4 kopy grošů jako zástavu položil, že po 3 leta a 3 dny veškeré zlo a dobro s městem snášeti bude, jako ostatní řemeslníci. Bylo tedy té doby již více řemeslných pořádků v Praze založeno. Jež měly stejné závazky.

Jiný artykul stanoví, že nově přistouplý mistr musí položit i půl kopy (do truhlice cechovní), čtvrt kopy pro starší a kopu pro krejčí. Žádný tovaryš nesmí pracovati u dvorského krejčího, to jest takového, který řemeslo ve službě panské aneb jiné vrchnosti by dělal; kdo by se tak nezachoval, nemá celý rok žádným mistrem do práce přijat býti. K tomuto cechu patřili též pláštníci a flikari, neb předělavači, kterým však pod pokutou šití nového oděvu zakázáno bylo. Dle udělené privileje měli krejčí hlavně na objednávku pracovati, ku prodeji hotových šatů neměl nikdo více míti nežli dva oděvy. Jeden český a jeden švábský a to ve svém bytu. Mimo dům neměl nikdo ani nové ani obnošené šaty prodávati, leda roztrhané. Kdoby proti tomu jednal, zboží se mu pobere. Pokuty připadly částečně městské obci a dílem cechu. — Při mlýnech bylo též na Moravě záhy na upravování jezů hleděno. Tak již v roce 1299. činí se zmínka o jezu při mlýnu Jakuba na řece Moravě pod bývalým kostelem sv. Blažeje v Olomouci, a pak na řece Dyji pod Znojmem. Dávka z mlýnů platila se dle počtu vodních kol. Tak v Brně byl při spojení řeky Švarcavy se Svitavou mlýn o 9 složeních. Taková dávka byla rozmanitá a dávala se jak knížeti zemskému i vrchnosti domácí. Sestávala z různých služebností a odvádění mouky, obilí, prasat, drůbeže i peněz. Dávky se platily hlavně za používání vody a tím též nájemci mlýna dožadovali se svých vrchností, aby jim poddaná místa pouze u něj mletí směla. Již v té době dle množství a spádu vody zřizovaly se mlýny buď na vrchní neb spodní vodu, ale též v roce 1277. vyskytují se již větrné mlýny. Tak mniši premonstráti na Strahově (u Prahy) byli první, kteří ve své zahradě větrný mlyn postavili. Před tím v Čechách nic podobného nestávalo. Bezpochyby oni mniši model takového mlýna si z Francie přinesli, aneb snad z Holandska, kde tento druh mlýnů již ve 12. století znám byl. Téže doby ale v každé domácnosti měli ruční mlýnky na mletí obilí, jak dosud na Slovácku neb Valašsku se používají. — Ale též cechy rybářské vznikaly. Právo ryby lovití bylo též vrchnostenské a o jeho udělení zejména kláštery se ucházely, a při založení nového kláštera obzvláště k tomu přihlíženo bylo, aby se snadno ryby opatřiti daly. Tak Václav II. postoupil toto své právo roku 1301. klášteru Velehradskému, aby v řece Moravě u Kostelán ryby lovití mohl. S počátku měly kláštery vlastní rybáře nevolníky,

kterí v rybnících klášteru patřících ryby lovíli. Později stali se z nich deputátníci, kteří konečně založenými cechy rybářskými svobodnými se stali. — Též velmi závažnými byly cechy soukenické. Až do konce 12. století se v listinách Moravských o soukenicích nemluví, poněvadž do té doby ženami se sukno hotovilo z nebarvené vlny na domácích stavech tkalcovských. Byla to šedá sukna z vlny míšené. Byla obchodním zbožím a v místech, kde mýta stávala, se z nich vybírala daň čili mýtné. Tak v Kyjově platilo se z nákladu vozního 4 denáry, ale sukna zahraničná byla 8 denáry stížena.

Soukenictví řemeslně počalo se prováděti v Jihlavě, kamž z Flanderska přinešeno bylo, neb té doby již v Bruselu, Gentu soukenictví značně pokročilým bylo. Do Jihlavy se přistěhovali z Flanderska dovední soukeníci a obdrželi r. 1249. list jim svobodu zaručující, jimž se jim poskytovala nerušená volnost u provozování jich řemesla. Tím obdrželi též právo své dlužníky sami exekutivně stíhatí bez oznámení na zemský soud. Zajisté že dosti brzy sobě zřídili cech soukenický, ve své vlasti již s takovým pořádkem obeznámeni jsouce, ale teprve v r. 1360. se mluví o tomto cechu. Podobně se zřídily cechy soukenické i v jiných městech, a Brno již v roce 1301. mělo valchu, která jest nutnou pro řemeslo soukenické. — Ačkoliv již ve dvanaáctém století píše se v listinách dosti často o soustružnicích, kteří se na několik odvětví dělili, přece později se více o nich nemluví. Byli i vedle hrnčírů proto tak nutní, že veškeré nádobí a náčiní jídelní ze dřeva se soustruhovalo, až teprve v první polovici 13. století se počalo mědě a později i cínu v domácnostech užívatí, čímž povstali kotláři a cínaři. — Rovněž z potřeby vznikly pořádky lazebnické. V městech i jiných místech bylo již ve 13. století a ještě i ve 14. st. takové množství lázní, že v nich zaměstnaní lidé, „lazebníci“ nazývaní, se rovněž ku ochraně svých živností v cechy slučovali.

Podobně se v pořádky jednotili šenkovi, piva a vína, sládci a sladovníci, rybáři, kloboučníci, kožešníci, koželuzi, bednáři neb bečváři, ale nemluví se nikde o mečířech. V starší době byly sice na Moravě takové živnosti, neb celá osada Štítary (nynější Šiltern) se zhotovováním štítů zaměstnávala. Ale sotva asi se v zemi meče hotovily, neb dle toho, že král Václav II. povolal do Prahy mečíře Jindřicha a aby se trvale se svým užitečným řemeslem v městě usadil, ustanovil mu roční dávku 10 kop, možno souditi, že podobná živnost u nás byla dosti vzácnou. Ve 13. století veškerá rytířská brnění a zbroj z ciziny a to hlavně z Florencie a Augsburgu byla objednávana. Ale již v r. 1328. v samé Praze byla živnost zbrojářská tak vyvinuta, že skorem každý kus zbroje jiným cechem hotoven byl, jak uvedeno bylo již při pražském cechovnictví za Karla IV., kdy platnění, helměři, mečíři a štítari své cechy měli. Dle toho rozdělení téže živnosti na více oddělení možno souditi na značnou

dovednost a pokročilost její. Něco podobného bylo u zlatníků, ačkoliv zde na Moravě teprve mnohem později o jejich cechovním zařízení se mluví.

Ve 13. století byla již dovednost zlatnická v Uhrách značně vyvinuta a poněvadž spojení Moravy s Uhry zejména obchodní bylo od pradávných dob velmi čilé, jest jisto, že umění zlatnické z Uher na Moravu svým vlivem působilo. Také později objevují se cechy zednické, tesařské a kamenické, ačkoliv již v listině Brněnské se mluví r. 1300. o kameníku Pilgrimovi. Mimo zednictví bylo však stavitelství v tehdejší době znamenitě vyvinuto, které arci skoro výhradně stavbou velkých chrámů se zaměstnávalo. O veliké dokonalosti a pokroku svědčí klášterní kostely v Tišnově a v Třebíči řádu cisterciáckému náležející. Tyto veliké stavby prováděly se domácím, národním slohem a nebylo to pouhé nápodobení cizích tvarů, jak mnohými tvrzeno bývá. Nebyl to rozhodně žádný sloh německý ani z vlašského neb z francouzského vzato. Jako stavitelé tak i domácí slohem pracovala cechovní řemesla stavební.

Že bylo v středověku zřizování cechů řemeslných nutností, bylo již poznamenáno, poněvadž státní zařízení nestaralo se tak jako nyní o veškerý vývoj a bylo tudíž jednotlivým stavům ponecháno, aby se samy o sebe staraly. Jako se jednotilo rytířstvo a kněžstvo, podobně ve svazky pojily se různé živnosti, kterých arci muselo býti tolik, kolik četných řemesel, poněvadž jen tímto způsobem bylo možno jednotlivému řemeslu dobře a řádně se naučiti. Důkladnou znalostí řemesla, kteráž cechovním zřízením umožněna a podporována byla, chránilo se též řemeslo, poněvadž zaručovalo odběratelům dobré a dokonalé výrobky, čímž na práci řemeslníkům nescházelo. Obec pak a magistrát bděly nad tím, aby škoda ani odběratelům ani živnostnictvu nevznikla. Proto též k tomu přihlížely, jestli v cechu nějaké usnešení na úkor obecnstva se stalo, aby to svou vrchní mocí zamezily. Tak se stalo magistrátem, když v Brně, ano později též v Přerově se pekaři usnesli, že nikoliv denně, ale pouze třikrát za týden čerstvé pečivo péci budou. Aneb jestli se řezníci usnesli, že dříve porážeti nebudou, až maso z poraženého již dobytka se vyprodá. Ještě jiný vliv měly cechy řemeslné a to po stránce mravní. Tovaryši patřili k rodině mistrově, kterýž bděl nad jejich chováním a jimž celou výživu poskytoval. Ustanoveným počtem let k učení, lety vandrovními a mistrovským kusem docházelo se teprve k samostatnosti, což činilo řemeslníka sebevědomým, věda, že jen příčinlivostí a prací dosáhnul mistrovství. Tím se tvrdila jeho povaha po stránce morální, zvětšovala se uvědomělost, následkem čehož dosti záhy a to již ve století 16. nalézáme řemeslníky v čele obce.

Cechy řemeslné byly svým vrchnostem povinny různými poplatky mimo peněz, jestli neobdržely takové obdarování, že ode všech platův osvobozeny byly, jako to bylo uděleno od Viléma z Pernštejna r. 1520. všem řemeslníkům v Přerově, vyjma

soukeníkův, kteří z valchování suken platili. Polička patřila klášteru Bievnovskému a roku 1406. bylo tam mimo mnoho soukenníků ještě 6 kovářů a 12 řezníků, kteří klášteru ročně odváděli 12 kamenů loje a 12 kamenů slaniny. V Broumově pak téže vrchnosti platili řezníci z 11 masných krámů po 22 kamenech loje ročně. Od vrchnosti se vybíral plat mimo z masných krámů i z chlebných stolic.

Jako jednotlivé cechy žádaly samého panovníka za ztvrzení svých cechovních řádů, podobně tak činili i páni nad oněmi městy, jež jim příslušela a též krále žádali pro své městské řemeslníky za potvrzení jejich cechovních pořádků. Tak na př. v Laušskrouně měli nejprve obuvníci r. 1534. svoje cechovní artykule králem potvrzené; byloť jich v tom městě nejvíce. Takového ztvrzení došli v témž městě r. 1564. též řezníci, pak tkalci, soukeníci i krejčí. V městech královských jmenoval cechmistry aneb na jejich volbu vliv měl královský rychtář. Též často se stávalo, že ku konšelům, radu města tvořícím, přibíráni byli cechmistři všech řemesel. O tom zmiňují se Broumovští, kteří v r. 1544. měli v radě přísežné mistry všech řemesel, již měli dozor nad různými řemesly, dohlíželi do kotců chlebných, masných krámů a pak ku pravosti vah a lokte.

Že ještě v 16. století městští řemeslníci chráněni byli ve svých živnostech, aby od cizích ujmy netrpěli, vysvitá z privileje, kterou obdržel purkmistr města Brna v roce 1524. od krále Ludvíka, aby v předměstích se usadivší řemeslníci byli vypořádáni a na jejich vlastního pána pozemků odkázáni.

Bylo již praveno, že v době zavádění cechů v městech kde kdo k nějakému cechu patřiti musel. Proto mimo cechů řemeslných byly též cechy medařské a řády šenkovní, kteří se naléváním piva a vína zaměstnávali. Z patnáctého století sepsané artykule vinného šenku objasňují, jakým způsobem se nápoje lihové prodávaly. Místo nynějších našich hostinců a hospod byly „šenkovní domy“. Každý vlastník domu měl právo víno šenkovati, avšak musel býti prve obcí k tomu za způsobného uznán.

Hlavní dozor nad šenkováním vína i piva měl purkmistr města se dvěma staršími, kteří dohlíželi „na spravedlivou míru, plné dolévání, nikoliv dlouhé sedání, v noci v kostky hrání, svady itd.*) Kdo nápoje šenkovati chtěl, ohlásil se „do dvou neděl“ na obci. Písař městský sepsal všechny domy k šenku způsobilé „na yňku i na ulicích“. Nalévači vína zvaní hospodáři rozdělení byli na „pořádky“ po 11 občanech, které střídavě víno nalévaly.

Dokud jedna pořádka trvala, nesměl nikdo z pořadníků druhé pořádky vína načínati, aby každý svou živnost bez překážek a spravedlivě mohl provozovati, „neboť když tak jeden na druhého počíná, tudy záhuba jde“. Jedna pořádka mohla 10

*) B. Dušek „z vinných šenků 15. století“.

dni šenkovati „dle spravedlnosti pro všechny stejně, chudému i bohatému“, a v této době 10 pořadníků prodávalo víno a jednáctý pivo. Pilo se víno obyčejné aneb „pálené“. Z artykulů v Lipníku nalezených vysvítá, že v roce 1400. bývalo takových pořádek pět. Jestliť zaznamenáno: „Kdož by sám víno dávatí chtěl, aby dával svou pořádku, a když vydá, aby poodpočinul a pustil čtvero početí mimo se: pakli by dva spolu dávali, ti vydadouce své početí, aby odpočinuli a pustili troje početí; pakli by byli tři tovaryši, aby vydadouce své početí, pustili mimo se dvoje početí; a potom zase znova dávajte počínající vína, aby tím pořadem šlo, a jináče nic!“ První pořádka počínala na den sv. Martina a jmenovala se také svatomartinskou. Také se sestupovalo více občanů v jediný řád a platili za jednoho pořadníka v celé pořádce, majíce obyčejně jeden dům šenkovní. Nesměli načínatí víc než jeden druh vína.

Na takto obcí potvrzené šenky bylo ostatní obyvatelstvo odkázáno a toliko o předjarmarči a podjarmarči čili „trejunku“ svatomořickém, když mladé víno „msty“ nazvané do města od vinařů dováženo bylo, kupovali sobě soukromníci soudky „požívající vína v svobodnosti až do sv. Martina“. Avšak staré víno prodáváno ten čas obyčejným způsobem od pořadníků. Ale obec sama ustanovovala též míru prodáváných nápojů. Když nastal první den nové pořádky, dva starší z rady k tomu ustanovení vyšli v určitou hodinu z radnice, aby dle seznamu přehlédli všechny domy na pořádku k šenku určené. V domech prohlédli sudy, je-li víno dobré a míra spravedlivou. Arciť museli tudíž „koštovatí“, jak právem jejich bylo. Když pak bečky podle artykulů za správné uznali, je označovali, čemuž říkalo se „sázení“. Míra byla sázena na dvě bečky „svideňky“. Jakmile se prohlídka skončila, vyšel z radnice obecní posel „šerha“ a ten provolával „aby, kteří povinnost k šinku mají, víchi vystrkovali“, a zvonek na radnici oznamoval zvoněním novou pořádku. Dokud zvonek zněl, zavěšovali hospodáři šenkovní „z pořádky“ věnce neb víchy nade dveře, aby tím kolem jdoucí upozorňovali. Kdo však opomenul znamení vystrčiti dokud se zvonilo aneb zavěšené později po odzvonění sejmul, přišel o početí a musel čekati své pořádky znova. Prodati svou míru v takovém případě jinému, by škody neutrpěl, trestáno bylo jako přestupek jedním zlatým „na obec“ a věrduňkem šafránu do parské kuchyně. Víno šenkovalo se jednotlivci „podle spravedlnosti“ a tedy nebyl nikdo na určitou cenu vázán. Muselo však býti dosti laciné, neb ještě v roce 1572. dle záznamu cechu řeznického v Přerově platilo se za máz vína po 16 penízích. Tedy jen sázené víno se prodávati smělo. Tresty na přestoupení toho byly dosti značné, „neboť nejen ten, kdož by jiné víno dával“, ale i ten „kdo by se „staršími třel a vadil, aby jemu sadili po jeho vůli, ať hřivnu propadne a vína do roka aby nedával, a to víno, o kteréž by uposlechnouti pánův starších na sázení nechť, aby ven vyvrhl a zde jeho více nedával.“

Jen výmínečně dovoleno hospodáři nalévati vína nesázeného, dle tohoto artykulu: „Kdožkoli by víno dával a jiné měl lahodnější a čerstvější, a hosté příjdouce chtěli to píti neb jiné, že hospodář může dáti každému, kteréhož by kdo chtěl, však proto, aby žádn více vína nevydal, ani vydati směl, nežli potud, pokud by to náčini, kteréž by pány staršími sázeno bylo, ukázalo“. Víno nad sázení vydávané bylo oduáno a hospodář do roka šenkovati nesměl. Příhodilo-li se však, že před 10. dnem vína skorem nebylo a šenk cizí hosté navštívili a píti žádali, musel se hospodář o nápoj postarati, neb neměl-li vína, propadl pokutě. Ale o své vůli nový sud načítí nesměl. V takovém případě stanoví se jiným artykulem: „Hospodář vnes záležitost tuto na purkmistra neb dotyčné starší, jež přesvědčivše se o pravdivosti jeho slov, povolí vína dáti do slušného počtu“.

Víno mladé se prodávalo hned od sv. Martina až do sv. Jiří, jak bylo přivezeno. Od sv. Jiří až do času nového vína muselo ležeti „dvů neděl“. Jinak propadl pokutě tak veliké, jaký byl poplatek za šenk do obecní pušky (pokladny). Aby nedělní a sváteční klid nebyl rušen lomozem ze šenků, stanovil jiný artikul, jímž otvírati šenky v neděli a ve svátek před mši bylo zakázáno. Jinak byl hostinský pokutován 8 zlatými a každý host v té době přistižený 3 zlatými. Nemohl-li pro chudobu platiti, musel svou pokutu na díle obecním oddělati. V šenku nesmělo se déle seděti, nežli do ustanovené hodiny, kteráž zvonkem na radnici zvoněním oznamována byla. Artikulové stanovení v této příčině zní: „Neb ten kus a svolení stalo se, což se sedání nočního dotýče, aby šerha pilen byl a poslúchal, když by tři hodiny na noc udeřily, tehdy aby hned zvonil vedle dávné zvyklosti na rathouze, a páni hospodáři (vaynharové) slyšíce zvonění, aby se k tomu měli a hostě své nebo pitele ven vyklidili a to prvé nežli by čtvrtá hodina udeřila, krom hostí přespólních, kteříž by se do domu pohostinně přidali. Pak-li by jináče kdo neb kteří po čtvrté hodině od pána fojta, neb od jiných pánův komuž by to poručeno bylo, nalezení byli; tehdy hospodář napřed má propadnouti a hned dáti čtyři zlaté, a host každý dva“. Roku 1523 změněn tento řád, a sice tak, že „na krátkú noc až do udeření dvů hodin a na dlúhú noc až do udeření pěti hodin sedati dovoleno“. Nejsou to arci nynější udání doby, neb tehdaž se počítalo na celých 24 hodin, tak že tehdejší 2. hodina jest naše 8. večerní a 5. hodina nynější 11. hodina v noci. Se zbrojí směli do šenků choditi jen rytíři a městští pacholci. Ostatní zbroj svou odkládati museli, a teprve po vyjití jím opět hospodářem dána byla. Bylo to k vůli opatrnosti, aby při píti různé nevěle nebyly krvavým způsobem vyrovnávány. V tom případě jest artikulem stanoveno: „Nechtěl-li by ten zbroje k uschování dáti, nedávejž jemu hospodář píti, by pak i jeden žejdlík vypíti chtěl. Chtěl-li by pak on svú vuoli dále provozovati, oznámíž to hospodář fojtovi a foit příjda, bude moci tu zbroj vzíti, a ještě k tomu jeho do trestání obecného“. Roku 1523. bylo biskupem

Turzou ustanoveno: „V tomto také známe býti nemalou řemeslníků zkázu, že když jim již hospodář chce věřiti, tuž bude píti, pokudž mu jednou věří a z bečky teče, a když se potom upomíná, aby zaplatil, bude výmluv vymýšleti. Proto žádný hospodář žádnému člověku zde obývajícimu neb jinde věřiti nemá a více buďto na řad píti anebo domu bráti než do groše. Když do groše vypije, nedávej jemu víc leč to zaplati.“ Kdyby hospodář přece na dluh více dával, a pak to vymoci nemohl, ať nespolehá na pomoc úřední. Dlužník bude jen groš povinen platiti, ale hospodář musí 2 zlaté pokuty zapraviti. — Z těchto artykulů viděti, že obec měla dozor nad veškerým pořádkem, a sice nejen co se šenku týkalo, ale též na jiné živnosti a řemeslné cechy. Tyto ještě v sedmnáctém století spravovaly své vnitřní záležitosti zcela samostatně dle svých artykulů se řídíce, ano i vrchní dozor měly nad zbožím a výrobky svého řemesla v tržové dny od cizích řemeslníků sem přinešených neb dovozených, aby „nehodné“ nebylo; podobně zcela sami nové mistry přijímaly. Ale ve druhé polovici sedmnáctého století v mnohých městech již obec dohlížela svými správci a dohlížiteli, jestli obecnstvo kupující dobře obslouženo jest zejména v týdenních trzích. Tak r. 1675. v Brně od rady města jmenování byli správcové piva. Dva členové vnitřní rady měli dohled nad písaři tržními, výčepníky piva a sládky. Poněvadž pivo obcí bylo čepováno, měli býti při vaření piva přítomni. Pak byli voleni dohlížitelové nad prodejem masa a výrobky pekařskými. Dva členové rady mají při týdenním trhu chléb odvažovati a na ustanovenou taxu hleděti, jestli dle ní se prodává a řádná váha se zachovává. Též v týdnu dle dobrozdání dohlídku mítí mají. Též jak tisk šířiti se počal, i knihtiskaři různými privileji podělení měli právo tisknouti jen sami, nač privilej zněla. Roku 1697. brněnský knihař Fr. Ignác Sinapi obdržel privilej ku tisku a prodeji českého práva. Toto poprvé tiskem vyšlo r. 1701. s titulem: „Práva městská království Českého a markrabství Moravského.“ Jak zmíněno bylo, zavádělo se při zřizování měst německé právo, které se značně šířilo. Avšak na návrh pražské rady městské sestavil magistr Briek z Lička vlastní české právo městské, které r. 1536. v Litomyšli se tisklo. Sestaveno bylo ze staropražských statut, a bylo císařem Rudolfem II. r. 1579. všeobecně v Čechách zavedeno, které i za Ferdinanda II. žádné změny nedoznalo. Moravský advokát Sabaton r. 1680. navrhl, aby se české právo též na Moravě zákonitě zavedlo a skutečně bylo cis. Leopoldem reskriptem ze dne 7. června 1697 pro celou Moravu zavedeno. Neplatilo pouze pro královská města Olomouc, Brno, Znojmo, Jihlavu, Hradiště, Uničov a Kyjov. Že má však pro ostatní města a celou zem platiti bylo novým reskriptem ze dne 6. května 1709 zřejmě vyloženo. Již v roce 1598 bylo městskou radou Těšínskou zavedeno a Karel VI. je r. 1717 v Kladsku v život uvedl, a rovněž knížectví Opavské se jím řídilo.

Na Moravě však v městech houževnatě se přidržovali práva německého, tak že ještě r. 1760 hlavně pro stav rolnický platilo ale dekretem ze dne 7. června 1784. bylo pro veškeré poddané Moravy a Slezska zákonitě předeepsáno. Teprve za Josefa I. a Marie Terezie bylo trestním zákonem nahrazeno.

Řemesla se té doby vzmáhala a kvetla až do roku 1620. Po bitvě na Bílé Hoře nastala válka třicetiletá a v té době nastal úpadek všech řemesel a svá práva sobě jen ty cechy zachovaly, které k náboženství katolickému se veřejně znaly. Tak za krále Ferdinanda II. byla práva cechu řeznického v Praze ze dne 2. května 1628. jen pod tou podmínkou obnovena, aby se nevztahovala na žádného mistra řeznického, kterýž by se s ním, s jeho dědici a budoucími králi českými v náboženství katolickém nesrovnával. Zhoubnou válkou třicetiletou byla zámožná řemesla velice ochuzena a dlouho to trvalo, nežli opět vzmáhati se počala. Teprve po válce třicetileté obnovily se cechy. Za války museli více na boj a obhajování svých statků pomýšleti nežli řemeslo provozovati. Zejména na Moravě ještě po válce třicetileté mnohé kraje veliké svízele měly s Turky a Tatary, kteří se z Uher na Moravu hrnuli. Dne 16. září 1663. oznamuje přerovský hejtman Sigmund Andreáš svobodný pán Podstatský, že Uhři a Tataři nedaleko Holešova táhli, avšak okres Přerovský ušetřili. Nicméně poddaní ze strachu se rozutekli ze $\frac{1}{4}$ panství přerovského a tím na panství veliké škody vzešly. Panstvo, posluhové i poddaní do lesů přechali a v mnohé vesnici žádný člověk nezbýval. Přerovský hejtman zřídil obranu, kterou sestavil po muži z lánu a ta z více set mužů sestávající poslána byla k obsazení valašských průsmyků. Téhož roku 1663. asi 20.000 Turků a Tatařů zaplavilo Moravu a přišli přes Brno, Mikulov až poblíže Olomouce vše ničíce ohněm i mečem a lid do otroctví odvádějíce. Vsetín a Klobouky byly zcela vypleněny. Roku 1680. obsadila setnina voje Starhemborgova Přerov, zámek Helfenštejn, Dřevohostice, Kroměříž, Holešov, Bystřici a jiná města kraje Přerovského ku jich obraně, poněvadž téhož roku byl Frenštát zpustošen. Ještě roku 1704.—1705. byly krajiny u Valašské Meziříče a Rožnova uherskými povstalci pleněny. V téže době se v kraji Přerovském mnoho lupičských band zdržovalo, hlavně blíže hranic uherských. V těch dobách byly též cechy od svých vrchností žádány na výpomoc a za tou příčinou si držely dva i více zbrojné. — Za obnovování cechů nejvíce se živnosti kůží spracující rozšiřovaly. Tak r. 1669. byl v Olomouci cech koželuhů se 3 cechmistry a 3 přehlížiteli. Mimo toho ale též cech „cordobonerů“ s jedním cechmistrem, který byl samostatným a tedy od koželuhů oddělen. Přípravovali totiž kůži „korduan“ zvanou, kteráž příprava poprvé byla r. 1590. v Praze za císaře Rudolfa Holanďanem Stirlem prováděna. Po smrti císařově zařídil dílnu v Plzni. Té doby co v Olomouci, byli též v Brně „cordevoneři“ od koželuhů oddělení. Pak toho času byl též cech koželuhů ve Znojmě, Jihlavě a v Unčově. V minulém

století bylo mnoho koželuhů v Olomouci, v Brně a Prostějově. Tehdáž byly proslaveny a daleko známy zlínské boty a čižmy. Roku 1786. obdržel Josef Sireček výsadní právo juchtu vydělávati ve všech českých korunních i německých zemích, z čehož zjevno, že Čech tento zvláštní druh vydělávané kůže u nás zavedl. — Na počátku šestnáctého století byla vrchnostmi řemesla i ostatní živnosti všemožně podporována a ode všech daní a jiných dávek osvobozována. Měšťanům vaření piva dovoleno a jeho svobodný prodej v celém okolí města usnadňován. Toho dokladem jest privilej Vilémem z Pernštejna měšťanům horního města Přerova v roce 1520. udělená. Poněvadž jest pro tu dobu vzorem všech privilegií i jiných vrchností svým poddaným, budíž zde doslovně výtčena.

Vilém z Pernštejna a na Helfenšteině, pán a spravedlivý dědic panství Přerovského, i svými erby a budoucími potomky pány přerovskými, oznamujem tímto listem, kdež čten aneb čtoucí slyšán bude, že jsau předstaupili před nás měšťané naší horního města Přerova, věrní naši milí a žádali sau nás s snažností pokornou, abychom jim list předkom jejich od nás při osazování toho města dany obnoviti, a v některých artykulích proměnití a stvrditi ráčili, a my znamenavše jejich snažení a slušnou žádost, listu prvního ohledavše a pováživše, že ten list již v některých artykulích z hodných příčin obnovení potřebuje, a rozváživše kterak by ti měšťané i potomky svými nejužitečnější živnosti své vésti a provoditi mohli, z milosti naší tímto listem svobody dole psané jim obnovujem, a některé znovu nadávání sami od sebe i od erbův svých a držitelův našich panův přerovských. Item Nejprve k těm domům na horním městě Přerově vystaveným a osazeným dali sme ostrov k zahradám, každému domu díl, kterýžto ostrov oni sau mezi sebou rozdělili na zahrady, ješto ten ostrov za předkuv našich dán jest od obce přerovskéj k opravování stavu u mlýna, a my místo toho ostrovu dáváme k témuž stavu dříví z lesův našich přerovských. Také ty měšťané v tom městě platu ročního budú povinnovati dávatí z domu svých největších po čtyřech groších mince obyčejné berní a z menších domův jak který zaměstnává a to dvakrát v roce. I z toho platu my sobě nechťic kořistovati, oddali jsme jej v obdarování městu tomu i vsí obci přerovský, jejich všech v tom dobré a užitečné obmyslující, tak aby oni ten plat dávající, všech svobod a výsad jim od starodávna nadaných užívali a užívati mohli jako někdy předkové jejich a v pastvách, v lesích, v řekách i v jiných všech věcech obecních, a také bylo-li by jakých oprav při tom horním městě potřebí jako při městech, při branách, při cestách aneb při kterýchkoli potřebách, to vše má z pokladnice obecní děláno a napraveno býti, jakož při městě dolnějším. A jakož jsau ty měšťané v prvním listu vysvobození byli od hlásek obecních, toliko byloli by potřeba aby oni ponůcku nad hláskými drželi, i poněvadž již podle města dolního na hlásky obecní dávají a dávati mají při každém svatém

Václavě každý jakž kdo sedí po groši, tehdy tej ponůcky i všech hlásek prázdní budou na budoucí časy a kdyžby přišla potřeba časův nepokojných a nebezpečných, a na branách že by stávali a je osazovali, tehdy měšťane horního města majíce jednoho branyho k zamikání a k odmikání, více nebudou povinnovati.

Item jestližeby kdy vojna přišla ty lidi v tom horním městě nemají nucení býti aby sami svými osobami na vojnu měli jiti neb tahnuti, než podle měšťanu dolních což by oni sadili nase podle platův starodávných, tito také podle platův, kterýž z svých domův dávají povinnovati budou jim k pomoci dáti, a to učinice což svrchu píše, více nejsou povinni pánu ani obci žádných platův, robot, honův ani kterých jiných věcí. Item řemeslníci kteříž v tom městě budou, platův žádných nám z řemesla nebudou dávati, krom soukeníci od valchování suken; ti nám budou platiti od jednoho postavu po půl groši bílem a rámy k nabíjení sauken budú sobě moci stavěti v místech slušných, a z těch nebudou povinni žádných platův dávati. Item fedruňk davaný jim po mlynáři první k valše. Item kováři z brusův a ševci s stup budu nám platiti. Item ševci kteří sau aneb budau v tom městě budu nám platiti stími ševci dole, tak což přijde jednomu ševci dáti dole, aby dal polovici toho nahoře každý švec, a v trhu i v prodeji aby měli plnú svobodu jako i dolnější. Item tím všem obyvatelům v tom městě dávaní svobodu a právo vína šenkovati, piva vařiti sobě, pro čeledě, i k šenkování, tak jakž na města sluší. Také jim dáváme svobodu až by jim byla potřeba zvláštního jmíti pastýře ztej příčiny že se město zase zamyká a neráno odmyká, že jej budú moci jmíti a pásti svobodně v tom poli kdež stáda obecní pasou a co se mastnic dotýče to jedna nebo dvě v horním městě býti mají a ten nebo ty masaři všech věcí panských i obecních podle jiných masařův odbývati mají. Také těm všem obyvatelům v tom městě dávaní plnú svobodu a moc, aby mohli statky své dati poručiti komuž by se jim zdálo, buď zazdraveho života neb na smrtnědne posteli a to bez všelijakých překážek. Také obmýšlejí to a chtějí tomu, aby ti lidé v tom městě lépe seděti a se živiti mohli, toto jim z milosti naší nadávami a přidávami, aby všech jarmarkův a trhův i s frejunky užívali i sevším právem tak jako i dolejší město užívá podle výsad starodávných a jakož týž měšťané v prvním listu byli sau vysvobození a prázdní učinění odevšech úřadův, ta věc již jim jest nami s jich dobrau vůlí změněna, tak že dva z nich každého leta v úřad vsazenu býti mají a jakož jest z rozkázání našeho na horním městě dum k rathauzu obecnímu působen v tom se mají starší horního i dolního města scházeti a tu sandy i jiná rovnání činiti i obecní věci chovati a jestli žeby týž měšťané piva svá kterážby vařily ven v sudech vystavovati a vyprodávati do vsí našich, aneb kdežkoli jinde, od těch nám nebudú povinni mýta dávati, ti kteříž ta piva od nich bráti a voziti budau a my Vilým z Pernštejna svrchu psaný nejprve

sami zase za erby své a budoucí potomky pány přerovské to všecko což se v tomto listu píše slibujeme těm lidem v tom městě nynějším i budoucím ctně a řádně zdržeti a jich při tom zachovati bez všelijakého přerušení. Tomu na svědomí a pro lepší jistotu a na zdržení věcí svrchu psaných pečeť naší vlastní s našim jistým svědomím a vůlí rozkázali sme k tomuto listu přivěsiti. Jenž jest dán a psán na Krumlově vneděli masopustní, letha od narození syna božího tisícího pětistého dvacátého počítajíc.

V samých počátcích dobré a prospěšné zřizování cechů, jež se dělo hlavně za tím účelem, aby větší osobní svobody se docílilo, v dobách pozdějších, hlavně ku konci sedmnáctého a počátkem osmnáctého století, se zvrhlo a dosti často špatné a nechtuté ovoce plodilo. Nastala leckdes cechovní samovůle, jmění cechovní bylo lehkomyslně rozhazováno, mladí spolucechovníci utiskováni pro lepší pohodlí a zisk starších, zejména měli-li se mistry státi, musili své mistrovské právo draze zaplatiti. Aby tedy podobné zlořády byly omezeny a řemeslo se opět povzneslo, které válkou třicetiletou, vpády Turků a Uhrů i morem dosti trpělo, vydal Karel VI. v roce 1731. řemeslné patenty a jako jejich doplněk v r. 1739. jenerální artykule pro všechny cechy a později též i speciální artykule cechovní v r. 1742.—1778., jimiž zejména omezený počet mistrů v cechu se odstraňoval. Upraveno právo o mistrovství, jež bývalo cechem zdržováno, uvolněno nucené vstupování do cechu a mnohé živnosti byly prohlášeny za svobodná zaměstnání k cechu nezávazná. Jimi též zrušeno bylo právo mílové pro obvod města, jímž zřizování řemesel a jejich šíření po venkově bráněno bylo. Jimi též zrušeny byly zbytky řemeslného nevolnictví, kde ještě nějaké se nalezaly. Později zřizované cechy řídily se těmito povšechnými artykulami a bylo dosti starých cechů, kteří nedaly sobě původní artykule císařem potvrditi, ale též dle nových artykulů se počali spravovati. Jejich stručný obsah jest následující: 1) Řemeslné patenty z r. 1731. opatřené velkou císařskou pečeti. My Karel VI. atd. oznamujem všem obyvatelům a poddaným našim v královských zemích našich dědičných českých, že k zamezení se rozmáhajících neslušných zvyklostí, při pořádání řemeslných a dílem k obnovení a zlepšení jejich, jsme za potřebné uznali mezi pořádky a cechy následující artykule k bedlivému jich zachování publicirovati dáti. Předně. Schůzky mají se držeti v přítomnosti deputirovaného, v městech královských z magistratu, jinde podle zdání vrchnosti vystaveného pod pokutou 20 tolarů. (Dříve veškeré cechovní schůze děly se bez úplného dozoru vrchnosti neb obce to jest beze vší kontroly.) Cechovní artykule bez dovolení královského jsou neplatné a jen ty nemusí býti znovu potvrzeny, pokud nynějšimu nařízení dle 15. artykulu protivny nejsou. Všechny jiné od cechu zdělané a nepotvrzené artykule jsou neplatné a jich držení se trestá. Za

2. Aby se odstranilo škodlivému obyčeji až posavad skoro ve směs obvyklému vzpuzení tovaryšův jakož i jejich nerozváživému vyvstání a vystoupení, se zavádí: U všech řemesel má učeník když do učení vstupuje list od narození do mistrovské pokladnice vložiti a když z učení propuštěn jest, na to obdrženy list svého propuštění do pokladnice k uschování dá a tam tak dlouho zanechá, až by v jistém místě mistrem býti a tam se usaditi chtěl, kamž má sebou přinést zprávu o svém zachování pod pečeti vrchnosti a pořádku. Naproti tomu ale každý porádek, když chce tovaryš na vandr a jinde o dílo se ohlédnouti chce, jemu ty listy od splození a vyučení aneb místo těch jiných platných svědectví hodnověrný věpis dáti pod pečeti pořádku a podpisu starších mistrův proti záplatě od téhož sepsání 30—45 kr. a pak bez dalšího auplatku tištěnou attestaci svého zachování dle uvedeného formuláře. S tím tovaryš v městě, kde dílo hledá při pořádku se ohlásí, na což všichni mistři, kteří tovaryše potřebují, jej neprodleně fedrovati povinni a zavázání jsou. Je-li přijat, odevzdá hned svůj list o splození a vyučení aneb od pořádku sebou přinešený věpis i s attestatum do cechovní pokladnice k uschování a tam tak dlouho, až by jinam odvandrovati mnil, zanechá. Kdyby však z provinění propuštěn býti měl, pro které i trest ustanoven jest, má to cech vrchnosti oznámiti a jemu do té doby až se z provinění očistí, atestaci nevydati a tak na místě přidržen býti má. A poněvadž pořádkové častěji při podobných trestech, které se jim v jejich kofirmirovaných artykulech na jistý způsob dovolují, přílišně exedirovati navykli jsou, pročez budoucně nemají mistři tím méně tovaryši ze sebe atestata stěžovati, neb koho trestati, ale tu věc na cechmistry a deputirovaného od vrchnosti vnesou, kteří sami rozhodnou jednali se se o malou 1—2 zl. pokutu; avšak horší příhodu mají vrchnosti oznámiti a o naučení se ucházeti. Zachová-li se však tovaryš ve všem ctně a šlechtně, dostane list od rodu a vyučení ale s novou atestací za 15 kr., na které se krátce poznamená, proč novou obdržel, kážto stará platnosti pozbývá. Jestli však v místě žádné práce nenalezne, poznamená se mu v jeho atestaci, že práci hledal a proto dále vandrovati musil. Který tovaryš takovou atestaci od cechmistrů by se nemohl vykázati, toho nemá žádný mistr přijati pod pokutou 20 tolarů ani při pořádku fedrovati, šenk držeti neb jiné dobrodiní řemeslné prokázati. Za 3. Jestli že se tovaryš řemeslnicky vyučil na jednom místě dle od nás potvrzených cechovních řádův má všady jinde, třeba by tam jiné obyčeje a cechovní řády měly, i více neb méně let k určení potřebné byly, za hodného a náležitého pasírován a v tom žádný rozdíl činěn býti. Za 4. Již v r. 1548 a 1577. v říši římské bylo učiněno opatření, aby od ouřadův, pořádkův, cechův a řemesel synové jistých osob vyvržení nebyli a proto i zde se nařizuje, aby děti těch lidí, kteří ku krevnímu právu neb při žalářích posluhují,

na věžích, polích hlídají, ulice, žleby, stoky čisté, též ponocných, hrobníkův, ovčákův a těm podobných, s vynímáním jen toliko pohodných samých až do druhého kolena, při řemeslu bez odporování připuštění býti mají. Za 5. Jestli mistr neb tovaryš něco nectného a pořádku škodlivého se dopustí, a v tom obviněn byl, nemá proto jeden druhého haněti, neb dokonce vzpuditi, nýbrž s pořadem práva se upokojiti a tu věc při vrchnosti oznámiti a na její rozhodnutí pokojně čekati. neb až do právního rozeznání žádný mistr a tovaryš za nepoctivého a k řemeslu nezpůsobilého držán nebude. Kdyby se tomu z mistrův a tovaryšův na odpor stavěl a obviněnému v řemesle překážel, takový má za nepoctivého držán býti a od vrchnosti provisorně od práce suspendován, tak aby to, co on jiným skrz jeho tvrdošijnost a nestydaté souzení přivěroval, na něho se uvalilo, a to dotud, až by ono přečinění právně aneb dobrovolně rozhodnuto bylo. Kdyby nechtěl učedníka přijati, neb jej dále učiti, má se to vrchnosti k rozsouzení podati, jejichž nález se poslechnouti musí. Kdyby se tovaryši rotili a práce zanechali mají jako rebelové trestáni nejen arestem a cuchthausem ale i na těle trestáni býti. Takoví samovolně vystoupí řemeslníci nemají nikde přechovávaní býti, ani jídlem ani pitím zaopatřování. Za 6. Rozdíl mezi hlavními cechy a vedlejšími se zrušuje. Moc a právo hlavních cechů se kasíruje a též více neplatí odvolání se na uznání z třech pánův zemi, majíce jen my moc a právo cechy zřizovati, jim rád a míru předpisovati. Nedovoluje se cechům mezi sebou dopisovati, zejména v příčině zřízení řemeslných, celého cechu se týkajících pouze pod dozorem vrchnosti, která musí věc znáti. Tovaryšům se zřizování zvláštní bratrské pečeti nedovoluje a deputace cechu k jinému bez dovození vrchnosti se zamezují. Za 7. Poněvadž při přijímání a propouštění učedníkův, při šenku tovaryšův a pokutování mistrovském i tovaryšském na koliký způsob se děje a veliké obtížnosti se zbíhají, proto se to má dle artykulů cechovních od nás nejmilostivěji udělených jistě a snesitelně vysazených diti. Přestupníci na žalobu došlou přísně se potrestají. Mezi šenkovními (jemuž mistr povinnen darem) a nešenkovními tovaryši rozdíl, obzvláště co se domejšlejší lepší cti a poctivosti dotýče, se zdvihá a vandrujícímu tovaryši na jednom místě k šenku se dá nejvýše 12—15 kr. neb místo peněz na jídle a na pití v hospodě řemeslnické, ale při tom všeho žebrání se zdržeti má. Kdyby však tovaryš do díla se jíti vzpečoval, an toliko pro šenk z jednoho místa na druhé běhá, tomu šenk držán býti nemá. Za 8. Různé pokutování má se v cechu jen tak diti, jak to nařízením tímto neb budoucně udělenými cechovními artykulemi se dovoluje s vysazením a specifikováním v jakých případech a na jak mnoho se to rozuměti má, však s vědomím od vrchnosti deputovaných. Zejména však kde se jedná o těžký přečin spojený s pokutou odnímáním nástrojův řemeslných neb díla aneb dokonce o za-

stavení řemesla, to rozeznati a potrestati má nikoliv pořádek ale od náležité vrchnosti neb od magistratu toho místa státi se má. (Dříve takové tresty a pokuty udílel cech pouhým se usnesením ve shromáždění.) Při čemž ještě rekurs na pořádnou instanci svobodně se zanechává. Co se dotejče takto z pokut vybraných peněz, mají předně do cechovní pokladnice, co by na nevyhnutelné outraty zapotřebí bylo, přiděleno, ostatní ale dle uznání vrchnosti, která však sobě nic přivlastniti nemá, buď k vychování žebrákův neb obdaňkových vojákův obráceno býti. Za 9. Někdy pořádkové ostře pokračují, že schází-li učení jen den neb několik hodin do vyučení za tovaryše jej nedají. Pak při propouštění z učení jsou někde podivné, směšné, pohoršlivé i necnostné způsoby jako hoblování, broušení, kázání, křtění, do neobyčejného šactva oblečení, po ulicích obesílání a což toho více se děje. Pak se přidržují při řemeslnickém pozdravu tak náramně daremného říkání a nešikovných věcí, že ten kdo jen jedinký slovo neb jota chybí, ihned pokutě propadá, dále vandrovati aneb nazpět jíti a zpět pozdravení správné přinéstí musí. Pak i to se vynalezá, že tovaryšové obyčejně v pondělí i v jiných dnech vedle svátkův se díla svévolně odtrhují. Takové veškeré nespůsoby se zrušují a řemeslníkům spolu i s kordu nosením, obzvláště řemeslnické chase v městech, pod téhož propadením se nedovoluje. Týmž způsobem nyní i to tak nazvané řemeslnické pozdravení docela odpadá. Kdyby tovaryš řemeslu vyučený na nějaký čas k některé vrchnosti do služby vstoupil a později mistrem býti chtěl, nemá se mu to zbraňovati, jestli mistrovský kus zhotovil a od své vrchnosti kde sloužil hodnověrně vysvědčení proukázal. Při čemž se ustanovuje ještě: Každé vrchnosti se ponechává na vůli, aby své poddané k učení řemeslu dovolila avšak bez ujmy poddaného práva. Tovaryše nepoddané může do služeb přijímati, ale nesmí takoví své zboží z hospodářství panského do míst cechy, opatřených vynášení a prodávati. Všichni nepořádní dělníci a řemeslníci, kteří ani poddaní neb sloužící nejsou a v cechu vtělení nebyli, od vrchnosti ani v kraji na svobodném gruntu ani v městech a předměstích ani od magistratův v domech městských nebudou trpěti. Takoví nevtělení řemeslníci, kdeby dopadeni byli do vězení jati a s pobráním nástrojů i díla konfiscirováním a na jiný způsob potrestáni býti mají, nikoli ale od pořádků nýbrž od pořádné instance jak v artykulu 8. dotčeno. Vrchnost má však tomu přihlížeti, aby kdo řemesla uměli jsou, jim dosažení mistrovského práva nebylo ztěžováno ale zlehčeno. A poněvadž mladší a posledně přijatí mistři od starších rozličným posluhováním k jich znamenité škodě a v práci hindrování zdržování bývají, má vrchnost toho dbáti, aby jemu se těžce nestalo, jakož i mistr z jednoho místa na druhé povoláný, krom slušného platu od zápisu do pořádku, nemá znova za cechovní právo platiti. Za 10. U některých po-

řádků se takový způsob zavedl, že tovaryšové řemeslníci dle jistého sobě přivlastněného soudu mistry představují a všelijaká přikázání předpisují a proto takové artykule od mistrův a tovaryšův jediné pro sebe bez našeho nejmilostivějšího schválení uvedeny jsou, se zakazují a tím i tak zvané tovaryšské obyčej se zavrženy býti mají. Za 11. Při mnohých řemeslech se dělo, že osoby v stavu nemanželském splozené, neb sobě padlou osobu vezmouci u cechu přijímání nebyli, i když od nás nejmilostivěji legitimirování byly; ty osoby mužské neb ženské mají při cechách rovným právem drženy býti a jim žádné překážky se činiti nemají. Za 12. Jest s velikou škodou zdali se požadují neobyčejně důkladné a neužitečné mistrovské kusy tak i jestli se mnoho stravuje a kvasí při zhotovování mistrovského kusu, jakž se děje od nahlídačů a mnohdy i od samých vrchností; proto se mají jen obyčejné, užitečné kusy hotoviti snadno speněžitelné a outraty při jich přijímání mají se dokonce zmenšiti.

Jestli by však pořádek takový kus proto nepřijal, že předešle obyčejným se nerovná, tedy se má kdo jej zhotovil z ouřední moci za schopného prohlásiti. Kdyby však z toho měla hádka povstati, je-li dobře zhotoven nebo ne, má se to nechat od znalců nestranných rozhodnouti. Když mistr na jiné místo přesídlí nedělá podruhé mistrovský kus. Za 13. Dosud se různé nepořádky a neslušnosti vynacházejí jako: Mají mnohého řemeslníka za nepoctivého, když mrchy se dotkne, kočku utopí, neb s pohodným třeba nevědomky jde neb jede a v hospodě sedí; jestli koželuh psí kůži vydělává, neb kdo-li samovraha odřízne, zdvihne, pochová aneb padlé dobytče zahrabe. Též když soukeník trhanou bavlnu spracuje a tím se takovým osobám i dětem jejich hádky a mrzutosti působí. Mnozí pořádkové i ten nepěkný obyčej mají, že když jeden mistr nějaké dílo započne, druhý se to dokončiti zpěčuje jako lazebníci, neb pro nějaký vejstupek od rodičův provedený, synovi „učňovi“ v řemesle překážky činí; podobně když někdo jednoho mistra opustí a jiného potřebovati chce (ze zákazníkův) tak ten onu práci nechce převzít jak u zámečníků a kovářů bývá. Mnozí se v cechu umlouvají zač zboží prodávati a jak práci platiti budou, takže nikdo draž neb laciněji prodávati nesmí. Děje se, že byl-li řemeslník pro nějaké udání z přečinu uvězněn a on svou nevinu dokázal, takže od vrchností absolvován byl, přece od řemesla se vyvrhuje a někde docela se celé cechy za nepoctivé držívají a tovaryšové proti sobě povstávají. Na některých místech žádný oženěný k mistrovství se nepřipouští, jinde však neženatý tovaryš, chtěje za mistra přijat býti, řemeslo dělati a krám dříve otevřítí nesmí, dokud se do řemesla neožení. Také ten obyčej bývá, že nový mistr řemeslo dříve dělati nemůže, třeba byl několik let vandroval, leč by napřed několik let na místě usazen byl a bratrstvo navštěvoval (ukazování řemesla) aneb se za to penězi vykoupiti musel, za to ale mistrovským synkům

a těm, kteří dcery a vdovy řemeslníka v cechu si berou, se vandrovní léta ukracují a mistrovské kusy usnadňují ku škodě obecné, že špatní řemeslníci se přijímají a nikomu třeba více práce majícímu více tovaryšů míti jako jiní spolumistři se nedovoluje. Tovaryšové mistrům určovati chtějí jak je jidlem traktovati mají a řemeslníci nechťejí u věci svého řemesla vrchnostenské uznání než jedině od svého řemesla připustiti a též mnozí tovaryšové u těch mistrů pracovati nechťejí, kteří kámen na místě kladivem hladějí a za nepoctivě je držejí. Poněvadž ale všemi těmi neřády a svévolnostmi mnoho nepřiležitosti se způsobuje, všady se vyzdvihují a proti přestupníkům přísně zakročeno bude. Všude k tomu vrchnosti dohlížeti mají, aby při vyhledávání mistrovského práva vesměs nesitelná taxa od vtělení brána byla; a kdyby chudobný ale dovedný se hlásil, při vůli vrchnosti se zanechává co on do pořádku vložití má. Noví mistři též s domem se usaditi povinni nebudou; též tak zvaná mistrovská léta, která čelí k zdržování od mistrovského práva, se docela tuto zdvihají i kdyby v dříve povolených artykulech dovoleny byly. Aby ale žádný nevhodný k mistrovskému právu nepřišel, pročež mají učednická a vandrovní léta i mistrovské kusy všichni mistrovští synové i ti co mistrovské dcery a vdovy pojmu rádně dle nařízení jako jiní prodělati a budoucně pro sebe nic obzvláštního míti. Cech nemá právo sám počet mistrů ustanovovati, změna může se jen s nejvyšším povolením státi. Rovněž tak i počet tovaryšů jen s naší vůlí se měniti může a vrchnost může i proti vůli cechu potřebnému mistru více tovaryšů dovoliti. Učeník má jen snesitelné určení vysaditi při přijímání a nemusí hned hotově platiti, stačí zaručí-li se rukojmím. Chudý učeník ale schopný může vrchností v placení se mu uleviti neb i popustiti. Za 14. Mravnost, pokoj a poslušnost mistrům i tovaryšům se přikazuje, pod uvarováním zdvižení všech cechův. Aby pak nikdo nevědomostí se vymlouvati nemohl, mají artykule tohoto zlepšeného zřízení do každé cechovní pokladnice vloženy býti a každý rok při shromáždění cechu u přítomnosti deputýrovaného čteny, též při propouštění učedníků jim zřetelně vyjádřeny a od nich slib přijat budiž, že je zachovávati chtějí. Za 15. Jestli v dřívějších potvrzených artykulech něco by se našlo, co jest novému zřízení protivného, to se zrušuje. To ale co v oněch artykulech těmto patentům naproti nečelí, to se dále pozůstává.

Dán v městě našem Vídni, 16. dne m. listopadu l. p. 1731., království našich uherského a českého jeden a dvacátého.

Carl.

Franc. Ferd. Comes Kinský, cancellarius.

Pečeť císařská jest s dvojhavým orlem červeným voskem vytlačena a s nápisem dokola Carolus VI. se všemi tituly. — Tyto české tisknuté patenty již značně moc cechovní omezily a jaksi pod dozor vrchnosti neb magistratu postavily, zároveň ale jednotejnost zavedly a tím velmi mnohé nesrovnalosti vy-

hladily. Že k lepšímu rozvoji řemesla dopomáhati měly, vysvítá jasně z uvedených 15. artykulů. Řemeslné patenty více jen všeobecně zřízení cechovního se dotýkající a zakořeněné nešvary odstraňující doplněny byly generálními artykuly cechovními, které podobně v 61. artykulech práva a povinnosti všech pořádků vymezují a hlavně za tou příčinou vydány byly, že různým cechům různé artykule vydávati nesnáze působí. Nadpis zní: „Jenerální cechovní artykulové pro pořádky královských dědičných zemí českých léta 1739.“ Tito rovněž tištěné artykule nemají více vlastní pečeti z červeného vosku ale ta jest pouze kruhem s písmeny L. S. naznačena. Obsah jest následující: My Karel VI. z Boží Milosti volený římský císař, španělský, uherský a český král atd. vykazujeme všem a jednomu každému jakého by ti koliv stavu, důstojenství, řádu neb povolání byli, že jsme 16. listopadu roku 1731. prošlých jenerálních cechovních patentův za právo vyhlásiti dali, při čemž na všecken způsob pozůstaveno býti má.

Poněvadž ale rozdílným cechům rozdílné artykule udělovati nesnáze působí, proto následující artykule ustanoviti za dobré jsme uznati ráčili. Předně. Jednostejní cechové v různých místech počítali nestejně leta k učení a vandrování, rozdily byly v placení při učeníkův přijímání a za vyučenou dávání, pak při mistrovského práva udílení, čímž mnohé nevole pošly. Aby se proto rovnost učinila při pořádcích a menších místách 3. a 4. clasis, se vyměřilo v těchto artykulech, na které se cechy upozorňují. Za 2. Jsou obyčeje u mnohých cechů, které zřejmě v jenerálních patentech vytčeny nejsou, a poněvadž se zamlčují, zde v těchto jenerálních artykulách vysazeny jsou. Za 3. Jest snahou naší, aby velkých útrat ušetřeno bylo, a proto stačí pro málo možné pořádky, budouli se držeti těchto artykulů. Za 4. Co se cechův v první a druhé clasis místech se nalézajících týče, mohou sobě zvláštní artykule potvrditi dáti, nemají-li jich dosud, při čemž mají to ulehčení, že kdyby nějaké přejinačení žádali, co by jenerálním patentům na odpor nebylo ale pro zlepšení řemesla potřebno bylo, tedy mohou takové přejinačení skrze své vrchnosti neb magistraty k vyšetření a potom guberniálními úřady k našemu nejmilostivějšímu potvrzení podati. Za 5. Podobně mohou i cechy v třetí clasis jsou-li zámožnějšími učiniti. Za 6. Všem nemožným cechům i v druhé clasis dle uznání magistratu dovoleno bude při těchto jenerálních artykulech zůstat. Za 7. Též dovolujeme, že více rozličných řemesel pod jednou pokladnicí a cechovními artykulemi státi může, aby od každého řemesla tolik osob bylo, by jeden starší k rozsuzování mistrovských kusů a jiných řemeslných případů dosazen býti mohl. Leda že by se tak příbuzná řemesla spojila, aby jeden druhého řemesla posouditi mohl. Za 8. Na ten způsob také dostatečný počet od čtyř osob k takovému přivtělení jest. Jest však lepší, když řemeslníci žádnou pokladnici nemajíci se raději ku svému řemeslu v sousedním městě přivtělí. Za 9. Jest slušnější, jestli sem tam

roztroušení mistři téhož řemesla přivtěli se k cechu též země buď v hlavním městě neb jiném bližším a tam pokladnici založí. Za 10. Při čemž se ale nedovoluje, aby takoví ojedinelí řemeslníci jak chtějí brzy k tomu neb k onomu cechu se přivtělití chtěli pro samou ošemetnost. — Podle toho se tedy všichni cechové jak řídití věděti budou. — Prikazujeme všem vyšším i nižším ouřadům a vrchnostem, aby nad tímto nařízením k ulehčení pořádkův čelícím pevnou ruku drželi, je nepřekročovali aniž to komu dopouštěli. K tomu cíli také naše královské gubernis budou pilné a pozorné vrchní dohlížení na to míti. Dán v našem městě Vídni, dne 5. ledna 1739. Karel Filip Comes Kinský, cancellarius. Articulus I. O učedlnicích. Učňové z království Českého, margkrabství Moravského a hrabství Klackého býti mají náboženství katolického, v knížectví Slezském též angspurského vyznání. Učeň než se při kvartálním shromáždění s vědomím starších mistrů do učení přijme a запиše, šest neděl jest na probě u toho mistra, kde se učiti chce. Jeli za schopného uznán, pak svůj kritici list, jakož i vrchnostenské povolení jeli poddaný její do cechovní pokladny složí a na ten způsob při otevření pokladnice má přijat býti. Zaplatí v 3. a 4. clasis 3 fl. a zápisného 35 kr. a pro cechovního posla 15 kr., v městech 1. a 2. clasis pak ona částka, která potvrzena již jest aneb bude. Art. 2. Taxa se nemusí hotově zaplatiti, ale rukojmími zaručiti. Vrchnost neb magistrat může chudému sleviti neb taxu promínouti. Art. 3. Učiti se má řemeslu pekařskému, tesařskému, provaznickému, perníkářskému a hrnčířskému 2 leta. Kožešnickému, zlatnickému, kamenickému, jirchářskému a hodinářskému čtyři leta. Jinému řemeslu veskrz pak tři leta. To platí pro místa 3. a 4. clasis. Pro 1. a 2. clasis platit bude dle speciálních cechovních artykulů.

Art. 4. Kdyby učedlník bez příčiny delší dobu od mistra se vzdálil neb špatně se choval, že polepšení nemožné, neb se zpronevěřil v něčem, tedy se to vrchnosti neb magistrátu oznámí a jeho rozsudek, má-li od řemesla odmrštěn býti, se očekává. Taxa pak vyměřená jen v případě nevěrnosti, ale nikoli kdyby vzdálení příčinou bylo ostré držení a trýznění učně, propadá do pokladnice neb k ruce mistra dle zavedeného obyčeje. Art. 5. Když příčina jest, mohou starší cechmistrři učedlníka od mistra k jinému dáti, a kdyby první všechny peníze za učení dostal, dá z toho mistru druhému tolik, co na tu zbývající dobu k doučení náleží. Art. 6. Od učení se mistrovi zaplatí dle obyčeje řemesla, které ustanoví vrchnost neb magistrát, nesmí ale v místech 3. a 4. classis 15—20 zl. přesahovati. Chudý učedlník nemůže-li tolik platiti a mistr jej předce přijme, má o jeden rok déle v učení býti. Art. 7. Jestli mistr zemře, může učedlník u vdovy zůstatí, ale před zavyčenou na nějakou dobu 14 dní až $\frac{1}{4}$ roku k staršímu mistru k dokonalému vyučení se dá. Art. 8. Když učedlník leta vystojí, dostane za vyučenou a

zaplatí tolik jako za přijmutí, bez použití zapovězených zvyklostí. Rukojemství za vyučení se potom zničí, a list za vyučenou se do cechovní pokladnice až k budoucímu mistrovství vloží. Art. 9. Synové mistrovští vystojí v učení tentýž čas, ale od přijímání a za vyučenou platí jen polovici.

Art. 10. O tovaryších. Když tovaryš z místa kde se vyučil, vandrovati chce, dá se mu vejpis strany splození a vyučení z listův v pokladnici zanechaných s podpisem starších cechu a cechovní pečeti za plat obyčejný 30—45 kr. Jeli poddaný, musí si vyžádati dovolující ceduli k vandrování od vrchnosti. To se týče prvního vandrování z toho místa kde se vyučil. O dalším vandru platí co přikázáno bylo v jenerálních patentech. Kdyby snad první vejpis ztratil, stačí na pořádném vysvědčení svého chování z toho místa, kde posledně v díle byl, z něhož by vidno bylo, že on pořádně vyučený tovaryš jest.

Art. 11. Vandrovní leta se zachovávají jako uřednická, a sice jak od synů mistrovských tak i od cizích. Jen tenkrát může vandrovní odpuštěno býti, jestli by tomu tělesná neduživost bránila, buď zcela neb dílem od vrchnosti neb magistrátu s vyzuměním cechovního komisaře a cechu, ale pak takový tovaryš má při dobrém mistru v témž místě dvojnásobně let pracovati. Vandrovní leta nemusejí se v jednom ale i s přestávkami, jeli nutná toho příčina, odbyti. Art. 12. Privandrující tovaryš má do cechovní hospody jíti a skrze cech posla nebo staršího tovaryše o dílo se postarati a do opatřenéno hned vstoupiti. Svě vejpsy a vysvědčení svého dobrého chování z toho místa, kde posledně v díle stál, k schování v cechovní pokladnici složiti má. V protivném příběhu se jemu dílo nedá a proti němu dle jednacích patentů zakročí. Art. 13. Kdyby v tom místě žádného díla se nedoptal, tedy připiší starší cechmířti na jeho vysvědčení, že se o dílo ptal, ale že se žádný mistr nevynašel, a proto dále vandrovati musel. Art. 14. Nechce-li tovaryš déle u mistra v práci zůstati, vypoví mu dílo nejméně na 8 dní, aneb jak to dle potvrzených artykulů obyčejem, a pak má obyčejně od toho místa $\frac{1}{2}$ leta dále vandrovati a dříve k jinému mistru do díla nevstupovati. Art. 15. Předěšlé platí o místech 3. a 4. classis. Co se týče měst přednějších jako Prahy, Vratislavy, Brna, Holomouce, tu může tovaryš v tom městě od jednoho mistra k druhému jíti. Musí ale rádně vypověděti a od prvního mistra vysvědčením o dobrém zachování se vykázati. I kdyby některé město ve svých artykulích mělo potvrzeno, že při vypovězení musí dále vandrovati, přece starší cechmířti, inspektoři neb magistrát mohou z důležitých příčin tovaryši dovoliti, aby od jednoho mistra ke druhému šel.

Toto zmocnění týká se těch všech královských, věnných a jiných lidnatých měst. Jako tovaryš může i mistr jeho vypověděti, nechce-li jej více v díle držeti, dobře-li se chová. Zle se chovající tovaryš může beze vší výpovědi z díla se odbyti. Art. 16. Starší cechmířti, komisaři neb vrchnosti a magistraty mohou

dovoliti z podstatné příčiny, aby tovaryš mohl k tomu mistru jíti, kterého si vybere, potřebuje-li jej tento, ačkoliv jinak přijímání tovaryšův dle pořádku se děje. Art. 17. Žádný tovaryš nesmí pondělek neb jiný všední den bez díla strávit. Trestán za to bude buď polovičnou aneb i celou týdenní mzdou, kterou mistr do pokladnice složí a z toho pouze tolik pro sebe podrží, mnoho-li dle uznání pořádku za zameškané dni se vyměří. Kdyby však mistr zahálku cechu neudal, platí sám za každý den pokutu a to dvojnásobnou. Art. 18. Žádný tovaryš nesmí přes vyměřený večerní čas déle venku zůstat, obyčejně v létě přes 10 hodin a v zimě přes 9 hodin, aniž smí přes noc mimo byt mistrův býti pod pokutou. Při kvartálním shromáždění se o každém tovaryši vypoví, kolikrát za tu dobu zmeškal neb přes noc zůstal. Kdyby mistr to zamlčel, i on do pokladnice pokutu složí. Art. 19. Jako mistři nesmí se umluviti na určité ceně svých výrobků, aby je zdražily, rovněž nemají se tovaryši smluviti pod jakou cenou jen dílo přijmou. Kdyby tovaryš jinak dílo přijati nechtěl, bude jako pobuřovatel jiných tovaryšův dle uznání vrchnosti neb magistratu arestem a jinými pokutami trestán. Art. 20. Při šenkovních řemeslech má se šenk na slušnou míru přivésti jak dle jener. patentů vytčeno bylo, a v menších místech má se vandrujícímu tovaryši buď domácí strava, aneb 6—7 kr. dáti. Není-li v malém místě pokladnice, nemusí jednotlivý mistr jinam přivtělený nic dáti a kde je pokladnice, tam se šenk vybere od cechovního posla neb staršího tovaryše aneb mladšího mistra, ale jen všední den, nikdy v neděli a ve svátek, aby zbytečné pití se zamezilo.

Art. 21. Dle jener. patentů bylo již vytčeno, že tovaryši žádné bratrstvo mezi sebou míti nemohou aniž pečť vlastní, tedy ani oddělenou pokladnici a vlastní artykule, aniž obzvláštní tovaryšské shromáždění držeti má. Jest ale někde obyčej, že k zaopatření chudých nemocných tovaryšův se tito každou nedělí neb měsíčně v cechovní hospodě scházejí neb u cechovního otce a v přítomnosti dvou přísedících mistrů skládají týhodně 1, měsíčně 4—7 kr., což ve 3. clasis jen 1 a ve 4. clasis jen $\frac{1}{2}$ kr. dělati má a tu se jim takové skládání, nedá-li se jinak zaopatřiti, dovoluje avšak tak aby při takové schůzi žádný rozsudek se nestal, ale co-li se přitrefí, cechu k rozhodnutí se ponechalo v přítomnosti cechovního komisaře neb až do celého shromážděného cechu. Tak složený peníz má v malé pokladnici do cechovní pokladny uschován býti. Art. 22. Tovaryši mají cechmistry poslouchati, svých mistrův užitek vyhledávati, všady dobře se chovati. Od hanebných řečí, oplzlých písniček a proklínání upustiti i o jarmarcích od veřejných her se zdržeti. Jinak propadnou pokutě cechu, vrchnosti neb magistratu. Art. 23. Dobře se nechovajícímu tovaryši nemá se vysvědčení k vandru udělití a pak-li by z díla vystoupiti chtěl, má se proti němu dle jeneral. artykulů zakročiti. Art. 24. Který tovaryš pozdě neb dokonce do cechovního shromáždění

nepřichází, bude dle cechovního uznání pokutován. Art. 25. O mistrích, mistrovských kusích a mistrovských povinnostech. Když tovaryš vandrovní čas dokoná a mistrem býti chce, a není-li v místě svého vyučení, přinese vysvědčení od cechu toho místa kde mistrem býti žádá, pak si vyzdvihne listy od rodu a zavyučenou z pokladnice místa svého vyučení a ty složí do pokladnice, kde mistrem bude. Je-li poddaný a usadí-li se v místě nepoddaném, musí si vymoci veřejný list, pak se prokáže atestací vykonaného vandru, při cechu se náležitě ohlásí a od magistratu téhož místa o městské právo požádá, pokudž by od cechu za mistra přijat byl a to ukáže. Chce-li však býti v poddaném místě mistrem a měšténinem, vymůže sobě vrchnostenský concens. Art. 26. Není-li překážky ku udělení mistrovského práva, vysadí se mu mistrovský kus, ale tak aby se zbytečným outratám ušlo a ten se snadno prodati mohl. U těch řemesel, kde se nedá in natura provéstí, nemají se drahé modely a mustry dáti zhotovovati. Art. 27. Kde a kdy se mají mistrovské kusy pracovati, to dle zvyklosti řemeslnické se děje, jakož i cechem se stanoví, kdo k tomu dohlížeti má; ale to se má díti bez útrat, což se tímto zapovídá.

Art. 28. Hotový mistrovský kus se pořádku ukáže, a cechmistry, cechovním komisařem a dle obyčeje i jinými mistry se prohlédne. Malá chyba se může mírnou pokutou prominouti. Musí-li se však pro větší chybu mistrovský kus zavrhnouti, tedy má řemeslník na mírný čas se k dalšímu tovaryšskému dílu poukázati. Art. 29. Jestli se uzná mistrovský kus za způsobilý, připustí se zhotovitel k mistrovskému a respektive k městskému právu. Art. 30. Hodování čili svadčiny a mistrovské obědy při udělení mistrovského práva in natura se zcela zapovídají a místo toho odvede se mistrům na penězích polovice poplatků, jakáž jest povinnost do pokladnice složiti.

Art. 31. Takový poplatek v místech 1. a 2. clasis bude dle cechovních artykulů jím potvrzených se odváděti. V místech 3. a 4. clasis, kde byli noví mistři libovolně taxirováni, mají možnější řemesla jako mydláři, mlynáři, sládcí, řezníci, soukeníci, jircháři a koželuhové 15 zl., tesaři, zedníci, kameníci, kováři, zámečníci, pekaři, koláři, bečváři, truhláři, sedláři a kožešníci 12 zl. 30 kr., od zápisu ale 1 zl. 10 kr. a pro cechovního posla 35 kr. složiti. Art. 32. Při všech neshodách, týkající se platů, uznání mistrovských kusů a co jiného rozsuzuje vrchnost neb magistrat. Art. 33. Mistrovští synové a ti, kteří si mistrovské dcery a vdovy berou platí polovici mistrovského práva, ale mistrovský kus jako jiní dělají zavázání jsou. Art. 34. Ti jenž v kraji v menších městech jako mistři se usadí a ve větším městě k cechu se přivtělí, platí jen polovici za právo a za svačinu neb mistrovský oběd. Art. 35. Odluzování tovaryšů od jiného místa se pod pokutou zapovídá. Kdyby takovým odloučením učiněná škoda velkou byla, tu může

poškozený mistr při vrchnosti neb magistratu slušnou náhradu pohledávati, an pořádkové nemohou větší pokutu 2 zl. převyšující uložit. Art. 36. Jeden mistr druhému nesmí dílo zlehčovati, a tím jemu lidí odlákati, aniž z krámu jím najatého jej hleděti vypudit. Art. 37. Též žádný mistr nepořádnému huntýři čili fušeru ke škodě cechu nemá po straně dílo dávat, o čemž platí artykul 9. jenerálních patentů. Art. 38. Cechovní pokuta smí nejvýše 2 zl. obnáseti, co přes to vrchnostem neb magistratu patří. Art. 39. Vrchnosti a magistrat k tomu mají přihlížeti, aby jedno řemeslo do živnosti druhého nesáhlo a při své vlastní zůstalo. Art. 40. Cizí řemeslníci nemají v týhodní trhy jinam své zboží přinášeti, neboť to by se jim pobralo. Pouze o veřejných jarmacích mají starší cechmíři každého místa zboží od cizích řemeslníků přinešené prohlédnouti a jestli by co nedokonalého našli, to s uznáním vrchnosti neb magistratu má býti pobráno. Art. 41. Veškeré potulování čili hausírování se nemá provozovati, a na žádost cechu mají ouřady, vrchnost neb magistrat jim nápomoci býti. Art. 42. Nemocnému a žádným tovaryšem zaopatřenému mistru mají ostatní mistři po pořádku od nejstaršího počínaje tovaryše vždy na 8 dní propůjčiti dokud nemoc trvá, není-li nakažlivá. Art. 43. Zemře-li mistr, jeho žena, dítě, tovaryš neb učeň, má pořádek společně na pohřebě jíti. Kdyby snad v týhodní častěji takový případ se stával, aby živnost netrpěla, ustanoví se vrchností neb magistratem jistý díl dle pořádku. Ten jenž by ale zanedbal, potrestán bude od cechu pokutou. (Tato povinnost již před mnoha desíletími v cechách zavedená v plné své platnosti se ponechává.) Art. 44. O vdovách. Vdova po mistru může dále řemeslo provozovati, dokud se neprovdá a cech jí dá k ruce tovaryše, nemá-li takového. Povinna jest však jako jiní mistři do pokladnice obyčejnou částku složit; jinak ji má cech všemožně na ruku jíti.

Art. 45. Vezme-li si však vdova tovaryše téhož řemesla, má on co nejdříve o právo mistrovské se ucházeti. Art. 46. O cechovních shromážděních a peněžité sbírce. Obyčejné cechovní shromáždění mají se čtyřikráte v roce a to každý kvartal diti s vědomím a u přítomnosti vrchnosti neb od magistratu ustanoveného cechovního inspektora neb komisaře. Při tom mají všichni mistři i tovaryši (mimo důležité příčiny a omluvy za včas vykonané) po obelání cechovním poslem v určitém čase a na obyčejném místě se najíti dáti bez zbraně, ctně a střdmě. Art. 47. Kdo by bez důležité příčiny a omluvy se nedostavil, neb již po otevření pokladnice došel, takový má dle uznání pořádku pokutován býti. Art. 48. Při shromáždění má se počestné jednání zachovávat, nikdo se nesmí výsměšku neb jiné neslušnosti pod cechovní pokutou dopustiti, cechovnímu inspektoru a cechmístrům slušnou čest prokazovati, ale i též starší cechmíři dobrým příkladem ostatním mistrům, tovaryšům a učedníkům býti.

Art. 49. Pakliby mistr neb tovaryš proti druhému v cechovních věcech co žalovati měl, tedy žalující a obžalovaný ze svého místa vyvstanou a stoje při pokladnici první svou žalobu přednese, druhý svou odpověď uctivě a pořádně přednese, potom pak rozsudek a vyměření následuje. Art. 50. Mezi kvartálem vzniklé roztržitosti ne od velké podstaty i ty, jenž by se odložiti nedaly, mohou se starším cechmistrům a cechovnímu komisaři přednésti a vyrovnati. Art. 51. Krom kvartálních shromáždění nemají se jiná držeti k uvarování zbytečného meškání, leda že by toho nutná potřeba byla. Je-li to však v záležitosti soukromé, takový povinnen bude outraty zaplatit. Art. 52. Při každém kvartálním shromáždění každý mistr a tovaryš složí obyčejnou peněžitou částku do pokladnice. Pouze starší cechmistr, kde to obyčej jest, pro veliké cechovní zaměstnání nic nepoložiti mohou. Art. 53. Z kraje přivtělení mistři nemusí každý kvartál do shromáždění, pouze k poslednímu jednou v roce; ale peněžitou částku o každém kvartále jsou povinni zaslat. Art. 54. Při každém shromáždění se veškeré jednání do pořádné knihy zapisuje buď k tomu určeným mistrem neb cechovním písařem proti obyčejnému zápisnému, aby každý cechovní oud neb vrchnost, je-li zapotřebí, zprávu neb vejpis toho si opatřiti mohl. Art. 55. O starších cechmistřích, též o pokladnici a přivtělení cechův. Starší cechmistr volí se od inspektora a pořádku dle obyčeje. a je-li to zvykem, od vrchnosti neb magistratu potvrditi. Mistři i tovaryši mají se na každou jejich obsilku neprodleně postaviti a cechu se týkajících případnostech náležitě poslušni býti. Art. 56. Cechovní pokladnice, do které se cechovní udání a jiné listy k cechu patřící, cechovní pečeť, a od cechovních zbírek, pokut, přijímání a zavyučenou dostávání učedníkův, též za mistrovské právo a jiné scházející se peníze se uschovávají, má dvoj i trojnásobným zámek opatřena býti a vždy jeden klíč cechovnímu komisaři odevzdati. Art. 57. Starší cechmistr, jenž do kasy přijímá a z ní vydává skládá oučty o každém kvartále v přítomnosti komisaře, kteráž se od něj i od pořádku schvalují. Art. 58. Kam peníze z cechovních pokut se obrátiti mají, to již jenerální patenty vyměřují. Art. 59. Cechovnímu komisaři za jeho práci se nějaká mírná uznalost z pokladních peněz udělí. Art. 60. Jednou za rok se celému shromáždění jak jener. řemeslné patenty, tak i tyto jenerální artykule i takové co by pořádkové na cechovních artykulech obzvláštních ještě obdrželi, se přečtou a všichni tovaryši i mistři jsou povinni nejenom taková vyměření vykonati, ale sami mistři své tovaryše k tomu přidržeti. Rovněž se to týká nařízení vydaných dobrého řádu hašení ohně se tejkajících a jiných od nás neb našich králov. gubernis vyšších neb projiti mohoucích. Art. 61. Co se přivtělení rozličných řemesel dotýče, mohou taková pod jednostejným artykulem státi, když od každého řemesla tolik osob je, aby jeden z nich za staršího k rozsuzování mistrov. kusův a za opatření řemesl-

ných důležitostí dosazen býti mohl, leda že by se taková řemesla spojila, aby mezi sebou znalce majíce, jeden druhému mistrovské kusy za hodné uznati mohli. — V těchto jenerálních artykulích jest skorem vše to vyznačeno, co v dřívějších artykulích od cechu samostatně sestavených neb od většího cechu vypůjčených a svými vrchnostmi potvrzených již před dávnými dobami obsaženo bylo; což však v pozdější době řemeslu na ujmu bylo jako mnohé rozdily při témž řemesle povstale tím, že každá vrchnost různá „obdarování“ cechům vystavovala. to bylo novými, po-všechnými artykulemi odstraněno, ale dobré, staré zvyky potvrzeny a poznovu v užívání zavedeny. Jsou proto jenerální artykule s řemeslnými patenty obrázkem, v němž se zrcadlí život celkový většiny cechů řemeslných ve všech korunních zemích českých. — Staré zvyklosti cechovní se však ani jenerálními artykulemi tak snadno neodstranily, a mnoho let trvalo, nežli dle nich jednáno bylo. Toho dokladem cirkulář od c. k. krajského ouřadu strany kraje Přerovského ze dne 12. února 1791. magistrátům a městským představeným, jimž se oznamuje, že mnohé stížnosti došly kterak řemeslníci cechovní od přijímajících učňů mnohem větší povinnost potahují, nežli taková v jednom neb v druhém řemesle od nejvyššího místa povolena jest. Proto jsme za potřebné uznali, následující od nejvyššího místa cechům k přijímání nejmilostivěji povolených povinností nově v známost dáti, dle kterých jim přináleží:

Jména cechů	za mistr.; od učňů; od tovar.		
Zbroje mistři a hrubo-hodináři	10—,	2—,	3— zlaté
Malo-hodináři	10—,	1:30.	1:30 „
Knoflíkáři	10—,	1:30,	1:30 „
Pasíři	10—,	2—,	3— „
Kloboučníci	7:30,	3—,	3— „
Kožešníci, jehláři a koží barvíři	10—,	1:30,	1:30 „
Kotláři	10—,	1:30,	2— „
Koželuzi, soukeníci, postřihači, jircháři	10—,	3—,	3— „
Posamentýři	10—,	2—,	3— „
Barvíři na černo	7:30,	3—,	3— „
Hedvábi a vlny barvíři	7—,	3—,	3— „
Církšmídové	7:30,	1:30,	2— „
Cínáři	10—,	2—,	3— „

Dle cechovních jenerálních artykulův mají řemesla, která artykulův nemají, odváděti a to:

Jména cechů	za mistr.; od učňů; od tovar.:		
Sládcí, řezníci, mlynáři a mydláři	15—,	3—,	3— zlaté.
Pekaři, bednáři, zedníci, sedláři, zámečníci, kameníci, stolaři, koláři a tesáři	12—,	3—,	3— „
Ostatní nejmenovaná řemesla mají bez rozdílu a vejmkinky platiti:	10—,	3—,	3— „

Když z těch řemesel, která obzvláštními artykulami až dosaváde zaopatření nejsou, tedy se jenerálních

artykulů držeti musejí a tu pak mistrovský syn aneb ten který vdovu od řemesla toho sobě bere, aneb tovaryš který v dědině aneb městě mistrem býti žádá mají místo 16, 12 a 10 zl. jenom polovici na mistrovskou povinnost do pokladny odváděti, ostatek se nemění. A krom toho má každý bez rozdílu řemesla mistrovského práva pohledávající platiti: cechovnímu komisaři a cechmistřovi spolu 1 zl. 10 kr., od zápisu 1 zl. 10 kr., na cechovního posla 35 kr.

Učeň při připovězení i při vypovězení cech. komisaři a cechmistřovi 35 kr., od zápisu 35 kr. a na cechovního posla 35 kr. — Tkalcové a punčocháři jsou od nejvyššího místa na svobodnou ruku vyhlášení, následovně je jejich povinnost odměřena. Kdyby později nejvyšší zřízení cechovní obdržeti měli, tak mají se zde oznámiti.

Ti v dědinách a k městskému cechu patřící mistři tkalcovští jakož i učedníci mají z uvedené povinnosti jen polovičku platiti. —

Vrchnosti, představení a magistratové mají toto poručení nejenom dostatečně ve známost dáti, ale každému cechu zvláště doručiti s tím poukázáním. aby tuto nařízenou povinnost nikdo nepřestoupil na žádný způsob, sice ti v tom vejstupku postižení cechmistři a přísežní k podložení peněžitěj pokuty od 10 říšských tolarů přidržáni budou. Na to mají vrchnosti, představení a majstrátové sami bděti. Z ouřadu krajského v Hranicích dne 7. ledna 1791. Zeno z Bracheldu. — Tato úřední listina jest česká, ale již i v té době počala němčina nejen v úředních listinách ale i v obecních výměrech a v cechovních záznamech a protokolech vrchu nabývati a konečně samým počátkem tohoto století veškeré jednání ovládala, takže ať-li se cech obracel na obec neb k úřadu, třeba nikdo z jeho členů německy neuměl, předce německé žádosti zasílali, na něž německá vyřízení dostávali a rovněž německé účty čili počet cechovní předkládali. Museli arci písařům němčiny znalým takové záležitosti svěřovati a jim za to platiti. Mnohdy to vedlo k omylům i nepřístojnostem nevědomky zaviněným, když listinu cechmistři podepsali, aniž by obsahu rozuměli. Proto též cechovní protokoly dle generálních artikulů zaváděné jsou vesměs německy sepsovány až teprve v letech šedesátých opět česky psané záznamy se objevují. — Řemeslné cechy měly též uloženo v čas nutné potřeby, hrozilo-li městu nějaké nebezpečí, ku jeho odvrácení přispěti. Tak v Holešově bylo z r. 1787 ze dne 27. ledna všem cechům a řemeslníkům tištěným ponaučením sděleno, jak se mají k hašení ohně v městě vypuklém dostaviti. I. Tesaři, zedníci, kameníci a kováři. Tesaři mají s jejich panto-kami a zedníci s jejich špičákami, kameníci a kováři s ručními sekerami ti nejprvnější u povstalého ohně býti a střechu srážeti a dřevo ztrhati z domů ze dřeva vystavených, z chlivů, kůlen a stodol, jako nejlepší prostředek k uhašení a dalšímu rozmáhání ohně. Jest tudíž jejich přednostná povinnost při povstalém

ohni hned ochotně střechy a dřevěné stavení nejblíže-
ších, a kdežby potřeba obsahovala i více sousedův
z obou stran, obzvláště ale střechy na různých domech zházeti.
2. Stolaři, koláři, ševci. Ohnivý řebříky a háky mají tito
se svými tovaryšemi a pacholkami kvapně přinést, a kde náleží
postavit i hasiti pomáhati. 3. Krejčíři, tkalci mají tam kde
vodní koše jsou, pod Rathausem se dáti vynajíti a po nabrání
vody s takovými k ohni pospíchat. 4. Řezníci, mináři, pe-
kaři. Řezníci bez meškání pro stříkače jíti, je tam kde po-
třeba obsahuje přivést i při tom pumpovati. Mináři a pekaři
ale s džberami do těch stříkačů vodu donášeti zavázáni býti
mají. 5. Soukeníci mají povinnost představencům policaje na
ruku jíti a jejich nařízení vyplniti aby všechno v dobré pořá-
dnosti vykonáno bylo. Obzvláště mají všechny k hašení schopné
lidi s maněrem vzbuzovati, neplatné odkázati, křik darebný ne-
trpěti a věci z domů vynášených dobrý pozor míti, aby všechno
zlodějstvo se uvarovalo. 6. Zámečníci, lazebníkové.
U představenců policaje mají se zámečníci s dytrichami a mě-
šťanství lazebníkové s nástroji k pouštění žile a k převazování
se rychle postavit, aby první k otevření světnic a almar,
ku kterým se klíče hned najíti nemohou, poslední ale k pomoci
oných, jenžby u ohně poneštěstěni byli. 7. Hrnčíři, kožuš-
níci, bednáři a ještě jiní řemeslníci mají s jejich chasníky
a podruhami dílem s ručními stříkačkami přijíti a dílem pilně
vodu donášeti a k tomu svou vlastní nádobu, totiž putynku,
konev, košík sebou přinést. Oni měšťanové a předměstníci kteří
s koněmi zaopatření jsou mají na vozech se vynacházející bečky
a vodní džbery k ohni dovážeti. — Toto prohlášení bylo vy-
dáno na základě nejvyššího patentu v němž § 55. se
zdrahatelům s nejcitelnější pokutou vyhrožuje. Všichni řemesl-
níci tímto patentem pro města a ohrazený městyse
plácíci jsou zavázáni dle tohoto nařízení jednati. —

V této době byl také vydán jiný patent, jenž opět cechy
měl chrániti před fušary čili k cechu nepřivtělenými lidmi,
kteří bez dovolení řemeslo provozovati chtěli. Obsah tohoto
patentu z r. 1777. dne 4. prosince vydaného jest: U královského
krajského auřadu velmi mnohé stížnosti od mnohých cechů před-
neseny jsou, kterak na všelijakých panstvích a statkův, anobrž
i taky v městech velmi mnoho řemeslníkův se vynacházejí, kteří
jakožto fušari beze všeho cechovního přivtělení a mistrovských
listův jejich řemeslo směle provozují. Jiní pak sice k cechu při-
vtělení k shromáždění nechodí a do pokladnice obyčejné roční
poplatky čili povinnosti nevybývají. Při tom uředníky přijímají,
které ani připovědit, tím méně vypovědit nechávají. Mnozí lidé
pak pod rukou jejich fušarské řemeslo prodávají směle a svo-
bodně, čímž se fušarství více a více množí i rozšiřuje. Poněvadž
takové nepořádnosti a zmatení od vrchních správcův a magi-
strátův pochází, kteří takové nepořádnosti přehlídají, se jim proto
nejvyšší jenerální artykule přísně prikazují, aby nijak fušarství

ani v kraji ani na svobodných gruntech a v domech netrpěli, nýbrž aby všechny takové nepořádné mistry a fušary, kdebykoliv postihnuti byli s arestem přidržováni byli, jim potřebující nádobí neb náčini vezmúc odůali a též po konfiscírování jejich díla pokutováni byli. Při tom aby mistři pořádní k vejebývání kvartálů a k ročnímu shromáždění dle ze dne 14. března 1767. vydaného nejvyššího dekretu od magistratův a vrchních správčův pod pokutů 50 fl. přidržáni byli, jestli cechům slušnou assistenci neudělají. Toto přítomné cirkulární nařízení všem cechům rychle publicírováno býti má, aby se oni v obmezených případnostech k jejich magistratům a vrchním správčům utéci, u prodloužené pak assistenci u slavného královského krajského auřadu svou potřební stížnost věsti mohli. V Holomancy Dne 13. Novemb. 1777. Graf von Althaimb. — Avšak ruční práce řemeslná koncem minulého století nebyla jen fušery zkracována, ale mocnější nepřítel počal se ohlašovati stavíc hradby průmyslové s vysokými komíny, v nichž parní stroje práci rukou lidských nahrazovaly. Byl to arci prospěšný krok v oboru živnostenském, měl však za následek, že slabý musel ustoupiti silnějším a mocnějším. Jako když mocný kolos ku předu se bere, neohlíží se na to, jestli červík neb jiný živočich pod jeho tlapou hyne, kterým se nevyhýbá, tak i tovární výroba některá řemesla k zakrnění neb i docela k zahynutí přivedla. — Továrnami nejvíce utrpělo řemeslo soukenické a tkalcovské, poněvadž ruční práce třeba sebe dokonalejší nemohla konkurovati čili soutěžití s tovární výrobou, která byla lacinější. — Malá ukázka toho u řemesla soukenického v Přerově. Ještě r. 1820. bylo v tomto městě při necelých 4000 obyvatelů přes 100 soukenických mistrů, nyní však při 13.000 obyvatelích není tam jediného. Vyvstalé továrny brněnské na sukna živnost soukenickou daleko široko potlačily. — První parní stroj na Moravě byl postaven r. 1818 v Brně o 10 koňských silách a r. 1819. druhý o 15 koňských silách. — Roku 1770. bylo na Moravě přes 2000 soukenických mistrů, 1000 tkalců a asi 1900 pláteníků. Roku 1797. bylo v celé zemi 232 koželuhů se 140 tovaryši a 46 učni a vydělalo se 207.644 kusů usní a jiných kůží. Pak bylo 147 jirchářů s 71 tovaryši a 24 učni. Vydělali 299.729 kusů, z nichž 22.250 do Čech. Polska a Slezska odvezeno bylo. Též bylo téhož roku 8 mistrů korduanů se 7 tovaryši, kteří vydělali 7855 kusů. V tom roce byla jediná továrna na kůže v Třebíči, která ročně 600 usní a 3000 zámišů vydělala. Dále bylo na Moravě 505 kožešníků se 160 tovaryši a 60 učeníky a 97 rukavičkářů se 45 tovaryši. Téhož roku byla postavena Leopoldem Smetanou první továrna na ocet v Haynu. První továrna na cukr byla zřízena r. 1829 v Kostelním Vydří okr. Dačický. První továrna na sukna byla založena roku 1752 v Olomouci, neměla však trvání.

R. 1755. zařídil podobnou továrnu hrabě Kounic v Lukách u Jihlavy. — Roku 1795. zařídila první továrna na cichorii

v Olomouci. Nová továrna na kůže postavena v Brně Lettmayerem r. 1807. První továrna na barvy r. 1804. založena v Boskovicích od hraběte Ditrichšteina. Roku 1785. stávala již továrna na černé mýdlo čili benátské v Brně. První strojnická továrna postavena r. 1812. hrabětem Salmem v Doubravici, ale brzy zanikla. Nová továrna na stroje povstala r. 1821. v Brně. První továrna na majolikové a fajansové nádoby byla v Hranicích r. 1791. mezi 8 mistrů rozdělena. Hotovilo se tam bílé, žluté a hnědé nádoby. Nádoby mimo na kruhu se též strojem lisovacím robily. Zanikla r. 1805. — Roku 1804. bylo mnoho jirchářů v Olomouckém kraji, kteří hlavně ovčí kůže vydělávali a z toho asi $\frac{1}{3}$ telecích, pak v kraji Brněnském a Jihlavském. R. 1813. byly na Moravě 3 továrny na kůže v Brně, Sokolnicích a v Osově.

Roku 1835. bylo v Třebíči 30 koželuhů a 42 tovaryšů, 7 jirchářů a 60 ševců.

V roce 1841. bylo na Moravě 127 koželuhů, 730 jirchářů a 3 továrny na kůže.

V letech 1800., 1829. a 1839., byl na Moravě následující počet těchto řemeslníků:

	R. 1800. Morava:	R. 1829. Morava a Slezsko:	R. 1839 Morava:
Knihařů . . .	132	100	100
Kožešníků . . .	698	664	599
Remenářiů . . .	224	252	204
Sedlářů . . .	394	332	360
Obuvníků . . .	6441	5746	5682

Roku 1777. zavedena byla daň z nápojů, a toho roku se na Moravě vypilo 270.674 sudů piva, 18.732 sudů vína a 2000 sudů kořalky.

Roku 1800. uvařilo se piva 250.000 sudů. — Průměrně od r. 1777. do r. 1812. vypilo se ročně 932 574 věder piva a 420.699 věder vína.

V r. 1833. bylo na Moravě 315 pivovarů, v nichž se uvařilo 189.330 sudů piva.

Na Moravě a ve Slezsku bylo

r. 1841. 423 pivovarů a navařilo se	885.774 věder,
r. 1845. 417 " " " "	995.705 "
r. 1850. 429 " " " "	1.254.105 "
a r. 1853. 423 " (pouze na Moravě)	
a uvařilo se celkem .	1,166.904 věder piva;
na Moravě pouze v 317 pivovarech	985.252 věder.

Kořalky spotřebovalo se průměrně v r. 1779.—1806. za 45.920 věder.

V roce 1829. bylo na Moravě 1304 vinopalen a ročně se průměrně v letech 1830.—32. na Moravě a ve Slezsku spotřebovalo 69.914 věder.

Na Moravě a ve Slezsku bylo

	vinopalen	a spotřebovalo se
r. 1841.	1156 (4 továrně zřízeny)	453.413 věder,
r. 1845.	pouze 685	362.878 „
	vinopalen	a vyrobilo se
r. 1850.	611	184.247 věder
a r. 1853.	bylo pouze na Moravě 455 vinopalen a	285.412 „ líhu.

Na Moravě a ve Slezsku bylo

v roce 1841. 15 cukrovarů a vyrobilo se asi 27.000 ct. cukru;
v roce 1851. 30 „ „ 120.000 „ „
Roku 1853. 37 cukrovarů; na Moravě pouze 33 a vyrobilo se
v nich 7,968.169 liber suroviny, 2,733.007 liber čistěného cukru,
1,834.399 liber rafinady a 3,489.894 liber melasy. — První daň
na cukr zavedla se r. 1850.

Roku 1853. byly v olomouckém kraji 2 továrny na vozy
v Prostějově a v Kopřivnici.

V roce 1841. vyrábělo sukno 14 továren v Brně, 2 v Tře-
bové, 1 v Telči, 3 v Unčově, 1 v Třebí, 1 v Náměšti, 1 ve
Fulneku, 1 v Zábřehu, celkem 24.

Různé vlněné zboží hotovilo se ve 2 továrnách brněn-
ských a v Bučovicích.

Celkem bylo téhož roku na Moravě 347 továren, jako to-
vární na hliněné zboží v Jihlavě a Znojme; na kameninu a fajans:
Kravsko, Rejnochovice, Mikulovka a Kopřivnice. Na emailované
nádobi ve Fridlantu. Továrna na pečivo a cukrovinky byla
v Dačicích. Na barvy v Boskovicích, na rukavice v Brně a tamtéž
i továrna na plstěné klobouky a parní mlýn.

Počet řemeslníků a jiných živnostníků byl pak v r. 1841. tento:
Řezníků 3752, mlynářů 3117, pekařů 1763, cukrářů 190,
sládků 423, vinopalen 923, natěračů a lakýrníků 41, ho-
ličů 141, studnařů 7, bednářů 1226, sklenářů 404, kovářů
3628, zedníků 344, kominíků 90, mydlářů 427, zámečníků
744, krejčí 5597, ševců 7267, kameníků 77, stolařů 2231,
tesařů 347, zlatníků 64, rytců 9, kotlařů 51, kovolijců 30,
zvonářů 18, klempířů 102, soukeníků a postřihačů 4019,
pláteníků 181, přadlečů vlny a niti 84, tiskařů plátna 11,
punčochářů 456, tkalců 7950, čalouníků 23, kloboučníků
362, čepičářů 29, provazníků 485, kožešníků 772, deštní-
kářů 10, koželuhů 98, brašnářů 4, rukavičkářů 118, jir-
chářů a zamišníků 699, valchářů 56, řemenářů 277, sedlářů
415, barvířů 448, sitařů 89, kartáčníků 48, košíkářů 24,
puškařů 144, řebenářů 139, kolářů 1174, soustružníků
243, pílařů 192, hručířů a kamnářů 1069, hodinářů 173,
knihařů 143, malířů a sochařů 48, mechaniků a optiků 18,
stavitelů 16, hotovitelů dřev. nábytku 89, parukářů 16, brusičů
99 a lékárníků 97. Rybářů 14, hostinců a kuchařů 720, prodá-
vačů piva, vína a kořalky 4672, kavárníků 78 a vyrábítelů čo-
kolády 5, hotovitelů pokrývek a matrací 6.

V r. 1851. bylo v obvodu Brněnské obchodní komory 31.349 živnostníků, z nich 123 továrníků. Různých živností bylo 248. Všech živnostníků různým cechům přivtělených bylo 20.032 a 11.194 bylo mimo cechy. Ve 107 místech bylo 844 cechů, z nich 610 o jedné živnosti a 234 bylo cechů smíšených s více řemesly.

V těchto cechách bylo 90 různých živností. Jména všech činilo 244.114 zlatých. Z toho připadá na Jihlavu 127.203 zl. a na Brno 43.045 zl.

V obvodu Olomoucké obchodní komory bylo ve 110 místech 851 cechů, z nich bylo 234 smíšených ze 2—4 řemesel složených a k cechům přivtělených osob bylo 20.851. Továrních podniků bylo 948. — Mezi cechovnými živnostmi bylo 36 lékáren se 34 pomocníky, 1236 mlýnů s 1033 pomocníky (4 mlýny americké) a 87 větrníků s 9 pomocníky. Počet všech živnostníků v tomtéž roce na celém obvodu olomouckém byl následující:

506 pekařů bílého pečiva s 255 tovaryši a 538 pekařů chleba jako volná živnost. 1412 řezníků s 274 tovaryši a 326 řezníků svobodných čili volných.

2179 krejčích s 703 tovaryši, 132 zedníků a stavitelů s 1010 tovaryši, 138 tesařů se 393 tovaryši, 1178 stolařů (truhlářů) s 509 tovaryši, 311 zámečníků s 213 tovaryši, 1157 kovářů s 447 tovaryši, 167 sklenářů s 25 tovaryši, 495 kolářů se 107 tovaryši, 51 kominíků s 54 tovaryši, 69 knihařů se 32 tovaryši, 120 soustružníků se 42 tovaryši, 487 bednářů se 96 tovaryši, 248 barvířů a potiskovačů kartounu se 72 tovaryši, 143 kloboučníků se 33 tovaryši, 328 kožešníků s 91 tovaryši, 314 koželuhů a jirchářů se 127 tovaryši, 204 provazníků se 72 tovaryši, 164 punčochářů se 44 tovaryši a 357 hrnčírů se 156 tovaryši. Ze živností mimo cechy bylo 4434 živnostníků se 2098 pomocníky, z nichž bylo 165 sládků se 159 mistry neb dílovedoucími a 397 pomocníky, 289 vinopalen s 250 vinopalníky a 392 nádeníky, 51 kavárníků, 273 zájezdných hostinců, 2599 hostinských a 149 pilářů. Svobodných živnostníků bylo 1124 s 345 pomocníky.

Bylo tedy celkem 27.357 živnostníků s 6039 tovaryši, 4659 učni, 15.051 mužskými, 2827 ženskými pomocníky a 733 dětmi. V tomto obvodu bylo též 133 bělidel, v nichž bylo 909 osob zaměstnáno.

Knihtiskáren bylo v r. 1854. pět v Brně, 1 ve Znojmě, 1 v Jihlavě, 2 v Olomouci, 1 ve Šternberku, 1 v Hranicích, 1 v N. Jičíně, 1 v Uher. Hradišti a 1 v Kroměříži; celkem 14. Roku 1862. jich bylo již 18 a sice v Brně 6, v okresu berním Olomouckém 4, ve Znojemském 2, v Hradištském 2, v Novojičinském 2 a v Jihlavském 2.

Továrny na papír byly v r. 1854. dvě a sice v Brně a na Horních Loučkách.

V roce 1862. bylo na celé Moravě:

1422 kolářů a pouze v kraji Olomouckém	322 a v Brně	10
8616 obuvníků " " " "	1812 " " "	319
745 kožešníků; a v kraji Olomouckém	137; v Brně	29
514 sedlářů; " " " "	115; " " "	10
275 řemenářů; " " " "	39; " " "	12
97 rukavičkářů; " " " "	16; " " "	20
249 mydlářů; " " " "	58; " " "	19
839 hrnčírů a kamnářů; " " "	177; " " "	6

Dvě továrny na kameninu v kraji Brněnském, 3 ve Znojemském, 6 v Novojičinském, celkem 11.

Sirkoven v kraji Olomouckém 1, ve Znojemském 1, v Novojičinském 1 a v Jihlavském 9, celkem 12.

Továren na papír bylo toho roku již 6, 2 továrny na vozy v Brně a Prostějově. a 6 továren na kůže; 4 v Brně a 2 ve Třebíči. Mlýnů bylo celkem 2630; v kraji Hradištském 1 parní mlýn, v kraji Olomouckém 508 vodních a 26 větrných mlýnů.

Továren na cichorii 6. V Brně 3, dvě v okrese Brněnském.

Jak již po roce 1850. průmysl na Moravě se rychle zmáhal, ukáže zde uvedený seznam průmyslových závodů z r. 1852 a 1863.

	V r. 1852	V r. 1863		V r. 1852	V r. 1863
Továrny stroj- nické:			Továrny na hře- bíky:		
Brno	1	5	Frenštát		1
Prostějov	—	1	Drnovice	1	1
Fulnek	—	1			
Rymařov, okres	—	1	Továrny na plech a na zboží kovové:		
Blansko	3	4	Velká Bystřice	1	1
Fridlant	3	4	Brno		1
Břeclava	1	—			
Přerov	1	—			
Prádelny:			Továrny na cichorii:		
Brno	—	2	Brno	—	2
Jihlava	—	1	Tuřany	2	2
			Nenovice	1	1
Hutě:			Hranice	1	1
Čeledná	1	1			
Jevíčko, okres	—	1	Továrny na sukna:		
Sobotín	—	2	Brno	14	26
Olomouc, okres	—	1	Komárov	1	—
Vítkovice	—	5	Jihlava, okres (Třešť, M. Beranov)	1	3
Štěpánov	—	4	Náměšť	3	4
Blansko, okres	2	4	Hranice	1	1
Fridlant	1	2	Fulnek	7	5
Ivanovice, okres (Ja- vůrky, Železné hutě)	—	2			

	V r. 1852	V r. 1863		V r. 1852	V r. 1863
Továrny na šukna:			Zborovice	—	4
Drnoholec	—	1	Uh. Ostroh	1	8
Třebová	1	1	Bzenec	2	8
N. Jičín	5	7	Rohatec	—	3
Jasník	—	1	Nové Město	2	5
Velké Meziříčí	—	1	Tišnov, okres	1	3
Alexovice	—	1	Dačice	1	—
Telč	1	—	Jičín, okres (Velký dvůr)	1	—
Bučovice	1	2	Boskovice, okres	1	—
			Hodonín, okres	—	6
Sklárna:			Napajedla	—	5
Krasno	—	1	Ivančice, okres	4	13
			Hrušovany, okres	—	16
Škrobárny:			Prádelny:		
Prerov	—	1	Brno	12	18
Mohelnice	—	1	Husovice	—	1
			Šlapanice	2	2
Továrny na olej:			Jihlava, okres	—	2
Brno	1	1	Boskovice, okres	1	3
Malenovice	—	1	Kunštát, okres	—	1
Továrny na svíčky a mýdlo:			Továrny na postřihování a apretování:		
Komárov	—	1	Brno	3	5
Brno	—	2	Jihlava	—	1
			Švitavy, okres	1	1
Plynárny:			Sternberk	—	1
Brno	—	2			
Cukrovary a rafinerie:			Prádelny lnu:		
Brno	5	8	Brno	1	1
Královo Pole	1	3	Dvory, okres	—	2
Modřice	1	5	Wiesenberk	—	1
Sokolnice	—	5	Šumperk	1	2
Stejnice	—	4	Fridlant	—	1
Prostějov, okres (Bedi- hošť, Čelechovice)	2	5	Jihlava, okres (Krasna)	—	1
Domaželice	—	2			
Židlochovice, okres	10	24	Pily:		
Kyjov, okres	1	6	Jihlava	—	1
Kroměříž, okres	2	18	Dvory, okres	—	1
Prerov, okres	—	8	Náměšť	—	1
Martinice	5	11	Lukov	—	1
Doloplazy	—	6	Přívoz	—	1
Kojetín	2	—	Vsetín	—	2
Rájec	—	4	Holoubkov	—	2
Břeclava	—	3	Sternberk, okres	—	1
Olomouc, okres	1	10	Boskovice, okres	—	1
			Klobúky, okres	—	1

	V r. 1852	V r. 1863		V r. 1852	V r. 1863
Barvírny a kar- tounky:			Papírny:		
Sumperk, okres	1	2	Brno	—	2
Rožnov	—	1	Olšany	—	1
Židlochovice, okres	—	3	Horní Loučka	—	2
Trebová	—	2	Trebová, okres	—	2
Jičín N., okres	—	1	Pusté Zbřidovice (Wüstseibersdorf)	—	2
Zábřeh	—	1			
Závody na ná- bytek:			Továrna na tabák:		
Bystřice	—	1	Hodonín	—	1
Koryčany	—	1			
Továrny na kůže:			Továrna na ško- rový syrop z brambor:		
Třebíč	—	2	Svitavy	—	1

Abychom poznali jak které živnosti a průmyslu přibýlo neb ubylo po dvaceti letech, uvádíme ještě seznam živnostníků z roku 1885., ve kterémž jsou data z obvodu komory brněnské, pak olomoucké, a konečně počet všech živnostníků celé Moravy:

Živnost	v obvodu kom. Brněnské	v obvodu kom. Olomoucké	na celé Moravě
Pilníkari	22	21	43
Kováři	1975	1646	3621
Nožíři	30	48	78
Zámečníci	397	360	757
Cvočkari	13	19	32
Jehlári	2	2	4
Klempíři	168	166	334
Brusiči	17	13	30
Kotláři	22	18	40
Zvonári	2 (v Brně)	2	4
Kovolijci	12	9	21
Zlatníci	48	28	76
Kolári	843	611	1454
Mechanikové	20	6	26
Hodinári	166	136	306
Puškaři	27	26	53
Kamnáři a hrnčíři	232	218	450
Bednáři	562	324	886
Stolaři	1688	1426	3114
Dýmkaři	7	20	27
Soustružníci	146	142	288
Košíkáři	75	101	176

Živnost	v obvodu kom. Brněnské	v obvodu kom. Olomoucké	na celé Moravě
Hřebenaři	31	18	49
Koželuži	78	123	201
Jircháři	39	17	56
Řemenáři	86	113	199
Sedláři	272	267	539
Brašnáři	3	—	3
Kartáčníci	39	96	135
Provazníci	116	111	227
Sífaři	50	25	75
Punčocháři	92	86	178
Běličí	10	59	69
Barvíři	130	190	320
Valcháři	13	22	35
Čalounníci	50	28	78
Krejčí	2633	1758	4391
Kožešníci	259	171	430
Rukavičkáři	56	25	81
Papučáři	—	47	47
Obuvníci	3723	3168	6891
Holiči	168	128	296
Parukáři	3	—	3
Kloboučníci	147	153	300
Modistky	72	61	133
Kníhaři	108	114	222
Pekaři	1091	1102	2193
Čukráři	157	174	331
Řezníci	1609	1730	3339
Uzenáři	169	111	280
Konští řezníci	23	15	38
Sýraři	34	69	103
Perníkáři a voskáři	98	112	210
Mydláři	38	49	87
Stavitelé	64	51	115
Zedničtí mistři	169	117	286
Kameníci	101	41	142
Tesaři	145	118	263
Studnaři	21	11	32
Dlaždiči	17	18	35
Pokrývači	188	133	321
Sklenáři	206	121	327
Natěrači	69	14	143
Lakýrníci	21	16	37
Malíři pokojů	130	99	229
Kominíci	102	88	190
Parní mlýny a umělé	49	11	60
Vodní mlýny	1085	1257	2342
Větrné mlýny	91	180	271

Živnost	v obvodu kom. Brněnské	v obvodu kom. Olomoucké	na celé Moravě
Sládci	131	127	258
Kořalku pálející . .	227	199	426
Lihovary	139	71	210
Likéry připravující .	175	179	354
Výroba sodovky . . .	33	41	74
Octaři	24	9	33
Škrobaři	44	16	60
Výroba klišu	12	(v okr. Vel. 3	15
Cukrovary	28	Mezitřé- ském 11) 30	58
Výroba čokolády . .	5	6	11
Výroba cichorie . .	5	5	10
Papírny	4	9	13
Sírkovny	4	8	12
Uhlíři	9	2	11
Lékárny	82	89	171
Plynárny	3	7	10
Knihťiskaři	39	29	68
Malíři	15	10	25
Sochaři	15	12	27
Fotografové	35	32	67
celkem	23.756	20.961	44.717

i s ostatním zde neuvedeným průmyslem.

K těmto živnostníkům druží se ještě obchodníci výrobky živnostenské prodávající, z nichž uvedeni buďtež prodavači jídel a nápojů:

Jméno	Obvod komory Brněnské	Obvod komory na celé Moravě Olomoucké	
Hostinští	2024	1625	3649
Hotely a zájezdné hospody	117	115	274
Příprava jídel	171	110	281
Prodavači piva	355	180	535
Prodavači vína	225	170	395
Prodavači kořalky	539	239	778
Prodavači všech nápojů	2453	3087	5540
Prodavači likérů	369	293	662
Kavárníci	41	30	71
Všech živnost. obchodníků	19.038	16.992	36.030

Živnostníci a obchod vedoucí se živnostenskými výrobky činí celkem v obvodu komory Brněnské 43.062, v obvodu komory Olomoucké 38.274 a na celé Moravě jest jich 81.336. Pouze v Brně všech 5520 a v Olomouci 1237.

	obvod olomoucký	obvod brněnský	na celé Moravě
Továren na stroje jest	19	19	38
Továren na vozy	1 (Příborokr.)	1 v Brně	2
Skláren	7	9	16
Pil	238	119 (vespojení 600 smlýny ještě 243)	

	obvod olomoucký	obvod brněnský	na celé Moravě
Prádelen na vlnu	4	28	32
Dílen na vlněné zboží			
a sukno	244	446	690
Prádelen na bavlnu	2	1	3
Dílen na bavlněné zboží	57	132	189
Dílen na lněné a bavlněné zboží	851	257	1108
Výroba pláten a lněného zboží	25	61	86
Výroba kartounů	11	5	16
Výroba kvasnic	4	3	7
Výroba umělých květin	12	20	32

Porovnají-li se nyní data o počtu různých řemeslníků 1841, 1862 a 1885., najdou se zajímavé rozdíly buď náhlého vzrůstu jednoho řemesla, aneb nápadného klesání druhého. Jiná jen pozvolna stoupají. Dle počtu řemeslníků možno pak souditi na zdar celého řemesla aneb obráceně na jeho chudnutí. Značné rozdíly se na př. jeví u těchto řemesel:

V r. 1841 bylo na celé Moravě 233 stolarů, ale v r. 1885. již 3114!

V témž roce bylo koželuhů 98, ale v r. 1885. již 201. Počet pekařů vzrostl z 1763. na 2193. Za to však značné klesání jeví se v této době 44 let u hrnčíchů; bylo jich v r. 1841. — 1069; v r. 1862 již jen 839 a v r. 1885. pouze 450! Podobně ubývalo kožešníků; v r. 1841. bylo jich 772; v r. 1862. 745. a v r. 1885. jen 430. Rovněž se provazníci od r. 1841 v počtu 485 ztenčili do r. 1885. na 227.

Řezníků, obuvníků, krejčích a mlynářů pozvolna ubývalo.

V roce 1841. bylo řezníků 3752, v r. 1885. již jen 3339.

„ „ „ obuvníků 7267, v r. 1885. „ „ 6891. a v roce 1862. pouze 8616.

v roce 1841. bylo krejčů 5597, v r. 1885. „ „ 4391

„ „ „ mlynářů 3117, v r. 1885. pouze i s větrnými mlýny 2402; arci ze zmenšeného počtu mlýnů možno jen viděti, že pouze malé mlýny zašly, aby nahrazeny byly dokonalejšími a většími, čímž počet jejich se zmenšil, neb přibýváním obyvatelstva též větší spotřeba mouky a pečiva nastala, jak zjevně viděti na přibývajících pekařích. U jiných řemesel se za tu dobu počet skorem nezměnil. Tak sládků bylo v r. 1841 — 423 a v r. 1885 — 426; kovářů v r. 1841. — 3628 a v r. 1885. — 3621; zámečníků 744 a v r. 1885 — 757. Kolářů stále přibývalo: Bylo jich v r. 1841. — 1174; v roce 1862. — 1422 a v roce 1885 — 1454. Podobně tomu u sedláků, kterých se v r. 1841. napočetlo 415; v r. 1862 — již 514 a v r. 1885 — bylo jich 539. U řemesla zednického nemůže býti nápadným zmenšený počet zednických mistrů, třeba se nyní mnohem více staví, poněvadž ještě v letech padesátých mohl býti mistrem zednickým každý, kdož se vykázal listem za

vyučenou, řádně odbytými lety vandrovními a vykonal správně mistrovský kus, arci konečně musel býti cech i magistrat s tím srozuměn. Bylo sice již zavedeno, že mohla se skládati zkouška u zemského úřadu stavitelského neb též u krajského inženýra, ale pouze k lepší dovednosti se vykázání. Teprve později stala se podmínkou ku dosažení mistrovství a tím též jejich počet klesl, poněvadž nejen praktická zkušenost ale i theoretické vědomosti se vyžadovaly. Proto z počtu 344 v roce 1841. načítaných jich se v roce 1885 pouze 286 vykazuje.

Ale též počet bednářů vykazuje dosti značný úbytek. V roce 1841. bylo jich 1226. a v roce 1885. již jenom 886. — Za to soustružníků přibývá. V r. 1841. jich bylo 243 a v roce 1885. již 288. — Cechovní pořádky panovaly až do roku 1860. Tímto rokem na základě zákona ze dne 20. prosince 1859. byl vydán nový řád živnostenský, kterým staré cechovní zřízení zrušeno bylo. Dle nového řádu dnem 1. května 1860. počínaje, mohl každý řemeslník svou živnost kdekoliv provozovati, aniž by byl jakkoliv vázán. Na př. nemusel již řezník jen v masných krámech maso vysekávati. Ale přece tak brzy cechy nezmizely, neboť na př. v Přerově jsou záznamy cechovní u několika řemesel ještě z roku 1877., ano i z roku 1883, v kterémž roce ještě přijímání i vypovídání učňů za přítomnosti cechovního komisaře obcí ustanoveného se dělo. — Arci již cech ani magistrat nerozhodoval o udělení mistrovství, to již pouze hejtmanstvím udělováno bylo. Též nebyl nikdo povinen cechovní poplatky skládati, jakž vykazuje cech tkalcovský téhož města, který od svých spoluobčanů, kteří ani do cechovních schůzí nechodili, mnoho let dlužné částky vymoci nemohl. Řády cechovní, které ve středověku byly nutností a užitečným zařízením, v naší nové době byly již příliš těsnými a proto musely padnouti, arci mělo se to již státi za císaře Josefa II. v r. 1783, který zrušení cechů nařídil, ale byly císařem Leopoldem obnoveny. Cechy byla z většího dílu konkurence vyloučena, na které právě značná výhoda pro kupující obecnost závisí, poněvadž kdo chce lepší odbyť pro své výrobky dosáhnouti, jest nucen pracovati dovedně, vkusně a při tom poměrně lacino, aby sou-
těžiti mohl a to s výhodou. Nejen však pro odběratele stalo se odstranění cechů výhodným, ale též pro samotného řemeslníka, který ničím vázán nejso, může dle sil svých řemeslo své rozšiřovati a zvelebovati. Tovární výrobou jsou sice mnohá řemesla poškozována, avšak má-li živnostník proti kapitálu bojovati, nezbyvá mu nic jiného, nežli též všech možných pomůcek se uchopiti a sobě je zaopatřiti, jimiž možno rychlou výrobu dosáhnouti. Jsou to zejména malé, pro jednoduché dílny se hodící stroje, jimiž možno v krátké době značný kus práce udělati. K tomu stroje pracují přesně. Jest nutno nynějšímu živnostníku řídit se dle anglického: „Cas jsou peníze“, což právě továrník se svými rychlými stroji v plné míře využítkovati dovedl. — Doba páry se již značně naklání a blíží se dosti rychle

doba elektřiny, kteráž nám přivádí znamenitého a neocení-
telného pomáhače a společníka při práci rychlé. Ale spolčování
ani nyní nepominulo a nikdy nepomine, neb známo všeobecně,
„že spojenými silami“ se více dokáže jak jednotlivě a proto
na místě zastaralých a úzkoprských cechů nastala svobodomy-
slnější společenstva, jejichž úkolem jest, aby rozšafnými
a moudrými návrhy přispívala k rozřešení otázky, jakým způ-
sobem možno opět řemesla přivést k rozkvětu, aby opět
plnou platnost mělo známé přísloví, „že řemeslo má zlaté dno“.

B. Řemeslné cechy Přerova a měst okolních.

V městě Přerově bylo 14 cechů řemeslných a sice:

- ① Cech řeznický; ② cech obuvnický s koželuhy; ③ cech
kožišnický; ④ původní cech smíšený sestávající z těchto ře-
mesel: stolaři, provazníci, behváři, mečíři, voskáři, sed-
láři a řemenáři. Později se k němu připojili soustružníci
a barvíři; ⑤ cech soukenický s postríhači; ⑥ cech krej-
čovský. ⑦ Později ze smíšeného cechu vystoupili bednáři
utvořili sobě samostatný cech bednářský; ⑧ cech tkalcovský;
⑨ cech pekařský. ⑩ Smíšený cech kovářský, kolářský a
zámečnický. ⑪ Později se z něho vyloučili zámečníci a utvořili
nový smíšený cech společenský, v němž byli tito řemeslníci:
zámečníci, knihaři, řemenáři, sedláři (obě řemesla od původního
cechu smíšeného odloučená), cvočkáři, hodináři a klempíři.
12. Původní cech zednický a tesařský, k němuž se později
připojili pokrývači. 13. Cech mlynářský a za 14. cech hrnčíř-
ský s kamnáři. Bylo tedy v těchto 14 korporacích 31 řemesel
zastoupeno. — V Holešově bylo 13 cechů řemeslných a, to:
1. Cech kovářský se zámečníky; později se k němu připojili
koláři a bednáři. 2. Cech stolařský, k němuž se později
připojili soustružníci, sklenáři, cínaři a pasíři; 3. cech
krejčovský; 4. cech tkalcovský; 5. cech kožešnický;
6. cech soukenický; 7. cech obuvnický; 8. cech provaznický;
9. cech řeznický; 10. cech hrnčířský; 11. cech pekařský;
12. cech mlynářský a 13. cech tesařský a zednický. Ve
všech třinácti cechách bylo tudíž 21 řemesel.

V Kojetíně bylo 8 cechů: 1. Cech řeznický pro řez-
níky a uzenáře; 2. cech obuvnický pro obuvníky a pun-
čocháře; 3. cech tkalcovský; 4. cech krejčovský. 5. Spo-
jený cech pro pekaře a hrnčíře. 6. Společný cech pro zá-
mečníky a kováře. 7. Smíšený cech sestávající ze stolařů,
bednářů a kolářů a za 8. cech zednický a tesařský. Bylo
v těchto 8 cechách 15 řemesel zastoupeno. Nejčetnější byl
cech tkalcovský.

V **Tovačově** bylo 7 cechů: 1. Cech kovářský spojený se řemeslem zámečnickým a kolářským; 2. cech řeznický; 3. cech mlynářský a pekařský; 4. cech krejčovský s kožešníky;* 5. cech obuvnický; 6. cech tkalcovský. 7. Smíšený cech bednářský a stolařský, jemuž přidělení byli sedláři, koželuzi, zedníci a tesaři. Bylo tedy 16 řemesel v cechách zastoupeno mimo řemesel ojedinělých. Tak v pozdější době byl perníkář přidělen cechu kovářskému a hodinář k cechu hodinářskému v Olomouci.

V **Dřevohosticích** bylo 9 cechů; totiž 1. cech tkalcovský; 2. cech ševcovský; 3. cech kovářský byl smíšeným se zámečnickými čili ručnickými, stolaři, koláři a bednáři. 4. Cech kožešnický. Před tím byli kožešníci přivtěleni k cechu Přerovskému. 5. Cech hrnčířský. 6. Cech krejčířský; 7. cech řeznický; za 8. cech soukenický a za 9. cech mlynářský spojený se zedníky. Celkem 14 řemesel.

V **Lipniku** bylo 10 cechů a sice: 1. cech soukenický; 2. cech kovářský; 3. cech včelařů; 4. cech pekařský; 5. cech zednický a tesařský; 6. cech řeznický; 7. cech zámečnický; 8. cech hrnčířský; 9. cech obuvnický; 10. cech krejčovský.

V **Bystřici pod Hostýnem** bylo 8 cechů: řeznický; ševcovský; hrnčířský; smíšený cech z kovářů, kolářů; stolařů, sklenářů a bednářů; cech krejčovský; tkalcovský; cech tesařský a zednický a cech mlynářský. Celkem bylo v městě 13 řemesel.

Ve **Vyzovicích** bylo 9 cechů a sice: soukenický, postřihačský; ševcovský; krejčovský; řeznický; kovářský a kolářský; cech kožešnický; mlynářský a cech medařský; tedy 10 živností. — Ve **Fryštáku** bylo 8 cechů a to: 1. Cech tkalcovský; 2. bednářský; 3. řeznický; 4. cech ševcovský; 5. mlynářský; 6. cech krejčířský; 7. kamenický a zednický a za 8. cech smíšený, k němuž patřil kováři, koláři, zámečníci, stolaři, kožišníci, tesaři, hrnčíři, provazníci a punčocháři. Byly tedy cechy zastoupeny 17 řemesly.

V městěčku **Slušovicích** byly 4 cechy a to: 1. cech ševcovský; 2. řeznický (oboje řemesla byla dříve přivtělena k cechům Fryštátským); cech smíšený sestávající z krejčů, šňůrkařů, kožešníků, tkalců, kovářů, puškařů, kolářů, pekařů, punčochářů, stolařů i bednářů; 4. cech šňůrkařský čili gombarský se později od cechu smíšeného odloučil a samostatný cech utvořil.

Též ves **Prusenovice** měla svůj vlastní cech tkalcovský. V osadě a na celém panství Prusinovickém bylo mnoho tkalců, kteří měli býti dle nového cechovního zřízení císařem

* Jediný kožešník byl k cechu krejčovskému přivtělen, dříve byli kožešníci do Přerova k cechu kožešnickému přivtěleni.

Karlem VI. zaváděným k cechu holešovickému připojeny, čemuž však odporovali žádající raději k cechu kroměřížskému přivtělení býti. Byl jim proto v r. 1717. vlastní cech povolen, což se stalo dle nařízení krajského úřadu, poněvadž prý Prusinovice bývaly v starší době městečkem. Cech si pořídil artykule od cechu hradištského, kteréž doslovně za své přijal. Artykule cechu hradištského datují se z r. 1609. v sobotu před nedělí Cantate. V listině z r. 1755. pocházející jest psáno, že tkalci jen v zimě a ještě s přestávkami řemeslo provozují.

I. Cech řeznický v Přerově a v městech okolních.

Společenstvo řeznické v Přerově má cechovní truhlici z tvrdého dřeva, která na horní straně víka má letopočet 1777. a nad letopočtem jsou písmeny P. H. Jsou to počáteční písmena jména staršího cechmistra, za jehož cechmistrovství nová truhlice zhotovena byla. Byl to Pavel Halda. V truhlici jsou uschovány cechovní knihy, roční počty, vysvědčení školní a křestní listy učňů, listy za vyučenou, a různé záznamy cechovní. — Pečeť se nezachovala, je známa pouze z otisku. Ve znaku jsou křížem složené širočiny, v jejich středu jest svisle postavený nůž a nad tím jest volská hlava. Letopočet není. V záznamech jest však zapsáno, že byla pečeť koupěna r. 1533. a dáno za ni 4 groše. Nejstarší cechovní kniha nevázaná pouze v papírovém obalu hebrejskými literami popsaném, jest úzká a dlouhá s prvními listy již velice poškozenými, písmem vybledlým, nesnadno čitelným, sestává ze 74 listů. List první jest datován z roku 1511. a jest z jeho zápisů zřejmo, že jest již pokračováním cechovního zřízení, tak že s jistotou jeho vznik do 15. století položen býti může.*) V této knize jsou zaznamenány veškeré cechovní údaje, jako volby cechmistrů, přijímání nových mistrů i učňů, zaznamenání pokut a trestů i cechovních usnešení, jakož i příjmů a výdajů. Záznamy končí r. 1591. Druhá kniha jest velká osmerka s původními deskami měkkými koží potaženými s nápisem z nové doby zápisky cechu řeznického z r. 1543. Avšak počíná vlastně z r. 1576., jediný jen záznam na 1. straně jest z r. 1543. a končí v roce 1782. Desky nejsou z lepenky ale použito mnoho listů starého tištěného kalendáře. Byla tedy později vázána. Desky ozdobeny jsou pěkným ornamentem vytlačovaným s dvouhlavým orlem uprostřed. Jest to kniha mistrovská, v níž hlavně jsou záznamy nově přijatých mistrů a některé „paměti“ cechovní a obsahuje 188 listů vesměs popsaných. Třetí kniha úzká a dlouhá s dřevěnými deskami koží potaženými a se zbytky mosazných sponek jest též po obou stranách vytlačeným ornamentem zdobena. V pásu úzkém vnitřním řadí se za sebou střídavě dvojí

*) Dle záznamu z r. 1777. stával již cech v r. 1434. a tedy ještě před touto dobou založen byl.

hlava jedna přílbou kryta, druhá beranicí. A v dole jest leto-počet MDCV = 1605. Jest to kniha učňů, ve které se skorem výhradně zaznamenávají nově přijatí učni, pak rozdělování různých cechovních služeb a pronajímání cechovních krámů masných. Zápis počíná rokem 1605. a pokračuje až do roku 1787. Sestává ze 137 listů. Čtvrtá kniha novější jest již po renovaci zřízena z roku 1776. Původní artykule, které se stále jako „obdarování“ připomínají při přejímání cechovních věcí po volbě cechmistrů, se nezachovaly, ani zřízení cechu řeznického města Olomouce, které r. 1636. cech přerovský, cechovní pečeti opatřené, obdržel. Pouze staré právo cechovní zůstalo. —

První list v nejstarší knize obsahuje toto zaznamenání:

Leta od narození syna božího tisícziho pietisteho giedenaczteho vsazení sau czechmistrzi jan lucas a Guzek (Juzek) a ti sau k sobie przialy wsseczky wieczci cechovní a hotových peněz przialy sedm kop mišenských, přijali zbroji zadní kus a přední kus druhý, mušky, takový šorc, obojek, kapalin a ošcip. My cechmistři a mistři poctivého řemesla řeznického máme: Druhá zbirka przigaly sme 10 grossy, vzal jsem od wassany waleriana 28 grošů. Z toho na wsseczky vydání: Za zlamanyj ssaibu, za (nečitelně), od gezdicze nahromadie utratili 8 grošů, od odvezení lastu . . . , za zbroji dal sem . . . a pacholkovi wiarmark. *) Na druhé stránce jest: Vydání na vejtach, kdež jezdíce do olomucze o cechovní potřeby utratili sny 33 groše. Po druhé jezdie utratili 11 grošů. V jarmark o swatem wawrzinci pacholkovi 5 grošů, zapeczeni 3 groše, a od fury do Olomúce dali 5 grošů. Zbieh a karasek a cechmistři chodili do Olomúce utratili 9 grošů; potom Karásek jezdil, utratil 3 groše, od ffury 6 grošů. V olomuozi pisarzowi od listu daly sny zlaty czerweny a 20 grošů od zbroje 17 grošů, u karnoksa 11 grošů, panu matyassowi za peczeni (pečení) 3 groše, hanzalowi ještě unieho zbroje ležely dal sem 4 groše a zackowi od rozžehání svící 2 groše, ševcovej že volala 2 groše, za pivo a za swicze 11 denarů. Na listu druhém: leta od narození syna božího tisícziho pětistého dvanáctého usazení jsou cechmistři: Jan Loja, Vaněk Chmel a ti wsseczky wiezi zechowni k sobie przigali naiprwe hotových peniz a potom zbroji plechowei na dwa pacholky a jeden kus přední oštip a listy všecky. — Tyto poznamenané listy jsou asi psané artykule cechovní, které bezpochyby roku předešlého psány neb opisovány byly uvedeným písařem olomouc., když mezi

*) Mnohá slova zejména proloženým písmem vyznačená jsou tak psána jak v knize samé, aby bylo zřejmo jak se psávalo. Proto má slovo přijali — široké y. Vlastní jména psána malou písmenou, u slova pětistého a patnáctého jest vynecháno t, a písmena o psána výše; to často se pak opakuje, že poslední samohláska po vynechání předposlední souhlásky se pouze ke slovu přivěšuje.

útratami jest poznamenáno, že od listu dali písařovi celý zlatý a 20 grošů, což na tehdejší dobu, kdy pečeně pro více osob jen za 3 groše byla, velmi mnoho bylo, a mohlo se jen za důkladně psaný list na pergameni tolik platiti. — Možno z toho soudit, že cech řeznický v Přerově sobě vyžádal artykule cechu olo-mouckého, který jako v hlavním městě Moravy byl zajisté již dříve zřízen. — Ještě následuje na téže stránce vypsání veškery zbroje: Zbroje plechovej je ji předni kusu 3, zadni plech 1, kapalyny 2, a oboggek rukawy gedny a ssorc mussky 2 a osstip 1.

Na stránce druhé listu druhého jest zvláštní záznam, mluvící o Janu z Pernštýna a zdá se býti dvěma vlastnoručními podpisy podepsán, totiž zmíněným pánem a Matyášem Paarem. Jest již velmi nečitelný a zejména část latině psaná, která právě svědčí o vlastním záznamu zmíněných osob. — Kusý obsah jest tento: Jan Zperstyna kanonis markrabstwie morawski pan a jediny diediz panstvi przerowsk. wssemohuzi Stworziteli nebe zemie slawny králi aby nasse stworzena knam tebe se niz uczineno bez pozatku kralowstwie tweho ani konze nebude

Vení sancti spiritus a t. d. psána část modlitby, kteráž zároveň pod textem latinským jest česky napsána a sice takto:

Przydiz swaty dussi napl. srdiz. stasznych zadostiwych . . . a twe wnich a jim zapal. Jan Zperstyna, Matyaz Paar. Vilém z Pernštýna dal obdarování 2 osobám na postavení mlýna v r. 1508. a r. 1520 obnovil privileje hornímu městu Přerovu. Po něm Jan z Pernštýna na Helfenštýně se teprve uvádí. Bude tento zápis tedy z doby pozdější, a artykule cechovní asi Vilémem z Pernštýna potvrzeny byly.

Na straně druhé se čte: bože všemohoucí racz slyšeti wierne a obrat k sobie newerze by tie boha chwalili dyž bie služili dostognie.

Leta od narození božího 1513. vsazení jsou cechmistrři Jan Loja a Vaněk Krmol a ti všechny věci pospirali kosobie peněz hotových 13 grošů a potom 10 grošů od hronka 11 denárů, od wassany 16 grošů, o svatém Vavřinci pacholkovi 5 gr. o všech svatých pacholkovi dáno 5 gr., kostelníkovi dáno 2 gr.; chodící do thowaczewa (Tovačova) utratili 6 gr. Záznam končí zbožným přívěskem: pane bože náš amen. — Vydání z toho na všechny potřeby nyprwe: za ryby 4 gr. 2 den., za korzeni 4 gr., za wino 20 den., pekarzowi 4 gr., pacholkowi wiarmark 5 gr. 1 den., zawosk 6 gr., do hraniz gezdige 8 gr. 4 d. a opět zakončeno: kdoz poslucha pana boha s geho rady neb on wsseczko spasitelne. Nyní následuje záznam pokut: Doznali k sobě od Gumba 1 gr. že nebyl v cechu, od kabehlika 1 gr., od tichawy 1 groš; od kabehlika winy že poslussnosti neczinil vzalo 6 grošů, od gehniatky 3 groše.

Leta od narození sina boziho 1514. usazení jsou czechmistrři zejména tito: Matěj (matieg) Tichawa a Matule

a ti všecky věci k sobe cechovní přijali, hotových peněz 2 kopy gr. 4 gr. 5 d. Hanzal dlužen 18 gr., za vosk sebralo se 19 gr. Pod tímto záznamem jest poznámka psaná později buď písařem neb synem cechmistra: To jsi mi bozie na mne dopustil za mé nízké hříchy (hrzychy) že bys mne opustil. Marthyn Girka vyučil se u Otce swyho Ivana. —

Pod tím jest další záznam vydání. Ta byla později učiněna, a proto nechána písařem mezi prvním a tímto záznamem prázdná prostora, které zmíněný písař v mnohem pozdější době využítkoval k tomu, aby tam jméno své „zvěčnil!“. Vydání z toho na všecky potřeby a na utraty: pisarzowi dano 8 gr., zawosk dali 7 gr., zahrzebiky 4 d., za osstip 7 gr., pacholkowy wyarmark 5 gr., poczty 10 grošů, a žáčkovi, kostelníku 2 gr.; o sv. Vavřinci pacholkom dwiema 6 gr., za rzemeni k zbrogí 5 gr., poczty panu zeti o list 6 gr., chodice pro woly do Tovačova 8 gr., nosicze za woly utraty 9 gr., pacholkovi o všech swatých dal 5 gr. 2 d. —

List třetí počíná: pozebnany pan buoh nass amen.

Leta od narození syna božího tisícziho pietiste^o patnaczte^o usazeni gsu czechmistrzi zegmena matiej tichawa a Matule (písař však vynechal ma, a píše pouze tule) a nyní se opakuje stále stejné: „a ti všecky věci k sobě přijali peněz hotových“ — 2 kopy gr. a 4 gr. 5 d. hanzal dlužen 18 gr., za vosk sebrali sebe 19 grošů. amen pane bozie. — My zcechmistrzy i wszezkní mistrzy rzemesla nasse rzeznicka wyznawame: utrata ku panu na thowaczow 8 gr. 2 d. za ssnyt wosku 4 gr. 3 d. — Hospodnie moczny pane czoz ty kacziśś (kážeš) tak se stane dostit gest k spasení s milugi se nad nami mily pane.

Winy kterziz mají dati: Gubny starej 1 gr., karasek mladý 1 gr., michek 1 gr., ondraczek 1 gr., kabehlyk 1 gr. — Smilug se nademnu když czny czneho czti budú pocziwa. — Letha 1516. usazeni jsou cechmistři: Girzik krziwy a hlawka. (Jiřík Křivý a Hlávka); peněz přijali 26 grošů a dali z nich písařovi 7 gr. Zbirky sebe (mezi sebou) po dwu groších udiela 40 grošů. Od jana czabka wzali 35 gr. winy od gehanatky 3 gr. maticy wassana nebyl, hronek tez nebyl, loga téz nebyl karasek mladý nebyl. Poznamenáno že zaplatí winy první tři po 2 gr. a poslední groš. Přihlédne-li se ku záznamu, že v cechovním shromáždění každý mistr 2 groše položil a že se vybralo 40 grošů, poznáme, že přítomno bylo 20 mistrů a čtyři nebyli přítomni. Tedy od roku 1511. do 1516. skládal se cech řeznický ze 24 mistrů, kteří jsou skutečně v dosavadních záznamech do jednoho zapsáni buď jako cechmistři aneb že platili vinu, nebo ve službách cechovních. Byli to následující řezníci: Jan Čapek, Hanzal, Hlávka, Hronek, Vaněk Chmel, Jehůátko, Jubný, Jumba, Juzek, Kabelík, Karásek starý a Karásek mladý, Krmol, Jiřík Křivý, Jan Lukáš, Jan Loja, Matule, Michek, Ondráček, Staněk, Matěj Tichava, Matěj Vašana, Valerian Vašana a Zběh. Další ze záznamů právě vypsanych jest zjevno, že při

každém cechovním shromáždění byla každého mistra povinnost 2 groše složit, a že musel schůzi přítomen býti, neměl-li „vině“ propadnouti. Rovněž z ostatních záznamů možno souditi na celé cechovní zřízení a v jakém smyslu artykule zněly, neb dle nich bylo se členům řídit. — Z častých zbožných rčení lze souditi na zbožnou mysl tehdejší doby asi všeobecnou. —

Leta panie 1513. v nediely kwietnau stalo se snessení w uplnem czechu a to takowe czo se przi kupowani wsselykeho dobytku dotegecze aby z nas mistru y tolykez stowaryssu nizadnegm wymyslenegm obyczegem przekazky neczinily budto w miestie anebo we wsy kdyby kdo koho prwe na který dobytcze pobizl budto na welky aneb na drobny a giney to slyssiez ssel by tam a tomu kterýho prwe pobizl by przekazku czinil a geg przedkoupil zacz by kaupil to ma gemu ten kteregez by prwe kupowal wzyti a ten kdožby przekazku czinil pokuty položití ma do czechu kopu grossy bez milosty a na towarysse 1 R tyž bez milosty a tak jest na tom giž zustano bezewsselygake wegmluwy kdoby se giž wicze toho dopustil a jeden druhemu przekazku czinil w kupowani dobytku takowau pokutu bezewssi milosti položití ma kopu grossi a tak jest toto usnessení obnoweno w strzedu den sv. Ondrzeje Leta 1611. — Tento záznam doslovně opsaný byl v cechu skoro za sto let opět nalezen a původní sněšení cechovní, o nakupování dobytku jednající, obnoweno. To svědčí o tom, že spravedlivá úmluva i po stu letech se zamlouvala. Leta od narození sina božího aspasitele nasseho 1517. usazeni gsau czechmistrzi waczlaw gehnia tko a jan czabek (vlastně Čapek); přijali kopu grošů. Znamenay se ucznie leta 17steho: michal syn matussku u matule. Rukojmí: Jan koželuh a Jirík rybka pod 1 kopou groši.

Jan Jakubuv z bystrocicz (Bystrice?) u Václava Jehniatky Rokojmí jsou Václav Jehniatko mistr jeho a Matule pod kopou groši. — Byl-li přijat učeň, museli zaň ručiti 2 rukojmí, že se náležitě vyučí. Kdyby se byl nedoučil, museli rukojmí zaplatiti pokuty kopu grošů. Bezpochyby starší cechmistr toho leta zemřel, což i tomu nasvědčuje, že pak se více Václav Jehniatko nejmenuje, nýbrž uvádí se později Vaněk Jehňátko, asi syn prvního, a proto téhož roku byla nová volba cechmistrů, při níž druhý neboli mladší cechmistr zůstal od volby předešlé. Leta 1517 usazeni jsou cechmistři Valenta Vašana a Jan Čabek, přijali hotových peněz kopu groši a 3 groše; od učňů vzali: od Matulova 8 gr., od Jehniatky 8 grošů, od Karaska 1 groš, od Ondráčka za Matěja 4 gr. Dal Zlatoch Matěj do cechu 9 grošů. Tedy toho roku přijato 5 učňů, a zároveň z toho zjevno, že některý položil do cechu 9 grošů a jiný pouze 8. Záznam končí pěknou průpovídkou: Buď pochválen pan buoch na výsosti neb z své hojné milosti ostříhaj nás ve dne v noci od ďábelské moci; tobě chvála budiž vždycky od nás nyní i na věky. Z vydání příjmů svrchu psaných jest zajímavý záznam, že za truhlici (cechovní) dáno 11 grošů bílých, 7 grošů a 3 d.

Leta 1518. usazení cechmistrů Ondráček a Vaněk Krmol, přijali peněz hotových 10 gr. bílé 4 den. Mimo to Tichava, Čapek a Matule dali po 3 groších viny, že v neděli zabígelí.“ — Z vydání mimo písařovi (od záznamů cechovních) 8 grošů bílých, zapláceno dvěma pacholkům v jarmark postní, o sv. Vavřinci a o všech svatých po 3 gr. 3 d. Byly tedy 3 výroční trhy a sice ve dny jak dosud se odbývají. — Za učně přijati: u Vondráčka jeden gmenem Martinecz. Rukojmí zaň Ondráček a Liška pod kopu groši b., aby tomu dosti učinil a dobyl. U Čapky jeden jmenem Kuba z Břestu Pacultů syn. Rukojmí zaň Jan Čapek pod kopu groši. Přijato od učně, kterýž byl u Křivého 8 grošů b. — Za cechmistrovství Ondráčka (jednou psáno Ondráček, podruhé Vondráček) a Vaňka Krmola zřízeno toto, co se týče bití na šlák; má každý zabiti hovado aneb 2 vepře aneb telat 4 a skopův 8. Na fryunk dvě hovada, aneb každý jeden telat 2 aneb vepř 1 aneb skopce 4; kdož by koliv zabil více než na hoře psáno jest, ten každý pokuty dáti má 1 funt vosku a předce prodávati nemá. Také komu by zostalo fryjunkového masa aby žádný mistr nedával bez opovědi cechmistra; pakli by to prodával, aby dal 1 funt vosku do cechu.

Leta 1519. usazení gsau cechmistrů: Jiřík Karásek a Matěj Kabelík (gabehlik) a ti všecky věci obecní při sobě mají, hotových peněz 18 gr. 2 den. Tohoto roku přijat za mistra Matěj Zlatoch, který se tedy učil 2 leta a má zaplatit 16 f. vosku za mistrovství.

Leta 1520 byli cechmistrů Jan Loja a Jan Čapek (czabek) a přijali peněz 13 grošů a 2 funty vosku a plech přední a zadní; dvoje mušky, opět přední plech, dvě lebky, obojku 2, šorc, plechovače 2, osčipy 2. Ze horní sumy dáno písaři 3 gr. a přijali jsme od Klímy za 10 funtů vosku 30 grošů, dáno z toho na potřeby v jarmark a šerhovi 1 groš. Leta 1521 usazení cechmistrů Matěj Tichava a Valenta Vašana, peněz přijali 24 grošů. Z toho útraty byly šerhovi 1 groš, zbrojném po 6 gr.; a přijato bylo od Matěje Zlatocha dva funty vosku. Přijat též Matěj Zturach za mistra, dal 10 f. vosku. Letha panie tissyeyho pietisteho 22 usazení*) cechmistrů jmenem tito: Jiřík Karásek, Vaněk Jehniatko a ti wsseczky wiecezi opatrowati magi přijali peněz hotových 20 gr. a funt vosku. Ze zbroje 2 plechy, třetí plech, plechovice 2 a rukávy 1 dali sme zbrogni 6 gr., dal tichawa funt vosku, dal zlatoch 4 f. vosku a zbirký 6 gr. (bylo asi od jednotlivce po 6 groších sbíráno).

Útraty se znamenají na yprwe zbrognie v jarmarky 18 gr.. šerhovi 5 zl., za papír 1 d. — Takto pokračují záznamy rok po roce dále. Ano 1523. zwoleni sau zechmistrzi gmene

*) U různých písařů byl též různý způsob psaní. Jeden píše jsau, druhý su, onen píše tisiezih, tento tissyeyho.

tieto*): Vaněk Krmol, woytech bytamka, peněz přijali 8 gr. Prodali cechmístři funt vosku za 4 groše. Toho leta byli přijati učni: Jira syn Petreho z brotku u Zlatocha dal 8 gr. do cechu, Jan Rybka u Tichavy (neni udáno odkud, tedy byl z Přerova), bezpochyby syn Jiřího Rybky který v roce 1517. jest udán jako rukojmí za učně Michala syna Matuškovy, Téhož roku přijat do cechu michalik za mistra a má položiti 16 funtů vosku. Vydání na potřeby všelijaké: Za desky 8 gr. b., za hřebíky 12 den., od dwirka wrat 4 gr., za zdírzkú za retazek 3 den., od druhých wrat 4 groše. Další záznam jest: kterzy sau wosk dluzni: hanzel 1 f., jehniatko 2 f., glanica 3 f., tichava 3 f., hutnista 5 f., machek 4 f., odraczek 3 f., radl 3 f., gabehlik 1 f., klima 1 f., krmol 1 f., michalik 4 f., rzyha (Řiha) 3 f., sstrozak (Štrozak od německého slavník?) 1 f., muhatek 1 f., kral 1 f. Celkem 16 řezníků. — Anno 1521. učinili jsou v cechu tovaryši všickni o povolení všech, aby jeden druhého v trhu nepředražil, a zvláště když by kteří pobídli načkoli se jim stalo, to aby tehda ten koupil, kteréhož prve pobídli aby to vzal buď živé neb maso jakžkoli a cechmístři dovida se toho, takového aby trestali kázní i vinů, aby dali 1 funt vosku do cechu. Tak bylo v cechu usnešeno. A je mistr, aby dělal sám nemaje tovaryše na dva krámy, a když ho zjedná tovaryše a pustí pod kopou grošů (ustanovená na to vina). Nový záznam z téhož roku poprvé uvádí vyučení učňův. Začíná taktó: Amen milý pane bože náš, jakož se jest učil kuba z břestu syn pacultů u jana čabky spolu thowarysse nasseho, že jest tomu všemu dostinczinil jako dobrý a my smy toh wssiczkní toho dobrze swiedomi.

Michal syn wanicskuw též se vyučil u matule spolu tovaryše našeho a tomu jest všemu dosti učinil jako dobrý. — Téhož roku měl cech jeden oštip, a jeden ještě koupili za 7 gr. Plech jeden zhynul, ten má položiti jan Čapek a to zhynul plech přední, ale on má položiti na to místo zadní kus neb zaň peníze dáti má, to což v jiných desatrzich za plechy dávali. Jiné usnešení z tohož roku zní: Toto pani tovaryši (rozuměj spolutovaryš = mistr) na to se svolili, kohož pobizne kdož koli na jakez koli dobytce, pak jiných slyše, šel by kupit (jinam), že tam to aby vzal, jemu to maso přiznáváme, kteréhož prve pobizne. Pak dále: Co toho se dotýče, když se s masem stojí, kdož naposledy zůstane (v masných krámech), ten aby dal viny 1 groš, a jestli že by vrat nezavřel (konec schází, poněvadž část toho listu jest uříznuta).

Anno di 1524 domico wolini sau zcechmistrzi gmenem tito: Jiřík Křivý, Matěj Kabek a ti dva vsecky věci cechovní k sobě přijali peněz hotových 6 gr. bez 2 den. a vosku 19 futů žlutého. Příjmuto wssi hotowych peniez: 1 kopa 2 gr. 4 den. Učni přijati: U Zlatocha Matěj syn Fučíků dal

*) Nový způsob psaní místo usazení píše se již zvolení, místo leta půně píše se ano a pak jen sau = jsou.

do cechu 14 grošů. Učen u Klímy dal do cechu 14 gr., u Čapka 15 gr. bez 1 den., u Loja dal 14 gr. Útraty od opravování zbroje 4 gr., za řemení 1 groš; utraty wssi jest 6 grošů za zbroj. Pacholku u jarmark 18 gr. Anno 1523 domico ame sante walenti voleni jsou czechmistrzy: Jan Loja, Jan Czabek. Přijati jsou do czichu za mistry: Stefek, rzyha a mají každý vyplniti 16 funtů vosku. Dle toho tudíž noví mistři platili do cechu 16 funtů vosku, učňové při přijímání z pravidla 8 grošů a když dostali za vyučenou, obyčejně 14 grošů. Za Stefka dal Karásek a Tichava 4 f. vosku, zůstává 12 funtů. Ale jeví se přece různé odchylky. Tak téhož roku dali učni do cechu: dal Valentů 8 grošů čili 2 futy dal Matulů 18 gr., dal Klímů 10 gr., dal Zlatocha 10 gr., dal Pleh 18 gr. Přijímají se noví učňové: Naprve u Valenty — Jan syn Maška z Brodku.

U Matuli — Vaněk syn Balatů z Lukové. U Klímy — Jíra syn Dolujaša. U Zlatocha zissku syn z rymicz. Rukojmí Jan Vašek. — Později téhož roku přijat jest do cechu Jiřík Karásků za mistra, položil do cechu czo zaprawo za 16 futu vosku 2 kopy grošů ale pod wyminku aby sobie list zachowaczi od rady zjednal a když zjedná, tehda bude míti právo jako jeden tovaryš z nás dělati u řemesla. Téhož roku stalo se toto snesení cechovní: Kdož by prodával fryjunkové maso v krámích bez vědomí cechmistrů, nakomž by se to pak našlo, teho aby trestali 2 fu vosku. — Útraty na všechny věci cechovní: Dalí o sv. Vavřinci 6 gr., o všech svatých 6 gr., v postě 6 gr. (jarmarky) a šerhovi 1 groš. — Anno 1526. voleni jsou cechmistři: Matěj Matula, Jan Čabek. Ti všecky věci opatrnosti míti mají a všecky věci svěřené sobě opatrovati mají. Zbroje plech 3, plechowicze 2, kapaliny 2, oštipy 2, šorc 1, obojky 2, vosku 16 futu. Příjem hotových peněz 6 zlatých 8 grošů 2 den. Následují jména mistrů z osad k cechu přivtělených: Adam Sklubaný z Brodku, Mikeš Vítek z Kacanane, Vašek Havlík z Kacanane. Dali do cechu tovaryši: Dal prstek 21 gr., dal rzilha 12 gr.

Dali viny že nebyli v cechu: Dal Zlatoch 1 gr., dal Říha 1 gr., dal Loja 6 gr., dal Říha viny 1 gr., dal Čapek 6 gr., dal Janka 3 gr. Dal Vašana 15 gr. že zabil svini. Dal Tichava a Stefek že nebyli v cechu a dal Hlávka 4 gr. že zabil více než měl zabíti. Za vosk dali: Stefek 20 grošů a Říha 16 grošů.

Příjem všech věcí cechovních v r. 1526.:

Peněz hotových 42 grošů a vosku 16 futu. Toho roku prodali cechmistři zbroje cechovní za 3 červené zlaté a za 1 fl. a sice to dostali za 2 plechy, za rukávy, 1 kapalin, 2 mušky a obojcek. Stará zbroj se prodala, aby se nová koupila. Utrat od zbroje bylo 6 den. — Učni se připovídají do cechu: U Zlatocha syn Hlazků z Týnce. Zlatoch má dáti 2 futy vosku a 3 groše do cechu. Mají viny dáti: Na prve Karasek zabil 2 telat k velikonočnímu outerku. Klima prodával víc než měl

prodat. Krmol prodal kytu masa nad telata než má. Loja a hlavka zabili 3 svině na slák; zabijeli v neděli. Zabijel Krehava tu neděli po sv. Vavřinci krávu. Zabijel Klíma sviní; zabijel ji za Tichavu neděli masopustní. — Kterí nebyli v cechu: Nebyl Vašana, nebyl Hlávka, podruhi nebyl wassana. — Přijat do cechu za mistra sczepan (Štěpán) má položit 16 futu vosku. Položí Štěpán za 16 futu vosku 50 grošů be 2 gr. Počítal se tedy funt vosku za 3 groše. — Pohlédneme-li zpět až k roku 1516., tedy shledáme, že za 10 let přibýlo značné množství mistrů, arci z dřívějších mnozí ubyli, patrně zemřeli, poněvadž po celou tu dobu se o nich více žádná zmínka nečiní. Že pak řezníci tehdejší rádi si zapytlačili t. j. přes zákaz k svému lepšímu prospěchu dělali, značí časté viny, kterých málo který byl prost, a proto tím s větší pravdě jistotou možno za oněch deset let počet řeznických mistrů stanoviti. Přibýli tito: Matěj Zlatoch, Klíma, Matěj Zturach, Vojtěch Bitamka, Vaněk Jehňátko, Michalík, Glanica, Hutnista, Radl, Klíma, Řiha, Štrozak, Muhatek, Král, Matěj Kabrhel, Valenta, Hlávka, Jiřík Karásků, Krehava a Štěpán. Tedy 20 nových řezníků. Ze starších zbyli, o kterýchž se píše, tito: Jan Loja, Vaněk Krmol, Kabelík, Tichava, Matula, Hanzal, Machek, Ondráček, Jiřík Křivý, Jan Cabka, Matěj Vašana. To jest 11, tak že v roce 1526. čítal cech řeznický 31 a k tomu vyjmenované 3 členy přespólní, celkem 34 členů. — Anno domini 1527 zvolení sau cechmistři: Jiřík Křivý, Matěj Zlatoch a ty dva všecky věci sobě svěřené oppatrowati magi czecho gim od dewseho czechu naše. rzezniczkeho z jednoho každého sprawistwie. Přijem hotových peněz: 2 kopy grošů, 13 grošů, 3 den. a 3 červené fl. Zbrogi 1 kapalin a lebka z plechu, 2 mussky, 2 plechowicze, 2 obogicze, 2 osszcipy; vosku 14 futu. Dáno za Valentova učně 14 gr. Viny: Hlavinka zabil v neděli, Krehava zabil v neděli krávu. Dal viny Loja že nebyl v cechu 1 gr. Vašana dluhuje 2 groše; tuchek dluží za fut vosku 3 groše.

Roku 1528. voleni jsou cechmistři Jiřík Karásek, Štěpán (sczepan) a přijali 3 červené zlaté královské a 1 kopu krošů po sedmi za vosk počítaje a 54 grošů bílých peněz; vosku cechovního 12 futu; zbroje keráž prve psana je. Opět přijali 25 gr. od učňů. Kteríž jsou za vosk dlužní: Za Jehňátko Cabka za 2 fl. (t. j. Čapka jest rukojmí Jehňátkovi na 2 zl.). Za Tichavu ssteffeck za 3 futy (Štefek rukojmí), Za Štěpána husstela za 5 futů; za Hlávku Vašana a Štěpán za 5 zlatých (2 rukojmí) Za michka karasek za 4 futy. Za Klímu massek brzyho (Mašek břicho) za 4 fl. tak do sv. Waczlawa. Kdo je dlužen do cechu: Křivý má cechovních peněz 2 groše, Matěj Vašana dlužen 2 gr. Toho leta se připovídali učni. U Karáska syn Havlíků fojtů z Krčmaně (kreczmanie) U Zlatocha učeň syn Jirků z Krčmaně. U Štěpána syn ssklbaneho (Šklbaný) z Brodku. Rukojmí Jan Loja Waniek z netessowicz dal do cechu 28 grošů.

Roku 1529. voleni za cechmistry Jiřík Křivý, Mikuláš Klíma na penězích přijali 3 červené zl. na groších 5 fl. 20 d., vosku 5 bufu.

Roku 1530. 19. pascali jsou cechmistři Mach rzessitko (Řešitko) a Jiřík Hustěle přijali 3 červené fl. a na druhých penězích 6 fl. 12 grošů 5 den., vosku 4 kusy. Klíma dlužen 3 fl. (tak za čtyry neděle dal). Přijali od učně Štěpánova — Adama z 8 gr., od Karáskova učně 30 gr. Kteří tehdaž v cechu nebyli: Vaněk Krmol, Michek bezruk, Matěj Vašana. Dále co v cechu nebyli: Nebyl Karásek, Klíma a Hlávka. Poslední dva jsou přetrženi a při nich poznámka: „odpustili jim“. Patrně, že měli odůvodněnou omluvu, že jim byla pokuta prominuta. — Útraty na potřeby cechovní: Od opravení vrat u krámů 2 den. dáno písařovi 5 den. —

V cechovním shromáždění tohož roku ujednáno: Kdož by, prodával maso fryjunkowe bez sviedomi czichmistru w krame ten take aby dal fut vosku do czichu. Anno 1531. zvoleni jsou za cechmistry Vaněk Krmol, Jan Čabek; peněz hotových přijali 3 červené zlaté, na groších 1 fl. 20 gr., vosku 2 kusy; zbroje která prve psána je.

Na útraty dáno: písaři 6 den., v jarmarky 18 groš. Přijali od učně Klímova 8 gr. a 2 futy vosku. Viny od Mately 1 fut vosku, od Čapky 6 gr., od Vašany 3 gr.

Stalo se toto snešení cechovní: Svolení cechu všeho, co se dotýče stání s masem v krámech v sobotu, aby žádný masa nesekal před hodinu 19. ani prodával; kdož by se tak nezachoval, cechmistři hned aby vzali z něho viny 1 fut vosku; též v neděli před mší žádný aby neprodával žádnýmu domácímu pod tůž vinu v krámě.

Anno dom. 1532.: Zvoleni sau cechmistři gmenem tito: Vašana Valenta, Jiřík Tichava a těm dvěma všecky věci cechovní k opatrování sau swierzeny. Hotových peněz nejprve 3 červené zlaté na zlatie a na grossych 1 fl. 19 groš., vosku 3 kusy; zbroje kteráž prve psána. — Téhož letha Martin bratr Klýmů učil se u Klímy a mistr učně vyznal se před cechmistry, že se u něho tak zachoval jako na dobrého náleží a doučil se řemeslu a dal 1 groš do cechu.

Anno 1533. domica po sancte pauli voleni sau czechmistry: Matěj Zlatoch Matieg Wassana. Příjem peněz hotových 3 červené zlaté a na grosech 1 zl. 8 gr., vosku 3 kusy. Učni toho leta: U Zlatocha učeň Urban jest dal 8 gr. do cechu. Rukojmí zaň: Jiřík (gyrzyk) Kudla, Jan wanirzij. U Karaska uczen Duchek koniczku (Koníčků) syn z Fryštáku. U Hustele učeň Urban z Vašan syn starého fogta Mikše; dal do cechu 8 groš. Dal učeň Vitek Hustelů 2 funty vosku. Útraty na potřeby cechovní: Za peczet 4 groše, za babku kramowy wrátil dal všeho 28 gr.; od wotka (Vojtek) huntira 8 gr. a 2 futy vosku. Huntýři byli takoví řezníci, kteří jen drobné maso o týdenních trzích prodávali. Pečet cechovní tohoto roku

koupěna byla asi první, poněvadž se taková tak rychle neopotrebuje a proto často neobnovuje.

Leta 1534. voleni jsou cechmístři: Jan Čabek, Štefek a přijali peněz 3 červené zl. na groších 10 fl. 21 grošů a 5 den. a zbroji kteráž prve psána. Pak přijali od učně Karáskova 14 gr., dal Duchek učně Karásků 14 gr.; — dali za vyučenou do cechu. Noví učňové byli přijati: Valentýn Bartoň, Matiašův syn z Kokor; položil hned do cechu 14 grošů. Učně u Štěpána syn Skřiváků Blažek. Učně u Zlatocha z Vrbátek. Dali učni do cechu: dal Karásků učně 14 grošů, dal Štěpánů 6 gr., dal Zlatochů 6 gr. Téhož roku vyplnil Zlatoch všecko za vosk co byl dlužen, a co s povolením všech tovaryšů začes vosku nepoložil, od písaře jemu sraženo.

Konečně dal do cechu za učně syna svého Crhu Svědek (swiediek) 8 gr. a 2 f. vosku.

Leta 1535. voleni jsou cechmístři Vašek Křivého, Jiřík Hušek; peněz přijali 3 červené zlaté, na groších 12 fl., vosku 6 futu. Jak viděti, uchovávalo se zlato 3 zlaté královské činici v truhlici cechovní již po více let bez porušení. — Útraty: od opravy zbroje plechové 35 gr., pacholkovi po 3 jarmarky 18 gr. a písaři dáno 3 groše 3 denáry.

Leta 1536. domica palmaris Woleni sau czechmistry Wanieck Krmol, Jyrzyk Tichawa a ty k sobie przjali wsseczky wieczi czechownie peniez howych (hotových, písařem vynechána slabika „to“) 9 kop grošů 1 gr. vosku 1 futu. Zbroji která prve psána.

Vlastní jména počínají se již sem tam psáti velkou začáteční písmenou, jak tuto psáno.

Za dobu od r. 1526.—1536. jmenováno v těchto záznamech 24 mistrů, mezi nimiž nově jmenováni jsou: Jiřík Hustele, Valenta Vašana, Štefek, Mašek, Mach, Rešetko, Václav Křivý (bezpochyby syn Jiříka Křivého) a Hušek.

Leta 1537. W nedielu kwietnu Woleni sou cechmistry Valenta Vašana, Michek bezruky, přijali peněz hotových 17 zl. 4 gr., vosku osm funtu a kusu zbroje kteraz prve znamenana gest. — Velikonoční pondělí přijat jest Bartoň Skopů za mistra do cechu rzeznického a všecko co náleží do cechu položil a zpravil. Téhož dne přijat czabka holy (Čapka holý) za mistra do cechu řeznického. Téhož dne učni: U Jury Tichavy, Jakub syn Tichého. Rukojmi: Jiřík Kudla, a Mikuláš z kabylova a jestliby se nedoučil, aby ty položili 1 kopu gr. Leta 1538. voleni cechmístři Matěj Zlatoch, Jiřík Hustele; peněz přijali 14 fl. 13 gr. Nově přijatí mistři zaplatili: dal Janek Zrnu do cechu 30 grošů a ještě dáti má 18 gr. Dal Jan studinsky 48 gr. Od Michka 18 gr.

Co vyplní Janek do cechu to všecko činí za 16 funtů vosku; — poznamenání písařovo.

V neděli květnou dal učně Jirzy Tichowowa 14 gr. Rukojmě za Jana Studýnského, nežli do cechu zaplatil 16 futů

vosku byl Jan Mičík a Pavel Staněk rok do sv. Ducha (tak dlouho mělo býti posečkáno). Dali viny že v cechu nebyli Mašek 1 gr., Hlávka 1 gr., Jehňátko 1 gr., Jan Studýnský dal 1 groš. Přijali jsme 17 fl. 14 grošů. Útraty byly pouze v jarmarky po 7 gr. Noví učnové toho roku: Učeň u Hustele (nejmenuje se). Rukojmí: pan Waniek sladownik, Jan suczek. Učeň u Zlatocha — Pavel Záleska. Rukojmí: pan Svědek z Vrbatek, Mašek. Učeň u czabkova holiho staniek Matunu syn z zserapicz.

Učnie dali do czechu co dáti měli: dal Zlatochů 2 funty vosku, dal učeň Hustelů 14 gr., dal uč. holiho 14 gr., dal uč. Mašků 14 gr.

Leta 1539. na den sv. Petra a Pavla apoštolů za cechmistrů Matěje Kabrhele a janka czrného (Černýho) přijat jest Pavel zderného do cechu řeznického za mistra. Peněz hotových se přijalo 22 fl. 11 gr. 5 d. Utratili cechmistrři na pacholky zbrojne o sv. Vavřinci 8 gr., o všech svatých a v postu (3 jarmarky) po 8 gr.

Toho letha ucznie sau prziat: u gyry tichawa syn wassyczka z rokytnicze u Bartoně učeň syn maczuru z Rokytnice Jíra.

Dali učni do cechu: dal Mačura syn z Rokytnice 14 gr., dal učeň Čabkova holiho do cechu 14 gr., dal učeň Jíry Tichavova syn Vašíčků z Rokytnice.

Téhož roku uložilo se Hlávkoví michku mládenci pod zakladě 5 kop grošů aby se oženil. Kdo chtěl býti mistrem, musel se oženiti.

Leta 1540. W nediely kwietnu Woli. sau czechmistrzy Matieg Zlatoch, gyrzyk Nechawy; peněz přijali kopu a 7 grošů, 5 den a 21 fl. U Kabrhele je peněz cechovních 5 fl.; Jiřík Tichava má u sebe peněz cechovních 8 fl. 20 gr.

Toho roku v ponděli velikonoční Pavel vyplnil do cechu za 16 futy vosku. Téhož dne přijat do cechu Martin z Litovle syn Hladyšů a má položiti 16 fů. vosku rok do sv. ducha. Rukojmí pan Pavel Frkal. Byl tedy přijat za mistra. Též přijat Ondraz Kovicz syn franku a má položiti 16 futu vosku rok do sv. ducha. Rukojmí Jan Studýnský. Téhož letha ondra vyplnil do czechu wsecko czo mu nalezielo 16 futu vosku dal 48 grošů. Učni toho letha jsou: U Zlatocha Filip syn Bláhů, učeň u Čabky z Rokytnice syn Suchanů ondra. Rukojmě pan otec jeho a bratr jeho mati a Jan Čabka. — Dal Zlatochů učeň 14 gr., dal Čabků učeň do cechu 14 gr. Znamena se utrata r. 1540.: dano od opravování vrat 5 gr. 1 d., šerhovi 4 d. a v jarmarky zbrojnejm po 8 gr. — Tu neděli po sv. Lukáší přijat jest Bartoň wabussa za mistra a má položiti do cechu 16 futu vosku rok do vánoc. V neděli před sv. Ondřejem vyplnil Martin do cechu za 16 funtů vosku syn Hladyšů z Litovle (zlytowli.) V neděli před sv. Ondřejem*) Prokop syn Baczaku

*) Je-li více přihlásek v cechu tentýž den, přece každý zápis jest psán zcela osamoceně a samostatně tak, že píše se datum opětovně jak z doslovného vypsání obou mistrovských zápisů zjevno.

z Chropině přijat za mistra do cechu řeznického položil co do cechu náleží (nalezy) za 18 futu vosku. Anno 1541. v neděli květnou zvoleni jsou cechmistrři: Pavel Frkal a Martin. Toho leta přijati učni: U Čabky Jiřík syn kozydanku z kokor. U Bartoně učeň milaczko bratranecz z Rokytnice. Téhož roku přijat jest kasspar za mistra, má položiti do cechu 16 futu vosku o sv. Václavě (waczlawie). Kašpar dal do cechu za 16 futu vosku 48 gr. Útraty dáno zbrojným o třech jarmarcích po 8 gr., od řemení k zbroji 1 gr.

Toho roku v neděli před svatým Pavlem na víru obrácení položil Jan Studenského 1 kopu grošů viny a 1 kopu gr. jeho winczena a dal viny 3 groše o swadu w olomuzu.

Toho letha dáno od učňů: od Čabkova 14 gr., od Bartonia 14 gr. Přijali viny 9 gr. od martina a od bartonka. Zůstali do czechu zlatoch 4 kopy 6 gr. 7 d., Tichava zůstal 9 fl. 11 gr. Dal na to Zlatoch 9 fl. Do prostiegova chodie utratily 17 gr. a 6 d. (d. — peniz.) Při Martinu zůstawa 48 gr., při Čabku za Šmakala 1 fl. Jak viděti, byly zápisky velmi svědomitě psány a vše řádně poznamenáno. Pozorovati též vzrůst peněz cechovních. Z počátku přijímali noví cechmistrři pouze několik grošů, nyní však příjem hotových peněz se počítá na kopy a na zlaté.

Ano 1542. byla volba cechmistrřů jak nyní pravidelně se děje na neděli květnou provedena a zvoleni Jan Čabek a Kašpar a ty dva toho letha magi czech zprawowati, přijali peněz 14 fl. 18 gr. a dali z toho 4 den. Item czapka s kassparem przigal sedmnast zlatych bez dewiti krossi. —

Leta 1543. voleni cechmistrři: Bartoň, Mikuláš Krmon; přijali 26 fl. 5 gr. Toho letha ucznie: U Kašpara Václav syn pacheho; rukojmi zaň Kašpar pod zakladem 1 kopy grošů a dal hned Václav 14 gr. do cechu. Jest zjevno, že rukojmím za učně byl též sám mistr, který rovněž kopou grošů ručiti musel, že se učeň vyučí. Téhož letha učeň u Jana Mrazka syn Pavel Studenského z przedmosti. Rukojmie zaň jan mrazek zakládá kopou groši aby se douczyl; dal do cechu 14 gr. Též připovědén jest syn Michka bezrukého do učně do cechu. Zvláštním způsobem jest psán záznam z následujícího roku. leta 1544. uczinieni Jgou wnedieli kwietnu uczicieni gsau czechmistrzy martin janek czerny od dali sau od sebe ssest adwaczet zlatych a dwa a dwaczet grossy ucznie burda u mrazka urban u kasspara ze sau tomu dosti uczinili. It. leta 1545 kwietnu nedieli woleni sau cechmistrři pawel Frkal bartoniek maly, přijali peněz 25 zlatých. Učni do cechu: Jan Dobšů u Mrázka Václav bratr jeho rukojmie mrazek aby tomu dosti uczinil pod kopau grossy ze jest tomu dosti uczinil jako na dobre zalezi. Též přijat Jira z Chropině. Rukojmě Mikuláš Krmolů mistr jeho pod kopou groši, že jest tomu dosti učinil jako na dobreho zálezí že se doučil.

Leta panie 1546. > Ite wsazenij su czechmistrzii wnedeli kwietnu jan mrazek jan czapka prijali su ksobie ztvyry zlate sstvyry grosse; Vaněk Michek dal do cechu 8 gr., Vlasta dal do cechu 8 gr., Zlatoch dal do cechu 8 gr. Ze obdali su od sebe piet zlatych deset grossi bez dwu peniez. Má položit Michek padessat grosse bez dwou o swatém duše. Rukojmí Bartoň. It. slibili su do czechu za matusse - maly z chropinie martin chlupecz, mikulass pod kopu grossi. Učni byli přijati tito: Matuš z Chropině za něhož jsou již rukojmí vyznačení, přijat u Zlatocha. Rukojmě jsou Martin Chlupec, Mikuláš mladenecz aby tomu dosti učinil pod kopu groši, že jest tomu dosti učinil. Item přijat jest učeň do cechu jan stuczap. Rukojmí pan matuss pek arz u zakopezi waczlaw prkotny pod kopu grossi aby tomu dosti učinil. Též přijat jest Pavel Kytů syn z przerowa do cechu položil 14 grossi. Rukojmě pan mistr jeho. < V této době již učeň za přijeti 14 grošů pokládal (dříve jen 8) a závěrka při rukojmích, „že jest tomu dosti učinil jako na dobrého záleží že se doučil, se nyní pravidelně opakuje. —

Za dobu od roku 1536. až do r. 1546. se v zápiskách mluví o 29 řeznických mistrech, počítá-li se Bartoň Vabuša a pouze Bartoň jmenovaný za totožnou osobu. Snad též Martinem myslí se též Martin Hladýš, poněvadž bylo asi obyčejem křestním jménem někoho nazývat, nebylo-li druhého téhož jména. Pak by té doby pouze 28 řezníků se mohlo v cechu počítati. Z nově přibylých jsou: Bartoň Škopů, Čapka holý, Pavel Zrnů, Jan Studynský, Kabrhel, Jan Černý, Pavel Zderný, Michek Hlávka, Jiřík Nechavý, Martin Hladiš, Ondra Franěk, Bartoň Vabuša, Prokop Bačák, Pavel Frkal, Kašpar, Mikuláš Krmol, Jan Mrazek, Pavel Šrkál, Bartoník Malý, Vlasta a Vaněk Michek. Celkem 21.

Leta panie 1547. zvolení cechmistrři Vaněk Michek a Kašpar, přijali 5 zl. 10 gr. bez dvou peněz. Učni do cechu přijati: U Vlasty Jakub z Benátek; Hyšků syn u Frkala.

Leta 1548. zvolení cechmistrři Bartoň, Vlasta a přijali 8 zl. Učeň toho leta přijatý byl Lukáš kogeczu z Pavlovic u Bartoně. Mikuláš Kvasnička učeň z Kroměříže.

Leta 1549. zvolení cechmistrři Mikuláš Krmola, Martin Malý za Bečvou; přijali půlšestnácti zlatého a 3 zlaté. Učni přijati: Jan Kotebčín u Malého; učeň u Kašpara Pavel Zadavků.

Leta panie 1550. volení cechmistrři Kašpar, Zahrada; přijali 16 zl. 2 gr. Item czo se pokut dotýče: zbartonie funt vosku, od Tomáše funt vosku. Jan Vyka dal od sebe za víno tři zlaté 4 groše; platilo se na zbrojné 1 zl.; czo ho spalili půl zlatého. Učni do cechu přijati: U Martina Malého Jiřík Matuštín z trzebetiz (Třebětice). U bartonia Vaněk Kartimšů z Bystřice. U beyczka (Bejčka) Mikuláš z Dubu. Rukojmí jeho Janiček Vašek. Ondroušků Václav, bratr jeho.

Leta panie 1551. volení za cechmistry Michek Vaněk, Jan Vyka; peněz přijali: wosmnaste zlatych dwanaste gr. Učni do cechu: U Vlasty Jíra z Benátek Wachů syn; rukojmí

mistr jeho. U Mrázka Jarolím luntraski z Vlkoše. Učeň ffilyp zlatochu mistrovský syn, učeň Mrázků syn Jan. mistrovský syn, Martin Valentů a Klymů Matěj, též mistr. synové.

Leta panie 1552. zvoleni cechmistrři Bartoš, Hustele a přijali 11 kop 11 gr.

Leta panie 1553. Item woleni su czechmistrři v neděli květnou Jan Mrázek, Duchek Zlatoch a přijali peněz 19 zl. Jan Hyšků přijat do cechu za mistra a položil 50 grošů bez dvou.

Leta 1554. zvoleni cechmistrři Bartoš, Malý Tomáš; přijali 19 zl. bez 2 gr. Do cechu přijat Jan Duchků. Učeň do cechu Mikuláš Vildůvků u Bartoně.

Leta 1555. voleni cechmistrři Urban, Vyka a přijali peněz 16 zl. Do cechu přijat Marek z Tovačova velikého Macha syn u Mrázka. Rukojmí jsou: Hrtan, Hyška, Mrázek. Pokuty*) toho leta: Od Tomáše 4 gr., od Bartoně, Malého 4 gr., od Martina 4 gr., od Mrázka 4 gr., od Klimova Matěje 4 gr. — zač, to se nepraví. — Mnohé položky, zejména co se týče pokut, jsou přetřhány, to znamená, když pokuta neb dluh byl zaplacen, písařem byl záznam přetržen. Tak přetrženy jsou záznamy: Item pokuty od Martina, od Vlasty 8 gr. Pod tímto záznamem jest podepsán Janek Kowarz — snad písař těch záznamů. — Item přijali **zbirky 20 ssestaku.**

Leta panie 1556. voleni cechmistrři Jan Zahrada, Ondra Čapku, přijali peněz 17 zlatých. Učeňové: U Kašpara fojtů z Traubek jmenem Václav (waczlaw). Rukojmí pan fojt z Troubek a Vaněk Michek. Zde již není připsáno obyčejně se opakující rčení „aby tomu dosti učinil pod kopu groši a t. d.“ jako dříve a též zde již obyčejně 2 rukojmí se jmenují, kdežto dříve z pravidla jeden byl a to mistr sám aneb otec učňův. — U rukojmích jest pouze jednoduše připsáno pod kopou groši Jiní učni byli u Urbana z osady czech Jan Petra Mikše, pak Vašek nedossly (Nedošlý) z linuw a Pavlů Jan zprub wzakladu 1 kopu gr. Dále přijat do cechu Pavel Pavlejsků u Martina. Rukojmí: Sejkora z Moštěnice (mosstienicze), martin mistr jeho a bratr jeho martin pod kopou gr.

U Matěje učeň z Tučap Jakub, otczu jeho jakub. Jestli opětně za nově uplynulých deset let přehlédneme jména zaznamenaných řezníků, shledáváme že jich bylo pouze 24, mezi nimiž se tito noví udávají: Hyška, Martin Malý, Jan Zahrada, Tomáš, Jan Vyka, Bejček, Duchek Zlatoch, Jan Hyšků, Tomáš Malý, Jan Duchků, Urban, Matěj Klímů, Ondra Čapků. — Hustele a Matula jmenování zde nejsou, později jsou však zaznamenáni. L. 1557. voleni jsou Vaněk Michek, Jan Lamiš; přijali 25 zl. a 2 zl.

Učeňi: U Urbana: Petr; rukojmě: Kostka, Ocasek pod kopu grošů. U Kašpara: Nykodem z Tovačova. Rukojmě: Jan radpil,

*) Přestalo se psáti „viny“ a píše se nyní pokuty. Zvláštní je pojmenování syna. Tak syn Hyšky jmenuje se Jan Hyšků, syn Duchka — Jan Duchků, Jiřík Karášků a t. d.

suchanek. U Tomáše: Duchek z Přestavek. Rukojmě: Nosek tkadlec, jakub stary wsy; u Macha: Matěj z Dubu. Rukojmě: Mach mistr, a Valenta z Dubu pod kopou gr. U Hustele: Jira z Brodku. Rukojmě: Špuch a mistr. U Vyky: Jan z Hluku; rukojmě mistr. Učni dají 2 funty vosku 8 grošů. U Michka: Jiřík z Lypštýna; rukojmě Matěj Ryšavý.

Leta panie 1558 voleni cechmistři Vyka, Matěj Klíma; přijali 32 zl. hotových hyba (mimo) dluhu.

Učňové: u Klímova Matěje Jan z Napajedel. Rukojmí: Špuch, Tuček, Klíma pod 1 kopou groši. Zde jmenují se 3 rukojmí. U Kaspara Čečetků syn. Rukojmí: Špuch, Matule z Kyselovic, Pavel Nesměřího. U Vyky Jura; rukojmí: Domalez, Tovarek, Beran Jira.

Leta panie 1559 voleni cechmistři Tomáš, Mikuláš Čapků a přijali 40 zl.

Učňové: U Matěje Klímova Vaněk Hanků; u Mikuláše Jan nebožtíka Bary jakub kozissnik.

Leta 1560 voleni cechmistři Bartoň, Urban a ti su k sobě všecky věci cechovní přijali trzytrzeti zlatých hyba dluhu. Item u Jana Hyškova bratr jeho učil se u něho až se doučil jako sluší na dobrého a tomu dosti učinil.

Učedníci: Jakub z logwegnicze Konečného syn u Vlasty. U Lamiše Vaňek Šrámků syn z lodiegnicze. Rukojmí za oba dva: Jelito, rezný pawel, kowarz z Dolan; a Martin Duchonků z waczanowicz; rukojmí: otec, Konečný matuss z Lodénice. U Tomáška — Jan Bezkého syn z Bystřice. U Jiřika Hlaholova Šebestian Vítka; rukojmí za mlynář Krystýn Banovský. Matěj kregczy (krejčí), Kulhánek, Prokeš mlynář, Jan strejc jeho z Bystřice, (Jan, druhý učeň). Rukojmí: Hezký Jiřík z Bystřice, Valentin krayczy, Štěpán z Bystřice pod kopu groši. U Matěje Chymova Mikuláš z lozijan; rukojmí: mistr a Kulhanek Matěj toho učně bratr Jan Urban z Koziczan. U Kašpara Štěpán z Tejnec. Rukojmí: mistr, Kulhánek, Chovačka, Vaněk Štefků. U Mrázka učeň Tomáš Matěje z Hlušovic; rukojmí mistr, Chovačka, Václav Halik. U Janíka Koláčků syn Jiřík z Auředce. Rukojmí: mistr, Hanak, Koupiců Jíra, Jelito, weczersadlo z Kanovska. Vandalků syn u Mikuláše Čapkova, oznámil mistr jeho, že se doučil jak na dobrého náleží. U Jana Maškovy. — Jíra Černocho (za učně); rukojmí: mistr jeho a Hanek. U Vyky Vavříků syn Vavřínek. barton za bečvi připověděl syna svého do cechu. U Michla Jíra Mikuláše Štěrby z Brodku; rukojmě: mistr jeho, Ondra Zubku, Janek Krystejnů, Jan sskrzczechu (Skřečků), Vrba Vašek aby tomu dosti učinili pod kopu grošů, že tomu dosti učinil jako sluší na dobrého že se doučil. — Jak vidno, toho roku bylo neobyčejné mnoho učňů přijato z blízka i daleka, jako na př. až Lodénice, bylo jich celkem 11.

Leta panie 1561. voleni jsou cechmistři Matěj Klímů, Jan Vlasta; přijali 14 zl. a na dluhu 1 zl. sumou učiní 15 zl.

Učni: U Vlasty z Grygova Jakub; rukojmě: Burda; do-
učil se jak na dobrýho náleží. U Michla Pavel z Brodku. Rukojmě:
Klabík, Stejskal, Liška. U Vyky Staněk z Bystřice. Rukojmě:
Bilej, Jan z Bystřice a mistr jeho. U Jakuba Zlatochova bratr
jeho Dobiáš.

Letha panie 1562. voleni cechmistři Jan Hyžků, Martin
Vašana, přijali 18 kop 12 gr. a na dluzích jest toto: na Ma-
tějovi Klímovi 10 gr., na Vlastovi 8 gr.; vosku přijato 19 funtů.

Učnové: U Mrázka Vaněk z Penčic, u Macha Vašanova
Jan z Kožišan; rukojmí Vaněk Hřivnů, Vavra Dlouhý z Ko-
žišan, a Jan z Doloplaz. U Kašpara Štěpán břečkovice; u Vlasty
Václav Jana Otky. Rukojmí: Janek Mikuláš Kostka. U Janika
Pavel Kralických kováře. U Matěje Klimova učeň z Klop-
otovic Havel; rukojmě: Martin Hožka, mistr jeho, Sokol z Před-
mostí, Strejček též z Předmostí. — Janu Hyankovi pokuta má
dána býti pro nedovážení.

Lehta panie 1563. voleni cechmistři Mikuláš Capků
a Mrázek; přijali 20 kop gr., 18 f. vosku.

Učnové: U Kašpara Ondra syn nebožtíka mathausse sto-
larze. U Vlasty Ambroz z Dolan. Rukojmí: mistr a kloboučník
Ukrutny pavel, bratr jeho vitek z trusovic. U Mrázka
Mikuláš z Předmostí. Rukojmí: mistr a Jan Vrbiček z Dřevo-
hostic (drzewohosticz). U Matěje Klimova Matěj meňakunij.
Rukojmě: mistr, Václav a Prokop z kadabunic. U Jakuba
Zlatochova Vaněk z ledalnic; rukojmí: Prokop z Leda-
kunic. — Pokuty: od Jakuba Zlatochova pro prodávání nerze-
zany swinie 1 kopa grošů.

Letha panie 1564. voleni cechmistři Jan Vyka, Jiřík
Vlastů; přijali peněz 27 kop, vosku 7 funtů.

Učnové jsou tito: nayprwe u Jana vyky Martin syn
nebožtíka Trapiely z Tovačova. U Jiříka Vlastova Jakub syn
nebožtíka Jíry řezníka z diediny bauniowicz. Rukojmě:
Jiříček mistr jeho, Ondra Novák. U Mrázka Matouš z Pavlovic
syn říkovic swidů. Rukojmě mistr, jelito a Bulag z rzikowicz
(Říkovic). Item haban syn ssichu u tichavy; rukojmě: Václav
Jelito, Tomášek krejčí, Jan Mičků a otec jeho aby tomu dosti
učinil pod zakladem 1 kopy; vosku nedal 1 funta.

Item autraty za truhlu 1 kopa, za zámek 1 kopa 6 grey-
czaru. Zde se mluví o cechovní truhlíci, která byla patrně nově
pořízena i se zámkem. —

Leta 1564. voleni sau pani (poprvé takto titulováno)
cechmistři Tomáš Batych a Ondra Capků; přijali 28 kop.

Učnowy sau przigati pod zakladem 1 kopy groš. Item
nayprwe: u Matěje Klimova Jarolím velikýho macha z Tovačova.
Rukojmí: pan Matěj krejčí z Tovačova a Václav Klímů; vosk
dátí má — (dal již.) z lassčzan pavel ryssavyho u Jakuba
Zlatochova. Rukojmí: otec jeho Jan a mistr jeho. (Letha 1566.
oznámil mistr jeho, že tomu dosti učinil a vyučil se jak na
dobry se náleží.) — U Tichavy Jiřík z Pavlovic syn Štěpánů.

Rukojmě: otec, Mikuláš Kostka, Václav Jelito. Item Ondra z Nelešovic u Jana Hyžkova. Rukojmě: Václav Jelito, Mikuláš z Nelešova, Matěj Solník, mathuass z Brodku, bratr jeho. — Daniel syn Jana Otky nebožtíka přijat jest Kašparovi, řezníku; rukojmí: strejc Kašpar mistr jeho, Mikuláš Kostka, Jelito. Letha 1566. oznámil mistr jeho, že tomu dosti učinil. (Tedy učili se pouze jeden rok.) U Mrázka Prokop z Lodenice Bartošků. Rukojmě: pan Špaček sswezc, Nosek bratr jeho, Klimek z Loděnice. Líst od rodu postaviti má před pány cechmistry konečně do sv. ducha. Připsáno — že postavil. — U Jana Maškova Pavel z Bejlavska Vavroušů. Rukojmě: mistr, Mikuláš Kostka, Ukrutnej kloboučník. U Martina Vašaného Tomáš z Bejlavska. — Přijat jest wagula do cechu mezi pány mistry a páni mistři přijali od něho 2 kopy 20 grošů. — Přijali páni cechmistři od Jiříčka pro prodávání masa uhřivýho (uhrzywyho) mezi jiným masem pro nepořádný prodávání pokuty 15 gr. Pokuty od Kašpara pro nepořádný prodávání masa, že troje maso prodával, přijato 4 gr. Od Zlatocha pro zabiti nehodnej krávy pokuty 15 gr.

Letha panie 1566. v věděli kwietnau voleni jsou páni cechmistři od pánů mistrů a to tito: naypr Matěj Klímů a Jan Mašků, přijali všechny věci: Na dluzích pro ujiti učňů (kolik a od koho není napsáno). Téhož leta přijat jest Daněk Otků do spolu tovaryšství a přijato od něho 3 fl.

Učnové přijati jsou tyhož lethu svrchu psaného pod základem 1 kopy grošů: Najprwe u Kašpara Václav z Dubu syn Prokopů. Rukojmí: otec, Filip Cejník z Dubu, Krník z lisek a mistr jeho. — (Oznámil mistr jeho, že se doučil u něho.) U Martina zubatého Jan tyč z Dubu nebožtíka Jakuba. Rukojmí: Filip, řezník z Dubu, Martin mistr jeho, a Laník z Lísek, Prokop strejc jeho. (Oznámil mistr, že se doučil.) To psáno jest později jiným inkoustem rezavým, tedy až po vyučení a pro tuto poznámku ponecháváno vždy prázdné místo písařem mezi jednotlivými záznamy učňů téhož roku. Ještě další učni byli přijmuti a sice: u Jana Maškova z henkovej Jan Wanejch; rukojmě mistr jeho, fojt (ffogt) z čzertoreg (Certorej). U Zlatocha Jakub nebožtíka Vaňka kuchmistra z Chropyně. Rukojmí: pan otczym jeho kostka tomassek krejčí rezný. — Za jednotlivými udáními kteří učnové do cechu přijati byli, ponecháno písařem volné místo, kde pak později připsováno, jestli a kdy se doučil. Tak další záznam obsahuje: U Kraje Matouš nebožtíka Ondry z rowan; rukojmí jelito a mistr jeho. (Později jiným písmem připsáno): Oznámil mistr jeho, že se doučil jak na dobrýho učně náleží a že jeho poslušen byl. U Vlasty Švandr z Tučina. Rukojmě: mistr jeho, hrtan wečerze z Kanovska. U Jiříčka Martin z Chropyně. Rukojmí: mistr jeho a howado z chropynie. U Matěje Klímova Jiřík Ježe z Penčic (penčycz); rukojmě: mistr jeho, mlynář z Penčic a otec jeho odtuž. U Mrázka Jan z Lodenice ssylhawý (Šilhavý). Rukojmí: pan mistr

jeho, otec jeho. U Lamiše Havel Janiků z roysstyna. Rukojmí: Lamiš, Šicha, Blaha Janiku z roysstyna švagr jeho. Item u Janika Jan z Polkovic. Rukojmí fojt traubeczky (z Troubek) a mistr. Item u Tichavy syn Šichů (ssichu) Martin. Rukojmí: pan otec jeho, mistr jeho. Sestavíme-li přehled opět po 10 letech dle jednotlivých udání a záznamů, shledáme, že v tomto roce se mluví o 29 mistrech řeznických, mezi nimiž jsou stále jména prvních mistrů ještě k nalezení, arci s jinými křestními jmény, tedy již jejich synů aneb vnuků. Taková jména tedy již po 50 letech zde zjištěných a snad až do 15. století jdoucích jsou: Vašana, Čapek, Tichava, Michek a Zlatoch. —

Noví mistři jsou: Jan Lamiš, Jiřík Hlaholova, Matěj Chynova, Janik Koláčků, Jan Maškova, Jakub Zlatoch, Martin Vašana, Jan Hyánek, Jiřík Vlastů (dříve Vlasta Jan), Kraj, Tomáš Batych, Vaczula a Daněk Otků.

Letha panie 1567. volení jsou páni cechmistři od pánů mistrů: Jíra Vlason, Jakub Zlatochů a přijali 10 fl. Přijat učení u Kašpara Jan z Tejnici nebožtíka Mrhala. Rukojmě mistr jeho a otczym jeho. (Letha 1568. oznámil mistr jeho, že tomu dosti učinil a vyučil se, jak na dobrého náleží.) — Každý učeň se již za rok vyučil. — U Jakuba Zlatochova Jíra nebožtíka Pavla Hrdona z Tršice (trssycz). Rukojmě Kalivoda. U Jiříka Vlastova Jan Staňků z Gausowa. Rukojmě: pan Jíra strejc jeho. Zde tedy opět pouze po jednom rukojmím se bere, kdežto dříve pro jednoho učně i čtyři bráni byli. —

Letha panie 1568 volení cechmistři Tomáš Batych a Mikuláš Čapků a přijali 11 fl. a 26 funtů vosku. — Vzato od Janika pokuty pro provinění, že uvedl pány mistry v nesnáz a že proti nim nemalou a to velikou věc učinil, vzato pokuty 4 tolary. — V neděli květnou stalo se svolení v plném cechu pány cechmistry a všemi mistry, že sau se na tom svolili a znají to za dobrý když mají jinejm zastavu činiti, aby sami toho nečinili pro hojnější spravedlnost, aby žádný času postního z nás mistrů ani tovaryšův služebných nezabíjel telat leč svy vlastní ani žádného hovada buď sobě k prodeji leč by ho sám chtěl užiti pod žádnou vymyšlenou věcí pod pokutou 2 třuntů vosku. Učni přijati: Tomáš nebožtík a Juranka z Buku. Rukojmí: mistra bratr jeho z Buku; přijati jsou všichni pro nedodržení pod pokutou 1 kopy grošů. U Mrázka Mikuláš swidczyn z Říkovíc. Rukojmě mistr a Duchek neswiebil. U Kašpara Beneš z Bílkovic nebožtíka Pavla staryho. Rukojmí: mistr a otec. U Kraje Jakub z Tejnce. Rukojmí mistr a otec jeho. U Dobiaše Zlatochova Barton z lasstian. U Prokopa Ondřej syn nebožtíka Matěje Zimy z hlusowicz. Rukojmí mistr a Martin krejčí. U Mikoláše Čapkova Václav nebožtíka stolarze. Rukojmí pan Prokeš a Matěj bednarz. U Tomáška Jan syn Václava czamrdy. Rukojmí mistr jeho a Hlávka. U Jana Maškova Jan Jiříka Klvaňa. Rukojmí mistr jeho. — Vosk má dáti ve 2 nedělích (Dal). — U Jana Vlasty

Petr Houtelů z Grygova. Rukojmě pan girzyceček waniek z grygowa. — Tito dali pokutu pro nejiti na pohřeb že doma byli a nešli; přijato od waczule 4 gr., od Prokše 4 gr. Od Jana Maškova pro nepřijiti do cechu po rozkázání 4 gr., od Vlasty 4 groše. Letha 1569. voleni Jan Vlasta a Prokeš; přijali 16 fl. a vosku 36 funtů a ještě zůstává 8 gr. na dluhu. Od swidy přijato do cechu 2 tolary a o sv. Janě má dáti 2 tolary. (Připsáno „dal“.) Rukojmě za to Pavel Kassaly fojt z Říkovic. Z toho utraceno za pivo 11 gr. 3 d. — Přijato od wagulova bratra pro přijeti do cechu 3 tolary. Téhož leta učnové: Jíra sskamra nebožtík z Vlkoše u Dobiaše Zlatochova. Rukojmě pan Matěj bednář Stěpán z Wežek. wanzura z wlkossa. Toho leta přijato za vosk 30 grošů. U Kašpara Vaněk nebožtíka Tošovskýho. Rukojmě: pan Mikuláš Kostka, Jan Tošovský. U Daniele Otkova Jan nebožt. Šilhava mlynář. Má dáti v pondělí vosk i peníze. — Dal. — Item u Jiríka Vlastova Matouš z Nenakunic Pertlů. Rukojmě Filip z Dubu, Jakub Zlatochů, Jan bratr jeho z Nenakunic a Jiriček mistr jeho (tedy 4 rukojmi); za vosk do pondielka. (Dal.) — Item u Jakuba Zlatochova Jiriš Kolesů z nywanie. Rukojmě Filip z Dubu, Jan Šklbin z Wkodaw a mistr jeho. U Mrázka Tomáš Kaulů z Tejnce. Rukojmi: otec a Martin Kraj. — Oznámil Jakub Mrázek, že tomu dosti učinil a že se doučil jak na dobrýho učně náleží. U Martina Vašanova Jan Hladkýho ze wsyska. Rukojmě Mrázek, Martin Sup, Šebesta oba ze wsyska. Za vosk mistr jeho dal. Toho leta v neděli před sv. Prokopem Václav Otků z dobrými lidmi oznámil že od cechu nasseho reznického nepauští a jestli že bude na cech náš tiežkost*) že snami předce držeti chce a s námi dokládati, jako jinej spolutovaryš bez znova dokladanij do cechu. — Byla to asi míněna nesnáž platební, a dokládání znamená, že v čas nedostatku dosadí jako jiní, co se nedostáváti bude. — Z těch peněz co přijali utraceno z nich 26 grošů 1 peníz. — Z rozkazani panů starssych strany merky z lypnika dano za wino 2 fl. a 10 gr. Přijato od swydy z Říkovic 2 tolary co pan byl rukogme zufaly z syrzarzy.

Leta 1570. voleni páni cechmistři od panuo czech mistru a panuo čztyr mistru tito: Jan Lamiš, Martin Valentů a přijali k sobě 23 fl., vosku 27 funtů. Toho leta pani styr-mistrzie a pani towarýssy wssyczkni spolu tovaryšom svym Janikovi, Dobiašovi půjčili cechovních peněz 18 fl.; mají je zase vrátiti od pondělka velikonočního przes rok leta panie 1571 mají zase dati bez tiežkosti zadnej 20 fl. Rukojmi: Janek, Jíra Vlastů, Jakub Wlabogu, Kraj a Mrázek rukou společnou nerozdílnou. — Přijati učni do cechu k učení a jestli že by tomu dosti neučinili ten aby propadl kopou grossi.

*) V této době, na počátku druhé polovice 16. století, jsou již nějaké známky na z, které se má jako ž vysloviti. Podobají se buď čárkám aneb nedokonalým háčkům.

U Janíka Jiřík Tomáše Koláčka. Rukojmě: Janík řezník a Mikuláš kloboučník. — Oznámil Janík mistr a spolutovaryš náš, že se u něho Jiřík Tomáše Koláčka doučil tak jak na dobrého mládence náleží a že mu poddan byl. U Jiříka Vlastova Jan z towerze Jana hanusse přijat jest. Ruk.: mistr, Matouš z Dolan. U Prokše — Cířha Matějů z Dolan. Ruk.: mistr a Mikuláš kloboučník. Tébož leta vzato pokuty pro nepřijetí do cechu skoro až po hodinách. Přijato nejprve od Mrázka 4 gr., Maškova 4 gr., od chowačzky 4 gr., od Janíka 4 gr. — Od Klimovy pacholika pro nehodny vynešení masa přijato 15 gr.

L. p. 1571. volení (opakuje se nové, předešlé rčení: od pánů cechmistrů) a to Tito: najprv Ondra Čapků a Martin Kraj; přijali 22 fl. Utraceno z nich není nic. Vosku přijato 24 funty. Učini přijati: U Macha Vašanového Jakub Jůrků z Králic. Ruk.: mistr a Mikuláš kloboučník rukou společnou nerozdílnou. U Dobyše Zlatochového Blažek Jana Mojžiše z huzowej. Rukoj.: mistr, Mikuláš kloboučník a otec jeho. U Prokše Vítků Jan z huzowej. Rukoj.: mistr a otec. U Jakuba Mrázka Mikuláš nebožt. Jury Mačurova z Rokytнице. Rukojmi: mistr, otec, Jan Miláčků, Mikuláš Čapků (4). U Kašpara Martin Jana žifarze mladýho. Ruk.: mistr, Jakub Mrázek, Daněk Otků. — Item připověděl se Jiřík syn Kumparskyho do cechu a tak aby poddan byl a když by nebyl posušen, aby trestan od cechmistrů byl. Rukoj. pan Mach Vašanů a ffojt kovář oba z Předměstí pod základem kopy gr.

Letha panie 1572. volení Jakub Mrázek, Dobiáš Zlatochů a přijali 30 fl. Nyní jsou uvedené útraty v cechovním shromáždění asi při volbě cechmistrů, později jiným inkoustem přetřhány. — Nejprve dalisme sadovi za vno za 37 mázů po šestnácti penízích (d) a krystynce za 27 masu po šestnacti d. a za pivo 6 grošů a krycar. Učini sami za všecko 5 bílých zlatých a 3 groše a daly sme za pivo 8 gr. bez halirze. Vosku přijato 17 funtu. Dali sme zbrojne 10 gr. a za pivo 12 krycarů. Učnové: U Jana Vlasty. Barton Kabrňol nebožtika Kabryele z Opavy. Rukoj.: Mikuláš kloboučník, Černohorský.

U Martina Kraje Jan Pulku z Krčmanie. Ruk.: mistr, Jira brzaussek (Bíoušek) a Peška, oba z Krčmaně. U Danka Otkůva Ondra Martina Macha z hrubczycz (Hrubčíc). Rukoj.: Jakub Zvokenskej, Černohorskej, Mik. Kloboučník. U Jiříčka Vlastova Jira Milochů z Jablunkova. Rukoj.: Mrázek, Dobiáš, Mik. Kloboučník, Černohorský lista nepřijali ale oddali roku do sv. ducha za to sau za wssecko rukojmi swrehu psani. U Mrázka Blaha Jana Kyžova s tyaslavic. Ruk.: mistr jeho, Mikuláš kloboučník, Černohorský, Zvolenský. — Přijat jest Jan nebožt. Bartoňka mezi spolutovaryše do cechu. Přijat do cechu Vaněk Štosovických a ten položil do cechu 3 fl. Přijat do cechu Jiřík przimenem ryssa a ten položil 3 fl. — Přijati tedy 3 novi mistři. — Pamet co my utratily kdyz jsmy byly wcechu: když sme Vaňka Štosových přijíma-li do cechu za 9 masů wina

po 20 d. a u mickovi za 3 masy po 20 d. po druhy když smy Jiřika co pojal Štyckovu přijímali do cechu nabraly sme wina po 20 penezych dwacet masu u rybkowa a za 1 mas u mrazky. Později přijat jest ještě Bartoloměj Andyz z daczycz (Dačic) do cechu za spolutovaryše a ten položil do cechu 3 fl. — Dal sem za wyno za 6 masu po 20 d. a Janikovi za maso 10 grošů a za chlyb dal sem 12 d. a miczkovi za 6 masu po 20 d. a Myfkovy za 21 masů po 20 penezych a za holky dwa czeski (dwa český). Jak z toho viděti, „oslavovalo“ se přijeti nového mistra velice „statně“ neb jedlo a pilo se hodně. — Divná jest poznámka „za holky dwa czeski“, ale jest to tak jasně napsáno, že nemůže býti žádné mýlky; jsou to dva české zlaté, jimiž se patrně zaplatilo za posluhování. — Další zaznamenání téhož léta jsou: Přijali sme od Martina Traptelova, kdy mu lyst vydawaly 3 fl. — Daly jsme co sme geho milost pana daly sme za wola 11 fl. (Patrně z dosti nejasného záznamu se vyrozumívá, že cech koupil wola od vrchnosti, od níž asi byl povinen dobytek kupovati za 11 zlatých.) — Konečně zbrojnem dáno 10 gr., po třetí 10 gr. a přijato od rolyna 3 zl., že smy ho przigaly za ucznie. Přijali smy od blahy od Jana Krzipowa 2 kopy pro nedoučení.

Letha panie 1573. voleni jsou páni cechmistři od panuo cechmistrů a panuo čtyrmistru a to tito nagprw: Martin Vašanů a Danych Otků; přijali 7 zl. vosku 16 luntů. Jak značný rozdíl se jeví v příjmu peněz leta minulého 30 zl. a nyní 7 zl., patrně, že se „mnoho prohodovalo“. — Teprve až na listu 73. této staré pamětní knihy jest následující zápis z tohoto roku (Volba cechmistrů v r. 1573. psána jest na listu 40.) Letha Panie 1573. den swaty dorothy a cechmistru Jakuba Mrazka a Tobiaše*) stalo se srovnání mezi Ondřejem Lukašovským z Prostějova a Tobiašem cechmistrem našim a to takowy jakž Tobiaš byl nařčen od Ondřeje z Prostějova že mu na poctivost sáhl, že jej k nám vysílají aby takowy nárek s Tobiašem před cechem našim srovnal, což se tak stalo, že Ondřej dnes postaví se před námi s přáteli a lidí dobrými, též i Tobiaš strany druhé s přáteli před námi cechem plným a obšírnými slovy k sobě mluvíce. Potom obě strany přestaly a nás cechmistra a všech mistrů vejpověď jim se taková stala, že ten nárek (narzek) žádnému v poctivosti škoditi nemá a mezi nimi se to vyzdvihá a vníc obrací. Ondřej před námi všim cechem Tobiaše se odprosyl a rukou sobě podali na časy budoucí že žádán strana straně nemá ničímž spominati a to takovým závazkem, jestli že by kdo takovou věc vyzdvihl aneb vzpominal, Ondřej spolutovaryš váš aby od was cechu trestán byl cechu Prostiovského a základu týž cechu toho aby propadl 5 groši a Tobiaš

*) Nová volba cechmistrů se dělá pravidelně na květnou neděli; proto zaznamenané snešení cechovní stalo se ještě za starých cechmistrů z minulého roku, jak záznam jasně dokazuje, poněvadž sv. Doroty jest 6. února. Tobiaš jest Dobias Zlatochů.

zase cechu Przerowskymu tolikýž. S Ondřejem při tom rovnání tyto osoby byly: Václav Kniškův z Prostiegora, Matiej z Roketnice, Hynek Hrbaczki z Lipníka; známy Tobiáš Mikuláš Kostka, Jan Police. — Učňové toho leta přijati: U Mrázka Loryncz z Bilkovic. Ruk. Bartoň Bílý, Jan Župije. U Jindry Jan Pavlů nebožtíka Čapky. Ruk.: Jan Župije, Jan Pilar (pilarz).

U Jiříčka Blaha Jana Kyjže z Předmostí. U Štičky Havel z Šumvaldu. Rukoj. pan fogt předmoskej a Prokop Tlauk. U Dobiaše Zlatochova Pavel nebožt. Krystejna. —

Rukoj. Mikuláš Kostka a Vojtěch Červynka. — Jestli že by kterej z wrchu jmenovanejch učňů se nedoučil je povinen anebo svrchu psaní rukojmowy propadnouti 1 kopou grossi. — V tomto roce stala se zbirka ffrejmak zbroji; sebrano na ni od jednoho každýho z kramu totiž po 23 groších — učíní sumy 17 fl. — Utraceno při jednáni zbroje a od odvezení starej do Olomouce a potom zase od přivezení novej domu dano 17 gr., zbrojnem dano 1 fl, od opravování **truhly** dano 5 grošů od vyvolání ovec poslu 1 gr. Martinovi Kosteleeckejch dano za víno 4 fl. 10 peněz; když sme žalovali na zuzku na pekaře dano 11 d; jezdice na Tovačov utraceno 29 gr. a od fury dano 18 gr. Za pivo co se bralo v nedeli květnou 16 gr. 3 peníze. Když sme chodili na rathauz otelata z fogtem utraceno za ryby, za pivo, za víno a za chlib dano? (kolik není napsáno). — Téhož léta pokuty přijato:

Od Jindry pro prodávání masa ráno v neděli 4 gr.; od Kraje pro nepřijítí do cechu po rozkázání 4 gr. Od Dobiaše pro neřádněj prodej masa 5 gr., od Janika pro nepřijítí do cechu skoro 4 gr.; od Vaňka Stosovskýho pro neřádněj prodej masa a po rozkázání do cechu pro nepřijítí 12 gr., od Dobiaše pro přechovávání komperskýho 5 gr. — Od pečeti a od listu Janovi Vankovi do Kozussan vydaného 1 fl. 8 gr. —

Leta 1573. z vuole všech pánů mistrů a spolotovaryšů koupěn na cech krám od p. Jiříka Vlastova za sumu 300 zl. Zavdali na to 10 zl. R. (rýnských) a ostatek těch 290 fl. platiti mají ten krám panu Jiříkovi při času velikonočním po 10 R. až do vyplnění té sumy a dokud mu za ten krám témuž panu Jiříkovi všecken cech rukou společní (s Poleční) a nerozdělenou nynější a budoucí. Leta Panie 1674. dano 10 R. a nyní hned znamenáno, že dano každoročně 10 R. až do lethy Panie 1589. dano 10 fl. Tedy za 16 let po 10 zl. činí 160 zl. Celá tato řada let psána různým písmem a inkoustem, to jest různými písaři. Bylo tedy necháno prázdné místo pro zápis dalších nových položek. —

Letha panie 1574. volení cechmistrů Tomáš Batych a Martin Kraj a přijali peněz hotových (pouze) 9 gr. a 7 funtů vosku. Při tomto roce dále připsáno: Letha Pané 1590. položeno za kram 10 fl. a teď rok po roce se 10 zl. pokládalo až lethy 1595. poznamenáno: dano za kram do jirzikowa statku 10, pak následují další leta až r. 1600. dano za kram 10 zl. což činí

celkem 110 zl. — Téhož roku v neděli první v postě Lorenc Smolkovský u Jakuba Mrázka řádně se vyučil a v plném cechu za vyučení jemu dáno a za mistra a spolu Towarysse Przigat a do czechu Podle Porzadku doložil 5 fl. Učni: U Bedřicha Czecha přijat Jíra z holicze. U Zlatochova přijat Valenta z černého Teina. U Martina Kraje přijat Valenta z lodiejnicze. Rukojmí: mistr, otec jeho, Pavel Kopiczků z búsovic. — Příjem pokut všelijakých: Od Martina Zubatého, že neuctil pánů cechmistrů 5 gr., od Štičky prototýž 5 g, od Pituly prototýž 5 gr.; od brenca pro nepřijetí do cechu po rozkazání po dvakrát 8 gr.; od Vlasty pro tyž nejiti na pohřeb 4 gr. —

Letha panie 1575. voleni cechmistri Jan Lamiš, Jiřík Štíčka a peněz přijali 1 fl. 38 gr., vosku 5 funtů. Učňové: U Jana Lamiše Jan syn nebožt. Machnyho. Rukoj. otčím jeho, a Mikuláš kloboučník. U Jiříka Vlastova Václav z rakodan syn nebožt. Bilka. Rukoj.: mistr jeho a Janek Ondra malej, Matěj Bílý, Matouš Bílek všickni z rakodan. Příjem pokut všelijakých: Od Pituly pro nejiti na pohřeb 4 gr. Od Jiříčka 4 gr. pro rvačku v jarmark o sv. Vavřinci. Od Hyšky 4 gr. pro tyž vzato. Od Jindry 4 gr. že na pohřeb nešel. Od Lorence pro nepřijiti do cechu. — Jak vidno, jmenovala se pouze jmena křestní na př. poslední jest Lorenc Smolkovský, jestli nebylo jich více téhož jména. — Vzalo se od něho v pondělí velikonoční za funt vosku 6 gr. Od Vacule vzato 2 fl. Když ho přijímali do cechu za spolumistra. Téhož leta přijali paní cechmistrů Jana Komperskyho. Pak jest pronajat krám od panuo cechmistrů gindrovi za 6 kop. Rukoj. Václav Tošovskej a Jan Bartonka.

Leta 1576. voleni su cechmistri Jiřík Vlastů, Dobiáš Zlatocha a přijali 1 fl a vosku 8 funtů. Půjčeno 1 unt vosku Krajovi. Rukoj: Mrázek. Učňové: U Dobiáše Zlatochova Jan nebožt. Šimka sladovníka. Rukoj: Mikuláš kloboučník a Balzar kovář. U Jakuba Mrázka Martin syn Linhartů. Rukoj.: otec, kostka, rzeczycza. Tento se doučil jakž na dobrého náleží a mrazek jemu dal za vyučení. — U Lorenza Matěj syn nebožt. Valenty z Malešovic. U Danka Vaněk nebožt. Jiříka Chovačky. Rukoj.: Jan Palice, Martin Kosteleckých, Matěj bednář, Pavel Krystín. Příjem pokut všelikých: Vlasta dal 4 gr. ze zmeškal hod. do cechu. Ondra dal 8 gr, že nepřišel do cechu; Mrázek dal pokuty 15 gr. že uhřívý maso prodával. Lorenc dal 4 gr. že nešel na pohřeb. — Leta toho pronajat krám od p. cechmistrů Jindrovi za 6 zl. Rukoj.: Jan Bartonka, Václav Štosovský. — Téhož leta stalo se svolení v úplným czechu aby s těchto tovaryšův zaškodných žádný nechoval ani nepřijímal leč by se u mistra umluvil na týden aneb do postu — ani ho k zabíjení nepřijímal pod pokutu dvěma funty vosku. Pakliby který by přivandroval aby fedrunek měl do týhodne, leta svrchu psaného; neb kteréž by odšel a jinej ho přechovával, aby položil bez milosti 2 fl. Dáno když smy v cechu byl na pivo 1 groš. —

Leta svrchu psaného stalo se v úplném cechu svolení a to takovýho, aby žádný spolumistrů nezabil než jedno hovado k úterku a drobných co který chce. A kdožby takovýto svolení nezachoval, aby propadl půl kameně vosku a to aby bylo vzato na cech bez milosti: — Téhož leta bylo v cechu ještě toto suezeno, což však již ve druhé knize mistrovské v roce 1543. porízené, jest na první stránce napsáno: Leta panie 1576. stalo se snešení v úplném cechu a to takové, aby z nás mistrů žádným obyčejem více nezabíjel k trhu než 1 hovado a drobných co může prodati. Však tak aby měl dvoje maso a k sobotě půl vola na šlák. V téže knize má první záznam letopočet 1543., na téže stránce jest druhý záznam nyní vypsaný z r. 1576. a na druhé straně téhož listu jest již další zápis z r. 1600. Patrně bylo ještě v první knize dosti volného místa a proto se v ní dále zapisovalo až do popsání její. — Pamět z r. 1543. jest tato: V neděli květnou učinili jsou meze sebou páni mistři řezníci pořádek příkazování všelijakého dobytka a v tom byla vůle všech a to takový, když by koho uhlídal kdo nějaké dobytče a šel to buď na trhu aneb na rinku neb v krámích šel, by tam tehda ten kterýho prve přivedl aby thauzal a zač on kupil aby nic víc za to nedal a v tom aby se tak zachovávali pod základem dvou funtů vosku tolikrát kolikrát by se toho dopustil. Huntýř kdož by v krámu nestál maje maso (dále zcela nečitelné). — Od roku 1566.—1576. jest jmenováno 36 mistrů. Ze starých jsou nové jmenováni: Jakub Zlatochů, Tomáš Batych, Ondra Čapků, Mikuláš Čapků, Janík (Koláčků), Jakub Mrázek, Kašpar, Martin Kraj, Tomášek, Jan Maškova, Jan Vlastů, Jíra Vlastů, Vacula Daniel Otko, Martin Vašanů, Jan Lamiš, Jan Hyšků; tedy 17 mistrů. Z minulého desetiletí uvádí se jako zemřelý Bartoň, jest zde však jeho syn Jan Bartoňka. Z nových mistrů jest zaznamenán Jiřík Chovačka, ale uvádí se později rovněž jako nebožtík. Pak jsou: Jíra Vlason, Martin Kraj, Dobyáš Zlatochův, Prokop, Prokeš, Svída, Václav Otků, Jakub Vlaboň, Vaněk Štosovický, Martin Zubatý, Pitula, Jan Komperský a opět jeden Valenta a sice Martin Valentů, kteréž jméno pouze do roku 1526. se uvádí a tedy až po 30 letech znovu se objevuje.

Leta Panie 1577. zvolení sou cechmistrři Tomas Batych a Ondra (Čapků); přijali 6 R a 14 funtů vosku. Od Lorence (Smolkovského) pokuty — zie wandrownny k sobe towarysse prczczonowal (přenocoval) a gim zabigeti pomahati do Pausstil za dwa funty vosku 8 grošů. — Páni cechmistrři přijali 3 R a těch 3 R Bartošovi Kučerovi zase do sv. Vavřínce puočili. Rukojmí Jan Vlasta, Mikuláš Kloboučník. Leta toho Danil Haban přijat za spolutovaryše a co náleželo do cechu dal. Bartoš Kučera přijat za spolutovaryše. (Prvnější záznam o něm tedy praví, že za mistrovství měl položiti 3 zlaté, ale že mu byly půjčeny, t. j. jejich zaplacení mu posečkáno.) — Učňové přijati: U Vaňka Tošovských (skrátilo

se z původního Stosovický) Václav Holubičků syn z ssyrzawy (ze Šířavy). Rukojmí: Václav Koníček a Jan Jurků z Lipnian a Jura Plch z Penčic rukou společni a nerozdílnou. U Jiříka Vlastova Jan syn nebožtíka Martina Malyho z wynerzka (Vinary?). Rukojmí: Mikuláš Ukrutný, Krystýn z Oseka bratr jeho. U Martina Zubatého Martin syn Jiříka Jůrky z Králic. Rukoj.: Daniel pekař, Mikuláš Ukrutný. U Jana Vlasty Řehoř syn nebožt. Matěje Vachů z unrczowa (Unčova). U Jiříka Stičky Mikuláš syn nebožt. Ondřeje Matunkova z drzewosticz (Dřevohostic). U Dobyáše Zlatochova Mikuláš syn Pavliců z Holešova. rukojmě: Martin Opilček, Mikuláš Ukrutný. Leta 1578. předstoupil otec téhož Mikuláše do plnýho cechu a páni cechmířtři dali jej zapsati, že se vyučil jak na dobrýho sluší. U Daniele Otkova Jakub syn Václava Lejného z Olšan. Rukojmí Pavel křtěný žid a Kubíček z Moštěnice, Mikuláš Kloboučník a Daniel Kubů. — Téhož leta krám cechovní pronajat Ondřejovi Dačickému*) za 6 R. —

Teta Panie 1577. v pondělí velikonoční stalo se dobrovolné snešení v plném cechu a to takovi zie tovaryši kteříž se u mistruow svých zjednajíc nedostavili, nemají při žiadném z mistruow žiadneho ffebrunku míti a jich přechovávati a u koholy který koli se našel, že by jej kdo přechovával a jemu zabijeti dopauštěti pomahal ten aby pokuty 2 funty vosku položil a ten každý pacholek má od místa táhnouti.

Letha panie 1578. volení jsou Vlasta Jan a Daniel Otků; přijali 4 fl. 10 grošů a na Mrázku za učenia 20 grošů. Item vzato pokuty od strejčka co byl u lorynecky pro prodávání nehodnyho telete 15 groši; vosku přijato 6 funtů. Téhož leta přijali cechmířtři Martina Vykova do spolotovaryšství a Martin dal co náleží a spravil všecky věci. — Bude to syn Jana Vyky, který v minulém desetiletí již nebyl jmenován. — Učnové: U Vlasty Vítek nebožt. Jiříka Stejskala z Tučina. Rukoj. Šedivej Lukáš pekař; u Jindry Jan syn Bláhů z Drahlova. U Mrázka Jan Balaků z Dubu. U Jiříčka Jiřík nebožt. Chytila z Dubu. Oznámil mistr jeho, že se vyučil. —

Letha 1579. zvoleni Jiříček řezník a Václav Bartončín; přijali 6 zl. a na Jindru 2 zl. do sv. ducha. Vosku 2 funty a na Jiříčkovým učni 2 funty. Od Pituly pokuty pro vážení aneb necztienise (nectění se) v olomauczy vzato na 2 funty vosku 12 grošů. (Tedy již byl funt vosku za 6 grošů, asi před 30 lety byl ještě za 3 groše.) — Od Strejčka pro předkupování telete a pro nepoddanost tyž 12 groši. Od Janika pro neřádný mluvení protiva cechmířtrom vzato 1 fl. Od Jindry pro nedoučení učně přijato 2 fl. (tedy kopa grošů rovnala se 2 zl.). — Přijat do spolucechu Tomáš zunczova (Unčova) a dal do cechu 3 fl. — Pronajat Jindrovi krám cechovní za 6 fl.

*) Poněvadž se z Dačic usadil v Přerově, jmenován pak Dačickým. Později objevuje se takových jmen více, která byla utvořena z míst odkud se kdo vystěhoval.

Rukojmě: Martin Vyků, Hyška. Byl tedy té doby majetkem cechu jeden masný krám za 300 zl. od Jiřika Vlastova koupený. — Učňové: U Daňka Otkova Jiřík syn nebožt. Jana Sejmary z Dubu. Rukojmí za nedoučení: Jiřík řezník, Matěj fojt a Urban Turků oba z Nenakunic. U Jiříčka Jan syn nebožt. Jury Hubenýho ze sstiepanowa (Štěpánov). Rukoj.: Jindra řezník a Jan Čača ze Štěpánova. Item přijat jest Jan Karásek do spolutovaryšství našeho a dal 3 fl. Zašlo to ten rok (t. j. bylo to téhož roku zapláceno). — Item tímž spůsobem Jan jirzyczku przyat gest za spolu towarzysse nasheho ale od nich ne ni niz wzato že gest mistrowskeg syn. — Na listu 52. této první knihy jest napsáno bez udání letopočtu: Poznamenani co jest telath a howiezyho Pobito, co jest dano sehnaytowy(?).***) Przednie a neyprwa Tomáš Krajů hovez 2 tel. dal 8, chossyrek a swida 9 tel. — 30 dal, Martin Mapauch(?). . . 3 tel — 2 dal, Jakub Švarný . . . 10 sswinu 2 dal, Jan Baba . . . 3 sswin. — dal 6, Tomáš Sicha 3 tel. — 7 dal. —, Pavel Siwa . . . 1 tel. 1 dal, Jura Holých . . . 5 tel. 3 dal, Jan Bahníe 6 telat. — Telat a svini 68, hověziho 26 (bylo celkem poraženo), v kterém roce a za jakou dobu se nepovídá. Z těchto udaných jmen se pouze Svída v minulém desetiletí připomíná, a pak se mluvilo o Martinu Krajů, zde se píše Tomáš. Ostatní jména nebyla dosud uvedena, a tedy jest možno, že onen záznam teprve v pozdější době učiněn byl. — Druhá stránka téhož listu jest zcela prázdná. — Na listu 53. jest však pokračování záznamů z roku 1579. a sice zapisují se útraty:

Item toto jest autraty do Tovačeva jezdic strany těch kupeckejch krámů utráceno kteří jezdili 2 fl. 1 groš. Za víno Opavskýmu 2 fl. 17 gr. 1 d. a od suplikacz panu aurzedniku 5 gr. 1 d.; za chliib. za ryby 5 gr. a opět když jezdili do Tovačova 5 gr. 1 d. Šerhovi 1 gr., zbrojnejm 34 gr. Jiříčkovi co doložil na voly 1 fl.; Martinovi Vykovi co utratil v Tovačově 13 d.; od smetani z ryn na kramích 3 gr.; za pivo, že chodili do Předmostí(?) Letha 1580 volení Ondra Čapků a Hyška; přijali 12 fl., dano z nich v pondělí velikonoční 1 fl., zůstává 11 fl.; vosku přijato 17 funtů. Přijato pokut: od Vlasty, od Lorency pro neposlušenství a bití telat v postě 15 gr., od Kraje pro nedoučení učně 2 fl.; od Pituly pro totéž 2 fl. Jest pronajat cechovní krám Jindrovi za 6 zl. Rukojmě: Štíčka, Martin Vyků. Učňové: U Mikuláše Pituly Jira Mataušů z Bochoře. U Jiříčka Martin Bobrků z Nenakunic. U Lamiše Pavel nebožt. Kašpara krejčího z Drahotuš. Rukojmě: Rožek, Jindra. Item u krage wawrzynez z lorenczu z zagečziho. Ruk. krag mistr geho. V této době jeví se již jednodušší záznamy a od r. 78. není psáno více žádných dříve obvyklých dodatků

**) První tři písmeny jsou nejasné, podobá se to seh neb ses, tak že z uvedeného jména není jasno, kdo to byl.

pro nedoučení. Mezi jednotlivými záznamy jsou značné mezery. Toho leta přijati byli ještě: u Karáska Jakub Pavla Raubala s skrakowa. U Mrázka Blažek Vítka. U Daňka Havel nebožt. Mikuláše z Tejnce. U Zubatýho Jakub Havlů z Tejnce. U Vaňka Bartončinyho Valenta Symka hotmanova z Dolan. U Jindry Jíra Tomáše Raubacze z Čehovic. Leta 1581. voleni Jan Vlasta, Daněk Otků; přijali 8 fl., vosku 15 funtů a pokut od 13 osob po 4 gr. odvedli všecko. Téhož letha dali páni cechmistrři panno Janovi pisarzy duochoďnimu to-wacziowskymuo k swadbie poctau za pul jalovice Jiričkovi 3 fl. Byla tedy té doby celá jalovice za 6 zl. Kupoval se asi dobytek z panství tovačovského, které bylo majetkem pánů přerovských a proto cech písaři duchodenskému se chtěl zavděčiti. Přijat jest Pavel Krystejnů do spolotovaryšství a cechu našeho tu neděli před sv. Prokopem a dal do cechu 3 fl. Cechovní krám opět Jindrovi pronajat za 6 zl. V pondělí velikonoční vzaty jsou pokuty z tovaryšů těchto: po 4 groších platili: Jindra, Jiriček, Pitula, Vlasta, Lamiš, Jan Jiričkův, Vaněk Stošovský. Haban, Vyka, Mrázek. Od cechmistrřů že neskoro vzali z sstiězky a on v tom zemrzel musili zaň dáti 4 gr. Učni: u Lamiše Šimek z Dubu Pavla prytele. U Kraje Staněk Martina Martinka z Dolan. U Daňka Václav syn Jelínků z Kokor. Rukojmě: Mikuláš Kloboučník a otec jeho Matouš Neskoro z Kokor. Letha panie 1582. voleni Jan Lamiš, Martin Vyků; přijali 10 fl. a na Martinu Vykovým za rukojemství za kram cechovní který měl položiti při počtu Jindra a nepoložil jest 6 zl. a pokutu propadl z těch peněz 6 fl. (K tomu připsáno: „jest spraveno všecko“); vosku přijali 16 funtů. Pronajat opět cechovní krám Jindrovi za 5 zl. Rukojmi: Martin Krag a Mrázek. K tomu připsáno: „Dal a vyprávil všecko“. Učňové: U Jana Lamiše Martin sedláků z Čelčic. U Jana Jiričkova Vaněk syn nebožt. zymy kožeš-níka. Rukoj.: pan Andrlé, otčím jeho Fučík. U Jirička Václav Kašparů z tyaslavicz. U Tomáše Hyšky Martin syn nebožtíka Pavla Hyškova. U Vaňka Bartončinyho Jura Vávru z Vajanovic. Rukoj.: Mikul. Kloboučník, Vávra otec jeho, Martin Maršal z Lipňan. U Daňka Otkova Matouš syn Jirička Maudryho ze Smržic. U Martina Vytkova Řehák syn nebožt. Pavla Halausky z Dolan. Ruk.: Mikuláš Kloboučník klímek z sstar-nova. U Martina Kraje Šimon Václava Pinticha z tiaslavic. Rukojmi: mistr jeho, Mik. Kloboučník, otech jeho Václav Pintich a Pavel kostelník z tyaslawicz. Letha 1582. voleni gsau Tomáš Batejch, Vaněk Stošovskej přijali k sobě věci cechovní a na tom jsou se všichni snesli kterej by učeň se chtěl učiti, ten aby každej z nich dal do cechu po 2 zl. a 2 funtich vosku a přijali peněz 50 zl a 13 funt vosku. Dříve platil učeň do cechu pouze 2 f. vosku, nyní se dávka o 2 zl. zvětšila. Též příjem cechovních peněz nebyl dosud tak značný.

Letha 1584. za cechmistrřů svrchu jmenovaných přijat jest

Martin syn nebožt. Pavla Hyškova do spolutovaryšství a to na takovej zvláštní způsob aby, tomu řemeslu pokoj dal všemi vymyšlenými obyčejí a jeho nedělal, až by se oženil tedy bude moci dělati. — Jest z toho jasno viděti, že každý mistr musel býti ženat. Položil též 3 zl. V neděli květnou přijat jest Martin syn nebožt. Jana Hyanka do spolucechu a bratrství svyho a položil jest 3 zl. — Učňové: U Jiříka Vlastova Jan z Žierotina (patrně osada) Tomáše Tomka. U Pituly Jakub syn nebožt. Jana Moravy z Nosy-slavie. Rukoj. Pavel Krystejn a Jilek z lejsek. U Martina Vykova Jan syn Martina niemcze (Němce) z Laučan. U Jindry Jan syn Blahů z Drallova u Karáska Jan nebožt. Martina Bednáře. Ruk. Mik. kloboučník, Matěj rzyčyzcza (Řičica). U Martina Vašanova Jiřík nebožt. Martina Fojtika ze Zabeštní lhoty. Ruk. mistr a slovak švec. U Pavla Krystejnova Jan nebožt. Jana Haškova z Tučap.

Letha Panie 1584 v neděli květnou volení gsau cechmistři Jiříček řezník a Pavel Krystejnů, peněz přijali 60 fl. a vosku 8 funtů. — Pronajat cechovní krám Jindrovi za 5 fl. Rukoj. Jan Bauschal, Ondra Čapků — „dal Jindra“. — Volba cechmistřů zaznamenána zde dle pořadu, neboť v roku 1584. za starých cechmistřů schůze cechovní odbývány v nichž noví mistři i učňové se přijímali. Po nové volbě bylo nové přijímání učňů. Tak u Jiříka Vlastova přijat Jiřík nebožt. Palačka z Au-jezda od Unčova. U Daniele Otkova Mikuláš syn nebožt. Jana Pikle z begniova (Beňova). Ruk. Martin Kraj a Slovák z Beňova otčím jeho. U Martina Kraje Šimek Hniaců z dědiny Benátek. U Pavla Krystejnova Jakub syn Jiříka Hladkýho z dědiny Libošé.

Pamiet Item czo se zkoho pokuty wzalo: Od Janíka že přechovával Škambergu a pomáhal zabijet u něho 14 gr. Od Jana Jiříčkova tyž pro Škambaru že ho přechovával 14 gr. Od Pituly pro zabijení u něho hladnýho vzato 14 gr., od Hanka 2 fl., od Hyšky přijato pro nepořádněj se chování a neposlušenství protiv cechmistrom 1 fl.; od Vaňka Bartončina pro neřádny chování jeho pacholka když šel z Olomouce vzato 14 gr. Od Hyšky za polaka andrysa pro tyž vzato 14 gr. — Tohoto leta smluvili v plným cechu mistra tesaře na dílo na Kramich. Při Kramich z sumy ze 12 fl. stala se ta smlouva tyhož lyta v neděli Křižovou. A hned jemu na to dílo zavdali 1 fl.; zůstávají 11 fl. a opět dáno tesaři 2 fl., 2 fl., 3 fl., 2 fl. a staryho dříví vzal za 1 fl. a Jindrovi co pobral masa dan 1 fl. — Pamiet czo se načz vydalo anebo načz utratilo:

najprv za víno — 1 fl., za pivo 14 gr., poslu od volání pro spravdivly vožení masa od přespólních dano 1 gr. za hřebiky 1 gr. Hankoví naddano na 10 tolarzych když se na pana proměňovali peníze v krejcary. Za dvě dřeva Kramom najprv 23 gr., za jednu 20 gr., za jedno 19 gr., za dvě 16 gr., za tři 27 gr., za laty 1 fl. 5 gr., za tři dřeva a za 7 latů 24 gr.,

za dva tisíce ssyndela 3 fl., za krokwy 13 gr. 3 d., za 7 krokwi 12 gr., za dvě drzewa a tři krokwy 20 gr., za 11 krokwi 14 gr. 1 d., za 11 krokwi 17 gr. 4 d., za kopu latů 1 fl. 6 gr. 2 d., za 2 tisycza ssyndelů 3 fl. 3 gr., za 1 dřevo 16 gr., za 2 dřeva 18 gr. 2 d., za desky 2 fl. 4 gr., za 10 krokvi 11 gr. 3 d., nádeníkovi od vybírání hřebíků dáno 7 gr., za tisíc šindela 1 fl. 2 gr., za kopu desk po 10 d. čini za nie 1 fl. 10 gr. 5 d., za 2 desky dáno 10 d., za zydlik oleje 6 d., za 2 tisíce šindela 3 fl. 2 gr., za 2 tisíce šindela pouze 3 fl., za olej dáno 4 d., od spravování hřebíků 5 gr., na olej dáno 1 gr., od smítání cihel na Krannich pro krov 17 gr., dáno za rynu 3 fl. 10 gr., přidal Janik k rynie 20 gr., co mu bylo půjčeno, za hřebíky Vodičkoví 1 fl. 12 gr., za panty 7 gr., dáno Bílým za hřebíky 10 fl. 4 gr., dáno Jindrovi za dubce 15 gr., sstíčkovi za 1 dřevo 7 grošů. Cech tedy na své útraty dal obnoviti celý krov se střechou na masných krámech a patrně je i tesař vyspravoval, že kupovány desky a panty. — Další útraty jsou: Od oprávo-
vání zbroje dáno 6 gr. a zbrojnému dáno 7 gr., šerhovi od volání 2 gr., požiarnikom (pohořelým) dáno do Chropině 1 fl.; za pivo 6 gr., za kytu masa kniezy Ondřejovi, když měl novou mssy a při pocztu započzalo 3 fl. Martinovi Michalovu od suplikaczy dáno 4 gr. 2 d., poslu od suplikace co sní chodil na Tovačov 9 d.; za pivo 3 groše 5 d., opět za pivo 4 gr. i dáno za 2 škopy k veselí pánů Blektovi 2 fl. 4 gr.

Letha 1585 voleni jsou Martin Kraj a Daněk Otků. Přijali peněz 10 fl. a Vlasta dal 5 fl.; vosku přijato 6 funtů a Vyka dlužen 1 funt. — Přijat jest Vaněk Hladnej do spolucehu a bratrství našeho a položil 3 fl. — Cechovní krám Jindrovi pronajat za 5 zl. Učňové: U Janíků Pavel Hrdný z Majetína. Rukoj. mistr, Jan Vymazal Tomášek z Majetína. U Karáska Jan Pavla Holanský z Dolan.

Ve druhé knize mistrovské zcela vzadu až na listu 182 jest napsána následující paměť. Leta Panie 1585 v neděli na 3 krále stalo se snešení v úplném cechu a to takový, aby žádněj buďto z mistrů aneb s tovaryšů v neděli do oběda do vsi nechodili než az po kázání slova božího po obědích a pakliby to který z mistrů přestoupil a svavolně šel ten každej aby pokuty 4 funty vosku položil kolikrátžby se toho dopustil a s tovaryšů kdyžby to učinil 2 funty bez milosti.

Letha panie 1586 voleni sau Jan Vyka a Martin Hanek; přijali 19 fl. a vosku 2 f. Učňové: U Jiříčka Vlasova Martin syn Mikuláše z Šumvalda. U Mrázka Jaroslav syn Matiejů přijmim žejtka z Rokytnice. Rukoj. mistr a Matěj Žejdek otec jeho. Od r. 1576 do r. 1586 jest jmenováno 34 mistrů, z nichž jest 18 v předešlém desetiletí jmenováno, ale z těch jeden zemřel a to Jiřík Štíčka. Nově přibyli: Bartoš Kučera, Daniel Haban, Ondřej Dačický, Martin Vykoval syn Jana Vyky před 20 lety uváděného, Václav a Vaněk Bartončín, bezpochyby sy-

nové Jana Bartoňka, Tomáš z Unčova, Jan Jiříčků, Jan Karásek, Pavel Krystejnů, Martin Hyánek asi syn Jana před 20 lety jmenovaného, Tomáš a Martin Hyšků, Martin Hanek, Vaněk Hladnej a Jan Vyka. V téže době jmenuje se též Martin Vykova syn Jana Vyty před 20 lety psaného, bude asi Jan Vyka jeho synem. Uvádí se sice Jiříček řezník avšak to bude Jiříček Vlastů jak i v tomto roce při přijímání nových učňů jest jmenován, jeho pak syn jest Jan Jiříčků. —

Letha 1587 voleni sou Martin Zubatý a Jan Jiříčků; přijali 30 fl.; přijato od Hanka pokuty 15 gr. Od mistrů přijato 2 fl. 2 d. — Do učení přijati: Jan Matěje Kubova z Nenakuníc, Jan syn Jíry Juránka z Buku, Pavel syn nebož. Jana Rojička. —

Útrata: Za koláče 4 gr., za koření 2 gr., za pivo 10 gr., a potom 2 gr., dáno za pivo, za preclíky 11 gr. Dáno Čapkovi 4 gr., 6 d., Pitulovi 6 gr. že chodil na Tovačov, zbrojnému dáno 1 fl. 6 gr., dáno od zbroje 22 gr., dáno požárníkovi 10 gr. Jindrovi pronajat krám za půl šesta zlatých. Téhož leta tu neděli před proměněním Pána Krysta za cechmistrů svrchu jmenovaných přijat jest Jan Biskup do spolucechu a bratrství našeho. I má položiti 3 fl. — Položil. — Mikuláš Pitula položil pokuty 17 gr. že dvoje maso prodával. Také Martin Hanek pro touž příčinu položil 2 funty vosku. — Přijato od Jindry z krámu 4 fl.

Leta 1588. voleni sou Pavel Krystejnů a druhý Mikoláš Pitula; přijali 20 zl. Snuška přijato: Od Martina Vykova za učně 2 fl., od Vaňka Bartončina za učňa 2 zl., od Habana přijato pokuty pro nepřijiti do cechu 4 gr., tyž od Jana Jiříčkova, Hladného, Karáska, Kraja že nepřišli do cechu po 4 gr. Od swynky přijato 4 gr. 1 d., Martin Jiříček dodal na panský voli 6 gr., též Jan Vyka 6 gr. Martin Jiříček položil pokutu že Matouška přechovával 2 funty vosku. Položil Martin Vyků že se s Hyškou vadil 2 funty vosku totiž 12 grošů. Přijato od Jindry od krámu 4 fl. a že troje maso prodával 12 gr. — Tu neděli po novym lethě přijato od Biskupa 3 fl., a Kroj položil 4 funty vosku. Z Biskupa pokuta pro nepřijiti do cechu 4 gr., tyž od Hladného přijato 15 gr. pro nehodny maso prodawani.

Učňové jsou: Jíra Šebestů z Bystřice, Jiřík nebožt. Matouše z Tejnce, Jakub syn Mikoláška staryho. Rukojmi: mistr Martin Vyků, Jan Holický z Tejnce, Václav fojt z Holice, Jan Horák z Tejnce. Toho lethy v neděli květnou dáno za víno 1 fl., po druhý 17 grošů.

V knize mistrovské na stránce první listu 182. jest druhá ještě pamět z tohoto roku 1588. V neděli po novým letě stalo se snešení všech spolu bratřích a to takový aby jeden každý se takto zachoval. Aby žádnej z mistrů hokyním na živě vepřů neprodával než co k trhu zabije, pakliby se kdo toho dopustil buďto z mistrů aneb z tovaryšů ten každěj aby 2 funty pokuty vosku položil bez milosti. Téhož leta a dne stalo se snešení

všech mistrů aby žádnéj masa do vsi nenosil, lečby jemu co od outerka aneb z krámu zůstalo aneb z Holomouce kdyby přivezl, to aby roznosil. Že se tak mnohdykrátě třefovalo, že naschval bijeli (bili čili poráželi) a do vsi nosili a druhý krámy sobě zaráželi. Kdož by se již více dopustil toho, ten každěj aby 2 funty vosku pokuty položil kolikrátž by se dopustil.*) Letha 1589. voleni jsou Martin Kraj a Martin Jiříčků, přijali 24 fl. a 9 f. vosku. Ueznowy tyto sau: Jiřík Mikoláše Žycha z Zierotyňa. Jan Pavla Machařova z Lipňan. Crha Horský syn Klimenta. Rukoj. mistr Martin Vykova, Tomáš kovář z Luhovýho. Pavel Čabků syn u Pavla Krystejnova. Ruk. mistr a tatík jeho (mistrovský syn). Pronajat krám Jindrovi za 4 fl. Již dal toho roku. Přijato od Hladnýho 2 fl. pokuty pro jeho nenaležity chování, že proti cechupromluvil. Co utráceno toho leta: Za vino dáno 5 fl. 8 gr. 3 d. Od Hanka koupěna jest sswrt masa hovězího rektorowy k svadebnímu veselí za 2 fl. Tyž Hankovi dáno za maso 16 gr., za vino dano po dvaceti za 18 masů, za hodiny 6 gr., za pivo 18 gr., za louč (ku svícení) 3 gr, za med 7 grošů, za chlib 2 gr., za baňky 13 gr.; dáno za pivo 4 gr., dáno za vosk za 4 funty 16 gr. 2 d., za 2 funty vosku 8 gr. Dáno Pavlovi Špejlovýmu za funt masa 12 d. tedy byla toho času libra masa za 12 krejcarů). Dáno od **postavníků** 4 fl. Cech řeznický měl v chrámu Páně své postavníky na svíce již v roce 1589.

Letha 1589. stalo se usnešení, které však již na listu 47. první knihy se nalezá, jenž ostal skoro prázdný, poněvadž jen záznam z r. 1576. se na něm dokončil, záznam ale z roku 1577. psán na listu 48., a když nebylo již v knize místa, vyhledal se onen prázdný list a tam se následující pamět zanesla. Letha 1589. stalo se snešení v úplném cechu: A to takowy aby žádný nikdy nezabíjel přes pole, nikdy jak se bylo přitrefilo že by chtěli po vsách nebo v Bystřici že by kupovali zbyty (již zabité kusy); pak již aby se žádnéj toho nedopouštěl, než na živě domu vozil nebo honil a doma aby za bygel. A to pod pokutou 2 funty vosku.

Z téhož roku jiná pamět jest již zapsána opět v druhé knize mistrovské na listu 182. a sice po záznamech z r. 1585., roku 1588. Leta panie 1580. na den proměnění pána Krysta stalo se snešení všech mistrů a to takový aby žádnéj z mistrů když jsou v potazu prve nemluvil lečby od cechmistrů tázán byl o nějakou věc aneb od cechmistrů odpuštění nevzal. Ten každěj kdož by se toho dopustil 1 groš pokuty aby položil. Na listu 183. Téhož leta a dne stalo se snešení všech společně v úplném cechu, aby žádnéj z mistrů k outerku nezabíjel více než jedno hovado a drobnýho co by prodati mohl; však tak aby

*) Jest patrno, že obyčejné cechovní záznamy voleb cechmistrů, přijímání učňů a tovaryšů, vypovídání jakož i přijímání nových mistrů, záznam pokut a útrat se týkající psaly se v cechovní knize po pořádku, ale různá usnešení na zvláštní místo již na konci knihy.

dvoje maso měl. Jestliže by se pak u kterýho troje maso našlo, anebo hověziho více by než jedno zabil ten každej aby pokuty položil půl kamene vosku bez milosti.

Téhož leta v neděli před sv. Jakubem stalo se snešení týž všeho cechu, aby z nás mistrů i tolikéž s tovaryšů když má na víku krámích maso anebo na rynku u štoky svého nestál a po krámích anebo na rynku mezi štoky se procházel a kupce odluzoval od jiného krámu a na něj volal, ten každej z mistrů pokuty položití má 2 funty vosku a z tovaryšů 1 funt. Tehdáž řezníci jako jiní řemeslníci prodávali maso nejen v masných krámech a to denně, ale i o týdením trhu na náměstí čili rynku.

Letha 1590. volení jsou cechmistri Jan Vyka a Jan Karásek. Jiřík Jiříčků přijat jest za spolutovaryše. Na den sv. Martina u přítomnosti cechmistrů, Martina Kraje, Matouše Vykovala, Mikuláše Pituly a Pavla Krystejnova daroval Jura Klýma Jurovi Krajovému krám a to na takovej způsob aby ho Jura Klýma užíval do své smrti. Jestli by ho Pán buh uchovati neráčil, tedy Jura Krajů aby moc měl se v něm uvázati jako v své vlastní. Pakli by týž Jura Krajů zemřel tedy zase aby užívaly Klímovi děti anebo manželka jeho. Již od roku 1589. jsou znamenány zvláštní volby mimo cechmistrů v cechu a sice volili se v cechu někteří mistři k tomu, aby „přihlídlí k židům“, jiní aby „sbírku vybírali“ a opět jiní „k ohledávání masa“. Tak roku 1589. tito woleny gsau aby k židom przihlly daly: Janík a Kumporský. Židé pro sebe vysekávali košerované maso zvláště. A tu patrně měli z cechu volení nad tím bdíti, aby snad od židovských košeráků židy nepojídané maso křesťanům se neprodávalo. Volení jsa aby „zbýrku vybíraly“: Karásek a Vaněk Bartoň. Záznam dokončen řečením: „Pane Boze wsse-mohauczy přispěž!“ — Lehta 1590. tyto volení jsou k židom přihlídati: Kumporský, Hladnej, Jura Jiříků a Martin Hyšků. Aby „zbýrku vybírali“: Jura Jiříků a Martin Jurzójčik. Na listu 47. straně druhé jest záznam volby cechmistrů z roku 1591., patrně nebylo již v knize místa na posledních listech a proto vyhledalo se prázdné místo na listu přednějším. Anno domini 1591. v nedielí kwietnu wolenisau cechmistrzi od cechmistru a cztyr mistru a to tito: Tomáš Batych a Jindra Dačický a ti přijali peněz (kolik není napsáno). Téhož leta přijali se učňové: U Vaňka Štosovských Jira Holubičkova. Toho leta volení sau aby zbírku vybírali: Jan Biskup, Jura Hyška. K „ohledávání masa“: Hladnej, Jura Jiříčků k přespólním. K dohlídání k židom: Vaněk Bartoň, Martin Jiříčků, Jura Kumporský, Vaněk Hubenej. „Dohlídání k svíčkářům“: Jura Jiříčků, Vaněk Hubenej. Učni: Učeň u Kašpara Martin z Dolan. Rukojmě: Hynek Kašpar mistr jeho. U Jana Hyškova bratr jeho Rukoj. otec jeho aby tomu dosti učinil pod kopu groši. Item přijat do cechu Martin; 44 groše položil, a Jiříček 44 groše položil. U Zlatocha Jura sedlarzu. Item co se do-

týče těch peněz kteri se vybírají od mistrů v trhu přijde po 13 gr. 1 d. učiní sumy z **11 krámů** = 4 fl. 14 gr. 4 d.

Vzali sme my cechmistri cechovních peněz hotových: já Jakub Mrázek 13 fl., já Tobiáš Zlatochoi 13 fl. Rukojmě sme jeden za druhého rukou společni nerozdílnou. To jsou patrně nově zvolení cechmistri pro rok 1592., letopočet však nenapsán. Další záznamy jsou tyto: Přijal jsem ja od Jiry Milochova pro nedoučení řemesla 2 fl. a ty ja mam při sobě a dobiáš. Przylaji smy od proksse pokuty 2 funty vosku. Pamiet žie sme przaly do czechu muka stissanskyho a ten položil do cechu 3 zl. a ty mu půjčeny a tu aby postavil za to rukojmě nejprv Jakuba Mrázka a pana Martina Vašanova a ty peníze potom před námi cechmistry položiti má při počtu. Přijat jest Jiřík Štickovů a ten položil do cechu 3 fl. a ty mu půjčeny zase na žádost dobrých lidí (dobrych lydy) a za to postavil rukojmie Janíka a Mikuláše Pitulu aby jich potom zaplatil při počtu. „Upřímnost jest pravá cnost, kdož ji má milujeť spravedlnost“ — připsáno písařem. Item co se do tejže těch peněz který se vybírají od mistruov v trhu po 2 d. přijde z každého po 13 gr. 1 d. učiní sumy 10 fl. 9 gr. 4 d. Další záznam jest teprve z roku 1596. napsán již v knize mistrovské a to zcela vzhledu na listu 180.: Leta Panie 1596. Martin Hanek klade pokutu pánům cechmistrům, že se jest hádal na rynku s Martinem Vykovým, totiž sumy 6 R. budauce sam cechmistrem starším s Janem Karáskem. Byli tedy toho leta cechmistri Martin Hanek, Jan Karásek a platil asi proto tak značnou pokutu, jak v záznamu poznačeno jest, že jsa cechmistrem, který dobrým příkladem předcházeti má, přece se provinil. —

Od roku 1586. až do 1596. mluví se o 36 mistrech, z nichž z minulého desetiletí jest 24 a nově zaznamenání mistři jsou: Martin Jiříčků (starší jest Jan i Jiřík Jiříčků), Jan Biskup, Jan Vyka, Matouš Vyka (dříve byl Martin Vyka), Jura Klýma (před 30 lety Matěj Klíma), Jura Kraj (starší Martin Kraj), Jura Kumporský, Hynek Kašpar (staří Kašpar před 20 lety), Jura Hyšků, Jan Hyšků (starší Martin Hyšků), Daněk Hubenej, Muk Stišanský. — Z nejstarších jmen se stále udržují: Vašana, Zlatoch, Čapka (Čabek), Karásek a Klíma. — Nejbližší záznam jest z roku 1599. v knize mistrovské na listu 3. Letha 1599. v neděli květnou voleni jsou páni cechmistri: Marthyn Hanek a druhý Jan Krajů; přijali nejprve peněz hotových 34 fl. a vosku 6 ft. Toho leta připovídají mistři své syny za učně: Martin Hanek syna Jana, Jan Karásek syny Tomáše a Jiříka, Martin Hyšků — Remše. Letha 1599. ten autery po neděli smrtné toto registrum (druhá kniha mistrovská) jest kopene ku potřebě Cechu, dano za ně 10 grošů. Za cechmistrů Jana Karáska, Martina Jiříčkova (ještě staří cechmistri z r. 1598.) Týž cechmistri postního času na telatech vydělali 20 zl. 14 gr. Též dáno tovaryšům co honili telata 3 zl. a též hospodáři

dáno 3 zl. Písaři též dáno 2 zl. — Leta 1600. volení jsou cechmířtři Jan Jiříčků, Matošek Smržícký; přijali 50 zl. a vosku 2 funty. Dává se za vyučení Václavovi Štickovému přijat hned za spolutovaryše a bratra: dal 4 zl. Vyděláno na telatech času poštního 20 zl. — Letha 1600 Daněk Hubenij se dopustil nemali věci, když vzal krávu neživou z Dobroživic a potom ji jinému prodal. Podruhé se dopustil a na potvoru nám to učinil že zabil dvě telat na Novosadech a odtud je vezl do Holamauce. Po třetí se dopustil, že koupil vola nezdravého a jej zabili za městem. — Tu neděli po sv. Matouši obžaloval Martin Kraj Martina Linhartova o 3 fl. Tyž den obžaloval tyž Martin Kraj Jindru o padesate a půl osma groša. Rukojmě za něj Jan Jiříčků. Tu neděli před sv. Kateřinou měli pokuty klásti: Martin Hanek, potom Haban a Venzig že přechovávali. — Vaněk Bartoňův co v cechu nebyl 4 gr. Zubatý zabíjel a ještě maso prodával.

Tohoto leta jsou paní mířtři v tito Lestra novy (v lejstra = kniha) zapsáni, zejména Osoby tito, jak který má pořádkem sedět: Mikuláš Pytula, Jiřík Kumperský, (přetržen, bezpochyby brzy zemřel), Jan Jiříčkau, Martin Hanek, Jan syn Jiříčků (přetržen), Martin Hyškau, (přetržen), Jan Byskar (přetržen), Jiřík Růžíckau (přetržen), Jiřík Klíma, Mates Smířický, Martin Lynhart, Tomáš Krajů, Matěj Brodský, Václav Stickau, Machala Letovský, Mykolaš Ležiatků, Ignac Holej, Adam Aujestecký, Mathess Kral, Václav Lynhartů, Martin Lynhartů (přetržen), Remeš Jiříčků, Jan Bartoňků, Jiřík Kumperský, Vašek Nelkův, Jan Hofyralský, Martin Hubenij, Jan Bahnice, Václav Vítěz, Jíra Ležák. Celkem 30 osob.

Leta 1601. volení cechmířtři Martin Hyškova, Jiřík Klíma a přijali 54 zl. a 5 funtů vosku. Václav Šticků i jináč Žilkovský připovídá syna Václava. Jiřík Jiříčků připovídá syny Bernata a Jana za spolutovaryše. — Toho leta stalo se snešení v neděli kvetnou, že Martin Hanak zabil vola k sobotě ostatek masopustu. Pak již mezi sebou to zamezajem, aby k velikonoci nic víc nezabil než jedno tele. Kterej by se pak kolivěk toho dopustil po tím provinění a to pod základem půl kamene vosku. — Utraceno za těchto cechmířtřů 30 zl. 20 gr. — tedy hoďně.

Leta 1602. volení Martin Haněk, Matěj Páral; přijali 50 zl., vosku 3 funty.

Leta 1604. volení Jan Jiříčků, Martin Machan; přijali 69 R. 39 gr. a 4 ft. vosku.

Leta 1605. volení Martin Jiříčků, Jiřík Klíma a přijali peněz jedno sto R. a na dluhu za kůže 26 zl.; vosku 14 ft. — Přijat Václav Lynhartů do cechu. — Martin Machan připovídá syny Jakuba a Jiříka do cechu. Připovídá Balcar Opolskej syna Tomáše do cechu, Adam Štemberský syny Václava a Martina. — V tomto roce koupěna 3. kniha cechovní „kniha učňů“. — Jest v ní na prvním listu napsáno: Leta panie 1605. tyto registra jsau kaupena za cechmířtřů Martina Jiříčkova a

Jiřika Klímy, dano za ni 13 grossi. — Další záznam v této knize jest teprve v r. 1615. psán a následující až v roce 1637., od kterého roku teprve roční zápisy se datují.

Leta panie 1606. voleni Matěj Brodský, Tomáš Krajů; přijali peněz 104 zl. a vosku 10 ft. *) Matěj Páral s Tomášem Krajovým vydělali na telatech 25 zl.

V neděli před adventem stalo se snesení všeho cechu a to takové aby z nás mistrů žádnéj výmysleným obyčejem se toho nedopouštěli, aby více žádného masa do krámu nenosili než jak k sobotě na kram zabije. V jakýmkoli kusu z krámu vynese v takovém kusu zase aby vnesl buďto štvrt hovězí nebo plece z karbem nebo půl vepře nebo telete půl nebo škopa kromě drobněj kusů a kdo co vynese z krámu má pověděti cechmistrum, jestli že by se pak kdo tak nezachoval a více zase do krámu vnesl, ten každej aby pokuty propadl do cechu kopu groši. — Tento záznam jest v mistrovské knize v zadu zapsán až na listu 183. — Téhož leta v neděli cantate stalo se snešení cechu poněvadž jsme spravedlivě to vynalezli, že žádného užitku neuznáváme co jsme kdy od kterého žida koupili, že jsme nikdy na to právi bejtí nemohli, protoš sobě to na ten čas zamezujem aby z nás mistrů i tovaryšům od žádného žida žádného dobytka buďto z volů nebo krav, telat, kozlů, škopů i jiného dobytka nyžádným fortelem vymyšleným pod pokutou 2 fl. kolikrátž by se koli toho dopustil a z tovaryšů 1 fl. nakupoval.

Jako v příjmech cechovních za poslední dobu se jeví značný vzrůst, podobně i mistrů za poslední desetiletí přibylo. Od roku 1596— r. 1606 se již záznamy zmiňují o 40 mistrech řeznických, mezi nimiž z poslední doby 14 starých jmen se objevuje, ostatní jsou noví, ačkoliv mnohá jména ze starší doby již známa jsou; tak jmenuje se Mates Král z let dvacátých, Václav Štíčka (před 20 lety † Jiřík). Z nově jmenovaných jsou: Jan a Tomáš Krajů (starší Martin Kraj), Martin Hubenej (starší Daněk), Remeš Jiříčků (starší Martin Jiřík a Jan), Matoušek Smržický, Václav a Martin Linhartů, Venzig, Matěj Brodský, Václav Štíčka syn staršího Václava, Jan Bartoňků (starší Vaněk), Machula Letovský, Mikoláš Ležiatků, Ignác Holej, Adam Aujezdecký, Jan Balnice, Martin Machan, Vaněk Nelkův, Jira Ležák, Matěj Páral a pak nové jméno Václav Vítěz.

Leta 1607. voleni cechmistři Martin Hanek, Balzar Opolský; přijali 120 zl. a 7 ft. vosku. Do cechu za bratra přijat Martin Hubenej; doložil 5 zl.; a Václav Hůlkovský; za vosk doložil 4 zl. a za svačinu 3 zl. Přijat Jan Hofyrek a do cechu doložil groš jako jinej mistrovskéj synek (za učně přijat platil méně nežli cizí). — Václav Bilkovský připovídá

*) V této době na počátku 17. století patrně cech bohatne. Dříve byla veliká část, měl-li cech na 50 zl., nyní však příjem vzrůstá přes 100 zlatých a další dobou se ještě značně zvětšuje. Z toho jest zjevno, že i město samo vzrůstalo a se zvětšovalo.

syna Pavla do cechu. — Leta 1608. voleni Jan Jiříčků, Tomáš Krajů; přijali 160 zl., 4 funty osku i všechny cechovní věci. — Za mistry přijati: Jan Bahnice dal 4 fl., Václav Vítěz za spolubratra dal 5 fl. Jiřík Maudrý a doložil důkladky do cechu co náleželo. — Vydělalo se na telatech 24 fl. Leta 1609 zvolení Matěj Páral, Jan Bartoňků — přijali 130 zl. a na telatech vydělali 29 R. 6 gr. Leta panie 1609 v středu před sv. Pavlem za cechmistrů (z předešlého roku) stalo se snešení v úplném cechu, aby z nás mistrů více žádnej v krámích na šlak dvojího masa nemíval a do krámu nenosil; jestli má hovězi to aby prodával, jestli teleci totýž aby prodával nebo vepřový nebo škopový, jestli že by se pak těm kteříž spolu dělají (patrně pro tolik mistrů nestačily cech. masné krámy a proto vysekávali po dvou společně) trefilo, že by dvojí maso měli, ten každý aby svým krámmě jedno prodával, jestli by pak co jemu od soboty do outerka zůstalo a na rynek vynesl buďto čtvrt neb v jiném kusu velikým, to má cechmistrům toho roku voleným ukázati a jim se opověděti a jestli že by se tak nezachovali a více by vnesl zase do krámu, ten každéj kdož by se toho dopustil pokyty propadnouti má kopu groší.

Leta 1610 voleni jsou Martin Hanek a Jiřík Štěpánků; přijali 150 zl. a 7 ft. vosku. Vydělali na telatech 27 zl.

Připovídá Martin Hyšků syna Pavla; Jíra Štěpánků syna Jana, Jan Bartoňků syna Pavla. (Mistrovští synové kteří u svých otců se učili) —

Leta 1611. voleni jsou Martin Jiříků, Matouš Král; přijali 152 zl. 5 gr. 4 $\frac{1}{2}$ d. a 9 f. osku. Za mistry přijati: Jakub Chladil, Dluhonic, Jiřík Ležiatka.

Leta 1612. zvoleni cechmistrů Tomáš Krajů, Jiřík Klíma; přijali peněz 170 R. 18 f. vosku a dvojí zbroj.

Leta Panie 1613. W pondiely po kwietne nediel y Woleni gsau pani czechmistrzi Starssi k sprawowany wsseho czechu a rzadu dobrego S radou panu staregch a wsseho czechu osoby zegmena tyto Matieg Paral geremiass girziczku a hned przigaly k sobie wsseczky wieczi, 2 zbroge s panczirzy z rukawiczemi 2 hala-party, peczet czechowni, obdarowani peniez na hotowie Summy 1 sto 76 R osku 17 ffuntu. Doleji jest poznámka: Wydzielali Natelatech y nawolu Summy 38 R 8 gr. — O pečeti se děje první zmínka v r. 1533, kdy byla koupena za 4 groše; v tomto záznamu se výslovně poprvé opět připomíná.

Leta 1614. zvolení: Martin Hanek, Jiřík Štěpánků a přijali peněz 200 zl., 2 zbroje i s pancíři, pečeti, hlavní lyst y s wegtahem a vosku 8 ft. V tomto a minulém roce též poprvé se zmínka činí o obdarování čili hlavním listu. Budou to patrně cechovní artykule, které obdarováním snad od Viléma aneb od jeho předchůdce cech potvrzeny obdržel. Leta Panie 1614. v pondělí před sv. Jiřím stalo se usnešení v úplném cechu všech spolu pánů bratrů a to takové, aby se

na pořádku bilo a to tak, co se outerka bití dotejče aby více hověziho nezabijeli než dwa jedno hovado; kdoby sám zabil hovado celý na druhý tejden aby hověziho neměl než drobný a k sobotě jak páni cechmistrři nařídí. Jestli žeby pak k takové pořádce sobě, na koho by přišlo nezaopatřil, ten každěj o svou pořádku přijde, než drobný může sobě zabiti a panům cechmistrřům každěj pověděti má, jest-li že by hověziho neměl. Kdo by pak neopověděl pokuty propadne kolikrátž by koli se toho dopustil 1 ft. vosku.

Leta 1615. voleni jsou Jan Jiříčků, Jiřík Ležatka a přijali 220 zl., pečeť, list hlavní i s vejtahem. Ve třetí knize „učňů“ jest z tohoto roku poznamenáno: Leta panie 1615. poznamenány jsou pokuty, co kdo za jakej vejstupek položil: Jakub Švarnej 4 gr. že zmeškal pohřeb; Jan Bahnica položil pokutu za Hubenýho 4 gr. že nebyl v cechu. Sicha 4 groše že nebyl v cechu, Adam (Aujezdecký) 15 grošů že vnesl krávu nehodnou, Jiřík Štěpánků položil 4 grošů za pohřeb; Matouš Biskup 8 gr. za 2 pohřby; Opět Adam 15 gr. že se vadil na rynku s Höffyrem. Položil Jan Bartoňků pokuty 15 gr. za uhřívý maso. Hubenej pokuty 1 R za 2 prasat uhřivej. Höffýrek 1 R, že se svadil s Adamem na rynku (platili tedy oba) a k tomu ještě za 2 pohřby 7 gr. (že se nesúčastnil). — Martin Hanek 2 R. že se svadil z Hyžkou na rynku. Václav Vítěz 15 gr. že zabil hubenou krávu. Adam 4 gr. že nebyl v cechu a Kumperský 15 gr. pokuty za nehodnou krávu.

Leta 1616. voleni jsou Tomáš Krajů, Jakub Švarnej; přijali peněz 215 R 10 grossy, pečeť, i s obdarováním z vejtahem, 2 zbroje, 2 pancíře, 2 halaparty, 2 pary rukavic. Za místra přijat Václav Stanků, položil 5 R 10 gr. a za svačinu 8 R. Stanek již v roce 1513. byl jmenován jako mistr; teprve nyní po 100 letech se poznovu ono jméno objevuje. —

Leta panie 1616. v pondělí po květně neděli stalo se usnesení v cechu za Tomáše Krajova a Jakuba Švarného cechmistrřů nově zvolených a to takové: Na kom sou se snesli, kdyby komu z čeládky buď pacholek neb dívka kterážby zemřela a nachleb-níkem byla, abychom je k hrobu vyprovázeli; to všecek cech pod pokutou 4 grossi kromě ovčáků. Od r. 1606.—1616 jmenuje se 25 mistrů.

Leta 1617. voleni jsou Jiřík Štěpánků, Jeremiáš Jiříčků a přijali peněz 80 R; a k tomutěž **pokrov aksamitovej s erby**. Vosku 5 kusů. — Ku pohřbům si opatřil cech na máry a na rakev pokrov t. j. pokrývku aksamitovou, přes kterou na plechu malované odznaky cechovní se zavěšovaly. Poněvadž se dříve vůbec o pokrovu nemluví, a jen z dřívější doby postavníky se zmiňují, možno se domnívati, že dříve cech pokrov neměl; jelikož ale novými cechmistry se již přijímá, tedy byl v minulém roce 1616. porizen. — Za mistry přijati: syn Jeremiáše Jiříčků — Martin; Tomáš syn nebožt. Matyáše z Aujezdce, dal

5 R 10 gr. — Toho leta ve středu před sv. Vavřincem stalo se snešení v cechu aby z nás mistrů i tolikéz z tovaryšů žádnejm vymyšlenejm obyčejem od přespólních řezníků v saku masa bez koži nekupovali. Jestli žeby se pak toho kterej buď z nás mistrů aneb s tovaryšů dopustil a více kupoval, pokuta se ukládá 2 R. bez milosti a tovaryši 1 R.

L. 1618. voleni jsou cechmistrři Martin Hanek, Jiřík Ležatka a přijali 4 halaparty, pečeť i s obdarováním a peněz 88 R; pokrov s erby. Za mistra se přijímá Jiřík Šiška z Doloplaz dal 5 R 10 grossi a tak pravo ma k řemeslu hned od toho čzasu jako gineg mistr.**) Za mistra přijat Kalywoda Zabřezskeg dal 5 R. 10 gr. —

V středu první v půstě stalo se snešení v cechu za dřívějších cechmistrů aby z nás mistrů i tolikéz z tovaryšů žádnejm vymyšlenejm obyčejem židům žádného dobytka jak velikýho tolikéz i drobnýho neprodával jak sousedům nad to y košerům pod pokutou 15 gr. kdož by se toho dopustil bez milosti. —

Leta 1619. voleni Jeremiáš Jiříčků, Václav Hanků a přijali 100 zl. počtu moravského a pokrov se šesti erby. Adam řezník Sternberský připovídá syna Martina.

Leta 1620. voleni Tomáš Krajů, Jiřík Moudrý, přijali 115 zl. Za mistra Martin syn Jiříka Chytny přijat jako mistrovský syn bez důkladků.**) Zvolení k ohledávání masa k přespólním řezníkům: Tomáš Sycha, Adam Sternberský. — Přespólními řezníky rozumí se mistři z měst vůkolních, kteří v trhových dnech s masem dojížděli. Tak podobně mistři cechu přerovského jezdili s masem do Olomouce i Kroměříže. Cech domácí měl právo aby maso přespólních prohlédl, zdali není „nehodné“. — K rozkazování mladší: Martin Hyšků, Jíra Šiška. Rozkazování byla taková funkce, že mladší mistři cechovní schůze mistrům ostatním oznamovali a je takto svolávali. K pokrovu: Jan Bahnica, Pavel Litva, Jan Zad.

L. 1621. voleni Jiřík Ščepanku, Tomáš Sycha a přijali 103 zl. 45 gr.

Leta 1622. zvoleni Jiřík Ležatka, Pavel Litva a přijali peněz 150 zl. Tomáš Sycha připovídá syny Martina a Jana. Jan Baba syna Martina. — Za mistra přijat Martin Poslušniček a ihned doložil všechny věci 8 zl. Za mistry přijati Pavel Pitulík a Jan Svýda.

L. 1623. jsou cechmistři Jiřík Maudrý a Matýs Hyšků; přijali peněz 130 zl. a za 5 R. věci.

L. 1625 zvoleni Jakub Švarný, Matěj Tlustý; přijali 70 R, počítaje jeden každý rýnský 30 grošů alba

*) Za právo mistrovské jest důkladek nyní rovnou měrou ode všech přijmán a byl tedy upraven, dříve činil 3, 4—5 zl. Nyní však bezpochyby dle ustanovení činí 5 zl. 10 gr.

**) Byl-li přijat syn mistra za učně, platil pouze 1 groš a za mistra neplatil v této době ničeho.

a jeden každý groš 7 peněz (d) počítají se; dále přijali ještě obdarování a 4 tolary Twrdy a dluh Jiříka Ležatky 9 fl. — Zaplatil. — Za mistra přijat Václav Mikulášků dal 6 zl. — V pondělí velikonoční za cechmistrů jmenovaných a všeho cechu řemesla našeho stalo se snešení mezi pány staršími a pány mistry mladšími a to takové, že když by se kolik a který z pánů starších i tolikdž toho dopustil z mladších a do cechu našeho řeznického ten pondělí po květné neděli se nepostavil anebo nepřišel, kolikrát by se koli toho dopustil, povinen bude dáti beze všeho prodlení a vejmluvy 10 R. moravských položit; jestliže by tej summy položení nechtěl, řemesla aby do roka pořád zběhlého aby provizoval. — Výroční schůze cechovní byla o velikonocích a patrně mnoho „spolumistrů“ doma zůstávalo, proto usnesení tak přísné se stalo, neb za vynechání obyčejné kvartální schůze se platilo pokuty 4 groše. —

Leta 1626 zvolení Tomáš Krajů a Tomáš Sicha; přijali 3 halaparty, peněz 53 zl. Přijat za mistra Tomáš Škop dal 18 R a ještě zůstává 4 fl. Přijat syn Pavel Tomáše Krajového. — Od r. 1606. do r. 1616 zaznamenáno jest 25 a za posledních 10 let do r. 1626 — 27 mistrů.

Leta 1628. volení Jiřík Maudrej a Jan Swidal přijali 50 R a kabat pancířový, 2 kapaliny, ziwot totiž břuch a zadek. Za mistra přijat Václav Adamů, má dáti 6 R. —

Leta 1629. zvolení Tomáš Sicha, Matěj Tlustý. Leta 1630. Jiřík Ležatka a Martin Hyšků přijali 47 R. m., obdarování, pečet, pokrov a zbroj na 2 zbrojny. Přijat za mistra Wytěk Holota z dědiny Roketnice. Václav Vítěz připovídá Mikuláše syna za učně dal 1 groš, a Václav Mikolášků syna Jana. Leta 1631. volení Pavel Jiříčků, Jan Swida. Přijali 30 R. m. a k tomu za každým cechmistrem zůstává po 5 zl. a 4 f. vosku. Za mistra přijat Matěj Chválek, dal 5 zl. 10 gr. a na pokrov 1 R. Zvolení k rozkazování do cechu: Škop, Vitek, K svíčkám: M. Mikulášků, K pokrovu: Poslušníček, Václav Mikulášek, K ohledávání masa: Matěj Tlustý a Václav Vítěz. Toho leta ten pondělí po velikonoci pány cechmistry a pány mistry se snešení z leta 1618. aby se židům žádný dobytek neprodával, znovu potvrzuje ale pod pokutou 1 R. m. pro všecken čas. — Pokuta z 15 grošů se zvětšila na 1 R — t. j. zdvojnásobila se

Leta 1632. zvolení Tomáš Mrázek, Matěj Tlustý a přijali 26 R. L. 1633. Martin Hyšků, Václav Mikulášků a přijali 34 R. L. 1634. zvolení Jiří Ležatka a Jan Bratrů; přijali 39 zl. m. a 3 zl. dluhu. Za mistra přijat Martin syn Tomáše Krajového. Holota připovídá syna Matěje. Přijat Pavel syn nebožt. Václava Rybkového a Jan nebožt. Pavla Hinkového.

L. 1635. zvolení Jiřík Moudrej. Matěj Chválek a přijali na penězích pouze 1 R. 30 gr. summy berné a dobré vosku 7½ lb. — Proč v této době tak náhle cech zchudnul, jest

jasné. Příčinou toho válka třicetiletá, již každé řemeslo poškozeno bylo. —

L. 1636. volení cechmistrů Tomáš Mrázek a Pavel Bilkovský přijali list od J. M. P. (jeho milosti pána přerovského t. j. obdarování artykuly), pak pečet, pokrov se 8 erby, zřízení od p. cechmistrů města Olomouce cechu řeznického pod pečetí jejich. Peněz 70 R. morav. a zbroje na 2 zbrojní. — L. 1637. volení Matěj Tlustý a Jan Štěpánků a přijali 75 zl., 1½ fl. vosku. Za mistra Tomáš Mrázka, Pavel Bilkovský a Beneš Francouz — důkladky položili na pokrov 1 zl., za vosk 5 zl. a 10 gr. Za mistra přijat Pavel Kojetský; z peněz cechovních se mu zapůjčilo 5 fl. (Poznámka: 1645. již všechno položil.)

L. 1638. za předešlých cechmistrů přijat za mistra Martin Sicha; důkladky položil.

Leta Paně 1638. cechmistrů Jakub Švarnej, Pavel Lytva volení jsou k spravování řádu dobrého a napravování věcí chvalitebných; přijali obdarování z vejtahe, počet, pokrov aksamitovej se 6 erby a peněz na hotově 70 fl. moravských, zbroje na 2 zbrojní, vosku 17 lb. Přijali ještě na outratu 11 R. m. bez 4 kr.; mají z nich počet dělat. Pak volení jsou: k pokrovu: Vítek Holota, Václav Adamů. K rozkazování do cechu: Beneš Francous, Martin Sicha, Pavel Ofycal, Martin Krajů, Jan Hanka i k postavníkovi k ohledávání masa. Pavel Bilkovský, Václav Mikolášků. — Přijat do společnosti bratrské Jan Ludvík a dal důkladků 5 zl. 10 gr. mor. a na pokrov 1 fl. m. Důkladky páni cechmistrů posečkají do dvou neděl. Též za mistra přijat Jakub Frulyk. Pokuty: od Václava Mikoláškovského že se v Olomouci rval a vadil 15 gr. a proto příčinu též Jana Sychového 2 lb. vosku.

Leta 1639. jsou volení Matěj Chválek a Jan Štěpanovský; přijali 35 fl. + 10 R. 4 kr. 2 d. Jan Hanka připovídá 2 syny Jiříka a Matěje k učení a dal 2 groše (za mistr. syna groš), též Vítek Holota k učení syna Jiříka a dal do cech 1 gr. — Vydán list od řemesla Janovi Bartoškovi z dědiny Pravstie, dáno od něho 10 R. m. — Téhož roku na místě Matěje Chvála volen Jiřík Ležatka a to za tou příčinou, že jest byl volen p. Matěj za druhého pana Purgk Mystra. V roce 1639. za předešlých cechmistrů z Povolení Panů Starssých z rathauze dano gest na Obecní Kramý na Opravu 2½, Reg. Leta 1640. volení Matěj Tlustý a Vítek Holota a přijali 44 zl. m. Připověděl Matěj Chválek syna Mikoláše, Václav Vítez syna Václava a důkladků položil 1 gr. Za mistra Jiřík Zdanskej důl důkladků 5 fl. a za svačinu 10 fl. dal; hned 5 zl. a 5 zl. do sv. Ducha. 1 fl. na pokrov do roku. Do cechu připovídá Jakub Frolejt syna Martina. Přijat za mistra Pavel Langrfeld a Martin syn nebožt. Adama Šternberskýho a důkladků položil 1 groš; na pokrov 1 fl. pozůstává. — Václav Bartošků dal 1 R. m. pokuty za to, že mluvil v plném cechu, aby ho oběsili.

Leta 1641. v pondělí po neděli květné volení jsou: Jan Štěpánků, Beneš Francouz a přijali 40 fl. m. Za mistra Václav Bartoňků dal 1 gr. a 1 zl. na pokrov má položiti při vysedání. —

Do učení přijat Jiřík Ptáčník z Rovenska pod Kamenici z Čech k Janovi Štěpánkovejmu a hned dokladky doložil 2 fl. m. 2 funty vosku. — Cechovní krám pronajat Jakubovi Frolejtovi a druhý Pavlovi Ofycalovi po 6 zlatých mor. a třetí cech. krám Jurovi Zdanskymu za 6 zl.

Leta 1642. volení Jiřík Ležatka a Jan Panovský, přijali 40 zl. Pavel Langerfeld připovídá do cechu syny Elyáše a Rudolfa; dal 2 gr. K učení přijat Jan Jakuba Wegwanowskýho na dvě leta k Pavlovi Jiříčkovi. — Půjčeno cechovních peněz 5 zl. Maruši Maudrej. —

Leta 1643. volení Matěj Tlustej, Pavel Bilkovský; přijali 70 zl. a přijali za Vašíčkovou 5 zl. Přijat za mistra August Šupenský, důkladky mu posečkají, dokud jich nespraví, však řemeslu pokoj má dáti. Důkladků má dáti 13 fl. m.; na pokrov 1 zl. položil. Přijat za mistra Jan Novák Nehonínský z království Českého; důkladků dal za vosk 5 zl. 10 gr.

Leta 1644 zvolení Tomáš Mrázek, Pavel Kojetinský; přijali 80 fl. a 8 zl. z těch budou počet dělati. Přijat za mistra Danhel Makovec; za ukazování řemesla položil 8 zl. za vosk 5 zl. 10 gr. 1 zl. na pokrov dal r. 1645. Přijat Pavel Dejmel a hned důkladky položil za vosk 5 zl. 10 gr. a na pokrov 1 zl. K volbám cechmistrů jest v 3. knize učňů připsáno na listu 9. Volby: K nim se pamět pokládá, že jakživ cech k větší škodě nepřišel, jako za těch cechmistrův. Starší cechmistr utratil 86 R. mor.

Leta 1645 tu středu po sv. Dorotě za cechmistra mladšího Pavla Kojetskyho, poněvadž pan Bůh prostředkem smrti staršího cechmistra Tomáše Mrázka povolati ráčil, přijat do společnosti bratrské Pavel syn Jiříka Ležatky a Jiřík Králů. — Ten pondělí po neděli květné volení sau za staršího Jan Štěpánků, za mladšího Beneš Francous. Poněvadž pak pán Bůh prostředkem smrti mladšího cechmistra s tohoto světa povolati ráčil, protože veliký mor byl, musel zasej Pavel Kojetinský dosednout, protože nebyl odvedl počtu. Přijali peněz 27 R. 2½ gr. — Přijat do společnosti bratrské Jiřík Zdansky nebo byl 3 leta na cizím panství a tam řemeslo dělal a tak má dát do cechu 3 fl. Jemu pak projednán cechovní krám, má dát od něho do velikonoci 1 Renskej. — Přijat za mistra Martin Adamů, byl 3 leta na cizím pans ví a tam dělal; má dát 4 R. — Letha Paně 1645 stalo se usnešení úplného cechu strany cechovních peněz, poněvadž někteří měli po 5 zl., pročez že skrzeva ty peníze tak veliké nesnáze přicházely, na tom se všichni snesli, aby takové peníze sobě od pustily, tak aby na potomní časy žádnéj z nich odpovídati povinen nebyl.

Leta 1646 voleni Jiřík Ležatka, Danhel Makovec a přijali peněz 21 R. m. Učňové: připovídá Jan Štěpánků syna Jana dal 1 gr., Jira Zdanský syna Františka 1 gr. Přijat Gregor Mück z Podstaty dal 5 R., přijat Jan Hradecký dal 5 R. 18 gr. za mistry. Kučení Jan Kocorů z městečka Kokor na 1 rok k Pavlu Langsfeldovi. — Bylo-li v době od roku 1626—1236 jmenováno pouze 21 mistrů, opět v minulém deseti-letí jest jich 31 zaznamenáno.

Leta 1647. zvoleni Jakub Švarný a Gregor Mika přijali 17 zl. m. kromě dluhů, co za pany mistry zůstává. Za mistra přijat Mikoláš syn nebožt. Hyšky dal 1 gr. — Pokuty položil Jan Vejstupek že buďauce na svobodě protiva cechu se protivil, má dát pokuty 2 R. m. do vysedání. — Položil Gregor Mik pokuty 1½ R. za ten vejstupek, že se rval s Martinem Adamovým na vině. Položil Jan Svatik že se vadil s cechmistrem 15 gr. — Paměť se činí, že cechmistři zůstali při počtu v restu. — Letha Paně 1647 za jmenovaných cechmistrů Jan Sichů tak se neslušnej věci proti úplnému cechu dopustil, nenáležitě mluvil proti cechu „Když vy nás neumíte trestati, my vás budeme trestat, a že starší střevíce máme než vy ste při cechu a starším mistrom šelem, zrádců nadal. Za takovej vejstupek dan jest do šerhovně aby se úplného cechu odprosíl a aby jeden rok vandroval, jestli že pak nepovandruje aby dal 4 zl. m. pokuty, což když odpros činil nechtěl se všechněch prosit, než toliko některých pánů mistrů. Pročež se v cechovních trestách pamět činí, kdyžby se koli do poctivého cechu vpravoval, aby to v bedlivé paměti měli. Poněvadž pak toho co poctivému cechu náleží nespravil, tedyna tom se úplný cech snesl, aby žádný z mistrů jemu žádného fedruňku ani služby nepřál pod 10 zlatejmi pokuty. L. 1648. voleni: Jan Štěpánků, Martin Adamů a přijali 16 R. m. Pavel Dejmalů připovídá syna Jana, Danhel Makovec syna Václava — platili po groši za mistr. syny.

Leta 1649 voleni Pavel Kojetinský a Pavel Dejmalů; přijali 15 R. a vosku 9 lb. Ten auterý po sv. Jiří přijat jest do společnosti bratrské již po třetí Jiřík Zdanskej pro tu příčinu, že byl před vojáky z gruntu ušel. Na ten způsob jest přijat, jest-li že by se toho již více dopustil, aby žádného práva k řemeslu neměl. Pro další zamestknání taková jest mu odpověď od úplného cechu jest mu učiněna. — Cechovní krám byl toho leta pronajat (projednán) cechmistru Pavlovi Kojetinskému za 3 R. m. Poněvadž jest cechmistrem, bez rukojemství jest mu puštěn na jeden rok. Poznámka později jiným inkoustem pod tímto záznamem psána „umrzel“. — Tomáš Strýčka položil od listu od řemesla 8 R. 22½ gr.

Leta 1650. voleni cechmistři Gregor Mik, Martin Adamů, přijali 13 R. m. — Tímto způsobem následují každoročně volby cechmistrů, volí se jednotliví členové k ohledávání masa, k rozkazování do cechu, k pokrovu a postavníkům čili

svíčkám, zaznamenávají se nově přijatí učňové a mistři; piší se pokuty a dluhy členů cechovních a pronajímají se cechovní krámy, té doby měl jich cech 2. Až do této doby byly záznamy dosti obšírně podávány jako ukázka z doby nejstarší, nyní však třeba se omeziti jen na záznamy nejdůležitější, poněvadž by kniha velmi objemnou musela býti, aby vše dopodrobna napsati se mohlo.

V letech následujících jsou voleni v r. 51. Jiřík Ležatka, Pavel Dejmalů, v r. 52. Jan Štěpánků, Jan Nehonský, v r. 53. Gregor Mik, Mikoláš Hyšků. Za mistra přijat Vylym Keller dal 5 zl. 10 gr. a 1 zl. na pokrov. — Toho léta stalo se snešení plného cechu a to takové: Že to mezi sebou nařídili, co se dotýče strany bití, aby pořádky hovězí šly počna od Jana Hradeckýho až do konce po Jana Svatika; drobný pak jedno prase na tejden anebo dva skopy. Jest-li by nezabil dva skopy, aby zabil jedno tele a skopa. Jestli že by se pak kdo co proti tomu nenaležitě zachoval, ten aby položil dva R. pokuty, bez milosti položití má. — Toho leta došel cechu dopis od majitele a pak druhý od správce panských statků ve příčině prodeje dobytka. „Suplikantom se k odpovědi dává, poněvadž to není z panství přerovského dobytek, ale z Meziříčského, a i na Meziříčí tak dobře cech řeznický jest, měli si tam meziříčským výsas odvésti a protož mají přerovští při jich obdarování pozůstaveni býti. — Na Přerově, 16. září 1653. W. Podstatský.“ — Dopis druhý: Cechmistři řezničtí přerovský vinšují vám všechno dobré, podle toho, poněvadž věc od nebožt. dobré a slavné paměti J. M. Páně poručeno bylo, že bych z vybrání valašské daně vám padesáte kusův aneb víc dobytka odeslal; poněvadž pak ale takový dobytek na větším díle všechen řezníkům meziříčským a krastenským oddán jest, a to z příčin těch, že ještě jinší dobytek k prodeji se nacházel, tak tehdy příčinou vám příležitost dva a třicet kusů dobytka valašského ze stáda panského odsílám a takový jeden každý kus po půl druhým fl. m. k zaplacení ve dvou nedělích vám vystavuji, s kterýžto jakožto věrní poddaní vřelosti své neprodleně beze všech odtahův přijíti a tomuto poručení mému za dosti učiniti věděti budete: Stím pán Bůh s námi, dattum na zamku Wez dne 4. září 1653. Alexander Rittner. —

L. 1654 voleni Martin Adamů, Pavel Dejmalů; přijali 28 zl. a vosku 11 lb. Toho leta přijat za mistra Václav Chrástek ale pod tou vejmkou, jest-li že by nas cech olomoucký z toho obviňoval, tedy Václav Chrástek aby to povinen byl zastavati strany své poctivosti tak, aby o to poctivej cech žádnéj ouhony neměl na jeho škodu. Položil důkladky za vosk 5 zl. 10 gr., za svačinu 8 zl. — Přijat za mistra Václav Drštka a dva zlatý pokuty má dát, že sobě řemeslo dělal ve vsi — a ty položil. — L. 1655. zvoleni Jiřík Ležatka, Jan Mikulášků a přijat Jiřík Vařecha. Pokutu dal Šimek 15 gr., že udeřil člověka před krámy. L. 1656 voleni Gregor Mik a Mikuláš

Hyška, přijat Haldík. Mistři toho roku jsou ještě jmenováni k službám cechovním; Jura Kuneš, Matouš Panák, Jan Svehla. — Za posledních 10 let bylo jich zaznamenáno 25.

Leta 1657. zvoleni Pavel Dejmal, Jan Hradecký přijali 21 R. 15 gr., přijali pak od Jana Citovského od listu od řemesla 6 R. m., od Martinka od listu od řemesla 9 R., od Havla Nevoly 8 R. českých. Přijat Mikuláš Vítěz dal 4 R. 1 groš. Však že byl mistrovský syn, to všecko jest za svačinu a pokuty, že sobě řemeslo dělal (t. j. oněch 4 zl.; neb by jinak jako mistr. syn pouze 1 groš položil). Dáno písaři za služby 1 R. m. Leta 1658. zvoleni Jiřík Ležatka, Šimon Hyška, přijat Tomáš Štika. V roku 1659. zvoleni Jan Štěpánků, Jiřík Kunec; přijali 55 R. m. a přijat za mistra Jan Benešovský. L. 1660. jsou Martin Adamů, Šimon Hyška, v roku 1661. Jan Mikolášků, Šimon Hyška, přijali 52 rejnský 10 krejc. V r. 1662. jsou Gregor Mik a Václav Držtka cechmistry; přijali 42 R. a do cechu přijat Jiřík Křenek za mistra; v roku 1663. zvoleni Pavel Dejmal, Jiří Vařecha; v r. 1664. Jan Mikolášků a Šimon Hyšků; přijat Vilím Škoda; za svačinu má dát 12 R. na 4 termíny. Dne 14. aprillis pamět se činí, že starší cechmířtři přijali od Vilima Škody peněz za jeden termín sv. dušní totiž 3 R. m. a on při vyseďání položil ostatek 6 R. m. V r. 1665. jsou Gregor Mik a Jan Hradecký; pronajímají se již 3 cechovní krámy. V r. 1666. voleni Pavel Dejmal, Jan Halda. Dne 1. augusta za cechmířtř (jmenovaných) i všeho auplného cechu našeho řemesla řeznického stalo se mezi pány staršími a pány mistry mladšími jisté snešení a to takové, který by koli mistr buď starší nebo mladší se toho dopustil a v městě Holomouci na dva štoky maso prodával, nekoupice na živě od společníka svého a neopověďice se pánům cechmířtřm, tedy aby pokuty poctivému cechu 2 fl. m. položil. Letha Panie 1666. dne 15. října stalo se snešení v úplném cechu a to takové, poněvadž se mezi cechovníky všelijaké nesnáze, mnoho nevole a svády činily, v tom pak mezi sebou rozmlouvajíc všechno moři, na tom se snesli, který by koli se toho dopustil, a jeden druhému cechovník k svádě buď v cestě nebo kdekoli i v krámích příčinu dal, ten aby bez milosti 4 fl. m. pokuty ihned položil tolikrát, kolikrát by se toho dopustil. — Leta 1667. voleni Martin Adamů, Václav Držtka. Roku 1668. voleni Jan Mikulášků, Jan Hradecký. Do cechu přijat Fr. Sovka z města Mor. Ostravy dal 5 R. m. 10 gr., za svačinu má dáti 10 R. m. a 1 zl. na pokrov a to na 4 termíny. R. 1669. voleni Gregor Mik, Mikoláš Chválek, a přijat Martin Cikánek má 11 R. položiti.

Leta 1670. za cechmistry voleni Šimon Hyška, Mik. Chválek a přijat Jan syn Pavla Dejmalu do cechu, dal 1 gr. alba a R. m. na pokrov. L. 1671. voleni Jan Mikoláška a Václav Drsszka; přijali 38 R. m. a 17 lb. vosku. Do cechu přijat Jan syn † Jana Štěpánka; za ukazování řemesla

má dáti 8 R.; přijat Matěj syn Jana Hradeckýho za spolucechovníka; ihned důkladky položil jakž synu mistrovskému náleží 1 gr. bílý a 1 R. mor. na pokrov. Za ukazování řemesla ujednáno s poctivým cechem, že položit má 8 m. rýnských. Leta 1671. dne 27. září páni cechmistrí y všecek poctivý cech to snešení z roku 1618. a 1631. zase znovu dotvrzují pod všelijakým vymyšleným způsobem aby nižádný mistr židům hrubýho ani drobnýho dobytka pod tím svrhu psaným jedním zl. mor. neprodával.

Leta 1672. volení Jan Hradecký, Jan Benešovský. Přijat Václav Vítěz mistr. syn za mistra zjednány sau postavníky do chrámu Páně ku cti a chvále boží, kteréžto stály 31 R. 31 kr. (První zjednány r. 1589.; patrně skoro za 100 let sešly a obnoviti se musely.) Téhož leta při přípovědi na veliký pátek v městě Olomouci za purkmistra Rollera vej-pověď se nám učinila, aby žádnéj mistrovskej syn listem od řemesla se při přípovědi neprokazoval ani od rodu. Cech i téhož roku pronajímá 3 cechovní krámy. Leta 1673. volení Jan Mikolášků, Mikol. Vítěz přijali peněz 4 zl. m. a 9 lb. vošku a pár postavníků v kostele sv. Vavřince. Písaři cechovnímu dáno za rok 1 R. m. L. 1674. volení Pavel Dejmal, Jan Halda; r. 1675. jsou Jiřík Vařecha, Mikol. Chválek. Do cechu přijat Ondřej Vavřík z města Příbora za bratra. K učení Jakub syn Jiříka Brunclíka na 2 leta. L. 1676. zvolení Jan Hradecký, Jan Benešovský, přijali 34 R. m. Do cechu přijat za bratra Martin Sládek z města Hulína — za ukazování řemesla správil s poctivým cechem že chce náležitej a poctivej oběd učiniti. K učení přijat k panu Jiříku Vařechovitoho času purkmistru třetímu. Pronájem krámů spuštěn na 3 zl. proto, že toho času drahoty byla. L. 1677. zvolení Jan Mikolášků, Václav Drštka. Do cechu přijat Matěj Čejka z městečka Loščic. Krámy pronajaty: Václ. Drštкови, Janu Benešovskému, Balc. Dejmalovi $\frac{1}{2}$ a $\frac{1}{2}$ Václavu Vítězovi. L. 1678. zvolení Mikoláš Chválek, Jiřík Křenek. Přijat do cechu Vilím syn † Vilíma Kellera mistrovský syn. Pronajat čtvrtý cechovní krám za 4 zl. Matěji Čejkovi. L. 1679. volení Václav Drštka, Martin Cikánek. Přijat do cechu Mikuláš syn Jana Slavíka za bratra. L. 1680. volení Jiřík Křenek, Martin Sládek. Do cechu přijat Šimon Hyšků z vůle a poručení J. M. Pana Pana a vrchnosti naší milostivé. L. 1681. volení Jan Halda, Jan Benešovský a ihned přijali k sobě pečeti stříbrnou, obdarování, pokrov aksamitovej se 6 erby, zbroje na 2 zbrojný, pár postavníků a peněz 36 R. m. Přijat do cechu Krystyan Chlaud z městečka Frystaku za bratra. L. 1682. zvolení Jiřík Křenek, Martin Sládek; r. 1683. Jan Halda, Jan starší Benešovský. Přijat Jiřík Měščanek za bratra a Jan syn mladého Hradeckého; má položit důkladků i za svačinu 14 R. 10 kr. Vdova Švarná připovídá syna svého Františka za učňa Leta

1684. voleni Václav Držka (Drssczka) a Martin Cikanek (Czykanek); r. 1685. jsou Vilím Škoda, Martin Sládek; r. 1686. Jan Halda, Rudolf Lancfeld; přijat do cechu Jiřík Kuneš, Jiřík Chlaud; r. 1687. voleni Jan Hradecký, Martin Cikánek, přijali 48 R.; do cechu přijat Jiřík Klimeček, Jan Navrátil, Jan Bartocha. Voleni jsou k ohledávání masa: Matěj Čejka, Vilím Keller; k pokrovu: Jan Vařecha, Jiřík Dejmal; k postavníkům: Jiří Měšťánek, Mik. Slavík; k rozkazování do cechu: Jiří Kunež, Jiří Chlaud, Jiří Klimeček, Jan Bartocha, Jiřík Navrátil.

Leta 1688. voleni Mikuláš Chválek, Jan Benešovskýho; r. 1689. Jiřík Křenek, Vilím Keller; přijat Matěj Knihař za mistra a Jakub Navrátil; za svačinu 12 R.; r. 1690. zvoleni Martin Sládek, Jiřík Dejmal a přijati za mistry: Gabriel Polívka, Fab. Šebestian syn † Eliáše Lanzfelda. Michael Skřivánek za svačinu dal 20 R. Leta 1691. voleni Mikuláš Chválek, Matěj Čejka; přijali 58 R., r. 1692 voleni Jan Halda, Balzar Dejmal; r. 93. Martin Sládek, Jiřík Dejmal; r. 94. Jan Halda, Jan Vařecha; r. 95. Martin Sládek, Jiřík Kuneš. Přijat za mistra Frant. Dubicius, dal za svačinu 18 R. — V těchto letech za učně přijímáni hlavně mistrovští synové. K službám cechovním voleno až 13 osob. — Leta 1696. voleni cechmistři Mikuláš Chválek a Jiřík Chludt; peněz s dluhy přijali 27 R. — Pronajímají se 4 cechovní krámy. V těchto posledních 10 letech opět cech měl mnoho členů a dle záznamů bylo jich 37. — Jsou to: Jan Bartocha (přijat za mistra v r. 87.), Jan Benešovský (v r. 76.) syn Jana, Martin Cikánek (v r. 69.), Matěj Čejka (v r. 78.), Balcar Dejmal (v r. 77.) syn † Pavla, jeho bratr Jiřík Dejmal (v r. 81.), Adam Držka (v r. 93.) syn Jana a vdovy Alžběty Držkové, Jan Halda (v r. 89.) syn Jana, Anton ml. Halda (v r. 93.), Jan Hradecký ml. (v r. 83.), Mikuláš Chválek (v r. 59.), Jiřík Chlaud (v r. 86.), Krystian Chlaud (v r. 81.), Šimon Hyšků (v r. 81.), Vilém Keller (v r. 79.) syn † Vilíma, Jiřík Klimeček (v r. 87.), Matěj Knihař (v r. 89.), Jiřík Křenek (v r. 62.) vypověděl z cechu r. 1676; byl ale již v r. 82. a v r. 89. volen za cechmistra; Jiřík Kunež (v r. 86.), Šebestian Landtfelt (v r. 90.) syn † Eliáše, Jakub Měšťánek (v r. 92.) syn † Jakuba, Jiřík Měšťánek (v r. 83.), Jiřík Malý (v r. 92.), Jakub Navrátil (v r. 89.), Jiřík Navrátil (v r. 87.), Gabriel Polívka (v r. 90.), Martin Sládek (v r. 76.), Mikuláš Slavík (v r. 71.) syn Jana, Michael Skřivánek (v r. 91.), Jan Škoda (v r. 88.) syn Viléma, Jiřík Škoda, Vilím Škoda starší (v r. 64), Tomáš Švarnej (v r. 82.) syn mistrovský, Jan Vařecha (v r. 81.) syn Jiříka, Jiřík Vítěz (v r. 88.) syn † Václava, Ondřej Vavřík (v r. 75.). — Leta 1697. voleni Jan Halda, Balzar Dejmal; r. 1698. Martin Sládek, Jan Benešovský. Přijat za mistra Jan Štěpánek, mistr. syn a Václav Kratoš z městečka Frytku. K učení: Ant. Polydor syn Matěje Polidora suseda zdejšího k panu Anton. Haldovy. Leta 1699. voleni Mikul. Chválek,

Jiřík Dejmal. Toho roku byl též k zvonění v cechu zvolen Jiřík Malý. Leta 1700. volení cechmistrí Jan Halda, Vilím Keller a přijali 37 R. vosku na dluhách 5 ft. L. 1701. volení Jan Benešovský, Jiřík Kuneš. Za mistra Jiřík mladší Keller, mistrov. syn dal 1 gr.; za ukázání řemesla 12 R. L. 1702. volení Martin Sládek, Jiřík Klimeček; přijali 52 R. Přijat za mistra Jan Lacina, Jan Beczak, z dědiny Brodku. K učení: Matěj Cicalů z Bystřice pod kopečkem u Holomůcze; Martin Skupka z městečka Krásna. Letha Panie 1703. volení Jan Haldy, Jiřík Vítěz. Za mistra přijat Jan Stiska z dědiny Žeravic. L. 1704. Jan Benešovský, Jan Vařecha; v r. 1705. Jiřík Dejmal, Jiřík Navrátil; projednány 4 cechovní krámy po 4 R.; r. 1706. Jan Halda, Jiřík Klymeček; přijat za mistra Ferdinand Kolynko z města Zlýna; dal za ukázání řemesla 13 R. Leta 1707. volení Martin Sládek, Jiřík Vítěz; r. 1708. Vilím Keller, Václav Kratoš, r. 1709. Jiřík Dýmal, Ant. Halda; r. 1710. Martin Sládek, Jakub Navrátil. Paměť se činí že Kabriel Polívka do poctivého cechu nepřišel ten pondělí po květnej neděli. Na jeho prosbu přijato od něho z lásky 2 R. m. — K učení přijat syn Václava Františka Kosteleckýho ten čas chvalitebnýho knížecího Anhaltovskýho rekementu, pana nejvyššího wachtmistra Compagnie Corporal, vlastní syn Franc. Josef Kostelecký k učení Jiřímu Vítězovi na 2 leta, dal 2 zl. a vosk na termíny. Rukojmové. Jan Plumlovský, Jan Přerovský. L. 1711. volení Anton Halda, Jiřík Navrátil; r. 1712. zvolení Václav Kratoš, Jiřík Keller a přijali 62 R. 50 kr. Pronajato 6 osobám cechovní krámy po 3 R. Bylo jich již 6 cechu patřících. Letha Panie 1712. za cechmistrů (jmenovaných) zjednána jest **koruwa** poctivému cechu a pro okrášlení a ozdobu sv. Vavřince, která koštuje v sumě 120 R. 52 kr. 2 d. — Paměť se činí že jsou se všichni páni mistři natom snesli, kdyby jeden druhému jinače Mino (jméno (než jeho jest) nazýval, ten a takový na kterém by se to nalezlo, pokuty 1 funt vosku by položil, kolikrát koli se dopustil. — Za mistry přijati Jan Hnatek, Mratin Cizka, Jan Hradecký. Leta 1713. volení Jiřík Vítěz, Jiřík Malý. — Krámy projednány: Kolinkovi, Skřivánkovi, Janovi Hnátkovi, Držkovi, Kelerovi a šestý krám z polovice Janu Lacinovy a druhou Fr. Pokrokovi, aby každý na 1/2 krámu zabíjel po 3 zl. — K učení z Radvanic Jan Karoka na 2 leta. 1713 paměť se činí, že tento učeník dle slušnej žádosti za 1 rok za vyučenou dostal od poctivého cechu a on poctivému cechu za jeden rok náležitě zaplatil. — Přijat za mistra Frantz Polívka a Jan Čechák z dědiny Malých Přestavlček a hned poodložil jak právo náleží totiž za vosk 5 R. 10 gr. a za ukázání řemesla 9 R. na termíny. Leta 1714. zvolení Václav Kratoš, Šebesta Lancwelt a přijali peněz 93 R. 54 kr. a koruwa u sv. Vavřince. Do učení Jan Jirky Ostravskýho z Brodku na rok. Leta 1715. zvolení Anton Halda, Jiřík Keller. Za mistra Václav Vítěz, mistrův syn. L. 1716.

volení Václav Kratoš, Frant. Dubytzius. Za mistra Franc Švarný, mist. syn. L. 1717. volení Jiřík Vítěz, Jiří Navrátil; r. 1718. Frant. Dubicius, Martin Dimal; r. 1719, Ant. Halda, Jiřík Klimeček, r. 1720. Frant. Dubicius, Mart. Dymal. Pronajímají se cech. krámy za 2 zl. Přijat za mistra Josef Navrátil, mistrov syn. Ruk. Vít Haylů a Václav Provázek.

Leta 1721. volení Jiřík Vítěz a Šebesta Lancfeld; přijali 24 R. 46 kr. Za těch pánů cechmistrů stalo se rozvržení krámů s povolením pánů starých a celého, úplného cechu dne 4. maje roku 1721 a to takovi: Aby lepší živnost svou provozovati mohli, pročež polovici jeden týden aby řemeslo dělali, a druhá polovice aby stála, leč by se jeden z druhým spolčil tak aby právo měl aneb od druhého spravedlnost kupil. A pak-li by se kerý tomu snešení protivil od pánů cechmistrů trestán býti má, totiž 10 zl. pokuty. Však ale aby každý do krámů všecko vynesl a doma aby žádný v druhého týdni masa neprodával pod trestání pánů cechmistrů. — Téhož leta cech. krámy pronajaty za 2 zl. — Leta 1722. volení Franc Dubický, Ferd. Kolínko. Za mistra přijat Jan Stuška z městečka Kokor dal za ukázání řemesla s pokrovem 12 zl. K učení Koryčanský zdejší; poodložil 3 R. 32 kr. totiž s voskem. Za mistra přijat Felix Ajusta. L. 1723. volení Frant. Dubicius, Ferd. Kolínko; za mistra přijat Jan Lazar. L. 1724. volení Frant. Dubicius, Ferd. Kolínko přijali peněz i s dluhy 112 rýnských 35 kr. Za mistry přijati Jiřík Zvihan, Martin Norb z dědiny samolissek. Roku*) 1725. jsou Jiřík Vítěz, Jan Skříčkova, přijali 53 R. 5 kr. R. 1726. jsou Frant. Dubycius, Jan Hradecký, přijali peněz 47 R. a koruwu u sv. Vavřince. Za mistry: Jan Navrátil, Vencel Malý, mistrovští synové. — Počet řezníků v této době jest stále nad 30. — R. 1727. volení Ferd. Kolínko, Frant. Polívka, přijali 57 R. 10 kr.; r. 1728. Fr. Dubicius a Jan Klimeček; za mistra Jan Keller mist. syn dal důkladků 1 krejcar (místo groše) a za svačinu a na pokrov 12 zl. — Nově zvolení cechmistrů přijali pečeť stříbrnou a koruwjů při **svatým Marku**. R. 1726. píše se, že korouhev byla ještě u sv. Vavřince, ale rok na to 1727. byla již přenesena do filiálního kostela sv. Marka, nyní se zemí srovnaného. R. 1729. volení Jan Hradecký, Václav Vítěz. Pronajímá se 6 cechow. krámů; jeden z nich vdově Skřečkova. — Toho roku měl Václav Halda syn Františka vandrovat; za příčinou, že panu cechmistřovi zavdajeke vrátil a u jinšího sloužil za to pokutu dal par svíc za 14 rýnských a Franc Halda (otec) že to udělal, dal pokuty 18 kr. — Dle toho artykuly nařízené vandrování se také odbývalo doma, že za vyučenou dostalý učen jako tovaryš u mistra pracoval. — Učen Josef Homola z dědiny Droždína. Leta 1730. volení Jan Klimeček, Franc Švarný. Korouhev jest u sv. Marka. Toho leta stalo se snesení na tento způsob, aby

*) V r. 1725, píše se po prvé roku, dříve se psávalo vždy leta páně, ačkoliv později opět se tímto způsobem letopočet udává.

jeden na svůj štok do města Holomouca zabil 6 kusů drobného aniž víc anebo jedno hovádko aneb dvoje prasat, pod pokutu propadení toho kusa, kterýž kdy zapřel.

Leta 1731 voleni Jan Klimeček, Fr. Halda; přijali 31 R. 36 kr. Item přijal pan cechmistr co panbu požehnal, zisku totiž 40 R. Za mistra přijat Václav Tihej, za svačinu aneb za okázání řemesla na termíny položí 13 fl. — R. 1732 voleni Jan Klimeček, Václav Vařecha; r. 1733. Jan Klimeček a Jan Halda. Toho leta byla již novými cechmistry korouhev přijata v kostele sv. Vavřince, byla tedy u u sv. Marka od r. 1727—1733. — V tom roku přijat jest mezi nás pan Václav Kratos, aby mezi námi místo v stolicích chrámu Páně měl, co se ale dotýče potřebu dyby někoho z jeho dítek Pánbu z toho světa povolal nebo jeho anebo manželku jeho, tak bude povinen poctivý cech darmo vyprovodit a také díby jeho Panbu z toho světa povolal a manželka jeho zůstala má mít to za právo dotud, pokud by se nevдалa. — Té doby osoby k žádnému cechu nepřivtělené daly se zapsati do některého cechu, aby mohly v chrámových stolicích, cechům vyhrazených, poněvadž jimi zakoupených, sedati a slušný pohřeb členům jejich rodiny vypraven byl. — Leta 1734 zvoleni Václav Vítěz a Jan Halda. — Jiřík Zdvihan připovídá svých 5 synů za učně do cechu a to: Antona, Jana, Josefa, Václava a Jiříka, dal za ně 5 grošů. R. 1734 stalo se snešení cechovní jak se má být, když každý spravedlivě opovídal, a kteří ne, pod pokutu půl zlatého na kom se vina nande bez milosti. — Jiný záznam z téhož roku: Od pana Nochtykala vypůjčili jsme se na vyplacení (nečitelně) na ty penále totiž 60 R. pod obyčejnými Jinteres dne 6. october. — Dne 22. listopadu stalo se snešení cechovní strany míst v trhovém den pro pokoj a pořádek cechovní jak má kdo štok svůj postavit. Tak jak krámy naše stojí, aby jeden každý podle toho pořádku na místě svým stál; na pravej straně 11 a na levé straně 11. A který by se proti tomu snešení provinil, ten takový podle cechovní vyměření trestany býti má. — Podepsán Jiřík Svoboda, komisař. — Té doby již tedy magistrát do cechovních schůzí své komisaře posílal; tak bylo již příkaz generálních patentů zachovávan, které v r. 1731 vydány byly. Jest to první záznam o cechovním komisaři. — R. 1735 voleni Jan Hradecký, Jiřík Zdvihan. Šest mistrů připovídá své syny za učně. — Krámy se pronajímají za 3 zl. a sice 6. Adamu Držkovy byl ale tak pronajat co se jeho dotejče, aby každý týden jednoho skopa a nebo jedno tele vyprodal, však aby prasata nezabil, poněvadž žádného platu nedá. —

Dne 17. Marzy stalo se porovnání mezi panem Janem Hradeckým a panem Francem Haldů u přítomnosti p. komisaře Jiříka Svobody jak mají stat ze svými štoky na časy budoucí a to takto: Aby jeden týden prodával jeden zhuru, druhý týden dolů. A tak aby si vekslovali jeden týden od konca,

druhý týden od dolního rynku však ale mají stát na té straně od valů však nic dále. Do ulice stavět štoků nemají na žádný způsob a to takto podle dekretací slavného Magistratu vydánýho panu Janovi Hradeckýmu od dolní brany až v roh pigo varu a dal nic. Na to se podepsali každý svůj vlastní rukú a pan komisař taky svou rukú. — Jiřík Svoboda, radni. — Gia hradecký, Holda Franc. — Leta 1736 volení Jan Klimeček, Franc Svarný za přítomnosti cech. komisaře Jiřího Svobody; peněz i s dluhy 68 R. — Josef syn Václava Vítěza přijat za mistra na tento způsob se přijal svobodný, poněvadž mu jeho pan otec z lásky otcovské svůj masný krám popustil. Též přijat za mistra Tomáš Koryčánek z dědiny Roketnice. Však se přijal na tento způsob aby jeho dítky taky za právo měly jako mistrovi synové mají a taky aby sobě mohl tovaryše chovat i také učňů učít, ale do města Holomuza masa nevozit, leda že by mu Panbu pomohl a on se do města dostal a bravu sobě koupil a tak by mohl maso do Holomuza vozit. Však bude povinen poctivýmu cechu na penězích přilepšit. (Eyl přijat za venkovského mistra.) — L. 1737 volení Jan Klimeček, Jan Halda. Za mistra přijat Jakub syn Ferd. Kolínko; jeho pan otec jemu popustil svého půl krámu k jeho živnosti. Jako mistr syn položil 1 groš a za ukázání řemesla dal 15 R. — Za mistra Pavel Hromeček, dal 5 zl. m. a za ukázání řemesla 13 zl. m.; Ant. Rypka dal za ukázání řemesla 17 zl. na 5 termínů. — Nájem krámů jest takto zapsán: „Pochválen buď Ježíš Krystus“ dne 23. dubna 1737 prodal poctivý cech panu cechmistrovi Janu Haldovi jeden krám podle Václava Vařechy běžící za sumu 120 R. Však jinterese podle zřízení zemského každoročně pokládat, totiž 7 R. 12 kr. až potud, pokud se suma nevyplatí. Tehož dne prodal cech Felixu Akustovi jeden krám přední po pravé straně ležící podle France Polívky za sumu 150 R. a poněvadž hned položil 50 R. a tak dlužen 100 R. a s těch bude povinen každoročně podle zřízení zemských pokládat (nepřipsáno „jinteresy“). Téhož dne prodal cech 1 krám Rozině Skříčkové ležící po pravé straně od konca šistý za sumu 120 R. a take budu povina každoročně jinteres pokládat. — Leta Pane 1737 v Juny poctivý cech prodali 4 krámy masný. Takovy peníze su pod interes dotut, pokut bysme nepotřebovali takový peníze, na dluh za pány cechovníky podle reversu, co který je dlužen to se nande. Pan Felix Akusta jeden krám, pan Johan Halda jeden krám, pan Martin Skříček 1 krám. Leta 1738 dne 7. dubna poctivý cech prodali jeden krám masný vedle Ferd. Kolínky Václavu Haldovi za sumu 120 R. Jinteres až do vyplacení sumy. — L. 1744 dne 3. září poct. cech prodali masný krám Johanysovi Duržakovy za sumu 150 R. L. 1738 volení Johann Klimeček, Joh. Navrátil; r. 1739 jsou Jan Hradecký, Feliks Akusta, přijali 99 R. 26 kr.; r. 1740 Jan Halda, Feliks Akusta. Za mistra přijat Václav Veselý; důkladků podle slavného ob-

darování i za majstrstuk*) spolem 20 R. — Dne 3. maga Roku 1739 stala se správa s Václav. Tichým pro jeho výstupek — má dát na postavníky pár sviček. — Však dyby se kerý s pánů mistrů dopustil a pánů cechmistrů neuctil, beze všech kerý vejmluv moravský zlatý musí položit. To se stalo z vůle pana komisaře, a tak se bude vědět jak se mají jeden každý zachovat. — Téhož roku Václav Malý a Václav Tichý že se zbíli v krámech masných podle obyceju dali pokuty každý jeden zlatý. Však to sniženě se od nich vzalo. Však dyby více se toto kdo dopustil ginací trestání vystát musí. Roku 1740 snesl se poctivý cech nad tím; kdy jeden každý na koho přinde v úterý masopustní z pořádku aby zabil, pod dvěma zlatými pokuty bez vší vymluvy.

Co se dotýče přenešení matky pokladnice, tedy budoucně aby v úterý velikonoční přenešena byla a to ve dne. Za týchž cechmistrů Jiřík Zdvihan pro jeho výstupek, který se opovážil před poctivým cechem mluvit co se nikdy nestalo a že nechtěl přijat cechmistrovství, tak za to byl městskú kaznú trestán, vícej má za to za mlatším stolem sedět do vůle poctivého cechu. Stalo se dne 11. dubna za přítomnosti pana komisaře. R. 1741. zvolení Václav Vítěz, Johan Lazal (Lazar) za komisaře Johan Štajnera. — R. 1742. jsou Johan Navrátil, Václav Malý. Koruva jest u sv. Vavřince. Učeň Jana Chromečka syn Tobias k Mart. Skříčkovi, bývalému šenkýři Rokytskému na 3 leta. dal důkladků 3 R. a až se vyučí zas 3 R. položit má. (Cech se řídil již ve všem i v platu dle generalních artykulů.) — Nový příjem od mladších mistrů co se do poct. cechu připovídali, přijal hotových peněz: od Josefa Pavlinka, od Pavla Hradeckého od obuch sumy 23 R. 27 kr. 3 d., ostatní ostali na termíny. Zápis o přijímání zní: U přítomnosti pana Johanesa Stanera pana komisaře našeho přijat za mistra Josef Pavlínek a hned podložil co je za právo jako nový mistrovský 15 R., za svačinu 7 R. 30 kr., vícejš jinší důkladky podložil 6 R. 27 kr. 2 d. něini sumy 29 R. a hned podložil hotových 12 R. 27 kr. 2 d.; ostatní na 3 termíny. První při renovaci 1743. 5 R. 40 kr. 2 d., druhý o božím těle 1743, — 5 R. 40 kr. 2 d. a třetí při renovaci 1744. — 5 R. 40 kr. 2 d. Rukojm. Franc Šňura jináč vyjala (Fiala). — Pavel Hradecký položil jinších důkladků na žádost a prosbu jeho otce starýho skrz nepokojné časy a nepřátelské vojsko že nemůže ve světě čas svůj vykonat a pracovat (nařízená vandrovni leta vystát), za to podložil 9 R.

Leta Pane 1743. za komisaře Andris Molata zvolení cechmistri Johannes Navrátil, Johannes Kellepeněz na hotovosti i na dluhách 96 R. 24 kr. R. 1744. zvolení Joh. Navrátil, Joh.

*) Zde se ponejprv připomíná, že musí nově přijatý mistr k usem mistrovským se vykázati, což bylo jener. artikuly nařízeno. Dle toho se zdá, že dříve v cechu reznickém se toho nepožadovalo, ačkoliv u jiných cechů již v původních artykulích mistrovský kus jest ustanoven, jak na př. měli kožešníci.

Keller, přijali 128 zl. 12 kr. 2 d. R. 1745. zvolení Joh. Navrátil, Jiřík Zvyhan; přijali 148 R. 11 kr. 2 d.; r. 1746. Jan Hradecký, Jiří Dejmal. Nově zvolení přejímají dosud zbroj na 2 muže a koruwu u sv. Vavřince. Leta Pane 1747. volen za předního pan Johanes Hradecký, za druhého pan Johanes Keler a hned k sobě přijali pečet stříbrnů a obdarování, pokrov, zbroj na dva muže, par postavníků, koruwu u sv. Vavřince a penez na hotove jizdluhami sumy 80 zl. 25 kr. R. 1748. volení Jan Klimeček, Jiřík Zvyhan a r. 1749. jsou Jan Klimeček a Václav Halda a přijali **pokrov nový** se 4 erby, pokrov starý se 6 erby; peněz hotových 10 R. a na dluzích 61 R. 18 kr.; suma 71 R. 18 kr.. Za mistra přijat Pavel Halda syn Jana na ten způsob i žádost, že pan otec svým synovi od toho zápisu dal a odvedl půl masného krámu, dal jako mistrovský 7 R. 30 kr. za svačinu 8 R. 30 kr. a jinších důkladků 13 R. všeho 28 R.

Roku 1747. dne 27. marti poctivý úplný cech u přítomnosti pana komisaře p. Andrise Molaty snesli se straniva renovaci aby bylo to pondely týden před ostatky, začátek bude roku 1748. Roku 1749. vyhořely naše cechovní jatky a koštovalo nás všecek náklad 194 zl. 14 kr. samo dříví, šindel, hřebíky. Tesaři, zedník a vápno 6 zl. 30 kr.; v sumě všeho 200 zl. 44 kr. Peníze se vypůjčily od pana Straky z Tovačova a z naší kapsi se oplaceli. — Do cechu za mistry přijati: Ant. Zvyhan dostal též od otce půl masného krámu a Josef Halda syn France přijat tak, že dostal od otce půl masného krámu a že byl na vojně tak se mu počítá za vandr a dal jinších důkladků 20 R. Roku 1750. volení Johan Klymeček, Václav Halda. Toho roku od 1. Juli od pana Bernata Ztraky z tobačova vypůjčili sme na to stavení masných krámů. diš nám pan vošmistr vypověděl kapital. Takovy kapital poctivý cech je dlužen panu bernatovi ztrakovi 150 R. Leta 1751. volení Jan Navrátil, Vilím Keler. Přijat jest do cechu Balzal (Balzar) Kantor na suchý dni a hned podložil a zdvořilej se ukázal 2 zl. 30 kr. — Druhý případ kdy do cechu přijata osoba neprovozující řemeslo řeznické, aby mohla na suché dni v kostele do lavice cechu řeznického se posaditi. — Dne 9. září byl destamen (testament) publicovaný pana Joh. Navrátila. Tak našemu cechu poručil od tého dne 9. září 1751. dvacet let před jeho domem maso prodávat bez všeho platu. Ten plat co sme davali od tého místa má se každý rok skládat do cechovní matky pokladnice podleva testamentu. — Jiný záznam z téhož roku: Bere se nota, že v rod-ným domě (Františka Kolínka jenž byl toho leta za mistra přijat.) je za právo v protokolu, že pro jistů příčinu Fr. Kolínko je přijatý do poct. cechu za jednoho mistra a to z poručení počasného majstratu; však jinší nemá tej milosti aš to vystojí podleva poručení a zřízení královských (patrně mu magistrát odpustil vandrovní leta). — Dne 12. septembra po neboščiku

panu Johanesu Navrátilovi byl poctivý cech pospolu u pana cechmistra druhýho Vilima Kelelá. Tak se naležitě lejstříky vyšetřili. Tak někteří ostavajů dlužni pani mistři poctivému cechu jak následuje:

František Halda 1 zl. 21 kr., vdova Tichá 5 zl., Václav Veselý 2 zl. 57 kr. Václav Cech 6 zl. Johan Stuška mlačí 4 zl., Pavel Halda 10 zl., Josef Halda 7 zl., Frant. Kolínko 18 zl., Suma 54 zl. 18 kr. Pan cechmistr Kelel hotových přijal 1 zl. 36 kr. — Dne 15. february 1751. poctivému cechu za půjčení interes mají dávat ze sta: Pan Felix Aukusta — kapitál 135 interes 6 zl. 45 kr.; pan Johan Halda — kapitál 100 zl. interes 5 zl.; pan Jan Lazar kapital 100 zl., Martin Kříčka 100 zl. mají dávat po 5 zl.; Josef Pavlínek 50 zl.; Pavel Hradecký 50 zl. po 2 zl. 30 kr. interesu. — Roku 1752. zvolení za komisaře Štanera — Jan Klimeček, Josef Vítěz; peněz hotových 25 R.; na dlužích 61 R. 3 kr. Toho roku za přítomnosti 2 komisařů Štanera a Nebožitka jest od poct. cechu Michael Hartl, ten čas šenkýř dědiny Dlahonic po poukázání svých potřebných listů a složení svého dostatečného majstrstuku za jednoho Landtmistra a spolubratra připuštěn a přivtělen. Kterýhožto novýho landmajstra k poodložení jeho povinnosti cechovní vynáší 12 fl. 25 kr., kteroužto sumu na 4 termíny k zaplacení má. — Dne 7. února Johan Klimeček sem přijal na ten dluch od poctiv. cechu na zaplacení panu Bern. Ztrakovi do Tobačova 100 rýnských. — Leta Pane 1753. u přítomnosti Joh. Štanera a představenýho Joh. Nebožitka zvolení cechmistři Joh. Klimeček, Josef Vítěz. Dne 16. July Jakob Skupka z Buku při otevřenej matce pokladnici a u přítomnosti (jmenovaných) komisařů za jednoho landmistra uznán. Jehožto cechovní povinnost dle pod datum 3. Januari 1753 vyšlých patentův čtvrtého dílu poodložiti povinen jest a sice za obstarání cechu 8 kr., za mistrovský právo 3 zl. 43 kr., od zápisu 17 kr. 2 d., a za mistrovsku úctu 1 zl. 51 kr. 2 d.; suma 5 zl. — První venkovský mistr z Dluhovic r. 1752. zaplatil ještě 12 zl. — tento však dle nového nařízení pouze polovici 6 zl. Domáci platil za mistrovství 13 zl. a cizí 24 zl. — Druhý byl téhož leta za landmistra přijat Ignac Žiak z Dluhovic a třetí Šebestian Vodička též z Dluhovic, 4. Isidor Gallus ze Sušic a 5. Jan Rezníček z Ratzlavitz — všichni zaplatili 6 zl.

Dne 7. února Jan Klimeček sem přijal ostatek na ten dluch od poctivého cechu na zaplacení p. Ber. Ztrakovy do Tobačova 50 R. — K tomu poznámka: „Poctivý cech není dlužen již nic. Je zaplaceno.“ — Roku 1754 zvolení Joh. Klimeček, Jakub Kolínko. V tomto roce si stěžuje cech u krajského na nedovolené vysekávání masa židovskými řezníky. Jak dalece tito měli právo pro židovské obyvatele města dobytek zabíjetí, jest možno posouditi ze zlokm u jakýchsi artykulů, který v cechovní truhlici zbyl. Jest to již asi opis původního soupisu bez leto-počtu a jeho obsah jest následující: Item Což se židuov

v místě Přerově bydlejících i jiných příchozích od jinud do-
tyče, ti se takto zachovávati mají: k svému jídlu a k své vlastní
potřebě mají sobě býti což chtějí a zadky prodávati a žádný
z židův aby jich těch zadkuův blíže míle od města nepro-
dával a jestli žeby se židuom které dobytče trefilo nezdařilé,
kteréhož oni jisti nesmějí, to mají masařem mistrem ktorejžby
na to usazen byl odvésti a jemu okázati a takové nezdařilé
v jak míli od města prodávati mají a blíže nic. Pakliby který
žid více bil nežby jemu potřebí bylo a tím kupčil a to naň
uznáno bylo, aneb žeby blíže masa odbejval než se svrchu píše,
ten neb takový mají trestání býti a pokuta z takového vzata
tak jakž vložen jest bez milostí býti má, totiž jedna kopa gro-
suův a to býti má starším k vobci. — Item Tolikéž žádný
z křestanuův kterýž by se řemeslu řeznickému jakž řad jest
nevyučil y také platuův jeho milostí pánu povinných
řezníky nedával a v pořádcích cechovních s nimi nestál, nemá
žádných hovad mimo domácí potřebu k chování kupovati ani
sobě býti dáti pod žádným vymyšleným obyčejem na škodu cechu
řeznického, poněvadž jedno každé řemeslo v rádech i pořádcích
svých jedni druhý neškodíc státi a se zpravovati má. A pakliby
kdo v tom postižen shledán aneb usvědčen byl, žeby hovada
jakéžkoli koupie sobě zabíti dal aneb jiným zase na švrti aneb
jakžkoli jináč prodával, s takového každého pokuty s každého
hovada jedna kopa grošuův od starších města na rathauz k obci
bez milostí vzata býti má tolikrát, kolikrátžby se toho dopustil
neb dopustili. Však jestli žeby kdo z křestanů sám sobě k své
vlastní potřebě domácí bez prodávání jiným jaké dobytče aneb
hovado zabíti sobě dáti chtěl, toho se jednomu hájiti nemá. —
Patrně jest to vrchnostenské obdarování cechu řeznickému
podle všeho již v 16. století udělené, kterého cech na svou
obranu proti židům použil, když ti to v pozdější době tohoto
18. století proti jednotlivým vytčením jednali. Na stížnost cechu
řeznického došlo na magistrat od krajského úřadu vyzvání, aby
podal své dobré zdání. Toto zasláné vyzvání zní: Pod presen-
tatum 13. října 1754. Kroměřížský, přerovský, lipenský, hra-
nický a holesšovský řeznický cech při slavné císařsko královské
representaci proukázal a žádostivě přednesl, že poněvadž oni
skrz ty židovský řezníky a jich vysekávání zadkůův
utiskování bývají, téměř takový by zapovězeno bylo, kdežto
oni křesťanští řezníci téměř židom u přítomnosti jejich schamesa
pro košer masa dle jejich zákona k vysekávání s takovým dosta-
tečně zaopatření se opovážali. Poněvadž ale takový stížnosti
krajskýma pánu k vyšetření a k udělení dobrého zdání odev-
zdané jsou, pročž on na pod datum 6. a přijatej 11. března
běžícího roku vyslané currendy rozkazuje aby ty města magi-
stratove [jak by takové žádosti se přičinilo, zdaližby obecnímu
lidu k užítku bylo v učiněné přednesení těch řezníkůův svoliti
aneb při týmž obyčejným židovským vysekávání až posavad se
zanechávati mohlo] takovou jejich žádost pilně uvážili a s při-

ložení dobrého zdání se nato až do posledního března proukázali. — Magistrat podává řeznickému cechu příznivé dobré zdání a jeho žádost tím podporuje. Toto dobré zdání zní: Nadpis jest titul pana krajského. Jejich vysoce urozená milost v příčině zdejšího poct. cechu řeznického proti židovskému masa vysekávání při slavné c. k. representaci a komoře pod datum dne 13. listopadu předešlého roku 1754. složenou stížností, prostředkem jedné prošle curendi tam sobě milostivě oblíbili zříditi, kde my takovou žádost jak daleko, totižto tomu jistými případnutí, téhož jestli tej veřejnosti prospěšnější by bylo, dle řezníkův jejich učiněného především jim vyplniti, aneb při tím nynějším zle bejtí mohoucím židovským vysekáváním budoucně tak nechati nařídili (příkre rozvážiti) a mimo dobře uváženého mínění se naproti tomu okolostojčně prohlásili. Když pak nyní ale mistej od opáčeného cechu řeznického v patřičným vyšším místě složené stížnosti skrze překážky, mezi jiným to jsme vyrozuměli, kterak oni se tak daleko prohlásili, nejenom zdejší křesťanskou a židovskou obec každého času z dostatečným masem v tej vysázené taxi aneb ceně, nýbrž taky posledně u přítomnosti jejich židovského řezáče aneb schamesa ten tak jmenovaný košer aneb košerované maso dle jejich libosti a příkázání vysekávati. Za druhy kterak židovskéj obci od jejich masařů maso dycky o jeden krytzar aneb dva pataky draž než křesťanská taxa ukazuje vysekáváno bejvá. Tak sme my stěch příčin [toho však ale nepředpisujícího mínění] aby, poněvadž křesťanská masa sekání jim židům z ohledu toho užitečnější by bylo, že by oni od křesťan. řezníků lacinej dobrý a tak řícti lepší než od jejich masařů dostali, z ohledu toho těch křesť. řezníkův žádost milostivě defensiována bejtí mohla; kdyby pak posito ze strany již jmenovaných křesť. řezníkův takové ohlášení a zvázání nebylo, tak by se nacházelo bez představení, že toto židovský masa sekání jmenujících předkův tak dobře publico aneb veřejnosti, jak taky těm pod datum 16. novembris 1731. nejmilostivěji vyšlým cechovním patentem a na to 5. ledna 1739. vypadnutým jeneral. cechovním artikulu 3. jak taky pod datum 20. října 1751. v řemeslu a manufakturního auřadu věcech vyšlích následujícího patentu, potomně nejméně okolo 1753. vypadnutého nejvyš. spojeného ordnučku neb pořádku a obšírněji ve všechných vyšších cirkulářův v samém protivěnství stojí, což se proto tím více stává, že židovští řezníci ani rádně vyučení v prostřednosti, v těch padajících nejmilostivěji udělených prostřednostech až posaváde nikdy se nezachovali na žádnéj způsob, následovně jak fušeri (kteří přípuštění nemají, nýbrž takoví k vykořenění by přijiti měli) k vidění přicházejí, s čehož taky ad sekundum již sebou přináší, že poněvadž křesťanští řezníci za jejich pořádně vyučenou profesi měšťany a mistři sem učinění, taky slušně spojení sau, čím toto velmi těžko by bylo, kdyby oni od židův zadky přijímat a těmž židům jakožto tovaryši podloženy bejtí museli; na ten způsob křesťanské kondici před židama by se

zmenšila. K tomu ještě toto připadá, že poněvadž křesťanští řezníci mimo jejich profesi žádnýho jinýho obchodu (jak židi) před rukama nemají, ani daleje při takovém židovském masa sekání a od nich přijímání v jejich měšťanských živnostech slábnou, následovně skrz to i průchod běžitých věcí se nanejvýš oslabuje, a bez nejmenšího představení se za to drží, že když židovským řezníkům masa sekání, kteří taky jak jinší handlem židi z handlu živi bejti mohou, těm poněvadž se jak hlasitě opovézují, křesťanským řezníkům dobytek v dědinách proti nejvyšším patentům předkupovat a vykupovat, k vykořenění věcí takových bezpochyby zapovězenému předkupování toliko dvěře by se otevřít mohly. Pročež aby snad víc budoucně zle se zmenšilo, naprotiv tomu křesťanští řezníci by v jejich stavu zdržování bejti mohli, náš nejméně předpisující smysl k tomu vede, by židi již předešle zvyklým handlům (takového masa sekání vynechajíce) křesťanským řezníkům na takového masa brání vykázaní, samého toliko handlu se přidrželi a na takový vykázaní bejti mohli, budoucně jak se do dalších milostí nejponiženěji poroučíme, tak taky v nejponiženějším respektu zůstáváme. V Přerově dne 17. dubna 1755. — Toto přepisoval Akustin Naležek na moravsky pro naši pokladnici; kde se má touložit. — Leta 1755. za komisaře Martina Hudečka a Jana Nebožitka zvoleni Jan Klimeček, Jakub Kolínko. Za mistra přijat Jan Vítěz, poněvadž vystál vandr a jinší povinnosti podleva poručení královskýho a svůj vlastní krám má, povinnost má jako mistrovský jenom polovic položit 13 zl. Michal Hatul se proukázal že sobě kupil masný krám od Jiříka Dejmalá, tak je přijatý na celý právo. Jako cizí má poodložit 24 R. 15 kr. Přijat za mistra Josef Valenta a proukázal se, že kupil půl masnýho krámu; proto má užívat jenom na půl krámu. To se rozumí: Jeden týden má užívat a druhý týden má stát.

Toho roku za komisařů Jana Nebožitka a Leop. Krysta u přítomnosti celého počt. cechu stalo se jednomyslné snešení, aby budoucně ani svých vlastních dětí tím méně cizí na půl jatky za mistri do počt. cechu nepřijímali z jistých dokonalých příčin, poněvadž tím jejich živnost ztenčenu být uznávají. Nýbrž pro lepší pokoj cechu aby všechny krámy jednostejně spolčené mít chtěly, z druhé příčiny, že samí súdy v Holomuzi při prodeji masa tak taky zde největší různice jak v jatkách, tak i na veřejném rinku v trhu, Boha urážení, sakramentírování bývalo a nejvíc ti, kteří dva na jedne jatte bili (poráželi). Pročež k pozorování a budoucímu takovému uvarování jsú všichni v protokoll vepsat to rozkázali. L. 1756. za přítomnosti Jana Nebožitka, cís. král. představeného a Leop. Krysta, magistratualního komisaře zvoleni jsou: Josef Vítěz, Paul Chromeček peněz na hotově 27 zl. 11 kr. 2 d.; na vejtažích 659 zl. 21 kr. v sumě 686 zl. 32 kr. 3 d.

V r. 1757. zvoleni Joh. Klimeček, Ant. Rypka a př-

jali koruvu novú u sv. Vavřina. V roce 1755. se již neděje zmínka, že by cechmistrři korouhev přijali. Byla tedy v r. 1756. nová koupěna. R. 1758. zvolení Joh. Klimeček, Václav Malý (na dlužích 655 R. 3 kr.). R. 1759. konána cechovní obnova; zvolení gsau: Joh. Klymeček, Jakob Kolinko, r. 1760. Josef Vítěz, Šeb. Lancvet; r. 1761. Josef Vítěz, Mart. Křička. V r. 1762. zvolení Jos. Výtěz, Jos. Pavlínek. Na vyprovození mrtvého těla na obyčejní Quartalie jsou přijati: p. Ignatius Schmach, ten čas města tohoto purkmistr protiv poodložení 2 zl. 20 kr. a Leopoldus Kryst, ten čas Radni, a spolukomisař našeho poct. cechu. Přiat do cechu Jacob vlastní syn Martina Skříčky spolumistra našeho protiv proukazu 4 pořád po sobě zběhlá leta v službě stojící a od cechu přijatého a uznaného mistrovského kusu za spolu mistra a bratra přivtělen jest. Jakožto mistr. synáček platí 13 R. item za chybu povinnost 2 R. Letha Panie 1763. zvolení: Jan Klymeček, Jan Hradecký a přijali pod ochranu svou po složení počtův starých cechmistrův hotovejch peněz 42 R. 1 kr. 2 d.; na dlužních 541 R. 30 kr. k tomu cechovní c. kr. slavný Jeneralie y neméně cechovní pečť. R. 1764.: Jan Klymeček, Paul Hradecký. Obnova cechovní držána a sice jedním hlasem jednohlasně stary cechmistrři na tento rok potvrzení jsou. R. 1765. zvolení Jan Klymeček, Johann Lazar; r. 1766. za komisaře magistr. Joh. Vichra voleni: Jan Lazar, Martin Skržiczky (Skříčky.) Toho leta předstoupil před cech Andres Keller, kterýhožto jeho cti se tejkajice se slušnou žádostí; na něm se ulitovali, a jeho tajnej vejstupek, kterýžto se tuto tají, zas v poctivosti se v cech náš přijímá a jemu cechovní napomenutí se udělilo; však tejkajice se všech mistrův taky tuto se s tímto omezuje, že kdo by z mistrův tomu And. Kellerovy jak se stává při nějakým nedorozuměním, neb v hněvu, neb při truňku jeho vejstupek jemu zas omazati se opovážil, ten dle zavření celého cechu 2 m. zl. se přidržuje. Dne 1. decembra po vykonání a poukázání mistrovského kusu na jednom statečným uherským volu Franc Zdvihan k cechu přivtělen. Zde poprvé se praví jaký mistr. kus se požadoval. Letha Panie 1767. voleni Jan Lazar, Jan Drštiak. Roku 1768. voleni jsou: Johann Lazar, Johann Vítěz, kterémužto přednímu cechmistřovi za jeho celoroční při cechu mající práci cechovní solary se vykazuje 12 zl. Dne 13. Marty pan cechmistr Johan Lazar a Johan Vítěz před pány komisary svou cechovní stížnost přednášejí, kterak páni cechovníci akcišního kontraktu příliš se vyznačují to jest že všeliké bité maso na své jatky vynášejí a akcišs neplatí, nýbrž po všelikých domích masa roznášejí a tak takový akcišní kontrakt přílišní škodu snášeti musí. Poněvadž tehdy všichni pospolití mistrři takové přednesení zřetelně vyrozuměli, aby tak škoda akcišní se nečinila, jednohlasitě poctiví pp. mistrři jeden vedle druhého své zdání činí, že kdoby jedno tělo zabil a svému představenému protiv akcišu

neopověděl ten a takový ze všeho drobného dobytka 1 fl. bez milosrdenství složití má. Kdoby pak skota neohlásil, zamlčel, vyprodal, ten a takový 10 zl. bez všehož milosrdenství po-
odloží. Že tomu tak a nejináče jest na potvrzení všehož tohož
všichni páni mistři jsoucí vlastní rukou sve jmeno podepsali a
stvrzují: Anno et Die et Synna. Lazar, Johannes Witiež,
Martyn skrzyczka, Jozef Witiez, Jakub Kolynko, waczlf halda,
Pawel hromeček, ssebestalanczwelt, Pavel Hradeczky, Antonyn
rybka, franc Kolinko, Jozef Valenta, Johan Zwiha, Paul Halda,
Pawel Wařecha, Ondrřeg Keller, Johanes Halda, Gozef Witiezs,
fRaněz Zdwyhan, Mykolzik, Wyt patess, — Johann Nebožitek.
czechow. Přizedstogiczy gako Šwedek, Frantz Kratosch Před-
stojícího swedek. Vlastnoruční podpisy všech v cechu přítom-
ných. Na posledním listu mistrovské knihy je ještě tato paměť
z roku 1755.

Dne 17. Aprilis při shromáždění celého počestného cechu
domluveno a v jednotě vyřknuto, aby budoucně pospolití páni
mistři jak v městě Holomouci, tak taky zde v trzích dle řádu
jak mistři v prothokulu zapsáni jsou za masnými štokamy
stáli. Kdoby pak ale protiv tomu usnešení a cechovnímu proto-
kolu se opovážlivě vytrhl a jeden druhého se štokama předstou-
pil a jakož i neméně že by jeden p. mistr druhému panu mistru
věci od řemesla bez dovolení p. mistra vzal a se neohlásil aneb
přeskovávati, což by za špás sobě klásti chtěl, se tímto nedo-
voluje, nýbrž by takový všeliký spincování neb pochsiro-
vání se zbraňuje. Tuto ale kdokolibý toho jednoho neb druhého
se dopustil, trestán bude nevyhnutelně; trest na 8 dní měst-
skou kázní i jakož i cechovní pokutou 2 R. 20 kr. — Leopold
Kryst, komisař. Johann Nebožitek. — Roku 1769 voleni Paul
Chromeček a Jakub Kolinko. — Karel Skříčka žádal cech.
poněvadž otec jeho spolu mistr a oud cechu jest, by na týž
cechovní kvartale a to sice v příčině stolic jakož i taky vyne-
šení mrtvého těla za jednoho spolubratra přivtělen býti mohl a
cech Karla Skříčku ten čas Syndicusa téhož města Přerova
do svého bratrstva přijímá na sumu 2 zl. a kvartaluv každoročně
12 kr. skládati povinen bude. Na tentýž způsob přijat
byl Augustin Berg, perníkář zdejší. Přijat na sumu 3 zl.
a kvartálních 12 kr. Leta páně 1770. zvoleni: Paul Chro-
meček, Johan Zdvyhan. Komisařem byl Michal Kuchynka.
Za mistra přijat Mikoláš syn Joh. Lazara, podložil 13 R. a
k tomu povinnost na opravu cechovních stolic, po-
krovu, korouve a všelikýho jinýho 1 zl. — celkem 14 zl.
NB. (poznámka): Tento mistr Lazar na celou jatku (čili
masný krám, přijatý je. — Přijat za mistra Václav Prusenský
rodilý z Holešova majíce právo se vzdanou svou manželkou bý-
valou vdovou Josefa Valenty spolumistra našeho má poloviční
právo dle slavných generalii. — Dal 13 R. a 1 zl. na pokrov.
Má celou jatku přivtělenou.

R. 1771. zvoleni Paul Chromeček, Johan Výtěz; r. 1772.

Johan Vítěz, Paul Vařecha. Dne 5. Marty starší pan cechmistr cechu přednáší aby poct. cech mezi sebou se uradil a zavřel, že kdyby vojenský královský lid do země přijíti měl aneb durchmarše často drželi, ten takový mistr na kteréhož by pořádku hovada sekání byla přišla, bez prodlení s takovým hovadtkem by se časně zaopatřil. Na takový p. cechmistra slušné jeho přednesení poct. cech k odpovědi činí, že aby takový spolumistr, na kteréhož by kdy ten čas v tej novější vojenskej příhodě sejemu přitrefilo, aby se shovadem sekání masa s jeho užitekem neb velkou škodu jeho se zaopatřil, což se i taky vyrozumívá by jeden každý i město toto neb obyvatele zajiste zaopatření byli, a to všechno na jeho užitek neb škodu. — R. 1773. dne 15. února volení cechmistři: Johan Vítěz, Paul Halda. Dne 11. Marti stala se domluva v poct. cechu pro uvarování škody a křížů, že když kdo tele by dal řezat, aby ho opovědět dal u cechmistra a cechmistr takový pude neb druhého pošle k vyšetření, a díby ale takovej se vynášel, že bi se takovi tele aneb telata nedal opovjedet že ho roztušoval pomjestie, tak bude povinen stakoviho telete dát 30 kr. Podepsáni jsou: Johannes Wities, cechmister, Pawel warecha mladi, Ant. rybka, ssebesta lancztwel, Jan Drssczak, Antonyn sdychan, francz kolinko, Michal Hakl †, Janek Halda †, Jozeff Witiezs, francz zdwihan, Mikollass Lazar, wenzel Prusenovsky. R. 1774. zvolení Johan Vítěz, Pavel Halda. Toho roku Pavel Halda žádal o připovězení svého syna Jana za tovaryše. Kdežto mu to od poct. cechu nebylo odepřeno a on taky svou povinnost podložil. Podepsáni oba cechmistři a Ant. Steiner, komisar. Franc Kolinko předstoupil před poct. cech u přítomnosti pana komisaře a žádal aby jeho synáček Franc z učení propuštěn bil. Roku 1775. zvolení Johan Vítěz, Pavel Halda. Dne 21. února předstoupil před cech Karel Lačný, mydlář zdejší, aby jej na suchý dní a jak jeho i manželky vynešení mrtvého těla laskavě přijali. Přijat na sumu 3 zl. a každoročně po 12 kr. platiti. Dne 15. february předstoupil Josef Kolinko před celý poct. cech. Zdvořile žádal aby byli tak dobří a jemu ten kapital do dvou let čekali, že on jako poctivý člověk chce zaplatit. Kdežto taky poctivý cech na jeho ponížení žádost jemu neodepřel. Však ale po vyjití dvou let že svú jatku hned v moc poctivýmu cechu by sobě s ní dluh svůj zaplatiti jak nejlepší budú moct, všechnu moc a právo zanechává a na to se taky sem vlastní rukú podepsal. Josef Kolinko. (Poznámka: Tento capital již je zaplacen.) L. Panie 1775. dne 22. Junni. Při zhromažzení Czeleho Počztiwego czechu otevřene Matky Pokladnicze u Pržitomnosty Maistratualniho Comisarze Pana Ant. Steinera přijat za mistra vlastní syn Felixe Akustů — Ignác; maisterstuck dokonale proukázal. Však ale poct. cech na tom zavřel, jestli se přičiní k zaplacení kapitalu 100 zl., který poct. cechu dlužen jest. On ale Augusta žádal, aby od něho přijali hned při příští renovaci

(lenowaczy) 30 zl. a ostatní při každé renovaci 25 zl. až do vyplacení toho celého dluhu. Na čemž jsou taky všichni přestali.

R. 1776. zvolení Pavel Halda, Pavel Vařecha. — Dne 15. února předstoapil před cech Antonín Stajner jakožto náš tehdejší komisař magistratualní a zdvořile žádal aby byl přijat do společného bratrstva, což uslissawsse počt. cech jeho slušná žádost nebil oslišan, ale z vděčnosti přijat a zapsat. Rozkazali jsou napsat, on taky každoročně do pokladnice 12 kr. složit se obliguje. — Dne 23. februaris u shromáždění celého počt. cechu a p. komisara jednomyslně se domluvili, aby žádný se neopovážil svoje maso na jednoho neb druhého kramě pana mistra sekat, sice ten takovy p. mistr do vysazenej cechovní pokuty nevilhnutelně padne, krom tej viminky, kdyby někdo půl jatky měl od sviho společníka druhá pulka celoročně se mu dovo uje pronajat. Aug. Berg, comisař.

Tého dne jednomyslně se sjednotili, poněvadž jatka velmi chatrná jest a poprava nevilhnutelna se stat musí, poněvadž ale jinačí prostředek není, leda aby takové peníze s matky pokladnice se vzaly a takové jatky v dobry místo postaveny byly*) Augustín Berg, comisarius. Pavel Halda, starší cechmistr, Paul Vařecha, mladší cechmistr, Pavel Hroměček, Johanes vítěz. — R. 1777. zvolení Pavel Halda, Franc Kolínek. R. 1778. za komisaře Matěje Hnatka zvolení Pavel Halda a Franc Kolínko. Za mistra přijat Frantz Petráš z Raczlavit; přijat na 7 zl. 30 kr. (t. j. za venkovního mistra.) Hned pod tímto záznamem jest starší paměť z r. 1751. a sice: leta Pane 1751. dne 1. Marti na žádost pana Františka Oseckýho, ten čas pan purmystr pro paměť dal si poznamenat, že panu Františkovi Haldovy půjčil do řemesla dvacet rýnských pod obecní jinteres. Panu dobrodincovi dává mu do hypotyky masnýho půl krámu. Na tym kramu pan dobrodinec přední právo má. — Václav Prusinovský stupil przed pocztíwi czech u przitomnosti Pana Comissarza Augustin Berka zadal aby geho Pastorek Syn Neb. Jos. Valenti Balczar z Učezení pro pusstien Bil gaky Taky uznagicze ho za dostateczního propusstien bil a poodložil svou powinost. Paul Halda, Pawel Warzecha — jsou to starší cechmistři z roku 1776. — V této době poslal cech stížnost na krajského hejtmana proti židu Joachimů Heršlovi, že si zřídil masný krám ku škodě cechu. Obsah jest tento: Jeho vysocerytířské milosti, blahorodému rytíři a pánu, panu Emanuelu Zebo z Brachfeldu, jeho Veličenstva radovi a královskému hejtmanu olomouckého kraje, přerovské a freudenthalské čtvrti v margrabství Moravském. Měšťanský cech řeznický města Přerova podává prosbu v záležitosti zdejšího žida Heršl Joachim, který ve svém domě ku naší největší škodě zřídil masný krám a v něm vysekává. Tak zní rubrum. — Podepsaný cech jest nucen podati

*) Bylo třeba opravití střechu, a tu s povolením magistratu, který jejich chudobu uznal, mohli na to z pokladnice peníze vzíti.

stížnost na žida Heršla, který ve svém hned na rohu našich měšťanských krámů, (nedaleko shořelého, a dle olomouckého arcibiskupského dekretu consistorialního na zdejšího pana děkana došlého, má tento filiální kostel sv. Marka opět poznovu vystaven býti), má dům kolem něhož z celého města a z předměstí lidí do našich krámů kolem jíti musejí, ve kterém asi před 8 dny k naší největší škodě masný krám zřídil, v něm maso veřejně vysekává, a ačkoliv pan děkan u zdejšího vrchnostenského úřadu proti tomu slavně protestoval, a my též sami o žádoucí zakročení žádali, přece ničeho tím docíleno nebylo. Dle přiloženého vrchnostenského výnosu jest zjevno, že zdejší židovstvo jen v tak zvané židovské ulici 2 masné krámy míti má a nikde jinde maso vysekávati a prodávati oprávněno není. A poněvadž není známo ani dokázáno, že by kdy před tím tam masný krám stával, žádá se aby takový v židovské ulici postaven byl a nově postavený krám zrušen. — Na to došlo v r. 1778 vyřízení. Od krajského úřadu přerovského, kraje přerovského se vrchnostenskému úřadu sděluje. Přerovský cech řeznický si stěžuje, že tamnímu židovi Heršlovi v r. 1733. od tehdejší panské hospodářské vrchnosti svobodného pána ze Zeletzkýho na věčné časy v jeho domě zakázané zřízení masného krámu, nyní se proti tomuto znění, veřejný prodej masa zase dovoluje. Proto se vrchnostenskému úřadu sděluje, aby židu Heršlu Joachymu masa vysekávání v jeho domě ihned zakázal, a jej do židovského města, kam vlastně patří s vysekáváním masa odkázal. — V Rokatnici, dne 2. února 1778. — Králov. hejtmán olomouckého kraje a přerovské čtvrti E. Z. von Brachfeld. — Letha Panie 1779. dne 8. februari za komisaře Rafaela Turovského zvoleni Jos. Vítěz mladší, a Michal Hakl. L. 1780. zvoleni Josef Vítěz, Michal Hakl. — V roce 1776. založena byla nová cechovní kniha, čtvrtá, nazvaná „Prothocol“ a v ní asi uprostřed zapsáni jsou všichni, kdož toho roku v cechu živi byli. Jsou to: Pavel Halda, cechmistr starší, Franc Kolínko, mladší (avšak slovo mladší jest přetrženo a při tom poznámka: ten se potom zle zachoval. Obral faraře v Aujezdě), Josef Vítěz, Josef Vítěz mladší (syn), Jan Lazar, Mikoláš Lazar syn, Franc Zdvihan, Ant. Zdvihan, Pavel Vařecha, Andris Keller, Martin Skříčka, Josef Kolínko (přípsáno při jeho jménu: utekl od ženy do světa, Byl ožhralec.), Jan Drštiak, Ant. Rybka, Johanes Vítěz, Sebesta Lancfeld, Pavel Chromeček, Jakub Skříčka, Jan Halda, Josef Halda, Václav Veselý, Michal Hakl. Franc Hradecký, Ignac Augusta (Poznámka: Nepokojný člověk a rušitel každého usnešení), Václav Prusenovský. Celkem 25. V této nové knize jsou zaznamenána ještě tato snešení z předešlých let: Anno 1776. dne 1. máje. Poněvadž bylo snešeno, že nemá žádný na půl krámu přijat býti, pročes aby tím spíše ty půlky skasírovány bejti mohly, tehdy kdokoliv takovej půl jatky na prodej bude, tehdy ten který má druhou půlku ten má přede všema mít předeek ke kúpi. Ani žádným způsobem

zatajeným na takovej půl jatky prodáváno býti nýbrž veřejně při počt. cechu. Leda dyby ten nechtěl, teprv má jinší přístup ke kupování. — Toho roku se střecha jatky opravovala a též v nové knize jest pro paměť zapsán počet co oprava stála. Kterážto střecha po ohni v r. 1749. vystavena byla a toho času již do čista zhníla a zkažena v r. 1776. se toliko jenom novým šindelem pobit dala. Dáno tesařovi Josefu Širokýmu 7 zl. 36 kr. Šindel jednán ze Soběchleb, pak rusavský a německý v sumě 42 zl. 13 kr. 2 d.; 10 mandelů latových hřebíků 30 kr. Šindeláků nových krom starých vyšlo 8100 za 10 zl. 7 kr. 2 d. Zámečnickovi od spravování zámků u vrat, nový zamek, háky a panty k tej okenici 56 kr. Kovářovi Janu Vlčkovvi za dva nový háky k zapírání vrat 1 zl. 30 kr. Za palení Tihli (za pálené cihly na dlážku) za 400 kusů 1 zl. 30 kr. panu Ant. Halovy tehdejšímu přímátorovi. Zedníkovi Johanu Pitnerovi za 6 dní 2 zl. 24 kr. Suma všeho vydání 79 zl. 19 kr.

Roku 1777. ten auterý po květné neděli přišel nám zákaz od Gubernium, abychme nevozili masa do Holomucza, kdešto zdejšímu poctivému cechu, od roku 1434 dovoleno bylo tam maso vozit.*) Z tej příčiny, poněvadž neskoro přišel ten zákaz a již mnoho telatama zaopatření sme byli, pročež velikú škodu celý počt. cech trpět musel. Kdyby ale někdy holomučtí páni zas žádali, aby se tam maso vezlo, tak kteří budú živi nechť tam nevezú až mi od města na budoucí čase písební dovolení dostali. Proto sme to stratili, že sme nic od nich neměli písebního. — V r. 1777. za cechmistrů Pavla Haldy a Pavla Vařechy zjednána byla nová pokladnice a koštovala 6 zl. 26 kr.

Leta Pannie 1777. dne 1. february. Accis kteriho sme museli dawat na geden Rok Třízi Sta Rýnských tenkrat do čzista zhozen Bil, My pak Ale Chtiega Takowi peníze zebrat museli sme z každýho vola dávat 1 zl. 30 kr., z telete 9 kr., z berana 9 kr., z škopa 6 kr.; z prasat podle uznání jak bylo těžky a z krávy 1 zl. a ledva sme na naše peníze vycházeli. — Takové vybírání poplatku jest doloženo původní kvitancí z r. 1763. česky psanou: Kvitance na padesáte sedm rýnských 30 kr., které jsem od pana Johana Klimečka, jakožto ustanoveného od počestného cechu řeznického cechmistra na druhý kvartál fleischtaxa, totiž pro duben, maj a červen k mým rukám náležitě přijal, tímto kvituji. Signatum v Přerově, dne 7. dubna 1763. Johannes Wicher, kontribuční. — L. P. 1781. zvolen Jakub Skříčka, Anton Zdvihan. — Toho roku stalo se snešení s povolením celého počestného magistratu aby publikum dokonale masem zaopatřeno bylo a páni cechovníci všichni společně rovno živi býti mohli, aby každěj týden polovice jatek dokonale co potřeba bude, jak

*) Dle udaného záznamu musela tedy býti ještě v tomto roce 1777. zachována cechovní obdarování, dle něhož tedy se vši určitostí udáno jest, že cech řeznický již v roce 1434. založen byl a jeho zřízení tudíž ještě dříve se stalo.

Militeri, tak počestnou obec masem zaopatřili, však ale aby se žádný neopovážil hausírovat aneb po domech roznášet, takový by 1 zl. 30 kr. pokutu a 14 dní městských kaznicí trestaný byl. Takovou pokutu zaplatí i ten, na kterém by se příčina našla, že by v jeho týden masem zaopatřen nebyl. — L. P. 1782. jsou Pavel Halda, Franc Zvihan; r. 1783. zvoleni ti samí a usnešeno, kterež by pan mistr se opovážil a vytrhl židom na jejich jatku sekat bez vůle a vědomosti poctivého cechu aneb s nima nějaký kontrakt učinit, ten a takovej padá do trestu dle uznání cechu a to na časy budoucí uzavřeno jest, kde jeden každý toto snešení svou vlastní rukou podpisem ztvrdil a podepsal. Podepsáno na jedné straně 13. a z malého stolu. Mikoláš Lazar, Václ. Prusenovský, Ignác Augusta (patrně neuměl psát; je při jeho jménu křížek a připsáno dycky bezbožný.) Franc Hradecký, Franc Halda, Filip Vařecha, Johanes Hakl, Johanes Vítěz a Martin Vařecha — celkem 9 mladých mistrů. L. P. 1784. zvoleni Pavel Halda, Mikoláš Lazar. Cechmistr připomíná, aby žádný nevážil na vahách neštemplovaných; též jen štemplované funty mají míti. Toho roku cech se zavázal p. Karlu Laczni-mu, ten čas primatoru všecken loj jen jemu odvádět cent za 10 zl. 30 kr. — Téhož roku se cech spojil k nakupování dobytka hovězího a skopového do Uher. Všichni vespolek ode dne 17. Juní 1784. do konce Masopustu 1785. začnouc jeden každý hned do spolku po 20 zl. složití povinnen bude, kdyby ale dáleji do Uher něco více potřeba bylo tak až na 50 R. na tenž spolek položiti se uvozují. Při tom ale podle jatek rovným užítkem se děliti mají. Tuto gsau ustanovení:

K sekání hovězího Josef Vítěz, Mikol. Lazar, Fr. Zdvihan, Václ. Prusenovský a Jak. Skříčka.

K sekání skopového: Pavel a Jan Halda, Jan Hakl, Sebest. Langsfeld, Jan Drštiak.

K zabíjení hovězího: Fr. Hradecký, Mart. Vařecha, F. Malý.

K zabíjení skopového: Anton. Rybka, Karel Malý, Josef Kolínko.

Kasíržem hovězího: Johan Vítěz a skopového: Franc Zdvihan. K vážení obojího masa Pavel Halda jakožto cechmistr. — V cechovní pokladně uložena byla též taxa masa bez leto-počtu sice, ale dle všeho bude asi z této doby. Jest tím zajímavou, že možno z údajů, jak draho maso řezníky prodáváno býti smělo, posouditi laciné živobytí. Obsah jest následující: Taxa masa: Z masem jest tato potřeba, aby řezníci předně jednou attestaci od třicetného donesli jak draho oni jeden par volu i s třicátkem ukoupili, kterýžto potom hovadku u přítomnosti dvou radních osob zabíjí a váženy bejti mají. Kdežto řezníkům za jich práci a autratu, též vynaložený hotový peníze, přředkem kožia, loj, a vnitřnosti se hodící zanecháno, maso pak ale po uražení desátého funta co na váze zejde, potom na peníze přijde, v tej ceně maso prodávati má, podle následovní masitej tabelle:

Když cent masa řezníka koštuje per 2 Rýnsky	má funt masa prodáván bejt per 1 krejcar 1 denár
" 2 R. 30 kr.	" 1 " 2 "
" 3 " "	" 1 " 3 "
" 3 " 30 "	" 2 " "
" 4 " "	" 2 " 2 "
" 4 " 30 "	" 2 " 3 "
" 5 " "	" 3 " "
" 5 " 30 "	" 3 " 1 "
" 6 " "	" 3 " 2 "
" 6 " 30 "	" 3 " 3 "

Je-li cent za 7 R. bude funt za 4 kr., jeli cent za 7 R. 30 kr. jest funt za 4 kr. 1 d.; za 8 R. jest ft. za 4 kr. 2 d.; je-li cent za 8 R. 30 kr. bude funt za 4 kr. 3 d., jeli cent za 9 R. jest funt za 5 kr.; za 9 R. 30 kr. jest ft. za 5 kr. 3 d.; je-li cent za 10 R. bude funt za 6 kr. — Tedy i při té největší drahosti kupovalo se v Přerově asi před 150—200 lety 1 funt masa za 6 krejcarů! — V minulém století již byli cechem přijímáni venkovští mistři v osadách usazení. Cech toho pilně dbal, aby v osadách k cechu přináležejících žádných fušarů nebylo, kteří by cechu žádných poplatků neodváděli. Měli proto: Consignaci míst přivtělených počt. cechu do města Přerova: Aujezd, Begnirov, Předmost, Buk, Čekín, Dlahonitz, Kokory, Dobrczicze, Kozlovicze, Mala Lhotta, Zabeczni Lhotta, Mosstienicze, Loviessicze, Lukova, Malý Pientcziczky, Poppovicze, Přestavilky, Raczlavize, Roketnicze, Rzikovicze, Sussige, Wessky, Wyniary, Zelatovicze, Žeravicze; celkem 25 osad.

Leta Panie 1785. zvoleni Pavel Halda, Mikoláš Lazar; r. 1786. ti samí; r. 1787. voleni opětne; r. 1788. volen za staršího zase Pavel Halda, za druhího Václav Prusenovský. V r. 1788. jest tato paměť: V tom roku za času panování císaře Josefa přišel cech řeznický k zhození nejenom zde v Přerově ale všudy kde nechtěli přijat taxu na maso a sice žádal po nás abychom sekali funt hovězího masa za 4 kr. a v ty čase byla vojna s Turkem v Uhřích, dobytek se vyhubil tak příliš drahý byl, že nebylo možna vola kupit na tu taxu leda by byl musel prodělati 12 zl. na jednom volu. Tak On potom ten císař zhodil cech. Jatka naše za nic byly, nesměl je žáden prodat a mohl v těch městech kdo chtěl budy sobě postavit a maso sekat zač kdo chtěl. A pan bratr jeho Leopold najeho místo zas naporučil, aby cechy ty zas do předešlého práva uvedeny byly tak jak jeho páni předkové ustanovili a to se stalo dne 26. July 1790 a hned sobě zas počtívý cech zvolil za cechmistry p. Pavla Haldu za staršího a p. Václava Prusenovskýho za druhího a dal nám taxu na hovězí maso za 5 kr. 2 d., na telecí za 6 kr., vepřový za 6 kr. skopovi za 4 kr. 2 d. funt. V roku 1791. za komisara Baltazara kuchyňky zvoleni Pavel Halda a Filip Vařecha. Nežli došel zákaz na zrušení cechů, bylo v cechovní schůzi dne 25. června 1787. celému cechu oznámeno, že na nej-

vyšší poručení musí stavět šlachtu. A bylo snešeno aby se vypůjčily takovy peníze na celý cech a ty aby zas se zaplatit mohly, tak se zavázali, aby jeden každý kdož na tej šlachtě zabíjet bude z jednoho hověda po 12 kr. platil dokud se takový peníze nezaplatí a Fr. Zdvihanovy 3 kr. od kusa. Kdyby ale některý váhavý k placení byl, takovému aby bylo zadržáno maso na šlachtě dokud nezaplatí svou povinnost. Roku 1791. bylo v cechu usnešeno, že budou zase hovězí dobytek „na pořádky“ bít a zpříčiny tej, že lepší publikum na ten způsob mocť zaopatřeno být. Ale Josef Augusta udělal v tom překážku a nechtěl z druhýma zvolit, tak se to nesplnilo a zas bez pořádek bili, nebo to pokolení jejich vždy bylo rušiteli cechovního snešení a mnoho škod a outrat skrz to nešťastný pokolení cech trpěl. — Téhož roku se zjednaly nové postavníky do chrámu páně a dělal jich zdejší řezbář, dostal od díla 2 dukáty to jest 9 R. a maloval jich v Hollomuzi malíř Ignat Langr a dostal od malování a zlatení 4 dukáty čili 18 R. Řezbář se jmenoval Karel Kafka. Ten čas nosili postavníky Frantz Vítěz a Johan Halda. V r. 1792. zvoleni Jos. Vítěz a Jan Hakl; v r. 1794. Franc Zdvihan a Jan Hakl; r. 1795. zvoleni ti sami; r. 1796. Jos. Augusta, Frant. Malý; r. 1797. Jan Hakl, Ignác Vítěz. L. P. 1799. zvoleni Franc Halda, Franc Malý. Leta Pannie 1800. zvoleni Johanes Hakl, Martin Vařecha.

To zvláštní jest při cechu řeznickém, že veškery záznamy jsou psány česky, kdežto u všech ostatních cechů počínaje posledním desetiletím minulého století zápisy v protokolech německy psány jsou. — Charakterizuje to velmi pěkně rázovitou povahu, jakou se mistři řezničtí již tehdaž vyznačovali! — Roku 1801. zvoleni Johan Hakl a Martin Vařecha, r. 1802 za komisaře Fr. Procházky a druhého radního zvoleni Filip Vařecha a Franc Malin, r. 1803 za komisaře Filipa Zimka a prvního radního zvoleni sú Fr. Malý a Baltazar Valentů; r. 1804. jsou Balt. Valenta a Ant. Vařecha, r. 1806 Jos. Augusta a Matěj Zdvihan, r. 1807. ti sami, r. 1808 Jos. Augusta a Václav Prusenovský. Leta Pane 1809 Josef Augusta a Matěj Zdvihan. Dne 16. January stala se dobrovolná úmluva, že kterýžkolivěk pan mistr drobný dobytek od 1. february t. r. ovce, telata a vepřový maso mít bude, a z každého kúsa po 12 kr. cechmistřovi odvedl, a z každého kusa hovězího dobytka po 30 kr. S takových ale složených peněz každoročně pan cechmistr nejenom interes panu Josefovi Turovskému platit, nýbrž co vejš interesu zbývat bude na kapital se položit má a musí. — Jaké platy cech řeznický ještě měl zjevno z kvitance v r. 1789 vystavené, která zní: Kvitance na třinácte rýnských 11 kr. a 3 d. které jsem já dole psaný od zdejšího měšťanského cechu řeznického, starodávného platů masných krámů každoročně zbejvajících, skutečně do městské obecní kase přijal. Dne 22. prosince 1789 počítajíc: Rafael Turovský, městský inspektor. L. 1810 zvoleni Josef Augusta, Ignác Prusenovský. Renovace

za další leta až do r. 20 nejsou zanešeny, pouze na zadní straně knihy čtvrté, kde se znamenali od r. 1749 mistři, kteří zemřeli, jsou poznamenána úmrtí z r. 1811. Dne 4. dubna zemřel Jozef Agusta a Pavel Halda. V r. 1816 dne 14. dubna Jan Hakl. *) Roku 1819, za cechmistrů Frant. Malého a Fr. Haldy stalo se straniva placení císařské daně neb Erwerbsteuer následující snešení. Dle uvážení magistratu a poct. cechu upsalo se k oplacení daně na cech řeznický pět kartek na tři po sobě běžící leta 1819—21. Poněvadž se páni mistři mezi sebou sjednotit nemohli, to rozvrhnutí z těch 5 kartek tak učinit na jednoho každého mistra aby jeden proti druhému krivdy netrpěl, tedy se poctivý cech zavázal, aby těch 5 chartek který 31 fl. 30 kr. v šajnách vynášeji zatím p. cechmistr z cechovních peněz zaplatil a pak na jich nahrazení jeden každý mistr od 8. juny začínajíc z kusu který zabije, totiž z vola 18 kr., z krávy 15 kr., z 1 jalůvky 12 kr., pak z drobného dobytka po 6 kr. tak dlouho poodkládat, dokavad by těch 32 zl. 30 kr. vybrány a do cechovních peněz zasejce poodloženy nebyly.

Leta Paně 1820 dne 21. februari za komisara Vincence Dvorzaka, druhého radního zvoleni gsau za staršího Anton Vařecha, za mlačziho Frantz Pitron. K postavníkom Fr. Vítěz, Lorenz Vařecha. K službám: Lorenc Lanczwelt, Jakob Lanczwelt. L. 1820 stalo se snešení v poct. cechu mezi mistrama kteri maju podil neb pravo do pozůstalých peněz neb užiteků po císařských ruských přeshlých kolonů neb regementů a sice 650 zl. na lífrovaným masí — kdežto se snesli aby se rozdělilo 450 zl. a pozůstalo 200 zl. na delší potřeby kteri zustanu w czechowni forote pro ty ktemu právo mající a tich 450 zl. se skutečně rozdělily, což my našema rukama stvrzujem. Podepsaní: Vařecha Anton, starší cechmistr, Pytron Frantz, Halda Fr., Ignac Prusenovský, Baltazar Walenta, Jozef Wieties, Iknacz Zwihan, Jozef Wařecha, Anton Landsfeld, Lorentz Vařecha, Frantz Wietiez. —

Téhož roku v cechu uzavřeli, aby se na plat ze šlachty vybíralo ze zabitého dobytka a sice z hovězího nech je to vůl, kráva neb jalovica po 12 kr. s kusa, z drobného nech je to prase, tele aji ze škopa po 6 kr. skusa. L. P. 1821 zvoleni Ant. Vařecha, Ignác Zdvihan; r. 1822 titěž, r. 1823. zas předešli; r. 1824 jsou Ant. Vařecha a Josef Vařecha; r. 1825 titěž, r. 1826 ti samí. Toho leta se v cechu usnesli aby se vybíralo z kusu na plat ze šlachty, na opravení střechy a dlážky a sice z každého kusu zabitého hovězího dobytka po 12 kr., z prasete po 6 kr., z telete a ze škopa po 3 kr. nech on to zabije doma nebo na šlachtě. Podepsaní předešli a k tomu Franc Malý, Florian Czihal a Jan Vařecha a Laurenc Langsfeld. L. 1827 jsou Anton

*) V nastalých válkách francouzských za Napoleona asi též cech řeznický všeobecným vzrušením postižen byl a cechovní zřízení tím z obvyklého klidu vyrušeno, bylo zanedbáno.

Vařecha, Josef Vařecha; r. 1828. Josef Vařecha, Frant. Vítěz; r. 1829. Josef Vařecha, Frant. Vítěz, r. 1830 titěz; r. 1831 zvolení za komisara Košeniho, druhého radního za staršího Fr. Vítěz, za mlatšího Josef Wittes.

Do tohoto roku jsou poznamenáni landmistři který rok Qwartal zaplatili: Gross Johann z Rokeznice od r. 1817.—31.; Bubeník Kašpar z Winar 1826—27.; Brožek Valentin z Přestavlk 1824.—25.; Škupka Filip z Kokor 1825.; Charanza Ant. z Buku 1827.; Skopal Wentzl ze Sušitz 1827.; Bubeník Petr až do r. 1825. Leta Pane 1832. zvolení předešli, r. 1833. titěz a roku 1834. dne 8. februari za komisara p. Fr. Kozeniho tehdejšího fitce Pudmistra a gsau zvolení Franc Vítěz a Johan Vařecha. K postavníkům: Sebastian Lanzweld, Franc Vařecha. K službám: Franc Vařecha a druhí Franc Vařecha. Následující záznam jest z r. 1843. a sice jest poznamenáno že se jeden meister objesil jmenem Franc Vařecha syn Martina Vařechy. Dycky chtěl lacinu sekat až všecko pozbil potom šel do lesa bochořskýho a oběsil se na stromě. Tenkrát byli cechmistři Franc Malý a Šebestian Lanzfeld. V roku 1850. Franc Malý zanechal jatku a začal býti freihakrem a potom z hanbů do jatek zase se navrátil. Sekal o 5 kr. laciněji. Za cechmistrů Šebest. Lanzfelda a Johana Mohapla. V roku 1845. za komisara Karla Vyhnánka byli zvolení Šebest. Lanzfeld a Augustin Šefčík. Roku 1848. zvolení Šebest. Lanzfeld a Johann Neapel. K postavníkům: Karel Vílím, Josef Čihala. Roku 1852. byl zvolen za staršího Johan Mohapl a mladší Ant. Zajunčovský. V r. 1858. dne 9. února zvolení cechmistři Jan Mohapl a Josef Čihala; Stollovský cech. komisar. K postavníkům byli ustanoveni Anton Vítěz a Vincenc Vítěz syn Fr. Vítěza. R. 1859. zvolení Josef Čihala, Ant. Zajunčovský. Roku 1865. byl znovu zvolen pan Antonín Vítěz a Hynek Vítěz. V r. 1866. zvolení předešli. Dostal, komisar. R. 1867. zvolení Josef Vařecha a Josef Vítěz. Roku 1869. zvolení Josef Vítěz a Fr. Spitt. V roce 1873. 4. února byl zvolen za staršího cechmistra p. Josef Vítěz na 3 roky, za mladšího cechmistra p. Leopold Mohapl. K postavníkům co starší Jan Malý, co mladší Anton Landsfeld. V posledním tomto protokolu jest záznam přijatých mistrů od r. 1778. až do r. 1805. a pak připovězení a vypovězení učňové od roku 1776. až do r. 1791. Na jiném místě zaznamenány jsou potom přijaté osoby, jež nebyly řezníky a pouze na „kvartale“ se přihlásily. Jsou mezi nimi jmenováni z r. 1781. Vaclav Vágnr, z r. 1785. Baltzar Pavlínek, z r. 1787. Antonín Burg, městský sládek, z r. 1791. Josef Paupera a Ant. Rigr, mydlář; z roku 1794. Johan Polidor a Josef Mik, pak Jos. Struška, mydlář a r. 1801. Frant. Zimek. Jaký list mistrovský vydával cech přerovský, ukazuje takové vysvědčení z r. 1801. Psáno česky.

My níže podepsaní mistři počestného cechu řeznického známo činíme a oznamujeme tímto atestacím obzvláště tu,

kdekoliv toho potřeba ukazuje že tento přítomný Jiří Březina poněvadž při svým p. otci Baltazaru Březinu skrz celých 10 let řeznické řemeslo ochotně a pilně provozoval, tehdy jeho slušné žádosti my níže podepsaní odporovat nemůžeme, nýbrž jeho dobré chování schvalujeme a uznáváme, že on vejš jmenovaný Jiří Březina jakožto landmistr své řemeslo řeznické provozovati schopný a dostatečný jest a ze strany počestného cechu dovolení a auplnou vůli má, avšak ale protiva nejvyšším jeneralim cechovním jednati nikda v aumyslu neměl.

Stalo se při auplném shromáždění počestného cechu v městě Přerově dne 1. february 1801. Johanes Hakll, cechmistr, Martin Vařecha, Fr. Halda, Mikol. Lazar, Václav Prusenovský, Filip Vařecha, Franc Malý, Karel Malý, Baltazar Valenta, Matěj Zdvihan, Ignác Vítěz, Ant. Vařecha, Ant. Lancvelt, Ignác Prusenovský, Fr. Pytron. List nemá cechovní pečeť a jest bez podpisu komisařova. Vysvědčení o práci tištěné s obrazem Kroměříže cechem v r. 1804. vystavené zní (německy): My přisežní mistři měšťan. řezníků v prastarém (uralten) krajském městě Přerově dosvědčujeme, že tovaryš Filip Vodnařík z Přerova, 17letý, postavy prostřední, hnědých vlasů byl u nás na 1 rok v práci. Dáno v městě Přerově, 31. července 1804. Valenta Baltazar, starší cechmistr, Ant. Vařecha, mladší cechmistr, Pavel Vařecha, Josef Gros, u nichž v práci stál. Protokolováno: Leop. Běhálek, purkmistr. Pečeť otřelá. — Nynější společenstvo řeznické, jehož předsedou jest Fr. Čihala, čítá 59 členů i s venkovem. V městě samém jest 20 řezníků.

Cech řeznický v Holešově.*) Nejstarší zpráva o tomto cechu jest z r. 1674, a to z listiny, ve které se uvádí stálý plat vrchnosti řezníky davaný. Roku 1692 za cechmistrů Jana Ležatky a Matěje Rychlíka založena nová cechovní kniha, do níž napsána jména mistrů z knihy staré. Roku 1750. dával cech z 15 jatek po 20 lb. loje. Cechovní šlachta vystavěna r. 1815, dříve zabíjel řezník kdekoliv. Pečeť cechovní má ve znaku sekeru, nůž a ocílku; kolem nápis: Peczieth Rzezniczky miasta Holessowa. Jméno Jiřík Ležatka jest v cechu přerovském v letech 1656.—1666. zaznamenáno, později se však již nevyskytuje; jest možno, že se do Holešova přestěhoval, kde potom jeho potomek Jan Ležatka cechmistrem byl. —

Cech řeznický v Lipníku vydává r. 1827. německy psaný list za vyučenou s tímto obsahem: Podepsaný měšťanský cech řeznický v městě Lipníku doznává tímto listem, že Václav Skopal ze Soběchleb, lipnické panství, kraj Přerovský, dne 5. června 1817 v přítomnosti cech. komisaře Václava Hubíka a dvou měšťanů a řeznických mistrů Frant. Pospíšila a Josefa Sbořila u svého otce Josefa na řemeslo řeznické za učně přijat byl na 3 leta, a to se tak vyučil, že jeho lehrmistr jej mohl ku předepsané zkoušce ohlásiti. A poněvadž nám cechmistrům a všem přítomným mistrům při této zkoušce úplný důkaz své

*) Peck „Popis hejtmanství Holešovského“.

dovednosti podal, proto jej podepsaní tímto listem dne 1. června 1820. za svobodného vyhlášují a za vyučenou dávají. Na důkaz pravdy toho jest tento list za vyučenou obyčejnou pečeti řemeslnou opatřen. Tak se stalo v městě Lipniku dne 7. ledna 1827. Tomáš Klaus, starší cechmistr, Petr Hrubetz, mlad. cechmistr. — Pečeť cechovní má ve znaku dvě křížem přeložené širočiny a pod nimi jest hvězda. Kolem český nápis bez letopočtu: P. cechowny. rzesnierskeho. m. lypnika.

Cech řeznický ve fryštáku má nejstarší zprávu z r. 1626., kteréhož leta předstoupili cechmistři a mistři řemesla řeznického z Fryštáku před cechmistry a mistry řemesla řeznického v Kroměříži zprávu dávající, kterak jim jejich výpis artykulů v tu nešťastnou rebelii se v nic obrátil. Byl jim dán cechem kroměřížským nový výpis artykulů. Zachovalá kniha cechovní z r. 1681. obsahuje zápis mistrů, učedníků a svárů. Pečeť má za znak štít, v němž jest volská hlava a pod ní dvě sekery křížem. V horních rozích štítu po hvězdě.

Cech řeznický v Kroměříži vydává vysvědčení o práci z r. 1797. na tištěném listu s obrazem města Brna. Nad tím jest říšský dvouhlavý orel, v jehož štítu jest písmeno J. II. (Josef II.) a na levo Moravská orlice. Obsah jeho jest (německý): My přisežní přední a ostatní mistři poctivého řemesla řeznického v městě Kroměříži dosvědčujeme tímto, že přítomný tovaryš Ignác Prusenovský z Přerova, 17letý, postavy prostřední, vlasy černohnědé, u nás 13 neděl v práci stál, a že v této době věrně, pilně, tiše, pokojně a poctivě jak na jednoho tovaryše přísluší se choval, což my tímto atestirujeme a naše všechny spolumistry dle nařízení c. k. zákona ze dne 1. června 1771. žádáme, toho tovaryše dle obyčeje řemeslného na Moravě, v Čechách, Slezsku, v Dolních a Horních Rakousích, Štýrsku, Korutanech, Krajině, Gorici a Gradisku fedrovati, ale v žádných jiných zemích nežli tuto jmenovaných. Dáno v Kroměříži, dne 22. června 1797. Václav Štěpán, cechmistr, Antonín Vorell. Frant. Kotlík, u něhož v práci stál. Thomas Teinbreuser, purkmistr. — Cechovní pečeť ve znaku má napřed krácejícího řezníka ve vysokých škorních se širočinou na ramenou a za ním jest jinou osobou vedena kráva, za jeden roh držena. Nad znakem jest arcibiskupská mitra s berlí a kolem český nápis: Peczet czechu rzeznického Kromie-riskeho. V roce 1799 byli cechmistry Václav Štěpán a Antonín Torrt. Vydávají Fabanu Vařechovi z Přerova vysvědčení o práci, který u Ignáce Tuny v práci 1 rok stál. Potvrzeno: Antonín Karásek, radní a syndikus.

Cech řeznický ve Vyzovicích spravoval se artykulemi v r. 1681. potvrzenými od Gerváce Vilíma z Collen. Jest jich 34. V artykulu 9. se nařizuje: „Každý své jatky užívatí má a u ní stoje prodávati, ale po jatkách žádný choditi nemá, aby kupce jinému odvolával. Artykul 14. zní: Žádný lichvevník v cechu trpěn nebudiš. Dokud kdo lichviti nepřestane, aby řemesla nedělal. Artykul 30. „když který řezník nějaké hovádko na jatku

kupuje, jest povinnen na to pozor dáti, aby zdravé bylo a pak liby něco nezdravého vědomě koupil, to jemu vzato a on nad to potrestán býti má. Řeznické jatky pořídila vrchnost a řezníci povinni byli z každé jatky dávatí půl jeřábka a 2 kameny loje přepouštěného. Již v roce 1585. bylo 18 jatek jak v knize důchodkové (urbáři) poznamenáno.

Cech řeznický v Bystřici pod Hostýnem měl spor s cechem ševcovským o to, čí postavníky mají v kostele státi na prvním místě. Dříve stávaly postavníky řeznické na prvním místě a ševcovské na druhém. Ševci však na to ukazovali, že řemeslo jejich je starší. Pan vrchní je však takto rozsoudil: Nejříve ztáhne řezník kůži z hovádky a teprve švec dělá z kůže obuv, je tedy cech řeznický přednější a jeho postavníky budou jako dříve na prvním místě stávatí. V r. 1674 bylo v Bystřici 8 jatek, z nichž platili řezníci po 20 lb. loje neb za libru 7 kr.

Cech řeznický ve Velké Bystřici vystavuje mistrovský list v r. 1807. tímto způsobem: My starší mistři počest. cechu řeznického městyse Velká Bystřice dosvědčujem, že Petr Bubeníček z Doloplaz 15. listopadu 1798. po zhotoveném a dobře obstálém mistr. kusu a vykázaných vandrovních letech dle řemeslního obyčeje našeho cechu za mistra přijat byl a doklady zcela zapravil. Na doklad pravdy jsme se vlastnoručně podepsali a obyčejnou pečet cechovní přitiskli. V městysi Velké Bystřici, 20. listopadu 1807. Josef Stuška, cechmistr, Karel Krinepochod, 2. cechmistr, Fr. Kvíčala, Jan Friel, cechovní písař. Klemens Jos. Knura, hospod. kontrolor a zástupce cech. komisaře. —

Cech řeznický v Hranicích vystavuje vysvědčení o práci z r. 1806. Jest tištěné s obrazem města Hranic a dosvědčuje Josefu Veinerovi z Latkovic v Uhrách, 30letému, že po 5 let u cechu v práci stál. Podepsaní Ant. Litšman, cechmistr, Josef Perůtka a Teodor Molitor, u něhož v práci stál. — Franc Kulišek, městský představený. Pečet s českým nápisem. —

Cech řeznický v Dolanech vystavuje vysvědčení o práci na listu tištěném s obrazem hlavního města a pevnosti Olomouce z r. 1800 ze dne 26. března pro Fr. Spáčila z Bilkovic, 18letého, postavy prostřední, s hnědými vlasy. Stál v práci 14 neděl. Podepsaní: Jakub Jan, cechmistr starší, Frant. Klobouček, cechmistr ml. Tomáš Spáčil, mistr, u něhož v práci stál. Potvrzuje Fr. Novák, rychtář.

Cech řeznický ve Šternberku dává vysvědčení o práci z r. 1812. List s obrazem města Brna jest vystaven pro Jana Grose z Roketnice, kraj přerovský, který jest 19letý, postavy velké, dlouhého obličej, černých vlasů, modrých očí, prostředního nosu a je od neštovic (jako zvláštní znamení). Stál v práci 2 leta. Podepsaní: Fr. Veis, Alois Hüker, cechmistři; stál v práci u Fr. Veise. Potvrzuje Ignác Heiniš, radní. —

Cech řeznický v Opavě dává vysvědčení o práci v roce 1823. Na listu jest obraz města Opavy a vystavuje se pro Filipa Skupku z Kokor, 23letého, s hnědými vlasy, prostřední

postavy, černýma očima a kulatým obličejem, nemá vous a ne-nosí náušnice. Stál v práci 1 rok a 40 neděl. Podepsaní Josef Proske, Karel Heine, cechmistrři. Jan Borech, mistr, u něhož pracoval. Počet cechu s nápisem německým „fleischerzunft“ má ve znaku bůvolí hlavu. —

Cech řeznický v Slušovicích založen r. 1751. Dříve byli řezníci přivtělení cechu fryštateckému, ale poněvadž jim to obtížno přichází do téhož jmenovaného Fryštaku do cechovního pořádku k cechu choditi a poněvadž také v městečku farní kostel mají a ten v cechovním přístroji málo ozdoben se vynachází, domluvili se s cechem fryštáckým, a obdrževše také vrchnostenský konsens. požádali cech hradištský aby jim artykule cechovní vydal. (Jenerální artykule z r. 1739.) — Bylo té doby v městečku 7 řezníků. Na cechovní pečeti jest lev na zadních nohou stojící a drží v předních tlapách širočinu; to jest původní znak cechu řeznického, jaký měl cech řeznický v Praze již ve 14. století. —

II. Cech obuvnický v Přerově a městech okolních.

Z cechu obuvnického v Přerově zachovala se nejstarší kniha bez desek z roku 1543, obsahující zápis učňů, přijímání nových mistrů a různé paměti. Jest to široká osmerka se šest a devadesáti listy, v níž záznamy pokračují až do roku 1712. běžné a pak různé záznamy až z r. 1783. jsou tam připisovány, kde z dřívější doby něco prázdného místa zbylo. — Na pergamenu jsou artykule pro tovaryše cechem přerovským r. 1667. vystavené a velkou pečeti cechovní opatřené. Na ní jsou dva ozbrojenci v brnění z obou stran a třetí uprostřed drží štít, v němž jsou tři vysoké boty rejtharské s ostruhami paprskovitě rozloženy a kol nápis: R. novum * it. s. sutorum. P. M. Původní artykule cechovní pro mistry se nezachovaly a pečeť se ztratila. Druhá velká kniha s deskami lepenkovými koží potaženými má na lici desek přilepeného říšského orla a na něm německý nápis: „Vormerk-Buch“ počestného cechu ševcovského (Šuster). První záznam jest z r. 1795. Jest zřízena jako knihy jiných cechů t. j. má zvláštní díl pro zápisy nových mistrů, pro přijímání a vypovídání učňů. Třetí rovněž tak velká kniha s lepenkovými, koží potaženými deskami, na nichž jest červený štítek, má v něm nápis německý: Protokol počtivého cechu ševcovského z r. 1828. Čtvrtá kniha jest: „Protokol sezení valné hromady a výboru jednoty čili cechu obuvnického z r. 1873“. Společenstvo obuvnické má ještě zachovalé postavníky z r. 1614, odznak obuvnický, svícny a kříž. Mimo toho se uchovaly nevázané zápisky ze společnosti tovaryšské od r. 1725. až do roku 1821., v nichž jsou záznamy schůzí a přijímání nových tovaryšů za spolubratry. Pokrov má spole-

ženstvo nový z r. 1882. — Pokladnice s velice starým zámekem dvojítm byla opravena v r. 1828, kterýž letopočet nese. —

Mimo toho jest ještě pokladnice tovaryšů opravena r. 1820 a nověji v r. 1889. —

Nejstarší kniha na prvním listu jest opatřena titulem velkými písmenami provedeným; „Registra Cechmistrzow y wssech mistrnow rzemesla hodne pocztivosti Ssewczowského Miasta Przerowa leta 1543“. Na stránce druhé: Tato registra su zposobena za czechmistrů Matousse Wostarka a Pavla Mžíkova bratra. Dle toho nebyl to asi první záznam cechu založeného, ale již pokračování zápisů cechu již zřízeného a tedy kniha tato bezpochyby již druhou bude, tak že možno souditi na založení cechu tohoto, které patrně též jako u cechu řeznického již v 15. století se stalo. — Na listu druhém a mnoho následujících jsou pouze učňové zapisování, kteří k řemeslu šli, a nemluví se o žádných cechovních schůzích ani volbě cechmistrů, a různé paměti jsou až na konci knihy zapisovány, takže zjevno, že tato registra pouze pro zaznamenávání přijatých učňů zjednána byla. Jen dle toho, ku kterému mistru do učení šel, možno seznati, kteří mistři v cechu byli. Ojedinelý záznam o cechmistrech jest teprve z r. 1610. Pouze při jednotlivých pamětech jest udáno, za kterých cechmistrů se to stalo, a tu při podobném záznamu z r. 1568 jmenují se cechmistři Jan Kalivoda a Štefan Zelenka. Až od roku 1648. jmenují se cechmistři běžně skoro každého roku. — K cechu ševcovskému byli přivtěleni koželuzi, to však mnohem později se zaznamenává, bezpochyby nebylo dříve v městě koželuha. V r. 1637. jest první záznam, že Teodor Tynkr vyučil se řemeslu koželužskému u otčima Abraháma, koželuha. — Byloť v Olomouci velice mnoho koželuhů již v patnáctém století a tedy dle vši pravděpodobnosti přerovští ševci odtamtud kůže kupovali aneb v městě samém od nich na trzích prodávány byly. —

Na listu 2. jest tento zápis: Mzikovi ucedlnicy: Jan Hlava z Kokor, Jan Kaprasek z Tovačova. Ondra Slowaček niklu przytel*), Martinků Petr ze Štemberka u Martinka. Dalek zahorzka syn učil se u Czernohorskyho. Kalita Mikulass učil se u zlessila. Kowar s wrysstaku (Fryštak) Jan u mzik a se učil. S pawlowic Waniek stahuw vyučil (wyucyl) se u ševce Cernohorskýho. Wavra s kostelce oprdelku syn vyučil se u jana Martinkowa. Danel klbasu vyučil se u woczima (otčima) Marek z wirowan zubku syn vyučil se u jana lipových. Jan Sedavku syn vyučil se u Jana Waniek z Holesova; plašiku syn vyučil se u Martina. Jíra z Tovačova Plesuczín syn vyučil se u mzik a; hanzlu syn Matuss s h. rynku vyučil se u tuczka. Jan striczek martinu syn

*) Mnohé záznamy ucedlníků jsou přetrženy. Poněvadž u takových není udání odkud jsou, budou to asi domácí.

s ffrystaku vynučil se u jana czrnohorskeho pod lukowe. Vynučil se u jurky martin sedlácků syn, u Morávka Martin bardowskeho, u lipa weczla pavel z hulina mlynáře syn. U mzyka z trzenczyna (Trenčina) syn bockeho mikuláše Jirzik. U Martinka z Hulina Martin Kubiského. Jan z brodku kozlovskeho syn u Martinka. Jan Husstelu u Vaňka Martinkova. U Zelenky Štěpán z Brodku. Štěpán z Brodku syn lukassu u Zelenky. — Tady se zaznamenávají učňové beze všeho poznamenání letopočtu, kdy se vyučil. Pouze podle písma a inkoustu možno rozeznati ve kterých letech to bylo. — V roce 1543. se jich vyučilo prvních 6., v r. 1544. tři; v r. 1545. pět; v roce 1546. tři; v r. 1547. dva, v r. 1548. dva, v r. 1549. též dva, v r. 1550. také dva. Tedy těchto 25 učňů se vynučilo za 8 let. — Na listu 3. jsou rovněž bez letopočtu další záznamy učňů, kteří se vyučili. Tak v r. 1551. se vyučili: Jůra Sedajana u tučka, u Morávka Jan strýček jeho, Jan syn Havle krejčího u noska, Jan Piskotů pastorek z Holešova u Černohorského, Martin Polácků z Brodku u Martinka, syn Matlachů z Moštienice u Morávka. V r. 1552. Petr syn Jana Zelníkova z Kojetína u Pavla Martinkova; u Kuby Krystek syn Matiege wolneho z sleska z lipowa. V r. 1553. Jira Sliwku bratr z Wladislawie u Morávka; Duchek z Tovačova mlynářů syn příjmím Mydlarzu u Pavla Martinkova. Vaněk kokorského syn u Wostarka. V r. 1554. Vaněk michla Nosyslavského u Jelity, Vondra z Čelechovic u Kulhánka, Jan Pisarzu u Pavla Martinkova.

Dle těchto zápisů jest zaznamenáno od r. 1543. do r. 1555, tedy za 12 let sedmnáct mistrů. Jsou to: Mžík, Vostarek, Jan Lipový, Jan Vaněk, Martinek, Jan Černohorský, Morávek, Jan Martinkova (syn) Vaněk Martinkova. Tuček, Zelenka, Václav Lipa, Pavel Nosek, Kuba, Pavel Martinkova, Jelito a Martin Kulhánek. — Další zápisy jsou s letopočtem. Leta paně 1555. vyučili se: Wondra a Petr synove Jakuba Hrubše z Čelechovic u Kulhánka. Jan Rybova Matuše syn u ostarka. Martin Rusků u Morávka roku 1551.

Leta paně 1556: crha kyselovy barbory syn z Kroměříže u Jelitova Kašpara, Petr Rusků u Diwučzka. Leta 1557. Jan Hrubců (domáci) u Jelity. Z toho roku jest na listu 74. pamět: Leta panie tisyczyho pietiste^o padesateho VII° stalo se svolení cechovní kteříž tovaryši nepořádně se chovají aby do těchto knih cechovních byli naznamenani. A poznámky jsou tu takové: jira matiegu nezachoval se, dila nema u nas. Jest to však přetrženo a nad tím napsáno: girowi pro dobré lidi odpuštěno. — suchy kogetinsky dila nema ani zadneho fedruňku (též přetrženo). — Leta 1558. Vyučil se Kašpar z Boryně u Marka, Pavel Mládenců u Vaňka Bilkova, Jira Hermů z Witonie u Noska, Jeremáš Vrablčín syn u Jelity. Leta 1559. vyučil se u Čapka wavra jeho bratr, u Matěje ostarkova jeho švagr syn Vendialků. R. 1560. Mikoláš Jana

Rybarze syn u Martinka starýho; u mucza Martin Maška Krivých syn, u Kalivody Václav Jana Petrova syn z Tovačova. U Němce Vaněk Petrů syn z Trubek. Leta pane 1561. u Černohorskýho Ondra slezka syn Martina z pusste gowa; u Jelity z Byňowa Nedošlého syn Jan. L. 1562. vyučil se u czerwenky Matusz Pavlů syn z Předmostí. Anno domini 1563. vyučil se u Vanka Bílkova Ondra s Zytowa Kučírka syn. L. 1564. z Lazník malých Matěj Směrenců syn u Kulhánka a Havel bratr jeho tez z malých lazník u Jana Čapka. L. 1565 u Brechta vyučil se němec Jiřík z Beruna za Šternberkem. L. 1566. vyučil se Kopytků z Kokor u Martina Kulhánka. Leta pane 1566. stalo se svolení v plném cechu v neděli po všech svatých by žádný hospodář nema davati odpuštění dvě neděle před jarmarkem který byva po všech svatých ani v neděli před jarmarkem leč v jarmark muže pryč kazati a to pod trestáním cechovním a take nema žádný tovaryš vandrovati na hospodáře winy 4 grosse a tovaryši šatlavon. Leta 1567. přijat k učení syn partu z rokytnice u Mart. Kulhánka; Vojtěch z Křepic u Vojtěcha Červenky. Jan Stenoka řezače u Jana Mžíkova. Jan Burku u Jana Buksy. Jan Slovák z Pukance u Noska Pavla. Marek z Zerzawe u Jana Čapka. Martin Jury Matějova syn u Bartoše Šychty. Toho leta stalo se svolení v plném cechu všech mistrů v přítomnosti a to takové, aby mistři starší stávali po starších od předního konce tak jak se sadili jeden po druhém než na přední konec mají dáti cechmistři naši tři neb čtyry bydla kohož by se jim zdalo a to svolení předkem v Kroměříži a potom y v jiných městech po jarmarcích aby bylo zachovááno; kdož by se tomu protivil od cechu má trestán býti. Na před od rynku stavati má ryba, potom bilek, čapek (jmeno čapek přetrženo a připsáno u ryasse Jan Kulhánků) v Kroměříži slovák. Od r. 1555. až do r. 1567. zaznamenání jsou z nových mistrů: Kašpar Jelitův, Havel Divůček, Marek, Vaněk Bílkova, Jan Čapek, Matej Vostarkova, Murza, Kalivoda, Němec, Vojtěch Červenka, Brecht, Jan Mžíka: 12 celkem. Ze starých se poznamenává 7. Všechny tedy 21. — L. 1568. se poprvé v paměti toho leta zaznamenané připomínají cechmistři. Za cechmistra Jana Kalivody a štefana Zelenky stalo se svolení v plném cechu a to takové kterýby hospodář neb mistr hrál z čeledí řemesla našeho o peníze a to naň w jistotě zvěděno bylo aby byl ten a takový hrac z trestan jak se cechu zdáti bude. — Jiná paměť téhož leta psána takto: w neděli před sv. Matussem aposstolem pane stalo se swolení w plném cechu obeslanem a swoli wssech mistru a to takowe: Jakož mame od geho milosti pana: **obdarowani w artykulich položene***): Aby každý tovaryss kterýby se chtěl zde unas osaditi aby u hospodarze rok dielel a protož ten a takowy tovaryss: kterýby se chtěl u nas w przerowie

*) Mluví se zde patrně o původních artykulích, které jim byly jako „obdarování“ od vrchnosti potvrzeny; snad je obdrželi od Viléma z Perštejna neb jeho předchůdce.

osaditi, ma neyprwe rok przedtim než rzemeslo okazowati bude do cechu wstaupiti, a k cechu se przypowéděti, a tu gemu ma oznameno beyti: yak se chowati ma buď k cechu y k mistruom ano y k giny m dobrym lidem, už y mezy čeledi a wssak tomu a takowemu towaryssy, ktery by se chtěl przypowéděti k cechu, zhayowano nebude kdyby koli do cechu chtěl wstaupiti a se przypowéděti: buď s lidmi neb z hospodařem swým: a od toho času když wstaupi do cechu wroce bude miti sprawedlnost rzemeslo okazowati, na tom se wsecken plny cech swolil a wregistra cechowni zapsati dali. — Leta panie 1569. byli cechmistry Pavel Nosek a Vavřinec Bílek. Do učení přijat Jan Vaňka mlynáře syn z Moštěnice u mladého Albrechta. Štiasny z polowsi od opoli u Šichty. Šebestian Němec u Červenky. — Toho leta stalo se svolení plněm cechu obeslaném a to takové aby cechmistři starší druhý rok ohlédovat nechodili ale ten druhý rok odpočinuli. Stalo se za cechmistřů (jmenovaných) v neděli čtvrtou postní.

Leta pane 1570. v neděli po sv. Bartoloměji stalo se svolení v plněm cechu obeslanem a to takové aby žádný mistr nekupoval kůže nepořádných a mrlýn kterýž by se z mistrů tak nechoval trestan bejtí má na rzemesle jak se cechu zdáti bude. — Téhož leta stalo se svolení takové aby každý na svém místě stál jakž doma tak na jarmacích a pakli by kdo k sobě koho připustiti chtěl tedy toho kdož podle něho stává muož k sobe připustiti; kdo by se tak nechoval od cechu trestán býti má. (Připuštěním rozumě se, že na jarmacích pořad svého stání jen sousedé spolu vyměnění mohou, chce-li tomu přednější.)

L. 1573. učeň u Jana Časka z zierzawej Zigmundů syn přijímá holej. V tomto roce zaznamenány jsou následující přechíny: Václav Nosků vyklamal na cechu list a má o to trestán býti. Krumfas mladý nepořádně vandroval protož dila nemá. Dobeš waczkarzu (Vackářů) syn nepořádně se choval, vandroval s larwami se wodil nepoctivými. — Tyto osoby posobe (po sobě) na trhu staví: Na konci od Rathausu i na dolním Rynku od Rathausu Daniel Jelinek, Václav Koníček dříve Janek Dobšů, Jura Divůšek, Cymprecht, Pavel Čermák. Jan Jelinek, Jan Smržů, Mikolaš Smržů, Jan Fulnecký, Martin Menšík, Václav Kniharzů, Václav Kalivodů, Jura Ponek, Daniel Zychů, Pavel Slavík, Jan Šefránek, Adam Smržů, Václav Dojkrava, Jan Divůšek, Jan Veselej, Vavra Klička, Jan Prušáků. — Tento záznam jest zapsán hned po oněch proviněních z r. 1573. beze všeho letopočtu, takže to vypadá, jako kdyby tyto uvedené osoby v tom roce stávaly. Avšak z vypsanych není ani jediná v dřívějších zápisech napsána, ale uvádějí se teprve až po roce 1600., takže jest patrno, že tento vyznačený pořad osob v letech 1620—35 sestaven byl, neb jméno Dojkrava neb Cymprecht až v letech 30. se objevují. — L. 1576. vyučil se u Jana Kuksy Řehoř z Kochtic Valentýnů syn. U Pavla Noska Šimek z Fryštáku Jirý Kříže syn. L. 1577. vyučil se Jokl u Řehoře

Hubáčka z Šumberka Mikuláše Malýho syn. Dobias syn Jana Václíra u Havla Divůška. Václav syn Danielů z Prostějova Divůčků u Uriáše Divůška. L. 1578 vyučil se u Vavřince Bílka Zachariáš z Boleslave Vavřince koželuha syn. U Otavy Jirků z Chlumu za vsí syn Martina Černého od useku (Osek) U Mart. Kulhánka z Kokor Mataniů syn Ondřej. L. 1579 u Martina Zelenkova Pavel syn Mikuláše Položila. L. 1580 u Mart. Kulhánka Tomáš Kašů syn. L. 1581 U Otavy Michal z Vrbice fojtů syn sedláka Ondřeje z Dožka. U Kuksy vyučil se Špačků syn — mistrovský syn. Z toho leta pamět: Havel Divůček vzat na rukojmě pro útržky které dělal všemu cechu pod základem 10 zl. Rukojmie: Zysek kraycy (krejčí) a felsa pekarz v středu před sv. Václavem. L. 1583. vyučil se u Pavla Noska Vojtek Martina Bučka syn z sleska (ze Slezska) ze vsi jmenem wyrů. U Ondřeje Zdrzka pastorek jeho Martin syn Zychů, mistrovský syn. L. 1584 u Jana Kulhánkova Matoušů syn Osvětimského Jan. U Bílka Jan Prušáka syn se vyučil. K tomu připsáno: smluwě dosti uczinil jako na dobrého naleží. U Pavla Noska vyučil se Václav Remšů syn ze Šířavy. L. 1585 u Mart. Kulhánka Vojtěch od Hlinic ze Lhotky. U Václava Stykala Jan z Rychvalda Stykalů ujec. L. 1586 vyučil se Tobiáš syn Špačka Vavřince u Pavla Noska. L. 1587 napsáno: Jan Slovák přijal k sobě všecky šaty i peníze kteréž ostaly po Jakubovi Kvasničkovi a Slovák uvolil se z toho odpovídati, jestli žeby pak umřel tehdy z jeho statku má to napraveno bejti. L. 1588 vyučil se u Mart. Kulhánkova s bassatce Drklů syn Mikoláš. L. 1589 u Čermáka se vyučil Marek Bratysků syn z Rychvaldu. L. 1590 vyučil se u Jana Kulhankova z Nysy Jíra syn Jana Černýho. L. 1592 u Vondřeje Zdrzka Jiřík syn Tomáše Zyky z řzeczicze (Rečice); u Jana Čermáka Jan syn Jana Burkata z Žeraltovic. L. 1593 u Řehoře Hubáčka Václav syn Václava Cajka. L. 1594 u Řehoře Kučery Jan Mikuláše Sedmikrásů syn. U Smrha Adam Mitrusů syn z bobravomská. U Jana Čermáka Nykl syn Prokše, koželuha. L. 1597. u Čermáka vyučil se Melicharů syn, Anna matka jeho; Pavel synu jejich. L. 1598. vyučil se hokynarze Wogtku syn a Kacze matky jeho. Jan u Jana Kučery. L. 1599 u Jana Čermáka syn Pavlů a matka jeho Anna toho jména, syn Pavel tesaře Pospíšila. U Kučery Řehoře Jíra syn Blažeje Bekašanskýho žernice německy Mateny potomka. Leta Pane 1602 vyučil se u gana Diwučkowého giřyk syn gana nožyrže (nožíře) a matka geho gmeno anna mila. L. 1603 u Jana Prušasovyho Matěj syn Melichara sladka, jmeno matce Anna*). U Řehoře Sedmikrásy Adam Ondřeja Malýška syn a materži Žofie. U Jana Kabyškovyho Martin Čeledinu a materi Kuni jmenem.

*) Jako zvláštnost zde se jeví, že též jméno matky učňovy se zaznamenává.

L. 1604 u Adama Mračny vyučil se Adam Trubač, otec jeho Franty a materi jeho Regina U Jana Divůškového Jan Pavla Matušкова a matere Kateřiny. U Řehoře Kučery Martin Paralů, otec jeho Martin, matce Marta. — Tyho lyto prypowedel se Kazamowi švagr jeho, k řemeslu aby mu dopomohl, jmenovite (jmenem) Tichy Jan ten sswrtek předstie do postu. L. 1608 Adam Smrža vyučil syna Mikuláše, před cechem dávaji zprávu, že Mikuláš poctivě všeho řemeslu se vyučil. L. 1609 oznámil Ondřej Strejček, že Jiřík syn Dejmalá z Brotku poctivě se vyučil. — L. 1610 v neděli družebnou Adam Šolc oznámil před pány cechmistry a pány mistry, že Václav syn Vojtěcha Kováře u něho poctivě jakž na dobrého náleží řemeslu se vyučil. Téhož leta v neděli před sv. Maří Majdalenou Ondřej Strejček oznámil, že Samuel syn Jana Orla z Tovačova u něho se vyučil.

Leta Panie 1610. w nedeli Druzebnau za Cechmistru Jana Prussaka a Wacława Menssyka Štalo se zwoleni Wsseho UPlneho cechu Takowe Aby kazdy se Panu Mistru w Jarmark wuloženau hodinau krozdawani Mist Ssewcum Přes Polnim senagiti w místo uložene dala kdož by se Tak Poslussne Nezachowal kazdy dwa krosse Pokuty Polozyti Ma.*) Leta Pane 1611. oznámil Jan Prušák že se vyučil Jan syn Šefránka koláře. Adam Smrža oznámil vyučení Pavla syna Adama Štelce z městečka Bystřice od Olomouce. L. 1612. Jan Tichý jsa na ten čas volen za druhého cechmistra oznámil, že Mikuláš syn Jana Lozaurka rodič zdejší se vyučil. Leta Panie 1613. byli cechmistři Jan Prušák a Jan Pokorný. Prušák oznamuje vyučení Jana Zavadila ze sejřavy. Zde písař učinil znamení H a připsal k němu: „hledej na druhé stránce jeho zachování — a to je poznamenáno až v r. 1617. — Rovněž také k tomu roku na onen záznam poukazujeme. — Leta Pane 1613. za cechmistrů (jmenovaných) učiněn tento zápis společného snešení úplného cechu. Jakož Bartoš Múčí z návodu Nejakého myslivce zle zachovalého věci zlých a nenaležitých proti Panu Bohu dobrým lidem a poctivým řádum se jest dopustil, za kterouž to příčinou od cechu bylo jemu zabráněno aby řemesla nedělal a ni místa v cechu neměl. Mezi tím Bartoš přiznává se k úpadu svému z dobrými lidmi do cechu vstoupiv snažně s přimluvou těch lidí za to jest žádal aby do společnosti cechovní přijat byl i take řemeslo jako prve aby dělati mohl. Ale ta jeho žádost y přimlůva těch dobrých lidí s příčin slušných místa při cechu míti nemohla. Nepřestavíc Bartoš zaměstknaval skrze suplikacy J. M. P. (jeho milost pana) žádajíc toliko za to, aby jemu řemeslo od cechu dovoleno bylo dělati. Jakož se J. M. k tomu Nakloniti račyl a Auřadu skrze Psani aby to Při cech-

*) Na veškerá „u“ jsou dělány tečky. Má-li se „z“ vysloviti jako „ž“, udělána nad ním tečka, ale jinde zase neb na jinou měkkou souhlásku dělán tak podobný klíče, jinde pouhé čárce, ale již se označuje, má-li se změkčiti.

mistřích nařídili Poručyti, což se y na Poručení Páně Stalo a bylo gemu od cechu Dowoleno. Wssak naten spůsob aby společnosti cechovní prázen byl i místa na trhu. A tak Bartoš dělal řemeslo bez cechu od leta 1608. až doleta 1613., kdež opět Bartoš skrze nejednu suplakaci y neprawe a neduwodne zaměstnával v těch pěti letech J. M. P. i s přímluvou dobrých lidí aby do společnosti cechovní přijat byl za kterej vic přičinění jeho Milost i cechmistry ráčil před sebe pustiti s nimi o to mluvití pokudž by to býti mohlo aby jej mezi sebe přijali (przjali) ale když jeho milostí některé přičiny důležité předkládány i příklady jinde stále ukázány: ráčil nás při tom zanechati. Ale Bartoš vždy nepřestávaje Pana Pana Našeho Milostivého za ne Praznowati a toto žádati při Jeho Milosti aby do cechu přijat byl; za kteraužto příčinou J. M. Purkgmistrovi o tom poručiti ráčil aby cechmistry před sebe obeštic vůli jeho milosti jim roznast uvedl. Při tom doloženo od Purmistra přišlo liby skrze to na cech jaké nebezpečenství anebo útržka a pohanění abychom se k radě města obrátili, že nás chrániti i v tom zastoupiti chtějí. Kdež my slyšice takove pana purkmistra zakazování a ušetřující předně zamestknani J. M. P. potom i sami sebe, tak sme učinili spolu se na tom snesau cze: Jeho sme totiž Bartose mezi sebe do společnosti přijali s těmito vej-minkami:

Nejprve aby Bartoš přičin všelijakých nenáležitých a pohoršitedlných se vystříhal a jich žádnému nedával. 2) Aby místa posledního v cechu až do své smrti užíval. 3) Tolikéž i na trhu y na Jarmarku na místě posledním aby stával. — L. 1614. oznámil Jan Menšík že Václav pastorek jeho syn Jana Jelinka se vyučil. L. 1615. Havel z Přestavrk vyučil Ondřeje Strejčka. Byli již v té době k cechu ševcovskému venkovní mistři přivtělení. L. 1616. ohlásil Vaněk Dobiasů že Jan syn Kopalů z dědiny Věžek u něho se vyučil. L. 1617. stal se onen vejstupek Vavřince Zavadila. Při tomto letopočtu písař za dříve udělaným znamením H připsal: „To je ona poznámka.“ V pátek před sv. Vítem v noci Vavřinec syn Jana Zavadila ze Sejšavy se synem Bartkovým jmenem Václavem časem nočním nemalého neřadu sau se dopustili, štoky před domy vytahovali řezníkům brali a rychtárovi jmenem Valentínovi o příjmi Čandrhovi dvěře založili, Zymostradu Plich na štoky vložili, panu tatíkovy smrzie tolikéž Janovi ujcovymu okenici un-hauzu utrhlí, vich hajkowimu sejma Lamistovi pověsili, Janovi Poustakovi sstoček před domem vzali a do přikopy vhodili i jiných nenáležitých věcí se dopustili a poněvadž syn Bartků jest za to od úřadu vězením trestán, a Vávra uvandroval, protož tato paměť u přítomnosti pánů mistrů jest učiněna. Když by se sem dostal, aby to jemu bylo připomenuto. — Další leta pokračuje se tímto způsobem v záznamech učňů dále, z nichž opět nové a nové mistry poznáváme. Tak roku 1620. dal za vyučenou Adam Šolc a Vavřinech Kratochvilů.

R. 1622. Jan Edynek, a Adam Švetz jsou jmenováni mimo vdov Střečkové a Vankové. Leta Paně 1625. ten čtvrtek po sv. Marketě dali dokladek Daněk syn Pokornýho a Jan Divůček na pokrov 1 R. a takovy peníze sou propyty mezi kožušníky oboje. To jest první zmínka o pokrovu. R. 1626. vyučil Jan Šafránek syna Andrisa pekaře. R. 1628. vyučil Jan Petrů Václava z valu syna Vabutovýho. R. 1629. vyučil Václav Kovářovýho učně. R. 1630. oznámil Jan Hulnický že syn † Strejčka Jan podle smlouvy své do dvou let za dosti neučinil, ale pro otce jeho poct. cech za vyučení jemu dal. Tu poprvé se udává, že učni byli na 2 leta do učení přijímáni. Toho leta jsou jmenováni ještě mistři Jan Jelinek a Václav Dojikrava. Leta Panie 1631. dne 22. Otbr. činí se pamět Pavla Dobšovýho když jest po druhé od poct. cechu bez opovědi odešel a s cechem předešlého urovnání nezpravil tehdy potomně když se zase navrátil, zase poctivého cechu za přimluvou dobrých lidí pohledával a s cechem o tu věc dostatečně jednal abí zase k cechu připuštěn bejti mohl. Cech pak hledě předně na Pana Boha a na milosrdenství Boží ano take na přimluvu těch lidí kteříž s ním vstupovali, cech k němu laskavě se naklonil a dvě cesty jemu podal totiž aby nebo k řemeslu dělal anebo aby deset zlatejch za zmeškání schůzi a jinejch platův panskejch položil; z těch dvou cest narovnal se z cechem na ten způsob aby cechu za ten svůj vejstupek 5 R. položil totiž na ten způsob, o všech svatých 1 R. a ostatní zlaté po R. na každého čtvrt lethu položit. Za něj rukojmí: Pavel Slavík, Jiřík Poneka, Venzl Jehlarz. L. 1634. dal Cymprecht synu svému za vyučenou: že se řádně vyučil tak jej cech z toho propouští. L. 1637. vyučil se řemeslu kozeluzskemu teodort tynkr syn u otčima Abrahama koželuha cechovníka našeho. Abraham otcim geho Sprawu toho Przedewssim Cechem uczinil ze se Poctiwe a rzadne wyuczil A Smlauwe swe zadosti uczinil. První zmínka o mistru kozeluzském.

Letha Panie 1637. ze cechmistrů pana Jana Šefránka a Daniele Zychového pamět se činí nyní i na časy budoucí že jest se svolení dobrovolné, celé a dokonalé stalo všeho úplného poct. cehu aby jedenkaždý učeň který by se k učení řemesla našeho připověděl mimo jinších povinností v obdarování předně ohlášených dva funty vosku dáti povinnen byl. A každý tovaryš buď přichozí neb syn mistrovský, který by se do poct. cechu vpraviti chtěl, týmž způsobem za jinšími důkladky a povinnostmi též 2 lb. vosku aby dal, kterýžto vosk pro zaopatření světla k službám Božím do chrámu Paně a k obzvláštním potřebám cechovním chován a od cechmistrů vydáván býti má. Staré písmo psáno obyčejně čitelněji, jednodušeji a černým inkoustem; novější je oproti tomu méně dobře čitelné a psáno silně vybledlým, rezavým inkoustem.

Letha Panii 1640 na den Památný na Nebe vzítí Panny Marye za czechmistrů p. Jana Menšíka a Jana Pirziny připověděl se k učení řemesla koželužského u Matěje Wssetyčky spolucechovníka našeho Matěj Žlutický. Dukladku 6 gr. a 2 lb. vosku se jemu čeká k jarmarku po všech Svatých. Rukojmě za vyučení i za vosk pod propadením 1 kopy grošů Wentzl Zauber, Jan Kochanovský.

Za dobrodiní cechovní položil 15 gr. a 1 kopu při vysedání složití povinnen bude mimo první ještě dluch kterými cechu povinnen jest. Rukojmi Jan Mazačz. — Co se tejto Paměti dotýče strany Matěje Žlutický-ho jest ta věc spravena Letha 1642 dne 20. february. Toho leta dne 1. Magi Jan Melaun wydržic rok podle obdarování u pana Pavla Čermáka oženice se učinil všemu celu podle povinnosti a přijat za spolucechovníka. Zůstává na pokrov 1 R. a 2 lb. vosku. Rukojmi: Jan Prušák, Václav Koniček. — Položil l. 1641 vosk a tak spravil. — Od tohoto roku proměnila se kniha původně pro záznam učňů určená na knihu mistrovskou, poněvadž nyní následuje každoroční záznam cechmistrů a přijímání nových mistrů. —

L. 1642 za cechmistrů Jana Fulneckýho a Václava Konička vypovídá z učení Matěje syna Kašpara Žeditka Jan Prušák a dal učni svému v poct. cechu vysvědčení takové, že jest čas učení svého náležitě vybyl a potom všečen čas jak na dobrého čeledína a učně náleží ve všem věrně se choval. — Toho leta dne 11. Januarii, to jest v sobotu po třech králích na mnohé a vzácné přímluvy jakož předně vzactného muzie pana Václava Ambružoveho úředníka ten čas panství Przerowského; ittem vzactně opatrných pánů raddních jmenovitě p. Martina Rudlika, p. Pavla Pikulika, p. Jonáše Kobližka a p. Václava Bevíckého ten čas písaře důchodního učiněna smlouva za ukazování řemesla z tovaryši zejména těmito: Václavem Kvítkem, Mart. Pokorným, Václavem Tichým a to taková: Za pasirování dělání roku a za ukazování řemesla (jakž bylo v původních artykulích vytčeno) složití povinni sau jeden každý dvacet zl. mor. za rýnský 30 grošů a za groš 10 penízů, počítajež však důkladky podle obdarování i svačinou náležitě jako i jinší všichni povinni budou. Na tou sou položili Václav Kvítek 13 zl. a 7 zl. při nejprve příští památce sv. Vavřince. Rukojmi za něj Daniel Zychů, Jiřík Novák, Václ. Kalivoda, Jiřík Kratochvíle. Mart. Pokorný položil 10 zl. a 3 zlaté v nejprve příští středu a 7 posledních při památce sv. Vavřince. Rukoj. Jan Pirzina, Vavřinec Klička. Václ. Tichý položil 10 zl. a na příští středu 3 zl., ostatních 7 zl. při památce sv. Jiří. Rukoj. Matěj Žlutický, Václ. Dojkrava, Jan Prušák. — Téhož leta v neděli družebnou stalo se svolení všeho úplného cechu dobrovolné, celé a dokonalé, aby jeden každý z pánů cechovníků od této chvíle na potomní budoucí časy k nynějším i budoucím panu cechmistru přednímu od poct. cechu zvoleným k vyprovázení těch mrtvých

k poč. cechu patřících poslušně se scházeti povinni byli a odtud tu kdež mrtvý leží společně a to pod pokutou v obdarování obsaženou bez prominutí cechu poctivému i sobě sami k poctivosti. L. 1643. za předešlých cechmistrů dal za vyučenou Jan Pirzina a Jan Melaun Matějovi bratru svému. L. 1644. jsou titěž cechmistrři voleni. Roku 1645. za cechmistrů Daniele Zychového a Jana Pirziny dal Jan Fulnecký Martinovu bratru za vyučenou. V den památky sv. Crhy a Strachoty dal za vyučenou Václav Koníček synu † Melichara Somera. R. 1646. dal za vyučenou Jan Smolka.

R. 1647. přijat za spolucechovníka Lymprecht syn † Cymprechta a Valenta Špaček; máje dle artykulů slavného obdarování jakožto přichozí rok k řemeslu dělati a řemeslo ukázati Pro mnohé a wzactne přimlavy p. purgministra a úřadu tehdejšího i jiných dobrých lidí hledíce ten čas na velké a hrozné těžkosti a ty jiné nedostatky. jest jemu to od cechu bez pohoršení obdarování puštěno čehož on na jaký způsob pamět na Rathauzy najíti se moci bude. Za což povinen od nyní za tejden 8 zl. složiti a o sv. Vavřinci 4 zl. dáti a na vše svatý 4 zl. vypravit. R. 1648 4 R. 4 kr. odvésti a tak všeho v sumě 20 zl. vypravit. Svačinu nyní při konci masopustu dáti, důkladky 1 fl., na pokrov 1 fl. a 2 lb. vosku. Rukoj. Jan Pirzina, Jan Staněk. —

R. 1648. za cechmistrů Daniele Zychového a Jana Pirziny přijat do cechu Matěj Zelník, takž máje na přimluvu i dle přání na rathausy mnohých vzácných lidí za ukazování řemesla odložiti 20 zl. mor. k tomu jiné důkladky a povinnosti od starodávna náležitě.

R. 1649. přijat Tomáš syn † Jiřika Svatky do společnosti cechovní. Má dáti za ukazování řemesla 20 zl. m. — Letha Panie 1651 v úterý před sv. Matoušem apoštolem Krysta Pana Jan Hausenka ačkoli již prve na tom zanešino i na rathauzy a oboji Raddy v knihy pamětní zaopatřeno, aby žádný více mimo ukazování řemesla na peněžitou Smlauwu Praniez Przigiman Nebyl, wssak Ponieważ mnohé nedostatky ještě konce nemají, na mnohé Ziadosti Przi Mlavy Raddy gest Przigat toho Przedessleho poraddie ne z menšiny než dle přípovědi nesčenných lidí i pana Jana Ludvika ten čas purgmistra předního, pana Pavla Neoczowskegho, Eliáš Kobližka a Gregora Mika, předtím všecké Raddy k polepšení a opravení za čez má dáti 20 R. mor. Svačinu náležitě spravil. Stalo se za cechmistrů Václava Kalivody a Václava Mračny. Letha Panie 1653. po ukázání řemesla přijat do cechu Mikuláš Březina. L. 1654. v Nedieli przed Sm Ondrzegom Jyrzik Syn Nebo: Matiege Mo steczkyho Smluwen k uczeni Rzemesla nasseho u Mikuláše Březiny do dvou let, dal důkladků 10 gr. Složit má 2 lb. vosku. L. 1655. 5. augusta Pavel Andrlé předložil do úplného cechu obuv zašitou (jakýsi druh mistrovského kusu), důkladky složil a tak

jest dokonale za spolucechovníka přijat. Zůstal dlužen na pokrov a 2 lb. vosku. R. 1657. smluvil k učení Tomáš Šigal Jiříka syna Jana Klimka do 2 let. — Dukkladek 2 krossi. R. 1659. Jiřík jest z učení propuštěn, řádně se vyučil. L. P. 1660. Stěpán syn Stěpána Kambara z dědiny Stanovic smluven jest k učení u Pavla Andrle na 2 leta. List od rodu posečkán jest mu do Hromnic. Rukojmě Šimon Hrušovský, Martin mladší Kobližek rukou nerozdílnou pode dvěma zlatýma; vosku povinnost dva funti. L. 1662. za cechmistrů Vavřince Kličky a Jana Menčíka přijat Bernat Menšík do cechu. — Ten úterý před sv. Maří makdalenou přijat Jan Urlich Fišer za jednoho uda a cechovníka do poct. cechu, že jest magstrssthek (mistrovský kus) jak náleží vykonal. Za otce měl Vavřince Kličku. R. 1664. Jiřík syn Jana Klimonka přistoupil do cechu za jednoho cechovníka k ukazování řemesla do dne roku. Zvolil sobě za otce pana Jana Pirzinu. Kdo chtěl býti mistrem, mohl teprve za rok učně přijímati a zvolení otce asi znamená, že pracoval za dohlídky jeho, jenž mu řemeslo ukazoval. — Učňové se přijímali na rok neb i na 2 leta. Tak roku 1665. byl přijat Michal syn Jakuba Cibulky u Jana Pirziny toho času cechmistra na 2 leta, ale Šimon syn po † Šolinu téhož léta pouze na jeden rok pořád zběhlý. L. 1666. Šimon syn † Šolína Dudy z Dětmarovic vyučil se. Dal mu Mikuláš Bězina za vyučenou. — Toho roku byli cechmistři Valentýn Špaček a Václav Mračno a přijat Šimon Duda za jednoho onda a spolupracovníka a bratra našeho rok k děláni řemesla, a potom roce řemeslo ukazovati má. Za otce Vavřince Kličky. — L. 1667. na den sv. Valentina přijat jest Vilém Myk k řemeslu a magstrstuku děláni do roka a do dne do vystání jeho zvolil sobě za otce Jana Pirzinu. K děláni a vystání toho majstrstuku i za jiné všechny důkladky i list od rodu i od řemesla a protož se to činí na ty osoby kteříž s ním vstoupili do cechu našeho jmenovitě Pavel Kočovský a Kabriel Polidorijuv slibuji a připovídají zaň. Letha 1666. přijat jest Šimon Žlutického za koželuha a jednoho onda a cechovníka našeho do poct. cechu. L. 1667. ten čtvrtek po sv. Duchu 2. dne června za cechmistrů Valentina Špačka a Václava Mračny přijat Pelykan Blažky (Blažky) za koželuha však jenom vydělávat kůži jako jiní koželuzi do našeho poct. cechu však na ten způsob, aby ševcovskému řemeslu dal zapokojem jak doma tak na jeho milost paně dědinách i jinde na cizopanských, aniž tovaryšů aby nechoval což by musil a to pod propadení zas tohož koželuského řemesla. Za to samé sou rukojmove pan Martin Slováků a Vilim Paulhar, aby svačinu (swaczynu) udělal po sv. Vavřinci i za douplatky všechny. Letha Panie 1668 Tu nediely po Swatim Jakubu Przygat gest*) Kuczeni Rzemeslu nassemu Poctiwemu ssewczowskemu Jura Syn nebosstika Jana Hausenky k Panu Pawlowy Andrlovy

*) V tomto záznamu všechna „u“ a „y“ jsou tečkována.

Panu Bratru aczechownikowy nassemu na trzý lethu Porząd zbiehlých wssak na ten spůsob aby pan pawel andrlo prohlasył se gest čzena něho (že na něho) chce podlewa jeho možnosti ssati gednat wtich letech. A tomu zůstává dokladků do poct. cechu 6 groši a dwa ffunti wosku zato sau wssecko rukojmové nerozdílnou rukou p. Tomáš Vysoký a p. Pavel mladší Keler pode dvěma zlatými jestli žeby nevystál svého času. V tomto roce na žádost svých tovaryšů dali mistři cechu ševcovského jim artykule tovaryšské, jimiž by se při svých vlastních schůzích řídití měli. Obsahuji 14 článků na pergamenu psané a čtou se takto: My cechmistrí a všichni mistři řemesla ševcovského nového v městě Přerově, známo činíme tímto listem obecně především kdežkoli čten aneb čtoucí slyšan bude, že jsou předstoupili před nás tovaryši starší a všickni tovaryši řemesla našeho ševcovského zveliku pilností nás žádající abychom jim rady jimiž by se řídití a spravovati mohli sepsané vydali. Kdež my znajíce žádost jejich slušnou bejti, tak činíme a jim takové řady v tomto listu vydáváme. —

Item Nejprve dva tovaryši starší od cechmistrů každého čtvrt leta voleni býti mají, a ti aby řídili a spravovali jiné tovaryše všechny podle řádu a artikulů níže položených. Item tovaryšům starším aby všickni tovaryši podání byli, jim se neprotivili, vzniklo-li by co neslušného mezi nimi, o to jen k cechmistrům utíkati mají a ti aby řídili a spravovali až všechno napraveno bude. Item Na hospodu každý ve dvou nedělích přijíti. Kdoby pak nepřišel do řádu k sebrání pokuty jeden groš a starší 2 groše pokuty má trestán býti; jestli pak kdo šel k slyšení slova Božího po obědě do kostela a tím by obmeškal přijíti má za řad dáti jako jiný an nemá trestán býti. — Item Tvaryši starší mají dílo jiným tovaryšům jednatí a bez přijímání osob čeledí sázeti tak chudému jak bohatému, kdyby se tak nechovali, od cechmistrů trestání budou. Item Šel-li by který tovaryš po potřebě své a hospodářově ráno, nemá trestán býti, po obědě jda, peníze poslati má. Pana oca a paní matku v poctivosti míti mají čeled jejich, řeči marných a špinavých a oplzlých pod trestáním vystříhat se mají. Item Auřad a iné dobré lidi též ji sami sebe po veřtatech a procházkách a kde koli v poctivosti míti mají, nebo kdož chce ctěn býti, má jiné prve ctíti. Item kdyby se tovaryš s tovaryšem serval, pokuty 1 groš a starší 2 groše. Item. Kdoby s tovaryšem vandrovní hrál, rovně jako s tím který dílo má, pokuty 1 groš. Item Žádný tovaryš nemá vandrovati dvě neděle před hody aneb před jarmarkem, než půl třetí neděle. Jestli že který tovaryš vandrovni vzal odpuštění od hospodáře, má po vzatí odpuštění ještě jeden tejden naddělávati. Item do Lазně schůze ve dvauch nedělích býti má v devatenácte hodin; před hody neb před jarmakem dvě neděle schůze býti nemá než půl třetí neděle býti může, kdoby pak nešel svivolně vni 1 groš, kdibi pak bila potřeba hospodářova aneb tovaryšova kdyžkolivěk má od něho peníz přijat

býti a nemá trestán býti. Item Mladence žádného za stůl nemají sázeti kterému by hospodář platil méně 2 groše českých. Item. Peněz tovaryšských méně 2 fl. rýnský bejti nemá v truhlici pro potřebu tovaryšův kdibi Pan Buch na kterého nemoc dopustiti ráčil. Item. Tovyaryšům k potřebám na šaty nemá se více pučiti přes 10 groši bilich a ten má rukwniky zastaviti tak starši jako jiný a pro obnovování starších tovaryšů mají všechny peníze spolu bejti, jestli že pak více zachovají na sumu svrchu psanů to bude jejich poctivost. Item Za řad aby nebylo více zbiráno než po 6 nedělích a když by bylo víno na hospodě, tehdy po půl masu zbirati mají. Kdož by pak se přidržel osob nepoctivých a neřádých má trestán býti. Různice a všech svadt mezi řemesly a zvláště řemesla soukenického se vystřihati mají ale na starši tovaryše snešeno býti má. Nemohli-li by pak starši tovaryši toho srovnati, mají to na cechmistry vzněsti. Item. Žádný zaháleti nemá; kdož by se pak toho dopustil od cechmistrů trestán býti má šatlavů neš toho sobě obzvláště v moci pozanecháváme těchto řádů ujiti neb přidati, jak by se kdy cechu zdálo a potřeba viděla. Tyto svrchu psané řady mají zachované býti ode všech tovaryšů řemesla ševcovského pod vinami svrchu psanými, avšak na to spolihati nemá, aby tu vinu zbil, ale má trestán býti, který by se toho svavolně dopustěli (podle uznání starších tovaryšů). A pro lepší istotu a potvrzení toho všeho což se svrchu píše, pečeť cechu našeho rozkázali sme k tomu listu přivěsiti. Jenž jest dán a psán v městě Přerově dne 12. měsíce mají Letha od Narození Syna Božího Tisýczyho ssestisteho ssedesateho osmeho sstiatstnie Pocžitagicz. — K listu jest přivěšena z červeného vosku pečeť cechovní ve zvláštním dřevěném pouzdru uložená.

L. 1669 za cechmistrů Daniele Jelínka a Tomáše Fialy přijat do cechu Vilím syn pana Daniegele Jelynka. L. 1671 za cechmistrů Václ. Mračny a Mikul. Březiny přijat Jiřík Mostecký do cechů. Má položit za magistr sstuk dielani 20 rýnských a svačinu k tomu. Za to sou rukojmě: Jan Menšíka a Jan Svoboda jinak Fridl a ještě k tomu 1 zlati má položit při svačině. — „Dal ten zlati duklatku.“ — Přijat k učení Matis syn p. Matyáše auržedníka meštienskyho na jeden rok u p. Pavla Andrla. Nejprve listem od rodu má se proukázat, v tom roce z učení bude mět propuštěn být a dva funti vosku taky zustává do vystání jeho. I za to všecko aby vystál ten rok jsou rukojmove: Tomáš Vysocký a Jan Slavík pode 2 zlatimi pokuty. L. 1672 za cechmistrů Tomáše Fijaly a Jana Svobody přijat k učení Franc syn Jana Nováka spoloususeda našeho na dvě leta k Tom. Fijalovi a má 2 fl. vosku dát ten den po sv. Matouši a druhý při propuštění. L. 1673 za cechmistrů Tomáše Fijaly a Jana Frýdla (Svobody) dal Pavel Andola za vyučenou Matiašovi synu slovutného muže pana Matiaše aurředníka mostěnského a dává témuž vysvědčení, že se ctně, chvali-

tebně a poslušně choval a tak poctivě jest vynčen a z učení propuštěn. Letha Panie 1673 tu nedieľy Przed swatim wawrzyncem (Vavřincem) za czechmistrí Tomasse Figaly a gana frijďla gínak swobody dle snessení wsseho uplného czechu poctiwýho tak že se učinil zapys a pamět do register czechovnich a to takowy strani Jana Slawyka czechovnika nasseho poctiwýho czechu y geho syna Jirzyka y towarzysse Jmenowyteho Tomasse frynsstackeho. Tak že magiczenegakau nesnas spolu gakaužkoly tak že poctiwý czech gich w tom porownalk dobremu konczy a k mystu przywedl tak aby oni budaucně sobiě toho nikda nespominaly kde by kolwiek byly doma miěstě anebo prze pole a to pod zakladem pokuty 3 fl. mo. 2 zlati na kostela 1 zlati do czechu Propadnauti ma kteryžby koly z nich przyczynusgeden druhemu prwe dal. L. 1674 za cechmistrů Tomáše Figaly a Jana Fryďla jinak Svobody pamět a poznamenání se učinilo straníva dělání a nákladu co nás stojí postavníky kteřz jsme za našeho cechmistrovství cechovním nákladem zjednali jak předně k cti a chvále Panu Bohu všemohoucímu tak taky y k mrtvým Tělám ku početnosti a k sprovození k pohřbům kdež náleží poctivje na mrtvé těla a tak nás na sumě nás stojí y z autratami čini toho 25 fl. rej. 11 groš. V r. 1674 noví cechmistři byli Pavel Andrla a Honza Fišer. L. 1675 dostal se k učení Valenta syn Jakuba Surbýka s poctivy dediny Penčiček na ten čas pana hajnovskýho poddany k Tomášovi Fijalovy na 2 leta. — L. 1676 dne 8. Marti k učení Martin syn Mikul. Aužvika souseda našeho obyvatele města Przerowa k p. Pavlovi Andrlu na tři leta. a poněvadž se neproukázal listem od rodu hnedky, tedy připovídá že je do sv. Jana Křitele v tomto roce cechu ukázati chce a duklatky všechny položí. Rukoj. Ondřej Kočí a Pavel Sekorský. — Toho leta dne 5. februari přijat do cechu Michal Cibulka za cechovnika našeho takže pojmuoc sobě cerku mistrovskou k stavu sv. manželství tedy dle slavnýho obdarování majice polovici téhož dáti poct. cechu za majstrstuk dělání, tak že učinil s cechem, že má dát totiž 10 fl. m. Na to položil 5 zl. m. a ostatek má položití, když cech bude pospolu.

L. 1677 *) byli cechmistři Václav Mračno a Jiřík Klymouka jinak Fijali. Adam Rosulek připověděl do cechu: poněvadž vzal mistrovskou dceru k stavu sv. manželskému tak dle toho majíc půl práva k řemeslu i tak že se jemu polovice toho pasíruje, že jenom toliko 10 zl. má dát za majistrstuk dělání. L. 1679 byli cechmistři Frýďla Bernat Menšíka. L. 1680 za cechmistrů Petra Čermáka a Václava Kalivody dostal se k učení vlastní syn Jana Hudečzka měšťenina zdej-

*) Od roku 1677 užívá se již písma německého t. j. píše se švabachem.

šího k Mart. Menšíkovi na 3 leta. Letha Panie 1681 za cechmistrů Pavla Andrle a Šimona Dudy dostal se jest k učení řemeslu našemu poctivýmu ševcovskému Martin vlastní syn Jakuba Komolčíka k Pavlovi Smržiovi totiž na 4 leth a to takto; že Pavel Smržia tomuž učedníkovi za ten sswrtej rok geg ssacečkami opatřit povinen bude. Za to učení i za daukladky jeden funt vosku. — Vosk položil. — L. 1682. ti sami cechmistři. L. 1683. jsou cechmistři Jan Fridl a Martin Menšík. L. 1684. za dřívějších cechmistrů k učení Jiřík syn po † Jakubovi Lajmanovi k Šim. Dudovi na 3 leta. Co se pak dotýče třetího leta to mezi nima pozůstává, bude-li tu možnost míti a svému mistrovi 4 zl. poodložiti za tenž třetí rok anebo jej vystáti; to se mezi nima zanechává. Co se dotýče vosku jeden funt hned poodložil a druhý funt při propouštění má poodložiti. Rukojmé pode dvěma zlatýma: Balcar Hrdlička a Křištof Polašek. — Pamiet že ten Uczedlnik Nedo Uczil se Asvýho Czasu Newystal. — L. 1685 za cechmistrů Jiříka Fijaly a Martina Menšíka dostal se k učení Matouš vlastní syn Mikuláše Hanušíka k Adamovi Blatskému na 3 leta; listem od rodu se proukázal. Letha Panie 1685 dne 2. magi paměť učiněna kterak Martin Hanzwik za neuctu panu cechmistrů všeho úplného cechu i také cizích manželék dan byl do trestání: vyrčen jest na tento způsob: Jestly žeby se více toho dopustil aneb tím podobných takových víc pod pokutou 2 R. m. Jeden zlatej na chrám Páně a druhéj k zachování poct. cechu bez všelijakej vejmluvy položiti má.

Letha Panie 1686 za cechmistrů Jiříka Klymouka a druhého Martina Menšíka dostal se k učení Jan vlastní syn † Pavla Syvýho k Pavlovi Zedníčkovi na ten čas očímovi svému totiž na 3 leth a. Do cechu připověděl se za auda Brauner poněvadž budouce on pojímati sobě vdovu tého řemesla našeho stavu sv. manželství, tak podle slavného obdarování půl práva k řemeslu má. Za druhou pak polovici jest povinen složit 10 zl. m. Lystem jak od řemesla tak takytěž od rodu se proukázal; co pak dotýče vosku i doukladků, tak ten zlatej při svačině položiti má.

K učení Mikuláš syn Mikuláše Haužvika k Martinovi Haužvikovi na 3 leta; doukladky spravil 6 grošů, kromě co se dotýče vosku 2 lb. — 5. decembri dostal se k učení František vlastní syn Šebest. Radvanskýho souseda zdejšího k p. Tom. Fijalovi na 3 leta; ale jen 2 leta má se učit a za třetí rok mu zaplatit totiž 4 zl. m. Za přední funt vosku má poodložiti dva pary swiecz půlfuntových; druhý funt vosku při propouštění. — L. 1687. jsou cechmistři Balcar Klička a Andryáš Kuchyňka jinak Hausenka. — K učení František syn † Pavla Frýdla jinak Hrabovskýho z města Brodu k Jiříku Damborovy na 3 leta. — Vosk odvedl oba funty. — L. 1687 na navsstivení Panny marýe Za Czechmistrů Pana balcara Kličky, druhého Ondrzege Hausenky dostal se jest

Jiřík syn neboštika dobré paměti Jozeffa Pelykana jinak blazkyho, za spolu auda a cechovníka našeho post. cechu, dez kolvěk nebudauce manželkau gesstie zaopatřzeney dle našeho obdarování, však je na vzáctnau přímluvu pana purkmistra přijat, a co kolvek byl povinen poct. cechu to jest oddal okromě 2 lb. vosku, a 1 fl. m. na pokrov,*) Co se jeho ožení dotejče, totiž do konce masopustu má se oženit a to pode dvěma zlatejma pokuty. Letha panie 1688 za cechmistrů Šimona Dudy a Klínka Zichy přijat k učení syn Jan Matouše Karkule souseda zdejšího k Pavlovi Andrlvi na 3 leta porzad zbehle a to na mnohé pohledávání dostanoucje náš poct. cech dobrotaz od G: M: P: jakožto od vrchnosti naší milostivé abyhom jej učily a vyučily, tak poct. cech jej k učení přijímá a co se dotejče doukladků 6 grošů ty poodložil i listem od rodu se proukázal. — Dne 29. Augusti dal za vyučenou Jiřík Andrl Matějovi vlast. synovi † Mikuláše Chromečka, někdy souseda při městě Přerově. Tak se o něm nic jinšiho mluviti nemůže, než všechno jeho ctné chování, kdež by se koliv obrátil a tak jemu dává za vyučenou. — Dne 12. Oktobris přijat jest do cechu za spoluouda Šimon Seger a na tento jistej způsob maje dle artikule slavného obdarování jakožto přichozí tovaryš rok k řemeslu dělati a řemeslo ukázat. Pro mnohé a vzácné přímluvy pana purkmistra a jiných dobrých lidí prohlédávajice na jeho těžkosti a jiné nedostatky jest jemu to od cechu však bez ourazu obdarování puštěno na peněžitou sumu 20 zl. m. — Letha panie 1689 dne 31. Maji za cechmistrů Hontza Ffrydla a druhého Mikuláše Mračny dostanouce se do služby Jeho M. Martin Haužvik tak přicházejíc k p. cechmistroví snažnou žádostí, že za to poctivého cechu žádal, aby budoucně, kdyby mu Pan Bůh všemohoucí ráčil pomoc, aby zas takovej vojny mohl praznej býti a plné právo k cechu mohl míti; za to žádal. — L. 1690. za cechmistrů Martina Menšíka a Jana Požehnanýho dostal se k učení Jan syn † Šimona Žlutického na tři leta k Pavlovi Andrlvi spolucechovníka našeho kože-lužského. Dne 5. září dostal se k učení syn Martin † Václava Nováka při městě Přerově k Bernatovi Menšíkovi na 2 leta. Za třetí rok bude povinnen jeho Lermistrovi 4 R. m. dát od vyučení. Dokladky 6 gr. poodložil; 1 funt vosku dá do tří neděl a druhý funt při propuštění za vystání ho dá. Téhož leta k učení Šimon syn † Jakuba lypčika někdy při městě Přerově zůstávajíc na 3 leta k p. Pavlovi Pirzinovi. — Dne 3. novbr. k učení Jiřík syn † Jiříka Petra při městě zůstávajícím k Martin. Mosteckýmu na tři leta. Ten funt vosku při vánocích který měl poodložit, odvedl zaň peníze 30 kr. (Tedy byla tehdy libra vosku za 30 kr.) L. 1691. dřívější cechmistři; r. 1692. byli Balcar Klička a Andrijáš Kuchinka. Letha Panie 1693 za

*) V tomto roce 1687. jsou teprve poprvé čárky za slovy dělány, ale dosud žádné tečky na konci věty. Čárky nejsou však vždy na patřičném místě. Dřívější záznamy jsou zcela bez rozdělovacích znamének.

cechmistrů Bernata Menšíka a Pavla Pirziny dal za vyučenou Mikuláš Březina Václavovi synu Jana Skřečka sousedu zdejšímu; 2 leta vstal, za třetí zaplatil. L. 1694. ti sami cechmistři. Letha Panie 1695 za cechmistrů Bernata Menšíka a Pavla Pirziny dostal se jest Jan Kalyvoda vlastní syn † Václava Kalivody za spoluouda a cechovníka našeho. Noví cechmistři toho leta byli Honza Frydl a Matěj Březina. Za těchto cechmistrů v první neděli provodní přijat do cechu za spoluouda syn † Pavla Sivýho bývalého souseda zdejšího jmenem Jana. Dle slavn. obdarování majíce majstrstuk dělat tu náchylnost a lásku od poct. cechu získal, že jeho za peníze přijímají. Na kterýžto majstrstuk hotových peněz 15 zl. m. po-
odložil. Ostatní 5 zl. na termíny. Leta 1697. byli cechmistři Andreáš Kuchynka a Jiřík Slavík a do cechu přijat Martin syn † Václ. Nováka; jako mistr. syn majíce dělat polo-
viční „mastrstuk“ tu lásku od poct. cechu získal na peníze. Noví cechmistři téhož léta Martin Menšík a Mikul. Mračno. Přijat za nich syn Martina Menšíka za auda. Dauklatků položil jeden Kross. Letha Panie 1698 dne 16. januari za starých ještě cechmistrů přijat za mistra vlastní syn † Řihy Lazara někdejšího souseda jmenem Jiřík. Platí na přimluvu také jen 10 zl. Pět zl. přijímají a 5 zl. do příští velikonoci na rukojemství p. Havla Slaměného a Jana Březiny jich za dostatečné přijímají. Toho leta noví cechmistři jsou Balcar Klička a Pavel Zedníček. R. 1699. jsou cechmistři Šimon Duda a P. Zedníček. —

Letha Panie 1700. za cechmistrů Martina Menšíka a Lorenca Braunera tu neděli před sv. Ondřejem Przygat gest Kuczieni Slowuteho muczie Pana Matiega Satorého vlastní syn gmenem Jan Karel k nassemu Rzemeslu nowe sseffczowskemu k p. Pavlu Zedníčkovi na dwie lethy Pořzad zbiehle za třetí Pak Rok Podle obyčeje našeho sa obdarowani jest u pana cechmistra ze svým lermistrem smluven na šest rýnských. L. 1701. jsou cechmistři předešli. L. 1702. Pavel Zedníček a Jan Slavík. Dal jest za vyučenou Pavel Zedníček Joanu Karlovi synu slovautného muže Matěje Satoriho z dědiny Traubek Rektora. L. 1703. jsou cechmistři Baltazar Klička a Matěj Březina. Dnie 22. Jully ten Autery Přzed Stym. Jakubem za cechmistrů (jmenovaných) přijat jest do společ. cechovní vlastní syn † Michla Adolfa — Jiřík Adolf syrotek zdejší za spoluouda a bratra našeho; dle slavn. obdarování vezmouce on sobě mistrovskou dceru totiž p. Jana Požehnaného dostanouce sni polovici prava. Pamiet kdi przigal Jiřzik adolff Swug List od p. cechmistrů s pokladnice ten který z widnie (Vidně) měl i dan mu jest dne 20. června 1712. za cechmistrů p. Pavla Zedníčka a Jiříka Petra. Letha Panie 1704. dne 3. srpna za cechmistrů p. Mart. Menšíka a p. Mart. Mosteckýho stalo se snesení celý, dokonaly a náležitý mezi

poctivým cechem našim Novo ševcovským strany mrtvých těj vyprovázení a to takový, poněvadž až posavad dost lecyjaka pořádnost se mezy našim poctivým cechem k mrtvymu tělu činila, pročes se takto nařizuje a přísně porauči který by koliv tu nepřisel k místu tomu kde mrtvé tělo leží a poručení skrz mladšího mistra aneb znamení jeho zastalo, ten a takový ihned po pohřbu buď od pp. cechmistrů z půl funtem vosku bez všelijakejch vejmluv trestan býti má. Stalo se z dobrým bedlivým a pořádným celiho uplnyho poct. cechu uvážení jenž se stalo Letha a dnie svrchu psaniho.

L. 1705. jsou cechmistři Pavel Zedníček a Jiřík Damborů. Letha Panie 1706. dne 3. Febriary stala se Renovati poct. cechu za cechmistrů p. Matěje Březiny prvního a Mart. Mosteckyho. L. 1707 dne 3. Februari stala se jest Renowatzi poct. cechu za cechmistrů p. Joanoše Slavíka a Šimona Sewery druhýho. Letha Panie 1707. dne 15. Maje za cech mistrů (jmenovaných) pamět se činí nyní i na budoucí čas že z nařízení královského auřadu zemského wedoucímú země, město rekruty vypravovati. Nemohouce takových lidí dostati, vzal ten čas počestný ouřad Wenzla syna mistrovského po † Martinu Haužvičku za jednoho rekrutu do města Brna, pročes protestirujice on v tom kdyby mu Pan Buh stej vojny pomoci ráčil a on se šťastně navrátil spátkem, aby budoucně prava svyho kde stojí svým zděděného nestratil a rozené právo by mítí mohl, však na ten kerý způsob jestli se naležitě Runssostem poct. cechu povykáže. — Dne 31. Oktobrii na žádost Jana Svyho od poct. cechu aby mu přžato a a dovoleno bylo svyho brzkýho štěstí pohledávati a to za jednoho Rektora do Czech nad Prostigowem. Tak poct. cech jeho slušnou žádost vyslyšic a jeho štěstí nezadržuje jest ho na jistý čas propustil, však co na něho jakožto pořádného cechovníka patří a náleží to povinen zaopatřiti má.*) L. 1708. za cechmistrů předešlých dne 1. Februari přijat jest do společnosti naší cechovní Václav vlastní syn Víta Databaina z kralovského města Chrudimi z Czech za jednoho spoluouda, cechovníka a bratra našeho.

Letha Panie 1709. dne 28. Januari Pamiet Ucžiniena od celiho počest. cechu tak jakž tento za Pis gest Ucžinien Skrz gisty Wistupek Franca Frydla že za cechmistrů p. Martina Menšíka a Michala Kuchinka ta věc k náležitému místu přišla, tak že jistou pokutu Franc Fridl složil poctivímu cechu Totiž Pul trzetiho zlatiho tak aby budaucně před jak on tak z prostřed poctivého cechu žadnej výtržnosti nečinili Kterakoli strana by se do Pustila toho od poct. cechu trestana biti ma Podle Uznani a Uwa-

*) Záznam velmi zajímavý na doklad jak se v té době snadno řemeslník učitelem stal, vyznal-li se sám mezi literami t. j.: „byl-li honěným v písmě“.

žený poct. cechů. Leta Panie 1712. paměť učiněna za cechmistrů p. Pavla Zednicka a druhého p. Jiříka Petra skrzeva Jana Žlutického strani koží Sirowich překupování, tak že on se toho dopustil a sirovi kůže ven vivezl a viprodal. Tak vodůchodu milostivá vrchnosti co naše slavní obdarování okazuje pokutu poodložil a v poctivím že vedl uznani, avšak vedle milosrdenství potrestán bil, avšak více na to milosrdenství ani on ani žádní jiní ať se nespoliha ale ostřejší potrestan bude. — Těmito záznamy končí zápisy v nejstarší knize cechu ševcovského a pouze na předních listech, kde dřívějšími písaři třeba polovice stránky prázdnou nechána byla, se z mnohem pozdější doby tři zápisy nalézají a sice na listu 78 dva zápisy z let 1782. a 83., které však v postupném pořádku časovém zaznamenány budou. — Poněvadž ale druhá kniha cechovní první záznam až z r. 1795. obsahuje, jeví se zde značná mezera, jež povstala jedině ztrátou rejstříku, který zajisté zjedнан byl, když první zde uvedená kniha popsána byla. Mezera ona nechá se jen částečně vyplniti záznamy řádu tovaryšského, kteréž zápisky od r. 1725. se uchovaly a v nichž mimo jmen tovaryšů i jednotlivá jména ve schůzi přítomných mistrů se uvádějí. —

Patrně však toto družstvo tovaryšské již od obdržení artykulů od cechu se asi zřídilo a své schůze mívalo. — Zachoval se ještě dopis na řád tovaryšský v Přerově adresovaný od podobného řádu v městě Holešově z roku 1717. Adresa psaní jest takováto: Toto psaní nalezy panom Towaryssnom starssym a czelimu pocztiwimu Rządu ssewczowskiemu v Miestie Přzerowie k ucztiwemu dodani do Přzerova. Obsah listu: Mnoho dobrého od Pana Boha všemohoucího vám pani bratři vinšujem, psaní od panů bratrů v novembris sme k rukam dostali, s kterého sme dostatkem virozuměli jak nam páni bratři píší straniva Jozeffa Herdličky. Protož My Attestirujeme jeho, že se jak nalezí na jednoho poctivého tovariše se ze svých věcí vivedl a spravil a tak My jeho zasej přijímáme za jednoho poctivého tovaryše; co se pak dotejče pokuti, nebo on už spravil svau pokutu jak nalezí a tak žádáme bratrsky aby už nebyl vícej pokutovaní, díby pak neco se unich podobního stalo, zasej chcem to jim udělati. S tym zustavame kazdeho času k službám hotovy. Mnoho vznešením Panum bratrum. Datum. W Miestie Holessowie dne 22. Novembris Anno 1717. Starši tovariš Matuš Dostal. Na listu jest pečet otisknuta maličká podoby čtyřhranné s otupenými rohy a upřest jest postavena vysoká škorně s ostruhou. Na horní části nápis: Pect. Tor. holesov. (pečet tovaryšů Holešova). Měli tedy tovaryši obdobné zařízení jako mistři. Nápodobili cech schůzemi, volbami starších tovaryšů, přijímáním nových tovaryšů do řádu, vybíráním poplatků a měli svou truhlici i pečet. — Jak bylo již vyznačeno, měly podobné řády tovaryšské dle znění jenerál. patentů v r. 1731. a jenerál. artykulů z r. 1739 přestati, avšak z uvedených zápisů jest zjevno, že tento řád

trval ještě na počátku tohoto století. — Byly patrně později opět dovoleny, jak seznati lze u cechu kožešnického. Zápisky tovaryšů takto počínají: První list na hoře jest poznamenán třemi křížky † † † a pod nimi jest napsáno: Pan buh s namy. — Tento legstrzik gest Towarišskej, jest sjednany sa starších tovarišů sa předního Jiřík Holuba s města Hošky s Čech, sa druhého Antonína Sona s moravy s městečka němčic. to sau sjednani sane (za nich). Od narození Paně leta Pani 1725 dne 25. aprilis jsou psany. —

Jiřík Holub z města Hošky s Čech spravil od sapisu . . . (kolik není napsáno). —

Antonín Sona z městečka Němčic s moravi, Josef Těšický z Tovačova, Fridrich Himr z Kojetína, Ant. Malej z Tovačova, Josef Pelikan z Vysokého Mejta z Čech. Bylo tedy 6 tovaryšů v řádu. — L. P. 1725. dne 23. září Johanis Niman t kupil sobě tovarišsky mino (jmeno) Růžička a spravil od zápisu, jehožto otec byl Fridrich (Himr). — Dne 21. října Johanes Šimonický kupil sobě mino tovaryšský Karafiat z města Těšina; spravil od zápisu. Joh. Kašulka z Bohumína, Fr. Kopřiva z Kyjova tovaryš. R. 1726. 11. juli kupil sobě tovaryšský jmeno Mikuláš Bartl — Rozmarin z Přerova, jehožto otec byl Antonín (Sona). R. 1728. Fr. Kuchynka koupil jmeno Rozmarin; otec jeho je Josef Těšínský z Tovačova. R. 1729. Jan Ševčík koupil jmeno tovaryšské Růže z Přerova; jeho otec Fr. Kuchynka z Přerova. R. 1730. Martin Menšík kupil sobě meno karafiat v městě Přerově, jehož otec byl Felix Kinzl. — Nově přistoupilý tovaryš byl znovu „křtěn“. Jiný tovaryš byl mu „otcem“ na místo kmotra a přijmutím jména tovaryšského zaplatil nějaký poplatek, čímž se příjmy řádu tovaryšského zaopatřovaly. — R. 1732. zvolení starší tovaryši od pánů cechmistrů Martin Limbot, Martin Luňák tu neděli před sv. Václavem a přijalo se v hotovosti stříbrných 1 R. 30 kr. a stolicovejch peněz přijato 1 R. 36 kr. První schůzka byla 5. října zebráno stříbrného peníze 22 kr., při druhé schůzi zebráno 12 kr., při třetí 10 kr. — L. p. 1734. zvolení starší tovaryši: Šebesta Vorel, Tomáš Němec. R. 1735. titěz a přistupili k sumě 1 R. 33 kr. Dne 24. července jak počet je spravovanej skrze p. Václava Březiny a druhého p. Václ. Zikmunda, bylo 2 zl. 18 kr. — (Oběma jmenovanými mistry byla toho dne pokladna přehlédnuta.) — R. 1736. stalo se zvolení starších tovaryšů od celého počt. cechu, abychom zlý přetrhovali a dobrý zvelebovali, za předního Šeb. Vorel, za druhého Tomáš Němec, totiž to první kvartál o jarmarce postním dne 2. aprili zebraného stříb. peníze 60 kr., na to odvedlo se na stolice 60 kr. panu cechmistru přednímu. Dne 21. maje zebráno 16 kr., dne 1. července 39 kr. a dne 12. srpna 40 kr. — (Starší tovaryši nebyli voleni ze středu tovaryšů ale od cechu.) — R. 1739. zvolení sů od počt. cechu za starší tovaryše Matěj Březina a Joanes Hautr; přistoupili k hotové sumě

2 R. K řádu přistoupili Fr. Kuchynka, Mikuláš Bastl. Druhý kvartál o jarmarce o svatém Vařinci, třetí kvartál po všech svatých. —

Za celý rok bylo 6 schůzí. — R. 1740. byli staršími Johanes Paukr a Martin Šispal: přijali 2 R. 20 kr. Na první schůzi se vybralo 16 kr., na druhé — 16 kr., na 3. — 15 kr., na 4. — 11 kr., na 5. 22. máje 18 kr., na 6. 8 groši bez troníka na 7. 27. srpna 18 kr. Fr. Březina zapsat se dal mezi synáčky u přítomnosti p. majstra Johana Březiny. — R. 1745. zvolení Balcárků Hinka a Anton Stajnera. Poznamenání straniva štědriho večera, kterej od starodávna naši předkové oslavovali, utraceno bylo 2 R. 48 kr. R. 1746. dne 6. listopadu su wolení od celiho poc. cechu Fr. Smrža a Anton. Stajnera. Přistoupili k hotovej sumě u přítomnosti bajcuzira (bei Zuseher) Ant. Stajnera 2 fl. 22 kr. a 2 denáry. Utraceno při štědrým večeru 2 fl. 30 kr. Dne 3. dubna zebráno 28 kr., dne 28. máje 14 kr., 16. července 20 kr., 8. októbra 27 kr., 5. novembra 18 kr., 3. decembra 30 kr. — R. 1757. 13. novembra přijato sumi tolar, 6 gr., troník a patak. R. 1768. zvolení Jakob Pelikán od pánů cechmistrů Ant. Steinera a Baltazara Kuchynky. R. 1770. dne 18. února zebráno stř. peněz 12 kr. 2 d.; z toho přišlo dát šajrpotovi 6 kr.; vydáno na trunk 5 kr. 7 d.

Letha Panie 1778 za cechmistrů p. Barta Johanku a p. Jiknace Březiny 24. february prředstupil prřed Poctiwy žcech **Matij fekar** atu Proúkazal ze geho učedlník naležitě v tom čzasy sie howal tak na žádost geho Pocztivy czech dle Slawnech Generaly u Pržytomnosty Pana Comisara Johan Sobolta Stakoveho učení Ponewacz tržj leta vístal geho Prupústý a za gednoho towarisse úznawa. To jest první záznam, kde se mluví o cechovním komisaři. R. 1782. dali se zapsat mezi spolubratry Jan Koláček a Josef Študlík; na stolice dali spolu 24 kr. R. 1783. byl starším tovaryšem Johan Kamelandr; baizizir Jan Březina. (Při každé schůzi tovaryšské byl přítomen jeden z mistrů, který ku jednání „přihlédal“ a tu z německého bei Zuseher udělali baicicir). — Leta 1782. dne 10. decembris při hromadě celého poctivého cechu, otevřené matky pokladnice u přítomnosti magistratního komisaře p. Johan Vojáčka připověděl se na naše řemeslo k učení Antona Němečkowiho Matěj z Mošténice na 3 leta. Rukojmě: Johan Stejskal, Ant. Roker. Leta Panie 1783. dne 10. decembris při hromadě celého poct. cechu otevřené matky pokladnice u přítomnosti magistratního komisaře pana Johan Wogačka připověděl učedlníka p. Johan Březina Michaela Hirtka na 3 leta. Za Rukojmi jeho: p. Jiřík Březina, Wenzel Březina. L. 1786. ve schůzi tovaryšů dne 10. sept. kupil sobě tovaryšský meno Venzl Čada a je zapsaný mezi tovaryše; jeho meno tulipán. Starší tovaryš Špaček a pajcicir Martin Bartl. — Starší tovaryš se též

jmenoval „stárek“. Zápis v druhém sešitě tovaryšského řádu počíná r. 1783, jímž se poznamenává, že dne 5. června žádal Jos. Havlík z Mošténice za zapsání ku zdejšímu řádu a naší matce pokladnici. — Druhý záznam jest již z r. 1791; když byl starším tovaryšem Václ. Andrla pajsicmajstr Joh. Březina zapsat se dal Sebesta Hájek. R. 1792. měsíce 9. prosince řád byl držený. Starší tovaryš Ign. Březina, mladší Josef Pelikán.

R. 1793. držen řád 10. února; zebráno stř. 30 kr. Zapsati se nechal mezi pány bratři své Josef Štanice za pantaty Martina Bartla, pajcizíra mistra Johanesia Březiny a staršího tovaryše Ignaca Březiny. — (Pantátou byl starší cechmistr.) R. 1794 u přítomnosti pánů cechmistrů staršího p. Martina Bartla a druhého p. Jakuba Pelikána jakožto p. pajsicmajstra zapsati se dal do společnosti naší Anton. Janečka z Přerova. Starší tovaryš Josef Štych. Roku 1794 dne 17. srpna při odevřenéj matce pokladnice předstúpil před nás a svú žádost přednesl tovaryš krejčířský Franc Dýma, abychom jeho mezi sebe jakožto úda jednoho přijali, kterúžto žádost jeho sme neoslišeli a skutečně sme jeho přijali rukudáním. Starší tovaryš Matýs Dominik, mladší Fr. Březina. R. 1796. zapsat se dal Anton Modržík z Dřevostic; 21. února se zebralo 32 kr. stř., 27. března 46 kr., 17. dubna 24 kr., 16. máje 17 kr. a na restách 50 kr. a to má dáti Fr. Němeček 43 kr., hicfeldů 4 kr., strajců 3 k. = 50 kr. (Byly tedy této doby již skoro každého měsíce schůze odbývány). — Zůstává na hotově 1 zl. 3 kr. Dále se pak 3. července zebralo 45 kr. 1 d., 11. září 54 kr. 2 d., dne 24. listopadu 55 kr. — A z to ze všeho roku 1797. dne 29. ledna, když se ještě vybralo 43 kr. 3 denáry, a staršímu tovaryši se zaplatil rest, který měl za poctivým řádem 33 kr. činící, zbylo v pokladnici pouze 10 kr. 3 denáry! Za rok 1796. bylo celkem vybráno 5 zl. 3 kr. 2 d. a na konci roku nezbylo v pokladnici ničeho; jestli se snad nemocným tovaryšům podpory udělovaly, v zápiskách se neudává. — Roku 1797. dne 27. června byli tovaryši pospolu straniva svíček zaplacení k božímu tělu. — V roce 1798. dne 1. ledna zabralo se v řádě stř. 3 zl. 49 kr. —

V r. 1799. 15. února v řádu se vybralo 44 kr. a na dluzích zůstalo 2 zl. Zapsal se Jan Cikánek z Ivanovic a Matěj Kamelandr zdejší. R. 1803. byli v řádu: Josef Pelikán, Jakub Hontela, Lazar Mikuláš, Václ. Malý, Fr. Harkut, Fr. Blažek, Josef Nevřiva, Fr. Brzděl, Jan Březina, Šimon Kobliha, Ant. Březina, Jiřík Bartl, Ant. Ševčík, Ant. Mostecký, Josef Kabelík. Jakob Hlavek, Ant. Lacina, Baltazar Stuníkr, Vincenc Březina, Josef Jahoda, Ignác Březina, Josef Dvořák, Fr. Šolin, Václ. Pohludek a Ant. Čujhak; 25 tovaryšů. Z Mošténice byli později zapsáni: Jan Stojan, Jan Kolášek, Izidor Nesrsta. R. 1807. byl v řádu též fryzer Johomeč.

R 1820. přivtělil se do poctiv. řádu Vinc. Vařecha a položil na fábor. Martin Skříčka vyplatil na fábor 30 kr. Martin Ludík dal na právo tovaryšský 30 kr. R. 1821. dal Vaněk na právo pentlu. Dne 27. ledna 1822. dostali tovaryši od cechu nové artykule jenž jsou pouhým opisem hlavních artykulů z r. 1668. Končí list takto: Jenž jest dán a vypsán z hlavního artikulu v Přerově dne 27. ledna leta od narození syna Božího 1822. Vypsání tohoto listu se stalo za cechmistrů staršího Venzla Březiny a Josefa Hitzfellta mladšího a Josefa Dvořáka, staršího tovaryše. Druhé zápisky řádu tovaryšského končí rokem 1821. — Byl-li nový tovaryš u mistra do práce přijat, bylo obyčejem, že vkroče do dílny takto pozdravil: „Já vstupuji mezi Vás co bratr a spolupracovník“. Na to odvětil starší tovaryš na přivítanou: „Přijímáme tebe mezi nás, aby jsi svorně mezi námi pracoval“.

Ve druhé knize cechovní jest na prvním listu zápis cirkuláře z krajského úřadu přerovského ze dne 27. července 1795. cechu dne 21. srpna předložený, jímž se poukazuje na neoprávněné udělování mistrovského práva a jakým způsobem se to má pro budoucnost zameziti. Záznam jest německy zanešen s následujícím obsahem: Stalo se v jednom městě tohoto kraje, že více osob za mistry přijato bylo, které se patřičným počtem let vandrovních, ba ani lety učenickými nevykázaly. Při provedené prohlídce mnoha cechovních kněh se shledalo, že jsou tak nedokonale a ledabyle vedeny, že nemožno z nich vyčísti, kdy učeň byl do učení přijat, kdy dostal za vyučenou a tovaryšem se stal, a tím méně jsou věrohodné, že nejsou ani podpisem cechov. komisaře ani cechmistrů potvrzeny. To bylo na zemskou správu nejen oznámeno, ale zároveň navrženo, jakým způsobem by měly cechovní knihy účelně vedeny býti. Poněvadž návrh byl schválen, následující se předpisuje: 1. Aby při obnovení cechmistrů nejen jenerální artykule předčítány byly, ale též všechna později vydaná nařízení a zákony. 2. Nikdo bez oznámení představenému úřadu za mistra nemá přijat býti. 3. Tovaryšům se nedovoluje, aby se scházeli ve příčině dávání učňům za vyučenou. 4. Všechny cechy, jejichž cechovní knihy nejsou řádné a přesně vedeny, mají si ihned nové o dostatečné velikosti ve folio zjednati a hned od 1. září t. r. do nich zapisovati a sice předně se toto nařízení do knihy zapíše hned na počátku; pak se kniha ve 3 oddělení rozdělí, aby se do 1. dílu zapisovalo přijímání učňů, do 2. dílu, kteří obdrželi za vyučenou a do 3. části přijímání nových mistrů a sice dle přiloženého formuláře. Každé přijetí a za vyučenou dání se musí hned před celým cechem do knihy zaznamenati dobře čitelným písmem a podepsati komisařem a cechmistry. 6. Na konci knihy se založí registr dle alfabetského pořádku, aby každý jednotlivec ihned se najíti mohl. Vrchnosti a magistráty mají nad tím bdíti, aby toto nařízení se provedlo, jinak proti nedbalým se trestně zakročí. V Hranicích, od c. k. přerovského

krajského úřadu. — Svobodný pán z Horgatschů. — Kniha byla také dle toho zařízena. Po prvním záznamu ponecháno místo na jiná úřední sdělení. Avšak nejsou žádná. Až na stránce 63. jest nadpis: (německy) Cechovní zřízení. A zde jediný záznam: V roce 1796 dne 27. ledna u přítomnosti cechovního komisaře, podepsaných cechmistrů a všech mistrů cechu provedla se renovace. Zvolen za prvního cechmistra Martin Bartl a za druhého Josef Steiniger. Martin Bartl, a Josef Feracek, Daniel Brutmann, cech. komisař. Jeho rukou jest též tento záznam napsán. — Dále na str. 93. jsou zápisy učňů do učení přijatých. První jest z r. 1795. dne 28. října Ditrich Franc. — R. 1797. byli cechmistři Martin Bartl, Šindler; v r. 1798. Martin Bartl, Karel Růžicka, v r. 1799. titěz, v r. 1800. ti samí. Zápis učňů pokračuje až do r. 1827. — V druhé části první záznam nových tovaryšů z učňů za vyučenou dostavších jest z r. 1798. a jmenuje se Čudlík Valentýn z Moštěnice, který se učil u svého otce Kašpara po 3 leta, při čemž se dosvědčuje, že předepsané opakovací hodiny navštěvoval (každý učeň se musel vykázati vysvědčením školním z těchto hodin opakovacích). Záznamy pokračují rovněž až do roku 1827. — Ve třetí části první mistr nově přijatý dne 9. února r. 1797. jest Frant. Němeček, venkovní mistr z Moštěnice. — Musel se vykázati 3 lety vandrovními, právem měštanským v městě neb příslušenstvím v osadě a dobře provésti mistrovský kus. V r. 1801. byli cechmistři opět Martin Bartl a Václ. Březina. V r. 1802. M. Bartl a Josef Ševčík a v ostatních letech jest stále st. cechmistrem M. Bartl a pouze mladší se střídají až od r. 1807., kdy zvolení jsou zase M. Bartl a Jakub Mostecký, a v r. 1809. voleni noví Václav Březina a Václava Andrla, a první cechmistr zůstává stále až do roku 1821.

V r. 1822. zvoleni Jos. Steiniger a Fr. Ševčík, a první cechmistr zůstává až do r. 1826. V r. 1827. jsou cechmistři Cyrill Březina a Baltazar Kamelandr. — Nová (třetí) kniha založena byla r. 1828. za cechmistrů Cyrilla Březiny a Baltazara Kamelandra a za komisaře Koženého. Oba cechmistři zůstali až do roku 1833. V r. 1833 zvoleni Frant. Fleis a Baltazar Steiniger a zůstali do r. 1835. V r. 1836. zvoleni Josef Steiniger a Frant. Sekera a jsou až do r. 1840. V roce 1840. zvolen opět Josef Steiniger a Josef Dvořák a cechmistrují do roku 1845. V r. 1846. zvoleni Šebestian Kuchař a Ignác Spitt a jsou do r. 1850. V r. 1851. zvoleni Šebest. Kuchař a Hlaváč Valentýn až do r. 1855. V r. 1856. zvoleni Jan Hužva a Vincenc Kalabus a podpisují všechny záznamy až dosud stále německy psané až do roku 1860.

Teprve v r. 1861. dne 15. ledna jest opět první záznam přijímání učňů česky psaný za předešlých cechmistrů (komisaře Dostala), kteří cechmistrují pospolu až do roku 1864. V roku 1865. zůstal starší cechmistr a za mladšího zvolen Karel Mašiček a v r. 1867. zvoleni za cechmistry Augustin Dvořák

a Karel Mašiček a jsou spolu až do roku 1871. V r. 1872. jsou cechmistry Augustin Dvořák a Josef Křístek. V r. 1875. jest druhý cechmistr vystřídán Fr. Březinou. Ale cechovní komisař jest schůzím přítomen pouze do roku 1870. Tím byl J. Křístek. Jinak se cechovní schůze odbývaly jako dříve, ačkoliv již v r. 1860. byl nový řád společenský zaveden. V roku 1873. za předešlých cechmistrů na druhou neděli adventní zjednány do chrámu Páně sv. Vavřince nově opravené postavníky. Opravu provedl pan Krejčířík v Kroměříži, začež od cechu obdržel 29 zl. r. č. Oba cechmistři až do roku 1879. jsou pospolu. V r. 1880. podpisuje se na záznamech pouze p. Frant. Březina jako předseda. V r. 1881. jest předsedou Ant. Žížka. V r. 1882. jest tento záznam: Když byl Fr. Březina starším cechmistrem koupil se jeho přičiněním z Olomouce nový aksamitový pokrov za 60 zl. Do roku 1884. podepsán pod záznamy učňů Ant. Žížka jako předseda. Tato kniha při záznamu přijatých tovaryšů, kteří museli zkoušce se podrobiti, byla uzavřena v r. 1883. za cechmistra Ant. Žížky, pod jehož jménem vyraženo razítko: Obuvnické společenstvo v Přerově. Při zápisu mistrů ještě v r. 1860. jest udáno, že se mistrovským kusem vykázal. Ale téhož roku se pouze takto dále nový mistr přijímá: „byl Jakob Vojtek z Přerova po vykázáni svého osobního provozování obuvnického řemesla od c. k. okresního úřadu u přítomnosti celého obuvnicko-čižmařského spolku u přítomnosti pana komisaře co oud spolku přijat a vtělen“. Ale ještě v r. 1883. dne 11. března byl pan Ant. Horák u přítomnosti počestného cechu za spolu úda přijat a povinnost svou zapravil. Mistrovský syn platil 8 zl. a jiný 14 zlatých. V roku 1884. byla provedena volba dle nových stanov c. k. místopředsedstvím 15. září schválených. Ale neuvěřilo se teprve v tomto roce „společenstvo obuvnické“, poněvadž první „stanovy společenstva neb cechu obuvnického“, již v roce 1870. sestavené, byly dne 17. září 1871. c. k. místopředsedstvím potvrzeny. Nyní jest předsedou společenstva p. Fr. Klein, místopředsedou p. Jan Ševčík, jednatelem p. Anton. Žížka a ve výboru zasedají: pp. Ign. Jindra, Ign. Navrátil, Hynek Polášek, Ant. Seifert, Frant. Struška, Jan Zbořil, Ign. Zelinka, Jos. Zigmund. Všech členů jest v okrese 119 a pouze v Přerově 61.

Cech ševcovský v Holešově byl z cechů tamních nejstarším. Původní artykule od cechu kroměřížského v r. 1643. byly zničeny a proto si cech v r. 1651. zjednal nový přepis artykulů kroměřížských z r. 1568. V přepisu jest označeno, že artykule jsou od cechu kroměřížského tímto vydány: My cechmistři a mistři řemesla ševcovského nového v městě Kroměříži známo činíme, že jsou před nás předstoupili cechmistři a mistři řemesla ševcovského z Holešova. — Z artykulů oněch jsou tyto zajímavé: Kdož by chtěl v řemeslo vstoupiti, povinen jest v úplném cechu řemeslo ukázati, jmenovitě tyto kusy: Kůži volovou hodnou beze všech kazů a poklírků aby z ní polouškorní s širokým

faldem, po starodávnu rybářské boty byly. Item kozlovici též dobrou, beze všech kazů, aby z ní boty dvakrát šity byly, též střevíce tři kusy po starodávnu o jednom podešvu šňurované s ouklady. Item telecí kůži beze všech kazů, z níž se skrájeti má čtvery střevíce, první vazové babské po starodávnu s červeným puntem a s bílým šemrýnem, druhé panen, tytéž z červeným puntem a s bílým šemrýnem se třemi knoflíky po starodávnu, třetí pupkové též s červeným puntem, s černým šemrýnem o jednom podešvu s ouklady; než ty troje první o dvou podešvů. Pečet cechovní aby měli žluté barvy a v tom štítu jeden bot černý a z každé strany toho botu lilie bílé barvy a té pečeti aby ve všech řádných potřebách užívali a voskem zeleným pečetili, tak jaké jiní řádové neb obce v městech markrabství Moravského mají. Otisk pečeti má nápis: Peczet: czechu: sewczowski: mie: Hole:

Cech ševcovský v Dřevohosticích má artykule z r. 1668. od pana Kaldschmida potvrzené a pečeti opatřené na níž jest nápis: Joanes Kaldschmid Freiherr von Eisenberg.

Původní artykule měl však od Viléma z Žerotína z r. 1556., jimiž se až do r. 1668. spravoval. Stará pečeť z r. 1581. má nápis: Pecet. cechu. P. R. sewcowskeho: m: drewost. Ve znaku jsou dvě postavy lidské, držící v rukou štít se třemi škorněmi, podobá se tudíž znaku cechu přerovského. — Stará cechovní kniha byla založena v r. 1674. —

Cech ševcovský ve Vyzovicích. Když ještě neměli ševci cechu, mluví se o nich v listině z r. 1573., kde se ševcům uděluje právo v lesích prve vysouzených kůry k vlastním potřebám loupati. V urbáři důchodkovém jest zaznamenáno, že ševci dávají k velikonoci ' , hovězího masa, že v pondělí a v trhový den na roboty nejdou. Cech založen teprve v r. 1650. a spravoval se artykulemi cechu hradištského. Ale již v r. 1689. žádali vrchnost za nové artykule, udávající, že staré pro nepokojné časy porušené jsou. Obdrželi je od Marie Polyxeny z Gollen. Jest jich 28. Art. 1. Kdož by katolického náboženství nebyl a do cechu se připovědět chtěl, takový nížádný nemá přijat býti dokud samospasitelnou víru katolickou nepřijme. Art. 2. Všichni mistři jsou povinni na den sv. Kryšpina do chrámu Páně se postaviti, mši sv. slyšeti. Art. 5. Který do cechu za mistra přijat jsa, řemeslo by provozovati chtěl, ten má se domem opatřiti, starým pak mistrům, kteří prve při cechu a obci mnoho vystáli a své domy pro nemožnost pustiti neb prodati museli, byť u lidí za hofery aneb v chaloupkách hoferských byli, řemeslo dělati se zbraňovati nemá. Art. 7. Žádní stolíři na celém panství Vyzovském v dědinách trpění býti nemají, ale kteří by koliv řemeslo prováděti chtěli, bude povinnen do cechu se vpraviti. A pakli by týž pokoutně dělati chtěl, to jemu sebráno a k ruce panské polovice a do cechu druhá polovice obrácena buď. Art. 28. Když by koliv jaké shromáždění měli, nejiny ale panský truňk bráti mají.

Ševcovský cech ve Fryštáku. Není o něm známo, kdy byl založen. V roce 1720. pořídili si cechmístři a mistři výpis artykulí, které obdržel r. 1718. cech ševcovský v Kroměříži r. 1718. od císaře Karla VI. Artykule na pergamentu psány jsou císařskou pečeti opatřeny. — Cech měl stříbrnou pečeti, v jejímž znaku se nalezá štít andělem držený se třemi škorněmi, paprskovitě rozloženými.

Řeznický cech ve Slušovicích byl založen v r. 1651. a obdržel artykule na pergamentu psané s visutou pečeti od cechu hradištského. Nežli si ševci cech založili, byli přivtěleni k cechu ševcovskému ve Fryštáku. Na pečeti z r. 1670. jest vysoká bota šípem prohnaná. Cech měl cechovní džbán hlíněný s obrazem sv. Kryšpina, patrona ševců z r. 1845., jenž byl za cechmistra Fr. Cernavy pořízen. Posledním cechmistrem byl Tomšíček.

III. Cech kožešnický v Přerově a v městech okolních.

Bývalý cech kožešnický v Přerově druží se svým stářím oboum předešlým cechům. Po něm se zachovaly pouze původní artykule na velmi rozsáhlém pergamentu z roku 1544. kdy cech byl privileji obdařen. Též stará kniha z téhož roku v původních deskách dřevěných koží potažených s letopočtem na deskách 1560. se zachovala. Jiné cechovní památky se ztratily aneb za své vzaly. Tak není více pečete, ani cechovní truhlice. Pouze dle výpovědi posledního cechmistra p. Fr. Komárka byla pečeti opatřena rounem ovčím jak asi nejvíce jiné cechy tohoto řemesla mívaly a nad znakem byla labuť ratolest v zobáku držící. — Kniha byla založena hned při novém zřízení cechu dle obdržných artykulí a teprve později vázána tak, že vazbou mnohé listy, již se záznamy, přehozeny byly. Totiž záznamy z dřívější doby od r. 1554. jsou až na listu posledním. — V knize jest též mnoho listů vyřezáno, avšak byly to skoro všechny prázdné. — Na listu devátém jest teprve záznam z prvního roku nového zřízení cechu, totiž z r. 1544. — Kniha má 72 listů a poslední záznam jest z roku 1797. — Cech musel býti však dříve založen, jak z obdarování zřejmo.

Leta 1544. Znamenany sau tyto osoby kterých byli od poczatku gedna i listu cechovního až do tohoto casu nynějšího pro pamatku a to tyto: stary trancyjanek, girzik holy, mikulass mladenec, gira kassparu ludaczka jakub, Martin stražnický, rarah (umrzel připsáno později), gestrzab (umrzel), mikula umrzel 1568 (t. j. v roce tomtó zemřel), petr (umrzel), klima umrzel 1574, ssata umrzel 1573, trancyjanek umrzel 1580, smeykal, bakalarz vystěhoval se, hubaczek umrzel 1576, mach chalupa umřel, girzik zaklet umřel, martin piczak umřel; lukess umřel 1569, andrle

umřel 1572, hnatek umřel 1571, hawel umřel 1565, janek umřel 1570, jan jakubu, zyma umřel 1568, jan lukssu umřel 1562, wanek zakleyt umřel 1561, adam umřel 1572, buchta, smetana umřel 1578, macek matys umřel 1588. Bylo tedy v cechu v r. 1544. 34 mistrů kožišníků! Toť velmi značný počet, který zřejmě o tom svědčí, že tehdejší doby vynikal Přerov svou živostí i četností obyvatelstva i že byl široko a daleko znám. — Na téže stránce a listu následujícím pokračuje záznam mistrů nově do cechu přijatých rokem 1566. počínaje až do r. 1646. — Bude též v této době uveden.

Obdarování na pergamenu obsahující 28 artykulů (pečeť visutá schází) jest takto doslovně napsáno:

My Jan z Pernstayna a na Helfenštainie, pán a pravý dědic panství Přerovského oznamujem tímto listem všem kdož jej čísti aneb čtoucí slyšeti budou, že jsou předstoupili před nás cechmistrři a mistři řemesla kožišnického*) města našeho Přerova podání naši a nás snažnými prosbami prosili, abychom jim artykule vydati ráčili by se jimi v městě svým řídití a spravovati mohly náležitě, k jejichžto slušné prosbě jsme jim milostí naši naklonění, tak zmíněné artykule dole psaných jim tímto listem našim potvrzujeme, kerýž slovo vod slova takto zní. Item. Najprve z mistrův každého roku dva cechmistrři aby zvoleni byli a ti aby od pánů starších tak jakž i jiných řemesel cechmistrři potvrzují se, potvrzení byli. Item. Když by jaká potřeba pana jeho milosti, obecní nebo cechovní přišla, cechmistrři mají hned mistry obeslati, a mistři na obeslání jejich bez všelijakých výmluv v to místo kdež by jim od cechmistrřů oznámeno bylo, aby se sešli pakli který jsouc doma tak se nezachoval ten aby pokuty čtyry groše bílý dal. Item Což se dotýče cechu našeho když míváme společné scházení tu předkem cechmistr starší i mladší aby vážení měli k spolumistruom, tak jakž nám podle potvrzení pana purmistra náleží, pakli by co při nich jiného nalezeno bylo nepořádného buďto skutkem nebo řečí utrhačné, neb slovy nestydatými přistupovali kterému koli z mistruov, tehda mistři rozvážíc to mezi sebou povinni jsou je trestati bez milosti pokutů dvoji tak jakž nám náleží (též ze společných mistrů kterýžby kolivěk buďto v cechu při společném shromáždění, buďto na jarmarku při prodávání, buďto v domě šenkovním předkem přistoupil k cechmistru staršímu anebo mladšímu slovy nestydatými hanějíc v nespravedlivém soudu jeho nařikajíc, tehda cechmistr povolaje všech mistrů má jim to vyřící, a mistři uznajíc pejchu a vše-tečnost povinni jsou jeho trestati bez meškání pokutou vosm grošů bílých a to pro dobrý pořádek) též předkem staršího mladší aby šanoval a starší mladšího kdyby viděl při něm co neslušného že by jemu k lehkosti bylo i jiným mistruom, aby jeho řeči potrestal a jestli že by trestání přijíti nechtěl aby

*) Jestli předstoupili cechmistrři před svou vrchnost, byl cech již zřízen a dosti pravdě podobno, že to bylo též v 15. století, na což ukazuje velký počet mistrů z r. 1544.

naš v cechu žaloval, pro tu nevděčnost má dáti 4 groše bílý pokuty a tak abychom všichni společně se v poctivosti měli a etnostně předcházeli napřed, aby se pánu Bohu líbilo a dobrým lidem. Item Aby cechmistrí dohlíželi k dílům jak se dělá, aby se dílo hodný dělalo, abychom raději pochvalu měli nežli posměch. Item Kdož by kolivěk mezi nás přijat býti chtěl, ten aby nejprv zachování otce i matky a sám sebe listem proukázal y taky že jest se řemeslu podle pořádku vyučil. Nejprve aby řemesla ukázal a k tomu ukázání má jemu dáno bejti z cechu sto králikuo dobrých syrových, z těch králiků má udělati blány tři řady dobry a to dílo kteréž má dělati u cechmistra aby dělal a to proto, aby je sám dělal a na místo připravil a ty potřeby kteréž náleží k těm blanám aby sobě zjednal. A ty blány aby položeny byly do cechu a k užítku cechovnímu aby obráceny byly, a zbytky co zůstane po těch blanách aby k své ruce vzal. A mistrí ohledajíc ty blány, bude-li to dílo hodné budú povinni jej mezi se přijati.

Pakliby hodné nebylo, takové přijat nesmí bejti, pokud se lépe nenaučí. A pakliby kdo jinde mistrem jsouce sem se přistěhoval a při pořádném cechu prve nebyl tentýž povinovat bude řemeslo ukázati, a jestli že by při cechu pořádném, kde se řemeslo ukazuje byl, ten není povinovat řemeslo ukazovati. Item Kdyby do cechu přijímán byl, 16 grošů bílejších aby dal a mistrům oběd aby udělal. Item Kdyby mistrů syn se oženil, ten řemesla nebude povinovat ukazovati, než do cechu což náleží položití bude povinovat polovici dáti a voběd mistruom udělati. Item. Jestli že by který mistrovu dceru pojal má při tom tak zachován býti jako mistrů syn. Item Aby řemeslo k ruce svy nedělal potud, pokudž ženatý není. Item Žádný kdo by do cechu našeho přijat nebyl svobody nijakýž díla našeho dělati aby neměl k ruce svy; pakliby kdo v tom postižen byl, to což by u něho nalezeno bylo, aby jemu pobráno bylo a městskou kázní aby trestán byl. Item Kdožby řemeslu našemu učiti se chtěl ten nejprv podle pořádku starodávného dvě neděle aby sobě ohledal bude-li se mu líbiti a potom bude-li vuole jeho přece se učiti řemeslu našemu, tu má rod svojej dobrými lidmi prokázati a potom uznajíc mistrí, že by byl hoden řemesla našeho učiti se a ten mistr má povolati přátol úředníkových povinnen jest s nimi do cechu jíti tu tehdy podle vuole své a možnosti úředníkovy tu se mluvíti, aby mimo dvů leth nebyl učen žádný po tý smluvě jeho povinnen. Učedník hned mistru svému v cechu zaručiti předkem za povinnost potom za pod základem dvau kop grošů od zapsání smlúvy te povinen jest učedník dáti dva funty vosku do cechu a to hned. Item Při frijunku dílo od cestmistrů aby se ohledávalo aby dílo hodné bylo, pakliby se u koho dílo nehodne našlo, to bez milosti aby pobráno bylo a zas nevráceno až by dal pokuty pět grošů bílejších od zvířecího a od beraního dva groše bílé. — Item Z nás mistrů domácích, kterýž kolivěk při prodávání postižen by byl, že by dílo přesporního

mistra aneb odkudž kolivěk kupuje záměše na svooj šrák prodával, ten mistr má dáti pokuty 10 grošů bilejch a pannom starším z místa má dáti, též z mistrů našich při jarmarku prodávajíc dopustil-li by tovaryši při sobě prodávati dílo, které by překoupil aneb k své ruce udělal, a skrze to mezi mistry v dobrém pořádku různice dělal, v tom sice postižen pod pokutou pobrání tomu tovaryši, a ten mistr aby položil pokuty vosm grošů bilejch. Item Jestli by se u koho při jarmarku kožichy aneb kryty neb cožkolivěk podšité z sukнем aneb čímkoli našlo že by na svooj šrák zavěše prodával, to aby jemu pobráno bylo a nevráceno, pokudžby mistr toho díla pobraného předce nevzal a pokuty spravil jak v cechu nalezli. Item Při jarmarku aby žádný svobody díla našeho neměl prodávati na krzno tak jakž my obyčej máme, poněvadž není řemeslu našemu řádně vyučen pod pokutou pobrání než podle svobodného frejunku kupecky v cele plnú svobodu prodati nebo po frejmarcích aby měl. Item Kdobykoli krom jarmarku dílo kteréžkoli v řemesle našem udělajíc se menuje — k nám přinesl, ten nemá svobody toho díla jakéhožkoli v řemesle našem dělati, menovaného na různu prodávati ani skrze židy po domích rozslati během židovským ten a takový přitom sa postižen, má býti trestán pokutou pobráním, a zase navraceno býti, pokudžby pokuty nedal 15 gr. bilejch. Něž kdoby během kupeckým chtěl na spatek komužkoli prodati neb profrejmarčiti ten toho plnú svobodu má a ten kdožkoli tu koupí kupecky neb frejmarkem smluvil, ten také nemá svobody míti prodávati po různu kromě kožišnika domácího pod pokutou svrchu psanou. jediné jakž koupil tak aby v cele komužkoli chce plnú svobodu prodávati měl. Item Koupě k našemu řemeslu jestli že by sem jaká krom jarmarku provozena byla, ta žádnému přespólnímu aby prodána nebyla krom domácímu, ač jestližeby který chtěl koupiti leč bychom takovou koupí na cech kupujíc, stími zač jest, smluviti se nemohli, tehda odejda od kupce, cechmistři povolajíc všech mistrů uvázali se na jednom každém zvláště jaký měla ta koupě nic jináč vzata býti, aby žádný z těch mistrů společných k tomu kupci se nenavracoval pokudžby cechmistři dostatečně smlouvajíc smluviti se nemohli, tehdy oznámíc společným mistrům, že nechce tak dáti jak jimi bylo nabízeno a nezdáli se jim ta koupě drahá, tehda propustějí aby koupil komu se líbí.

Kdožby se pak nezachoval domácí k tomu artykuly tehdy na to položena námi jedna kopa grošův. Než v jarmark jestližeby co přivedeno bylo, toho každý svobodu kupovati aby měl, poněvadž frejunk svobodný jest. Item aby žádný nekupoval kůži na živě pod pokutou 10 grošů bilejch. Item aby žádný z nás 100 koží nekupoval krom frejunku pod pokutou svrchu psanou. Item což se dotýče koží skopových kterýchž my kožešníci potřebujeme i také spolusousedé naši ševci i koželuzi domácí, těch my máme svobodu kupovati pokudž by kdo potřeboval. Než což se dotýče přespólních kožešníků, buďto ševců nebo

koželuhů i domácích židů, ti nemají svobody. Item kdož by toho zdělávati neuměl aby nám v tom překážky nečinil, kupovati svobody neměl, pakliby kdo v tom postižen byl aby jemu ty kůže pobrány byly a zase aby nebyly vráceny pokudž by nepoložil pokuty 10 gr. bílých. Při tom my kožešníci sobě vymníňujem v artykuli což se dotýče koží cechovních, kteréž nejspíše k řemeslu našemu náleží a ševcuom i koželuhuom se k jich řemeslu nehodí, aby nám žádné překážky v kupování neučinili pod pokutou svrchu psanou. Item což se koží zvířecích dotejče k našemu řemeslu naležejících v tom žádný hostinský (cizí) kdož kolivěk by byl, vymníňujíc židy přespólní i domácí, aby nám překazováno nebylo předkupováním pod pokutou pobráni. — Item Žádný žádných šatů co se chlupatými kožešinami podšívá, poněvadž se řemeslu našemu neučil, aby nepodšíval, zvlášť krejčí; pakliby kdo v tom postižen byl neb usvědčen, ten aby položil kopu grošů pánům starším na Rathauz a což podšívá, aby vzalo se do cechu. Item co se dotejče sázení mistrum tovaryšů, to aby cechmistrí pilnost měli aby jednomu každému mistru, ažby toho potreboval do pěti tovaryšů posazeno bylo, aby všichni řemeslo mohli míti a cechmistrí aby vto pilně nahlédali a spravedlivě aby při takovém sázení tovaryšů aby chudší pro bohatší úzkosti neměl, pakliby se kdo nezachoval aby pokuty 10 gr. dal a toho tovaryše pustil hned té hodiny, kterého přesadil. Item. Jestližeby mistr jeden druhýmu z veršatu tovaryše vyloudil buďto sám nebo skteroukolivěk pomocí tehdy ten mistr má býti trestán pokutů vosmi groši bílých aby ho pustil té hodiny a ten tovaryš podle pořádku muože sobě o dílo poslati, kterému mistru koli chce. Item aby žádný mistr žádnému tovaryši na stukwerk šiti nedal leč by byl ženatý, pakli by se kdo toho dopustil aby dal pokuty 4 gr. bílý. Item Kdyby který tovaryš přivandroval a úmysl měl zde dělati, aby sobě pro tovaryše poslal žádost naň vzkládaje podle pořádku, aby mu díla pohledal U kterého by mistra dělati chtěl a ten tovaryšem toho neučinil a jinam jej obrátil, aby trestán byl od cechmistrů. — Item Jestli žeby který tovaryš přijda z jinýho města na zahálku zbyl, kdyby sobě čeleď na zahálku obeslal, aby s ním zaháleli, takového aby i s těmi tovaryši aby trestali a trestati mohli cechmistrí městskou kázní dotud, dokud se jim bude zdáti. Jakž tomu my svrchupsaný Jan z pernteina a na helfensteině y se svými erby aby oni svrchu psaní cechmistrí a mistrí řemesla kožešnického města našeho Přerova poddani, naši věrní milí při tom při všem což se v tomto listu píše od nás erbuom i budoucích potomkuo našich pánů a držitelů přerovských v celosti a bez porušení zachováni byli, list tento pečeti naší s našim jistým svědomím stvrditi sme rozkázali. Kterýž jest dán a psán na zámku našem prostějově v pondělí po hođu slavným seslání Ducha sv. Letha panie tisyczeho pietisteho cztyrydczateho cztwrteho poczytagicz. —

Druhý záznam jest až z r. 1554. V neděli po božím těle stala se smlouva mezy cechem o jedné a giru zagleytem strany druge a to taková že Jira Zákletj vyžádal sobě skrze dobré lidi na cechu, aby místo ukázání řemesla položil 8 zl. do cechu a to na ten způsob jestli žeby na cech skrze to jaká škoda aneb těžkost přijíti měla tehdy Zágletj má k sobě 8 zl. přijíti a řemesla ukázati bez nesnázi. Jakub syn malů z beluře doučil se u Martina Za dosti uczineny wyswědczem.

Jan syn Petra pastýře doučil se u klimy za dosti učinění vysvědčen. Tobiaš Trubinosů z Hranic doučil se u Vaňka Smykala. Leta 1556 na den trzj kralu Jirzik Zaglejt smluvil k učení Martina pastorka trancyankova; má se učiti od toho času 5 leta; má jemu dáti Zaglejt šorc a prsník, dva zámise za 15 gr. a 7 loket sukna po 7 gr.; střevíce (strzewicze) a barchant s kabát. Rukoj. Mach piczaku, waněk guzku. Při veliké noci smluvil Vaněk Klímů k učení Jiru syna Vaňova z Žalkovic má se učiti sstyry leta. Má jemu dáti Klíma šatku, obuvi co jemu potřebí krom košily. Po vyučení 6 loket sukna po 7 gr.; barchant skabat, y zámise a střevíce: Rukoj. balat brzichaczek (Bricháček) a kautsky. Doučil se ten jira a za dosti učinění vysvědčen. Při všech svatých smluvil Jiřík Bakalarz k uczeny martina syna ya^ska piwowarnika ma se ucziti 5 let ma ge^u girzig dawati ssatku obuwi czo ges^u potrzeby a po vyuczeni 6 lot sukna po 7 gr. gednu kossili lněu a druⁿ*) konopnu 3 lokv barchan a ssorc. Toho leta smluvil Andrlé k učení Jana syna Vůřiškova z Nového města na 5 let. Má jemu Andrlé dávatí šatku i obuvy co jemu patří a po vyučení sukni kabat a košile. Leta 1559. po novém letě ten den smluvil Jiřík Bakalář k učení Pavla syna czwildowa z rzikowicz na 4½ leta. Jiřík jemu má dáti obuvi a šatku (šat) co jemu v tom času potřebí. Po vyučení 6 loket sukna po 9 gr., kabát barchanový, nohavice zámisové a dvě košile, střevíce, klobauk. — Na den sv. Víta smluvil Lukeš k učení Samuele vnuka Kolářikova z Nového Města; má se učiti od toho času 2 litě má dáti od učení 3 fl. a Lukeš jemu má dáti šorc a prsník s rukávy.

Leta pane 1560. Na úterý velikonoční Markus z Litovle smluvil k učení Daniele syna svého u Jana Jakubova, má se učiti dvě leta. Jan jemu má dáti šorc a prsník s rukávy a Markus otec jeho má jemu dávatí šatky, obuv a co jemu potřebí a po vyučení od učení 1 fl. Janovi má dáti. Rukojmi: otec jeho, havel a Vaněk smykal. — Doučil se Daniel za dosti učiněn vysvědčen. — Při sv. Duše Jan Kabyłka z Litomyšle smluvil se u Lukáše kožišníka; má se učiti 4 lita. Lukaš jemu má dávatí co jemu potřebí obuvi i šatku. Po vyučení 6 loket sukna po 7 gr., dva zámise, barchanový kabát, střevíce. — Při

*) Místo lněnu jest písařem psáno pouze lně a u jest výš menší napsáno, vynecháno tedy „n“. — Podobně se píše druhu t. j. jen dru, h se vynechalo a „u“ výše připsalo. Tak jest psáno velmi často.

jarmarku přerovským postním smluvil Klíma k učení Jana syna Havláskova z Slavkova; má se učit 2 lita; má dáti od učení otec učedníku 3 fl. Klíma jemu má dávat i jehly, šorc a prsník. Rukoj. Traubecký a Havlásek otec jeho. — Při sv. Matuši k učení Jiřík Zaglejt přijal Martina syna Cycenyho na 5 lita; máti jemu dávat i košili a šatku co jemu potřebí a Zaklejt jemu má každý rok dáti podšiti aneb střevíce. Po vyučení 6 loket sukna po 8 gr., dva zámiše, za 15 gr. kabát barchanový, střevíce, šorc a prsník. Rukoj. Staněk z podkopci a Hyžka. — Doučil se Martin. — Již z těchto záznamů jest viděti, že přijímání učňů bylo velmi libovolné, na úmluvě mezi mistrem a rodiči učedníka závislé. Jest-li jej mistr po čas učení musel šatiti — učil se 4 až 6 let. Zaplatil-li od učení aneb jest-li rodiče jej v čas učení šatili, učil se pouze 2—3 leta. — Ale po vyučení mistr nového učně opatřil šatem k vandrování, mezi nímž byl vždy nový šorc čili zástěra, aby slusně mohl u nového mistra do práce nastoupiti. Leta 1561. při hromnicích smluvil Vaněk Smýkal k učení Jana syna Komikovi z Prostějova má se učit 6 lita. Rukoj. Ukrutný kloboučník, Havel Machačů a Matuška oba z Raclavic. — Jan Jakubů smluvil Jakuba syna Markuse z Litovle na 2 leta; dá od učení 1 fl. a otec jeho mu dávat bude šatky a obuv. Klíma smluvil Frydrichta syna pani Anny Zbětové z Holomucze na 2 lite. Na den sv. marzimalíny Andrlé smluvil Vaňka syna Kulhánkova z Holešova na 2½ leta. a má jeho otec jemu dávat i šatku a obuvi. Po vyučení dá mu Andrlé šorc. L. 1562. smluvil Lukáš Daniele syna Martina koláře z Kostic na 2 leta a dá od učení Lukšovi 3 zl. a co jemu potřebí šatku y obuvi to jemu přátele jeho mají jednati a Lukeš jemu má dáti po vyučení šorc. Andrlé smluvil Martina syna Jurkova z Dřevohostic na 4 lita a mistr dá jemu po vyučení sukni kabát t. j. soukenný kabát místo barchanového, poctivice a šorc. Na sv. Trojici přijal Dobiáš syna Mikuláše Hazky ze Strážnice na 2 litě. Dá jemu učeník 3 zl. od učení. — U Janka k učení Jeremiáš syn Varyšova na 5 lita. Dostane po vyučení kabát barchanový, nohavice, 6 loket sukna po 7 gr., košili lněnu. Rukoj. Michal z Travníka, Matěj Rožnovských, zakladu dvě kopi grosu bílych. Leta 1563. k Anderlovi učě Jan syn Samuele z Kojetína na 2½ lita.

Při sv. Duchu smluvil Smetana Martina syna Jiříkova příjmi hňupova na 2 lita. Má jemu Smetana dáti šorc, kožišek, a obuvi co jemu potřeba a učedník má dáti 4 zl. Při svatém Bartoloměji smluvil Lukeš Jakuba syna Jana Dupkova z Rakodav na 2 litě; má jemu dáti Lukeš šorc a Jakub od učení 3 zl. Rukojmi: Marek švec. Mikula smluvil k učení Martina syna Šlaninova z Hradiště na dvě lite. Leta 1564. smluvil Klíma Šimona syna jednoho pekaře z Libavy na 3 lita. Při sv. Martině smluvil Martin Žihadlo z Tovačova*) k učení

*) Mistr Žihadlo z Tovačova byl přivtělen k cechu přerovskému.

Jiříka syna Vaňka platnyrze tejz z tovačova na dwie litie, při smlouvě dal kopu grošů a když se vyučí má dáti 1½ zl. a mistr jemu šorc. Teprve nyní jest na listu prvním cechovní knihy záznam z roku 1564. a sice toho leta smluvili misři písaře sobě do cechu Jana Jakuba; mají jemu dávatí jeden zlatý při každém volení cechmistrů a když se který učední smluví kroš bílý od něho a když se vyučí taky má dáti kross bílý. Leta 1565. při schuzy před jarmarkem postním stalo se svolení všeho cechu aby žádný z mistrů nefedroval těch, kteříž jsou utekli jako pejmyňa, trancianek, hubaček, špata; ani jim nic neprodával ani frymů, ani králíků ni kůží žádných což by ku pomoci jejich bejtí mohlo ani od nich nic nekupovali pod pokutou jakž by se všemu cechu líbilo. Po suchých dnech postních stalo se svolení všech mistrů, aby po každých suchých dnech bylo dáváno 2 krejcary do truhlice a to každý mistr aby dal a to aby dotad trvalo, dokudž by všeho cechu vůle nebyla k zrušení toho. Stalo se za cechmistrů Lukáše a Zaklejšta. To jsou poprvé cechmistři jmenováni. —

Letha pane 1566. k učení Pavel Jana dreyzy z Chropyně u Adama na 2 litě; dá wodučení 4 zl. Adam má mu dáti šorc a plíšek. V učení má ho matka v obuvi a šaty vopatrovat. L. 1567. k učení u Matysa Jan syn Druty kloboučnicka z Kroměříže na 3½ roku. L. 1568. k učení u Andrla Jira syn Matouše Hrušky z Tovačova na 2 lite a vod učení 3 zlaty; v učení šorc starý a po vyučení nový a prsník. Rukoj. Matěj pekař a Jan Holubů. L. 1569. k učení u Adama Daněk syn Jana Horáčka na 4 leta. Po vyučení dostane 6 loket sukna po 10 gr., barchanu s kabat, košilu, koži na nohavice a tak ho vypravit jakž na wandr náleží. L. 1570. k učení u Andrla Jan syn Beneše Ambroze ze vsi Waret z Uher na 3 leth. V učení šaty a po vyučení má mu dáti šaty k vandru slušné, jakž na mládence náleží. Rukoj. za zbyti: Dobosk Durd z Trnavy a Mlaš pod základem 1 kopy grošů. Leta 1571. Jan Jakubů k učení přijal Ondru syna Tobiaše z Trenčína trubače na 4 lita. Při sv. Duchu Melichar přijat k učení u Matěje syna Lorence, truhláře z Nového Jičina na 6 let. Roku 1572. přijal k učení Václav Záklejš Jiru syna Mikuláše Hnulkovskýho z Kroměříže na 2 litě a od učení dá 5 zl. Tři hotovy a 2 má oddělati anebo mistru by se nelíbilo tehdy učedník má ity 2 zl. hotovy mistru svému dáti a mistr dá učedníku v učení prsník a po vyučení šorc. Rukojmi za zbyti a za věrnost: Hrtan z dolního města a Matěj Hyšků. R. 1573. smluvil Alexa k učení Jana z Dobrotic syna Závodního na 3 leta. Leta 1574. při hromnicích Martin v Dřevohosticích učedníka Martina Zdřevohostic. Cech měl tudíž přivtělené mistry z Kojetína, Dřevohostic a Tovačova. L. 1574. při sv. Havle přijat k učení syn Jira Andrysova kramáře z Litomyšle u Jana Jakubů na 5 let. Máti jeho mu bude dávatí košile a jeho mistr mu ročně koupí jedny

boty novy a máti má podšití co k těm botám bude třeba dá-
vati a jeden kabát soukený máti má dáti. Ostatek což potře-
bovati bude dá mistr a po vyučení 6 loket sukna po 7 gr., po-
ctivice zámišovy, kabát barchanový, košili lněnou, střevíce
a šorc. L. 1576. při jarmarku olomouckým masopustním smluvil
Jakub z Kojetína k učení řemeslu kožišnickému Jana syna
Václ. Aulehle z Kojitína na 3 lita. Mistr dá první rok šaty
a ostatek přátele učně. List od rodu v rukojemství v cechu
zůstává. Leta 1577. k učení u Marka Kašpar syn Dlouhého
z Hernšperka na 4 lita. Doučil se Kašpar z herssperku.

Po třech králích k Marešovi do učení Jan syn † Vaňka
Kosteleckýho tu z prerova na 4 Leta a mistr v učení bude
jej šatky opatrovati co mu bude třeba a po vyučení dá sukno
na plášť, barchan kabát, zamiše na poctivice a 2 košile. Va-
lentin Žalud přijal k učení Martina syna Jana Kalivody
ševce na 4 leta. Matěj Mutl přijal Jana syna Šebest. Barle,
kožešníka z Olomouce na 4 leta. — Matka jeho podvolila
ho šatky v učení opatrovati a po vyučení bude-li mu Mutl co
chtíti dáti, to z dobré vůle. L. 1578. při třech králích smluvil
Sámek k učení Jíru syna Blažejova Solneky z Trnavy na
3 lita. Jan Kobližek přijal v r. 1577. k učení Sybalda z Vra-
tislavi*) syn Jiříka Rybri na 3 lita. Od učení má býti dáno
mistru jeho 10 zl. R. 1578. při 3 králích přijal V. Žalud k učení
syna Jana Vrány Marka ze syřawy (Šířavy) na 4 lita. Po vy-
učení dostane od mistra sukno na plášť po 10 gr., barch. kabát,
poctivice zámišovy, střevíce, dvě košile a klobuk. Rukojmě:
Janourek a Karas oba ze Šířavy. — Doučil se a zadosti
učinil. — Při sv. Martině Melichar přijal k učení Jíru syna
Matouše, řemenáře tu z Přerova na 2 litě. Rukoj. Jíra pro-
vazník a Melichar stolař. L. 1579. při velikonoci přijal Jíra
Dvorzak k učení Vaňka pastorka svýho na 3 lita. L. 1580.
při hromnicích přijal Jan Jakubů Matěje syna Mikulášova z Bo-
leslavě na 3 leta a z domu bratrského mají jej šaty opatro-
vati bratři tytus a tymon. Rukoj. oba bratrové jeho. L. téhož
přijal Jíra Locaur z Dřevohostic k učení Jíru syna † Kry-
štofa Zobala z Dřevohostic na 2 litě. Jiřík Zobal otčím dá hned
2 zl. a po vyučení má ještě dáti 2 zl. k tomu. — „Doučil se“ —
jest poznámka u každého učně. L. 1582. přijal Valenta Žalud
Jana syna Pavla mlynáře, který býval na malém mlýně
v Přerově na 4 Leta. Vác. Záklet přijal Jana syna Mikul.
Hnulovýho z Kroměříže na 2 leta. Od učení 4 zl. L. 1583.
při velikonoci přijal Jan Němeček Jana syna Tomáše Karla
z Mezříči na 2 leta. — Jan Jakubů přijal Pavla syna † Jíry
Opavského z Lipníka na 3 lita. L. 1584. přijal Matěj Brod-
ský k učení Martina syna † Hnatka Vavřince z Přerova na

*) Cech kožešnický v Přerově musel býti proslaveným, že učni ze
vzdálených míst sem do učení přicházeli, jako až z Vratislavy, Opavy,
Strážnice, Litomyse, Chrudimi a též z Uher, zejména pováží-li se tehdejší
nedostatečné prostředky dopravní.

3 lita. R. 1582 při vánocích Jakub z Kojetína přijal k učení Pavla syna Vondry Karaka z Věrovan na 3 lita; má dáti od učení 3 zl. a r. 1584. přijal týž Jakub z Kojetína k učení Jíru Zelinků syna spirotova z Bořetic na 2 lita. Zastavuje list zachovací svému mistru jako rukojmě. — Leta 1585. Vodička z Kojetína smluvil k učení Václava syna Jiříka pivovarníka na 2 lite a od učení dá 10 zl. Mistr dá plíšek a šorc a paní mají ho opatrovati šatky. V roce 1586. týž Vodička z Kojetína přijal Václava syna Matěje Smetany na 3 leta. — L. 1587. smluvil Kalivoda k učení Tobiaše ze Žaru † Mikuláše pištiryby na 2 leta a Koblížek Andreša z Budišova na 2 litě.; za vyučení dá mistru 9 zl. R. 1588. Pavel syn Zuzky Mládencovy přijal Šebestu syna Davidova od mědený hory na 3 leta. L. 1589. Pavel Karak přijal Václava syna † Václ. Rožnovskýho na 4 leta. L. 1592. přijal předešlý Mikuláše syna Jana Špačka z Bystřice pod Hostejnem na 2 leta. Po vyučení dostaně od mistra plášť, kabát, punčochy (uvádí se poprvé), střevíce a dvě košile polskýho plátna. Blažej Smetana přijal Šimona syna Daniela Jaška z Fryštaku na 5 let. V učení dostane šaty od rodičů a po vyučení dá mistr šaty na vandr. Leta paně 1593. při třech králích Václ. Záklet přijal z Kroměříže Jakuba Mikuláše Hmilky syna na 3 leta. Leta pane 1594. Martin Andlů a Martin Kalivodů a Jan Zaklejtů leta 1595. tyto osoby nahorže poznamenane poněvadž sau sobe malo czechu wazili a odneho bez opowedi ussli malo sobe toho wažice dobre lidi pokaziti wdluzice se nenalezite ano y nekterym panum Mistrum nemalou težkost ucziniwsse ze sau zane peníze pokladati do cechu ano y u rychtarze musyli y protoš natom se všickni paní snesli anebo svoli aby ani od jejich manželek Suchych dni nebylo přijimano a s nimi aby žádný nic činiti neměl, jich žádnými potřebami neřiedroval, aby jeho cech trestal pokutou podle uznání. — Tento záznam s právě napsanou pamětí jest až na konci knihy poznamenán a tam jsou ještě následující paměti z předešlých let zaznamenány. Na listu 67. čte se z roku 1564. toto: V neděli při sv. Matěji stala se smlouva mezi cechem všim s jedné a s Matýsem strany druhé a to taková, že Matýs vyžádal sobě skrze dobré lidi na cech, aby místo ukazování řemesla položil 8 zl. do cechu a to na ten způsob, jestli žeby na cech skrze to jaká škoda aneb težkost přijíti měla, tehdy Matys má k sobě 8 zl. přijati a řemeslo ukázati bez nesnázi. V závorce jest připsáno: „Tak i jiní všickni kteřížkoli peníze do cechu dávají k těmto a výšpsaným zápisům se přihlašují.“ — Zcela podobný záznam jest z r. 1554. kdy již té doby Jíra Zákletů se chtěl ukázání řemesla čili děláni mistrovského kusu vyhnouti a cechu za to zaplatiti. Totéž bylo u cechů předešlých, že platilo se od nově přijatých mistrů za „ukázání řemesla“ až 20 zl. Tak se nařízení artykulemi stanovená obcházela a obyčejně mistrovští synové

mistrovský kus nedělal, až generálními artykulemi z r. 1739. opět každý mistr se musel vykázat mistrovským kusem, aby „nehodní řemeslníci“ za mistry přijímáni nebyli. — Na listu 70. stránka 1. jest tato paměť: Letha pane 1568. ten čtvrtek před smrtnou nedělí stalo se svolení všeho cechu jedno aby žádný futry litevskými žádnému nepodšil pod pokutou půl zlatého, druhé aby židům ani jiným vyder nevydělával žádný a ovšem prýmů nekrájel pod touž pokutou, Třetí svolili se na tom aby žádný z mistrů vo peníze ve hru se nedával pod pokutou desyti grossu. 1569. ve středu po třech králích jakož se stalo napomenutí vši obce skrze pana purmistra zaporučení jeho na pana tak aby se všichni pobožně chovali pod trestaním od pana vyměřenej zvláště pak co se dotyce smilstva a cyzoložstva, protož stalo se svolení všeho cechu plný jestli že by se kdo toho dopustil, aby řemesla prazen byl. — Leta 1572. v středu po 3 králích stalo se svolení všeho cechu, aby jestližeby u kterýho mistra umřel buď dívka služebná neb pacholek neb kdokoli kdož by chléb jeho jedl aby takovému na pohřeb pod pokutou všichni mistři šli. — Leta paně 1573. ten auterý před sv. Havlem stalo se svolení všeho plnyho cechu kdo by se koli z mistrů toho dopustil, že by s kterým tovaryšem hrál o peníze aby do cechu 15 gr. pokuty dal. — L. 1574. tu středu po 3 králích Martin Havyř z Dřevohostic dožádal se toho na cechu aby v řád přijat byl, aby učedníky mohl při cechu učiti a na jarmarcych místo mezy přerovskými kožišníky míti k prodávání a chtěl-li by kdy v Přerově mistrem býti povinen bude řemeslo ukázati, než řád jaký cech přerovský zachovává slibil zachovávat pod pokutami v cechu zřízenými. — Téhož leta tu středu před smrtnou nedělí stalo se svolení všeho cechu takovy, kdož by koli chtěl do cechu našeho přistoupiti, ten má nejprv k cechu se připověděti a potom rok pořad u jednoho mistra dělati a potom roce bude-li chtiti do cechu se vpraviti a potom se oženiti. — Ten čtvrtek před božím vstoupením jakož spatřujice nemalou škodu všeho cechu při tom židovským prodávání kožíchů podšivaných, šetřice toho abychom sami jim k tomu příčinou nebyli usnesli jsme se na tom všecek cech aby žádný z mistrů když že by co sobě k prodeji buď žid anebo kdokoli dáti dělati takovy věci aby nedělal a nepodšíval pod pokutou 1 kopu groše a jestli by kdy k tomu takovy dilo přinešeno bylo a tomu by nedorozuměl tehdy má to činiti s radou panu cechmistrů a to proto aby potom vejmluvy nebylo že tomu nerozuměl aby to k prodeji děláno bylo. Leta 1579. při sv. Bartoloměji Jira Kocaurků z Dřevohostic dožádal se toho na cechu aby vřád přijat byl aby učedníky mohl při cechu učiti a na jarmarcích místo mezi přerovskými kožišníky míti k prodávání, než chtěl-li by kdy v Přerově mistrem býti povinnen bude řemeslo ukazati než řady jaký cech zachovává slibil zachovávat pod pokutami v cechu zřízenými. Jakož blažek syn ssaldu z lansskrauna leta 78. pro nějaké pří-

činy do cechu přijat býti nemohl než podle artykulu jemu od cechu podaných na žádost jeho a přimluvu za nim pánů starších i jiných dobrých lidí řemeslo jemu bylo dopuštěno dělati s jistými výměnkami, kdež pak on Blažek nepřestal jest toho po cechu hledati aby paní mistři a tento cech k němu láskou se naklonili a jej již mezi sebe do cechu přijali, což paní cechmistrů a mistrů na žádost jeho a za ním přimluvu mnohých dobrých lidí tak sou učinili že jej za spolupracovníka přijímají na ten způsob jestli že by skrzeto cech jakou těžkost anebo autěžku měl tehdy aby blažek hned řemeslu pokoj dal potud pokudž by sve věci nespokojil, a on Blažek připovídá a slibuje že se chce pokojně, uctivě k jednomu každému panu mistru i k řádům cechovním chovati, obdarováním i snešením poddán byti a tu v cechu sedati kdež mu ukázáno bude. Stalo se leta 83. v první sswrtek v postě při přítomnosti Jana pisaře a Jana pekaře od mostu.

Leta pane 1595. Jiřík Pražma přijímá k učení Zygmunda syna Jana Spačka z Bystřice na 2 litě. Po doučení dá mu mistr kabát barchanový a kalioty též barchanovy, dvě košile, jednu tenkou a druhou tlustou. L. 1597. Krystoff Smržů Bratr yakž Byl Smluven kucžení Ržemesla Nasseho kozissniczkyho u walentina kaliwody douczil se a zadosti učžineni wyswědcžen. Letha Paně 1599. Jan Kabličků k učení přijal Jana syna Zasmradilova z Kojetina na 2 lita. Dá od učení 10 zl. Po vyučení dá mistr plíšek a šorc. (Mistrů již nedávají více celý šat k vandru.) Václ. Záklejt k učení Eliáše syna Jana Zámečníka z Dřevohostic na 3 leta. Bude sám sebe šatky opatrovati a mistr dá po vyučení šorc a prsník. Letha Pane 1600. Václ. Kobližek smluvil Pavla syna Pěniče stolaře při čase velikonočním k učení řemesla kožešnického; má se učiti 3 leth a má dáti od učení 3 fl. a po vyučení mistr má jemu dáti šorc a plíšek. — „Utekl a jest švec“ poznamenáno při tomto zápisu. L. 1601. Václ. Kobližek smluvil Jana syna Jana Jelinky z Eywanowic na 3 leta. L. 1603. Tomáš Evanovský smluvil k učení Jiříka syna Václ. Koláře z Vyškova na 3 leta. Jiřík Zlatník smluvil Václ. syna Kozova na 4 leta. Za zbyti Václav jeho švagr a Jan Apoštol. Doučil se. — Jiřík Pražma smluvil Jana syna Martina Káňe z lišek na 3 leta a otec dá od učení 6 zl. a měřici hrachu a v učení šaty. L. 1604. Václ. Kobližek smluvil Jana syna Jiry Štětiny tesaře na 3 leta a Jiřík Pražma Jana Žerava z Ostravy na 3 leta. — L. 1605. Jakub Kroměřížský smluvil Václava syna Jana Šefránka na 3 leta. Jan Příhoda z Kojetina smluvil Matuše syna Prokopa Vodičky z Kojetina na 3 leta; učedník dá mistru 8 zl. L. 1606. smluvil Václ. Kobližek Havla Lyčného syna na 3 leta a v tom učení má jej daňhelka pekařka šatky opatrovati. Rukoj.: Réhoř Kučera a Karásek soukeník. Letha Pane 1606. ten pondělí před sv. Martinem Lukáš Slavík přijat jest do spolku našeho k cechu našemu kožišni-

ckému s těmito jistými výminkami: 1. Aby jmenovitý Lukáš Slavík toliko s dítkami svými do své anebo jejich smrti toliko s těmi kteří by řádně splozeni byli k cechu našemu a k řemeslu právo měl. Manželka pak jeho (poněvadž se na to hledí že syn za otce a ni dcera za matku nepravostí nenese ale každý sám za sebe) protož aby ona po jeho smrti žádného prava neměla k cechu. — 2. Strany mist a prodeju aby všelijakým Obyčejem příčin uchopiti hleděla buď doma neb na cestách a jestli že by jaké těžkosti cechu tomuto aneb lehkost nějaká pocházeti měla tedy aby ona jarmarkum a prodajum pokoj dala a Lukáš Slavík to opatřil a jiného k prodeji na její místo postavil. — L. 1607. Václ. Hradištský smluvil k učení Jana syna Eliáše holiče z Jičina na 2 litě. Dá od učení 7 zl. a mistr jemu má dáti kůži na plíšek a šorc. L. 1608. Jan Kobližek smluvil Jana Pila z Osvětima na 2 leta a Jiřík Pražma Mikuláše Štrausa pastorka z Třebovej na 2 leta a od učení dá 11 zl.

L. 1609. Jiř. Zlatník smluvil Jana syna † Jakuba Smolky na 5 let a strejc jeho Václav Smolka dá šaty. Rukojmě strejc jeho a Řehoř hrnčíř. L. 1611. přijal Jakub Švábenský Jana syna Jana Paupera ze Švabenic na 6 let, po vyučení strýc připovídá pokudž ho bude poslouchati z lásky šatky jej fedrovati. V učení mu je opatří přátele. L. 1613. Vávra z brány smluvil Jana svého syna k učení Václavu Kobližkovi na 3 leta. Rukoj. Pavel Pleva a Matěj Zymostrad. L. 1617. Jan Kobližků při postním jarmarku smluvil Václava syna Jana Nedošlého z Lipníka na 2 leta. L. 1819. Eliáš Kobližků smluvil Šimona syna Jana Křízla ze Strážnice na 2 leta; od učení 10 R. a přátele dají šaty. Leta Paně 1619. při sv. Ondřeji zjednán jest po krov za cechmistrů Pavla Zagletového a Eliáše Kobližkového*) nákladem cechovním, na kterýžto páni mistři po 1 zl. složili; protož kdožby se koli mezi nás vpravoval povinnen bude nejprve 1 zl. na pokrov dáti. — Toho leta v sebtěmbru se pamět činí že cech náš kožišnický trestal Jana Fylipa vězení a pokutu 2 zl. m. za jeho neporádné chování (avšak na přimluvu pana purkmistra a pani na rathazy) avšak pani cechmistři a pani cechovníci mezi sebou založili, kdo by je málo vyčtl (vyčítal jen dost málo) aby dal pokutu 5 zl. m. na chrám paně polovici a do cechu polovici. — Leta 1620. Michal Psota kožišník smluvil do učení Jana syna Unčovského pastorka svého na 3 leta a otec dá šaty. L. 1622. smluvil Pavel Záglejttů syna Jiry jodovského jmenem Václava na 2 leta. — L. 1628. Jan Třebovský smluvil Martina syna † Jana Lutinského z města Hranic má se učiti rok; od učení 4 R. a máteř šaty. R. 1629. přijal předešlý Martina syna Jiříka Jedovského na 3 leta. Po vyučení dá mistr kabát mezulánový a galioty. L. 1634. Jan Kunězovský smluvil Martina Jana

*) Od r. 1565., kdy poprvé byli cechmistři jmenováni, děje se tak nyní skoro za 50 let podruhé a pak zase vůbec nejsou nikde ani při žádné paměti jmenováni až v r. 1715., od kterého roku skorem nepřetržitě jsou zaznamenáváni.

Opelače z městečka Panchova na 4 leta; mistr má jemu dáti každý rok pár střevíc, sukna světliho na kabát, nohavice a mentek.

L. 1638. na den Mládátek přijat David syn Šebest. Fitrmona u Jana Trebovského na 3 leta. Rukojmove za věrnost, zbytí i za vosk Jan Kochánek, hans Koch pod základ 2 kopy gr. 1 funt vosku v postní jarmark a druhý o sv. Vavřinci nového roku 1639. List od rodu v truhlici zanechal. — L. 1640. na den na nebevzetí Pany Maryge Jakub Jelinek jinak hnulka ohlásil se v úplném cechů, jakož byl syna svého Martina přijal k učení jako otec vlastní, takže se u něho 2 leta učil, v kterémžto učení jest se věrně choval jakožto otcí svému poddán byl. Protož že jeho z takového učení propouští a prázna činí. Leta 1643. na den sv. Šimona Judy přijat k Václ. Wrsyrovému Matěj syn † Matěje Konstanty z Kojetína na rok z tou vejminkou, aby mistr podle uznání od půl roku učedníkovi platil a to proto, že když ho dal k učení když již něco uměl. Na listu 9. cechovní knihy byl záznam všech nově přijatých mistrů a ten až do roku 1566. vypsán. Další mistři od tohoto roku jsou i s letopočtem, kdy zemřeli, takto zaznamenáni: r. 1566. Mareš lukssu; r. 1667. Wacław Jestrabu 76. umřel, r. 1568. melichar, umřel 84., Jakub Jakubů vystěhoval se, mřel 1581. umřel, r. 1569. Macek plundra 78. umřel Andrl mladý r. 1570. daník pičaku, 76. umřel. Ondraček umřel, r. 1571. Leksa 79. umřel. Samek r. 1572. Žalud, kabyłka umřel 1577. r. 1573. Němeček umřel, Jan Žemlička umřel, Jan Pražina umřel 1582. Hlava, r. 1574. Jira Dwořak 1580. umřel, slowak leta 1575. (přijat); r. 1576. Brodský marek umřel, r. 1577. Martin Girika zakleyta umřel 86., Leta 78. Danek ssatanu 1581. umřel, gira haluza umřel 82, r. 1580. Mikulass Zakleyta, r. 1582. Girrkl namestek Prazmů, r. 1583. blažek smetana umřel; 1586. Matěj Kobližek umřel, Martin Andrlů (utekl; navrátíl se; umřel) řararž, r. 1587. mikulas blecha umřel, jan zakleytu utekl, r. 1588. pawel karak, jan zilka utekl, pawel zusky mladencowy r. 1589. Pawel Zakleytů, Martin kaliwodů utekl; Leta 1594. Jan koblizku, l. 1597. Girzik kaliwodu zeť, daněk lužicky Letha 1598. Wacław Kobližek, Tomass Ewanowský; Letha 1599. Wacław Hradistský 1639. umřel, r. 1600. Melichar Eywanowsky, r. 1601. Jirzik Zlatník, 1602. przigat jest Jan Przihoda z Kojetína a 1604. Jakub Gelinek, Mikulas Czernek, 1606. Jan Pytlik, Lukass Slawik, Eliass Kobližek 1607. Gakub Swabenský umřel, 1609. Michal Psota, r. 1610. Jan Trzebowski, 1512. Jakub Tomassku, 1614. Danek Kragarů, r. 1615. Pawel Tomassků, Gira Pražma r. 1617. Mikulaš Hlawa, 1618. Gan Wawrů, r. 1619. Tobias Brězyna, r. 1627. Jizl Gakubu, Gan Bezpyru, r. 1632. w. Bezpuru a Jan Uničzowsky, r. 1635. Martin godowský a Eliass Mladssi koblyzku. Letha 1636. Wacław M. Kobližku, r. 1639. Pawel Trzebowskyho jinak Stolára a Wacław Kygowsky, r. 1644. Martin Kobližka, r. 1646. Matieg Androwyta. (Poslední jméno jest v závorce, za

ním křížek † a připsáno: „gest habucyrowan.“) L. 1647. Václav Kyjovský přijal Jana syna † Jirý koláře na 2 leta. Letha Pane 1649. přijat jest do cechu Martin syn † Jakuba Jelínka. L. 1650. přijat za mistra Danyel Požehnaný. L. 1654. Tobyass syn † Tobiaše Březiny toho času souseda města Přerova. Přijat do cechu tak jak se jiní mistrovští synové přijímají. Důkladek dal i pro obeslání cechu. Na učení přijal Zachariáš Kobližek v r. 1650. Jana syna † Lukáše Dadana horaždovského na 4 letha. L. 1656. do učení přijat Machal syn † Michala barviře z města královského Kyjeva na 2 leta. L. 1662. Jan Unčovický jinak psota přijal syna † Jana Štemberského souseda města Přerova na 3 leta; r. 1665. dal témuž učedníkovi za vyučení v cechu jakž náleží. L. 1669. přijat Martin syn Martina Hazešky z Kyjova na 2 leta. Roku 1672. přijat u Václava Bubeníka Jan syn Matěje Filipa souseda zdejšího na 3 leta. R. 1676. Martin Kobližek připověděl syna svého Václava a dal mu za vyučení 1678. dne 2. apryle. Jan Turovský připovídá k učení syny své France a Jana a l. 1679. dal svým synům za vyučení jakožto otec. Leta 1681. dal Dobyas Rychtr svému učeníku za vyučenou jak náleží a l. 1684. přijal do učení syna svého Pavla na 2 leta a Jan Turovský syna Gozeffa na 2 leta a v r. 1686 dali svým synům za vyučenou jak na to náleží. L. 1688. dává za vyučení Jan Kočí svému bratru Jakubovi. Leta Panie 1695. dne 13. februari Smluwy lssum Uczedlnyka girzika syna Nebosszczika Kasspara sstayn Müller a to Na dwie leta porząd zbehly rukogmowe girzik Nawratyl a gan Kočky Pod pokutou 2 Morawsky zlaty. V r. 1691: se píše že Václav Bubeník tenkrát cechmistr přijal učedníka Antonina Tobyašova na 4 roki. R. 1699. Franc Turovský připověděl syna svého Fabyana. Leta Panie 1713. Martin Pokorný připověděl syna svého Jana na 4 leta učiti se má u Bernata Rychtera. Leta Panie 1715. za cechmistrů Franza Krausa a Pavla Richtra připovídá Johanis Turovský syna Františka za učedníka. — Teprve tímto rokem počínávají se skoro každého roku cechmistři zaznamenávat. — V roku 1718. za cechmistrů předešlých připovídá Johan Turovský syna Václava a Bernat Rychtr syna Martina. L. 1731. za cechmistrů Bernata Rychtra a Martina Vedlicha připovídá Matias Kratochvil syna svého Martina do cechu na učení na 3 leta. L. 1733. jsou cechmistři Bernard Rychtr a Martin Unzajtlich, r. 1736. Franc Kraus a Karel Kyjovský; tento připověděl syny své Augustina a Andrysa. R. 1742. jsou cechmistři Bernard Richtr a Martin Unzeitlich. Ondřej Slama připověděl svého pastorka po † Jirku Svobodovi na 4 leta u Bern. Richtra. R. 1745. druhý cechmistr (zvolení titěž z r. 1742.) připověděl svého synáčka Johánka. V r. 1747. jsou titěž cechmistři a cechmistrují až do roku 1751. L. 1750. dne 22. Marti za cechmistrů Bernarda Richtera a Martina Unzaitla a komisařiho Matisa Kratochvile při-

pověděl se do cechu kožišník Matis Svoboda za mistra a cechovního našeho. Poodložil za maistrštuk hotových peněz 6 zl., připovědění 1 zl. 10 kr., za svačtinu 6 zl. 15 kr. Co ale se teje na tich duanarenských podle generalu poodložil 6 zl. 15 kr.; na to složil takovi peníze k důležité potřebě 6 zl. 15 kr. a tak všechno vyplatil. Leta Panie 1751. za dřívějších cechmistrů a téhož komisaře, jakožto deputirovaného z radi komisaře, připověděl do cechu Venzl Šrotl za jednoho mistra a ouda. Složil podle slavných generalu tax co patřilo.

Letha Panie 1758 dne 6. Februaris Při czeli zhromaždiením Pocztivým czechů otewrzeney Matki Pokladnicze u Přítomnosti Panůw Commisarzyarzův P: Joh. Nebožitka czechům Prředstawenýho a Pana Mart: Hudeczka Magistratálního Commissarza za czechmistrůw P: Bernardt Rychtera a Joh: Rychtera po Wykonanyma od Panuw Mistrůw czechu za dobře uznalým Mystrowským kúsugakož y taký uemagicze dostateczni Swug Poczet Wandrúgicznych Leth podosauhnoúti od Nejwyssich Myst Myl: Dizersaczy Johann Georg Richter Syn Mystrowsky za gednoho Spolu Mystra a Auda k nassemu Pocztwymu czu Pržipússten a do knihi czechovní zapsan gest proti w položení czechovní Powynnosti totiž: za Mystrowsky Prawo 6 fl. 15 kr., za Mystrowskou Svačzinu 3 fl. 7 $\frac{1}{2}$ kr., od zapysugiczyho 1 fl. 10 kr. a za obeslaní czechu 35 kr.; v sumnie jednie 11 fl. 7 $\frac{1}{2}$ kr. Rúkogmy: P: Joh. Hudeček. Při tom Czechwni Stolyce 1 zl. 10 kr. a na Pokrov 1 zl. 10 kr. Summa vsseho 13 zl. 27 kr. — Tento rest szela za Plačzen 0.

Letha Panie 1759. jsou cechmistři Johan Rychter a Venzl Schröttl. L. 1760. jsou cechmistři Václ. Schrötr a Matěj Svoboda a připověděl do cechu syn mistra našeho Johana Rychtera jmenem Jan, který již vědomost řemesla od otce svýho dosáhl; na lepší dosahnoutí vědomostí řemesla k lehrmistrowi p. Andreášu Kyjovskému na jeden celý rok a sice začnouc tou první nedělí postní až do sv. Václava. K svy materi k stolu a na noc; ráno ale na osvytě k mistru choditi bude; od sv. Václava až do konce masopustu r. 1761. při mistrowským obojím stolu, jakož nočního ležení pozustavati bude a po vykonání téhož času se jemu taky za vypovězenou činí. Na povinnost cechovní 2 fl. Rukoj. Mikuláš Bartl. R. 1764. jsou cechmistři Matěj Svoboda a Johan Rychter; v r. 1765. jsou cechmistři Aug. Kyjovský a Franc Jedl. — Památka která se stala roku 1767 dne 1. marcí při zhromáždění celého cechu u přítomnosti Joh. Nebožitka a Josefa Polidora pánů cech. komisarů se zavřelo straniva toho stukweru, nejenom při sstukweru y taky jehle kdo ho bude potřebovat tak se má opovědět u p. cechmistra a to pod pokutu cechovní a to sice takto: kdyby dělal jenom jeden den aneb dva dny tak bude

povinen jeden p. mistr platit celey štvrť roku a tovaryš za štvrť lito groš a jeden videnský a to se stalo za pánů cechmistrů Andrisa Kyjovského a Rychtera. Matěj Svoboda starší. — L. 1769. za cechmistrů Matěje Svobody a Gōdla a komisaře Josefa Vitěza za mistra přítvlen Franc Radda. R. 1770. za cechmistrů Frant. Raddy a Frant. Gōdla (Jedl) přijat Návrat za mistra.

V roce 1772. dne 21. října vydány jsou artykule pro kožišnické tovaryše v markrabství Moravském. Od jeho cis. a králov. apošt. veličenství se všem kožiš. tovaryšům následující řemeslné artykule udělují, by se budoucně dle nich přesně řídili.

1. Poněvadž uctívání Boha má v každém řádně zřízeném cechu na prvním místě se pěstovati, proto mají kožiš. tovaryši před shromážděním poslední kvartální schůze v městském farním kostele v 9 hod. sloužené mši sv. v slušném oděvu bez pláště přítomni býti a jí nábožně obcovati. Každý tovaryš, který bez podstatné omluvy u staršího cechmistra na mši teprve po sv. evanděliu aneb docela nepřijde, zaplatí v prvním případě 5 kr., ve druhém ale 10 kr. do tovaryšské pokladnice. Jestli se při této pobožnosti aneb při božím těle, kteréhož průvodu se zúčastniti povinni jsou, nepočestně zachovají, trestáni jsou přiměřenou peněžitou pokutou, která však 1 zl. převyšovati nesmí. Každého pohřbu zemřel. mistra neb mistrové neb tovaryše se mají zúčastniti pod pokutou 12 kr.
2. Každé 3 měsíce má se na oznámení cech. komisaře mladším tovaryšem vyřízené v neděli o 4. hod. odpoledne na „herberg“ slušně oděn dostaviti bez pláště, hole neb pobočné zbraně a tam do tovaryšské pokladnice u přítomnosti komisaře kvartální povinnost 3 kr. položiti. Pokladnice má se 4 různými zámky zamykati a od prvého má klíč komisař, od druhého přisedící mistr, od třetího nejstarší tovaryš a od čtvrtého druhý starší tovaryš.
3. Při takových shromážděních mají se tovaryši mravně a pokojně chovati, žádný křik a lomoz dělati ani se hádati neb přezdívat i komisaři i přisedicimu mistru povinnou úctu řádně prokazovati. Kdo se proti tomu protivi, bude dle velikosti přečinu trestán 20, 30, 45 kr. anebo 1 zl. do tovaryš. pokladnice. Měl-li by tovaryš proti druhému co žalovati, musí napřed o dovolu prositi, a pak svoji stížnost stoje bez křiku ale slušně přednésti. Na to se obviněný rovněž tak stoje a slušně odpoví. Na to pak jako svědek projednávané záležitosti od komisaře otázaný tovaryš vypoví pravdivě a nestranně. Tak se věc řádně vyšetří a po dobrém vyrovná aneb za vinného uznaný tovaryš ku přiměřené pokutě se přidrží. —
4. Všem kožišnickým tovaryšům se přísně zapovídá bez vědomí aneb v nepřítomnosti komisaře na „herberku“ aneb jinde v cechovních záležitostech se scházeti aneb bez jeho vědomí a podpisu nějaké podání k vyšším úřadům činiti, rovněž nesmí z jinými cizími kožiš. tovaryši v záležitostech řemesla si dopisovati. Za 5. Tovyři začnou v letě o 5. h. ranní a v zimě o 6. h. pracovati aniž by od mistra k tomu pobízení museli býti. Večer pak pře-

stává v letě o 8. hod. a v zimě o 7. h., ale dle potřeby ještě později. Za 6. Jestliže tovaryš modrý pondělek drží neb všední den vůbec nepracuje aneb v dílně nečinným jest, též jestli všedního dne vandrujícího tovaryše doprovází, to se ponejprv pokutuje 30 kr., po druhé 45 do tov. pokladny, po třetí se však úřadu ku přísnému potrestání oznámí. A kdyby některý z mistrů podobný přestupek si nepovšimnul, bude 2 zl. ku mistrovské pokladně potrestán. Proto se též za 7. veškeré navštěvování tovaryšů přísně zapovídá, a kdyby se tovaryš opovážil všedního dne do jiné dílny jíti, tam tovaryše v práci vyrušovati aneb docela s nimi píti a je ku vycházkám přemlouvati, tak má býti pro ponejprv 1 zl. a tovaryši, kteří práce zanechali, každý 24 kr. pokutován. Kdo by se toho dopustil po druhé, oznámí se úřadu. Za 8. Svobodní v práci se nalezající tovaryši mají v neděli a ve svátek v zimě o 9. hod., v letě o 10. hod. večerní již doma u svého mistra býti. Kdo by o hodinu později přišel, aneb přes noc se zdržel bez důležité příčiny, platí v prvním případě 15 kr., v druhém 30 do tovaryš. pokladnice. Za 9. Kdyby mistr tovaryše v práci se nalezajícího nechtěl podržeti, aneb tovaryš déle u mistra nechtěl pracovati, tak má tovaryš mistru 14 dní napřed v neděli správně vypověditi, mistr tovaryši ale 8 dní napřed. Za 10. Jestli tovaryš v předepsané době z práce vystoupí vydá se mu malá zpráva bezplatně mimo platu za kolek, ale velká zpráva na jeho žádost se vydá za vyplacení 15 kr. Kdyby však proto chtěl z práce vystoupiti, že jiným mistrem vylákan byl aneb aby vůbec se k jinému dostal, bude-li to cech. komisařem dokázáno, musí pak dále $\frac{1}{4}$ roku vandrovati, a jestli by svou špatnou prací škodu způsobil, bude povinnen ji nahraditi. Za 11. Jestli tovaryš kožišnický přivandruje, nemá jinde jak v cech. hospodě se zastaviti a práci zaopatřujícímu se ohlásiti, aby ten to cechu oznámil. V cech. hospodě musí tovaryš za jídlo a nocleh sám zaplatiti a nesmí od jiných tovaryšů si nic vypůjčiti. V kraji má však tovaryš od venkovského mistra lože dostati aneb mu dá 1 kr. na nocleh. Jestli se proň v městě práce nenalezne, má zase ihned odvandrovati. Za 12. Jakmile přivandrovalý tovaryš některým mistrem do práce přijat jest, odebere se tentýž den do jeho bytu a své vysvědčení mu odevzdá. Bez něho se mu žádná práce nevyhledá. Mistr je pak staršímu cechmistrovi k uschování odevzdá. Při tom se zapovídá, aby mistra sem a tam vyprovázel, neb od něj nějaké píti neb mzdu ku předu požadoval; rovněž jiné nejmenované zlovyky se tímto přísně pod trestem zapovídají. Za 13. Každý nově přivandrovalý tovaryš, který do práce nastoupil, při nejbližším tovaryš. shromáždění nechá se do tovaryšské knihy za 5 kr. vkladu zapsati a každý kvartal 7 kr. do pokladnice odváděti bude. To samé každý za vyučeného vyhlášený učeník zaplatí. Za 14. Tímto se přísně zapovídá nějaké peníze z kasy na jídlo neb píti vzíti neb takto sešlé peníze ku krytí různých výloh a pro pomoc onemocnělých aneb potřebných tovaryšů aneb na

políreb chudého zemřelého a podobné dobré účele určeny jsou. Ostatně se má o všech příjmech a vydáních každoročně správný účet od společnosti tovaryšské a komisaře klásti. Za 15. Tyto artykule po 2 leta od jich vydání budou v každém shromáždění tovaryšů předčítány; po této době pak vždy za 6 měsíců. V Brně, dne 20. října 1772. Ernest Graf Kaunic. — Jsou tyto artykule tak všeobecné, že jest velmi podobno, aby byly pro tovaryše všech cechů pořízeny a pak jen pro jednotlivé cechy řemeslem poznačeny. — Jestli takové společenstvo tovaryšské při tomto cechu se nalezalo, není písemně doloženo, ale dle těchto artykulů v cechovních věcech uložených se dá souditi, že tomu tak bylo. — R. 1773. byli cechmistři Georg Rychter a Frant. Gódl. v r. 1774. August Kyjovský a Joh. Turovský; v r. 1775. byli titěž; i v r. 1778. August. Kyrowsky a Jan Turovský a též roku následujícího. V r. 1781. byli Aug. Kyjovský a Fr. Kejkla za komisaře Karla Jeletze. V r. 1784. byli cechmistři Jan Richter a Fr. Jeidl za komisaře Jana Vojáčka. R. 1786. za předešlých cechmistřů a komisaře Karla Kostky připovídá se syn Baltzar Joh. Turovskýho do učení na 4 leta. Svědek: Tom. Ligasku a Ant. Svoboda.

R. 1788. za dřívějších cechmistřů a komisaře Filipa Zymka do učení připovězen syn Joh. Turowskýho Antonín. Tito cechmistři jsou ještě v r. 1793. — Když v r. 1770. vypovídá se z učení Andris Svoboda, mistrovský syn od otce svého Matěje za jednoho tovaryše, vypovídá se na sumu od poct. cechu z jistých a dokonalých příčin na 1 zl. Však ale budoucně od celého poct. cechu uznáno a zavrženo, kdyžby koli koliv a kterýkoli mistr z cechu našeho synáčka za tovaryše vypovídal, jeden každý povinnen bude 2 zl. poodložiti a to celá vůle jest počest. cechu. Stalo se per Anno et Die ut Sussá. Leta 1774. dne 12. února Za (jmenovaných) cechmistřů a celého poct. cechu jednomyslně zavrženo bylo by na budoucí časy dle nových articulu se pokračovalo a od připovědi každého mistrov. synáčka dle art. po 1 zl. 30 kr. poodložiti povinnen bude jedenkaždý a všichni budoucí a tak dlouho se budou novými artykuli (generálními) spravovati pokavadž by jinších nových articulu v nepředcházely, shromáždění se tedy bude diti každý quartal jednou, by se ale stalo, že by krom quartaly jeden neb druhý pan majstr aneb však by byl cizí aneb až tehdy povinen buď při takovém shromáždění za obsílku 35 kr. poodložiti. — Leta Panie 1797 dne 26. Juny při shromáždění celého poct. cechu a při otevření matky pokladnice u přítomnosti komisaře Fylipa Zimka a cechmistřů Andrys Kyjovský, Andris Svoboda přivtělen do cechu za getnoho uta a magstra Antonín Turovský jak zavazano jest dle slav. generalu. — Tímto záznamem končí stará a jediná kniha cechovní. Další data cechovní jsou vzata ze spisů cechovních na radnici uložených. V r. 1799. žádá bývalý panský poddanný Paul Gselť, který v Přerově 3 leta pracoval, o právo mistrovské. Magistrát

žádá dobrozdání cechu a žádost tím podporuje, že již delší dobu zde pracuje a též se oženil. Podepsán Laurenc Hudeček, purkmistr. Cech však žádá, aby jej magistrát odmrští a tímto odůvodňuje, že v Přerově jest již 14 kožišníků, mimo nichž 4 mistr. synové o právo mistr. brzy žádati budou, ačkoliv cechu známo, že dle nařízení z r. 1783 od 20. října jest zrušeno ustanovení určitého počtu mistrů nad nějž se do cechu více přijati nemůže a magistratu se dovoluje, aby oněm tovaryšům, kteří zručení jsou při žádání o mistr. právo bez rozdílu jsou-li cizí neb domácí a bez přednosti pro mistr. syny, aby se jejich žádost nestěžovala, proto přece na to poukázati musí, že kdo o mistrovství žádá nemá se pouze vykázati schopností a dobrým chováním, nýbrž má mítí tolik jmění, aby si mohl zakoupiti potřebné nástroje a suroviny pro zboží a proto jej cech dříve přijati nemůže pokud se náležitým jměním nebude vykázati moci. Jan Turovský, starší cechmistr, Tomáš Kyjovský mladší, Matěj Svoboda, Andrys Kyjovský, Jan Richter, Andrys Svoboda, Martin Svoboda, Jan Svoboda, Anton Sobol, Jan Strítecký, Ant. Turovský, Martin Kyjovský. Jest podepsáno 12 mistrů. V r. 1804. Martin Kyjovský přijímá sirotka Jakuba Kyjovského do učení na 4 leta jako jeho poručník a bude jej živiti; za to on sám se musí ze své pozůstalosti šatiti a svou povinnost za učení a za vyučenou sám cechu zaplatí. — V r. 1805. žádá Jan Smrža krajský úřad přerovský za mistrovské právo; schází mu však úplná vandrovní leta; proto Smrža se uvoluje je doplniti. V r. 1835. měl se každý mistr přiznati, mnoho-li každý vydělává za příčinou placení daně. Kdoby daň neplatil, bude řemesla zbaven a z cechu vymazán. Proto zaveden s jednotlivými mistři u magistratu protokol. Toho roku byli v městě pouze 3 kožišníci. Z nich byl Johan Sigmund cechmistrem. On a Baltazar Turovský chtějí daně platiti. Josef Chluda byl od r. 1821. mistrem, ale řemeslo neprovozoval; živi se z domu a gruntu. R. 1831. vyhořel a proto nemá jmění, aby řemeslo provozoval. R. 1842. žádá Frant. Komárek z Kokor o mistrovství. Poněvadž živnost kožešnická výnosem ze dne 12. června 1841. za komerciální vyznačena byla, čímž není na domácí potřebu omezena, mistrovství se uděluje. Té doby byli pouze 2 mistři v městě při obyvatelstvu, jak v žádosti o mistrovství podotknuto, přes 4000 čitajícím. — R. 1847 žádá Ant. Plaček z Přerova o mistrovství. O tom se uvědomuje cech kožešnický, aby své vyjádření podal. Cechmístři Jan Sigmund a Josef Chluda ničeho nenamítají a proto se mu právo mistrovské uděluje pod podmínkou, aby zhotovil mistrovský kus a přivtělil se k cechu. — V r. 1848. byli v cechu 4 kožešníci (čtvrtým A. Jeřábek.) Toho leta žádá magistrát Jan Švarc o mistrovství ze Zábřehu. Cechmístři jsou Jan Sigmund a Adam Jeřábek. Roku 1850 žádá Fr. Zbořil, syn měšťanský z Přerova, o mistrovské právo hejtmanství Kroměřížského. (V Přerově byl pouze okresní soud.) — To žádá obec

o dobrozdání a ta opět cech kožešnický o vyjádření. — Když Jan Zigmund zemřel, stal se cechmistrem p. František Komárek, dosud žijící, který byl posledním cechmistrem. Nyní jsou kožešníci ve společenstvu živností ozdobných, jehož předsedou jest Eduard Kytka, kloboučník, a ve výboře jest Alois Smola, kožešník. Kožešníci v Přerově jsou nyní čtyři. —

Cech kožešnický v Holešově. Není známo kdy byl zřízen. Artykule obdržel od cechu kožišnického v Kroměříži, které jsou doslovným opisem jejich původních artykulů od Leopolda Vilhelma Arciknížete z Rakaus a biskupa v Holomauci roku 1657. obdržené. Cech kroměřížský nechal sobě tyto artikule poznovu potvrditi a konfirmovati od císaře Karla VI. v roce 1718. v Laxenbugku dne 28. Aprilis. — Cech holešovský si došel pro tyto artikule v r. 1670. a jsou opatieny visutou pečetí kožišnického cechu kroměřížského v plechové krabici. Ve štítu se nalezají dvě pole. V dolním jest ovčí rouno (podobá se ale ciblovým taškám, jimiž je střecha kryta) a v horní půli jest labuť držící ratolest v zobáku. Nad štítem jest ozdobný ornament rostlinný, nad nímž tatáž labuť stojí, kolem jest nápis: Peczet, czechu kozisnickae miesta Kromierzizae 1610. ¶

Na prvním listu artikulí v knize vázaných s koženými deskami jest napsáno: My cechmistři a všichni mistři poct. řemesla a hlavního cechu kožišnického v biskupském residenčním městě Kroměříži známo činíme obecně přede všemi, že jsou před nás předstoupili poct. mistři téhož poct. řemesla kožišnického z města Holešova a v známost nám uvedli kterak máje na onen čas od předkův našich artykule cechovní sobě udělené, nimiž se řídili, a spravovali, o ty že jsou v ten vpád švetský do Moravy a v tom čase trvající vojenské neřesti vedle jinších svých statkův a majetností přišli. Chtíce pak týž cech jejich zase v předeslý květ a řad uvéstí, za to jsou nás šetrně žádali aby chom jim příkladem předkův našich a uznávajíc oni hlavní cech zdejší vždy za své otce cechovní, takové artykule jakž jich sami užíváme a vedle obdarování a ustanovení nejmilostivější vrchnosti vysázené máme, udělili. Sestávají ze 33. článků :

Art. 1. Mistři tohož řemesla mají svoje cechovní korouhve a postavníky vedle obyčeje řemeslnického v kostele míti. Art. 2. Podobně mají každoročně dva schopní cechmistři vyvoleni a přísahou zavázání býti, kteří by jiné spolu mistry k poctivému obcování a k poslušenství přidrželi. Artykul 4. Jestliby jeden takový, který se do cechu připojiti a mistrovský kus učiniti předsebe vzal, své vlastní kože k vykonání takovoho mistrovského kusu neměl, má se jemu, aby takový u jiného mistra dosáhnouti mohl, vděčně dovoliti. Art. 5. Když on nedepsanou mírností kože dosáhl, má on takové cechmistrum oznámiti, aby oni jemu den a čas, kdy on ten mistrovský kus dělati má, jmenovati mohli. Art. 6. Předně bude nový mistr povinnen jeden

formanský kožuh, který jedné prostřední osobě dobře a jeho spodní díl půl třetí pidi dlouhý jest z třech holyčzích koží přikrojiti. Art. 7. Když on dotčený kožich přikrojil, má on tím přidaným mistrum trunk vína dat donésti a potom jeden ženský kožuh z třinácti jelněčích koží, který jednostejně taký jedné prostřední ženskéj osobě dobře býti má, přikrojiti a připraviti.

Art. 8. Potomž on jeden ženský kožich z malýma cvikly z zaječích koží přikrojiti, při kterémž kožuchu však rukávy k obojku připojeny mají býti. Art. 9. Tehdy má on jednu kanovnickou kápi s popeličích koží přikrojiti, nadalo by se že by popeličných koží dosáhnouti nemohl má on nebo s hranostajových = veverích aneb spratkových koží takovou kápi přikrojiti, a kdyby on s tímto krojem neobstál a řemeslu zadost neučinil mají ti přizádaní mistři to víno zaplatiti a pryč jíti, nebo on jestli s krojem obstojí, mají jemu mistři místo, kde on ten mistrovský kus zhotoviti má, jmenovati a jemu jediný tovaryšiš, kromě jeden mládenec, jestli on takového žádá, k pomoci připouštěn býti; za dokonání toho všeho, má on mladý mistr připovědní peníze totižto 2 zl. moravský a 4 funty vosku do cechu, jakož taky skrzeva opovídání cechu 8 kroši a půl džbera piva do špitálu dáti, a připovědní hod (hody čili svačinu) jestli on takový dáti chce. Art. 10. Když svou povinnost splnil, má on za nejmladšího mistra tak dlouho býti, dokud jiný po nim do cechu se nepřipoví a spolumistrům obzvláštně při společnosti cechu slušnou poslušnost bez odmlouvání prokázati. — Pečeť cechovní z r. 1609. má za znak štít na dvě pole rozdělený; dole ovčí rouno a na hoře labuť v zobáku ratolest držící; tedy pečeť s cechem kroměřížským a jinými jednakou.

Kožešnický cech v Dřevohosticích. Dokud bylo tam málo kožešníků, byli přivtěleni cechu přerovskému, jak ze zápisů 16. a 17. století zřejmo. Teprve později pořídili si vlastní cech a v r. 1690. mají artykule o 33 odstavcích. Poslední artykul jedná o tom, aby mezi těmi kožišníky v příčině placení od koží které oni vydělávají, dobrý řád byl zachován, nařizujeme, aby v následující taxi obzvláštní pozor dali a z ní nevykračovali: Od sobolovy kůže 6 kr., od liščí kůže 6 kr., od rysovy 15 kr., od bobrový 18 kr., od vlčí kože 24 kr., od divokého kocoura 6 kr., od hrybý vydry 15 kr., od maly vydry 10 kr., od medvědí kože 1 R., od jezevčí 10 kr., od kuní 5 kr., od zaječí a králíkové 1½ kr., od hranostajovy kože 1½ kr., od popeličí kože 2 kr., od lasky neb veverí 1½ kr., od telecí kože 8 kr., od ovčí 6 kr. a od jehničí 2 kr. — V jiných okolních městech patrili kožišníci k cechům smíšeným.

IV. Cech stolařský a provaznický v Přerově.

Původně byli následující řemeslníci ve společném cechu: Provazníci, stolaři, behlari, plátenbarvíři, mečíři, sedláři, voskaři a řemenáři, kteří dostali v roce 1577. artykule na pergamenu psané od Vratislava z Pernštejna. Z minulého století jest však pouze zápisní kniha cechu stolařského a provaznického, velký to kvart s deskami lepenkovými koží potaženými a jest zařízena podle nařízení krajského úřadu z r. 1795. První záznam jest z r. 1796. a zápisy se vedou až do r. 1847.

Druhá kniha novější rovněž s deskami koženými nese nápis: Hlavní kniha spojeného cechu stolařů, provazníků, barvířů a soustružníků. To jest združení z novější doby; od r. 1843. se vedou zápisy a pokračují do r. 1875.

Cechovní truhlice jest mistrovský kus zhotovený od France Lasky v roce 1823. Jméno toto jest na přední stěně truhlice nad zámek napsáno. Po obou stranách klíčové dírký T. M. (tischlermeister) a pod tím 1823. Jest z tvrdého dřeva zhotovena. Nejstarší pečeť jest asi z doby založení cechu (nemá letopočet). Znak jest rozdělen na 4 pole a v každém jsou odznaky dvou řemesel. V prvním poli jest pravoúhelné pravítko, tři meče a kružidlo (stolaři, mečíři, bečváři), ve druhém nahoře srdce šípem protknuté a křížkem ukončené, v dole udidla znak sedlářů a odznaky voskářů, a vedle znak provazníků. Kolem nápis: pecet * reme * cech * magi * w me * prero = pečeť řemesel cech majících v městě Přerově.

Jest též zvláštní pečeť barvířů mající ve znaku kotel a kolem německý nápis bez letopočtu: Prerauer Schearzfaerber zunft siegel. a pečeť stolařů z r. 1807.; ve znaku jest hoblík též s německým nápisem: Sigill. der Dischler zu Stadt Prerau. Jest ještě zachován pokrov z r. 1842. se 6 štíty čili erby se znaky 4 řemesel posledně spojených a tovaryšské právo. Na pěkně vysoustruhované tyčince jest hoblík a nad nim malý pravoúhelník. Původní obdarování má visitou velikou pečeť z červeného vosku ve vysoustruhované krabici uloženou. Ve štítě jest zubří hlava s kroužkem v nozdřích a nad přilbicí na štítu stojící rovněž menší zubří hlava. Kol nápis: Vratislav z Pernssteina. Obdarování má 12 artykulů tohoto znění: Vratislav z Pernssteina a na Towacziowie, Plumlowie a Litomyssly nejvyšší kanclíř království Českého, Geho milosti Římského císaře a uherského, českého krále teyna Radda i s erby svými Pán a pravý dědic panství tovačovského, známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdež čten neb čtoucí slyšán bude.

Že sau předstoupili před nás mistři řemesla provaznického, stolařského, behlarského, pláten barvířského, mečíř-

ského, sedlářského, voskářského, řemenářského, měšťané a obyvatelé města našeho Přerova poddani věrní naši a nás sá s našimi prosbami prosili, poněvadž chtí sobě cech a artykule kterejmž by se jedno každé řemeslo spravovati mělo pro zachování svornosti a dobrého pořádku mezi nimi (nařídili) aby chom jim tu milost učiniti a těch artykul co v dole psaných listem našim stvrditi ráčili, kterýžto pokorným prosbám naklonění jsouce a přehledajíce na nich poddané k nám se chování s dobrým rozmyslem, bedlivým uvážením tyto všecky níže poznamenané obyčeje a pořádky jim vykazujem a tímto našim listem stvrzujem. Chtíce tomu konečně, aby ony všickni mistři řemesel na hoře dotčených města našeho Přerova nynější i budoucí jimi se řídili a spravovali.

Nejprve každého roku aby dva cechmistři přísahu na to učinili, že Rady dobré rozdělovati, a neržadno nedopousstieti magi, volení byli a jiní všickni mistři je v poctivosti mají, nimi se spravovali a jich poslouchali. — Item kterýby koly řemeslník žádal do cechu přijat býti, ten nejprve aby list od rodu a od řemesla ukázal a do cechu aby jeden zlatý položil, chudým do špitale 10 grošův aby dal, a cechmistruom a mistruom všem svačinu aby podle možnosti učinil. Pakli by svačiny učiniti nechtěl, tehdy do cechu aby dva zlaty položil a za mladšího aby byl dotud, pokudž by od cechmistruo propuštěn nebyl. — 3. Jestli že by se kdo řemeslu kterému koli u kterého mistra učiti chtěl, ten aby v cechu list od rodu ukázal, třunt vosku do cechu aby dal a tři leta pořádně aby se učil a za doučení rukojmi aby zastavil. Jestli že by pak svyvolně nedoučil se, přiřknou se rukojmové aby do cechu 2 R. položili; když by se pak vyučil povinen bude jemu mistr šaty nové podle možnosti své dáti. Pakliby učedník měl jakou ouzkost u mistra má to na cechmistry vznésti a cechmistři mají v to nahlídnouti, aby učedníkovi ubližováno nebylo. Nemohli li by se pak spolu srovnati, mají cechmistři učedníka k jinému mistru dáti aby se doučil a požadoval-li by listu od řemesla, ten má cechu od pečeti 10 gr. dáti a s písařem srovnati. Item kdyby kterého z nich Pan Buch skrze smrt neb manželku neb dítky anebo čeládku z tohoto světa povolati ráčil, tu na pohřeb všickni jíti mají a tu se sjíti, kde mrtvý leží a poctivě k pohřbu doprovodili. A když by mistr neb mistrová umřela, tu i tovaryši na pohřeb jíti mají. Kdož by pak z mistrů na pohřeb nešel, neb z tovaryšů, ten aby do cechu 2 gr. pokuty dal. — Item Jestliže by který mistr s inejm mistrem se svačil neb jeden druhému co ublížil, má to na cechmistry vznešeno býti a cechmistři znalili by potýčku, mají cech obeslati a je vyslyšeti i porovnatí viného šatlavou nebo pokutou na penězích trestati a tak každý což by mu od cechmistrů ukázáno bylo na tom přestati má.

Jestli žeby se pak stala věc velkou vadou tu aby se u vědomosti auředníka svého tovačovského nynějšího i budoucího

v cechu srovnala. 6. Cechovní sezení aby bylo každé 4 neděle a tu každý mistr aby do pokladnice po jednom krejcaru položil, a kdož by žádal aby cech byl obeslán, ten aby do pokladnice jeden groš položil a jestli by kdo v cechu křik činiti měl a jeden druhému v účtě ohrožoval, ten pokudž jeden krejcar platiti má tolikrát, kolikrát by se toho dopustil, a kdoby koli na obeslání do cechu nepřišel, pokuty do cechu 4 gr. aby položil. 7. Žádný křesťan nebo žid z přespólních na trzích ani doma krom frajunků konopí neb koudele aby nekupoval než sami provazníci kteří jsou v tomto cechu, však domácí sousede sobě k své potřebě koupiti mohou. Pakli by kdo nemaje k tomu práva vykupoval, má jemu to pobráno bejti. Také jestliže by kdo konopí neb koudel z přespólních po straně tu, a ne tu, kde by od starodávna kupovati náležité bylo, totiž na ryncích neb ulicích, jinde před městem neb v jak koli nenáležitém místě kupoval i ve frejunk, kdo by se toho dopustil má jemu to od cechmistrů pobráno býti a nevráceno až s nimi podle slušnosti se srovná. —

8. Aby žádný v kolomazi nekupčil, kdož by nebyl provazník než ten kdož na rynek přiveze ten svobodně prodávati muože. 9. Kdož by koli v tento řad přijat nejša s nimi cechu nedržel a jakékoli dílo zjednal nemaje zde v městě a na předměstí komu dělat, a v tom postižen byl, ten do šatlavi dán býti a do cechu jeden zl. položiti a tomu dílu pokoj dati povinnen bude. Kdož by koli jaké dílo řemeslné do města na jarmark přinesl neb přivezl, ten aby nic neprodával než v den vejkladní, kromě stolari a behlarzi, ty toliko samy mají právo jmiti v tarmark i v jarmark prodávati a jiné řemeslo z těchto nižádné. Pakliby se kdo toho dopustil a co prodával má jemu to pobráno býti a nenavráceno až s cechmistry se srovná. 10. Všeljaká díla řemeslná při jarmarcích domácím i přespólním od cechmistrů aby byla ohledávána souli dobrá a hodná. Pakli by se co nehodného našlo, má se to do cechu vzíti a ten kdož by to prodával má podle viny a usouzení od cechmistrů trestán býti. 11. Který by stolař žádal toho, aby do cechu přijat byl, ten aby řemeslo na svůj náklad ukázal, truhlu a nebo stůl a pokudž by řemesla neukázal nemá se jemu žádného díla dopouštěti dělati. Když by kterej tovaryš řemesla stolařského přivandroval a díla ptal, má jemu jeden z mistrů a jeden z tovaryšů dílo popptati u cechu aby mistra sobě oblíbil. Pakliby známosti neměl tehdy aby jemu ptal dílo pořádné u každého mistra. 12. Kdyby kterého mistra syn se oženil neb cera vdala aneb tolikéz vdova vdala-li by se za kterého řemeslníka a ten by řemeslo mezi nimi dělal a do cechu přijat býti chtěl, ten má a povinnen bude do cechu toliko patnácti gr. alb. a do spitala 5 grossuou alb položiti a dati a když to učiní, má do cechu přijat býti a více ničímž není povinnen.

Protož my svrchu psaný Vratislav z Pernšteina chtěice aby týž mistři řemesel svrchu dotčených v městě našem Přerově

poddani naši věrní milí od nás erbuov i budoucích Panuov a držiteluov téhož města i každého tak jak se svrchu píše při těch artykulích svrchu jmenovaných sami z nich nevystúpíe než nimi se spravujíc v celosti bez porušení zachovány byly. Lyst tento jim jsme vydati poručili. Věak i přitakovém našem jim Přerovským těch nahoře dotčených pořádkuov vysazeni toto sobě erbuom našim i budoucím Pánuom a držiteluom panství Přerovského a města Přerova vymínijem a v moci pozustavujem abychem mohli a moc měli k těmto výše jmenovaným a v tomto našem lystu zejména rozepsaný a nadaným Pořádkům nade-psaných řemesel cechů přičiníti, od nich ujití, je všechny neb na díle změniti pro dobro a poctivost cechu řemesel dotýčných kolikrát by se nám nebo budoucím našim kdykoliv žádostivo vidělo a zdálo. Toho na potvrzení my napřed psaný Vratislav z Pernštejna pečeť naší vlastní k tomuto listu přivěsiti jsme poručili a v něm se vlastní rukú podepíši. Jenž jest dán na Prostějově v auterý po památce rozeslání Apostoluov Božích Leta od narození Krista Pana Tisíceho pětistého sedmdesátého sedmého poczitajice. Vrat z Pernsteina (vlastnoruční podpis). Adam Skaliczký z Skalicze. — Z doby užívání těchto artykulů se ničeho nezachovalo a záznamy z první knihy jsou již vedeny dle generálních artykulů a totožného nařízení krajského, jaké již při cechu ševcovském bylo uvedeno z roku 1795. dne 21. srpna. —

Mezi vyučenými učni jest nejdřívější záznam ze dne 21. prosince 1795. Dává se za vyučenou Filipu Slavíkovi, který v roce 1792. dne 25. února do učení přijat byl. (Veškeré záznamy jsou německy psány.) Stalo se za cechmistrů Franc. Mattaúse a Mataúse Sobola za přítomnosti cech. komisaře Karla Kastky a celého poct. cechu stolařského a provaznického. Filip Slavík rozený z Přerova byl po tři léta v učení u Jiřího Orlika v Lípniku spolucechovníka našeho, který dosvědčuje, že se pilně a věrně choval a potřebnou dovednost v řemesle získal. Zaplatil 4 zl. 25 kr. — V roce 1796. dne 3. února přijat k učení Dominik Kuneš z Bochoře u mistra Frant. Hrubého, když se proukázal křestním listem a vysvědčením, že dle nejvyššího nařízení do školy chodil a sice učil se ve škole trivialní v Bochoři a vrchnostenský koncens k vyučení se této živnosti obdržel. Zaplatil 4 zl. 25 kr. Jaké řemeslo se chce učití není udáno, dle všeho bude to stolařské. Cechmistři byli předešli. Toho roku přijat k učení Valentin Chytil ze Soběchleb u Vincence Černýho. V r. 1798. byli cechmistři Václav Polidor a Fridrich Stöhr. Za komisara Baltazara Kuchynky přijat do učení Josef Karlik u Frant. Polidora. R. 1797. dne 6. září přijat do cechu Josef Gröger z Velké Bystřice, když se vykázal křestním listem, listem za vyučenou a vysvědčením o odbytých letech vandrov-ních a svůj mistrovský kus ku spokojenosti cechu provedl a měš-tánské právo v zdejším městě obdržel za městského mistra tohoto cechu; jako mistrovský syn položil 9 zl. 10 kr. Ale opět

není udáno, kterého řemesla mistrem se stal. Cechmistři byli v r. 1798. jmenováni. — V r. 1799. přijat za předešlých cechmistrů Florian Sedláček do cechu za spolumistra venkovního v Raketnici. Položil 15 zl. 25 kr. V r. 1800. za mistra přijat Johan Novák, když po 6 let jako mistrovský syn za tovaryše byl. R. 1801. za předešlých cechmistrů přijat za venkovního mistra Frant. Kolář v Brodku; r. 1802. přijat k učení Frant. Švrtlink z Přerova za předešlých cechmistrů u Václava Polidora na 4 leta proto, že mistr za něj všechny poplatky zaplatil. —

V r. 1803. jsou cechmistři Jos. Grögr a Fr. Polidor. Do učení přijat František Smrža z Přerova k Josefu Grögrovi. V r. 1806. jsou ještě předešní cechmistři; v r. 1807. jsou Josef Grögr a Josef Sobol; v r. 1809. jsou Josef Sobol a Fridrich Stár. R. 1811. jsou cechmistři Matiaš Vinárek a Florian Sedláček a cechmistrují do r. 1815. — Té doby jsou do učení přijati Josef Greger, Jan Greger, Fr. Davidek a Josef Kozůrek. V r. 1816. za cechmistrů Mat. Vinárka a Valentina Chytila přijat do učení Václ. Kalika rodem z Přerova a vykázal se, že navštěvoval trivialní školu v přerovském předměstí Šířavě a sice bude se učit řemeslu provaznickému u Valentina Chytila. K jakému řemeslu do učení se učenící přijímají, uvádí se v záznamech teprve od r. 1815: Fr. Davidek z Přerova řemeslu stolařskému u Fr. Stára. R. 1817. za cechmistrů Josefa Grögra a Val. Chytila přijat k učení řemesla stolařského Jan Plaček z Raketnice u Flor. Sedláčka a Fr. Vlach řemeslu provaznickému u Val. Chytila. V r. 1818 jsou cechmistři Val. Chytil a Fr. Stár. V r. 1821. titéz; r. 1822. byli Josef Grögr a Fr. Stár, r. 1825. jsou Josef Sobol, Frant. Stár a přijat k učení řemesla stolařského Jan Stár u Fr. Stára. Do té doby se pouze Val. Chytil uvádí jako mistr provaznický, ostatní jsou stolaři, teprve v r. 1825. uvádí se provazník Mateus Špon, který přijal učně Jos. Valentu z Přerova na 3 leta. Od r. 1826. do r. 1830. jsou cechmistři Frant. Stár a Frant. Smrža. V r. 1828. píše se poprvé, že v cechu stolařském, provaznickém a soustružnickém přijímání byli učňové a v r. 1829. přijímá se Vrba Jan k učení se řemeslu soustružnickému u Fr. Tahalika na 3 leta. A již v témže roce 1829. píše se dále, že v cechu stolařském, provaznickém, soustružnickém a barvířském (schwarzfärber) přijat byl na učení řemeslu barvířskému Josef Široký z Přerova u Frant. Minaříka na 3 leta. Téhož leta přijal ještě Ant. Širokého. Tedy v r. 1829. byl to již smíšený cech ze 4 vytčených řemesel; neb od tohoto roku teprve jmenuje se cech o těchto čtyřech řemeslech každoročně. Roku 1831. byli zvoleni Franc Stár a Franc Minařík, který se však pod německy psaný záznam podpisuje česky „druhý cechmistr“. —

Z r. 1821 jest v přední části knihy český záznam, který byl sem jako opis vysvědčení, jímž se Josefu Grögrovi, sto-

lařskému mistru a bývalému cechmistrovi dává zadostiučinění za krivdy cechem na něm zaviněné, zapsán a všemi členy cechu podepsán a cechovní hrubou pečeti (stolařskou) opatřen. — Další zadostiučinění od cechu dostal tím, že mu cech nabídl aby sobě na něm vyžádal „dle jeho vlastní vůle a co jeho libost obnáší“. Jos. Grögr si pak vyžádal, aby jeho synové v budoucí době beze všech průtahů a odtahování, beze všech a uplatků za dokonalý spolumistry přijatí býti mají, prokážou-li toho schopnost ale ustanovený poplatek do cechu, pokladnice budou povinni složit. Dne 30. septembra 1821. Valentin Chytil, cechmistr, Franc Stár, Filip Sobol starší, Vinárek Matiaš, Dominik Horák, Franc Smrža, Josef Sobol, Matiaš Tschpon, Otahalík Franc. — Že se tento záznam s originálem vysvědčení shoduje, potvrzuje 19. října 1821. Vincenc Dvořák, cech. komisař. Zápis jest však přetřhán a pečť stržena a na druhé straně listu poznamenáno německy cech. komisarem Koschenym a 3. magistr. radním ze dne 16. června 1829. „Sem vepsaný zápis byl protizákonně jak ze strany komisaře tak i cechu zaznamenán do tohoto protokolu a na žádost cechu se zrušuje a cech od ustanoveného závazku osvobozuje“. — R. 1826 bylo po renovaci v cechu všemi usnešeno, že žádný cechmistr kterýkoli a kdokoli nemá práva více za cechovní řízení a práci více jak 2 zl. con. měny požadovati. Na potvrzení toho naše vlastnoruční podpisy: Franc Stár, cechmistr, Franc Smrža, druhý, Matiaš Vinárek, Dominik Horák, Valentin Chytil, Josef Sobol, Frant. Otahalík, Matouš Tšpon, Josef Gregr mladší, Franc Tahalík mladší. — Celkem 10 mistrů. —

Předěšlí cechmistři: Fr. Stár a Frant. Minařík zůstávají až do r. 1834. — Pak na místo Minaříka druhým cechmistrem jest Tšpon až do r. 1839. V r. 1840. jsou cechmistři Josef Sobol a Frant. Dvořák; v r. 1841. Johan Greger a Frant. Dvořák, v r. 1843. jsou Jan Gregr a Laurenc Sobol, v r. 1844. Jan Gregr, August. Hlavica a v r. 1845. ti samí. — Za mistry od r. 1800 jsou přijati: Dominik Horák v r. 1804: Val. Chytil r. 1805; Frant. Stár r. 1810; Fr. Švrdlík r. 1810: Fr. Smrža r. 1814; Fr. Suchomel ve Velké Lhotě (landmeister) v r. 1817. a téhož roku Mates Bezručka v Brodku, r. 1817. Fr. Otahalík mistr soustružnický, Fr. Grögr, stolař, Josef Sobol, stolař; r. 1818. Matiaš Tšpon, provazník, r. 1821. Jos. Gregr ml., stolař, Urban Kolář z Roketnice r. 1823. Fr. Otahalík ml., soustružník a Fr. Laska rozený v Pruském Slezsku, stolař, r. 1825. Fr. Kolář z Brodku sklenář, r. 1828. Fr. Davidek stolař Jan Capka, soustružník (neplatil však daň a řemeslo neprovozoval, proto byl zase z cechu vymazán v r. 1835) r. 1829. Fr. Minařík, barvíř, Cyrill Minařík mistr barvířský v Holešově (byl k cechu přerovskému přivtělen) r. 1830. Jan Štastný z Předměstí byl v r. 1834. za městského mistra přijat. v r. 1830. Fr. Dvořák, barvíř, Josef Švach barvíř v Kloboukách, Jiřík Hudeček, Josef Čedivoda provazník, Cyrill Negl,

stolař v Kokorách; r. 1832. Josef Králík, Ratiborský Ant. provazník, Jan Steir stolař r. 1833. Lorenc Sobol, Jan Gregr, Josef Valenta r. 1834. Ant. Široký barviř v Dřevohosticích, r. 1835. Hlavica barviř (Krisse), Emanuel Verner v Oseku, August. Hlavica barviř, r. 1837. Fr. Minařík, barviř, Frant. Stavianiček barviř ve Zlíně, r. 1838. Jan Vrba soustružník, Jiřík Palla, stolař, Fr. Hudeček stolař, r. 1839. Jan Krise, soustružník r. 1840. Fr. Mrázek stolař, Jos. Machálek stolař, r. 1841. Pavel Pohludek, stolař, r. 1842. Fr. Monšein, stolař Jiří Viplel, stolař, Fr. Špon provazník, r. 1843. Ignác Sobol, stolař, r. 1844. Hradil Fr. stolař v Tučíně. r. 1845. Frant. Kuncman mistr z Lipniku sem přišlý; r. 1846. Kučírek Cyprian provazník ze Žalkovic, Otava Josef, roku 1847 Dokupil Josef barviř, za cechmistrů Aug. Hlavica a Frant. Mrázka od r. 1846. —

R. 1849. za cechmistrů Fr. Mrázka a Jos. Valenty přijat za mistra Fr. Procházka, truhlář. V r. 1850. byli v cechu: Fr. Mrázek, Fr. Minařík cechmistři, Frant. Stár, Josef Sobol, Fr. Dvořák, Cyrill Hudeček, Jan Čapka, Jos. Cedivoda, Ant. Ratiborský, Laurenc Sobol, Josef Valenta, Jan Vrba, Jan Štastný, Ignác Vyplel, Fr. Mondšein, Jos. Machálek, Ign. Sobol, Fr. Tšpon, Josef Dokupil, Jos. Otava. Celkem jest podepsáno 20 mistrů čtyř různých řemesel na usnešení cechovním toho leta ujednáním, že dle gener. artykulů mají mistrovští synové jenom polovici poplatků klásti do pokladnice, a poněvadž dosud se tak nedělo, upravuje se onen poplatek tím způsobem, aby na dále všeho všudy pouze 14 zl. platili.

Roku 1851. za předešlých cechmistrů za mistra přijat Ignác Stár stolař; r. 1852. Frant. Sudík, stolař; r. 1853. Ant. Hradil za venkovního mistra; toho roku byli již noví cechmistři Jos. Sobol a Fr. Mondšein. Z mistra přijat Karel Špon, provazník a Ant. Kamelandr, barviř; v r. 1854. za předešlých cechmistrů nový mistr Josef Sobol, stolař, Rafael Valášek, provazník. Roku 1856. jest ještě Josef Sobol starším cechmistrem až do r. 1859. — V tomto roce zvoleni jsou Jos. Otava a Frant. Minařík. Za mistry přijati Frant. Graus a Josef Kalman, oba stolaři. Veškery záznamy jsou dosud psány německy, a ještě v r. 1860. dne 29. července jest německý zápis o přijmutí učně Eduarda Širokého z Přerova k učení u Jos. Machálka na 3 leta. Ale již roku 1861. ze dne 30. května česky zapsáno, že byl u přítomnosti komisara Kramáře a cechmistrů Josefa Otavy a Frant. Minařika přijat do učení Jak. Hlaváč z Přerova u Jos. Otavy na řemeslo stolařské. V r. 1862. za komisaře Dostala a cechmistrů Jos. Otavy a Fr. Mondšaina přijat za mistra Jan Vrba „a co stolařský mistr vzat“. — Položil jako mistr. syn 6 zl. 15 kr. na mistrovské právo. V. 1866. jest starším cechmistrem Ignác Sobol a 2. Frant. Mondšein. V r. 1867. jest zvolen Hynek Sobol za staršího a za mistra přijat Jan Chajda, stolař. Roku 1872. jsou cechmistři Ant. Kraus a Fr. Mondšein; za mistry

přijati Vilém Chválek a Alois Skácel jako mistři stolařští. — Cech smíšený se tedy rovněž jako předešlé cechy přidržoval starého zřízení cechovního i po roce 1860. kdy nový řád společenský zaveden byl, až do let osmdesátých ale cechovní komisař obcí vysílaný byl schůzím jen do roku 1867. přítomen po starém způsobu. V tomto roce jest ještě cech. komisař Dostal podepsán, pak ale další zápisy jsou pouze podpisy cechmistrů pověřováni. Ve druhé knize cechovní poslední zápis jest z r. 1875. za cechmistra Antonína Krause a pak ve třetí knize nazvané „Manual neb ruční kniha pro účty počt. cechu“ od r. 1861. jsou na účtu z roku 1880. podepsáni Ant. Kraus a Vilém Chválek. Tento byl též posledním cechmistrem tohoto smíšeného cechu. — Remesla v něm zastoupená přináleží nyní ku společenstvu smíšených řemesel, jehož předsedou jest pan Ferd. Bochořák, hodinář a zlatník. — V městě Přerově a okolí jest nyní 47 stolařů, pouze v městě 14, 6 soustružníků, v městě 4, 3 provazníci jen v městě a to tři Tšponové. Barvíř jest v městě pouze jeden a ten patří k společenstvu ozdobných živností.

Cech stolařský v Holešově byl založen r. 1685. Do té doby tesáři i mlynáři stolařské dílo dělali i po jarmarcích prodávali. Teprve když v r. 1681. se v Holešově usadil Frant. Černý z Vyškova, vyučený stolař v Kroměříži, založil cech ještě se 4. v městě usazenými stolaři. Artykule obdrželi od cechu Kroměřížského, které jim vrchnost potvrdila. Později se k cechu stolařskému připojili ještě soustružníci, sklenáři, pasíři a cínaři.

Cech provaznický v Holešově byl zřízen teprv r. 1755. Povolení obdrželi r. 1752. od hraběte Rotala. Cechovní pečeť má nápis: Peczet czechu provasniczkeho miesta holeschowa r. 1757. a ve znaku se nalezá upřetřed srdce, jímž prochází vodorovně šíp, dole jest kotvice, nahoře krabice a po stranách háčky; dole pak kličky. Jako barvíř byl přivtělen k cechu přerovskému, byli provazníci dříve při cechu kroměřížském.

Cech barvířský v Hranicích vydal tištěné vysvědčení o práci s obrazem města Hranic Frant. Dvořákovi z Přerova, 26 let starému, který při cechu 18 neděl v práci stál. V Hranicích dne 1. prosince 1828. Podepsán mistr u něhož byl v práci Johan Litzelmann a L. Stengel, Obmann. Cechovní pečeť má ve znaku kotel se stran dvěma lvy držžený.

Cech stolařský v Brně vydal tištěné vysvědčení o práci s obrazem města Brna. Představení a všichni mistři cechu dosvědčují, že tovaryš Franz Hrubý, tovaryš stolařský 21letý z Horní Moštěnice okresu Přerovského v cechu 2 roky 7 neděl byl. V Brně. 1. dubna 1816. Franc Šumický starší cechmistr, Johan Przalisa, mladší — Johan Smutný, mistr u něhož byl v práci. — Ze jmen jest patrné, že té doby v Brně cech většinou z českých mistrů sestával.

V. Cech soukenický v Přerově a městech okolních.

Památek po tomto cechu v Přerově jindy tak slavném a četném zachovalo se pramálo. Remeslo soukenické zaniklo, z Přerova zcela zmizelo a tak potratily se i cechovní věci. Truhlice cechovní i s penězi a patrně i starými záznamy v roce 1830. za většího požáru shořela. Poslední cechmistr Kratochvíl zachoval dva cechovní džbány, na nichž viděti, že jsou ze starší doby, poněvadž se nyní podobné hliněné zboží nedělá. Není na nich ani odznaku ani letopočtu. — Pouze z uschovaných listin na radnici některá zajímavá data z konce minulého a počátku tohoto století se zachovala; pak pan Kohoutek, mistr krejčovský, po svém otci soukeníku má opis důležité privileje z r. 1559. kterou se cechu soukenickému od Vratislava z Pernštejna uděluje právo na valchu. Že i tento cech byl velmi záhy zřízen, zjevno z privileje Vilémem z Pernštejna v r. 1520. hornímu městu Přerovu udělené, ve které se již mluví o valše soukenické, ku které po mlynáři přednost míti mají. — Ještě na počátku tohoto století bylo v Přerově přes 100 mistrů soukenických, kteří hlavně sukna pro vojsko pracovali. — Ale vzrůstem soukenických továren v Brně počalo řemeslo soukenické mizeti a chudnouti, poněvadž rukodílná práce nemohla soutěžit s prací tovární. — Ještě v roce 1854. se uděluje soukeníku Matěji Kočímu mistrovské právo, ale v málo letech potom nepracoval žádný z mistrů více. Z posledních jsou dosud tři na živě. — Privilej z r. 1559. soukeníkům udělená byla záštitou cechu ještě na počátku tohoto století, když veliké rozepře nastaly mezi cechem a mlynářem, u jehož mlýna valcha společnou vodou s mlýnskými složenými se hnala. — Práva jim privileji uděleného nechťeli se spustiti a hájili jej až u samého Veličenstva u císařského dvora. Obsah její jest tento: My Vratislav z Perštejna a na Tovačově jeho milosti krále Maximiliana českého komornický Pán a právný dědic panství Přerovského i svojimi erby a budoucími potomky pany Přerovskými známo činíme tímto listem především nynějšími a budoucími, kdož jej viděti nebo čtoucí slyšeti bude, že k žádosti a potřebě věrných našich milejch soukeníkův v městě Přerově bydlících, dali jsme valchu a mlejn postaviti tu na Bečvě pod samým městem na náklad náš ku požitku našemu dědičnému na ten způsob, aby soukeníci přerovští nynější i budoucí na věčné časy v tej valše naší, dajíc své dříví ku pálení k tomu saukna válení a nám z každého postavu saukna od válení platiti po 13 penízích bílejších poviny byli a platiti, kohož bychom koliv k vybírání takového platu na místě našem vystavili. A protož my svrchu psaný Vratislav z Perštejna na Thovačově, aby se tím lepeji soukeníci tu v Přerově pod námi živiti a saditi mohli, to sme jim pustili, aby předně vodu na valchu k válení suken měli a mlejn ten který tu postaven jest, aby vodou tou, kteráž by od valchy zbejvala, mlel a jestli že by málo vody bylo a mimo

valchy ji více nebejvalo, než což by valcha potřebovala, **tehdy mlejn státi má** a nemletí, než valcha přece váleti má, pokudyby kolivěk vody postačovati mohlo, beze všelijaké překážky mlynáře, kterýž v tom mlejně při valše by byl. Také při tejž valše struze kterouž voda na valchu jede, tolikéž i při stavě, což by koliv potřebného opravití potřebí bylo, to my všecko na náklad náš opravití, aneb znovu postaviti dáti máme tak aby soukenici při válení suken, žádné ouzkosti skrze opravování potřeb v též valše náležitéch a potřebnejch neměli. Také přes vodu příchod k valše na náklad náš uděliti i potom opatrovati na budoucné věčné časy dáti máme; a my svrchu psaný Vratislav z Pernštejna, nejprve sami za sebe i své erby i budoucí potomky pány přerovské to všecko co se v tomto listu píše, tím lidem řemesla soukenického v městě Přerově bydlícím nyní i na potom zdržeti máme, a při tom při všem jakž se svrchu píše je zachovávatí. Tomu na vědomí pečet naši vlastní dali sme k tomuto listu přivěsiti svou vlastní rukou se v něm podepsali. Jenž jest daný ve Vidni v neděli den stědrého večera Leta Panie tisícího pětistého padesátého devátého pomíjejícího počítajíc. — Vratislav z Perštejna. — Když nechal Vratislav z Pernštejna nový mlýn s valchou postaviti, stával již pod horním městem mlýn, který r. 1503. dovolil Vilém z Pernštýna Mikuláši a Janu Hulínskému, přerovským obyvatelům, aby chilkovský mlýn poznovu stavěti mohli. Tento mlýn chilkovský jest v r. 1548. majetkem obce, jak z privileje od Jana z Pernštejna zřejmo. Krystyanu mlynářovi dovoluje Vratislav z Pernštejna v r. 1559., aby dvě kola přidělati mohl (dvoje složení) a za to ničím více povinnen nebude odváděti, nežli onen plat starej, jaký od starodávna podle listův povinni byli. Měl asi dříve pouze dvoje složení a nyní mohl míti čtyry. Když byl Vratislavem nový mlýn s valchou postaven, měl pouze 2 složení a proto říkalo se staršímu mlýnu „velký mlýn“ a druhému chilkovskému mlýnu „malý mlýn“.

Jakkoliv první privileji zaručuje se soukeníkům na věčné časy právo a přednost před mlynářem k valchování suken, přece byla již v r. 1566. nová privilej obci dána, která s první privileji jest jaksi v odporu. Jest tohoto obsahu: Vratislav z Perštejna a na Tovačové dává tímto ve známost jak naši věrní a opatrní přerovští podání s našim povolením sobě ku přerovské obci odkoupili mlýn Krystýnův (velký mlýn) na Bečvě u Přerova a my majíce také mlejn s valchou u Přerova, kterež jsme na jejich velikou žádost nově ustavěti dali a ten jim nyní ku překážce a škodě dotčenému jejich mlýnu byl. I také že jim pracně ty povinnosti k tomu našemu mlejnu, valše, stavu a mostu v nově ustavenému, kterými nám povinni byli, přicházeli. Z těch a takových příčin a k jejich ponížené velkej prosbě, často psaný náš mlejn z valchou z mostem a stavem v nově ustavenej sněsti, a k tomu aby oni přerovci při mlejně Krystýnovým k obci valchu ustavěti dáti mohli a mohou, povo-

liti sme ráčili. Chtíce a chceme tomu, aby na tom místě, kdež ten náš v nově ustavený mlyn, valchu z mostem a stavem byl, ani jinde na jiných místech pod městem, při městě a nad městem Přerovem k ruce nám Vratislavovi z Pernštejna, erbum a budoucím potomkům našim pánům držitelům panství přerovského ani žádnému jinému stavu nebyl. A přerovci i z budoucími svými žádnými všelijakejmi robotami nikdy povinni, a jich vykonávati a v potahování býti nemají, kromě těch robot kteréž ke mlejnu a stavu starému od starodávna vykonávají a vykonávati povinni jsou nyní a na budoucí věčné časy. Týž aby přerovci při těch obdarováních, kteréž a jakékoli od předkův našich a od nás sobě na ten mlejn Krystýnů pořádně nadaná mají, beze všelijakých vymyšlených překážek zůstavení a zachování byli a bejti mají povinně nyní i na časy budoucí. Však ani přerovci nynější a budoucí za takovej mlejn a valchu, mostu, stavu s vedle z robot a povinností propuštění, platu stálého dědičného ročního nám erbům a budoucím potomkům našim pánům přerovským půl druhého sta zlatých a to rozdílně tohoto leta dole psanýho na svatý Václav příští sedmdesáte pět zlatých a na svatý Jiří ihned potom budoucí tolikéž sedmdesát pět zlatých. Za jeden zlatý třiceti grošův a za groš sedm peněz bílých počítajíc, dávati a platiti nyní i na časy budoucí beze všeho umenšení. Což pak platu od soukeníkův z valchy dotěže tak jak sou se svou obcí přerovskou soukeníci přerovští snesli a srovnali aby od každého jednoho postavu zvalení po dvou groších bílých davali a platili. Takovej pak aby k obci přerovskej nynější i budoucí vybírán a náležitej byl a soukeníci nemají a moci nebudou nikam jinam svavolně nežli do valchy přerovský sukna k válení voziti aneb nositi. A přerovská obec má to také tak opatrovati, aby soukeníci přerovští všelijakými potřebami při valše k tomu náležitými časně opatrování bejvali a skrze to na živnostech a stacích svých škody a meškání neměli. Pakli by v tej valše nemohli dostatku jmiti, tehdy by se jim nemohlo slušně zbraňovati jinde, v jinej valše, kdež by se jim líbilo a zdálo váleti. Však tak podtůd a nic dele, pokudž by zase v přerovskej valše nemohli sobě toho vykonávati. Straněva pak dříví k opravování valchy, jestli by jim toho kdy potřeba nastala a oni přerovci o to na nás aneb na budoucí pány držitele přerovské vynesli a za pomoc o dříví k opravě takovej žádali, tehdy máme jim podle uznání, potřeby a uvážení toho pokudž by možný a beze škody náležitý bylo, bez povinnosti naší, z naší dobré a svobodnej vůle, pomoc dřívím učiniti. Tomu na svědomí my z počátku psaný V. z P. pečeť naší vlastní s našim jistým vědomím rozkázali jsme přivésiti k tomuto listu, v kterémž sme se i naši vlastní rukou podepsali. Jenž jest psán a dán na zámku našim v Prostějově v pátek po sv. Prokopu. Leta a naroz. Krysta Pána 1566. počítajíc. Dle toho byli soukeníci na obec odkázáni a tím důležité právo, že mají právo na vodu před mlynářem, neb se o něm více nemluví,

stalo se pochybným. Ale obec sotva novou valchu ku svému mlýnu stavěla, poněvadž z pozdějších dat jest jisto, že valcha u velkého mlýna nebyla, ale při malém mlýně až do tohoto století stávala a na ní soukeníci valchovali. U mlýna chilkovského byla zařízena v r. 1548. pouze pila.

Bezpochyby byl jen malý mlýn zastaven, nikoliv ale valcha. Později malý čili chilkovský mlýn byl asi též valchou opatřen a byl potom částečně odprodán t. j. byl majetkem mlynáře, který však odváděl obci (mimo kupní ceny jednou zaplacené) ještě roční poplatek. — A tu pak nastal spor cechu s mlynářem, když velký mlýn obecní vyhořel a více vystavěn nebyl, a u malého mlýna již 5 složení se nalezalo, že chtěl mlynář míti plné právo na vodu a jen přebytnou vodu na valchu pouštět, ale cech držel se původní privileje z r. 1559. a měl za to, že on má hlavní právo na vodu, a mlynář jen zbývající vodou od valchy mlít může na kolik složení vystačí. — Tento spor započal však až počátkem tohoto století, před tím dobře cech s mlynářem se snášeli. Jiné zprávy o tomto cechu jsou teprve z r. 1710., kdy nastal spor mezi obcí a cechem. Obec žádala, aby cech postavil o jarmarku dva obrněné muže ku držení pořádku a zabránění rvaček, podobně jako cech řeznický i ostatní činí. Ale cech soukenický nechtěl více jak jednoho obrněnce vydržovati. Tehdejší purkmistr Kristian Richter nechal si oba cechmistry zavolati na obec a vyložil jim, že mnoholeté výmluvy jejich aby jen jednoho muže vypraviti mohli více nepřijímá, poněvadž druhé brnění (zbroj) mají a zbytečně jej rezavětí nechají. — Že však cechmistr starší příkazu neuposlechl, byl zavřen. Proti tomu cech protestoval k majiteli panství přerovského Leopoldovi hraběti Vindišgratzovi do Vídně, jemuž město poddáno bylo. — Hrabě pak nařídil, aby cechmistr byl okamžitě z vězení puštěn. Ve své stížnosti vymlouvali se na velikou chudobu, pro kterou nemohou dva ozbrojence vydržovati. Na to byla obci sbírána data o zámožnosti cechu. Jest poznamenáno Notata: 16. decembra 1710. Primator Martin Sladek slyšel, že oni soukeníci za hodinu jeden každý po 600 zl. zebrať mohou. Krystian Richter že slyšel od Ulricha Storka, že oni soukeníci v jarmark více peněz utrží než všichni řemeslníci přerovští, což i Petr Feichtner od něho Storka když se chlubil slyšel. — Velmi důležitý jest následující záznam na magistratu přerovském ze dne 27. března 1711. učiněný, který částečně odhaluje roušku ze staré doby cechů přerovských, asi podobně jako se stalo poznámkou cechu řeznického, že již v roce 1423. řezníci maso do Olomouce vozili. Udaného dne jsouce p. hejtman na zámek citován, p. purgmistr přední vezmauce sebou p. rychtáře Kryst. Richtera a písaře radního, k tomu taky jsouce tam cech soukenickéj citírován, přečetl pan hejtman dekretací mil. vrchnosti že soukeníci vrchnosti vejpise ze svých privileji dat, a takový na německo přeložený bejti mají, k tomu by takový jich privilegia před námi in originali přečteny byly. Kdežto jsau předně privilegium

krále Vladislava de Anno 1497. čtěno, vytaženo z něho toliko pro naši správu: Aby saukníci pečeť svou cechovní též k cejchování suken měli. By právo měli ze svejma sukny jezdit do měst na jarmarky a trhy do království Českého a v tomto markrabství Moravským. Item Extratirováno z Privilegium Vratislava z Pernštejna, kdežto předně na privilegium Vilima z Pernštejna de Ano 1512 se odvolává artikuly by se tima řídili, sami z nich nevystupujíc jini pokračovali, item sami ničeho nerušíc. Cechmistři 2 voliti se mají a jakž právo jest přísahou zavázáni být. Saukna aby dobra dělana byla a z dobréj vlny.

Item proukázal cech knihu z r. 1525. kdežto za příčinů zbrojnech toliko zaznamenáno jest: Zbroj se znamená cechovní, kterou nám popsal pan auředník, přední a zadní kus, španky na kolenky podhubek, bartnišky, plechovice. NB. Majíce přerovští rovnost z Olomauckejma, juramenta povinni rovně saukníci skladat by byli v domě raddním. — Druhá poznámka: 12. dubna mluvil Ulrich Štork, že již saukníci v při své gsau vyhráli, to jest víc již auřad od nás jenom jednoho muže žiádat nemůže. — Byl Ulrich Štork mistrem soukenickým a starším cechmistrem. — Že spor ve prospěch soukeníků rozhodnut byl, tvrdil Stark i v domě šenkovním Baltazara Nachtigala (Slavíka?) (psáno totiž německy) vůči Joh. Slavíkovi a Petru Frichtnerovi deputirovaným obce ku obyčejné prohlídce vína. Bylo proto naů poznovu žalováno k vrchnosti. — Roku 1787. došel přípis na magistrat od císařského kapitanatu kraje přerovského v Hranicích, že dle guber. dekretu cech soukenický v Přerově proti smlouvě za včas nedodal vojenskému skladišti oděvu sukno a proto se ku jistému odvedení vyzývá. — R. 1789. byli cechmistři Jan Kocman a Antonín Slaměný. Toho roku žádal cech, aby jeho privilej na valchu z r. 1559. byla na nejvyšším místě konfirmována. Magistrat však tuto žádost nedoporučuje, maje sám veškerá privilegia městská potvrzena v r. 1668. a sice z toho důvodu, že ona privilej již neplatnou jest, poněvadž netýká se valchy u malého mlýna, ale jiného již dávno zrušeného mlýna vrchnostenského dříve pod městem stávajícího. Mluví se v tehdejší době o dvou mlýnech pod městem a pod vrchem. Pod městem měl býti mlýn s valchou Vratislavem vystavený a pod vrchem mlýn v privileji Krystýnův zvaný. Poněvadž onen mlýn tento poškozoval byl privileji z r. 1566. zbořen a tím i valcha (jak magistrat dokazuje) snešena, na kterou si soukeníci právo činí a proto privilej z r. 1559. netýká se prý valchy u malého mlýna později vystavené. Tím nastal nový spor mezi magistratem a cechem, který v první instanci měl rozhodnouti vrchnostenský úřad. Magistrat navrhuje, aby ona privilej z r. 1559. byla kasirována, poněvadž není konfirmována. V druhé instanci rozhodl však krajský úřad přerovský v Hranicích ze dne 1. prosince 1789. že dle vysokého nálezu zemského není potřeba zvláštního zeměpanského potvrzení, ale že ta privilej bez potvrzení platnou

jest. Může však cech, jest-li mu mlynář u valchy nějaké překážky činiti bude, podati stížnost cestou právní. Podepsán jest O. Z. von Brachfeld.

Porovnají-li se obě privileje z r. 1559 a 1566., jest zřejmo že první soukeníkům darované obdarování a to na věčné časy již po 7 letech jest změněno, poněvadž valcha s mlýnem snešena byla, ale vysvítá z privileje města později darované, že onen závazek ohledně valchy soukeníkům daný přenáší se na obec, poněvadž měla u svého mlýna valchu vystavěti a z valchování poplatků bráti i o opravu valchy se starati. Malý mlýn u něhož valcha byla jako obecní majetek byl v r. 1755. ze dne 31. července původní smlouvou (Urkontrakt) Jan Určitskému „emphiteuticky“ prodán t. j. že kupec Určický položil 1000 zl. hned a k tomu byl zavázán on i jeho nástupci 600 zl. ročně obci platiti tak dlouho, dokud by nedaleko od něho vyhořelý „velký mlýn“ později „spálený mlýn“ jmenovaný obci postaven nebyl. (Tento mlýn též obecní majetek od Krystýna v r. 1566. koupený vyhořel před rokem 1740. a nebyl více postaven), pak měl platiti o 150 zl. ročně méně. — V této smlouvě jest však mlynář vázán vzhledem k valše soukenické, neb jest v ní odstavec, že mají soukeníci „při své privileji býti ponecháni a jim mlynářem ve valchování podporováni, aniž že smí vytknuté placení od zvalchování kusu 7 kr. činici zvýšiti.“ — Dle toho tedy obec viděla prospěch svůj v tom, jestli soukenická privileje bude za neplatnou prohlášena a proto poznovu žádala aby i onen odstavec v původní smlouvě kupní „že mají soukeníci při své privileji ponecháni býti“ byl vyškrtnut. — Cech soukenický podal však žádost až ku Jeho Veličenstvu o potvrzení své privileje a prosí, aby zemský úřad k tomu byl přidržen, aby dříve své dobrozdání valchy se týkající nepodával, dokud na nejvyšším místě rozhodnuto nebude. —

Na to ale nejvyšším rozhodnutím z Vídně ze dne 30. listopadu 1792. číslo 21,648 bylo rozhodnuto, že dle důkladného prozkoumání, se cechem žádané pravo na valchu jako majetek nepotvrzuje a ona vrchnostenská koncesse o níž se jedná (z r. 1559) nikdy dosud zeměpanským úřadem potvrzena nebyla aniž se potvrditi může. Proto se rekurs cechu soukenického odmítá a poukazuje se na vysoké guberniální rozhodnutí, ze dne 26. listopadu 1789. v té příčině učiněné. Zasláno magistrátu od krajského úřadu kraje přerovského v Hranicích, dne 14. února 1793. — V roce 1791. byli cechmístři Ant. Slavinský a Frant. Kohut. V r. 1800. byli cechmístři Josef Rek a Václ. Rýzner. V r. 1801. zvoleni Jan Koteman a Bartoloměj Keller. V roce 1800. mlynář z malého mlýna Karel Běhálek odkoupil od Jiřího Feilera zmíněný mlýn a z kupní ceny 200 zl. mu zadržel s povolením magistratu z té příčiny, že Feiler ku škodě valchy soukenické snížil „lanfest“ na mlýn, proti čemuž když cech protestoval, bylo mu úřadem nařizeno,

aby jej opět do předešlého stavu uvedl. Jestli by to však nevykonal, tedy to Běhálek za ony zadržené 200 zl. provede.

V r. 1808. byli cechmistrři Josef Rek a Pavel Muřický a v tomto roce počíná rozepře mezi majitelem mlýna a cechem o právo na vodu, neb nejvyšším rozhodnutím bylo rozhodnuto, že valcha není majetkem cechu, ale ku mlýnu přináleží. Nebylo však žádné vyrovnání učiněno v příčině vody na mlýn a valchu běžící. Tohoto roku podává cech na magistrát následující zprávu: Jest známo, že při zdejším městském mlýně malém valcha se nalezá, která jest majetkem cechu. Při tom se nalezající stav (Landfeste) má mlynářem v dobrém stavu a tak jak za dávných časů byl, udržovati. Majitel mlýna chce však změnu na stavu provésti a to takovou, aby lépe mlýn mlel a valcha zeslabena byla. Něco podobného již v r. 1798. provedl Jiří Pfeiler, který mlýn K. Běhálkovi prodal. Tehdáž se myslelo, že opravu stavu provede nový majitel beze škody cechu, ale to byla mýlka. Nyní však třeba aby se zlo odstranilo, zejména když nyní Běhálek mlýn na bratry Stefli za 45.000 zl. prodal. Tato koupě se nesmí dříve provésti, dokud stav do původní polohy dán nebude aneb na uhrazení výloh 3000 zl. nesloží. Podepsáni mimo cechmistrři jsou ještě Fr. Kohutek, Jan Šerý, Jan Sorka, Jos. Lacina, Lorenc Kocman. Téhož roku ze dne 25. listopadu Karel Běhálek podává magistrátu na stížnost cechu tuto odpověď: Aby se cech předně vykázal, že valcha jest jeho majetkem. 2. Jestli mlynář valchujícím aneb opáčně oni mlynáři jsou podrženi. 3. Jestli mlýn jako hlavní věc aneb valcha dle původního kontraktu z r. 1755. jako appendix psaná platí daň z vody do kasy obecní. 4. Odkud má cech právo na mlynáři žádati, aby stav zřídil, jak se jim zlíbí? 5. A jestli nynější majitel mlýna, když předešlý musel stav do původní polohy dáti, něco změnil? K tomu odpovídá cech: (vše vyřizováno německy, ale cechmistrři se podpisují na žádosti a stížnosti česky „starší a mladší neb druhý cechmistr“, poněvadž sotva německy znali) — Mlynář má věděti, že netřeba, aby cech své právo dokazoval, když jasným jest; též Pfeiler v r. 1800., když nový stav dělal, byl úředně donucen jej do původní polohy přivésti. A proto cech od svého práva neupustí a bude se jej soudně domáhati, jestliže v něčem by jej mlynář zkracoval, od jehož libovůle nikdy záviseti nechce. R. 1808. dne 12. prosince oznamuje cech magistrátu, že poměr mezi mlýnem a valchou jest takového způsobu, že pouze cestou právní vyrovnán býti může, jinak sporů nebude konec, při čemž cech škodu má. Cech žádá magistrát, aby v nové smlouvě kupní privileji a původní smlouvou kupní cechu zaručená práva vyznačena byla; a tu při prodeji skutečně kupní smlouva tak vyhotovena byla jako předešlé kontrakty. — Ve při však pokračováno a rozhodnouti má delegovaný úřad. Cech navrhuje kroměřížský magistrát neb lipenský úřad justiční, K. Běhálek ale magistrát olomoucký. Apelační soud rozhodl ze dne 13. dubna 1809., že za rozhodčího v první instanci ustanovuje justiční úřad

v Lipniku. Obě strany mají tam svá akta zaslati. — Akt podepsán: Ex Consilio Appellation: Moraviae et Silesiae. Brunae die 13tia Aprilis 809. Jménem cechu žádá justiciar Viktorin Jos. Vávra magistrát 7. července 1809., aby opis původní smlouvy, dle níž obec majitelem malého mlýna se stala, kteráž dne 28. dubna 1783. od J. V. císaře potvrzena byla, cechu zaslán byl, poněvadž cechu záleží na tom, aby viděl, jakým způsobem obci mlýn s valchou připadl. Podepsáni cechmistři Josef Rek a Matěj Stanier, pak Jan Šerý, Jan Sovka.

Na to se cechu magistrátem žádá, aby mu udal letopočet žádané smlouvy, by se vyhledati mohla. — Nežli v první instanci pře se rozhodne, ustanovil sám magistrát prozatímné příměří čili provisorium dle něhož by se obě strany řídily a sice, aby cech jen tenkrát valchoval, když jest voda nad dvě složení, a mlynář při malé vodě na více složení než dvě nemlel, aby cech přebytečnou vodou valchovati mohl. Toto provisorium bylo v r. 1811. ze dne 18. září krajským úřadem potvrzeno. Cech sice s ním spokojen nebyl, ale magistrát žádal, aby aspoň k tomu přihlížel, by mlynář jej nepřekračoval. Cechmistři toho roku byli Jan Lacina, Jan Šerý. — Mlynář se asi provisoria nedržel a proto cech podal stížnost na krajský úřad. Na vyzvání tohoto úřadu měli býti na magistratu vyslechnuti svědci, kteří o tom vědomost mají, jakým způsobem před lety i v době krátce před podanou stížností ze dne 11. října 1811. od cechu soukenického se válelo a na kolik složení mlynář od doby, kdy se valchovalo, bez překážky mlel a pak jaké dorozumění stávalo mezi dřívějšími majiteli malého mlýna neb cechem soukenickým neb jak dlouho mlýn i valcha již stávají. Na magistratu sestaven r. 1813. dne 12. října protokol o této věci a vyslechnuti byli svědci Rafael Turovský starý, Baltazar Hirsberger a Ant. Poláček. Turovský vypovídá: Soukeníci od nepamětné doby váleli ve valše při mlýně stávající a rovněž tak dlouho mlynář mlel a co si pamatují, tak asi před 30—40 lety bez překážky se mlelo i valchovalo, poněvadž tehdy (v r. 1780.) asi nanejvýš 18 soukenických mistrů bylo, takže nebylo tak mnoho suken k válení jako nyní, když asi 70 mistrů zde jest. Tenkrát se s nimi mlynář velmi dobře srovnával a jeden druhému na překážku nebyl. Avšak nyní velký počet mistrů za rok veliké množství suken zvalí a tím nejenom mlynář jest v mletí vyrušován, ale i obecnstvo a pekaři jen v nouzi své potřeby semleti může. Jak se pamatují, tedy v r. 1803. neb 1804. tehdejší magistrát takové provisorium učinil, že kdy dosti vody na troje složení bylo, tak voda, která by třetí složení hnala, ku valchování suken cechu byla ponechána, dle čehož až do nynější doby jak mlynář i soukeníci se řídili. Oba druží svědci přidávají se k této výpovědi. Protokol podepsán: Kamil Brutmann, radní a syndykus. Téhož roku byli též vyslechnuti cech i mlynář Jiří Steffel, aby se vyšetřilo, jak dříve, nežli spor mezi cechem a mlynářem. vznikl, se mlelo, t. j. na kolik mlýnských složení se mletí mohlo,

Za cech vyslaní jsou: Jos. Lacina, st. cechmistr, Jan Šerý Václ. Reinvald, Václ. Kapoun, Fr. Lacina, Fr. Richter, Kar. Kutálek, Jan Sofka, Ant. Keller, Jos. Šerý. Tito se takto vyslovují: Naše privilej dosvědčuje, že máme přednost na vodu na mlýn tekoucí a že mlynář jen tehdy mletí má, když jsme s valchováním hotovi neb když přebytečná voda jest. Když byl mlýn prodán, tedy ve smlouvě zemským úřadem potvrzené jsou naše práva uvedena, která z privileje vyplývají. Vzhledem k tomu, že za té doby cech neměl tolik mistrů jako nyní, budiž podotknuto, že se často stalo, že mlynář jen 3 složení mající mlíti a cech valchovati mohl, poněvadž nebylo tolik mletí pro malou populaci. Teď však ale předešli majetníci mlýn o 2 složení zvětšili a ještě složení na proso stává, což vyžaduje veliké množství vody, která se k naší škodě odvádí a tím povstal spor mezi soukeníky a nynějším mlynářem, který hledí v jejich užívání valchy jim všemožným způsobem překážeti, což již více roků trvá, poněvadž tomu nebylo zabráněno a onen nepokoj srovnán. Dříve měl mlýn K. Běhálek, bratr purgmistrův, který různé přehmaty si dovoloval, jež jeho bratrem purkmistrem trpěny byly; ale když se mu nepodařilo náš cech potlačit, prodal mlýn Steflovi. Tento chce dále nás utiskovati, poněvadž purkmistr jest jeho dobrým přítelem a s jeho schovankou se oženil a tak jej v jeho nepravu podporuje. Abychom půtkám učinili konec, zakročili jsme o delegovaný soud, což bylo povoleno. Na tento výrok cechu Stefel hned se nevyjádřil a chtěje se napřed poraditi, vyžádal si 14denní lhůtu. — Pak Jiří Stefel svým právním zástupcem náležitě poučen takto vypovídá: Není správné, že dle privileje jest to můj mlýn, poněvadž v ní jedná se o docela jiné mlýnu, neb náš jest za mostem a tam se jednalo o mlýn, který dříve u města stál (an der Stadt stand) a pak ona privilej dle gubern. výnosu z roku 1789. nedostala zeměpan. znovupotvrzení a tedy dle zákona nepotvrzené privileje nemají další platnosti a se svým právem na valchu byli soukeníci na právní cestu odkázáni a též nejvyšším rozhodnutím z Vídně bylo podotknuto, že domnělý majetek ve příčině valchy se nepotvrzuje. Nemůže míti platnosti ani první smlouva o koupi mlýna v r. 1755. zemským guberniem potvrzená, v níž domnělé právo cechu mělo mlynářem zachováno býti. — Z tohoto protokolu si vyžádali soukeníci opis, poněvadž německé řeči mocní nejsou a protokolu nerozumí.

Proto později podává cech své protivyjádření. Jest velmi smělé tvrzení, že by zemský úřad potvrdil něco nesprávného, poněvadž smlouva byla císařskou komisí sestavena. Též není správné, že by náš stav na valchu u jiného mlýna byl než u nynějšího, poněvadž té doby, když smlouva z r. 1755. zdělána byla, jiného mlýna nestávalo. Na to konečná výpověď Steflova zní: „Voda která na mlýn teče jest má a do té není soukeníkům pranic, neb valcha jest mlynáři ponechána a soukeníci mají na výpomoc placení vodní daně dávati z každého kusu sukna 7 kr. a tím jsou soukeníci mlynáři podrženi a musejí jemu platiti.“

Tato vyjádření byla krajskému úřadu zaslána, který o tom zemskou správu uvědomil. A ta následující nález zaslala krajským úřadem ze dne 29. října 1815. na magistrát: Aby se spor o vodu mezi mlynářem a cechovní valchou vyřídil, pošle se krajský inženýr k ohledání lokálnímu. Zároveň bylo prosnickému a lipenskému mlynáři protřednictvím lipnického úřadu nařízeno, jenž tutéž vodu upotřebují, aby každého zneužití vody, z něhož by přerovský mlynář a valcha škodu měli, se vystríhali a také oba tito mlynáři ku krajskému vyšetřování zavolání budou. Nežli tento spor mohl býti vyřízen, nastal ještě nový, předělávání stavu mlynářem se týkající. Na žádost cechu soukenického sepsán o tom na magistrátě protokol ze dne 31. května 1816. — Z cechu jsou přítomni Josef Lacina, Ant. Keller, cechmistři, Fr. Kohoutek, Jan Šerý, Josef Šerý, mistři a Frant. Klabazňa, tesař. Cech se vyjadřuje; Tento týden jest při malém mlýnu nový stav zdělán, proti čemuž si cech stězuje, že není tak zhotoven jak starý, na čemž Klabazňa vinen jest který jej dělal. Nynější stav jest delší a otvory jimiž voda na kola mlýnská teče jsou širší nežli u valchy, čímž všechnu vodu pohltí a jen malý díl z toho na valchu přijde, a proto cech žádá, aby do původní polohy přiveden byl, nikoliv však jako nyní na škodu cechu a Klabazňa aby byl otázan, jestli mu to přikázáno bylo, aby takto stav postavil. Klabazňa praví, že mlynář není doma a mlýn jemu patří, ježž on sám zastupovati má, proto žádá aby jeho vyjádření nebylo do protokolu zapisováno ale s majitelem mlýna protokol se zavedl. Pak se ale zdráhal i tento svůj výrok podepsati s výmluvou že mu do věci cechu soukenického nic není. Na to protokol takto podepsal: „Karl Klabazna donucen k tomu podpisu jest od pana sindikusa, poněvadž mně do arestu dát chtěl.“ — Cech pak udal magistratu změny na stavu učiněné, že byl o 4 palce blíže ku mlýnu pošinut, otvory na vrchu o 5 palců zvětšeny, ale otvor na valchu o 2 palce výše udělán byl a žádá aby se mlynář ospravedlnil proč bez srozumění s cechem proti mlýnskému patentu změnu na stavu si dovolil, a aby přiměn byl, provedenou změnu odstraniti. Podepsání jsou: Jos. Lacina, Ant. Keller, Josef Šerý, Fr. Horník, Jan Sovka, Jan Šerý, Martin Kotcman, Václ. Kyjovský, Karel Vítěz, Václ. Kohutek, Ign. Kotcman, Václ. Kocman, Václ. Kapun, Fr. Ventzlovský, Fr. Richter.

Mlynář podává na to své vyjádření, v kterém popírá změny a tvrdí, že cech spíše novým zřízením stavu získá a žádnou škodu neutrpí. — Malý mlýn byl pronajat pachtýři Štěničkovi a na toho cech stížnost podává dne 23. prosince 1816. Cechmistři sdělují magistrátu, že mlynář ustanovené provisorium nedodržel a vodu z valchy odvedl, aby mohl na 3 složení mlíti. Poněvadž tím sukna škodu ve valše trpěla, užil cech svého práva provisoriem mu daného, a vodu nad dvoje složení běžící zavedl zase na valchu, aby sukna dovalchována býti mohla. Ale mlynář Štěnička svolal svou mlynářskou chasu,

kteřou proti mistrům popudil a na ně své psy štal. Chasa shazovala mistry do mlýnské stoky a proti nim útočila, takže bylo mnoho poraněných a poškozených. Dalo to velikou práci nežli cechmistrů další šarvátce zabránili. Takový přečin podlehá trestnímu řízení a proto to bylo krajskému úřadu oznámeno, aby byl mlynář potrestán. Ale Štěnička podává také stížnost. Příhodu takto vypisuje: Dne 19. prosince mně více mistrů náhle přepadlo a na mně doráželo proč nenechám vodu na valchu téci, mně různě přezdívali a na stavu jednu závoru roztloukli. Byl jsem proto nucen na soud dojíti a dva od magistrátu vyslaní shledali, že jsem sotva na dvě složení mlíti mohl. Ale na tom nebylo dosti; hned 20. o 9. hodině ranní chtělo více mistrů vodu odvésti a na svou valchu přetáhnouti. Právil jsem, aby toho nežádali, neb vidí, že sotva na 2 složení s dostatek vody mám. Valchář Václav Bekša radil ale mistrům aby se mnou dlouho nemluvili a do vody mě hodili. Na to hned na valchu vodu pustili a Johan Šerý s jinými mně tloukli, kde jen který mne zasáhnouti mohl, jak lékařské vysvědčení dosvědčuje. Byl jsem proto nucen ku své obraně moji chasu na pomoc volati a to tím více, že soukenici celé vzbouření způsobili, vyslavše hoča jednoho do všech ulic města aby všechny mistry soukenické svolal, a též z nich někteří přišli s holemi, tyčemi neb sekerami neb s tím co jim pod ruku přišlo. Někteří z mojí chasy byli potlučeni a Ant. Snajdr mistr soukenický udeřil mého staršího čeledína tyčí železnou přes ruku že mu ochromla, a zpohlavkoval jej až čepice mu do vody spadla. Toho syđeci byli bednářský mistr Kopal a zámečník Jan Jablonský. Že jsem ani na 2 složení mlíti nemohl dosvědčí mlynář libosvarský, který právě přítomen byl. Jan Tichý soukeník se chlubil, že kdyby mně nebyli vytáhli, pod kola bych se byl dostal. Podepsán spolu Repka, justiciar. — Dne 30. září 1816 bylo zvláštní komisí zjištěno, že při obyčejném stavu vody může mlynář na 4 složení mlíti a ještě cech sukna válet, proto se krajským úřadem prikazuje, aby až do konečného rozhodnutí právní cestou dle vysokého gubernialního dekretu ze dne 8. t. m. při onom provisoriu dříve vytčeném zůstalo a dle něho obě strany se řídily. R. 1817. byli cechmistrů Josef Šerý a Jan Sovka. Steřem byl mlýn Kleinovi prodán.

Vyřízení v první instanci bylo gubernialním nálezem potvrzeno a sice Kleinovi Frant., bylo přiřknuto, aby vždy vodu na 4 složení měl. Proti tomu podává cech rekurs na dvorní kancelář. Klein uvědoměn jsa o právní cestě cechem nastoupené podává následující vyrovnání na veškerou dobu pro sebe, dědice a nástupníky své: 1) Jestli cech mlynářů valchu prodati chce, zaplati 3000 zl., čímž dostane i domek č. 366 se zahrádkou. Ale věci valchovní s kotlem a kolem cechu zůstanou. Kdyby cech valchu prodati nechtěl, 2) ponechává mlynář cechu od dávnych časů zavedené užívání vody na třetí složení, ale pouze 3 dni v týdnu a sice pondělí, úterý a pátek; ostatní voda patří

mlynáři. 3) Za toto upotřebení vody zaplatí cech mlynáři 400 zl. roční nájemné. 4) Kdyby cech potřeboval více času než 3 dni v týdnu ku válení, musí se s majitelem mlýna neb jeho nájemníkem dle kusů sukna na akord dorozumět. 5) Opravy valchy ponechávají se cechu. 6) Kdyby však cech na roční nájemné nepřistoupil, zaměňuje se tím, že by se od kusu sukna 20 kr. platilo. To arci bylo cechem s rozhořčením zavrženo.

Cech žádá krajský úřad, aby byl purkmistr odsouzen k zaplacení 1200 zl. cechu jako odškodné, poněvadž bezprávně mlynáře podporuje a mistry poškozuj. Aby byl nájemce Štěníčka pro provedené násilnosti potrestán a aby mlynář se dle dříve ustanoveného provisoria řídil. Krajský úřad stížnost zavrhuje. Staré provisorium je novým od zemského úřadu potvrzeným nahrazeno, dle něhož mlynář chráněn býti musí a purkmistr nemůže ku nahrazení škody přidržěn býti, poněvadž vykonával pouze dle své povinnosti nařízení zemského úřadu. Magistrátu se však uděluje přísná důtka, že dosud v udaném těžkém policejním přečinu žádné vyšetřování nezavedl a nařizuje se ihned na místě věc vyšetřiti pod trestem 25 zl. Cech totiž udal ve stížnosti na krajský úřad, že Štěníčka, když vodu mistry na valchu spuštěnou hned zase odtáhl a na to nesprávné jednání Kocmanem upozorněn byl, hned počal křičeti: Tovaryši sem, bijte je, řežte je, zabijte je, flintu sem, pse sem na ty handrláky a žebráky, nemáte tak nic inčího leda co si vyptáte. Na to vyběhla mlynářská chasa s klacky v ruce a stárek chopil Ant. Šnajdra a chtěl jej do vody hoditi. Mládek pak přiskočil k Václ. Kocmanovi, pěští jej ve tvář uderil a do vody jej hodil. O jeho poranění svědčí lékařské vysvědčení Vincencem Dvořákem vystavené. Kocman žádá za bolest 2000 dukátů a Šnajdr za roztržení kožichu 100 zl.

Roku 1818. se guberniálním dekretem magistratu sděluje, aby se cech se svým sporem obrátil na soudce a nikoliv na politický úřad, který pouze o veřejný pokoj se má starati. Tak se též cech zachoval a justiční úřad v Lipníku jako delegovaný soudce dle apelačního dekretu takto rozhodl vzhledem ku provisoriu posledně zavedenému: 1. Cech jest oprávněn po 24 hodin veškeru vodu na mlýn tekoucí na valchu vésti a mlynář Frant. Klein má v téže době jen vodou na valchu nepotřebnou mlíti. 2. Po 24 hodinách přestane se valchovati a mlynáři se taková přednost na vodu dává, že může jen na jedno složení nepřetržitě po 24 hodin mlíti a jestli za 3. v této době ještě přebytná voda zbyde, jest cech oprávněn tímto přebytkem vody valchovati a jestli nastane takový případ za 4. že mimo vodu na valchu a jedno složení, ještě přebytná voda teče, může ji mlynář pro ostatní svá složení použiti. — Nynější emphiteutický majitel mlýna odsuzuje se k pokutě 100 kusů dukátů (specio) a trestán vězením bude, jestli by si dovolil proti tomuto zavedenému provisoriu jednati. Provisorium politickými úřady zavedené se zrušuje a toto soudní provisorium se k jeho řádnému zachováání

zavádí. Ale cech se docela odmrštuje a odsuzuje k zaplacení likvidovaných výdajů 232 zl. 16 kr. manželům Kleinovým (které zastupoval dr. Lukeš z Brna) a ku nynějších jednoduchých tax k rozhodnutí se vztahujících 100 zl. 40¹/₂ kr., což se má během 14 dnů pod uvarováním se exekuce složit. V Lipníku, 30. prosince 1818. Václ. Meraučík, justiciar. Ale již 12. října 1819. stěžuje si opět cech ve stížnosti krajskému úřadu podané na Štěníčku i majitele mlýna Kleina, že ani nešetří soudního provisoria a cech ve valchování odváděním vody mezi prací vyrušují a poškozují. Toto provisorium bylo totiž cechu dosti příznivé, kdežto první soudní provisorium podobně jako guberniální rozhodnutí bylo cechu na ujmu a teprve na rekurs k soudu apelačnímu bylo úřadem lipenským druhé provisorium stanoveno, jehož obsah byl vytčen. Ale i s tímto nebyl cech spokojen a podal nový rekurs, ne sice pro užívání vody, poněvadž to bylo rozhodné v jeho prospěch, ale ve příčině placení výloh. — Na to nařídil krajský úřad prostřednictvím magistratu Štěníckovi, aby se zdržel veškerého porušování soudního provisoria. Ale Štěníčka nelení a podá-li cech na něj stížnost, podává on zase na to ihned svou žalobu na cech, obviňuje jej, že on jest vlastní příčinou všech svárů a tak jedna strana obviňuje druhou, čímž zajisté jak krajský úřad i magistrat plné ruce práce měli jenom s tímto sporem. — Ze dne 17. května 1820. byl rekurs cechu ohledně soudních útrat zamítnut, nález první instance potvrzen a cech ku nově vzniklým útratám 11 zl. 7 kr. odsouzen. — Cechu jest však samotným magistratem valchování ztěžováno, který zdá se mlynáři nadržovati arcí z důvodu potřeby obecní, poněvadž obecním dozorem policejním cechu se ve valchování zbraňuje, ačkoliv žádné rozhodnutí dosud nedošlo, na což cech poukazuje, že ani lipenský úřad o žádném konečném rozhodnutí neví, neboť magistrat na stížnost cechovní odpověděl, že o tom již právní cestou rozhodnuto bylo. Arcí nyní mlynář není se soudním provisoriem spokojen a žádá, aby jemu přednost na vodu udělena byla, což magistrat podporuje, neb ze dne 28. října oznamuje magistrat cechu, aby vodu na valchu neztahoval, že musí mlynář ve své přednosti na vodu chráněn býti. Cech podotýká, to že není žádným rozsudkem nařízeno a proto opětův rekurs proti magistratnímu rozhodnutí, soudnímu provisoriu se přičítá, podává. Na to magistrat sám k soudu apelačnímu ze dne 7. prosince 1820. podává obšírnou žádost, aby mlynáři přednost na vodu udělena byla, což tím odůvodňuje, že privilej Vratislava z r. 1559. nebyla konfirmována, a pak že ani kupní smlouva z roku 1755. nedává cechu přednost na vodu, poněvadž o valše teprve v odstavci 8. se mluví jako o přídavku (appendix). Cech platí z valchy daň 11 zl., mlýn ale 16 zl. 51 kr. Ze cech by byl majitelem valchy, nemůže se žádným dokladem knihovním vykáhati. Asi před 60—80 lety mohli jak mlynář bez překážky mlít a cech valchovati, poněvadž bylo obyvatelstva asi o 1000 duší méně a jen 15 soukeníků při dvou mlýnech. Nyní však při 3413 obyvatelích

se 6 pekaři bílého pečiva a 12 černého chleba a mimo vojska musí se mlynáři ponechat, aby potřebné množství mouky pro obecnstvo bylo, což je tím nutnější, že pouze o jednom složení druhý mlýn na hrázi stává a mimo toho jediný malý mlýn o 5 složeních a 1 kašovniku a poněvadž letos tak polosuchý rok jest, jest jisto, kdyby valcha přednost na vodu míti měla, že by nouze o melivo nastala. Za těch 60 let z 15 soukeníků jest nyní 82 mistrů a každý z nich chce přednost před mlynářem ve valchování míti, neohlížeje se na to, jestli všeobecné dobro trpí. Cech není spokojen se soudním provisoriem od úřadu lipenského jako první instance delegovaném a chce úplnou přednost na vodu míti.

Dle původní koupě odvádí majitel mlýna vedle emphitetického nájemného 600 zl. ještě na dani 165 zl. a potřebné opravy stavební sám pořizovati musí, kdežto cech mimo 11 zl. daně a 7 kr. za kus sukna mlynáři žádné jiné nájemné neplatí. — Že není cech ani mlynářem ani magistratem ve valchování zdržován, dokazuje, že od 15. března, když zima přestala a valcha pracovati mohla, až do 12. října na 702 kusy a do dnešního dne 7. prosince 790 kusů suken se zválelo, a poněvadž jde-li valcha, musí mlynář vodu na jedno složení zastaviti, čímž ve své živnosti zkracován jest, žádá magistrát, aby mlynáři přednost na vodu až do konečného rozhodnutí sporu udělena byla a cech se svými nároky na náhradu vydajů odmrštěn byl. — Na to od vrchního trestního soudu apelačního z Brna dne 25. ledna 1821. došlo magistrátu v této příčině rozhodnutí, že se zákaz magistrátu, aby cech neměl dovolení bez svolení mlynáře valchovati a též oznámení cechu ze dne 7. prosince 1810. jimž cechu nařizeno bylo, aby přestal valchovati a tak mlynáři úplná přednost na vodu přiznána byla, se zrušuje a magistrát k zaplacení útrat 17 zl. 47 kr. rekurentům se odsuzuje a sice proto, že pouze na ústní žalobu mlynáře u purkmistrovského úřadu beze všeho vyšetření věci, samovolně cechu používání valchy zakázal a bezprávně přednost vody mlynáři přičkl, poněvadž není dosud jasno, kdo má onu přednost míti a dle posledního soudního provisoria se taková přednost mlynáři nedává. Magistrát se napomíná, aby smysl zákona lépe se naučil znáti a dle něho se řídil a poněvadž sám rekurs cechu zavínil, k zaplacení s tím povstalých útrat se odsuzuje. Když toto rozhodnutí mlynáři Kleinovi dodáno bylo, oznamuje vyšší rekurs na císařský dvůr k Jeho Veličenstvu proti rozhodnutí vrchního soudu apelačního. — Poněvadž nyní z obou stran rekurs na nejvyšší místo podán byl, měl magistrát dle apelačního rozhodnutí o konečný smír se pokusiti a proto dne 21. ledna 1821. dostavili se k magistrátu Fr. Klein, mlynář, a za cech Ant. Keller, Václ. Reinvald, Jos. Šerý a Jan Sofka. Magistrát to chtěl tak zaříditi, poněvadž žádnému přednost na vodu přiznána nebyla, aby mlynář plné dva dni mlel a pak opět cech 2 dni valchoval a sice tak, že i kdyby při dostatku vody mlynář na

2 složení mlíti mohl, voda přece jen na valchu by se vedla, a tak každá strana 2 dny plné a celé právo na vodu měla, s čímž ale ani jedna ani druhá strana se spokojiti nechtěla. Poněvadž si ale pekaři i obchodníci moukou u magistrátu stěžovali, že nemohou své potřeby semlít, zavedl proto magistrát 26. února 1821. takovouto okamžitou odpomoc. Poněvadž rozhodnutím apelačního soudu není cechů přirknuto právo mítí přednost na vodu, a nutno jest pro město, aby se aspoň na 2 složení stále mlelo, tedy má cech, jeli vody na 3 složení, valchovati týdně 25 kusů suken vodou nad dvě složení tekoucí. Nebude-li však více vody jak na dvě složení, má cech s valchováním počkati, až vody více přiteče. Ale i proti tomuto magistrátnímu rozhodnutí oznamuje se vyšší rekurs. Na to oznamuje magistrát, že nyní ani apelační soud rozhodnouti nemůže, poněvadž obě strany vyšší rekurs podaly a proto zůstane při rozhodnutí magistrátním, které pouze k vůli pokoji se stalo, pouze bude-li cechů potřeba, více jak 25 kusů v týdnu ku válení se připustí dle potřeby. Roku 1821. byli cechmistři Ant. Keller a Václ. Rainvald. Ale cech přece rekuruje a podotýká, že magistrátu bylo apelačním soudem odejmuto právo samovolně rozhodovati a proto nové nařízení za neplatné považují a jím se řídití nebudou. Magistrát žádal krajský úřad o vojenskou exekuci, aby bděla nad zachováním nového provisoria magistrátem zavedeného. Ta se však nepovoluje s dodatkem, jestliže k tomu nedostačí policie, aby jiná individua k tomu najata byla. R. 1821. chce mlynář Klein opět novou změnu na mlýně udělati t. j. chce kolo u 5. složení širší udělati, k čemuž třeba širšího otvoru na vodu. Cech opět proti tomu protestuje, poukazuje, že již v r. 1816. opravy Kleinem způsobené ku škodě cechů zůstaly. Na této stížnosti jsou podepsáni: Ant. Keller a Václ. Rainvald, cechmistři, Fr. Lacina, Václ. Kyjovský, Václ. Jala, Jakub Davidek, Václ. Kohutek, Fr. Horník, Teodor Šerý, Matěj Sekera, Frant. Běhálek, Jan Kohutek, Jakob Kiovský, Jak. Pavlínek, Jan Šerý, Jan Pokorný, Václ. Vapun, Sim. Dokupil, Václ. Kobliha, Josef Lacina, Jan Adam, Karel Kutálek, Jan Polášek, Georg Filip, Frant. Trucálek, Frant. Lazar, Alex. Kuchyňka, Karel Vinter, Jan Kratochvíla.

Dvorním dekretem ze dne 2. června 1821. bylo oznámeno aby na žádost jedné neb druhé strany právo na vodu s přivedením svědků bylo vyšetřeno a výsledek sdělen. Poněvadž však žádná strana o to nežádala, byla úřední komise ustanovena a obě strany k tomu povolány, aby se vyšetřilo, když není tolik vody, aby zároveň valcha i mlýn v pohyb uvedeny byly, komu právo náleží vodu táhnouti. Jako nestranní svědci povoláni k tomu mlynáři z Tovačova a z Cvrčova. Ale mezi tím mlynář již páté nové kolo postavil a cech oznamuje, že s ním i při malé vodě mele. Magistrát přikazuje, aby se cech klidně zachoval, poněvadž tento vyhrožoval, neodpomůže-li magistrát, že moc opět moci přemůže a páté kolo zničí. Mlynáři pak nařídil, aby do prohlídky

komise 5tým kolem nemlel, leda by valcha nepracovala. — Mezi tím na rekurs cechu došlo magistrátu vyřízení apelačního soudu, jímž byl tento opětne z nepřistojnosti kárán, neb se dle dvorního dekretu ze dne 2. června 1821 nezachoval, a neprávem 10. a 17. prosince 1821. cechu užívání valchy bez dovození mlynáře pod peněžitou pokutou zapovídal, i též nesprávně komisi o své ujmě do mlýna vyslal a protizákonně se znalci mlynáři protokol zavedl. Proto ono veškeré úřední jednání rovná se nule a nic neplatí, tím se muselo zrušiti. — Nyní se smluvili cech i mlynář, aby místní magistrát stranicky nerozhodoval, by ku vyrovnání sporu dočasné provisorio buď lipenským neb olomouckým magistrátem zavedeno bylo. Soud apelační rozhodl pro delegování magistratu lipenského. Do tohoto rozhodnutí pro okamžitou výpomoc byl magistrat apelačním soudem vyzván, aby takové vyrovnání čili momentální provisorium zařídil, dokud pevné provisorium deleg. magistrátem lipenským se neustanoví. A tu magistrát takto ustanovil: Jak mile má majitel mlýna vodu pouze na dvoje složení, tak není cechu za žádnou vejmuvu dovoleno váletí. Je-li vody nad troje složení, může cech třikrát 48 hodin týdně váletí a teče-li voda na čtyři složení, jest mlynář povinen cech dle jeho potřeby bez rušení váletí nechati, ale cech jest povinen se pokaždé s mlynářem o válení dorozuměti. První odstavec byl tím odůvodněn, že pro obecenstvo přes 3000 čítající jest nevyhnutelné, aby se na 2 složení stále mlelo. Jedno složení pro obecenstvo a druhé pro 5 pekařů a 7 obchodníků s moukou. Cech tím zkrácen nebude, poněvadž je-li i rok suchý jako letos, přece mlynář skorem pořád vodu na 5 složení měl. — Této doby byl cech soukenický ještě v nejlepším rozkvětu. Dodával vojsku sukna, jehož se napoleonskými válkami mnoho spotřebovalo, tak že v Přerově přes 1000 kusů suken ročně se hotovilo a sice asi od 100 mistrů. — Ale ani s touto okamžitou výpomocí nebyl cech spokojen a zase rekuroval, plné právo pro valchu dle privileje své žádaje, aby mohla valcha pracovati i kdyby pouze pro ni voda byla a mlýn aby stál. To arci magistrat značně pobouřilo a proto si na cech u apelačního soudu následovně stěžuje: Veškeré třenice o vodu povstaly ne tak cechem samým ale tím jest vinen známý justiciář Vávra jako zástupce cechu. On hledí věc všemožně překroutiti, natahovati, strany s cesty sváděti, a jim hodně velké vydání a útraty způsobiti „to jest u něj právo!“ — Bylo by již dávno k vyrovnání došlo, kdyby tento peněz žádostivý zástupce každý návrh v tom směru učiněný nebyl zavrhl. Jestli nějaký úřad ochrany potřebí má, tak jest to magistrát přerovský, z něhož si Vávra úsměšky tropiti před samým vysokým místem dovoluje. — To magistrátem apelačnímu soudu podáno dne 24. února 1823. — Ale též Klein mlynář rekuroval proto momentálnímu nařízení a tu rozhodl apelační soud ze dne 27. srpna 1823. Obě rekurující strany proti momentálnímu zařízení magistratnímu jsou apelačním soudem odmrštěny; cech též zároveň odmítnut se žádostí na

zaplacení útrat rekursem vzniklých a magistrat má justiciárovi Vávrovi dáti důtku za výpady proti magistratu. — Lipenskému magistratu zaslána veškerá akta sporu se týkající i různá rozhodnutí, výtahy z knihy kontraktní, celkem 17 dokumentů.

R. 1824. byli ještě staří cechmistrři Anton Keller a Jakub Kocman a r. 1827. Jan Kratochvila a Václ. Kyjovský jsou cechmistři až do roku 1830. V r. 1833. byli cechmistři Karel Kutálek a Václ. Kyjovský a r. 1834. Jan Adam a Jos. Lacina a r. 1835. Karel Kutálek a Fr. Běhálek. V roce 1829. podalo 20 soukenníků stížnost, že byli z cechu vyloučeni. Po vyšetření této věci se shledalo, že již více let řemeslo z nich většina neprovozuje a proto dle generál. artykulů nemohou býti dále členy cechu. Proto jejich vyloučení bylo oprávněným a se potvrzuje vyjma Josefa Kreutzera, Václ. Kocmana, Václ. Koblihy a Šimona Hrachoviny, kteří dosud řemeslo provozují.

V roku 1835. byli následující mistři soukeničtí: Karel Kutálek*, Václ. Kyjovský*, Jak. Kyjovský*, Jiří Filipec*, Šimon Dokoupil, Baltazar Kalivoda*, Fr. Sokol*, Jan Mrázek*, Petr Jakubek*, David Deutšman*, Fr. Kocman, Fr. Klabazňa, Ant. Grosman, Jan Grosman, Matyáš Sekera, Matyáš Kočí, Ignác Sobol, Ant. Sekera, Jan Slaměný*, Václ. Reinvald*, Jan Adam*, Jak. Pavlínek*, Václ. Riesner*, Ant. Muřický, Jos. Šerý*, Fr. Reinvald*, Vincenc Kuchynka*, Franc Tichý, Jan Pokorný, Ant. Skřeček, Ant. Sovka, Jan Skřeček, Pavel Ludík, Jakub Ludík, Jan Elefant, Ant. Fícek*. Jan Šerý, Jakub Pohludek, Fr. Muřický, Jan Kratochvila*, Anton. Jiřík, Jakub Tichý, Anton. Kohutek, Fr. Lacina, Fr. Sovka, Jan Bekša, Ant. Chválek, Andreáš Keller, Jan Vařecha, Fr. Běhálek. Z nich však daň platili pouze hvězdíčkou poznamenani. Celkem jich bylo 51 a daň pouze 18 platilo, patrně to byli ti, kteří řemeslo stále provozovali. Aby k opravě valchy byly potřebné peníze v pokladnici, tedy platil každý mistr již od starodávna 10 kr. k. m. od kusu sukna. Z toho se dalo mlynáři 7 kr. v. m. a zbývajících 18 kr. v. m. zůstalo v cechu. Jest-li však takto nastrádané peníze nestačily, platil každý mistr část naň rozvrženou zvláště. V roku 1827. byla valcha nově zřízena a proto pro následující 2 leta nebylo opravy třeba, tak že v pokladně přebytek 73 zl. v. m. se nalezal, který zbyl ale zbytkem z dobrovolně složených peněz na opravu valchy a proto v roce 1829. byli o masopustě na pořádání zábav použity. Při cechu soukenickém byli též přivtělení **postřihači**, kteří sukna všech soukeníků upravovali. V poslední době byli asi čtyři. V r. 1835. byl do cechu za postřihače přijat Jan Plavina a zaplatil za mistrovské právo 6 zl. 25 kr. Za mistra soukenického přijatý Šimon Hrachovina zaplatil 12 zl. 50 kr. Na kvartálních penězích přijato od 28 mistrů, venkovní v to počítaje, po 12 kr. 5 zl. 36 kr. A od 800 kusů razítkem poznačených suken přijal cech toho roku 40 zl. — platilo se tedy od kusu 5 kr. V r. 1839. cech-

mistrují ještě předešli K. Kutálek a Fr. Běhálek. V roce 1840. jsou cechmistry Jan Adam a Fr. Běhálek. V tomto roce bylo pouze 300 kusů suken „oštemplováno“ a od 31 mistrů na kvartálních penězích po 4¹/₂ kr. zaplacen 6 zl. 12 kr. V r. 1841. Jan a Frant. Kratochvíla žádají, aby při dalším provozování řemesla si mohli zařídit též obchod v suknech. (Otec se synem.) V r. 1842. jsou cechmistři Jan Adam a Frant. Kocman a v roce 1843. jest starším cechmistr Josef Bek. V r. 1851. oznamuje Fr. Kalivoda, mistr soukenický, že opět řemeslo chce dělati. V r. 1852. žádá za povolení o další provozování řemesla Ant. Sofka, byl mistrem od r. 1838. a téhož roku přijat do cechu za mistra Ant. Venzlovský a Jan Jakubka z Přerova. Povolení došlo z hejtmanství Kroměřížského 3. července 1852. Matyáš Kočí žádá za opětné provozování řemesla v roce 1854., byl mistrem od roku 1843. Téhož roku přijat za mistra Ant. Keller, poněvadž dokázal, že se řemeslu řádně vyučil a svá vandrovní leta vystál. Má se dáti do cechu přivtliti. Pot této době asi již dlouho cech nebyl; posledním cechmistrem byl Kratochvíla. Jak skončil spor o valchu s mlynářem, není úředně zaznamenáno, ale výsledek byl pro soukeníky příznivý, poněvadž když řemeslo se přestalo dělati, prodali zbylí soukeníci, jichž bylo asi 15, valchu, vlastně právo na vodu mlynáři za 8000 zl. O nějakou část se rozdělili a co zbylo (snad pouze 2000 zl.), to se uložilo do kostelní kasy, z čehož se udělovala schudlým mistrům neb jich sirotkům podpora a mimo toho bylo ustanoveno, aby každý mistr měl 10 zl. na pohřeb. Sukna se barvila buď v Přerově aneb v Hranicích. Kusem mistrovským bylo utkat kus sukna na stavu, při kterém pracovali dva neb člnek jeden druhému podával. Za chybu zaplatil na pivo. Pečet cechovní na listech za vyučenou nalezená má ve znaku postřilačské nožice bez špici na konce široce zakončené a po obou stranách ruční krample s držadly.

Cech soukenický v Lipníku Zachovala se stará kniha cechovní z r. 1764. Pečet cechovní má za znak podobné nožice jako cech přerovský a po obou stranách svisle postavené na způsob zednickým lžícím zhotovené krample, a kolem nápis Pecet * po * cechu * me * Lipníka * 1746. (Pečet poctivého cechu města Lipníka) a pak kontrakt na valchu mezi cechem soukenickým, a vrchnostenskou administrací panství lipnického z r. 1783. — Na první stránce cechovní knihy jest nápis: Kniha neb protokol počest. cechu soukenického knížecího dietrichsteinského města Lypníka na přijímání majstruv jakož taky na přijímání učedníkův i takí na propuštění z učednictví, založena za pánův cechmistrův totiž Frantza Jeltza, Giřika Klenovského v roce 1764. dne 4^{ho} Martza: Hned na druhém listu jinak prázdném jest poznámka z r. 1795. S ratůzu Skrz Nesstiesty Ochnee ustanoweny: Totiss: Havel Piskoř, Franc Jiříček, Jurka Vojtásek, Jos. Lerch, Ignác Venzl, Franc

Vinařik. Josef Fitz, Jan Nedělský, Fr. Foltin, Karel Konečný, Johan Zletrop, Karel Orlyk. Na třetím listu: Pavla Braunera za Magistra přimání. Leta Panie 1764. dne 4^{ho} března na žádost a přednesení p. Frantza Lömera a Vavřince Suchánka při zhromáždění celého poct. cechu u přítomnosti mnohováženého pana Locala Johanesa Fridricha Blaschke jakož takí mnohováženého pana komisaře Matěje Lautnara za pánův cechmistrův Frantza Jelca a Jiřka Klenovského přijati jest viš nade-psaní Pavel Brauner, za jednoho spolu magistra do tohož poct. cechu soukenického. Proti kterejšto učinlivosti on takí pavel Brauner vděčnim se proukazuje a při tom svau majs rovsku povinnost jakoš i takí svůj magistrowski kus dle wirezení Slawnich Generaliów zhotovil a proukázal. — Anno et Die ut Supra. Tohož roku přijat byl za mistra Cyrill Bartoš. V r. 1765. za komisaře Johanesa Bernarda Žiaka (Žáka) a cechmistrů Frantce Jelca a Fr. Hořína přijat za mistra Frant. Jiraczia a do matky pokladnice složil 7 zl. 50 kr. jakožto mistrovský synáček. R. 1766. za komisaře Fr. Cikanka a cechmistrů Fr. Jelca a Jiřka Klenovského přijat za mistra Josef Spartz do matky pokladnice jako mistrov. synáček povinnost položil a jinší ale povinnosti pro poct. cech zapravil a za rukojmí vzal a postavil svého p. otce Ignatza a p. Antonína Kokše. R. 1768. za cechmistrů Jiřika Klenovského a Lorenca Suchánka přijat za mistra Er. Piškoryn a Ventzla Jeltza. R. 1769. za předešlých cechmistrů za mistra přijat Jan Foltin. V r. 1770. jsou titěž cechmistři. V r. 1772. zvolení Lorenc Suchánek a Frant. Hořin; v r. 1775. jsou cechmistři Frant. Hořin a Cyril Řehořík. V r. 1776. za předešlých cechmistrů přijat Karel Piskoř a za rukojmí postavil bratra Frant. a Frant. Tiraja. — V r. 1779. zvolení za nové cechmistry Fr. Brauner a Jiřík Humplík a přijat Jiřík Vojtásek majstrovský synáček; r. 1781. za předešlých cechmistrů a za komisaře Sigm. Kunstnera přijat za mistra Fr. Jelec a též Josef Lerch a za rukojmí postavil Fabiana Jablonského a Jana Foltina. — R. 1782. jsou cechmistři Cyrill Řehořík a Fr. Tyraj; v r. 1786. jsou Franc Hořin a Fr. Brauner voleni za cechmistry a přijat byl Jan Šípek za mistra dal do pokladnice 10 zl. — V r. 1787. za předešlých cechmistrů přijat Jakub Žak. V r. 1788. jsou cechmistři Jiřík Humplík a Jos. Klenovský; v r. 1792. jsou cechmistři Cyril Jelec a Valentin Vojtásek; v r. 1795. jsou Václ. Hořin a Jan Petřivalský. Poslední záznam o zápisu mistrů jest z roku 1798.; za cechmistrů Jana Petřivalského a Jana Elštegry a komisaře Karla Mejera přijat Tomáš Hořin: do pokladnice odvedl na hotové 10 zl., vepsaní povinnosti 1 zl. 10 kr., za cechovního posla 33 kr., na nákup valchovní 10 zl. V druhé části knihy jest záznam kdo byl z učednictví propuštěn; počíná též r. 1764. dne 1. february a končí rokem 1798. — Ve třetí části jsou zapisováni přijmutí učni. První zápis ze dne 26. July 1764. a končí rokem 1800.

Kontrakt na valchu z r. 1783. sestává ze 6 odstavců. 1. Popustila jmenovaná administrací jim jakožto nejvíc zvolujícími licitantum to jest všem soukením města Lipníka tam k panství lipenskému patřící a u předního neb trávnického mlejna ležící valku se všemi nářadí sobě s tím užití na tři pospolek běžící leta, totiž od 1. ledna 1783. až do posledního prosince 1785. a za 2. poněvadž domluveno bylo hned od 1. ledna podle inventáře tou valku ze všemi kny patřící nářadí gim kontrahentům odstoupiti, tak taky jim zvoleno jest hned od verkstatu z valkovaním suken, flanellů, paye, punčoch a kuže podle nejlepšího spůsobu potřebovati a užití. 3. Taky k pohledávání míti budou, aby nadřečená administrací touž valku a vodní stav v dobrém a užitečném stavě držela a všechny 3 leta jednau malú červenau Pukwu k potřebujícímu nádobí vydati nechala. Kdyby pak ale se stav utrhł, a na ten způsob valka nepotřebnou zůstati měla, všechn tento plat, kterej přes $\frac{1}{4}$ roku vynáší od administrací kontrahentům se k dobrému čítati a od jejich celoroční povinnosti odtážen bude. 4. Naproti tomu se oni soukeníci zavazují ne jen ten i v pospolek s tím dle privilejů ročně platících 11 zl. 40 kr. na jedno sto deset Rejnských ročně zvolenýho platu v dobréj mince a sice čtvrtročně napřed z dvacet sedm R. 30 kr. do vrchnostenského lipenského důchodu náležitě zaplatit. Za 5. Po každém v druhém punktě poznamenanýho užítku splavkové desky pořádně vytáhnouti a na žáden spůsob k škodě naprotiv temu ležícímu mlejnu vodu zastavovati, ale podleva cílu a míry ju spustiti. Za 6. jest místo čtvrtroční vejpovědi, ta novotně po východě třech roků stala spůsobena licitaci oboum dvoum stranám zvolena, tak jak k lepšímu potvrzení přítomnýho kontraktu dva exempláře vyhotoveny, podepsány, přečteny a oboum stranám v originali odevzdány jsou. Jenž se stalo v Lipnickým Zámku dne 1. ledna 1783.

Jan Vavř. Wasserman, vrchní. Jan Nep. Grill, duchoní, Josef Franc Ratzer, purkraby, Josef Kopp obroční, Cyrilus Rehořík, Franc Tyraj. Na hoře pečeť vrchnostenská. V dole u jmen cechmistrů pečeť cechovní. — Pod tím napsáno: Přítomný kontrakt na saukenickau valchu ležíc u trávnického mlejna, se ve všech nových klausulích potvrzuje a bude náš vrchní hospodářský úřad na vyplnění téhož kontraktu stálou pozorností míti. Ve Vidni, dne 20. ledna roku 1783. Johan Karl Graf Dietrichstein Proskau. Cechovní kniha i kontrakt jest vesměs česky psány. —

Cech soukenický ve Valašském Meziříčí vydává německy psaný list jako vysvědčení o práci pro Jakuba Tichého, soukenického tovaryše z Přerova, který u cechu 2 leta 10 měsíců v práci stál. V lením městě Valaš. Meziříčí dne 18. srpna 1823. Frant. Vinter a Fr. Michoněk, cechmistři. Ant. Křížek, mistr. u něhož v práci byl. Zidek (komisař?). Znak pečetě je úplně cechovní pečeti lipenské podoben.

Cech soukenický v Holešově nezanechal po sobě žádných památek, ani knihy cechovní ani truhlice se nezachovala. Jest pouze tolik známo, že již asi v r. 1674. váleli soukeníci svá sukna v panské valše za roční plat a sušili je na panských rámech. Že bylo i v Holešově dosti soukeníků, vidno z toho, že jedna ulice se jmenovala soukenickou. Na listu za vyučenou z r. 1844. je otisk pečete s nápisem: *Peczet czechu saukeniczkého w miestie Holessowie.*

Cech soukenický ve Vyzovicích byl v tomto městě nejčteněji zastoupen. Neví se kdy byl založen, ale to známo, že již v r. 1550. dostal obdarování od Jetřicha Dobše z Boskovic, jímž všechny cechmistry, mistry a tovaryše řemesla soukenického ze všech robot, kterými dříve povinni byli, propouští a také od povinnosti na hony choditi osvobozuje. Mají toliko k valchám příkopy ciditi a je opravovati. Poněvadž ostatní řemesla nebyla od robot osvobozena, byli soukeníci na svou svobodu hrdí. V r. 1796 odváděli též mnoho sukna až 1000 kusů ročně pro vojsko a ještě v r. 1848. chodili hromadně do Uher, kdež kusy suken prodávali. V roce 1727. bylo v městě 83 usazených soukeníků, neosedlých 57. a již v r. 1585. bylo jich 80. Z r. 1641. zachovaly se tovaryšské artykule na pergameně se 3 vysutými pečeti. Obdrželi je od držitelů panství Vyzovického Melichara, Ladislava a Sigmunda Doczi z Nagy Luczie. Cech postřihačský ve Vyzovicích. Zachovala se po něm pouze truhlice a veliké nožice ocelové; v Hranicích byl rovněž cech postřihačský, který po sobě zanechal podobné památky jako předešlý.

Cech soukenický ve Skalici vydává vysvědčení o práci, německy tištěný to list s obrazem opevněného města, tovaryši soukenickému Frant. Klabazňovi z Přerova; byl v práci 1 rok a 2 neděle.

Ve Skalici dne 5. Maje 1823. Michael Haynocy starší cechmistr privilegovaného cechu soukenického. Pečeť jsou nožice se stran lvy držené.

VI. Cech krejčovský v Přerově a městech okolních.

Po tomto cechu se zachovalo málo starých památek, zejména cose týče cechovních knih. Společenstvo krejčovské, které se z bývalého cechu utvořilo má pouze nové cechovní dvě knihy a sice z roku 1824. První kniha velikého formátu má tvrdé desky koží potažené s nápisem „*Protokoll der ehrsamen Schneiderzunft*“ pro městské členy zřízená, poněvadž druhá kniha s nápisem tímž, který má přídavek „*der Landmeister*“ téhož formátu, byla patrně zřízena jen pro záznamy venkovských mistrů a a jejich učňů. První kniha obsahuje první záznam až z r. 1826. — a druhá má sice na prvním listu známé již nařízení krajského

úřadu z r. 1795., které v knize pro městské záznamy schází jakož i vůbec záznam přijatých učňů, poněvadž první listy jsou vyřezány a první list jest označen str. 129., jest však prázdný a teprve na str. 226 jest záznam, kteří učňové dostali za vyučenou z roku 1826., ale hned na listu následujícím jest první záznam o přijímání učňů z roku 1824. — Jest sice zjištěno, že do nedávna měl bývalý cech staré knihy cechovní, ale ty posledním cechmistrem nebyly náležitě opatrovány a jaksi již za úplně zbytečné považovány, poněvadž přišly úplně na zmar a to jest tím větší škoda, že cech dle všeho musel býti již na počátku patnáctého století zřízen, neb na cechovní zachovalé truhlici jest velmi starý a uměle zpracovaný zámek na zadní ploše, která jest dovedně ornamentálně vyřezávaná a ten má letopočet 1431. Patrně velmi důkladný zámek byl na první cechovní truhlici v poznamenané době přidělán. Když však truhlice sešla, přenesl se dobrý zámek na novou a tak se dostal i na poslední, která jest z roku 1789. Na přední straně truhlice jest přes klíčovou díрку černě nakreslen znak krejčů: „rozervené nožice bez špicí a nad nimi jest frej“ t. j. větší kostěná jehla nahoře knoflíkovitě zakončená k vytahování velkých stehů (heftů). Pod znakem jest letopočet 1789. a po obou stranách velká písmena nahoře I: pod ní L: a z pravé strany nahoře R: a pod ní H. Jsou to bezpochyby počáteční jména obou cechmistrů, za jichž cechmistrovství truhlice zhotovena byla, jak to již u truhlice cechu řeznického bylo, ale jména jejich nemožno udati, když žádný záznam z minulého století se nezachoval. Byli to tedy J. R. a L. H. Uchovala se ještě stříbrná pečeť bez letopočtu: Má ve znaku „nožice“ a kolem nápis: Pe * krej * gr * C * Pr * rova = pečeť krejčířského cechu Přerova, — a též z cechovní doby má společenstvo stříbrný pohár. Společenstvo mělo též od cechu pokrov s erby a postavníky s odznaky cechovními. — Nejstarší zchovalá zpráva jest úřední od c. k. krajského úřadu přerovského z r. 1798. Tento úřad píše na magistrát: Rekurs tamního mistra krejčovského Jana Köllera proti vrchnímu rozhodnutí ze dne 26. srpna týkající se náhrady nájemného z peněz za cechovní krámy se sem zaslal s vysokým guberniálním dekretem 6. t. m. ku věcnému projednání s tím podotknutím, že se žadateli přílohy jeho žádosti ze 26. srpna a 8. září 1796. jemu Köllerovi proti kvitanci doručují. Poněvadž Köller, který se svým rekurssem na c. k. krajský úřad jako druhou politickou instanci se obrátiti měl, a nyní nejvyšším nařízením vyměřenou lhůtu prospal, proto městská rada se pokazuje, aby tento rekurs z 11. dne předešlého měsíce vrátila a ku náhradě jemu přináležející částky jej měla a provedení věci sem oznámila. A poněvadž z rekursu Köllera jest možno posouditi, že podobný nešvar (unfug) jako u cechu krejčovského byl, též i při jiných cechách se ještě provádí, tak má městská rada dle vzoru hospodářského úředního rozhodnutí též na ostatní cechy bezodkladně dohlédnouti a prová-

děné přečiny účinně odstraniti, a během každého měsíce sem zprávu podati, jaké přečiny u toho neb onoho cechu objeveny a jakým způsobem zamezeny byly. — Hranice, dne 23. března 1798. Freiherr von Sorgtech. — Roku 1826. za cechmistrů Cyrilla Malého a Václ. Skřečka byli od učení vypovězeni a tovaryši jmenováni Jan Kalabuš, Vařeha Felix, Podepřel Frant., Sudeček Josef, Šenk Augustin, Černoch Matheus. Za přítomnosti cech. komisaře a shromáždění celého počest. cechu byl za vyučeného vypovězen a v učení po celý 3 leta choval se věrně a proto se jemu za vyučenou dává.

Roku 1827. byli cechmistry Cyrill Malý a Václav Skřeček a za mistry přijati Ludík Ant. a Jakub Adolf. R. 1829. za předešlých cechmistrů přijat Ignác Macenauer. — V r. 1830. dne 17. října za přítomnosti p. cechov. komisaře a předešlých cechmistrů i všech mistrů počestného cechu krejčovského přijat za mistra Josef Malý, když doložil své měšťanské právo, 3 předeepsaná vandrovní léta a dokonalý kus mistrovský zhotovil. Povinnost jako mistrovský syn do pokladnice položil 5 fl. — Košený, cech. komisař. Podepsáni oba cechmistři. — Posledně jmenovaní cechmistři byli až do r. 1832. V r. 1833. zvoleni Jiří Jonáš a Jan Petráš a přijat za mistra Pospíšil Anton, v r. 1834. za předešlých cechmistrů přijat Ignác Pavluskjevič ze Seibuše v Haliči za mistra. Položil 10 zl. — V r. 1835. byli cechmistři Václav Skřeček a Andreáš Zbořil; v r. 1836. Jiří Jonáš a Ant. Ludík; v r. 1840. za předešlých cechmistrů přijat za mistra Jan Chválek 24. června; položil jako mistrovský syn 5 zl., když se byl vykázal dokonalým kusem mistrovským; tím bylo ušití kabátu v městech nošeného. Práce se vykonávala doma a k tomu byli ustanoveni od cechu přehlížeči, jestli kus sám pracuje. Těm se již nějaký „truňk“ poskytl. Byla-li práce hotova, svolal se cech a tam cechmistry a staršími mistry práce mistrovská se prohlížela. Ale třeba byla bezvadně provedena, přece nějaká chyba se najiti musela, neboť tím dle gener. artykulů malá pokuta se zaplatiti měla, a ta byla u tohoto cechu na 2 zl. ustanovena. Avšak samé přijímání do cechu nedělo se tak hladce. Kdo chtěl býti za mistra přijat, musel nechat nejprve cech svolat a za to se zaplatilo 2 zl. Jeden z mistrů za to požadany ve jménu žádajícího ohlašoval jeho přistoupení. Aby ale příjem cechovní se zvětšil, nebyl každý hned na ponejprv přijat a musel se po nějaké době (4—5 neděl) hlásit opět, začez arci položil nové 2 zl. — Když však již mistrovský kus přijat byl, následovala nyní „svačina“, kterou musel nejmladší mistr ostatním vystrojiti a to při nejmenším „pivo platiti“. — Tak asi se v této době u všech cechů přijímání mistrů praktikovalo, poněvadž to byl nejlepší cechovní příjem, neb kvartálních pár krejcarů mnoho nevynášelo, a přece si chtěl cech někdy udělati „dobrý den“. Tu ale byly dva stoly: pro starší a mladší mistry, které obyčejně ve dvou různých místnostech stávaly. U staršího stolu si

popřáli pečinky, a mladí mistři se mnohdy pouze tvarůžky spokojiti museli. Jaká asi útrata v tomto případě byla, má též jeden cech z novější již doby zaznamenáno, není to sice krejčovský, jehož zápisy jsou velmi chudé, ale že zde zmíněno bylo o činnosti cechů takřka na sklonku jejich žití, které za málo let „společenským zákonem“ podřazeno bylo, stručně budiž takové „veselí“ z vydajů cechu zde poznačeno: 27. ledna: 2 vědra piva s dovážkou 9 zl. 20 kr., šunky 4 zl., chléb a světlo 1 zl. 40 kr., 28. I. uzenky a chléb 2 zl. 50 kr. Při Božím Těle vědro piva 5 zl. 20 kr., chléb, švýcarský sýr a světlo 2 zl. 60 kr. 8. února 2 vědra piva 10 zl. 20 kr., šunka 4 zl. 50 kr., chléb a světlo 1 zl. 60 kr. 10. února herinky, ruse a chléb — 1 zl. 80 kr. 13. února $\frac{1}{4}$ hl. piva 2 zl. 60 kr., tvarůžky a chléb 80 kr., jedny taroky karty se koupily 80 kr. — Při renovaci se šlo vždy do kostela na mši svatou a tu předešle nejmenovaný cech byl štědrým i tady: jest zaznamenáno: panu faráři na mši svatů 5 zl. v minulém století kvituji panáčci za mši svatou mnohdy jen 30 kr. — Platilo se též za svíčky na cechovní postavníky 70 kr. a kostelníkům za celoroční rozžehání 50 kr. Za cechovní místnost se platilo různě od 4 až do 12 zlatých. — V r. 1841. byli cechmistři Jiří Rosehnal a Václ. Černoch až do r. 1845. Toho leta zvoleni Lorenc Vyplel a Jan Kalabus. V r. 1850. zvoleni Lorenc Vyplel a Jan Chválek. V roce 1855. zvoleni Jan Chválek a Cyrill Vítěz, kteří zůstali posledními cechmistry do let šedesátých. — Poslední záznam jest v této knize v části pro nové mistry ponechané z r. 1862. dne 17. srpna, kdy byl za přítomnosti komisara a cechmistrů a celého počestného cechu krejčířského (psáno pořádku) přijat za mistra Karel Kohutek z Přerova, proukazuje se svým úředním povolením k provozování krejčířského řemesla a jakožto úd do nadjmenovaného pořádku přivtělen jest. Poplatek za přijatů položil 10 zl. Ale ani komisař ani cechmistři při tomto záznamu po prve český psaném nejsou již podepsáni jako při zápisu předposledním z r. 1859. ještě německy psaném, když byl Jan Skřeček za mistra přijat. — Venkovští mistři k cechu přivtělení byli z těchto osad: Z Raclavic, Želatovic, Předmostí, Beňova, Říkovic, V. i M. Penčic, Horní Moštěnice, z Kokor, Dobřčic, Tučina, Vinar, Čekyně, Tučap, Lověšic, Podolí, Přestavlk, Grimova, Sušic, Kostelce z panství holešovického, Dluhonic, Velkých Lázní, Popovic, Buku, Kokor, Henčlova, Lýsek, Zeravic, Prosenic, Velké Lhoty, Veselíčka, Lišné a Roketnice, tedy z 33 osad v tom pořádku psaných, jak v letech po „sobě zběhlých“ noví mistři venkovští přijímáni a ve zvláštní knize pro ně určené zapisováni byli. — Cech krejčovský se proměnil nyní na samostatné společenstvo krejčovské, jehož předsedou jest p. Ant. Černošek, místopředsedou p. Fr. Ryšánek, pokladníkem p. Hynek Vidermann a jednatelem p. Jos. Vyplel. Má celkem 106 členů a pouze v Přerově jest 40 mistrů a 21 „mistryň“. —

Cech krejčovský v Holešově. Po něm zachovalo se tak málo jako v Přerově. Zbyla pouze pečeť s nápisem: Cech. Kreyezy * hollessowsky * 1685 a znakem jsou nožice. Protokol jest z r. 1802 s německým nápisem: Meisterbuch der lobl. Schneiderzunft bei der Stadt Holleschau. Byl zjednáán za cechmistrů Karla Novotníčka a Kajetána Neumana. Truhlice má uvnitř letopočet, kdy byla zbylá pokladnice nově udělána. —

Cech krejčovský v Dřevohosticích byl založen r. 1568; z kteréž doby měl artykule na pergameně psané od Hynka Pavlovského z Widbachu a na Dřevohosticích. Když však v r. 1676. dne 30. dubna celé městečko se všemi ulicemi „skrže náhlý a nenadálý ohen v prach a popel se obrátilo“, také poct. cechu krejčířskému všechny věci jako pokrov a i postavníky v chrámu Páně shořely, smluvil se s cechem kovářským, aby sobě společný pokrov za 200 zl. zjednaly, obapolně mrtvá těla vyprovázely a sobě i v jiných menších věcech vypomáhaly. Pečeť cechovní z r. 1628. má ve znaku též nožice. Cechovní džbán z r. 1771. jest tímž znakem opatřen. Na pečetí jest nápis: Peczet mesteczka Drewotic cechu krey. Cech měl z téže doby ještě druhou pečeť s nápisem latinským: Sigillum tribus sartorum Drzewoshosticensis.

VII. Cech bednářský v Přerově a v městech okolních.

Původně byli bednáři čili jak jsou psáni behláři v Přerově při smíšeném cechu z 8 řemesel sestávajícímu, jak z původních artykulů u cechu stolařsko-provaznického vypsaných zjevno. Kdy bednářů přibýlo, tedy až asi po 100 letech, zařídili si samostatný cech a dostali vlastní artykule na pergamenu psané v roce 1693. od Karla Juliusa Sedlnického svobodného pána z Choltic, pána na hradě a panství Přerovském. Z téhož roku založení cechu pozůstává pečeť se znakem v elipse: Uprostřed jest sud, nad ním kružidlo a po stranách palice s letopočtem 1693. Nápis kolem jest: S. viatorum civitatis pre-rovien-1693. Cechovní truhlice z ořechového dřeva se starým umělým, patrně původním zámekem z doby založení cechu, nemá letopočtu ani jiného znamení. — Z cechovních knih zachovala se pouze jediná a sice protokol založení po známém již nařízení krajského úřadu z r. 1795. dne 21. srpna. První záznam učňů jest z r. 1796. — Něco starší „povinnosti“ jednotlivých cechovníků a „počty cechovní“ se též uchovaly v truhlici. — Původní artykule s visitou pečetí (na žlutém vosku červená pečeť z vosku pečetního je oválného tvaru), v jejímž znaku jest šíp v dole vidlicovitě rozvětvenými obloučky ukončen s pěticípkou korunkou a jménem šlechtice kolem, jsou o 11 artykulích takto sepsány: Ja Karl July Sedlnický svobodný pán z Choltitz, pan na hradě a panství Přerovském, Hessersdorfu, Troslovicích,

horních a dolních laukach, nosidlu, klemoteynie, cis. a král. J. M. skutečný komorník známý tímto listem především, obzvláště tu, kdeby toho potřeba ukazovala, poněvadž mně můj poddaný Bednarský cech pokorně k virozumění dal, kterak by on vrovnosti druhých czechu, dle jistých výsazných articulů se řídití a spravovati budoucně, ale jich až posavad malokovářskými, kolářskými a zámečnickými řemeslníky spojích chtěl. Když pak ja v rozvážení a pohledávání příčině jejich pokorních prozb k jejich lepšímu prospěšenství milostivě sem uznal, tak z moci a svobody své, jakožto pán jejich dědičný, jim, poddaným mým vejš jmenovanému bednarskému cechu, to obdarování z milosti uděluji a ustanovuji listem tímto, v řemeslu jejich dole psaný řád, v rozdílných Articulech pořad znějící, dle kterých se řídití, a tak mé milostivé domnění a ustanovení v pokoře zachovávati povinni jsou a budou. Předně dotekajíc se ročního cechu obnovení aneb cechmistrů a starších, takové mezi sebou uvolí, a ke Confirmaci milostivé vrchnosti představí, kteříž pod Juramentem običejným bejti mají, druzí ale cechovní mistři jim ve všem náležitě poslušní a jich v uctivosti míti, pakliby jeden aneb druhý v tom se nezachoval, takový trestán bejti má. — Kdo ten jistý který mistrem bejti žádá má předně především, sve poctivé lože, dobré chování, rodný a vejhostní list, na jeho vyučení náležitě producirovat. — Má následující mistrovní kus, totiž jednu bečku z šesti obrucemy z dubového dřeva bez jedno dno na horu, tak velká a náležitě vnitř i zevnitř jak druhe, aby duch drželo a taky jednu vandlu pro jednu osobu dole i na hoře v kříž staviti a cechmistru a starším proukázati. — Kdyby ten nový mistr svůj mistrovský kus náležitě a bez hany neudělal, ten ještě má dle uznání cechu, však z obzvláště vědomostí a vůli milostivé vrchnosti trestán bejti. — Na proti tomu, když takový mistrovní kus, bez hani se nalezal, tak nemá více jmenovaný mistr, jen toliko tři Th. mor. do cechu složití a všem spolumistru vedle možnosti jídlo aneb za to 4 Th. m. povinen a z domem zaopatřen. Kdiž ale mistr přesporní se připovídá, v cech vjíti chce, ten toliko 1 Th. m. na krof a do špitalu chudim lidem 12 kr. dáti má. — A kdyby mistrovní sin, mistrem se státi žádal, aneb některý téhož řemesla vdovu neb mistrovní dceru sobě vzal, ten toliko nahoře jmenované povinnosti zapraví. — Po zemřetí jednoho neb druhého mistra, má pozůstalá vdova tu moc míti, pro lepší chování a obživení sirotků, tovariši z druhého mistra verstatzi dle jejího oblíbení vzati, však kdiby tomuž tovariši po vyjiti 14 dní u vdovy tej dalej dělati se nelíbilo, tak vdova se o jinšího obhlednutí povinna jest. — Poněvadž při tom řemesle, mají poctive meno a slušný příchod míti, a na 2 leta ke učení brání, jak při připovídání tak taky při vyučení, vždy cechu „2 lb. vosku“ a 35 krejc. připovědného; za obeslání cechu 6 kr. složití, a dvauma hodnověrnima rukovníky pod „2 th. m.“ pokuti zaopatřiti.

Kdyby pak takový učeň z řemesla zběhl, má jedna polovice pokuty cechu, druhá ale mistrům přijíti. Pakli by mistr učně velmi vostře držel, mají se Rukojmi při cechu ohlásiti a od nich mistrovi záповěď státi, a jeden každý tovaryš 2 leta vandrovati.

Ten den po obnovení cechu, za zemřelé mistry jedna mše dle offjery držiana a jeden každý mistr pod pokutou půl funtu vosku přítomen bejtí má. Přespolním mistrum v jarmarčích všeliké nádoby k prodeji přivezení se povolují, však od cechu bednářského, jestliže jest bezhany ohlédnuto bejtí má. Dotejkajice se fušerů, dílo nemají, při muiestie ani na panství přerovském, lečby se takový k cechu připověděl, trpění bejtí, však take mistrove sami, velkím šacování a drahotě svého náčiní, příčinu ať nedají, aby chudý lid z nedostatku takového náčiní v kupování přinucen nebyl. Čehož všeho na dokonalejší potvrzení tento Articulní list, svou vlastní rukou sem podepsal a pečeť svou přirozenou vědomě přivěsiti poručil. Datum na hradie Przerowie dne 20tého Maije 1639. Karel J. pan z Choltic (vlastní podpis). Z roku 1758. jest poznačena takováto povinnost: od Jana Zymka 24. srpna: Mystrovského Prava 20 R. 30 kr. a vedle je napsáno: odvod 24. septenr. 1758. — 8 zl. 30 kr.; 17. febr. 1759. — 1 R., 4 febr. 1760 — 1 R., 5. oktob. 1760 — 1 R., 18. Januar 1761. — 2 R., 10. Marty — 1 R., 13. februara 1763. — 1 R., 1767. odvedeno 2 R., 1768. odvedeno 1 R. a 1770. odvedeno 2 R. Na levé straně povinnost: jest každá zaplacená část hned odečtena a napsáno rest; od restu nově zaplacená část opět odečtena a tak jednotlivě se pokračuje a při r. 1770. zaplacených 2 zl. pod tím napsáno Rest 0. Platil tedy nově přijatý mistr svou povinnost 20 zl. 30 kr. činící plných 12 let. Z téhož roku podobné povinnosti mají: Jacob Hužvika, platí po částkách též 12 let; ten ale platí mimo 20 R. 30 kr. za mistr. právo ještě za druhý kus 3 R., za chybu 30 kr., na korůvy 1 R. na stolici 1 zl. a na pokrov kovářův 1 zl. 10 kr. Měli tedy bednáři též korouhev, což pouze ještě u řezníků se vykazuje. Jest známo, že řemeslní cechové mívali své korouhve kostelní s patrony svými, jakým byl na př. sv. Kryšpín pro ševce, neb sv. Josef pro tesaře, s nimiž při kostelních průvodech vycházeli. Jest možné, že v této době též ostatní cechy podobné korouhve měly. Z další položky jest viděti, že cech neměl svůj pokrov, ale používal při pohřbech pokrov cechu kovářského, na který přispívali jakousi částí.

Z téhož roku jest povinnost Mart. Tichího jen 11 R. 7 kr. 2 d. za mistr. práva (bezpochyby mistr. syn). Povinnost z r. 1756. od Vítka Jasinského (učně) za připověď mistru Joh. Kračmerovy na 1½ roku 2 R. 2 kr. 2 d., od Pavla Netopyla z Dolan 1759. za příjem učedníka dle jeho chudoby zatím přijato 3 R., odvedeno 3 R. Od Jana Hužvika z města Přerova roku 1760. z připovězeného učedníka Jana Hužvyka na sumi

3 R. 50 kr. Od Josefa Trnky r. 1762. za přípověď zl. 3.50. Pan Franc Zymek cechmistr má sumu tu za učeně zaplatiti. Od Anton. Mauricza 4. srpna 1763. přivtěleného dle slav. generaluv 20 R. 30 kr., druhýho mistr. kusu 3 R., na stolice cechovní 1 R. 10 kr., na opravu korauvy 1 R. 10 kr., na pokrov kovářův 1 zl. 10 kr. suma 27 R. Platí po částkách až zbyde rest 12 kr. a ty roku 1765. takto uhraženy: vymoženo z práva rychtářského 12 kr. Od Jiřího Zymka r. 1763. 30. října vybráno jako od předešlého a „klade“ ještě v roku 1774. V r. 1764. vybráno od Josefa Tichýho starší, přivtěleného syna mistrovskýho avšak dle zápisu cechovní knihy majíce před maurizem a girzim zymkem mistrovskou přednost se tuto znamená všechna jeho povinnost cechovní a sice přivtělenost 11 R. 7 kr. 2 d. > Druhý mistr. kus 3 R., stolice cechovní 35 kr., na opravu korauvy 35 kr., na pokrov kovářův 1 zl. 10, celkem 16 R. 27 kr. 2 d. (jako mistrovský syn.) Mezi těmito volnými listy, které jsou pouhým zbytkem z dřívější cechovní knihy, jest tato paměť zaznamenána: Leta Pane 1784. stalo se mezi dvěma pani majstri totiž Johaneseš Rěpkú a Anton. Zimkem zasi přátelski porovnání kterýž se nikdy budoucně menovati nemá. Na důkaz toho potvrzením tech panu cechmistrů a těch panu majstrů kteří se na to takí podepsali a potvrdili. Jakub Hužvika cechmistr, Matěj Zimek, cechmistr, Lorenc Vrba mastr, Anton. Vagner majstr, Johannes Rěpka, majstr, Anton. Zymek, master.

Počzet Pocztiveho czechu Bednaržského na Rok 1781. — Starej příjem cechov. peněz. Pozavřiti celo ročního počtu kterej pod datum 29 January 1781 na hotovosti v Cassi zůstalo 1 R. 31 kr. 2 d. Novej příjem: Od přivtělení Mniesta Mistrův: Od Šebestiana Rěpky poněvadž on mistr. syn jest tedy tehdy svej povinnosti položil 6 R. 15 kr. Od Anton Vágnera který na jeho celý mistrovský právo položil 12 R. 30 k. Kvartalni povinnost od desíti panu mistrů po 12 kr. činí spolu 2 R. — (1 R. = 60 kr.). Nasleduje vidani: Dle starého običeje při roční renovaci za zemřely pány bratry na jednu mši svatú dáno 30 kr., při tejj na ofieru a ministrantom s kostelníkamy 21 kr., při tejj renovaci na trunk piva a kus chleba vidano 3 zl. 20 kr. — Latus 4 R. 11 kr., (na konci strany). Na nové stránce pokračování: Při slavnosti Božího těla paradirujicímu vojsku na prach vidano 18 kr., při tejj slavnosti na voskove světlo vidano 2 R. 30 kr., na postavniky za voskové světlo za 1 lb. дано 54 kr. Na fakule дано 36 kr., Od vihotovení celoročních počtů na tento rok дано 15 kr., od přeložení takových na německo — 15 kr., chudobným p. mistrom a tovaryšům za almužnu skrz celý rok vidano 1 R. 13 kr. Magistratualnimu comissari na jeho kvartale дано 30 kr. Summa všeho vidani 10 R. 42 kr. Zůstává tehdy ještě proti horní sumě na hotovosti v cassi 11 R. 34 kr. 2 d. Jakub Hužvika, cechmistr. Johannes Goldt zunft Comisaria.

V roce 1796. za cechmistrů Johana Řepky a Matěje Zimka přijat do učení Jan Vagner z Přerova u spolumistra Ant. Vagnera. Položil 3 zl. Johaness Goldt, komisarius — v r. 1797. přijat do učení za předešlých cechmistrů Josef Řepka a v r. 1798. přijat Mikoláš Dudík. V r. 1799. za dřívějších cechmistrů přijat za mistra Josef Kopal, který v r. 1793. dostal za vyučenou, když dokázal právo měšťanské, a 6 předepsaných let a dokonale zhotovil mistrovský kus. Jako mistrovský syn položil 6 zl. 13 kr. Balt. Kuchinka, cech. komisař. V r. 1800. za cechmistrů Jana Řepky a Jana Číška (čyzzessek) přijat za mistra Jan Kolařík. — V r. 1805. jsou cechmistři Jan Řepka, Fr. Zimek a v r. 1808. Jos. Kopal starší a Šebest. Řepka. V r. 1815. jsou zvoleni Jos. Kopal, Fr. Zimek až do roku 1822. —

V tomto roce jsou Josef Řepka a Jan Černocho. V r. 1828. jest přijetí mistra Jana Gregra psáno samým komisařem Kořeným, ale nejsou cechmistři podepsáni, ačkoliv jest psáno, že přijat byl u přítomnosti obou cechmistrů; podpis schází i v roce 1833. Podepsán pouze komisař Herzig. A pod ním jest napsáno arci německy, jako všechny tyto záznamy v knize cechovní německy znamenány jsou: Viděl dne 18. srpna 1835. Hübner, c. k. krajský komisař. V r. 1837. jsou podepsáni jen Josef Řepka, starší cechmistr (napsáno česky) a Herzig, zunftscomissär. Dále pak opět žádný cechmistr není podepsán až v r. 1851. přijat za komisaře Kozánka a cechmistra Ernesta Spačila — Viktor Mucha za venkovního mistra v Buku. To jest poslední záznam německy. Z r. 1853. jest již zápis český, což dosud u žádného cechu v této době nebylo; doslovně jest takto napsán: Na základ povolení od c. k. podkrajského ouřadu Kroměřížského od 16. května 1853. čís. 8094 byl též od počestného Bednářského cechu co spolu oud za mistra po vikonání mistrovského kusu přijat a co takovy do protokolu vtažen. Mistrovskou povinnost hned zapravil. V Přerově dne 15. Března 1853. V. Kozánek cechovní komisař. Cechmistři podepsáni nejsou. Kdo jest přijat za mistra, jest napsáno stranou na levo: Franc Machalek. R. 1853. přijat Ignac Kopal a r. 1856. Josef Hentšl. Teprve zde jsou podepsáni cechmistři Filip Hrachovina a Ant. Herzig. Ale za to podpis komisařův již schází na záznamu tomto. Na dalším listu jsou teprve zápisy z roku 1844. cechmistři Josef Řepka, Fr. Spáčil; z r. 1848. Franc Spáčil, Franc Hentšl, a z r. 1852. Arnošt Spáčil a Anton Černocho. — Podpisy komisaře scházejí. — Pak ale z r. 1868. jest za cechmistrů Jana Kopala a Fr. Machálka přijat za mistra Zdvihan Josef a podepsan komisař Cyrill Vítěz.

Z téhož roku: Na základě an pan Jozef Březina z Přerova rozený a řádně zkušený řemeslník uznatý, byl u přítomnosti pana komisaře pak celého počestného cechu, při otevřité pokladnici za mistra uznán a do společenstva bednářského přijatý.

V roce 1870. poslední záznam bez podpisu komisaře (ač se píše za přítomnosti komisaře) podepsán posledními cechmistry Janem Kopalem a Fr. Machálkem; za mistra přijat Jan Smolka. — Nyní přináleží bednáři ku společenstvu smíšenému a jest jich v okresu přerovském 16, v městě samém 4. — Kopal Ferdinand, bednář z Přerova, jest ve výboru tohoto společenstva a venkov jest zastoupen Janem Hučínem z Kokor.

Bednářský cech ve Fryštáku z minulého století si zachoval pouze generální artykule z r. 1739. ferulu z 1775., na níž jest vyřezán znak cechovní: kružídlo, poříz, palička, trýblík a natahač.

Bednářský cech v Dolanech vydává mistrovský list nově přijatému mistru Frant. Procházkovi z Kokor, který v roce 1812. dne 28. března svůj mistrovský kus předložil a za dobrý uznán byl. V Dolanech, 21. března 1816. Jakub John, Anton John cechmistři. Ignác Böhm, pauský bednář v Dolanech. Jan Josef Dostal cech. komisař. Pečeť cechovní má kolem nápis: Doleiner zunft vigil. Anno 1792; znak na 4 pole rozdělený: V jednom jsou dvě širočiny křížem s palicí, pod tím sud s kružídlem, vedle poříz a v dole kolo palečné.

VIII. Cech tkalcovský v Přerově a v městech okolních.

Cech v Přerově kdy byl založen není známo, ale musel býti záhy zřízen, čemuž nasvědčuje olověná pečeť bez letopočtu, jakou žádný cech v Přerově nemá. Známo, že staré pečetě nemají letopočet. Nápis písmem nedokonalým provedený kolem znaku jest: Cech přerova města; znak ve středu nese 3 člunky. Druhá pečeť mosazná jest nová, má tvar moravské orlice, nad ní nápis: Prerau. Ve středu orlice V. Z. (Veber Zunft) a pod orlicí. P. XXVII. C. Jest tedy z roku 1827. Pokladnice bez letopočtu jest z minulého století. Kdy byla zhotovena, jest napsáno na deskách druhé cechovní knihy:

Leta Paně 1747. dne 26. Marca za cechmistrů Martina Garlika a Josepha Swadčini Novoudělana gest Nassemu poctiwemu cechu tkalczowskemu Pokladnice gasenowá wikladana a dano za ni Franzowi Sobolowi stolařovi 3 fl. 30 kr. okuwal gu Martin Garlik zámečník z lipníka za 3 zl. 30 kr. Na litkup se dalo 18 kr., od přinešení 3 kr. V sumě 7 fl. 21 kr. — Ze starých spisů vynalezl sem ja Roku 1853 dne 25. ledna. Kabela Jakob, cechmistr. K tomu poznámka: Tak má svého stáří do toho dne 106 let. Nynějších 40 let k tomu připočtěno; jest tedy 146 let stará a velmi pěkné práce. — Dvě cechovní knihy jsou z novější doby založené po vydání jeneral. artykulů. První má zaznamy učnů a mistrů neoddělené na jednom listu z r. 1776. Na prvním listu jest ale známé nařízení z r. 1795. ze dne 21. srpna. Další záznamy jsou však od r. 1776. přepsány

z knihy starší, jdou hustě za sebou beze všech podpisů a teprve zápis z r. 1827. jest podpisy cechmistrův a komisare opatřen. Záznamy pokračují do r. 1835. — Druhá kniha již má první záznam v r. 1826. a vedena jest až do roku 1871. Dle všeho byly obě knihy zároveň zjednány, ale ve druhé jest zápis mistrů až z r. 1838. Kdežto v první jsou záznamy nově přijatých mistrů hned z počátku; jest to tedy kniha mistrovská, v které dále v zadu jsou ještě záznamy tovaryšů z r. 1830., ale zápisy učňů jsou pouze v knize druhé zanešeny. — Ještě se zachovaly cechovní artykule Karla VI. pro oboje kraje olomoucké zvláště jen pro cechy tkalcovské vydané v roce 1716. ze dne 8. října. — Jsou psané a vázané v deskách lepenkových koží potažených s vytačeným říšským orlem uprostřed a opatřeny visutou velikou pečeti císařskou. — Obsah z 21. artykulů sestávající jest následující: My Karel VI. atd. oznamujem vůbec tímto listem a činíme známo všem, že náš městský a přespolečný cech a jiní mistři řemesla tkadlcův platen, mesulanu, barchanu a cejku obojích Ollomúckých krajův v markrabství našem dědičném Moravském. nejpoddaněji prosili, abychom jim ty, k zachování dobrých Mravův a Cztnosti od jich řemesla vyzdvihnuté, a v tom nám v té případnosti nejponíženěji podaném Projectu obmezené cechovní Artikuly nejmilostivěji Confirmovati a Potvrditi Ráčili. Y dostanouce My nejmilostivěj na to z náležitých míst, nejposlušnější mínění, a zdání, Ráčili jsme po bedlivém tu věci povážení seznati, že suplikujícím jejich artykuly cechovní následujícím způsobem propuštěné býti mohou. Totiž: Art. 1. Má jeden každý, který by to řemeslo tkadlcův pláten atd. v známost sobě uvéstí, a témuž pořádku přivtělen a mistrem býti žádal, předně pravý samospasitelný římský katolický víry býti. Když tehdy takový víry tovaryš neb knop, při tomto hlavním pořádku a pokladnici, jako i v přespolečných neb filiálních pokladnicích se vjednati, a mistrem býti, toho mínění jest, takový kterýž cizí je, zavázan bude dříveji dokázati, že on v stavu tovaryšským pět let svobodný a neženatý setrval a až dosavad trvá, a toho času skrz dvě úplna prošlý leta vandroval; Leda že by on k vandrování za nedostatečného uznán byl, v kterýmžto případě pořádku, jestli by vandrování dílem, neb úplna se prohlednauti mohlo, to vyměření příslušet; tovaryšský však ale, kdyby jej pořádek v tom obtěžovati měl, rekurs k magistratum otevřen zůstati má.

Naproti tomu jednoho mistra syn, toliko čtyři leta v stavu tovaryšským neb knapským svobodný a neženatý zůstane, a v tom čase skrze jeden celý rok vandrovati bude. Kdyžby pak následovně jeden cizí k mistrovskému právu kročiti, naproti tomu žádnou z řemesla za manželku sobě pojiti nechtěl, takový musí dříve, než on k mistrovským kusům přijiti může, u jednoho mistra v městě, kde on se osaditi chce, jeden celý rok za úplna pracovati, a má takový knap prv při celém řemeslu z strany téhož roku se pořádně zaznamenati, a po vyjití téhož, zase ode-

psati dáti, po každý pak jeden zlatý deset krejcarův do pokladnice složiti povinnen býti. Mistrovský synové ale, aneb který by sobě jednoho mistra dceru aneb takového zemřelého vdovu vzal, ti mají od tí roční práce osvobození býti a to vše tak dobře na Olomoucký hlavní, jako i na filiální pokladnici v obouch olomouckých krajův vztahovati a srozuměti se má. — (Doslovně uvedeno.)

Art. 2. Kdo chce mistrovský kus dělati má se u pořádku ohlásiti, a prositi aby kus dělali mohl, za čež on 1 tolar mor. neb 1 zl. 10 kr. povinnen složiti bude. Proto má se dvěma poctivými muži do cechu vstoupiti a o to usilovati, předem se ale s hodnověrným listem svého poctivého na svět splození a též listem prvního vyučení vykáhati, tento musí ale dokazovati že tři letní časy v učení téhož řemesla vytrval. Když ti pak od deputirovaného radního přisedícího a celého cechu za hodné uznáno bude, jemu mistrovské kusy k zhotovení se odevzdají. A sice má on dělati neb zhotoviti 30 loket lněného plátna z třicaterého cejku nebo brdu, na šířce $5\frac{1}{2}$ čtvrti lokte. Za 2. 16 loket tuplovaného mezulánu, kterýž na barvě byly a v šířce $\frac{3}{4}$ lokte. Za 3. 16 loket z desaterého cejku a brdu k ručníku na šířce $\frac{3}{4}$ lokte. Za 4. 16 loket z čtvrtého brdu, neb čtyřma dráty k barchanu a na šířce $\frac{3}{4}$ lokte. Ty čtyři kusy nejen v Olomouci ale všech cechách olomouckého kraje dělány býti musejí. — Poněvadž ale ke 4. kusu potřebná bavlna v přespólních místech těžce se dostati může, proto mají mistři v okolních městech a místech místo toho kusu 30 loket plátna z šestnáctého brdu dělati. Nový mistr zaplatí do pokladnice 8 tolarův morav. neb 9 rýnských zlatých 20 kr. k zdržení obyčejných služeb Božích a jiných potřeb. — Mistři vesničtí jen dva kusy zhotoviti mají a sice 30 loket lněného plátna z třicaterého brdu v šířce $5\frac{1}{2}$ čtvrti a za 2. 30 loket z šestnáctého brdu $5\frac{1}{2}$ čtvrti lokte šířky a dělají ty mistři přespólní blíže Olomouce jsoucí mistr. kusy u hlavního cechu druzí pak při jejich filiálních pokladnicích. Mají však svobodno u městského mistra, který se jim líbí ony mistr. kusy hotoviti. Mistrovský syn a ten kdo dceru neb vdovu mistrovskou pojme dělá jen 2 kusy z oněch čtyřech které jim cechmistři přísežní uloží a tak na penězích jen 4 tolary mor. neb 4 zl. R. a 40 kr. složiti povinni budou.

Art. 3. Nový mistr sobě potřeby zaopatří, zejkl neb co je třeba sám natáhne a přízi navine a teď starší pořádku pozve aby to přehlédli. Uznají-li to za dobré pracuje na tom dále; tak že starší na tom konci kde se dělati začalo, pečeti řemeslnou dilo opatří a takové znamenání on u všech čtyř kusů požadovati má. K zhotovení se vyměřuje čtvrtelní čas. Kdyby jen malé chyby se v kusech vyskytly nemají proto zavrženy býti ale k rozsouzení skrze starší u přítomnosti radního deputýrovaného se předloží. — Kdyby z nedbalosti za vyměřený čas hotov nebyl, může se mu sice nový $\frac{1}{4}$ leta vyměřiti ale předešlá práce jest neplatnou. Pouze v případě nemoci může práci dokončiti.

Art. 4. Kdyby v některém kusu veliké chyby byly, tomu se může dovoliti ve $\frac{1}{4}$ letním času jinej zhotoviti. Art. 5. Když kusy zhotoveny a za dobré uznány jsou, na konci se též cech. pečeti opatří a on za mistra může býti přijat. — Po dosaženém mistr. právu, v Olomouci magistratu, v jinších přesporních místech pak auřadům městským představití má, a potomně všechno dílo které on se při řemesle naučil (jakžto již skrze některé leta moci toho co jeho cí. kr. milost Josefus Primus slavné paměti pod datum z Vídne 20. října 1709 na král. tribunal moravský nejmilostivěji reskribovatí ráčila, totiž že ti olomoučtí dosavad separiované cechovní: **barchanový** a **plátenický** cechové, kteřížto beztoho ex natura opificy, jednoho řemesla jsou, budoucně exemplo generali markrabství Moravského spolčení byli, následovně také jednomu každému cechovnímu z nich, čehož on se znaučil a řemeslo sebou přináší bez překážky pracovati, propůjčeno býti má, se již praktikovalo) dělati a zhotoviti to právo míti má. Žádný mistr nesmí však na více nežli 4 stolicích pracovati, kdoby proti tomu jednal ten 3 libry vosku položí, a po druhé tuplovaně trestán bude tak aby chudý s bohatým obstáti mohl.

Za mistrovské právo má se ještě platiti na pokrov 2 tol. mor. a jedno vědro piva do špitálu. Přesporní mistři složí o čtvrtinu méně. A poněvadž dle starobyliho obyčeje nový mistr nějaký ten malý objed neb jídlo přísežným dáti povinnen, tedy to ještě dáleji pozůstávati má. Art. 6. Chceli se kdo učiti má napřed 4 neděle u mistra prubirovati a u staršího přísežného se ohlásiti. Potom jestli se mistrovi schopným býti zdá a pacholeti se řemeslo líbí, pak jej mistr na 3 leta do učení přijme, a dříve hodnověrný list jeho splození předloží, jeli ale poddaným musí od své vrchnosti vysvědčením o povolení se proukázati; listy se do pokladnice uloží. Vrchnost však cechovnímu mistru na jejím panství poručiti může, aby poddané pachole do učení vzal, a ten jej přijme bez vědomí a svolení cechu a dalšího zaručení, poněvadž vrchnost k podobným artykulům cechovním zavázána nejní. Učen si opatří 2 rukojmí, dobře zachovalé poctivé muže, kteří pod zástavou 6 tol. za něho slibují, aby svůj čas učení náležitě vystál. Pak učeň položí 2 tol. neb 2 zl. 20 kr. do pokladnice a k zdržení služeb Božích 2 lb. vosku. Art. 7. Jestli by učeň utekl a před $\frac{1}{4}$ rokem se nevrátil, musí se učiti znovu, jestli při učení zůstati chce. Pakliby se ale po $\frac{1}{4}$ letě k jeho lehrmistru víceji dostaviti nechtěl, mají jeho rukojmí vyznačenou pokutu k pořádku složiti a zaplatiti. Kdyby však příčinou utečení bylo ostré jednání mistra, pak má první rukojmí to cechmistru oznámiti a ten cechu a pak u přítomnosti komisaře dle povahy věci rozhodnouti a učeň po případě i jinému mistru k učení dáti. Rozhodne-li se, že příčinou toho bylo příkré a zlé chování mistra, tak za pokutu složí polovici zaručeného kvantum.

Art. 8. Jestliže po 3 leta učení není na učeň žádná žaloba, dostane v cechu za vyučenou a složí zase 2 tol. m. a 2 lb. vosku.

Art. 9. Zemře-li mistr a zanechá nedospělé děti, které by se řemeslu učiti chtěly, mohou se u matky učiti, jestli řemeslo provozuje. Ale před vyučením na $\frac{1}{2}$ leta k jinému mistru se dá k doučení a ten mu dá před celým pořádkem, tedy i v přítomnosti tovaryšův za vyučenou. Vdali se vdova za jednoho téhož řemesla, pak může otčím svému pastorkovi sám za vyučenou dáti. Mistrovský syn má do pokladnice 1 tol. a 1 lb. vosku odvésti. Art. 10. Na společný pořádek všichni mistři a knoppové králov. města Olomouce, též kteří nejbliže kol Olomouce se vynacházejí a pod žádným cechovním praporem procesí na den Božího Těla vyprovázeti nemohou, do Olomouce se dají najíti, ostatní pak ačkoliv tam k hlavnímu pořádku přivtělení jsou, mají k filiálnímu cechu jíti a s nim se pobožnosti účastniti.

Při obyčejným ročním pořádečným cechovním dnu shromáždí se při nadoznámených jejich filiálních pokladnicích, kdežto mají mistr neb knop něco k přednesení, přednese to v přítomnosti komisara, který s cechmistry a mistry o tom jedná a dle toho rozsudku beze vší odpornosti a vejmluvy se zachová. Každý svůj šiling aneb plat k hlavní pokladnici, totiž od jedné každý stolice týhodně 3 denáry neb obyčejnou grešli, k zdržení služeb Božích a potřeb při pořádku, knopové pak tolikéž týhodně jednu grešly do pokladnice tovaryšské odvésti a sice do hlavní pokladnice oni kteří tam náleží, a druzí do filiálních pokladnic zapravují. Kdoby z vesnických mistrů bez omluvy se nedostavil pokutě 2 lb. vosku propadne. Art. 11. Poněvadž ten chvalitebný obyčej v Olomouci se zachovává, že ročně v čtyř kvartálních časech za v Pánu usuulé mistry v kostele sv. Michala neb když mistr neb mistrová zemře mše sv. se čte, při níž cechovníci všichni se nacházejí, tehdy to se má při filiálních pokladnicích v jejich farních kostelích zachovávat i držeti. Kdo by se bez podstatné omluvy nedostavil položí pokuty $\frac{1}{2}$ lb. vosku. Art. 12. Zemře-li mistr, mistrová, dítě jejich neb knop všichni z cechu jsou zavázáni k pohřbu jíti; kdo se bez podstatné příčiny nedostaví $\frac{1}{2}$ lb. vosku složí. Art. 13. Vdově má se jeden tovaryš k ruce dáti, který by dobrým vladařem veršatu byl a jej si vdova oblíbila. Za to ten mistr, od něhož tovaryš k vdově šel, má přednost míti přivandruje-li nový tovaryš. Item jeden každý tovaryš, když u vdovy neb mistra díla natáhl nesmí dle libosti své z díla odejíti pod pokutau 1 tol. mor. Aníž se má tovaryši připustiti aby jeden všední den v týdnu zahálel. Art. 14. Nikdo z mistrů nesmí s dílem hausirovati, jen svobodně na jarmarcích prodávati aniž jeden od druhého dílo potahovati, jinak mu to kontrabandirováno bude. Tejkajíce se handlu přize, tu takovou žádný na lichou předkupovati a zdraziti nemá. Též v měření a střihání plátna při prodeji každý při tom v zemi zachovalým způsobu zůstati má. sice pak také motovidla pořádně a podle nyní opraveného zemského lokte se držeti mají. — Art. 15. Poněvadž také tkadlecove pláten, barchanu, mezulanu a cejku, k zhotovení modrého štráfovaného plátna, cejch, švilnků, try-

lychů, barchanu, mezulánu tak jmenovaných bundballen, neb bílýho a modrýho díla, trypů, kobereců, kusův na sukně a rozličných jiných dle módy cajkův, bez barvené niti neb příze vlněné a lněné nikoliv býti nemůžou, těm bráněno býti nemá aby přízi a vlnu si sami pro sebe připravovali a barvili. kteří tomu rozumějí a jich vlastní dílo neb manufakturu modrým, červeným, zeleným, žlutým aneb jak oni toho zapotřebí mají, jak d o p o s a v a d tak ještě dáleji vlnu skupovati mohou k jejich dílu potřebnou. — Kdoby však tomu nerozuměl a barviti neuměl může taková dle libosti skrz barvířského mistra barviti dáti. Nesmí ale již hotové plátno barviti, to jen barvířům příslušetí má. — Art. 16. Jestli se nějací hudlaři neb při témž řemesle doma netrpící tak řečení stärrerove a frettýrži v přespólních místech se vynacházeli, jsou-li poctivého zrození a zachovali, tehdy také i ty na slušné ohlášení mohou do cechu přivtělení bejtí. Který by pak ale přivtělen nebyl a v městě postilnut byl má jemu zboží pobráno a on arrestirován býti. To však neplatí pro přespólní poddané mistry, nýbrž ti mohou se svými plátny jarmarky svobodně frequentirovati. Art. 17. Dle starobylého obyčeje mají ročně skrz přísežné a zástupce téhož pořádku voleni býti čtyři pod přísahou mistrové, kteří všechno dílo jenž se v městě fabriciruje přehlídati mají a uznají-li jej za dobré, pečeti řemesla poznamenají a jinaké na jarmark puštěno býti nemá. Art. 18. I také mají oni čtyři jiná díla na jarmarky do města dovážena přehlížeti, jak až dosaváde drženo bylo. Art. 19. A jako dříve se zachovávalo, aby jednou ročně ode všech starších i mladších mistrův cechmistrůi vyvoleni byli, má takové volení od starodávna zavedené zachováno býti a ti zvolení se mají dříve magistratu k ratificirování, konfirmirování, a složení obyčejné přísahy představití a ti pak počet cechu dělají mají. — Art. 20. Cechmistrum bude příslušetí řemeslnické potřeby co nejmožněji fedrovati a nadoznamenéi spravedlnosti a jiní starodávny pořádný zvyklosti pozorovati, tak aby k užítku dle nich se jednalo. Mistrum pak za povinnost bude jim všecken příslušející respekt a poslušnost prokázati. Art. 21. A poněvadž k závěrku hlavní pořádek, kamžto filiální pořádkové beztoho přivtělení jsou a skrze celý rok rozličné práce má, jest slušno a ze všech stran oblíbeno, že filiální pořádkové od jednoho každého mistra ročně 2 zl. rýnské žádají a to o slavnosti Božího Těla do hlavní pokladnice odvésti mají. Tyto cechovní artykule mají jednou v roce v cechu k jejich zdržení a plnému zachovávání přečteny býti.

Přikazujeme všem obyvatelům a poddaným, obzvláště pak králov. tribunálu našemu v margkrabství Moravském aby všechny jmenované mistry plátenického, mezulán = barchan = a cajkového řemesla obou olomouckých krajův od nás jim nejmilostivěji propůjčených a potvrzených Artykulích, Statut a Privilejiích chránili a jim v tom žádných překážek nečinili pod uvarováním hněvu a nemilosti naši a pod pokutou 10 hřiven lotového zlata. Dán v městě našem Vídni, 8. října 1716. Karel. Leopoldus Comes.

Schlik, cancellarius; František Ferdinand hrabě Kinský, Josef hrabě z Vrby a Frejdenthalu, Jan Kryštof z Frejenfelsu. Pečeť císařská. — Že toto Transumptum svým originalem ve všem srovnávající vynalezeno jest, toto dosvědčuje J. M. cis. a král. menší pečeť a své vlastní ruky podpis Actum in Cancellaria Regia Bohemico-Aulica v Vídni 27. oktobris. Leta 1716. František Maximilian Canulirz registratoribidem. — Těmito artykulemi se hlavní cechy potvrzují, ale generál. artykulemi v r. 1739. se zrušují a jiným cechům na roveň staví, to znamená, že potom nebyla „povinnost“, aby jiné pořádky hlavnímu cechu platily. — V roce 1755. jest vydán císařovnou Marií Terezií: Pořádek za přičinou prádla a příze pro markrabství Moravské ze dne 21. dubna. — Jest česky tištěn a obsahuje tři díly. — Nadpis zní: My Marie Terezie z Boží Milosti Římská císařovna, v Germanii, též Uherská, Česká, Dalmatská, Charvatská a Slovanská královna; arcikněžna Rakouská, kněžna Burgundská, v Vrchním a Dolním Slesku, Brabandská, Medyolánská, Štyrská, Kránská, Mantuánská, Parmenská a Piacentynská, Limburská, Lucemburská, Gelderská, Vürtenbegská, markraběnka svaté římské říše, Moravská, Burgavská, v Horní a Dolní Lužici, kněžna Švábská a Sedmilhradská, knížohraběnka Habsburgská, Flanderská, Tyrolská, Pfírtská, Kyburgská, Goreská, Gradištská a Artoitská, lantkraběnka Elsaská, hraběnka Ramúrská, paní na Vindyšmargku, Portenavě, Salinská a Mechelská; kněžna Lotrinská a Barská, též velká kněžna Toskánská. Oznamujem všem a každým jak duchovním tak i světským obyvatelům jakéhož by ti důstojenství, auruadu a povolání byli, naši cis. král. milost a všechno dobré, a jsou ti z oných hned z Počátku Nasseho Panování v Obchodních věcech učiněných prospěšných. Předestření dospělé přesvědčený, gak mnoho My z Zemsko-Materské Péči Wznešení obwzlastě Zemských Lněných y Wlněných Manufactorum, neb Dila ručního skrze užitečná Zřízení, a Nařizování fedrowati, a Prostředkem toho Naším věrným Poddaným dobrou a vydanlivou Živnost zegskati, až posavád gsme sobě záleženo býti nechali*): Poněvadž se pokládá „vzdělávání lnu a konopí a tak přediwa a jehož obrácení v lněné a vlněné fabricata“ ze nejlepší obchodní živnost, již se mnoho tisíc obyvatelů vyživuje, a ještě lepším zařízením tím většího užítku by dosáhli a tak lehčeji své daně spravovati mohli a za tím účelem se takovýto pořádek ustanovuje: První díl o setí lnu a konopí y jichž Pražení. Druhý díl o přízi a její rozličných Braku a Motovidlech. — Dělá se sice na berných Brakův příze půl-kopní, jenž ta nejtenší jest, pak dwadecetikusní, pak celo a půl mandelní předená, nicméně ale na špatné a nerovné předivo žaloby se vedou. Přádelčové falešnosti a ošemetnosti tkadlce i liné kupce fortelně motanou i podmotanou přízi podvádí, poněvadž mají zlý zvyk že rozliční přádelčové na jmenovité motovidlo spolu motají a nerovné příze

*) Doslovně opsáno jako ukázka tehdejšího úředního slohu českého.

se shrnují. má proto hospodář pěkný, prostřední a špatný len. též konopnou koudel, pačisky a čistý len dobře od sebe rozbrakovati a jen jeden Brak spolu zpřisti nechati a každému přadci obzvláštní čtverožní motovidlo zjednati, by každý svou přízi sám a zvlášť zmotati mohl. Motovidla mají 16 lotů vážící štky míti a $\frac{3}{4}$ morav. lokte držeti. Třetí díl o shromáždění příze a handlu.

Hauzírování a skupování příze se cizím zamezuje domácím ale dovoluje a mají se shromážditelové příze pod přísahou ustanoviti a ty jen hodnou přízy pod pokutou shromáždovati mají. — Rychtáři mají na každé přestoupení pozor dáti. Příze se má platiti dle udané skály. Tkalci mohou kupovat přízi z první ruky. — Téhož roku 1755. vydáno dne 20. června zřízení za příčinou plátna pro markrabství Moravské, které sestává z 55 paragrafů a jedná o tom. „kterak a na jaký způsob předivo tkadlcům k provozování jich řemesla zapotřebné, dobře a správně vzdělati a převýšené jim k dělu přidoházeti se má“. — Tkalcům se přikazuje aby k docílení rovné niti jemných paprskův a hřebenův si koupili ale to jen stemplem prohlídacím poznamenané. Hřeben ale v harlafech docela stejný a každá nit svůj vlastní harlaff měla s kružidlem rovno s paprsky obit neb obvázan byl. Umili tkadlec sám paprsky a hřebeny dělati, může v místech, kde žádný vyučený paprskář není i pro jiného je zhotovovati. — §. 7. V tomto markrabství vynalezají se jakožka venkoncem příliš lehké vydle na veršatech, proto díla plátěná buďto špatná a řídká vypadají, nebo chtějí tkadlec nadělané a pevné fabrikatum hotoviti, on takové s kvalitou a opěťovaným dorážením vymahati přinucen jest a tak potřebujícím kvalitou skrze častější přetržení niti dílo poneskrátaltuje, paprsky pouškozuje a úspěšnost v díle zadržuje. § 9. Při generálních artykulích z r. 1739. zůstává ale co artykul 26. strany mistr. kusů předpisuje to se nepozoruje, neb jednomu z přízně jest přehlédnuto, druhému ale tím více ztíženo bývá, proto se má budoucné dle tabel vydaných co nejlépe a nejčistotněji dělati. Jestliby cechu představení toho přehlédli a nezachovali budou 20. říšskými tolary pokutováni a při opakování toho sesazením trestáni. § 11. Tkalci mohou z polovice vlněné a z polovice plátěné cajky dělati. Celovlněných cajků ale jsouli v místě soukeníci neb cajkáři dělati nemají. Takto poloviční cajky mohou se i v soukenických valchách vyvážeti proti slušné záplatě bez překážky. § 14. Mistr musí na každé fabricatum s olejovou barvou své jméno zaznamenati a neprohlédnuté zboží se nesmí pod pokutou kontrabantu prodati. § 22. Dílo s nizardami a uličkami, pak s skazy a křtinolomi příliš poneskrátlené buď jakožto kupčinské zboží se znamením prohlídacím nikoliv potvrzeno nýbrž v půli rozstříženo. § 40. Při každém tkalcovském cechu mají ty k dobré přípravě zapotřebný nástrojové se zjednati. Není-li v pokladnici k tomu peněz, může se kapital najmouti. § 42. Při mandlování má se čistoty dbáti

a nejprv jednoduše a potomně dvoudušně mandlovati, i náležité natáhnouti se má pro dosažení náležité stejnosti. § 54. Všechny fortelové, podobnosti a nepořádnosti se co nejostřeji zamezuji a trestány budou. § 55. Přítomné vyměření má v cechách nejmeně dvakráte ročně přečteno býti. Toto patentní vyměření se má ve všech místech vyhlásiti. Dáno v králov. městě Brně, 20. června 1755.

V roce 1773. vydány artykule pro tkalcovské tovaryše v markrabství Moravském. Jsou tištěné a německy psané ze 13 oddílů sestávající. Od zemského gubernia na základě nejvyššího císařského rozkazu dvorním dekretem ze dne 5. dubna 1773. udělují se všem tovaryšům tkalcovským nové cechovní artykule k bedlivému jich zachovávání se s tímto obsahem: Předně Mají se zúčastniti o kvartále sloužené mše svaté. 2. Každé 4 neděle v cechovní hospodě se scházeti. 3. Vyměřuje se, jak se mají při schůzi chovati. 4. Zapovídá se jim bez vědomí cech. komisaře se scházeti atd. Jsou to podobné artykule, jaké byly pro tovaryše kožešnické vydány, vlastně pro tovaryše všech cechů, pouze se změnou jména řemeslného. — Cech byl již v roce 1753. povinen platiti jakousi daň, jak vykazuje tištěná kvitanice z toho roku na 2 zl. 22³/₄ kr. znějící, které nížepodepsaný od tkalcovského cechu dle konsignace za 3. kvartal. totiž od 1. května až do konce července jako patentní povinný živnostenský příspěvek ku dalšímu odvedení přijal. V Píerově, dne 19. listopadu 1753. Johann Nebožitek, local-gewerbs-vorsteher.

V roce 1776. u přítomnosti p. komisařa Johana Sobola za staršího cechmistra Jos. Poláška a mladšího Johana Březiny byli přijati za mistry Fr. Polásek a Jan Kobliha. V r. 1780. za cechmistrů Jos. Poláška a Martina Garlika a Filipa Zimka, cechovního komisaře, přijat Jakub Svoboda. R. 1786. za cechmistrů Šebest. Poláška a Ant. Poláška u přítomnosti komisaře Jana Vítěza přijat Jan Klein; v r. 1795. za předešlých cechmistrů a komisaře Jana Golda přijat Jan Hnilica; v r. 1798. za cechmistrů Ant. Poláška a Jana Koblihy za mistra přijat Jan Hlaváč; v r. 1799. Ferd. Tichý, Jan Polásek, Václav Kobliha, Josef Kříž a Josef Vojta byli za mistry do cechu přijati; v r. 1801. za dřívějších cechmistrů Jos. Kalman přijat. V r. 1802. za cechmistrů Jana Poláška a Jakuba Svobody přijat Černoch Fr.; v r. 1804. za cechmistrů Ant. Poláška a Andreáše Garlika přijati Jan Kalman a Fr. Vlach. V r. 1809. za Fr. Poláška a And. Garlika přijati za mistry Arnošt Polásek, Fr. Kobliha, Jan Klein, Fr. Garlík a Fr. Manias.

V roce 1808. obdržel cech oznámení z krajského úřadu: Známo se činí dle nejvyššího guberniál. dekretu, že brněnský cech tkalcovský k jeho jasnosti císařské přednesl žádost, ve které prosí o zrušení „svobodného řemesla tkalcovského vykonávání“, aby se vysvětlilo, jestli tkalcovský tovaryš má právo beze všeho vrchnostenského povolení, kde mu libo se usaditi

a řemeslo pro sebe provozovati. Na tuto otázku bylo dle nejvyš. dvorního dekretu uzavřeno, že dle od 1. června 1770., 30. března 1776. a 8. října 1799. vydaných nejvyšších předpisů se řídit každý má u vykonávání tkalcovstva a na tom ničehož neměnit. —

Obzvláště u těch cech. pořádků, kde své zřízení pořádně drží, se jejich podrželost cechovstva nechává, což se vztahuje na jejich pořádné vedení počtu, volení cechu představených, vedení cech. kasy k zaopatření vdov, k pomoci chudobným, též nemocným a jinším dobrodini činíc, se povoluje a zanechává. Toto nejvyšší nařízení se všem vrchním představeným ouřadům s tím ponaučením známo činí, aby na takový pořádek bedlivý ohled měly a k tomu přihlížely, by dosud ve svém stavu se nalezající cech. pořádek své hranice nepřekročil, která jim povolena jest a jejich vladařství sám sobě nezrušil. V Hranicích dne 11. Října roku 1808. Jos. Graf Sedlnitzký.

V roce 1811. za cechmistrů Jana Poláška a Jakuba Svobody přijati Václav Oslunek a Fr. Vojtek; v r. 1813. Jakub Kolařík a v r. 1814. Jakub Garlík a Jan Smolka za předešlých cechmistrů. V r. 1817. za Jana Poláška a Jana Hlaváče přijati Ignác Volf, Jos. Zajunčovský, Fr. Křístek a August Vojta; v r. 1818. za komisaře Fr. Procházky přijat Š. Navrátil. V r. 1819. za cechmistrů Jana Poláška a Ferd. Tichého přijati Václ. Vanderka, Mart. Oslunek, Jan Kobliha, Filip Špitt, Fr. Čech a Cyrill Ulbrich. V r. 1823. za cechmistrů Jana Martikana a Jana Kleina přijat Prokop Kesler a Jan Inderka; v r. 1825. Cyrill Dobrovolný; v r. 1827. za cechmistrů Ignáce Volfa a Fr. Vojtka přijati Jan Chromeček a Maximilián Čech za komisaře Vinc. Dvořáka. Téhož roku ještě Fr. Oslunek, Jakub Černocho a Fr. Široký. V r. 1830. byli cechmistři Fr. Vojtek a Fr. Čech. Za mistry přijati Jan Hnilica, Valent. Kobliha a Šimon Kobliha. Roku 1833. za cechmistrů Ignáce Volfa a Martina Oslunka byl v cechu sepsán protokol straniva vyprovázení mrtvých těl na hřbitov u přítomnosti Fr. Herziga, cech. komisaře. — Cechmistr žádá, aby pan komisař nějaký pořádek ustanovil, poněvadž se stává, když cech tělo vyprovázeti má „v maličkosti osobách k tomuto vyprovázení najíti se nechají“, tak aby tento vždy starožitný obyčej na budoucí čase v dobrém pořádku a ke cti téhož cechu sloužilo a tak jest zapotřebí, aby tento pořádek se zachovával: 1. Obvyčejně bývají 4 mladší mistři k službě cechu, od kterých dvou k poručání a přinášení mar, pak dva k nošení postavníků od cechu zvoleni bývají, tak se tímto zřizuje, kdyby se stalo, že by cech k vyprovození mrtvého těla pozván byl, bez meškání na poručení cechmistra celému cechu poručit. Kdyby snad některý z mistrů doma nebyl, aneb důležitou prací zdržán byl, má se takový bez opominutí u cechmistra omluvit; kdo neposlechne propadne 12 kr. st., po druhé však arestem bez prodlení trestán bude. Kdyby snad mladší některého mistra pozvat zapoměl neb

i k jinšímu cechovnímu zřízení, tak ta pokuta naň padá, což pak do zdejší chudobný kasy uložena bude. —

Dále se cech usnesl, aby jeden každý do téhož poctivého cechu vstupující mladší mistr „spíš než do protokolu potažen bude“ své důkladky do kase cechovní složil, rovněž kdyby domáci neb venkovní mistr nějakého učňa do učení vzal, tak mistr z něj, je-li mistrovský syn, dá 2 zl. 12 kr.; z druhých pak 4 zl. 25 kr. stříbra, spíš než do protokolu vtažen bude, do kase cechovní složit povinen, kteréž peníze k jakéžkoli potřebě cechu připadnouti mají. Že protokol tento celému poct. cechu od p. komisara od slova k slovu přečten a od nich za dokonali a potřebni uznán jest, se jejich Gmeni Podpisem stvrzuje. V Přerově jak na horše (t. j. dne 5. června) Ignac Volf, cechm. starší, Martin Orlanek, mlači, Johan Inderka, Franz Křístek, Aug. Vojta, Wencil Slimerik, Klein Frantz, Johan Smolka, Joha Kalman, Franz Czech, Johan Polaschek, Johan Klein Starý, Kržiss Giřík †, Johannes Kobliha Stari, Gohan Hnilyza, Franc Czernoch, Jozeph Zaguneč, Mathias Tilscher, Frantz Gorlikass, Franc Kratochwila, Jakub Czernoch, Bartoloměj Czernoch †††, Konrad Hausner, Philip Spitt †††, Hlawatz Tomáš, Franc Kalman, Wenzl Wanderka, Ignac Sspacžek, Indra Jozmahil, Tomas Nowak, franz Tichy, Jozef Wogtek, franz Nawratil, franz Oslunek, Inderka Anton, Karlik Andreys, Polaschek, Leopold, Baltazar Tichy, Schimon Kobliha †††, Martin Sspitt †††, Simon Hnilica, Franc Oslunek, Wenzl Hlawacz, Joseph Březina, Johann Walassek, Schiroký Franc, Jakob Kabela, Jozef Křístek, Johan Hnilica, Walentin Kobliha, Franz Newřiwa, Augustin Steinman, Rafael Sudík, Josef Wiplel, Georg Czernoch, Ignatz Pelikan, Tomas Schimonik, Ignatz Kalman, Johan Kobliha, Johann Wlach, Ferdinand Kratschmer, Franz Martikan. Tedy ještě v roce 1833. bylo 62 jen schůzi přítomných tkalcovských mistrů v cechu, z čehož možno souditi, že po soukenicích byl to nejčetnější cech v Přerově, který v dřívějších letech asi ještě více údů měl. V r. 1834. byli všichni mistři tohoto cechu od c. k. krajského úřadu vyzváni, aby buď živnostenskou daň platili aneb jinak z cechu vyloučení budou. Kdo nechce více řemeslo dělati, musí se vykázati čím se živi. Na základě komisionelního jednání ze dne 4. března 1835. jenom tito mistři zdejší se vyjádřili daň platit: Jan Kalman, Fr. Vojtek, Jan Smolka, Ignác Volf, Fr. Klein, Fr. Křístek, Aug. Vojta, Martin Oslunek, Fr. Cech, Prokop Kesler, Jan Inderka, Jan Hnilica, Valen. Kobliha a Jos. Křístek. Jan Volf pracuje u svého otce Ignáce jako tovaryš. Tímto záznamem končí zápis v knize první. V roku 1838. za cechmistrů Ignáce Volfa a Jana Inderky přijati Tomáš Špitt, Kračmer Matěj, Tom. Simonik a Jan Vlach. V r. 1839. za cechmistrů Fr. Křístka a Jana Inderky přijati Valen. Březina, Jiří Hlaváč, Jos. Vodnařík, Jan Křížek, Jos. Rektorík, Jan Struška a Ignác Kalman. V r. 1848. byli cechmistři Jakub Kabela a Josef Viplel; v roku

1854. Frant. Tichý a Josef Vojtek a v roce 1862. byli zvoleni Josef Vojtek a Tomáš Šimoník, za komisaře J. Kerudla. První český zápis jest již z roku 1847., kdy byl přijat za mistra Frant. Navrátil. V r. 1850. jest opět záznam německý, ale od r. 1851. jsou již stále české zápisy za komisařa Kozánka. Poslední zápis jest z r. 1873. za cechmistrů posledních Josefa Vojtka a Tomáše Šimoníka. Dle záznamu cechovního z r. 1852. jest poznamenáno, že cech zaměstnával 20 stavů pospolu. Přezového plátna lněného a konopného se zhotovilo v tom roce 58 $\frac{1}{2}$ kop a docela bavlněného díla 155 kop a 25 lokti. S cechem nespojených nebylo žádných v městě, ale docela bezprávních tkalců venkovních jest velmi mnoho po všech vesnicích přerov. okresu, kteří pracují a v cechu nejsou aniž daň platí a my přerovští tkalci skrze ně velikou škodu crpíme. Nyní v Přerově jest jediný tkadlec, který dosud pracuje, ostatní mají pouze obchod s plátnem.

Cech tkalcovský v Kojetině. Zachovaly se po něm artykule (v opisu) z roku 1539. tohoto obsahu: My Jan z Pernštejna a na Helffenstejně i svými erby pán a pravý dědic panství tovačovského a města Kojetína držitel vyznáváme že jsou předstoupili před nás cechmistrři a mistři řemesla tkalcovského z města Kojetína a nás prosili, abychom těch artykulův dole psaných lystem naším potvrdili. Předně: Každý rok dva cechmistrři voleni býti mají, a ti aby potvrzení byli v cechu Vámi mezi sebou, tak aby opatrovali v tom řemesle by se dělalo dílo spravedlivé, a že by bylo něco zle uděláno, ten aby funt vosku do cechu dal. Mají cechmistrři choditi každé 4 neděle mezi řemeslem, ohledávati paprsků a loktů, aby se míry spravedlivé a jednostejné dělaly. Kdoby nespravedlivě dělal, ten do cechu 2 groše bílé aby dal a při druhém postižení bez milosti 8 grošův a to náčiní aby spáleno neb zkaženo bylo. Za 2) Jestli cechmistrři, kdyžby ohledávali mir neb paprsků a nespravedliví je našli a to zatajili dají 4 groše do cechu. Za 3) Když by cechmistrři z auřadu vyjiti měli, počet mistrům učiniti mají. Za 4) Co se příze dotejče, ta aby spravedlivě motána byla na czteniky a v každém czteniku aby bylo 42 pasem a v pásmě 24 niti a míra jako v jiných městech, pak-li se jinak najde, vezme se a dá fojtovi a ten učiní s ní podle rozkázání starších a raddy. Za 5) Co se dotejče brd, takto z nich bráno býti má: V 9 pásem po 1 penízi bílým. V 10. a 11. po 3 malých od polovice po penízi bílým. Ve 12. a ve 13. po třech malých. Ve 14. a 15., a v 16. po dvou penízích 8.; v 17. a 18. po půl třetím penízi: bez jednoho a ve dvacet po 3 penízích; ve 22. po $\frac{1}{2}$ groši, ve 24. po 4 penízích, v 26. po 6 pen., v 28. po 8 penízích bílých.

Art. 5. Co se tovaryšův dotýče takto jim dílo počítáno býti má: na třetí groš tak jak se svrchu píše, kdož by laciněji dělal nad uložení mistrův, ten dá do cechu funt vosku. Na čtvrtý groš tovaryšům takto počítáno býti má. Dílo koudelné

z 9 pásem, z 10, 11 a 12 po penízi. Konopné doma pravé ve 12., 13., 14. a 15. pět loket 3 groše. Bílená ve 14., 15., 16. čtyry lokte 3 groše. V 17, 18 po 1 peněz.; v 19, 20 po 2½ peněz., ve 22 po 3 pen., ve 24 po 3½ p.; v 26. po 4 p., v 28. po 5 peněz. Co se pláten dotejče, které se na prodej dělají, aby dělána byla na šir brněnskou. Art. 6. Každý mistr řemesla toho vůli míti má chovati tovaryše na třetí neb čtvrtý groš, a to aby jemu tak placeno bylo jak svrchu psáno jest. Který by mistr do cechu vstoupiti chtěl má hned přípovědného groš dáti a listem od rodu se proukázati a dokázati že jest řádně zplozen buď listem neb dvěma člověky víry hodnými a že se tomu řemeslu vyučil a pak 16 gr. bílých do cechu dáti má a 2 funty vosku a k tomu mistrum svačinu aby udělal. Art. 7. Též učedníci, který by se učiti chtěl, ten se též listem prokázati má že jest řádně zplozen a 1 ft. vosku do cechu a mistrum kopu grošův českých od učení a 3 leta učiti se má, nedal-li by kopu groši, a jestli že by se nedoučil 30 gr. čes. do cechu dáti má a mistru přece kopu groši. Art. 8. Který mistr chce řemeslo dělati, ten aby dělal ve 3 stavích a více nic, a z každého stavu ve 4 nedělích aby dal bílý peníz do cechu a to bez vší vejmluvy. 9. Co se dotejče mistrova syna, ten aby do cechu nic nedal než mistrům svačinu — 10. Který tovaryš by mistrovou (dceru) pojal, ten aby dal. 8 gr. 2 f. vosku a mistrum svačinu. — 11. Vdova, jestli že by po muži svém osiřela, a řemeslo dělati chtěla, může je dělati. — 12. Jestli žeby mladý mistr se osaditi chtěl a ženatým nebyl, ten aby se do roka oženil, jinak hřivnu do cechu dá. 13. Hoffer aneb podruh aby v jednom stavě dělal a víc nic, pořádky aby odbyl a položil svrchu jmenované. 14. Kdyby který mistr do cechu obeslán byl ku potřebě, ten jíti má, jinak groš viny aby dal do cechu. — Také kdyžby cech obeslán byl, aby se skoro sešli, prve než svíčka zhoří, a kdoby to zmeškal, 7 malých aby do cechu dal. 16. Když cechmistři sednou za stůl a z mistrův kterého povolají k radě, ten hned vstáti má a seděti s nimi. Mistr jestli že by jeden druhého zháněl a klamy dával, ten aby dal do cechu funt vosku a do kázně aby šel. — Žádný aby příze nekupoval ani překupoval od jinud, ani v trh kromě frejunku v tom místě než sami mistři domácí téhož řemesla, bude-li jiný v tom postižen, ten aby trestán byl jak by se starším zdálo. — Jestliže by který z mistrů aneb tovaryš vdlužil se u koho, a tak aby sobě tudy dílo jednal, mistr aby vosku 2 ft. a tovaryš 1 funt do cechu dal. Když by mistr umřel neb mistrova, tehdy funt vosku dáti se má a dítěti ½ funtu a k hrobu ode všech mistrův a tovaryšův provoditi se má a který by mistr nepřišel neb mistrova, dříve než by umrlý z domu ven vynešen byl, ten groš bílý do cechu dáti má. — Kdož by chtěl cech držeti a řemesla nedělal, ten aby každé suché dni dal groš bílý do cechu. Kterýby mistr vymluvil tovaryše od jinýho mistra k sobě, ten dva funty vosku do cechu dáti má a jestliby tovaryš od mistra odešel a jej pak pomlouval, ten aby

trestán byl. — Tovaryš kdyby měl vandrovati od mistra, neb k jinému mistru přeseďnouti, ten aby mistru oznámil, když osnovu navine že pujde pryč, který by to neučinil do kázně aby dán byl. — Kterýby tovaryš zahálel svévolně dá pokuty groš český, zaháli-li 2 dni dá funt vosku. — Který tovaryš přivandruje aby dal 2 peníze do cechu. Mistr ze vsi jestliže by přibral k sobě od lidí domácích kojetínských, dá pokuty 10 gr. do cechu. Též kdyby tovaryše z města loudil trestán bude jakoby přízi vynášel. — Art. 30. V míli na panství v řemesle tkalcovském, aby nám žádnéj překážky nečinil. Pečet cechovní abychom měli jako v jiných městech ku poctivosti cechu. — Jenž jest dán a psán na zámku našem Hranicích v pátek před sv. Václavem letha panie 1539 počítajíc. K tomuto výpisu čili vidymusi z hlavního originálu cech přitiskl svou pečet cechovní letha 1634. — Cech měl mimo pečetě ještě v minulém století za císaře Josefa zbroj na dva muže, korouhev cechovní, šest stolic cechovních k chrámu páně zaplacených na budoucí časy od cechu, pokrov cechovní, dva postavníky a matku pokladničku a míru cechovní. —

V r. 1708. založen nový zápis všech mistrů (kniha mistrovská) za cechmistrů Matěje Malovaného a Frídrycha Kozla ze dne 24. máje. Zápisy mistrů jsou však v knize vedeny již od r. 1662. Za cechmistrů Jana Stehlika a Jiříka Panica přijat za mistra Martin Haukal.

V r. 1675. byli cechmistři Valentin Slavík a Jiřík Chalupa. V r. 1693. byli cechmistři Kašpar Hoffman a Martin Haukal, za mistra přijat Jan Holub z městečka Němčic. R. 1723. byli cechmistři Josef Malovaný a Andris Nevyjel. Poslední zápis jest z r. 1779. za cechmistrů France Kuchtíka a Ondřeje Vavrucha a komisara Václava Dresera.

Z původních artykulů cechu Kojetínského možno souditi, že přerovský cech jistě též toho času stával a bezpochyby od téhož Jana z Pernštejna potvrzené artykule měl. Tím spíš že stával již hlavní cech tkalcovský v Olomouci, k němuž z toho kraje ostatní cechy se počítaly. — Spojení cechů vedlejších jeví se z obdarování, jaké obdržel **hlavní cech tkalcovský v Olomouci** v roce 1570. od císaře Maxmiliána II. — Jest psán takto: My Maxmilian druhý z Boží milosti volený Římský Císař povšecky časy rozmnožitel říše a uherský, český a t. d. král a t. d. oznamujem tímto listem: jakož jsou na nás cechmistři a mistři řemesla tkalcovského města našeho Olomouce skrze suplikaci na nás vznešené, kterak někteří mistři téhož řemesla i jiní z okolních měst a městeček prádena kratší na loket nebo několik nití menší, mimo starobylý obyčej dělati, v tom nemalý podvod provozovati, přízy na jarmaky a trhy svobodně netoliko do města Olomouce ale i jinam voziti a prodávati měli. Kterého podvodu nechťejíce trpěti, ráčili jsme o tom statečnému, poctivému Joachimovi Zaublovi ze Zdětína na

Zdaunkách podkomořímu našemu margr. Moravského aby to jmenem našim Císařským skutečně zastavil a přetrhl, aby se takového podvodu pod skutečným trestáním nikdo nedopouštěl a to v městech a městech v margr. Moravském provolati dal. Prošení jsme od těch výše jmenovaných abychom jim na to, co ustanoveno a nařízeno jest obdarování dáti ráčili, což tímto našim listem císařským, tu milost jim udělujeme. Kdo by přadena na loket kratší tu v městě Olomouci prodávati chtěl, aby mu to pobráno bylo. — Tomu na svědomí pečeť naší císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po obřezání Pana Krysta, leta panie 1570. Maximilian. —

Cech tkalcovský v Tovačově vystavuje list za vyučenou v r. 1803. Ml starší cechmířtřl a spolumířtřl počt. cechu a řemesla tkalcovského vysoce hraběcího s Kunburtskyho města Tovačova, že před nás předstoupil Vencel Hebrich z Kojetína a žádal abychom jemu o jeho pořádném tohož řemesla tkalcovského u nás vyučený písebné vysvěčení vyhotovili. Dosvědčujeme že se u Josefa Hytila v Klenovicích jakožto jednoho mířtra tři leta dobře učil a skutečně vyučil, jak cechovní protokol ad Folium 13. února v roku 1803 proukazuje. Johan Súkop, první cechmířtr Andrėas Rosenpush druhý cechmířtr, Josef Hytil, lehmířtr. Přítisknutá cechovní pečeť má ve znaku v dole ležící člunek a nad ním dvě křížem přeložené cívky a kolem nápis: Peczet * rzemes * tkadlcow * města * Towaczowa a po obou stranách znaku letopočet: 15 * 41, který svědčí o značném stáří cechů celého okolí Přerova. —

Cech tkalcovský v Holešově byl nejstarší a největší. Jisto je, že už před r. 1554. trval, ale neměl žádných artykulí. V r. 1554. požádal cech holešovský cech kroměřížský, aby jim míru brd na šíř a řad, jakého oni požívají, vydali. Ten jim dal kusy (artykule), jaké sami měli od cechu brněnského. Mají pouze 10 artykulů. — Jako jiným cechům (uvěden byl již kožešnický) tak i tkalcům vydal olomoucký biskup Leopold Vilém r. 1657. nové zřízení, které si cech holešovský r. 1690. též zaopatřil. Nové artykule mají 23 článků. — Znak pečete jsou tři člunky konci svými ve tříbran se stýkající (jako má cech přerovský) a uprostřed jsou ještě 2 štětky. — Pečeť má nápis: Peczet * czechu * (tkadlcov) * ského * w meste * Hollessowa * 1573 * V letech 1743—47 zjednal sobě cech korouhev, postavníky a pokrov, za který se dalo 110 zl. 38 kr.

Cech tkalcovský ve Fryštáku byl teprve po roce 1706. utvořen. Před tím patřili tkalci k cechu hradiřtskému a od nich si artykule vymohli z roku 1609. pocházející. Pečeť starší má ve znaku 3 člunky; novější z r. 1759. má ve znaku mimo 3 člunků štrejchůvku, šperezhu a nad tím korunu, již drží dva lvi.

Cech tkalcovský v Dřevohosticích byl též velmi starý a četný. První zpráva o něm jest z r. 1544. Toho roku

předstoupil cech před svou vrchnost pány Bernarda a Viléma bratry vlastní z Žerotína a na Dřevohosticích a ukázali jim již sepsané artykule, kterak se v jiných městech při tom řemesle zachovávají a prosili, aby též oni tím řádem zachovávat se mchli; načež jim artykule potvrzeny byly. Mají 36 článků. — Poslední artykul: Co se dotýče domu bratrského (který měl zvláštní výsadu) jestliž by který správce byl řemesla tkalcovského, aby on nebyval cechmistrem ani do častých schůzek nechodil, leč že by toho byla vlastní potřeba cechmistra i jeho, tak že by se bez něho to nemohlo rovnati. — Cechmistři a mistři vydali r. 1723. tovaryšské artykule o 24 člancích. — Pečeť cechovní starší z r. 1655 má ve znaku 2 krample křížem a pod nimi člunek asi jako má cech Tovačovský, který však místo kramplí má cívky. — Pracovalo se v celém kraji velmi silně, neb roku 1819. i v Dřevohosticích 3300 kusů plátna se zhotovilo. —

IX. Cech pekařský v Přerově a v městech okolních.

Z bývalého cechu pekařského v Přerově mnoho památek nezbylo, ačkoliv patří k cechům nejstarším, poněvadž dle výpovědi posledního cechmistra A. Slováčka byly původní artykule z roku 1425. psány prý písmem nyní neobvyklým a proto nečitelným arci pro toho, kdo nenaučil se starého písma našich praotců čísti. Tyto artykule byly zapůjčeny k prozkoumání, avšak více nenavráceny. Obsahovaly též některé výsady, jaké měli pekaři ve mlýně při mletí. — Staré cechovní knihy též nejsou, pouze nevázané zápisky bez desek z roku 1712. až do r. 1739. se uchovaly. — Cechovní truhlice nalezá se v museu brněnském a z pečeti se zachoval pouze otisk na mistrovském listu. Ve znaku se totiž nalezá preclick pletený a kolem nápis: Pecet — cechu * pekařského * města * Přerova bez letopočtu. — Mezi listinami cechovními nalezájí se některé starší výkazy úřední, listy o zachovalosti, koncese vrchnostenské, listy od rodu, vysvědčení a cechovní počty. Zajímavý jest list o zachování z r. 1698. od městské rady v Přerově, udělený synům rodiny dosud žijící, jejíž předci byli mistry pekařskými. Pro svou charakterističnost jest uveden doslovně v slově i písmě. Všechny takovéto listiny i od jiných měst jsou jednaké a proto budiž tato jako vzor podána: My Primator Purgkmistr a Radda Města Přerowa nád Ržekau Beczwau v Margkrabstwi Morawskem Wsselygakeho Stawu, Ržadu a Powolani Lydem wssem vubecz y gednomu každemu obwzlasstie genz tento Lyst Nass czísti aneb czaucy slysseti búdań Slůžby Nasse s naležiťań Ucztiwosti s wynssowaním prżytom od Pana Boha wsseho dobreho naprzed wskazugicze, oznamujem że przedstaupiwsse przed Najs do Raddy Muži wiry hodni, a na Swe czti dobrze zachowaly, Zejmena Pp. Jan Krystoff Kurża a p. Pawel Slamienny Spolu-

Miesstienine Nasse, gednomyslnie pod zawaskem Przijsahy, gakž prawo gest wyznaly a wyswiedczyly kterak Sschechetni a Pocztiwý Mladenczy Antonin, Waczlaw Jan a Gabriel Polidorowe Lystu tohto Ukazatelowe, Synowe Pocztiwých a dobře zachowalých Rodiczuw Matiege Polidora Otcze a Lucy Materže, rzadnie a pocztiwie w Staw Sv. Manželstwi zasslych a kniezem Poržadnym podle naržizeni a Ustanoweni Czjrkwie Swate Katholiczke k temuž Stawu oddaných a Spolu spojených od tiech nyni gmenovaných Rodičůw, z poctiwého a beze wssy posskwrny Rządneho Manželskeho Lože Rządnie a pocztiwie w zdeyssem Miestie Przerowie splozeni a narozeni gsau, kterýžto Rodiczowe po wsseczky czasy obiwani sweho mezi gynymi zie gsau a poctiwie a chwały tebnie gakž na dobre Lydi a wierny Manžely przyslúsi zachlowaly a y oni nad dotecení Synowe gakž gym powiedomo žie se taky wždyczky cztnie a chwałytebnie gakž na dobre a Pocztiwie Mladencze naleži chowaly a zachowaly, žadne zle powiesti kteraž by gym na dobrem gmenú sskoditi mohla po sobie nepozustawiwsse, Kděž My swrchú psani Primator Purgkmistr a Radda tak dobre Swiedecztwi gak o Rodičžich gych tak y o nich magicze wassti a was wssech wubecz y gednoho každého wlasst tiechy kanž by koliw se z wrchu gmenowani Polidorowe zahodily a Žiwnost swau prowaditi chtielý skrze tento otewržený Lyst Nass prosime, žie gych mezi sebe przygoiti, Laskú przizen a dobraú wúly k nim proúkazowati, bytú a žiwnosti prziti (práti) a w potřebach nahodilych Raddon y pomocy Laskawie fedrowati racžite a budete, Pro Nassy k Wass a Wam přimluwu a budoúczy w podobne wiecez wolnaú odmienú y pro tak cztnie a chwałytebnie Rodiczůw y gich samých se zachowani. Tomu na Swiedomi a wietssi gystotú wsseho toho peczet Nassi Miestkau k tomuto Lystu s gystym Nassym wiadomím a wúly přywies-yti gsme daly. Jenž se stalo od Miestia Przerowa dne 21. Martij 1698. — Czúhal. — List jest psán na pergamenu a visutá pečet přivěšena s městským znakem: dvě věže a mezi nimi tuří hlava s kroužkem v nozdrech. Kolem nápis: Sigilum * civitatis * preroviensis * 1579. — Takovýmto listem zachovacím musel se vykázati každý tovaryš, chtěl-li býti za mistra do cechu přijat.

První záznam ze zbytku zachovalých zápisek jest: Letha Pane 1712. dne 24. January voleni jsou dva mistři za cechmistry za předního p. Kryštof Kantorf, za druhého p. Franc Můnk. Přijali jsou peněz v hotově 4 R. 16 kr. 3 d. Dne 12. septembra přijato od p. Václava Nováka od uředníka syna jeho za obeslání cechu 18 kr., dukladku 2 R. 20 kr., za 1 libru vosku 30 kr., Dne 30. oktobris přijato od pohržebu sseb. Maleg Mynaržky 39 kr. Dne 18. prosince přijato od pacholka kterej při jarmarku škodu na zbroji učinil i také co od zbrojniho zbylo 31 kr. 1 den. Dne 51. Januari 1714. přijato od jedenácti p. bratrů suchých dní za 2 letha totiž 1 zl. 50 kr. Toho roku zvoleni jsou za cechmistry Baltazar Delunk a Václav

Vichr. Mistři byli: Kryštof Kantorf, Fr. Mňuk, Václ. Novák, Adam Kratochvíle, Jan Vichr, Jan Kučera, Šeb. Černohorský, Jiřík Novák, Fr. Kučera a Václav Poláček. Přijali nově zvolení po zaplacení autraty při Renavatzi poct. cechu 3 R. 7 kr. 3 d.

Letha Panie 1718. zvolení: Baltazar Delunk, Karel Kladys a přijali po zaplacení útrat při renovaci 14 R. 15 kr. R. 1721. zvolení a potvrzení od cechu Balcar Delunk a Karel Kladys přijali peněz 18 R. 18 kr. 2 d.; r. 1723. cechmistrři dřívější přijali peněz sumi — 4 kr. 2 den. R. 1724. zvolení Balcar Delunk a Fr. Kučera. v r. 1725. Balcar Delunk, Jan Vichr přijali 8 zl. 4 d. V r. 1727. přijaty jsou počty od cechmistrřů Balcara Delunka a Jana Vichra, dobře hospodařice, ostali v restu 0 a zvolení novi Jan Vichr, Václ. Poláček. peněz přijali 13 zl. 44 kr. 3 d. R. 1730. přijato od Jiřího Libosvara za vyprovázení mrtvého těla jeho manželky 1 zl. Cechmistrři byli Balcar Delunk, Vencel Polášek. Při schůzi cechovní složeno od 9 bratrů po 1 k. 2 den. = 16 kr. R. 1731. dne 17. prosince přijato suchých dní od některých za 2 leta a dali spolu 1 zl. 24 kr. a od zadržení klíčka složeno 9 kr. R. 1732. zvolení noví cechmistrři Jaan Richta a Venzl Polášek. R. 1733. přijato nový příjem: Od 8 bratrů suchých dní po 7 kr. 56 kr. od 5 bratrů k nám připojených po 14 kr. — 1 zl. 10 kr., item od 3 p. bratrů k nám připojených — Dne 25. oktobru od Tomáše Libosvara za vyprovázení jeho dcerušky zemřelej 4 kr. Za mistra přijat Pavel Kučera, důkladků na 14 R. 18 kr. totiž zatím dal 2 zl. 38 kr., od Tomáše Hoščalka důkladků na 20 R. 18 kr. přijato za tím 5 R. 18 kr. (onen byl mistřův syn, tento cizí). — R. 1734. zvolení 31. ledna Jan Vichr, Martin Groman r. 1735. zvolení Joanes Vichr a Ant. Novák přijato ve schůzi od 8 osob po 12 kr. — V r. 1737. zvolení Jan Vichr, Martin Groman. V r. 1738. srovnávající příjem s vydáním zůstává 49 krejcarů. — V r. 1740. přijato od Fr. Verneru suchých dní na rok 1739 — 34 kr. — 13. ledna složili své resty: Mart. Kiselka, Joan Fiša, Ant. Novák, Karel Gladiš, Fr. Kantorf, Pavel Kučera, Tom. Hostalik. — Tímto jest ukončen zjišpis příjmů. Nyní následuje z těchž let vydání. Letha Pan e 1712. dne 24. January Widani. Založen jest ten leystřik za Panu cechmistrřů Pana Kryštofa Kentorfa a p. France Delunka na vydání tak jak následuje: Dne 25. January 1712. utraceno jest za vyprovázení matky pokladnice 1 R. 26 kr. dne 20. Aprilis dano Jakubovi Klejnerovi od spravování truhlice pro pokrov cechovní 21 kr. Dne 26. Maji dano při božím Těle za svíčky pro pany starý 39 kr. a za 1/2 lb. prachu 12 kr. Poněvadž neměla pani perníkářka žlutých svíček, tehdy přidáno jest na bílý 3 kr. Dne 2. septem. při schůzi cechovní dáno za 2 masí vína 14 kr. Dne 30. oktob. dano za par fakuly 6 kr.; dne 18. dezemb. při schůzi cechovní dano na 3 máse piva po 4 kr. 2 d. 1713. dne 5. februari při schůzi ce-

chovní dáno na 2 mase piva a 2 mase vína 20 kr. a na žemličky 2 kr. dne 14. Juní dáno při božím těle za $\frac{1}{2}$ lb. prachu 12 kr. a za 2 pary svíc pro cechmistry a pro pány stavy 42 kr. R. 1714. dne 12. februari dáno do Moštěnice na víno při svačině Jana Vichra 1 R. 16 k. a na mši sv. za zemřelé p. bratry cechu našeho 30 kr. 14. Apríle dáno stolařovi za novou stolicí v šířavském kostele 2 R. 36 kr. 2 d. R. 1717. dělány svíčky k božím tělu z cechovního vosku; od dělání dáno 6 kr. 26. septembra dle snešení společných pánův bratrů učiněnej trachtaci utraceno všechno všudy za jídlo, víno a pivo 8 R. (Uměli pekaři dobře hodovati!) Dne 30. Juní 1719 vydáno za dvoje psaní J. M. panu krajskému strani pobraného obily handlířum dvoum z Hulína a jednomu z Kanovska 24 kr. Formanovy co 2 p. mistry do Dobromělic k J. M. P. Přepitzkemu strani toho pobraného obilí vozil 1 R. 15 kr. a těm 2 p. mistrům na outratu za jeden den každému po 24 kr. — učiní 48. — dne 2. Juli formanovy do Ollomoucze k J. M. P. krajskému strani pobr. obilí 45 kr. a p. radnímu písaři co memoríal nám k p. krajskému psal strani toho obilí 12 kr. písaři od memoríalu k počestnej Radě 12 kr., Chlapům co nám méchy do mlejna nosili na pivo dáno 6 kr. R. 1719. dne 13. října při vydávání kontraktu Jiřímu Libosvarskému za přednost naši při vystavení nového mlejna od něho pod rybníkem dáno na trunk vína 36 kr. Při přijímání psaní od cechu pekařského z Kroměříže dáno na trunk vína 16 kr. R. 1720 dáno od obnovení a spravování matky pokladnice stolařovi 12 kr.; dáno kováři za plech k kříži cechovnímu 6 kr. R. 1721. utraceno při renovaci cechu za jídlo ve všem 5 R. 39 kr., za víno 5 R. 21 kr. a za pivo 1 R. 33 kr. (Musela být obnova cechu velice slavnostní, když strávila celoroční příjem, neb utratilo se celkem 12 zl. 33 kr.; počítal se 1 zl. za 60 kr.) R. 1723. dáno písařovi od memoríalu počestné Radě podaného v příčině stravuňku pecnového chleba. R. 1724. 32. dubna při vyhledávání za stání pečení pecnového chleba dáno Diserti písařovi 1 R. — Při práci cechovní utraceno 30 kr. 28. října 1725. dáno na trunk vína a piva při práci cechovní 1 R. 29 kr. — Roku 1726. znamená se útrata „při přenášení stolice k sv. Marku“ na trunk piva a za hřebíky dáno 15 kr. 26. juny při práci cechovní dáno u primátora na trunk piva 1 R. 6 kr. 1. srpna majíce znovu práci u primátora v příčině mletí k jarmarku jsouce tam páni někteří v přítomnosti dáno na trunk vína 2 R. 9 kr. R. 1727. při renovaci utraceno na trunk a jídlo 7 R. 36 kr. a na druhý den při přenášení matky pokladnice 2 R. — R. 1730. do hrobu při velikonoci dáno za svíce 41 kr. R. 1731. dne 18. října při skládání suchých dní za 2 leta utraceno za jídlo a pití spolu 8 R. 47 kr. — Tedy patrně co vybráno, bylo hned bez obtěžkávání pokladnice utraceno. R. 1732. za exemplář od slavního trybunálu přijatej vydáno 2 R. (za generalní patenty).

R. 1734. při schůzi cechovní pro uctění pana komisaře dáno na trunk 45 kr. — (Už hody přestaly jakmile generálními patenty od magistratu přisedícími radními dozor na cechovní hospodářství zařízen byl.) — R. 1736. jsouce náš poctivý cech od jednoho spoluouda a mistra našeho před p. primasem falešně obelhani a od něho u p. krajského obžalování že bychme jeho France Slavíka pro veliký chlib trestali, uvalil nám značný vydání pro primo: jsouce vysláni z poct. cechu z memorialem k p. krajskému do Holomauce p. Joanes Vicher s Balcarem Kantorfem; činí outraty 3 R. 3 kr. Pro jednoho dobrého přítele koupenej jest jeden pták, dáno zan 1 R. Jsouce posláni B. Kantorf za p. krajským do Dobromělic dáno jemu na outratu 1 R. — od memirialu p. syndikusovi a u p. primasa na trunk vína 18 kr. — R. 1739. dne 23. října na trunk vína pro p. komisara 39 kr. a ještě 36 kr. a za par moráků 1 R. 30 kr. počet za rok 1739. — 4 R. 50 kr. Srovnajíc příjem z vydáním zůstává v matce pokladnici na hotově 8 R. 50 kr. Měl-li býti učeň přijat na řemeslo, musel se „proukázati“ listem od rodu. Tento byl v r. 1754. od přerovského faráře takto německy napsán: Anno 1736. dne 2. března narodilo se panu Martinu Kisselkovi a Marianě jeho manželce v krajském městě Přerově v markr. Moravském dítě, které den na to 3. března na jméno Josef v přerov. farním kostele sv. Vavřince pokřtěno bylo od vysoceučeného a ctihodného tehdejšího kooperatora v Přerově p. Václava Kretšnera. Kmotrem byl ctěný a přísný pan Václav Kratoš měšťan a radní pán v Přerově a paní Veronika Vernerova, take měšťanka v Přerově. K potvrzení jsem se vlastnoručně podepsal a též moji obyčejnou pečeť přitiskl. 1. srpna 1754. Frant. Nedoman, farář a děkan v Přerově. Byl-li učeň poddaným vrchnosti, musel si dříve nežli na učení šel, opatřiti vrchnostenskou koncens. Takovou vystavuje v roku 1772. učeň Jan Skála. Jest tohoto obsahu: Z úřední moci na nejposlušnější a poddanou prosbu zdejšího klášterního poddaného Jakuba, pozůstalého manželského syna po Janovi Skalovi, bývalém purkmistrovi v Dolanech, se uděluje tímto povolení, aby dle nejvyšších generalii řemeslo mlynářské u mlynáře Ant. Müllera se vyučil, ale s tím výslovným podotknutím, že po vyučených letech nesmí bez naší zvláštní koncese do ciziny se odebrati aneb na jakýkoliv způsob se svému poddanství zpronevěriti. Klášter Karthaus Olomouc dne 28. Marty 1772. Anthelmus Prior. K tomu další přípis: Jelikož výše jmenovaný učeň k vyučení řemesla mlynářského jest příliš slabý, chce se u svého otčima pekařskému řemeslu vyučiti, uznává se hořejší koncese k tomuto vyučení za platnou. Klášter Kartauz Olomouc 21. června 1772. Joachim Fritšer Amtsmann. (Psáno německy.) — Cech pekařský vystavuje v r. 1767. mistrovský list pro Filipa Šafaříka. — My starší přísežní a všickni majstři řemesla pekařského v krajském městě Přerově u přítomnosti magistratualního komisaře pana Josefa Běhálka přiznáváme a

vysvědčujeme vůbec tímto attestatum obzlasti kde by toho potřeba ukazovala, že poctivý mládenec Philip Ssafaržík rozený z Uherskýho Hradissga který dle listu tovaryšskýho řemesla pekařskýho náležitě vyučený, u nás dle slavných cí. král. generaliu i taky vykonaných svých povinností, jak taky majstrstuku tak taky duklatků zaplacených, za jednoho spolumajistra přijati jest. Tímto listem jeho vysvědčujeme. Jenž se stalo v kraj-ským městě Přerově dne 22. novemb. 1767. Johann Praisenhamer, starssy Czechmaister, Josef Slawyk mladssy czechmyster. Tento Praisenhamer přišel v r. 1763. do Přerova jako vyučený tovaryš z Nového Jičina, kdež se narodil. Byl v Přerově za mistra přijat a na to za 4 leta byl již starším cechmistrem. R. 1772. dává cech list za vyučenou za přítomnosti magistr. komisaře Ant. Steinerja Johanu vlastnímu synovi † Josefa Sobčíka mistra pekařského. Učil se u pana Jbs. Slavíka. Podepsáni cechmistři Johan Praishamer, Josef Slavík. R. 1782. zasláno cechu z rady přerovské toto oznámení česky psané: Od Primatora, Purgmistra, a Raddi Starozitnyho Kragškyho Miesta Pržerova v marggrabství Moravskym z degssymu Poczтивemu Czechu Pekarzkymu Tuto se zřizuge: poněvadž při tomto městě Přerově až posaváde dokonalý pořádek v hašení ohně ustanovený nebyl, aby tehdy jeden každý při vyskytnutí neštiasnýho Ochnie, čehoz Boze uchovej, z jakou zbrani na pomoc přispěti věděl. Pročež nad Gmenovanymu poct. cechu S tímto se nařizuje by on z obecníma košamy z ohotnosti khašeny Ochnie na pomoc přispíšil, však kdyby S nich jeden neb druhý váhavý se ukázal aneb doma zustal, ten a takový přísně trestán Bude. Resolutum in Consilio Senatus Civitatis Preroviae die 30 July 1782. Johann Jos: Roller, primator, Karel Jos: Latschen, burgermeister, Karl Jelets, stadt. Richter Ant: Steiner, Jakob Fritsch, David Hlavitza, Johann Vojacžek (vlastnoruční podpisy radních).

Roku 1795. dne 21. ledna dáno vysvědčení školní Frant. Polydoru, který se chce pekařství učití, a k tomu řemeslu za učedníka přistoupiť a jemuž se tím dosvědčuje, že 2 leta školu normální v Přerově navštěvoval. Takovým vysvědčením se musel též učeň u cechu vykázati. — R. 1800. ze dne 13. října žádá Josef Paupera, velkoměšťan a pekařský tovaryš, magistrát přerovský o potvrzení svého přijetí za mistra u zdejšího pekařského cechu. — Dle vyjádření pekařského cechu a dle vysvědčení ze dne 5. m. m. vystaveného, vyjadřuje se magistrát, že dle přílohy a) byl od 24. dubna 1794. za vyučeného prohlášen za 2. nějaký čas též na vandru byl a za 3. jako tovaryš u mistra Jana Polidora mladšího pracoval, takže přes 6 roků tovaryšem byl a za 4. dovedným pro toto řemeslo se jeví, pročež tentýž praestitio prius praestandis též od magistratu za městského mistra pekařského přijat jest. 16. listopadu 1800. v radě přerovské snešeno. Josef Bírhačr, purkmistr. Toto se pekařskému cechu dodává s tím upozorněním, až Josef Paupera svůj mistrovský kus odvede a pak jako mistr řemeslo dělati

chce, aby představenému cechu pod svou zodpovědností k tomu přihlížel, by Paupera řádný mistrovský kus předložil a pak obecenstvo každé doby vzhledným a správným pečivem opatroval. Dne 25. října 1800. Josef Liška, zdejší pekař (Weissbäcker und Kleinbürger) stěžuje si proti nezákonnému jednání a nerovnému používání první lavice pro chléb. Dle dobrozdání cechu pekařského rozhoduje magistrát: Poněvadž Josef Liška svoji stížnost nedokázal a cech pekařský vše popřel a zevrubně vyvrátil a poněvadž dosud stávající pořádek v prodeji pečiva na lavicích pekařských od starých časů zavedeno a dosud proti tomu jednáno nebylo a poněvadž cech pekařský nedoznal, že Liška ku zřízení lavic chlebních 14 kr. zaplatil, proto se Liškova stížnost zamítá.

V roce 1802. ze dne 7. května došel tento přípis na magistrát z přerovského úřadu krajského: Širavští a novosadští předměšťáci stěžovali si opět na velmi obtížné dovážení chleba z Lipníku pro tamní posádku přerovskou a prosili aby poddaní panství Raketnického na výpomoc přibráni byli. O tomto dovážení chleba nebylo zde nic známo a proto byl učiněn dotaz na lipnickou hlavní zásobárnu, z jejíž vyjádření jsme seznali, že magistrát na žádost hlavního sboru zásobního bez našeho nařízení tento dovoz chleba nařídil. Toto nařízení se zastavuje a pro budoucnost zcela zakazuje. Takový dovoz z Lipníka se stal proto nutným, poněvadž tamní pekaři pro vojsko pekli. Nyní však dle nejvyššího nařízení od 1. máje pečení chleba má se díti v místech kde vojsko ubytováno a proto za tím účelem vybrané obilí do takových míst se odváděti bude. Zdejší magistrát má o tom městské pekaře vyrozuměti a k pečení chleba vyzvati. Jakmile pečení chleba v Přerově započne, přestane dovoz z Lipníku, o čemž magistrát zprávu sem podá. V Hranicích dne 24. dubna 1802. — R. 1814. dne 21. prosince podává Jan Skala, mistr pekařský, stížnost na cech k magistrátu. Cech pekařský mne přijal, když jsem ustanovený mistr. kus odvedl za mistra beze vší podmínky. Nyní ale mně ve svém řemesle chce poškozovati. Cech žádá beze všeho důvodu od mne abych jako nejmladší mistr všem předešlým sázel a tak se vázal na staré podání, politickým zákonům zcela odporující. Proto nechť magistrát rozhodne, že jako nejmladší mistr nejsem vázán starými obyčejí abych ve vykonávání svého řemesla nebyl omezován. Magistrát o tom cech uvědomuje a o jeho dobrozdání žádá.

Na to se cech vyjadřuje: Jest to lež, že cech Skalu bez podmínky do cechu přijal, třeba to dokázáno býti nemohlo, poněvadž cech. komisař Fr. Procházka to zapoměl do protokolu zanešti, kteréž opomenutí nemůže zapřítí. Jest však pravda, že nyní z pořádku se vymikající Skala dle ode dávna již stávajícího pořádku do středu jejich jako spolumistr přijat byl. Ze již v roce 1800. rovně nepokojné hlavy byly, kteří již proti od nepamětných časů stávajícímu dobrému pořádku protestovali,

podává důkaz zde v opisu přiložený rozsudek (který zároveň dotvrzuje, že slavný magistrat již tenkrát buřiče odsoudil). A poněvadž tento dobrý pořádek z moudrých příčin od našich praotců zavedený ode všech dřívějších předchůdců zachováván byl, žádá cech magistrát, aby stěžovatele zamítl. Dne 28. ledna 1815. — Poznámka. Za toto sestavené vyjádření zapláceno se 2 kusy opisů a 3 kolky po 6 kr. 4 zl. 18 kr. Roku 1824. dne 8. března zaveden na radnici protokol se zdejšími mistry pekařskými. Předmět: Již od dávna zakořeněný zlořád mezi zdejšími pekaři beze všeho pořádku a nedržení se stávajících zákonů, přimělo policejní úřad k tomu, aby na jejich povinnosti je upozornil a o tom uvědomil, že od nynějška s veškerou přísností zákona proti nesprávnostem zakročeno bude. Předně bývá zde nezpůsob, že se generalními artykulemi zapovězené pečení po řadě dosud provádí. Každý pekař musí denně péci. Za 2) Více pekařů má po dvou stáncích. To se nedovoluje. Může sice každý pekař ve svém domě prodávati, ale musí též chléba žemle na stánku míti a takové stánky musí na jistém místě vedle sebe seřaděny býti, aby kupec měl přehled a tam koupiti mohl, kde nejlepší pečivo jest. Za 4) Každý pekař ode dneška bude častěji v týdnu podroben prohlídce, jestli má 6tíměsíční zásobu mouky při ruce jak jest předepsáno. Za 5) Chléb smí se jen dle taxy péci a musí mistrovským znamením se opatřiti. Dle zákona se první přestoupení trestá konfiskací, druhé 14. denním vězením a třetí ztrátou práva měšťanského a pekařského. Kdyby si však pekaři dovolili předepsané zákony obcházet a za tou příčinou schůzky měli, tak dle trestního zákona tak potrestání budou, jak na úmluvy živnostníků k poškození obecnstva vyměřeny jsou. K lepšímu přehledu ode dneška se zřizuje trestní protokol pekařů, do něhož veškeré přestupky zanášeny budou. Aby se pekaři nemohli omlouvati neznalostí těchto předpisů, byli proto na kancelář pozváni a vlastnoručně se všichni podepsali: Fr. Hrabetz, Fr. Polidor, Fr. Hausmann, Josef Liška, Thekla Pauperova, Fr. Polášek druhý cechmistr. Engel radní a syndikus, Schnobel aktuar. V r. 1830. vydán byl živnostenský dekret, že nevyučení pekařskému řemeslu mohou péci černý chléb (landbrod) a jej na týdenním trhu prodávati. Pečení černého chleba prohlášeno za svobodné zaměstnání. R. 1848. žádal Fr. Hrachovina, pekařský tovaryš, magistrat, aby dostal povolení na rok do ciziny a chce cestovní knížku, neb se dle výučního listu ze dne 8. března pekařství náležitě vyučil. Roku 1821. byli cechmistři Franc Hrabec a Fr. Polidor a cechmistřovali až do r. 1826. V roce 1827. byli Josef Liška a Fr. Hrabec cechmistři a mistři Fr. Polášek, Jan Hausmann, Fr. Hausmann, Jan Polidor, až do r. 1830; bylo tedy v cechu 6 pekařů. V r. 1837. byli cechmistři Fr. Polášek, Jan Hausmann až do r. 1840. V r. 1843. byli zvoleni Fr. Hausmann, Cyrill Polidor, až do r. 1849. Nový mistr byl Ant. Kuchynka. V r. 1850. byli

cechmistři předešli a nově přijatí mistři Jiří Polidor, Jan Tropper, Frant. Skřeček: celkem 9 pekařů. V roce 1852. byli cechmistři Fr. Hrabetz a Jan Hausmann. V r. 1859. byli cechmistři Cyrill Polidor a Jiří Polidor, mistři pak: Jan Tropper, Fr. Skřeček, Jakob Kulka, Mackovik, Fr. Hrachovina a Frant. Keller. Roku 1860. za předešlých cechmistrů vyučil se u p. Jana Troppra Jan Klabazňa a položil do cechu 3 zl. za vejповěd za tovaryše. Nyní patří pekaři k společenstvu živností potravních, jehož předsedou jest Antonín Klabazňa, pekař. Ve výboru jsou: Jos. Blažek, perníkář a voskář a Al. Palacký, cukrář, jako zástupcové ostatních živnostníků sem připojených. Všech členů jest 38.

Cech pekařský v Kroměříži vystavuje list za vyučenou Josefu Pauperovi syn zdejšího Quardimuškytyra, který se učil u spolumistra Jiřího Orla a byl 5. Juní 1762. od svého lémistra za přítomnosti pana živnosten. představeného Leop. Kismansbauera a dvou spolumistrů starších Karla Duba a Jana Kavky do učení přijat a 9. června 1765. za vyučenou dostal, jelikož svá 3 leta učení řádně vystál. In der Hochfürstlich Bischöflichen Residenz Stadt Kremsier, 3. listopadu 1768. Lukáš Neuwirt altgeschwörner, Johann Kavka Jüngerer und anderer mit Meisterr der ehrssam. Becken Handwerk. Vysvědčení německy psané, pečeť jest však česká s letopočtem 1657. Ve znaku pod trojpraprskovitou korunkou jest houska a pod ní 4 bochánky.

Cech pekařský v Holešově má nový protokol z roku 1825., do něhož byli ze staré a již roztrhané knihy přepsány záznamy dosud žijících mistrů (v r. 1825). V r. 1767. platil cech vrchnosti 4 zl. 10 kr. Pečeť má nápis: Peczet czechu pekarzského mie * Hole *.

X. Cech kovářský a kolářský (se zámečníky) v Přerově a městech okolních.

Kdy byl v Přerově tento cech založen není známo. Nezachovaly se ani artykule ani starší cechovní záznamy, pouze protokol od r. 1796. zařízený dle krajského nařízení ze dne 21. srpna 1795. Mimo těchto tří řemesel byli k tomuto cechu ještě hodináři přivtěleni. Zvláštní jest, že na počátku knihy pro záznam učňů jest napsáno: Zápis o přijatých učních u cechu kovářského, kolářského a hodinářského, a zámečníci nejsou jmenováni ačkoliv jsou noví mistři zámečníci do cechu přijímáni a titul protokolu, který má lepenkové desky tvrdé koží potažené, jest na červeném štítku takto napsán: Protokol der ehr. Schmeide Wagner und Schloser Zunft. 1830. (letopočet, kdy byla kniha vázána). — Dle prvního zápisu učňů z r. 1796 dne 2. juli byli cechmistři Johanes Goldt a Franc Furch a Karel Vaška cech. komisař; za učně přijati Ferd.

Poll u Fr. Furcha, koláře a Laurenc Fichza u Jos. Pally, kováře a Martin Vanderka též u Pally. — V r. 1797. byli cechmistři Jan Gold a Jiří Stefel. R. 1798. předešli cechmistr jest česky podepsán Jiřík Stefl jako mlačí. — Do učení přijati Filip Mazal u Valentina Koláře, mistra kolářského a Hanus Mates u Václ. Kaličky. — V r. 1801 jest podepsán pouze Jan Vlček jako cechmistr a v r. 1804. Jiřík Palla. Není však v těchto letech žádný záznam, že byl přijat učen na zámečnictví neb hodinářství, pouze v 1816. za cechmistrů Jos. Pally a Ernesta Kocurka byl přijat do učení Josef Herzig u Tomáše Bernada k vyučení se cvočkářství (Nagelšmit). Teprve v roce 1820. za cechmistrů Jos. Kořinka a Arn. Kocurka přijat do učení Josef Svoboda u spolumistra Jana Svobody svého děda k vyučení se zámečnictví. Zápis nově přijatých mistrů počíná r. 1801. i přijat za cechmistrů Jana Pally druhého Václ. Ryšánek z Raclavic za venkovského mistra, ale jakého řemesla není napsáno. R. 1808. za cechmistrů Jiříka Pally a Jana Vlčka přijat za mistra Fr. Pospíšil. —

Roku 1819. přijat za mistra František Hartwig, brusič (Schleifer Meister). V r. 1824. byli cechmistři Arnošt Kocurek a Jos. Palla a za mistra přijat Fr. Zamikal, kolář. V r. 1826. jest první záznam o nově přijatém mistru zámečnickém za cechmistrů Arn. Kocurka a Jana Kornauda; do cechu přivtělen Jan Kornaud (asi mladší), který se vyučil u zámečnicko-klempířského cechu v N. Jičíně a tam i za mistra přijat byl. — V r. 1827. za předešlých cechmistrů přijat Franc Čeladník z Tovačova, který u tamního cechu zámečnického za mistra přijat byl a přivtělen do našeho cechu kovářského, kolářského a zámečnického. Nepíše se více a hodinářského, nýbrž první tři řemesla se jmenují v záznamech mistrovských již od r. 1825., před tím bylo též pouze psáno cech kovářský a kolářský. Již v r. 1826. přijat do cechu Frant. Kijovský jako zámečník a též Kalovský Josef. V r. 1827. přijat Jakub Křehký, zámečník. V r. 1828. za dřívějších cechmistrů přijati Josef Herzig, **cvočkář**, Egidius Možný, **řemenář**, Frant. Kouřil **sedlář** a Svoboda Václav, **knihař**. Téhož roku přibyl ještě jeden mistr sedlářský, Frant. Osčádal. V roce 1830. za cechmistrů Jana Kornauda a Johana Kuřila, který se podpisuje kontrolor, přijat do cechu Frant. Rund, **hodinář**. V r. 1831. přijat Jakub Tesárek, kovář. V roce 1833. za cechmistrů Jakuba Křehkého a Ant. Sekery přijati za mistry Flor. Dreiseydel, sedlář a Ignác König, sedlář. V roce 1834. za předešlých cechmistrů Fr. Sobotik, kolář a Ant. Žaludek, kovář v Moštěnici.

V roce 1835. dne 7. února žádali někteří členové tohoto velice smíšeného cechu, v němž tedy mimo prvních a původních 4 řemesel (kovářského, kolářského, zámečnického a hodinářského)

ještě řemeslo knihařské, řemenářské, sedlářské a cvočkařské v této době zastoupeno bylo, celkem 8 řemesel, přerovský magistrat, aby byli od cechu kovářsko-kolářského oddělení z mnoha uvedených důvodů a mohli sobě zvláštní cech založiti a sice zámečníci s ostatními později přistouplými řemeslníky. Což bylo magistratem dovoleno, jest-li se smírně vyrovnají, a to se též stalo. Podepsáni jsou Jakub Křehký, Svoboda, knihař, Ignác König, Johan Kornand, Flor. Drejseidl sedlář, Josef Herzig, Bernad Tomáš, cvočkař, Egidius Možný, Jan Zdařil, Jakub Sekera, Fr. Kyjovský a Fr. Čeladník. Tito jmenovaní si tedy vytvořili nový cech zámečnický, knihařský a sedlářský s ostatními řemesly, takže zbyli pouze **kováři a koláři**, kteří bezpochyby též původní cech tvořili. V tomto cechu byli roku 1835. cechmistři Frant. Pospíšil a Jakub Palla. V r. 1836. přijat Josef Zapletal, kolář, v r. 1841. za cechmistru Frant. Pospíšila a Josefa Pally přijati Josef Pospíšil, kolář a Fr. Řiháček, kovář. V r. 1843. byli cechmistři Josef Palla a Jan Garlík, v r. 1844. Fr. Sobotík a Jan Garlík. V r. 1850. Jan Pala a Balt. Kalika a cechmistřovali do r. 1853. Za mistry byli přijati v r. 1848. Jan Otahal a v r. 1853. za tovaryše vyhlášen Jan Ryšánek z Raclavic; cech. komisařem byl Gros. Tím končí zápisy mistrovské vesměs německy psané. Poslední záznam učňů jest z r. 1847.; za komisaře Vyhnánka byl přijat do učení Fr. Novák z Henšlova u Jakuba Skřenky, venkovního mistra.

V r. 1853. žádá Josef Pospíšil, mistr kolářský, magistrat o nové provozování řemesla. R. 1855. žádá Tomáš Pospíšil za mistrovské právo; povoluje se. Kováři i koláři patří nyní ku společenstvu smíšenému a v celém okresu jest 53 kovářů, 11 podkovářů a 17 kolářů. V Přerově jsou 3 kováři a 3 koláři.

Cech kovářský v Tovačově byl původně cechem smíšeným a sice spojen s koláři a zámečníky, kteří se později oddělili a samostatný cech vytvořili. Ale při jeho založení bylo ještě více řemesel spojeno, jak zjevno z artykulů v r. 1692. cechu smíšenému udělených. Po tomto cechu se zachoval opis jejich ve vázané knize visutou pečeti opatřené. Sestávají z 35 článků tohoto obsahu: Ferdinand Julius Svaté Římské říše hrabě z Salmu a Neuburgku nad Rnem dědičný pán na Tovačově, Kojetíně a Králících J. M. Cís. radda skutečný komorník a soudce zemský v Margkrab. Moravském Známé činíme tímto listem kterak jsou před nás předstoupili mistři řemesla kovářského, hodinářského, šifftařského, kolářského, bednářského a stolařského měšťané a obyvatele města našeho Tovačova nás žádající abych jistě od její arciknížecí milosti Leopolda Viléma arciknížete Rakouského pod datum ve Vídni 15. června 1657. poctivému cechu kovářskému a kolářskému v biskupské residenci městě Kroměříži nadané cech artykule také v našem městě Tovačově introducivaly,

rozšířili a k zachování udrželi. Kdež my vezmouc sobě nemalou ale znamenitou pohodlnost gmenovaných řemesel s dobrým našim rozmyslem níže položené artykule nadjmenovaným řemeslníkům nynějším i budoucím sme dali.

Art. 1. Cechmistři starší mají bejtí přisežní na cti dobře zachovali aby se na nich žádný neurazil a v řemesle svém dobře zkušeni tak aby to jejich povolání skutek ujišťoval a dotčení cechmistři a starší, aby předkem sami se pána Boha báli a spolu ve svornosti a v lásce přebývali a potom také jiné mistry a čeládku k tomu napomínali; kdo by se proti tomu dopustil bude pokutou peněžitou která k zlepšení cechu obrácena býti má aneb i dle uvážení purkmistra vézením potrestán bude. Co by se mezi mistry zběhlo, to aby cechmistři přátelsky k porovnání přivedli, poněvadž veliké závazky a přísahy na sobě mají. A aby náboženství katolické se rozmahalo dotčným lidem cechovním dle žádosti jejich dovolujeme, aby oni ve farním našem kostele tovačovském korouhev svou vlastní měli a na procesi Božího Těla ze svíčkami ji vzíti, též dva svícey neb postavníky ze svíčkami voskovými před oltářem toho chrámu Páně držeti a mši sv. každý kvartal sloužiti dáti mohli.

At. 2. Který by mistr procesi neb při mši najíti se nedal v suché dni bez omluvy, ten 2 lb. vosku trestán buď. Art. 3. Každý mistr se svou ženou, dětmi a čeládkou jest povinen velikonoční zpověď a sv. Comuny vykonati a to pod pokutou 1 ft. vosku. Art. 4. Každého roku mají dva bohabojní cechmistři voleni býti které řemeslo zpravovati a zlé trestati budou. Kdoby volbu nepřijal a slušné příčiny neproukázal ten 5 zl. mor. do důchodů našich a 4 lb. vosku do cechu trestán a přece cechmistrem býti má.

Art. 5. Který učen nadepsaných řemesel žádostivý učiti se jest, ten ukáže list od rodu a 2 zl. m. a 4 ft. vosku připovědného a 4 české groše za obslání složiti, tři leta se učiti a po vyučení má jemu mistr dáti na celé šaty; za to vyučený učen ještě 14 dní u mistra dělati má. Který by chtěl míti za 2 leta za vyučenou nedá jemu mistr šatu. Art. 6. Který řemeslník se chce do cechu připověděti, proukáže se listem od rodu a druhým od vyučení má 2 zl. mor. a 4 ft. vosku připovědného a 4 gr. čes. obesaného dáti, mistrštuk neb mistrovské dílo vykonati aneb na místě toho 9 zl. mor. do cechu složiti. Art. 7. Přijatý má za mladšího mistra tak dlouho držán býti pokudž by se jiný mistr nepřipověděl. Art. 8. Mistrovský syn dá pouze 1 zl. m. a 2 ft. vosku a 4 gr. č. do cechu (za mistra). Art. 9. I ten kdo pozůstalou vdovu aneb mistrov. dceru za manželku pojme. Art. 10. Který mladý mistr tyto povinnosti nevykoná nemá ani učně ani tovaryše držeti. Art. 11. Mladý mistr, přistoupi-li nový dá 1 zl. do cechu a více mladým nebude. Ten mladší mistr který by před přijatím celý rok u mistra nedělal nýbrž se oženil a v městě se osadil tomu dovoleno za mistra dělati. Art. 12. Svolá-li cechmistr cech každý se musí dostaviti pod pokutou 1 ft. vosku a bez povolení nesmí vstávati a do řeči vskakovati.

Art. 13. Který mistr jemu zaslané oznámení jinému mistru by lmed neposlal dá 1 ft. vosku. Art. 14. Tovaryš, učeň ani čeládka nemá se mistru odluzovati pod 2 ft. vosku. Art. 15. Přivandruje-li tovaryš má se u staršího cechmistra o dílo přezvědět. Art. 16. Chceli tovaryš z díla vystoupiti má to mistrovi na 8 dní oznámiti. Art. 17. Žádný mistr nemá více nade dva tovaryše a 1 učně mítí pod pokutou 2 zl. m. Art. 18. Nastaneli mezi mistry nedorozumění nějaké mají se do toho cechmistři vložiti a přátelským způsobem porovnatí. Není-li to možno, pak se spor na purkmistra a radu města vznese aby rozhodli pod pokutou 4 ft. vosku do cechu. Art. 19. Jestli se některému mistru dílo projedná, má takové fedrovati a dlouho nezdržovati pod uznanou pokutou od cechmistřů neb purkmistra. Art. 20. Jestli mistr jinému na poctivosti utrhá neb dílo zhání položí za první 6 ft. a za druhé 4 ft. vosku do cechu. Art. 21. Při pohřbě mistra, ženy, ditek neb tovaryše i učně má mistr buď sám neb skrze ženu svou neb tovaryše přítomen býti pod pokutou 1 ft. vosku. Art. 22. Vdova může řemeslo dělati. Art. 23. Kdo tajnost cechovní prozradí má 2 ft. vosku pokutován býti. Art. 24. (cztyrmeczytny) Žádný mistr nemá potřeb řemeslnických před jiným předkupovati pod pokutou 4 lb. vosku. Art. 25. Jdeli mistr přes pole musí dle toho jednati co v cechu zavrženo bude, pak-li by na odpor toho byl, má se znovu do cechu připovědět. Art. 26. Každý měsíc mají se mistři do cechu scházeti pod pokutou 2 ft. vosku a každý složí 4 krejcare české na potřeby cechovní. Art. 27. Proviní-li se některý cechmistr proti těmto artykulum má vždy dvojnásobně trestán býti jako těch věcí znalejší. Art. 28. Mistři vesničtí jsou povinni pouze na suché dni do cechu přijíti a $\frac{1}{2}$ zl. m. dáti. Art. 29. To nařizujem aby ani v městě ani na panství žádní sstulyrzy nadřečených řemesel do cechu nepřipovědění, trpění nebyli, kdo bude postižen dílo mu pobráno býti má a 2 zl. m., do důchodu našeho 1 zl. a do cechu 1 zl. pokutován. Art. 30. Kdo jen do cechu polovičně přijat byl (venkovní) a v městě se pak usadil povinen bude druhou polovici zapraviti. Art. 31. Přijedou-li přespólní mistři těchto řemesel na Tarmark neb Jarmark do Tovačova jak také šmajdlíři, mají od zhlídnutí díla svého jeden každý po 2 gr. č. platiti. Art. 32. Ale mistři těchto řemesel kojetínští, aneb přijedou-li tovačovští do Kojetína neb Němčic jedni druhým nic platiti nemají. Art. 33. Najde-li se na jarmarku ničemné dílo, má se do cechu vzíti a mistra toho s povolením purgmistra potrestati. Art. 34. Pečet cechovní u star. cechmistra má býti a jen u přítomnosti celého cechu s ní pečeti. Art. 35. Cech má právo toto naše obdarování neb artykule jiným cechům na žádost uděliti. Za tyto artykule se nám na věčné časy zavázali stálého každoročně z cechu toho 2 zl. m. jeden při sv. Jiří, druhý pak při sv. Václavě do důchodův našich dávati. Jenž jest dán na zámku Tovačovským den sv. Jiří 1692. letha. K tomu jest připsáno: Na učiněnou prosbu cechu toho, jemuž original artikulů

dne 3. septm. 1720 v širokéj ulici shořel abych ještě ručnickarské a sklenářské řemeslo do jejich cechu z milosti panskej připojil.

Tehdy z moci vrchnostenské tyto artykule ratificiruji, konfirmiruji a k tomu cechu ještě nadřečené řemeslníky přivtěluji. To vlastní rukou podpisuji a mou přirozenou velkou pečeť přivěsiti jsem rozkázal. Jenž jest dán na zámku Tovačovském na den sv. Eusebia 1721. letha Pan z Peterswaldam. Pečeť má ve znaku práva a nad ním korunky. —

Stará knížka cechovní s koženými deskami má na prvním listu tento záznam: Dne 2. novembri roku 1759. stala se jest domluva mezi cechmi dvěma strany totiž kovářsky a kolářským spolu zámečnickým tak řečená separací neb rozdělení za cechmistrů p. August. Kunčíka a Ant. Zubala. Na druhé stránce jest zápis z r. 1727. že přijat jest do cechu Ant. Zubal za cechmistrů Pavla Humpi a Johanesa Vrzala. za mistra Ant. Slavík, kolářského řemesla v r. 1727. za cechmistrů Jakuba Balaše a Jana Incovského. R. 1738. přijat za mistra Norbert Najmon za cechmistrů Jak. Balaše a Jak. Hudiho (Chudý). — Záписы pokračují do roku 1784. pak ale na prázdných listech jsou záznamy od r. 1804. až do 1831., kdy se uvolil Johan Valenta ten dluh 3 zl. co jeho otec poč. cechu ostal dlužen zaplatiti. — Téhož roku přijato od Jana Mráčka mistra kovářského restu 48 c. m. Druhá kniha jest protokol pro počt. cech kovářský od roku 1762. dne 9. Juni. Na prvním listu jest: Přenešení pánů magstrů ze starýho protokolu. Andrys Humpa, Jos. Skřenek, Václ. Činovský, Anton Makas, Ant. Dostal, Jos. Chudý, Jos. Humpa, Václ. Slavík, Jakob Rosůlek, Joanes Mráček, Václav Slavík; celkem 11 členů. První zápis jest z r. 1764., když byl přijat Matuš Humpa. Zápis mistrů pokračuje až do roku 1860. a veškeré záznamy jsou česky psány. V druhé části knihy jest zápis pro tovaryše a pak pro učně. —

Cech kolářský a zámečnický v Tovačově má protokol od r. 1774. na přijímání majstrů a učňů. Jest to kniha s deskami koženými a první záznam pochází z roku 1775., kdy za cechmistrů Ant. Fleslera a cech. komisaře Jana Jiříka Rozkošného přijat za mistra Jakub Rolný, kolář, který byl již v městečku Hurcžitzich již incorporisován do zdejšího cechu v městečku Klenovicích na domluvenou povinnost 3 zl. Poslední záznam mistrovský jest z roku 1827. Cechmistrři byli Kašpar Sedláček a Vincenc Nop. Veškeré záznamy jsou též české. Přijímání učňů jest zapisováno do r. 1832., ale to jest zapsán učedlník kovářský Fr. Tichý k mistru Jiříkovi Novotnému z Trobek na 3 leta za předešlých cechmistrů. —

Cech kovářský v Holešově byl založen v r. 1551. a sice byli to kováři se zámečníky, k nimž se později připojili koláři a bednáři. Do r. 1551. patřili k cechu kroměřížskému, od něhož také artykule obdrželi. Pečeť cechu má ve štítu na 4 pole rozděleném nahoře v levo podkovu, na pravo

křížem přeložené klíče, dole na levo kolo a na pravo sud. Nápis kolem: Peczet * Rzemesla * kowars * mies * Holle *.

Cech kovářský a kolářský ve Vyzovicích byl založen v r. 1689. a spravoval se artykulemi cechu hradištského. Byly roku 1693. potvrzeny Marii z Gollen. Dle obdarování z r. 1573. směli kováři a zámečníci vyzovští v horách milíře pálití a platili od každého 7½ gr. bílého.

XI. Spojený cech zámečnický a knihařský s přidruženými řemesly v Přerově a městech okolních.

V Přerově byli zámečníci spojeni s kováři, ale jak ze záznamů předešlého cechu viděti, v roce 1835. utvořili nejen s knihaři ale se cvočkaři, hodináři, sedláři, řemenáři a též klempíři **společenský cech**. Cechovní kniha má nápis na prvním listu: Zunftsbuch der ehr. vereinigten Schlosser, Buchbinder und Nagelschmiede Zunft za komisaře Narzissa Groglera a cechmistrů Václ. Svobody a Egidiusa Možného 1835. První zápis učňů jest však z r. 1816. Byly totiž všechny záznamy nově spojených řemesel z cechovní knihy kovářské vytaženy a do knihy nového cechu zanešeny. Jsou také až do roku 1836. stejnou rukou psány i s podpisy cechmistrů cechu kovářského a komisaře. První záznam mistrovský ze dne 29. srpna 1835. jest teprve vlastnoručně podepsán novými výše jmenovanými cechmistry. Do cechu přijat Matheus Pek, knihař z Bystrice. Byl to šestnáctý mistr. Cech zakládající mistři byli: Frant. Čeladník, zámečnick, Fr. Kiovský, zámečnick, Jak. Křehký, zámečnick, Baltazar Pavlovský, zámečnick z Pršic, Fr. Kornaud, zámečnick, Jakub Sekera, zámečnick, Jan Svoboda, zámečnick, Jos. Herzig, cvočkař, Eug. Možný, řemenář, Florian Dreiseitl, sedlář, Ignác König, sedlář, Václ. Svoboda, knihař, Fr. Rund, hodinář, Jan Zdařil, klempíř, a Arnošt Kocourek, sklenář, již v r. 1804. k cechu kovářskému přivtělený, který byl již mistrem u cechu sklenářského v Olomouci, ale již v roce 1838. zemřel.

V r. 1836. byli přijati Jan Bařina, sedlář z Podsedluk, Vincenc Pospíšil, sedlář z Oseku a Fr. Seitl, knihař za cechmistrů Václ. Svobody a Fr. Kyjovského. V r. 1840. za cechmistrů Jakuba Křehkého a Flor. Drejsajdla přijat Josef Svoboda, knihař; v r. 1841. přijati Josef Možný a Ant. Možný, řemenáři. V r. 1842. byli cechmistři Flor. Drejsajdl a Jakub Sekera, přijat za mistra Josef Švrdlík, zámečnick. V r. 1848. byli cechmistři Jakob Křehký a Michael Skyba. Zvláštností jest, že přijat byl toho roku do cechu Josef Griese, soustružník, ačkoliv bylo toto řemeslo přivtěleno k cechu stolařskému. V r. 1850. přijat do cechu David Horovic, zlatník a stříbrník, pak Vilém Pleus, klempíř. V r. 1851. přijat Josef Rund, hodinář. V r. 1853. za cechmistrů Michala

Skyby a Jos. Herziga přijat do cechu Filip Pitron, sklenář a Josef Kočí, řemenář. V r. 1858. za cechmistrů Jakuba Sekery a Josefa Griesse přijat za mistra Václav Svoboda z Přerova. Jako mistrovský kus vyhotovil velkou knihu s tuhými koženými deskami, která byla v roce 1861. užita jako nový protokol cechovní. Má na deskách nápis: Kniha řemeslnického cechu společenského přerovského 1861. — Obsahuje však od tohoto roku pouze záznamy učňů a tovaryšů t. j. těch učňů, kteří dostali za vyučenou. — Záznamy mistrů jsou však v první knize cechovní vedeny dále až do roku 1865. Cechmistrem byl toho roku Jiří Greger; za mistra přijat Jiří Tureček, zámečník v r. 1863. a v r. 1865. Franta Křístek, sedlár a Jan Brzokoupil, dýmkař. První zápis český jest z roku 1859. za komisaře Tichovského. V nové knize pokračují záznamy učňů dále za přítomnosti pana cechovního komisaře, pánů cechmistrů a celého počestného cechu zámečnického a jiných spojených — tak se sice píše ještě v roce 1877., ale cechovní komisař není již v nové knize vůbec podepsán. Do roku 1869. se podpisuje pouze Jiří Gregr; od r. 1870. Anton Hoffmann až do roku 1874. Od toho roku opět Jiří Gregr, který podpisuje i poslední zápis z r. 1883. když dne 1. října byl u přítomnosti pana cechmistra Leopold Schmid tovaryšem jmenován, jenž se učil po 3 leta u p. Frant. Grégra, mistra zámečnického. — Nyní patří zámečníci, hodináři, sklenáři a klempíři i dýmkaři ku společenstvu smíšených řemesel a kniháři, řemenáři a sedláři jsou u společenstva živností ozdobných. —

Smíšený cech v Dřevohosticích sestával z kovářů, zámečníků, kolářů, stolařů a bednářů. Podpisovali se mistři paterého řemesla a poctivého cechu jednoho. Založen byl v r. 1668. a dne 10. ledna toho roku obdržel potvrzené artykule od Jana Kaldšmida. Artykule mají 22 článků a jsou totožné s artykulemi podobného cechu meziříčského. Pečeť s nápisem: Pecet cechovní * těch * rzemesl w Drzewosti * 1668 — a má ve znaku podkovu, zámek, hoblík, kolo a paličku.

Smíšený cech ve Slušovicích sestával z velice mnoha řemesel, hlavně byla tu zastoupena nejvíce, jejichž znaky na pečeti se nalezají. Ve vejčitém štítu na 9 polí rozděleném se nalezá: nahoře v levo dvě bambitky — řemeslo puškařské, v pravo podkova — řemeslo kovářské, ve druhé řadě v levo kolo — řemeslo kolářské — v pravo nožice — řemeslo krejčířské; v třetí řadě znak řemesla šnurkařského a v dole znak sedlárů (sedlo), provazníků a punčochářů. — Řídil se již novými artykulemi generálními.

Smíšený cech ve Fryštáku sestával ze zámečníků, kovářů, kolářů, stolařů, tesařů, krejčů a více jiných řemesel. Cechovní protokol počíná zápisy z r. 1752. a novější jest z r. 1814.

XII. Cech zednický a tesařský v Přerově a městech okolních.

V Přerově se z tohoto cechu nezachovaly práždné cechovní památky. Vše bylo zničeno. Co pouze záležitostí úředních se týkalo, to se uchovalo na radnici. Posledním cechmistrem byl Karel Mrkva, mistr zednický. Z listu za vyučenou, na němž jest vytisknuta pečeť cechovní, se aspoň zachovalo, jak vypadala. Znak jest na dřevě svislé polovici rozdělen, nad nímž jest korunka. V přední půli jest krokvice, přes její levou stranu na přič položené kladivo a přes pravou stranu zednická lžice. Nad krokvicí jest kružidlo — znak zednický. V druhé polovici jsou křížem přeložené tesařské sekery, prostředkem jest postavena měřicí šňůra s držadlem a nad ní pravoúhelník s kružidlem. Kolem nápis: P. cechu * zednitzkeho a tessarskeho miesta Prerowa bez letopočtu.

Kdy byl cech založen, není známo. Měl artykule na pergamenu psané i staré cechovní knihy, ale to se nešetřilo. — Z roku 1783. podána magistrátem Consignace čili soupis zednických mistrů, tovaryšů a učňů v městě Přerově se nalezajících a ku stavbě české pevnosti Plas povolanych. Jsou jmenováni mistři: Jan Souček a Jan Bittner. Z tovaryšů: Mart. Kabelík, Aug. Souček, Jan Dupal a Viktor Zbořilek. Učeň byl Jan Kania. V r. 1786. má ku téže stavbě poslati město Přerov 3 zedníky. Byli vysláni 3 tovaryši: Jan Dupal, Jan Kotik a Tomáš Řiháček. V r. 1877. byli vysláni Vikt. Zbořil, Jakub Duda a Kusta. Téhož leta byl zedníkem v Přerově též Šebestian Herzog. — Další leta pracovali ještě na pracích pevnostních cirkulárem od c. k. krajského úřadu pro každé město nařízených v r. 1778. Jan Pisařík a v 1779. Matyáš Kobliha. V r. 1808. mělo město Přerov vyslati k opravě olomoucké pevnosti též některé zedníky. Cirkulář jest takto psán: Poněvadž nutná potřeba toho vyžaduje aby opevnění olomoucká s největším napjetím všech možných sil se rychle provedla, musí se počet dosud při opevnění pracujících zedníků rozmnožiti. Proto má magistrát mimo již vykázaného jednoho zedníka Cyrila Hlaváče, dle výpovědi ze dne 24. dubna číslo 5986. ještě dva zedníky do Olomouce bez prodlení poslati. V Hranicích dne 30. srpna 1808. — Joh. graf Sedlnický. Obec pak vyslala ještě Ignáce Machuška 41letého ženatého a Jana Zelinku 31letého svobodného. Život cechovní teprve v roce 1809. se jeví. Toho leta žádá cech magistrát, aby nové přihlášky za mistry tesařské odmítal, poněvadž nyní nedostatek tovaryšů u mistrů obou měst Přerova se jeví, takže jeden mistr druhému tovaryšskou práci vykonávati musí, aby živobytí si pojistil. Podepsáni jsou: Karel Klabazna starší cechmistr, Anton Piržina mladší, Jan Klabazna, Karel Muržitzký, Šebest. Vidrva, Pavel Glaujuha a Jan Kotik. Hlásiti se o mistrovské právo Bedřich Vrba v N. Jičíně rozený, kdež se

vyučil, ale v Přerově již 22 let pracuje, oženil se a maloměstanský dům čís. 52 si koupil. Magistrát uznal, že jest v městě více tesařů jak třeba a proto rozmnožení ku jejich škodě nepovoluje. Toho leta byl novým cechmistrem Jan Kloss, tesař. Bylo jich tedy 7. V roce 1814. stěžuje si cech u krajského úřadu na vrchnostenský úřad roketnický, že členové cechu toho panství do schůzí nepřicházejí. Toho roku byli cechmistři Šebestian Herzog a Jan Kotík. Při zavedeném protokolu na magistrátě cech vypovídá, že Ignác Drechsler tesař sice žádal za přivtělení, ale nemohl se pronukázati ani listem za vyučenou, listem křestním ani povolením od vrchnosti, proto nemohl býti za mistra přijat, na co si byl stěžoval. Ale tovaryši Ant. Malachta a Jan Šrámek svůj kvartal nezaplatili. Jiná však individua, ačkoliv za přivtělení nežádali, veřejné práce zednické a tesařské vykonávají a tedy zjevnými fušary jsou a tedy cechu ku škodě. Tato stížnost psaná na krajský úřad nebyla vlastnoručně cech. komisařem podepsána, ale přece jeho podpis tam byl. To vysvětluje cechmistr Herzog tak, že stížnost zhotovil berní revisor Urbánek Jan za 1 zl. 30 kr. a on sám jej požádal, aby cech. komisaře Filipa Zimka podepsal. Práví, že sice k tomu plnou moc neměl, ale že se domníval, poněvadž komisař o tom věděl, že proti tomu nebude ničeho namítati, tím spíše, že hned po odeslání žádosti jej o tom uvědomil. — Cech konečně si stěžuje opět na Drechslera, že ačkoliv nemohl za venkovského mistra ustanoven býti, přece již po 6 let mistr. práci tesařskou vykonává a tamní vrchnost mu to dovoluje. Na oznámení magistrátu krajský úřad nařizuje úřadu vrchnostenskému v Roketnici, aby své příslušníky přimněl ku povinnostem cechovním gener. artykuly nařízeným a žádných odchylek od nich netrpěl. Roku 1819. žádá Anton. Mrkva, zednický tovaryš a maloměšťan z předměstí Trávníku dům čís. 227., za mistrovství a též Frant. Klabažna, syn Jana, tesařského mistra. Žádosti se podávají na magistrát. Roku 1820. rozhodnul krajský úřad v Hranicích ve příčině stížnosti, jakou podal tentokráte na tesařské a zednické tovaryše panství mostěnického Jiřího Švendu, Drábka, Forgače a Nevláčila, že sice k cechu přerovskému patří, ale své povinnosti neplní, bez opovědi svým mistrům samostatně pracují a mistrovský groš neodvádějí, aby žádnou práci bez vědomí svých mistrů nedělali a patřičné poplatky bez průtahu zaplatili a budoucně u svých pánů o práci se hlásili a veškeré práce bez vědomí mistra pod trestem se zdrželi. Avšak mistrovský groš jen ten platí, kdo od mistra práci obdržel.

R. 1821. byl zednický tovaryš v Přerově Martin Neumann, usazený v okrese Přerovském, přijat za mistra od cechu bystrického, ačkoliv nevykázal se listem za vyučenou ani potvrzením o 3 letech vandrovních, což mu cech přerovský vydati nechce, aby toho nemohl upotřebiti pro žádání mistrov. práva pro Přerov, což nemůže připustiti, poněvadž již 6 mistrů zednických jest a jeden venkovský a v okrese taký ne-

dostatek práce se jeví, že 3 mistři společně pracují. Mimo to je v okrese dosti fušerů, kteří živnost poškozují, poněvadž není cech proti nim od úřadu dosti chráněn. Neuman byl jako třetí mistr přijat od cechu bystrického, ale na panství přerovském a přestavlkém jako mistr zednický jest ustanoven Ant. Mrkva, že však Neuman v Přestavlkách bydlel, nikoliv v okrese bystrickém, obával se cech poškozování. Stížnost došla na krajský úřad a ten nařídil vyšetření věci při hlavním úřadu panství bystrického s bystrickým cechem zednickým pro nezákonné udělení mistr. práva. Cechu bystrickému se přikazuje, aby buď do 4 neděl potřebné průkazy od Neumana si vymohl, jinak jej musí ze seznamu mistrů vymazati. Tu však vrchnostenský úřad v Přestavlkách přijal Neumana za vrchnostenského mistra, poněvadž ale Ant. Mrkva byl dříve vrchností pro Přestavky přijat, podal prosbu na Viléma říšského hraběte z Magnisů, pána panství přerovského, želatovického a přestavlkého, aby byl ve službě ponechán. Hrabě Magnis sám odpovídá pod datum z Přerova ze dne 3. února 1821. takto: Poněvadž jsem se přesvědčil, že prosebník až dosud práce stavební na panství přerovském a přestavlkém k mé spokojenosti provedl, proto jej i na dále jako mistra zednického vrchnostenského podržuji. To dávám na vědomí oboum mým vrchnostenským úřadům. Rozhodnuto bylo v r. 1825. pro cech příznivě. Roku 1821. byli cechmistři Jan Sulín a Kašpar Poláček. V r. 1829. podává Ant. Mrkva protest proti J. Kleinovi na magistrát, který chce býti mistrem zednickým a byl již od cechu přijat. Ant. Mrkva snaží se dokázati, že Klein ani řemeslu zednickému se neučil (ačkoliv byl zdejším rodákem), že jenom tkalcovství provozoval a nikde nevandroval. Klein však dovozuje, že již 20 let jako zednický tovaryš pracuje, byl 2 roky v Nitře, rok v Pešti, půl roku ve Vácově a 2 roky v Kroměříži. Na základě toho jej cech přijal za cechmistrů Jana Klabazni a Kašpara Poláška a též magistratem jest mu mistrovské právo uděleno. Té doby byli v Přerově 2 mistři zedničtí a 2 tesaři. Mrkva však není s tím spokojen a stěžuje si u krajského úřadu. Na vyzvání jeho podává magistrát své dobrozdání v tom smyslu, že Klein má správný list za vyučenou i že se vykazuje řádnými lety vandrovními, ale že Mrkva stěžuje si pouze z nízké závisti a osobní nenávisti proti Kleinovi. Mimo to při 3664 duších v městě (v r. 1829!) nedostačí 2 zedničtí mistři, protože Mrkva jest nejvíce přes pole zaměstnán a druhý Kašp. Polášek již starý jest a též pro opilstost nestačí, tak že jest často nouze o mistra. Na to se dle dekretu zemského úřadu Ant. Mrkva s rekursem zamítá a Jan Klein za mistra potvrzuje. V r. 1829. žádá Jan Chomeček, zednický tovaryš z Přerova, za udělení mistrov. práva. Byl od magistratu za mistra zednického přijat, poněvadž cech ničeho nenamítal. V roku 1831. jsou ještě předešní cechmistři. Herzig cech. komisař. Toho roku vydán byl cirkulář od krajského úřadu přerovského vzhledem ku zkoušce zedni-

ckých a tesařských mistrů na venkově u stavebního ředitelství. Ačkoliv není zkouška pro mistrovské právo zákonně předepsána, přece se vysokým dekretem ustanovuje, že chce-li venkovský mistr zkoušku takovou pro lepší dokázání své dovednosti složit, nemá tuto u c. k. krajského inženýra, ale bezprostředně u zemského stavebního ředitelství složit. R. 1833. byli v Přerově 4 mistři zedničtí: Ant. Mrkva, Jan Klein, Jan Chromeček a Jan Kotík a venkovský mistr Václav Mentlik v Přestavlkách, pak vdovy Marie Poláčková po † Kašparu a Anna Pirzinová po † Antonínu. Cechmistři byli: Jan Klabazňa a Fr. Klabazňa; oba tesaři. Jan Klabazňa dostal již v roce 1831. z několika stran podpory pro pohořelé cechovníky z r. 1830., ale někteří si u magistratu stěžují, že nic nedostali. Klabazňa vystavuje účty, dle nichž došlo 46 zl. Na útraty a k rozdělení došlo 18 zl. 59 kr. Zbytek 27 zl. 1 kr. mu shořel při vzniklém požáru v dubnu r. 1832. s veškerým jeho jménem, tak že jen holý život zachránil. Podařilo se mu pouze cechovní pokladnici vynést, ale peníze v bankovkách poštovním úřadem vyplacené na popel shořely. Ale uvoluje se, že na termíny onu částku chce zaplatiti. Téhož roku žádá Jan Mrkva, syn Antonína za právo mistrovské; povoluje se mu.

R. 1834. žádá Tomáš Skřeček za mistrovské právo tesařské. — Jan Klabazňa, starší cechmistr, toho roku nechal dělat nové postavníky. Roku 1835. byli cechmistři Frant. Klabazňa a Jan Klein; mistrů bylo 3 zedničtí a 3 tesařští. R. 1840. hlásí se Fr. Tomašek, akademicky zkoušený stavitel, o právo mistrovské; byl mistrem v Stržilkách u vrchnosti a nyní bydlí v Uher. Hradišti. Cech odmítá, ale magistrat mu ihned právo uděluje. Cech rekuroval ke krajskému úřadu, byl ale odmítnut. V r. 1844. žádá Bernard Válka, tesařský polír z Litovle, za mistrovství; toho roku jsou cechmistři Jan Chromeček a Jan Klein. Cech Válku přijímá, poněvadž Jan Klabazňa zemřel. Cech měl též své cechovní stolice, poněvadž v „počtech cechovních“ z r. 1834. jest záznam, že od opatrování cechov. stolic bylo dáno p. děkanu 24 kr. — V r. 1835. bylo dáno za opravu zámků u cechov. stolic 2 zl. V r. 1854. dovoluje hejtmanství v Kroměříži, aby Aug. Steiner, tesař. mistr ze Želátovic, svou živnost v Přerově provozovati mohl. — V r. 1852. byli cechmistři Johann Mrkva a Fr. Klabazňa. V r. 1850. až 1854. byli v Přerově tito mistři v cechu: Fr. Klabazňa, tesař, Bernard Válka, tesař, Franc Tomašek, baumistr, Ant. Skřeček, tesař, Johan Chromeček, baumistr, Johan Mrkva, baumistr, Ant. Vincena, tesař, August. Steiner, tesař. Ve Lhotě Franc Hrachovina, tesař, a v Tršicích Vincenc Steiger, tesař. — Nyní patří mistři tesařští i zedničtí k společenstvu smíšených řemesel, a jest v okrese 5 tesařů, 8 zednických mistrů, 4 mistři zedničtí i tesařští a 2 stavitelové a 6 pokrývačů. Dokud byl cech zednický a tesařský, byli pokrývači k němu přivtěleni arcí až v nové době, neb dříve jich nebylo třeba, když se střechy pouze šindelem

kryly. První pokrývač, o němž se mluví v r. 1853., Romanus Kappes ze Zlína dostal dovolení, aby se do Přerova přesídliti mohl a byl poukázán, aby se přivtělil k cechu zednickému. V Přerově jest jeden pokrývač a dva kameníci.

Cech zednický a tesařský v Lipníku. Po tomto cechu zbyly 2 cechovní knihy: mistrovská a druhá pouze pro zápis učňů, obě najednou v r. 1756. založené. — Na prvním listu obou knih jest tento záznam česky psaný: Při ustanovení poct. cechu podle cis. král. representaci dekretu povoleny san následující rejstry který tuto poctivý cech založili v roce 1756 a za cechmistry a představený voleni jsau jak následuje: (na druhém listu) Paul Hainrich starší Jakob Werler mladší cechmistři zedničtí. Andres Hausner, Martin Přikryl zedničtí mistři, Georg Pastorek, Josef Klimek, Georg Lejtoch tesarský mistři. První zápis v knize mistrovské psán jest ale již v r. 1736., kdy předstoupil před cech Josef Klimek, který za landmistra v Holešově přijat byl a dle znějících generaliu složil dle uznání totiž do pokladnice 4 zl. 15 kr., mistrom za svačinu 2 zl. 7½ kr., od přípisu 35 kr. a na cechov. posla 17½ kr. Téhož roku též Jura Leytoch za spolu meystra in korporirován byl. Již ale následující záznam jest z roku 1757. ale německy psán a ostatní záznamy rovněž tak až do r. 1858. V knize pro učedníky jest první záznam z roku 1756. ale česky psán: Dne 16. augusta při držaném obzvláštním spolushromáždění poct. zednického a tesařského cechu předstoupil náš spolumajster p. Pavel Heinrich straniva učení na Jiříka Fabika vlastního syna po † Jiříkovi Fabikovi z Bernardicz z dovolením a koncesem vrchnostenským na tři leta dle znějících gener. cech. artykulů načeš on cechovní pokladnici složil 3 zl. od zápisu 35 kr. od obsilání cechu 15 kr. a postavil světky svého vistaveny a vyučení řemesla Jiříka Smichotu spolu Souseda zdejšího, Pavla Grusmona z Bernardic. České zápisy jsou ještě z roku 1757, ale potom též jen německy se učni zapisovali. — V r. 1757. byli cechmistři Paul Heinrich a Andreas Hausner a cech. komisarem Ignác Kuchinka. V r. 1759. byli cechmistři And. Hausner a Jiří Pastorek. V r. 1765. byli Andr. Hausman a Josef Klimek, v r. 1771. Jiří Pastorek a Jakub Walla, cech. komisarem byl Josef Franta a (lokal Gewörbs Vorsteher) místní živnostenský představený Jakub Bytonský; v r. 1780. Fabian Zdura a Josef Klimek, v r. 1792. Fr. Stura a Václ. Hložek a v roce 1810. byli cechmistry Fr. Zdura a Jiří Rabel, v r. 1833. Anton Vala, Jakub Rabel, v r. 1841. Jan Klobuček a Václ. Hašon a cechovní komisař Filip Žák. V r. 1848. byli cechmistři Josef Žák a Jakub Březina a jsou i na posledním záznamu z r. 1858. jako cechmistři podepsáni. — Záznam učňů končí již v r. 1798. za cechmistřů Fr. Glogara a Josefa Sokolíka a jest již na konci knihy; byloť přijímání učňů velmi četné, tak na př. v tomto roce bylo jich 8 přijato.

Cech tesařský a zednický v Holešově založen byl již v novější době, neb dříve, jak ze záznamu cechu lipenského z roku 1736. viděti, byli z Holešova k tomuto cechu přivtěleni.

XIII. Cech mlynářský v Přerově a městech okolních.

Jako po cechu zednickém tak právě i z cechu mlynářského v Přerově ničeho nezbylo, aby se mohlo souditi na jeho stáří, neřku-li kdy byl založen. Ví se jenom tolik, že takový cech v Přerově byl, poněvadž v blízkém okolí na 16 mlýnů bylo a jeho poslední cechmistr se Zuker jmenoval. Jím byla cechovní truhlice i se všemi paměťmi t. j. s celým obsahem za 4 zl. prodána a tak vše ztraceno. — Opět jenom úřední listiny z radnice něco světla vrhají aspoň na bývalé zřízení mlýnské, když o cechu se skorem nemluví. O mlýně u samého města vystaveném se již mluví v roku 1508., kdy dva bratři Hulinský obdrželi obdarování od Viléma z Pernšteina na znovuzřízení mlýna chilkovského, jak již při cechu soukenickém zmíněno bylo. — Jiné obdarování obdržela obec přerovská v r. 1548. od Jana z Pernštejna. — My Jan z Pernšteina a na Helfensteině známo tímto listem činíme, že opatrní purkmistr a radní jakož i celé obce našeho města Přerova milí věrní poddani před nás předstoupili, že jakož s našim povolením rybníky k jejich obecnému užitku částečně na našich pozemcích a dílem na jejich stoky udělali, což jim tímto jako jejich dědičný pán s našim vědomím za dědičný majetek a k užívání na budoucí časy milostivě uděliti ráčili. A že k těmto rybníkům žádnou jinou vodu než tu která z prosenických a lipnických rybníků teče mají, prosili nás poníženě, abychom jim vodu z našich rybníků, která starou stokou do jejich rybníků od starodávna tekla a podnes ještě teče, a co z potřeby na rybníky vybývá na jejich chilkovský mlýn a pilu na prkna svobodně téci nechali. Že my svrchu zmíněný Jan z Pernštejna k jejich ponížené prosbě milostivě naklonění jsme, tak jsme jim tu milost učinili a tímto listem udělujeme, že voda z našich rybníků a od prosenického i lipnického mlýna starou stokou od starodávna do těch rybníků tekla a teče, a co vybyde na jejich chilkovský mlýn a pilu svobodně necháváme. Připovídáme za sebe, naše erby a budoucí nástupce pány lipnického, helfenštýnského a prostějovského panství nynějším i budoucím přerovským měšťanům žádnou změnu neb odvedení jinam z jejich stoky na jiné místo nyní ani v budoucích časech se nestane ani státi nemá. Psáno v našem zámku v Tovačově v pátek na den sv. Fabiana a Šebestiana 1548. Tato důležitá privilej byla na nejvyšším místě od J. Veličenstva ze dne 12. října 1675. a po druhé v r. 1789. od císaře Josefa konfirmována. — Druhá privilej z r. 1566. týkající se tohoto obcí patřícího mlýna byla již při cechu soukenickém též uvedena. — Chilkovský mlýn byl

později jmenován velkým, a když shořel, spáleným mlýnem, na rozdíl od malého mlýna, nynějšího to mlýna jediného v městě samém, který též obci připadl, patrně od vrchnosti jsa postoupen. Ten byl v r. 1717. obcí pronajat následujícím česky psaným kontraktem: Leta panie 1717. dne 1. february zprojednán jest obecní mlýn malý (velký mlýn ještě stál před Bečvou) za Bečvů města Přerova pořad na 3 leta zběhlá ze čtvero složením moučným a jedním kašníkem Pavlovy Cvekovy z Holešova nyní mlynáře obauch mlejnuv ivanovských z platu ročního vyměřeného 420 renských a to takto: 1. Má ihned anticipovat a do důchodu městského odvést na počátku třetího t. j. 1719. roku 420 renských za rok tento 1717. a za 1718. své outraty vždycky anticipando po 105 R. pokládati má a povinen jest. Při čemž taky bedlivý a pilný pozor míti má aby takový jemu svěřený věřtat obecní nijakou nedbanlivostí jeho neb nepozorností časnou k žádné škodě neb zkáze buď to kdekoliv při tomto mlejné nepřišel, nýbrž všelijak o to se snažiti, aby co sám opravití může, opravoval, vyjímajíc dílo nové, jako okolo kol vodních nových palečnic a kraužný kameny, od čehož jemu obec platiti má, totiž od kola vodního 4 zl., od palečného i od řezání krivazně 4 zl., od valu po 1 zl. 45 kr., od kraužný běhauna 1 zl. 30 kr., od spodního kamene 46 kr., za nový lub 30 kr., od moučny truhly 45 kr. Co se pak koliv železného mlejnského jak nového díla nakládání, šíjí a zatržení pytlíků a in suma jiných všelijakých mlejnských potřeb (kromě hrubého díla) dotejče, takové mlynář bez všech vymyšlených porážek dle potreby na svůj náklad zjednati, opravovati a od všeho sám platiti povinen bude. Co se pekařův při tomto městě dotejče, jim podle jejich nadání a potreby městské před jinými mleti má dáti, obzvláště jak při nim se nařizuje, aby na ten mlejn bedlivý pozor měl a jak čeládce neb hostum kteří mleti budou, rozpustilosti žádný nedopouštěl.

Taky aby tovaryš neb on sám mlynář lid domácí, sousedy a obyvatele zdejší neubližovali, škody a skrácení neměli, nýbrž podle starobylého obyčeje zdejšího spropitný od jednej měrice přes pytlík mleti po krejcaru a od jednej měrice na proso 3 denáry bráti. A ačkoliv tento pronájem bez nahoře dotčených porážek učiněn, však pokudž by některý čas, že by voda lipnický stav strhla, a přes 8 neděl více pořad nemlel, tak že by proto k záhubě a škodě přišel, tehdy pokudž by se ohlásil, na to dle uznání počestný rady jemu na ročním platě slušná porážka se státi má. Panu primatorovi a písaři radnímu pro jich potrebu domácí (vyminující handle) bez mejta brání a spropitné dávání dle starobylého obyčeje mleti povinen bude.

Take od mletí sladův (kdyby se v hrubém mlejné mleti nemohlo) (viz velký mlýn) k celému varu piva pšeničných aneb ječmených měšťané města Přerova jednomyslně jemu mlynářovi po 18 kr. a k tomu po jednom vědře prostředního piva dávati mají. Však jeho mlynáře take povinnost

bude, pokudž by mino naděje škoda na stavě neb na mostě se stala, a toho zapotřebí bylo; by on také k stavění a k opravě takových (pokudž jiné práce při tom mlejně mítí nebude) jak radou tak skutkem se potřebovat dal, kdežto pokudž by osobně práci při tom konal jemu denně po 15 kr. placeno býti má. Také tím pronájemník zavázán jest, každoročně panu primatorovi, kterýkoliv bude, jednoho ve pře (však aby pan primator sobě takového na svůj náklad, co by za 3 rýnský státi mohl zaopatřit) na deset rejnských vykrmil. Posledně pokudžby žádnéj neb drugej straně pronájem tohož mlejna budoucně se nelíbil, tehdy výpověď před vyjitím času $\frac{1}{4}$ leta strana jedna neb druhá učiniti má, však jestliže by mlynář domácí neb čeládka jeho z hostmi mleči nějak zle a neslušně buďto skrz ožralství aneb jinší neobyčejnej způsob zacházeti měli. stížnost na sebe vésti dopustil, tehdy počestná rada sobě to moc zanechává, kdykoliv by se to na něho proneslo, takový kontrakt zrušiti a jinýho mlynáře na jeho místo přijati. Pro lepší pak toho všeho jistotu a držení jest tento kontrakt, do kterého cokoliv a jak mnoho kdy mlynář odvede zapisovati se má, ve 2 exempláře uveden a s naší vůlí a vědomím pečeti městskou i též od mlynáře stvrzen. Primator, purkmistr a radda. Pavel Cvek. — V r. 1719. zřízen byl mlýn libosvarský; pojmenován dle prvního mlynáře jeho. V roce 1728. učiněna dne 1. července smlouva mezi obcí přerovskou a Tomáškem Piškorem o vystavění mlýna na hrázi. Malý mlýn obecní byl první smlouvou ze dne 31. července 1755. Janu Určitzkému empfiteuticky prodán za 1000 zl. s tou však povinností, že ročně on i všichni jeho nástupcové obci platiti budou 600 zl.; jen v tom případě, kdyby obec vystavěla velký čili hrubý mlýn (který před tím shořel), bude povinen platiti o 150 zl. méně. — V roce 1771. byla tato smlouva obnovena mezi novým majitelem mlýna Josefem Smýkalem a obcí. Před ním v r. 1762. měl Jan Horák mlýn na Bečvě o 4 složeních a 1 složení na krupník; byl to malý mlýn. Mates Tichý měl však pod rybníkem mlýn o 1 složení na nestálé vodě. Na malém rybníce bylo jedno složení na pilu. Do roku 1800. byl mlynářem malého mlýna Jiří Pfeiler z Malých Prosenic. V r. 1800. jej koupil Karel Běhálek, mlynář v Sutiři a prodal jej v r. 1809. bratřím Stefflům a ti opět v r. 1816. prodali mlýn Fr. Kleinovi, který jej pronajal Ant. Štěníčkovi. — V tomto roce byli v Přerově jeden a v okolí 2 mlynáři, Fr. Nesák a Aug. Kruk (na mlýně libosvarském a hrázském). Všichni tři podali na zemský úřad žádost, aby se zavedlo provisorium ve příčině nedostatku vody na jejich mlýny, jenž je zaviněno svévolným jednáním mlynáře panství lipnického v Malých Prosenicích a Podole. V r. 1817. byl Fr. Klein cechmistrem cechu mlynářského.

Na stížnost třech přerovských mlynářů rozhodnuto bylo gubernialním úřadem ze dne 18. ledna 1819. takto: Stanoví se provisorium při lipnickém a maloprosenickém mlýně, dle něhož podolský mlynář vodu z lipnického jezu 5 chody nepřetržitě téci

má nechati a pak se nařizuje, aby zadvornický stav se tak upravil, by se podpory až k „hamu“ odřízly a stav se pevně přibyl (aby voda nemohla stranou odtékat). Tím se obě strany až do vyřízení sporu právní cestou spokojiti mají. Takové provisorium bylo proto nutné, aby 2 lipenští mlynáři nemohli vodou libovolně nakládati a tuto vždy pro 4—5 složení pouštěli, poněvadž jinak dolní mlynáři přerovští tím ujmu trpí. Roku 1820. dne 5. června žádají mlynáři cechu přerovského Fr. Klein, Andrés Dvořák, Frant. Řehák, Tomáš Zukr, Josef Libosvar a Fr. Šebesta, aby podolský mlynář Josef Gogola dle rozhodnutí soudního za porušení provisoria u malozadvornického stavu zaplatil 150 zl. pokuty jemu přisouzené. Dosud se totiž zdráhá zaplatiti a proto žádají též o zavedení prvního stupně exekuce t. j. soupis tažných koní a krav. To se úřadem v Lipníku povoluje. Dne 14. srpna žádají o povolení druhého stupně exekuce a to jest odhadnutí zabaveného statku. Mlynář podolský však proti tomu chce rekurovati, což oznamuje úřadu lipnickému. Rekurs ale nepodal a proto 21. listopadu 1820. žádají mlynáři Fr. Klein, Jos. Matzenauer a Matiaš Dvořák o provedení druhého stupně exekuce, což se povoluje. — V r. 1822. oznamuje zástupce přerovských mlynářů justiciář Řepka, že Fr. Gogola složil u soudu 150 zl. exekutivně vymáhané. K tomu se nyní likvidují výlohy s exekucí spojené, které má též dlužník zapraviti. — V tomto roce domáhal se mlynář Klein s obchodníky moukou, aby bylo zakázáno v Přerově uherskou mouku prodávati, což také se provedlo. — Nyní jest společenstvo mlynářů pro okres Přerovský a Kojetínský, jehož předsedou jest p. Stoklásek v Moštěnici.

Cech mlynářský v Dřevohosticích byl asi kolem r. 1770. utvořen a v r. 1836. spojil se se zedníky. Měl také vlastní postavníky v kostele. Pečeť cechovní byla nalezena někde na poli pohozena (bez držadla); jest mosazná bez letopočtu a za znak má obraz, jak anděl s křídly opírá se jednou rukou o kolo palečné a druhou o běhoun. Pod tím jsou počátečná písmena: z jedné strany u nohou anděla H. J. a zdruhé S. L., kolem jest nápis: Pec * braterskam * minarskich * při rzeku * Drzewoho * —

Cech mlynářský ve Valašském Meziříčí. Po cechu zbyli starší cechovní zápisky již úplné bez desek. ačkoliv jest viděti, že byly vázány. Kniha mistrovská pro záznamy nově přijatých mistrů jest již pouhým zbytkem, neb jest tenkou a patrně listy na přední i zadní části knihy schází. První zápis jest z roku 1759., kdežto u knihy pro záznam učňů a tovaryšů ustanovené počíná první zápis v roce 1755. a jest také mnohem objemnější, ačkoliv zase jen osmerkou proti velkému formátu knihy mistrovské. Zachovalá mosazná pečeť má letopočet 1754. Kdy byl cech založen, nelze z toho souditi, neb jest otázka, byla-li to první pečeť cechovní. Zdá se sice, že první zápis učňů a tovaryšů souhlasí s letopočtem pečeti, tak

že by se mohlo říci, cech byl v tom roce založen, jaký pečeť vykazuje. Znak pečetě sestává z kola, nad nímž jest kružídlo s pravým úhlem. Tento znak jest držen dvěma lvy dvouocasími a nad znakem stojí sv. Václav v jedné ruce drže korouhev a druhou se opíraje o štít. Z obou stran jeho jest letopočet a kolem nápis: Pe * poctiwiho * cechu * mlinarzského * mesteczka * mezdricze. Leta 1755. byli cechmistři Jan Alexa a Karel Potacz a učeň Josef Zachariáš se vypovídá a za jednoho tovaryše uznává. Svoju povynost náležitě složil. Dne 16. marty 1755 jest do poctivého cechu mlynarského za jednoho tovaryše přivtělen Johan Drexler ze mlýna podolského a poněvadž již při poct. cechu pekarském připověděn a vypověděn byl před 3 lety, tehdy jenom malou disenci p. mistrum složil. — Tohož leta za cechmistrův Jana Alexy mlynáře obecního mezříčského a Pavla Potače mlynáře proti dvorního v Krasně vypověděn učeň Martin Polach z Przyluka statku lešenského který se u Josefa Mirky mlynáře dražního učil; stalo se za cech. komisaře Tobiáše Kubky radního v Krasni. — Anno 1759 dne 4. Novembi za cechmistruv p. Johanesa Alexe a mladšího p. Antonína Bayera, taky u přítomnosti tehdejšího lokalvorstehera p. Antonína Karla Stanka a komisaře od počestného auřadu p. Kašpara Czyboltze (Čibolce) z Krasna předstoupíce Johannes Kratochvíle ten čas Mlinarz Lesstiensk před náš auplní cech mlinarsky za to snažně žádal, bychom za jednoho landtmistra přijatu byl. Kdežto jeho žádosti se nikoliv neodepřelo nibrž vedle jejích cí. kral. Generaly předpisu jakož za mistrovské právo 7 zl. 30 kr. za obyčejnou svačinu 3 zl. 45 kr., od zápisu 1 zl. 10 kr. a na cech posla 35 kr. = 13 fl. hotově složil a tak pořádným landtmistrem se činí, což tuto v knihu cechní se ingrossíruje. Jmenování cechmistři byli až do r. 1762. V r. 1763. byli Jiří Poledník a Jiří Hříva; v r. 1765. první předešlý a druhý Martin Trnka a ti cechmistrovali až do r. 1773. V r. 1775. jsou cechmistři Josef Hanak a Martin Trnka, za mistra přijat Baltazar Hlaváč, který ve Vyzovicích mistrem dokonalým byl a svú attestaci od týhož poct. cechu vyzovskyho náležitě přinesl. V r. 1780. byli cechmistři Josef Hanak a Ignác Bajer. R. 1793. za předešlých cechmistrů přijat Andris Polak z Malej Lhoty za mistra, poněvadž nový mlýn vystavěl. R. 1797. byli cechmistři Václav Kalivoda a Ignác Bajer; r. 1806. Josef Měrka a Jan Strnadl. V roce 1810. počíná zápis německý, ale pouze na tento rok se omezuje. Následující zápis z r. 1813. psán opět česky. Na to v r. 1815. opět jest záznam německý a takto píše se až do r. 1872. Teprve v r. 1876. jest poslední záznam česky psaný, kdy byl Antonín Dadák za mistra a mezi zdejší mlynářský spolek přijat. Jako předseda podepsán Paul Šlosser a Fr. Janeš.

V r. 1869. byli ještě cechmistři (zunftvorstehar) Martin Malina a Fr. Jahn. — Zajímavé jest, že v r. 1850. přijat byl

za mistra Tomáš Libosvarský, neb toto jméno jest z předešlého století známo z Přerova, po němž nově vystavený mlýn pojmenován byl, byl též v r. 1867. druhým cechmistrem. — V r. 1837. přijat za mistra Fr. Karel Heger z Milotic. Mlynář téhož jména jest nástupcem Fr. Kleina na „malém mlýně“ v Přerově. Z malého mlýna stal se „Hegrův mlýn“. Od roku 1815. jsou záznamy mistrovské psány v Krásné. Jsouť z tohoto místa datovány. — V knize pro záznam učňů a tovaryšů jsou zápisy až do r. 1823. česky psány, tedy mnohem déle jak v knize mistrovské. V r. 1823. byli cechmistři Fr. Liberda a Ant. Kalivoda, ale za těchže cechmistrů v r. 1824. jest již vypovězení učně Fr. Murka německy poznamenáno a též až do roku 1872. pouze německy se vedou, ale psány jsou až do r. 1862. ve Valaš. Meziříčí, pak do r. 1870. v Krásné a poslední záznamy jsou opět ve Valaš. Meziříčí psány až do roku 1875. Ale podpis jest: Paul Schloser, zunftvorsteher.

Cech mlynářský v Holešově. Po něm zbyl pouze otisk pečeti a sice s tímtež znakem, jaký měl cech dřevohostický. Písmena jsou pouze jiná a sice P. M. C. H. (pečeť mlynářů cechu holešovského). — Cech mlynářský ve Fryštáku sestával z mlynářů celého panství Lukovského a řídil se jenerál. artykuly cis. Karla VI. Pečeť cechovní s letopočtem 1769. má ve znaku sv. Václava s praporem, jenž má s jedné strany kolo a s druhé běhouna.

XIV. Cech hrnčířský.

V Přerově po cechu hrnčířském zbyla pouze jednoduchá truhlice cechovní bez zámku s letopočtem na spodní straně víka 1827. Na radnici se zachoval „počet cechovní“ z roku 1834., kdy byl cechmistrem Valentin Poláček; jest podepsán na německém „počtu“ německy: představený cechu. Počet ten jest takovýto: Příjem: Na konci roku 1833. nezbylo v cechovní pokladnici 0.

Nový příjem: Od nově přijatého spolumistra Josefa Vybucha 6 zl. — Vydaj: Roční gracial cech. komisaři 1 zl. 10 kr. Pro chudé mistry a tovaryše 2 zl. 18 kr. Za povoz s nemocným mistrem do Prostějova 1 zl. 30 kr., za papír a kolky 37 kr., za zhotovení dvojího účtu (českého a německého) 30 kr. Celkové vydání 6 zl. — Jinde v „počtech“ mezi vydáním jest vždy uvedeno od sloužení mše sv. a nájem z cechovní hospody, ale zde toho není, neb příjem na to nestačil. Že tento počet ve shromáždění cechu předčítán a za správný uznán, potvrzuje Herzig, cech. komisař. Podepsání Val. Polášek, starší cechmistr, Josef Polášek, mladší a Josef Vyhmal. Dle toho by té doby cech sestával ze tří mistrů. Roku 1851. dne 5. února žádá Frant. Ludva, tovaryš hrnčířský, za právo mistrovské. To se mu povoluje hejtmanstvím kroměřížským, když byl prve cech a ma-

gistrát svá dobrozdání podaly. Toho času byli též pouze tři mistři v cechu. Posledním cechmistrem byl Široký, kamnář. Cech hrnčířský měl tedy i mistry kamnářské a musel býti dříve dosti četný, neb byla dosti objemná stará kniha cechovní, která před několika lety darována byla. Nyní jest 1 hrnčíř ve společenstvu smíšeném, kam patří též 3 kamnáři.

Cech hrnčířský v Holešově má pečeť z r. 1652., na níž ve znaku jest Adam a Eva s každé strany stromu poznání. V r. 1674. platil vrchnosti ročně 4 zl. 40 kr.

Cech hrnčířský v Dřevohosticích byl založen r. 1712. Toho roku mistři hrnčíři, poněvadž dosud žádný cech neměli a tím mnohé nesnáze a nedorozumění jak mezi domácími i přespolními častěji se jevily, požádali cech lipenský, aby jim jejich artykule přepustili, dle nichž by se spravovati mohli; sestávají ze 13 článků.

Cech hrnčířský v Bystřici měl pečeť s letopočtem 1686. Ve znaku jest zobrazen Adam s Evou u stromu poznání, který z hrnce vyrůstá a na něm jest had, jemuž Eva jablko podává. Kolem jest nápis: Erb hirnecirki * mieste * pistrica * podustinem (pod Hostýnem).

XV. Cech medařský.

V Přerově samém před více lety se dosti mnoho včel pěstovalo a ony stály v hájích. Tak celý včelín zřízen byl u Přerova v háji „Michalov“ nazvaném, kterýž jest nyní výletním místem a na způsob parku zařízen. Že by však pořádek medařů zde byl, není nikomu známo. Za to byl takový pořádek v nedařském městě a sice:

cech medařský v Lipníku. Tento obdržel privilej práva medařského pro knížecí město Lipník a panství k němu přináležející r. 1697. od Ferdinanda knížete z Ditrichsteina. Sestává ze 23 artykulů následujícího obsahu:

My Ferdinand z Boží Milosti sváté římské říše kníže z Ditrichsteina a na Nykolspurku, pán na Kolenburku, Funtensteině a Dalbergu, pán svobodného panství a pevnosti Traspu, dědičný zemský jägermeister v Štyrsku, rytíř zlatého rouna, jeho c. k. Milosti skutečná tejná Radda a nejvyšší hofinistr vyznáváme tímto listem, že jsou před nás předstoupili jistě počet měšťanův našeho města Lypníka, jakož taky mnoho poddaných našeho knížecího panství helfensteinského a lipenského, nám k vyrozumění dadouce, kterak tak od dávných let mezi oněmi kteří včely mají a se jimi živí, velká nepořádnost nedorozumění, škoda a utlačení přišla, a to z příčiny tejto, že oni žádnými regulami opatření nebyli a jeden každý tak činil jak se jemu nejlépe líbilo a jak sám chtěl. Nás za to nejponíženiěji prosíce, abychom jim k dobrému pořádku a chvalitebné správě, některé artykule uděliti ráčili. Předně. Mají

oni sobě jednoho mistra včel, kteréž by dobrého svědomí byl a ve všem dobře se znal a sice jak by se to dělati dalo z našich měšťanův, ano taky dva starší a jiných šest přísežných rádcův vyvoliti, z nichžto posledně někteří z našich dědin však dobré, rozumné a zachovalé lidi, (kteří by malou věc spornou sami vyslechnouti mohli) a takový pak povinen bude onoho mistra včel jakožto hlavu ředitele práva medařského o tom zpravití a on jakož i druzí po něm starší a posledně přísežní rádcí juramentem dle těchto artykulů buďto v našem knížecím zámku neb v radním domě města Lypníka záležitost vyřídí. Za 2. Chceme aby tento cech neb pořádek korouhev budoucím časem měli a sobě zjednali, k čemuž my jim 30 R. darujeme, na niž z jedné strany sv. Ambrož, z druhé pak strany Samson se lvem, kterému by v tlamě plást medu včel, Samson pak jeho tlamu rozdíral, čistotně vymalován býti má. S tou korouhví a kolem ní 6 voskových fagulí mají v slavnost Božího těla a následující neděli v oktáv před velebnou svátostí oltářní, a k tomu procesi se mají všichni z města a aspoň z nejbližšího okolí, ale v oktáv všichni z celého panství, z nichž žádný bez dostatečné příčiny doma zůstati nemá, dostaviti. Jakož při tomto jejich shromáždění z deseti botí včel starých po 1 gr. bíl. do truhlice cechovní odložití a zvolení z cechu budou ze všeho počet klásti, náš hejtman pak takový počet přehlédnouti a přijati má. Korouhev ve fútrale složená má se ve farním kostele zavěsiti. Kdyby někdo z medařů umřel, mají mu druzí na pohřeb jíti. Art. 3. Každý rok při shromáždění společném o sv. Martině má se volba obnoviti, ku kteréž volbě všichni se dostaviti mají a před obnovením do chrámu páně jíti. Kdo by se nedostavil, dá 6 gr. bíl. a 1 lib. vosku pokuty do cechu. Představené ouřední osoby v nastalých potřebách a při vybírání medu neb podpravování včel na vesno, když by se včelám stavěti mělo na nařízení našeho hejtmána neboližto oficírův jeden nebo více, které by mistr včel k tomu zřídil, do našich knížecích včelinův chodili, včely zhlýdali, a co by tam při včelách nepořádného spatřeno bylo a nedostávalo, hejtmanovi věrně oznamovali. Kdežto my sobě toto vynímáme, kdybych medu neb vosku skupovati poručili, aby žádnému jinému nýbrž k našim knížecím rukám, v slušnej a obyčejnej ceně donášeti a prodávati povinen každý byl. Kdož by se proti tomu opovážil a ztvrdošijnosti jinak činil, má od našeho hejtmána podle uznání skrz právo medařské ztrestán býti.

Za 4. Při těchto dvou shromážděních má každý přednésti, co by ku právu medařskému se vztahovalo a od představených ouřadu se dobře uvážiti, dobré zvelebovati a škodné dle uznání pokutovati se má. Za 5. Kdyby mistr včel aneb za něj ze starších někoho před sebe citiroval má se postaviti, kdo by tak nečinil má 3 gr. dáti. Za 6. Přednešené žaloby mají se pořádně bez hádek projednávati a nikdo nesmí se druhému do řeči plésti pod pokutou 3 gr. a věrdunk vosku do cechu. Za 7. Jedenkaždý

kdo včely má a je držeti chce, potřebu brtí jímíti musí, pročes se v tom (co se našich knížecích lesův dotejče) takto zachovati má: Jestli v našich lesích brtí dělati miní, nechceme tomu, aby se tak jak předešle stávalo, podobnou potřebu bez zaplacení podle své libosti sobě vlastnil a raubal, nýbrž mají se při hejných téhož hájenství aneb polesného, kde co podobného hledati chce, ohlásiti a když k tomu dostatečný dřevo nalezne, takové svým znamením poznamenati, aby když jiný na to trefí, věděl že to již jinému náleží a pak to s hajným polesnému ohlásí, kterýžto sice s našim hejtnanem předně naši vlastní potřebu do našich včelinů pozorovati, potomně pak, jestliže by bez naší njmy se státí mohlo, má ten jistěj kteréj to dřevo míti chce do našich důchodův 3 gr. odložití, takové dřevo naši cejchovnicí znamenáné, jemu puštěno býti má; avšak má ten jistěj jej na nejdíl 8 dní po sv. Jiří štíti a do posledního mají na boti zdělati a tak ven z lesův vyvésti, jináče takové dřevo strátí a propadnouti má. Kdoby bez povolení dřevo roubal, má trestán býti. Co si však v obecních městských horách od brtí sobě vyhlédnou a potřebovati budou, mají podobně na hoře psaný způsob, předně při městských hejných a potom u primátora aneb auřadu se ohlásiti. A poněvadž Bečva v povodeň takové k brtinu příhodné dříví přináší a vyhazuje, má tehdy před jiným takové dřevo k našim včelinům obráceno býti však na tento způsob, co na našich vlastních břehoch aneb stavích uvázne a k naší potřebě nepotřebné jest, kdo by takovéto potřeboval, má se u našeho hejtmána a polesného ohlásiti a to jemu proti „tryngeldtu“ 6 kr. jemu puštěno býti. Co však na městských gruntech uvázne u primátora neb magistrátu o to se ohlašovati má.

Za 8. Poněvadž včely požitkem z rozličných stromů berou, tak aby se žádný neopovažoval lípy, bílé a červené vrby neb zlatolici, palmy, zavoroví, střešňoví, lyskoví, krušínoví, buďto v našich knížecích neb obecních horách, okolo potokův, struhách, na loukách a zahradách nechť jest on kdo chce, roubatí a kaziti, načež hejní, šafáři a dráby bedlivý pozor dáti mají. — Za 9. Co se včelinů dotejče, kteří v našich lesích neb obliž je mají a na ty již plat uvržený jest, chceme tomu, aby při tom tak zůstalo. Kdo by však nově včelin sobě zdělati chtěl, má se u našeho hejtmána a polesného ohlásiti, místo ukázati a pokud se činiti dalo, jemu puštěno a podle uznání do našich důchodův plat uvržen byl. Ti kteří mají včeliny na vlastních rolich, neb zahradách, a loukách a takové již beztoho prvotně pod platem gsou, jich dálejc pod tím platem užívati mají. Za 10. Jeden druhému nesmí do včelína bez jeho vůle léztí, takový by se za podezřelého držel, ten se napomenouti a pokutovati má. Kdy by to častěji činil 1 zl. pokutován bude; polovic do našich důchodů a polovic meďařskému právu. Za 11. Kdoby do včelína vlezl aby kradl, tu jako zloděj 2 zl. a 8denním vězením pokutován bude a po druhé tuplovaně. Za 12. Kdyby se lupič včel dopadl,

oznámí se hejtmanovi a ten škudce zjímá a auřadu města do vězení odevzdá a proti němu jako v hrdelních příčinách inquirendo et cognoscenso se pokračovati má a pokudž by takový raubíř (raubír) trestán býti musel, má tedy společný cech aneb medařské právo autraty vzešlé z truhlice podniknauti povinna býti. Za 13. Přihází se někdy časem, že raubíři včel se vyskytují a jiným včelám netoliko med vybírají ale i je kazí aby své včely si opovážlivě spravil, na kom to proneseno bude ten 12 zl. mor., jeden díl do našich důchodův a druhý právu medařskému za pokutu propadnutí, jemu pak takové včely spáleny býti a on nikdy více chovati nemá. — Za 14. Kdyby někomu na těch včelách se škoda stala, odkudžby jiné nadchnuté a zkažené by býti mohly, má to mistru včel přednésti a zhlednutí žádati, a jestli jich málo neb mnoho nepořádných nalezne, je vylámati a zkaziti dáti. Kdyby o tom vědomost máje to neohlásil a jiným škodu lehkovážně učinil má ten jistě 2 zl. m. a 2 ft. vosku v pokutu upadnutí. Za 15. Kdoby brť neb z nástrojů něco druhému ustranil, bude pokutován jak v 11 artykulích předestřeno. Za 16. Kdyby se přihodilo, že by někdo před nepřitelem utíkal a do včelína se retoval, má tam osvobozen býti a dáleje se nepronásledovati až do dalšího rozsudku právního v tej příčině. Jestli by mu však druhý násilí učinil, má jakožto jeden škudce trestán býti. Ale medaři-raubíři, zloději, cizoložníci a těm podobní zlopyvěstní lidé nemají takovejch svobod užiti. Za 17. Co se rojův včel dotejče, které ze včelínův odletují, má se takový spůsob zachovávat: Kdyby roj někomu utekl a ten jistě jej za ním běže natrefil kdekoliv na našem knížecím neb jiným 100 krokův odsud, může on jej sobě kde se usadil volně vzíti a do svého včelína vsaditi, a za to není povinen nic dáti. Kdyby jej však v běhu utratil a jinej v běhu mimo naděje v širém poli, kteréhož by žádný nehlídal, musí jej sice vzíti, ale mistru včel neb příšežným to oznámiti. Kdyby někomu do jeho včelína neb zahrady roj přiletěl a jej ve 24 hodinách nikdo nehledal, má jemu ten roj zůstatí.

Kdyby jej však jiný do té doby již hledal a se ujal i do své brti vsadil, mají v tom od práva medařského rozeznání býti. Za 18. Co se těch rojův, které do našich knížecích lesův neb jinam ulitují a časem na našich polích se osazují dotejká, jestliže někdo mimo naděje takový roj nalezne a jemu náležeti nebude, jestliže ven ze stromu na haluzy a ne na sněti seděti bude, má on některého z medařův na svědectví k tomu vzíti a sobě ten roj strásti, za kterýžto roj do kase práva medařského 15 kr. odložití má. Kdyby to však zamlčel, má on takové včely aneb za ně 30 kr. do našich důchodův a práva medařského 6 gr. bíl. pokuty propadnutí. Za 19. Kováři, uhlíři aneb popel paliči mají sobě mezi sv. Václavem a zvěstování blahoslavenej rodičky Boží tak mnoho uhlí a popele pálití, aby na celý rok dosti měli tak aby když včely na vesno červ. a přes celý leto svůj požitěk zbírají od smradu takového kouřův odehnány nebyly. Za 20. Též pod

velikou pokutou se nesmí nikdo opovážiti nějakou mrchu blíže včelína vyhlazovati, ale aspoň na tři sta kroků dáleji zakopati. Za 21. Nedovoluje se aby dva neb více medařův v hromadě sobě své včelíny zaráželi, poněvadž to více ku škodě než k užítku jest. Za 22. Jestli by se ukázalo, že by něco k užítku medařům se zaříditi dalo, ať to mistr včel a jeho přísežní to jistě nám neb našemu hejtmanu pořádně psané vyjádří a zjeví, což když za užitečné se uzná, má tak svou podstatnost jmiti, jako kdyby tuto opsáno bylo. Za 23. Snad jak naši poddaní panství hraničského a drahotužského, ano také mnozí z cizích okolních panských poddaných v sousedství do tohoto cechu a k právu medařskému se připojiti a takovej pořádnosti žádostivi budou, mohou s naším dovolením přijati a připovězeni býti.

Co se cizipanských dotejče, mají tito pod sekretem svého pána aneb své vrchnosti psané povolení při právě medařském složiti. — Jenž se stalo dne 26. february roku 1697. — V r. 1775 vydán byl císařovnou Marii Terezií patent, jímž oznamuje svým poddaným, že chov včel, jehož užitečnost jest značná, všemožně podporovati a ve svých zemích rozšiřovati chce a různé překážky odstraňovati, které by zvětšování této prospěšné živnosti bránily. Proto byla ve Vídni zřízena hlavní škola včelařská, která v zahradě Belvederu každému jest otevřena. Též chceme na Moravě takovou školu zaříditi a v tomto patentu ustanovená opatření jsou pro Moravu a Dolní Rakousy určena. — Proto k lepšímu rozšíření chovu včel chceme tuto živnost od veškerých dávek osvoboditi tak že, kde vrchnost dosud žádný poplatek neuložila, nebude i na dále žádný ukládati a s ostatními se náhradou neb zřeknutím vyrovnání provede, aby od všelikých dávek upustili. Jest dovoleno ouly s včelami k pastvě dovážeti třeba na cizí pole, když tím majetníku škoda nevzejde, začez pouze mírný poplatek z oulu 2 kr. zaplatí. — Každý poddaný může svobodně včely chovat v množství libovolném a med i vosk bez potíže a překážek prodávati. — Proti zlodějům včel zakročí se dle trestního zákona se vší přísností. — V Lipníku byl pan Magerla posledním cechmistrem medařů. Cechovní kniha má záznamy od r. 1714. —

Medařský řád ve Vyzovicích spravoval se též zvláštními artykulemi od vrchnosti jim danými, které obsahovaly 11 článků. Řád medařský jest podobný artykulům vydaným r. 1591. Bernhardem z Žerotína a na Meziříčí medařům na panství meziříčském a rožnovském. — Nyní cechovní zřízení žije pouze v upomínkách starších mistrů a upadá pozvolna v zapomenutí, zejména tam, kde ihned po vyhlášení nového řádu živnostenského se cech rozpadnul a živnostníci ve společenstva se sestoupili.

V Přerově jest nyní 8 společenstev: 1. Společenstvo řezníků a uzenářů s tímto výborem: Fr. Cíhala, předseda, Josef Nevřela ze Staré Vsi, místopředseda, Jos. Piš, jednatel,

Leop. Mohapl, Aug. Skřeček, Jaromír Vítěz, Ant. Ondruška z Dluhonic, Jiří Vinklár z Moštěnice a Ferd. Skolas z Citova. Všech členů 59, v Přerově 21. 2. Společenstvo obuvníků jest řízeno: Frant. Klein, předseda, Jan Ševčík, místopředseda, Ant. Žížka, jednatel, Fr. Struška, Ign. Navrátil, Jan Zbořil, Hynek Polášek, Ign. Zelinka, Ign. Jindra, Jos. Zikmund, Ant. Seifrt; všech členů jest 119 a v Přerově 61. 3. Společenstvo krejčů zastupují: Ant. Černošek, předseda, Fr. Rysánek, místopředseda, Hynek Vidlerman, pokladník, Jos. Vyplel, jednatel, Ant. Sekera, Fr. Koblíha, Fr. Poledna, Felix Majer, Meth. Jemelík, Jan Cvrček, Fr. Vítěz, Ondřej Oščádal; všech členů jest 106, v Přerově 40 mužských a 21 ženských. 4. Společenstvo smíšených řemesel sestává ze 53 kovářů, 11 podkovářů, 17 kolářů, 47 stolařů, 5 tesařů, 16 bednářů, 6 pokrývačů, 13 zámečníků, 1 hrnčáře, 7 natěračů, 5 malířů pokojů, 14 hodinářů a zlatníků, 6 soustružníků, 3 provazníků, 3 kamnářů, 1 nožíře (Jan Dušek), 2 koníků, 1 kartáčníka, 1 dýmkaře, 7 sklenářů, 3 stavitelů, 11 klempířů, 1 studnaře, 1 puškaře, 3 pilníkářů, 3 sochařů, 3 fotografů, 1 kartonáře, 5 košíkářů, 1 sítaře, 8 zedn. mistrů, 4 mistrů zednicko-tesařských, 2 kameníků. — Výbor jest tento: Ferd. Bochořák, klenotník z Přerova, starosta, Vilém Žák, stavitel z Přerova, místostarosta, Ferd. Kopal, bednář, Matěj Kočíž, malíř pokojů, Ant. Prášek, kolář z Moštěnice, Arnošt Gregř, zámečnick, Simon Pospíšil, stolař v Brodku, Emanuel Mika, stolař, Josef Široký, kamnář, Vincenc Minařík, kovář z Troubek, Jan Rychtářský, kovář z Bochoře, Fr. Polame, natěrač, Arnošt Klimecký, kovář ze St. Vsi, Julius Bartoš, stolař, Fr. Pivní, mistr zednický a tesařský, Jan Hučín, bednář z Kokor, Jan Večeřa, kolář z Troubek. Všech členů jest 277 a v Přerově 107. 5. Společenstvo ozdobných živností sestává z kloboučníků, kožešníků, sedlářů, řemenářů, rukavičkářů, knihařů a hotovitelů umělých květin. Výbor sestává z předsedy Ed. Kytky (kloboučník), Václ. Häuslera, místopředsedy a rukavičkáře, Jana Možného, řemenáře, Jana Tully, pokladníka a knihaře, Jos. Letfusa, jednatele a knihaře, Aug. Pašandy, kloboučníka, Aloisa Smoly, kožešníka; všech členů jest 54 a v Přerově 48.

6) Společenstvo potravních živností má tyto zástupce: Ant. Klabazna, předseda a pekař, Leop. Hanáčík, místopředseda a pekař, Frant. Hok, jednatel a pekař, Jos. Blažek, perníkář a voskář, Fr. Skřeček, pekař, Alois Palacký, cukrář, Jos. Tiefenbach, pekař, Jan Turek, pekař. Všech členů 38.

7) Společenstvo hostinských zřízeno 28. ledna 1885. Předsedou jest Vincenc Svoboda, místopředsedou Jan Štěpaník ze St. Vsi, Fr. Tomeček, pokladník, Mořic Haas, jednatel, Jos. Sobol, Jos. Kupčík, Jan Skřípec z Řikovic, Vil. Široký, Josef Gruška, Fr. Dragoun z Beňova, Fr. Klein, Ignác Brüstl, Engelbert Skřeček, Leop. Mašíček, Daniel Haas; všech členů jest 160 a v Přerově 69.

8) Společenstvo obchodního gremia má za předsedu Jindřicha Macenauera, místopředseda H. J. Zapletal, Fr. Kučera, jednatel, J. Vavrouch, pokladník; všech členů jest 123 a v Přerově 61.

V Kojetíně jest 6 společenstev: 1) potravní pro pekaře, řezníky, perníkáře, cukráře, sládky; 2) stavební pro stavitele, stolaře, zámečníky, klempíře, kováře, koláře, bednáře, řezbáře, tesaře, natěračce atd.; 3) oděvní pro krejčí, obuvníky, punčocháře, řemenáře, sedláře, kožešníky, kloboučníky, holiče atd.; 4) společenstvo hostinských, 5) obchodní a 6) mlynářské. V Tovačově jest jedno hromadné společenstvo pro všechna řemesla a podobné jest též v Němčicích. --

V Přerově byl již v roce 1769. perníkář Aug. Berg; v r. 1770. mydlář Karel Lačný. V r. 1854. usadil se v Přerově první hotovitel jehel Josef Bednařík z Majetína; a povoluje se malíři pokojů Emanueli Zušneidovi z Místku zde se usadití. Roku 1852. byli 3 perníkři v městě: Fr. Blažek, Fr. Henšl; téhož roku usadil se v Přerově košíkář Fr. Mezulian a v r. 1853. byli zde 2 mydlři, Josef Bohm, mydlář z Prostějova, se sem toho leta přistěhoval. V roce 1854 byl zde první klempíř Vilém Pleus. a Křištof Zier, strojvodič, dostal povolení ku zařízení dílny hospodář. strojů, stříkaček a lisů, poněvadž v městě a celém okolí podobného nic se nezhotovuje, a Josef Mendle, kovolítec, byl též prvním toho řemesla

